

SAMLINGAR

UTGIFNA

AF

SVENSKA

FORNSKRIFT-SÄLLSKAPET.

häft 8-9, 12, 17

~~Fjerde Delen.~~

STOCKHOLM, 1847.
TRYCKTA HOS P. A. NORSTEDT & SÖNER,
Kongl. Boktryckare.

AF

SVENSKA MEDELTIDENS

KLOSTER- och HELGONA-BOK;

EN SAMLING AF DE ÄLDSTE

PÅ SVENSKA SKRIFNE

LEGENDER och ÄFVENTYR.

Efter Gamla Handskrifter

AF

GEORGE STEPHENS. ESQ.

II.

ETT FORN-SVENSKT LEGENDARIUM.

FÖRSTA BANDET.

STOCKHOLM, 1847.
P. A. NORSTEDT & SÖNER,
Kongl. Boktryckare.

ETT FORN-SVENSKT LEGENDARIUM,

INNEHÅLLANDE

MEDELTIDS KLOSTER-SAGOR

OM

HELGON, PÅFVAR OCH KEJSARE

IFRÅN

DET I:STA TILL DET XIII:DE ÅRHUNDRADET.

Efter Gamla Handskrifter

AF

GEORGE STEPHENS, ESQ.

FÖRSTA BANDET.

STOCKHOLM, 1847.
P. A. NORSTEDT & SÖNER,
Kongl. Boktryckare.

ETT FORN-SVENSKT LEGENDARIUM.

I.

JUNGFRU-MARIA SAGAN.

I.

JUNGFRU-MARIA SAGAN.

Af þy hur waar fru warþ førsl scapath Blad 1, Spalt 1.

Guþi tel heþer ok hans moþor mariu mø ok *sancto* dominico ok allom helghom mannom tel lof ok allo lekfolke tel cristeleken kænnedom ok mik tel aflat ok løsn minna sÿnda ofrar iak wærþoghar mit æruuþe

¶ af ioakim

War en iuþe ioachim at namne i nazareth : han tok sik husfru mȝ guz laghum goþa ok guþleka annam : af betheleem dauid kunugs æt ok slækt ¶ þe boþo saman guþleka mȝ mÿkle dÿght allom tel gangn ok ænghom tel genværþo ¶ Alt þæt guþ gaf þøm at ægha skipto þe þrem lutum ok skipaþo : een delen tel guz mønstar ok þiænist annan fatøko folke þriþia sik ok sino*m* boskap ¶ . Tiughu aar boþo þøn saman barnløs . ok baþo guþ giua sik þæt barn hanom mate þiæna ok louaþo for oburit barn giua guþi þæt gærna tel þiænist ¶ I moÿsi laghum þa iuþa *ensamne þiænaþo guþi waro mæn ok kono forbanaþ æn þe egh barn fingo at økia guz folk ok þiænist ¶ Firi þæssa sak fik ioakim blÿght ok snÿbbo af iuþo*m* firi guz altare . i . ihe*rusa*lem þa han ofra wilde vm en høghtiþes dagh ¶ Ioakim flÿþe firi blÿght wrækin fra ofre ok war hemeleka fiærren . i . øknom mæþ sinom (fæherdhu*m*) ok baþ guþ giua sik hughnath vm siþe *Sp. 2.

vz ængel kom een dagh tel ioakim lius som sol ok trǫste han ræddan ok sagþe sik wara guz sændebuþa at hans bǫne ok hans almusa waro guþi tǫka ok at hans blÿght skal ændas mʒ heþar : ok frammer sua sagþe han : guþ menar stundom naturonne giua þæt han vil at hans vini þiena af naþom betre barn giua guz naþe : æn kiǫteleka[n lu]ste : ok gerna ma huar hælre biþa tel naþa : ok tel bætra Saraa fǫrsta *Bl. 1.v. sp. 1. *moþer þins æþles : habraam husfru fic sit fǫrsta barn : gamul kærlingh þa (hon) hafþe liuat . xc ar : ok warþ ÿsaac patriarca : got kærlinga barn : mʒ hanom iættar guþ signa vm siþe alla heþonna ¶ Rebecca iacob patriarcha moþer : fic eigh barn fǫr æn mæþ hanom : (Rachel) boþe lægge barnlǫs : fǫr æn (hon) fǫde iosep egiptæ lanz hærra : ok wæruldenna helsara : Hua war starkare æn samson : hælagare æn samuel : huargens þera moþer fik barn fǫr æn guþ gaf sina særleka naþe : Tro ioacim : skælum ok domom : bæst ær vært at warþa guz naþe fǫrst ænlænge ær biþat : væl hauin . ii . þu ok þin kona biþat Guþ giuar iþar goþa dotor hæna nampn skal vara maria ¶ hon skal hælagh warþa u moþor liue ok [siþ]an vp fǫþas . ii . (gudʒ) þiænist ok . ii . [ha]ns *Sp. 2. mǫnstre mæþ renliuis louan : Iak giuar þik *tekn at min orþ sannas ii ierusalem port som aurea callas : mǫter þik anna : Ængelen flǫgh fra hanom tel annam : þær sat . ii . nazaret ok græt sin bonda tapaþan ok baþ han[a] koma skÿt tel ierusalem ok mǫta sinom bonda wiþ een port ok hete aurea ¶ Thær mǫtos þǫm baþen hion fæghit huart andro ok mæst af guz buþskapi

¶

Maria fǫdes ok . a . þriio are tel ier*usalem* fǫrþes : faþer ok moþer satto barnet niþar . a . guluet ii guz mǫnster : maria þrigia ara gamalt barn gik ensame*n* som væxen vare : vp at (xv) trappom tel guz altare : Ioachim ok anna gauo hana guþi som þǫm gaf : ok satto hana þær atar at nima guz þiænist ¶ Maria nam mer af guþi sialuum : ok hans ænglom æn af nochre mænniskio : hon skipte daghen . ii . þre tima fra *fǫrsta daghæn ok tel terz tima var hon staþ- *Bl. 2 r. sp. 1. lekir enom staþ þiænande a bǫnom sua at hon ægte orþ viþ folk talaþe : fra terz ok tel nons sat hon viþ væf ælla ten : ælla naal : fra non var hon atar . ii . bǫnom som fǫr tel guz ængel kom mæþ hænna fǫþo ok var hænna dagheleken drosate ok guþleken gǫmare

¶

Siþan hon hafþe þer nokor ar varit þa bǫþ biscopen at alla iuffru (som) upfǫdes . ii . guz mǫnstar ok tel aldar varo komna skuldo hem fara ok mannom fæstas : ¶ alla iugfru sagþo ia . viþ biskops buþi : vtan maria hon nekaþe mæþ tuem skælum : baþe þær mæþ at faþer ok moþer bundo hana fǫr æn hon var fǫd tel guz þiænist : ok sua : at hon sialf louaþe guþi renliue ¶ biskope var vanda bæggia væghna luua hænna liua . ii . renliue a mot iuþa laghu*m* *ok siþum Sp. 2. ælla brÿta sina iat viþ guþ sialuan a mot þe hælgho script som biuþar at gialda þæt guþi louas ok hafþe mæþ uitrom ræt : vm þæn vanda alle sagþo ræt vara læta guz ansuar mæþ hælghom bǫnom þær biskopar ær a bǫnom mæþ goþo folke kumbar af himirike rǫst

sua at alle hǫra Huar . o . giptar man af dauiz konogs slækt [ok] æl : fǫre þǫrran vand ii hænde tel guz mǫnstar ok af huilikins þera vande blomstar vt spriggar ok duua cumbar iui flyghande : han skal fæsta faghara iugfru som fǫrsta mǫbarna louaþe guþi liua ii renliue ¶ þa alle varo saman komne teþes ængen iærtekn fǫr æn iosep lypte sin vand som han lǫnte længho han bar blomstar . a . þǫrrom grenom ok duua flǫgh af himirike ok sattes iui blomster

*Bl. 2, v. sp. 1. quisten : *maria for stoþ guz iartighne ok fæstes mæþ trǫst at guþ monde ok gǫra frammer iartigine mæþ hanne ok naþer : at halda louat renliue

¶

Mæþan iosep rede brollǫps kost ii bæþleem sat maria ii nazareth i faþurs garþe : þær kom gabriel af himirichi : tel hænna mæþ buþskapi guz at hon skulde baþe vara guz moþer ok mǫ sua som fulkumleka scriuas ii biblia ok lete þær har som vil vita ¶ þe þingh vilium vi hær af vare fru visa / som eigh finnas ii biblia scriueth ok æru þo fulkumleka san ok prǫuaþ : mæþ þǫm vitnum firi næpnas : ok þe mato vilium vi frammer vm al maal halda mæþ guz naþom / af guþlikum buþskap tel mariam ok at hon varþ hauande mæþ guz son ii sino liue : haldar ker-

*Sp. 2. kian * þær af hǫghtiþ : atunda daghen fǫr æn aprilis gangar in

¶

Vru vare fru buþsk[a]ps værs : ær hænne luuar ok værþogar : prǫuas þæt mæþ iartinghnum

Riddaren och Lilio-Bladet.

¶ En riddar rik ok væl burin gafs . i . clostar : ænghte lærþar : læsa ælla siugga : han formate ok eigh mer nima : æn aue maria . þæt litla orþ han kunne ensamen læsa þæt gik hanom aldregh . w . minne : vtan las þæt baþe naat ok dagh : æ huar han var ælla i huat sẏslo han var Siþan han var dǫþar ok ii iorþ grauin : þa væxte vænast lilia up af hans graf : ok vp . a . huaroio lilio blaþum var aue maria scriuaþ mæþ gulstavu*m* ¶ Mæn grouo tel rotenna ok funno at hon gik vt af hans tungo

Riddaren och Djefwulen.

nẏmære af vare fru.

En annar riddare var længe rǫuare sat ii eno *fasto huse viþ almanna væghen ok læt roua alla *Bl. 3,r. sp. 1. þe þær fram foro at væghenom ¶ En goþar renliues maþar kom þær vm siþe fa*ra*nde : riddara*n*s suena rǫuaþo han som flere han fik mæþ bǫn at han kom firi riddaran sialuan : ok baþ han sua længe : at han prædicaþe firi hanom ok allo hans folc : prædicaren sagþe een riddarans man eigh vara komna*n* ok baþ at han kome tel prædican : riddaren læt at hanom leta tel han hitez ok kom nǫ[þo]ghar ok dræghin

tel prædican : ǫpte och gal som han . ii . elde laghe ¶ Prædicaren bǫþ hanom . a . guz væghna : sit napn ok sina sẏslo sighia : han saghþe nǫþoghar sik vara diæwl ok eigh man ok þit sændan . a . luciferi vægna ok vacta riddarans huat dagh han læte at læsa [*Sp. 2.] aue maria ok gripa genstan hans * sial ok wald fǫra tel hæluitiz ok eigh þæn daghen vald fa at mate læsa aue maria oc at han gat þæn dagh [eigh] prǫuat riddaran læt at læsa versen ¶ Ridderen hǫrþe hans orþ ok fic dighara guþlika ræzl ok fiol . a . knæ for prædicarans fǫtar ok gaf sik guþi skẏldogan firi sina sẏnde ok bǫte ok bætraþe mæþ hans raþe ok ændaþe sẏn aldar mæþ dẏghþelekom lifnaþe : prædicaren . bǫt diæflenom sua fiæren flẏ at eghte vara fru folk finge vnaþe af hanom : diæuulin lẏde nǫþoghor ok huarf som rǫkar . i . væþræ

Af kyndelmasso

Annur vara fru hǫghtiþ ær siax vikum afte iula dagh : ok ær æfte þẏ som var fru ofraþe sin son guþi som moẏsi lagh buþu . ok þær af sighar biblia : Sua mẏkit hǫre [*Bl. 3,v. Sp. 1.] * os tel hær af sighia hui þe hǫghtiþ kallas kẏndelmæssa ok hui folk plæghar þa vm kirkio mæþ liusom ganga : vi suarum þær tel : fǫrsta at lius . a . latin hete candela ok þær æfte callas hǫghtiþin candelmæssa ræt nampn : Sua som . a . þẏþisco lict missa vtan lekfolket som eigh forstar sik callar kẏndelmesso fore candelmesso . Tel annat suarum vi ok givum þer tel fiughur skæl : fǫr[sto] skæl at [v]ænda heþna villa tel guz heþar .

Mars var ǫrlǫgs man ok hans moþer hæt februa romara þiento giærna (X marti) tel at han giorþe þǫm sighar sæla ok giorþo hans moþor mykin heþar gauo enom manaþe nampn af hænna nampne ok hete februarius som ingangar *kyndelmæsso afton : *Sp. 2. romara þiænto æn mer februe at gǫra sonen bliþan ¶ Huart femta aar hiǫldo þe hænne hǫghtiþ . a . fǫrsta dagh februarii ok gingo kring vm romara borgh mæþ brinnande blusum ok baþo februam martis moþor gǫra sin son romara bliþan ok þera ovinum vreþan

Febru us var ok en heþna manna guþ som andro nampne hæt pluto han saghþo þe vara valdoghan hæluetis guþ hanum ofraþo þe heþne varo huart ar rict offer : ðk allom hæ[l]uitiz guþum hans vndi guþum þær tel at þe vari naþoghe þera forældra sialum ok læto brinna lius alla fǫrsto naat februarii manaz : þætta siugs ok . ii . heþnom ([x]qvedium) : at februus pluto tok mæþ wald : een vænastan ([R] qvyne) af manz hem tel hæluitiz ok ær *þær drǫtnig : hænna *Bl. 4, r. sp. 1. nampn ær proserpina hænna faþir ok moþer ok frændar for([x]o) mæþ liusom at leta (X v[i]þa) vm nætar ¶ Hær af toko þe heþno sik hǫghtiþ : fǫrsto naat februarii at ganga vm kring mæþ liusom ok þiæna proserpine haluitiz guþ : þolika ok sua hemska varo heþna villor / ok sua værþogha þem heþno ok eigh war lææt lætha þǫm af fæþerssens siþum vtan mæþ listom : ¶ Længe siþan rom var cristet hiǫldo þe (X cristne) varo heþna hoghtiþis siþi ok særdeles hænna hǫgh-

tiþ fǫr æn sergius paue gat aleþes komit at þǫn sami hǫghtiþ hiǫls vare fru tel heþars guz moþor mæþ faghurum skælum som hær næst fÿilghia

¶

Annor skæl þænna hǫghtiþ haua tekna maria*m* guz moþor varaa rena mǫ ok skæra (som solinna lius)
*Sp. 2. som væxe æ liusare *fra daghnigene ok tel miþa*n* dagh / Sua var maria lius ii moþor liue hælagh ok ren mæþ þæs hælgha anz naþe af allom sÿndo (ꭗsǫǫr) fǫrsta for fæþra : þætta lius vaxte sua þa hon com ii væruldena at ænge*n* sÿnd matte fa noquara mact mæþ hænne hiarta ¶ Siþan hon kom tel sin aldar ok særleka siþan signaþ sool ih*esus christus* skeen ginum hænna lif : var hon eigh at eno lius sik sialue ok goþ : vtan giorþe þǫm ok goþa ok guþleka rena ok liusa sum vm gingu mæþ hæ*n*ne ¶ Sua at hænna dÿghþa sol gisla (slækto) huars mans sÿndoghan lusta : (hona fik at seea : Ok war tho qui*n*na (ꭗw) (**of) wænast swa at ængin gat wtan gudhlikan ælskogha til hænne hafwat) : þæs vitne baro heþne iuþa siælue : hænna sons [o]vini ok hænna ok ær ovina lof fast vitne.

Drömmen och Ljuset.

---

miraculum.

Þriia skæl þæssa hǫgtiþ ær teken huru maria ok iosep baro varn hærra tel templum domini : ok
*Bl. 4, v. sp. 1. saına *teknom vi mæþ liuse : vi bærom þÿ at mæþ liuse funno*m* vi þe þrÿ som væl tekna þre natura

ihesu *christi* : vax tekna hans licama : þy at vax bæra bii ok gφra vtan sinna natura bland ok spiæl sua fφde maria baþe moþer ok mφ ihesum *christum* : vtan kiφtlikan faþur : veeken tekna siælina : tende ok lyse mæþ skælum oc viti : lius tekna hans guþdom sialua*n* (som alla lyse)

(h*er* bφrias et mirac*u*lum)

En ærlek ok væl buri*n* fru hafþe digharan goþ vilia þiana vare fru . hon hafþe cappellam sialf ii sinom garþe ok præst at sighia daghleka mæsso varo fru

En kyndelmæsso dagh : com hænne sua fal at hon gat eigh hema mæsso hφrt : þy at hænna præstar var fiæren farin : ok eigh gat han tel hænna comit : *ok eigh hon tel sokna kirkio : þy at hon *Sp. 2. hafþe siin klæþe saalt : ok giuit fatφko folkæ . firi guz heþar ok varra fru ¶ Hon græt ok illa læt at hon mate eigh þæn dagh mæsso hφra ok la : for altare sinna capellu tel hon somnaþe : ok sa ii symne sik vara ii vænasto mφnstre : ok þær koma moiok fagharan skara mæþ iugfrum ok vara fru fφrst ii skaranom mz golkrono ok sattes . a . stolen : þær næst sa hon koma vænasta vnnga svena : ok sattos ok þe . a . stol(Xen) Siþan sa hon en bæra lius ok skipta sua at huar fik sit : ok eet hon som soof : hær æpte sa hon præst klædan ok diækn ok subdiækn ok tua mz vphalz liusom Hænne syntes som *christus* var sialuar præstren ok laure*n*cius ok vincencius diaknane : ok tva ængla subdiækna : ok sa hon þær næst tua vænasto klærka byria (mæsso sangh) ok allan koren sotlika siughga tel offortoriu*m* ¶ Var *fru sialf ofraþe *Bl. 5, r. sp. 1.

fǫrst sit lius ok huar æpte hænne som huar sloþ . var fru sænde buþ tel hænna som soof at hon ginge tel offer : hænne sy*n*tes sik vara sua fægna liuseno at hon vilde ægoleþes þæt fran sik lata tel en com ok vilde drægha mʒ afle af hænna hænde : hon wacnaþe þær viþ at liuset brast som þe droghos ok hiolt hon atar halft ii sinne hænde ok fan sik vara samstaþ ensamna som hon somnaþe : halft lusit hiolt h*on* tel iartek*n* fæghin ok al glaþ af guz naþom ok vara fru ok lagþe liusit mʒ hælghom domom ok giorþos mæþ mangh faghar iart[e]kn

---

Var fru hauar æn þriþi(ꝯu) hoghtiþ þa mærasto ok dyrasto . som kumber siax vic*um* firi michiallmæsso : ok æ[r] aff þy : huru var fru for af þænna heme *Sp. 2. tel himirikis : sua scriuas aff at siþan apostoli *skildos ok skiptos vm væruldena at prædica : boþe maria ii iher*usalem* viþ montem syon : ok gik opta vm kring landet : at vitia þe staþa gesus fǫdes oc dǫptes fastaþe ok p*re*dicaþe . iærtigne giorþe ok dǫþ þolde : hans graf ok þær han tel himna stægh ¶ Hon varþ fiurtan ara gamul hauande ok fǫde fæmtan ara : ok lifþe mæþ sino*m* syni thri ar ok þrætighi . ok (ꝯfiughur ar ok tiughu) siþan han for tel himna : ok æfte þæsse ræknig . var hænna aldar þæssa hems . tu ar ok siutighi ar . sua scriuar epiphani*us*

miraculum

En dagh hon sat ensamen ok græt for sǫt aminnelse sins sons : ok for a . stundan tel hans ok gat eigh taram haldet . vtan runno som bæccar af aþþro kældom : ¶ teþes hænne guz ængel lius som sol . ok baþ hana mʒ heþer hela sitia ok sæla af hans

vægna som alla *sina vini gǫr goþa ok helaa ok *Bl. 5, v. sp. 1. sæla : ok saghþe tel hæna . Se min fru þænna palm quist fǫrþe iak þik aff paradis : han skal bæras for þinne likbaar . a . þriþia dagh fra þænna : þin kære son biþar þin mæþ heþar ok aro . Maria talar tel ængelen : iak beþes aff minom sẏni tua bǫne þe fǫrsta ær þesse at alle mine brǫþar apostoli mate nær mik vara þæn tima iak giua*r* min anda up : annur (ær at) ængen diæuul derues coma nær minne siæng . ælla sẏn ¶ Ængellen suaraþe hænne min fru : alle apostoli coma en dagh tel þin . ok skulu þik ærlek tel graua fǫra ¶ Æn hui þorf þu viþ : diæuul stẏgias : þu hauar hans howþ vndi fote brutit : ok rænt ha*nom* rike ok vald . : þo skal vara som þu vilt : ængen diæuul skal diruaz tel coma þæn tima . for þin ǫghon ¶ Guz ængel flǫgh tel hi- * -mirikis . ok palm- *Sp. 2. quistær æpte stoþ grǫn sialuar : ok lǫuen skinu lius som stiærnor.

Um þæn tima stoþ iohannes viþ ephesin ok pr*e*dicaþe : ok com aff himnum skinande sky mæþ blæsande vinde : ok fǫrþe ioha*n*nem up ii væþret : ok satte niþir ii ie*rusalem* firi mario fǫtar : ioha*n*nes helsar sina fru ok moþir : ok græto baþen firi fæghins funde : maria talar te iohanne*m* : minis þik son min þins mæstara orþ : som bǫþ mik haua þik firi son : ok þik mik firi moþor : nu callar min son mina siæl tel sin / æn (* min likama) skalt þu gǫma ok gǫrla gǫma : þẏ at iak for stoþ iuþa raþ : at brænna min ben siþan iak ær dǫt : ok gǫra vanheþar guz hærbærghe : þænna paradis palm skalt þu fǫra firi mino like : ioh*ann*es oste aff guþi : at alle hans brǫþar apostoli visten þætta ok nær varen : ok ii samu

*Bl. 6, r. sp. 1. stund * stoþo þe alle firi mario dorom . feghne ok undersfulle . tel ioh*anne*s sagþe þǫm tiþande : ok ærande . ok baþ ængen grata : ok sagþe : prǫua iuþa at vi gratom : þa tala þe tel var spot : hui ræþas þæsse dǫþen . som prædica : sælare liif annars hems

hær como ap*ostol*i

Maria fagnaþe fægin sino*m* brǫþrom : ok baþ sin son vara uæl signaþan firi alla naþe ¶ Apostoli wacto iuir hænne . a . sinom bǫnom . ok tændo mang lius ok lampor ¶ Vm þriia tima . a . natene . com sialvar ih*esus* mæþ ænglom . ok allom hælghom patriarcom ok p*ro*phetom . ok allo himirikiz hærskape . ok tok mæþ [heþ]ar sinna moþor siæl . ii . sina hændar friþa ok faghara (fæghnare æn fugil daghi) ok hǫrþes þær sǫtare sa*ng* hans ok hænna (ok ængla) æn nocor ǫron fǫr hǫrþo ¶ Ih*esus* sialuar bǫþ iorþa mæþ heþar i enom dal iosafat moþer licama ok *Sp. 2. fǫrþe sialuar tel himiri- * -kiz sialena : ok aldar himirikis skari mæþ hanom lius com vm kring liket : sua skinande at þe iuffru som liket þuaþo : kiændo liket mæþ handom ok gato eigh seet mæþ ǫghom ¶ Sua længge sken liusit tel liket var þuaghit ok klæt

huru var fru bars tel graua

Petrus bǫt ioh*anni* bæra parad[i]s palm firi likbar . ok paulo mæþ bæra likbarena ok alle apostoli folghþo ok sǫtleka sungo sua hǫght at iuþa hǫrþo : ok (baro) tiþande (Xok) sagþe flerum at alle ap*osto*li fǫra mariam tel graua dǫþa ¶ Iuþa væmpto sik ok calloþo huar annan ok baþo dræpa alla ap*osto*los ok marie ben a bale brænna ¶ Iuþa biscopar var

galin : han grep handom likbarenna : ok vilde viþ iorþ casta : han fik braþa guz hæmd firi folsko derue : warþ numin . i . handom : ok worþo onyta : ok sua bundana viþ likbarena * at han gat ængalund liþu- *Bl. 6, v. sp. 1. ghar ælla lǫs wrþet ok værkte sarleka ok ǫpte . S*ancte* petre halp mik þu est van at halpa nǫþstadom . petr*us* suaraþe vi ærum alle tomlǫse . ii . vara fru þienist ok gitum nu eigh iartingne giort : vilt þu þo tro . a . ih*esum* *christum* ok at hans moþer do menlǫs mǫ þa varþar þu lǫs . han sagþe sik tro ok lǫstes þaghar æn þo han stoþ eigh fastar : þo hafþe han en værk ok sar(⁁s)ǫka : tel han mintes viþ likbarena som petr*us* hanom ræþ ok sagþe sik tro so*m* fǫr ih*esu*m vara guz son ok hans moþor mǫ (⁁vara) sua siþan som fǫr æn hon fǫde : Siþan fik biscope*n* bǫtar af allom værk ok varþ cristen : alle andre iuþa wrþo blinde ok gato ængom giort . petrus sænde paradis palm tel þera ok fingo alle bǫtar . som palmen hannaþo mʒ tro . a . ih*esu*m *christum* ok at hans moþer do menlǫs mǫ . ok ænge andre fingo bǫtar vtan gingo blinde allan sin aldar : siþa*n* *lagþo ap*osto*li guz *Sp. 2. moþor i graf . som hænna son bǫþ miþ vact i dal iosafat

---

æmta*n* daghum siþan hon var dǫt (oc) iorþat . stoþ (hon) up af dǫþ ok varþ likamen sæl mæþ siælene ok foro baþen sæl tel himirikiz . vtan annur flere skæl æru æn þæssen som þæt prǫua skælict ok trolect : var fru guz moþer hærbærghiaþe guþ . ii . iorþ[r]ike eigh at eno andeleca firi domadagh som andre cristne : vtan ok licamleka . ii . sino renasto mǫdoms rume ær þæt þa væl skælekt at guþ hærbærgiar ok firi domadagh eigh at enost hænna sial ok

anda vtan ok licaman . ii . bæzto ok sic næsto himirikiz rume Flere þing (Xannur) skriuas af marie døt ok hænna likfærþ vtan sua mÿkit þær sk[r]iuas þæt fulfóres mȝ hælghom vitnom : vara fru klæþe funnos ii grauene siþan hon for tel himirikiz cristno folke tel aminelsa

(et miraculum aff ware fru kiortil)

Hærtoghen af norre india stride viþ en staþ som callas *carnotum ok bilagþe længe staþen : ii þæn staþen varo magge hælghe doma vare fru kiurtel :· I stassens nøt grep stassen(^{x}s) biscopir kiurtellen ok fæste . a . mærke stang ok gik vt vreþer af staþenom mȝ varra fru trost . a . mot ovinum ok alt stassens folk mȝ hanom ¶ Iæm skÿt varþ hærtoghen ok aldar hans hær blinder . ok stoþo alle ok skuluo ræde ok annars hugha ¶ þe af staþenom gauos ofdighart fram viþ ouina misfælle ok (redho) a arma blinda mæn ok hioggo þóm niþar som nøt ¶ þe milda mø varþ grÿmum wreþ ok naþogh nøþstadom . ok fløgh kiurtellen fran þøm . ii . væþret ok fingo þe bøtar for stoþo blinde

*Bl. 7, r. Sp. 1.

SKILJAKTIG UPPTECKNING.

(Hds. D. IV. Skrifven vid 1430–40-talet.)

*Bl. 235, v.

*Swa finnom wi scriffwat . at en hertoghe war til . han lagdhis fore en stadh oc heet karnon mȝ mykith herskap Tha togh biskopin aff then sama stadhin iomfru marie kiortil som ther war gómdir oc

hænde

hængde han oppa ena sta*ng* som et baner oc foor wt m*z* alt folkith aff stadheno*m* mot th*e*ra owino*m* Tha wordho some galne oc some blinde. oc the fingo th*e*r sina owine som the siælffwe willo oc th*z* giordhe iomf*ru* maria . swa blæste kiortelin op i wædhrith oc alle the som hafdho mist sina syyn . the fingo hona genast a*tir* . oc sagho iæm wæl som fôr tha the sagho ald*ra* bæzst Th*z* giordhe iomf*ru* *sancta* maria m*z* sinne mykle misku*n*d oc m*z* sinne mykle nadh . loff oc æra wardhe henna signadha nampn æ for vta*n* ænda AmeN

Gaude Dei Genitrix!

---

*miraculum af vare [fru] *Cod. Bur. bl. 7, r. sp. 1.

En klær*k*ar vare fru giærna þiænande . han las hænne daghleka tel heþar ok tel hughnaþ . gen hænna langa frædaz sorgh . Gaude dei genitrix virgo inmaculata : gaude que ab angelo gau- *-dium sus- *Sp. 2. cepisti : gaude que genuisti eterni luminis claritatem : gaude mater : gaude *sancta* dei genitrix virgo : gaude sola mat*er* innupta . te laudat omnis creatura : genitrix lucis sis *pro* nobis *per*petua interuentrix : þæt þýþe . a . vart mal . vm þænna mata . gǿr þik glaþa guz moþer mǿ . o . smittaþ : gǿr þik glaþa som viþ glæþi tok . af guz ængli : gǿr þik glaþa som fǿde æværleks lius solskin : gǿr þik glaþa moþer : var glaþ guz moþer ok mǿ . gǿr þik glaþa ensamen ogipti moþer : þik louar al creatur . liu-

sens moþe*r* . vi biþiom þik . var for os alla tima biþiande : þænne klærkar fik i sinne banasot . dighar ræzl vm sina sial: milda moþer teþes hanom . ok saghþe . min son hui ræþes þu sua dighart . ælla quiþe . som mik bǫt . ok buþaþe daghleka glæþi . gǫr ok þu þik glaþan . ok at þu moghe æværleka glæþias . com mȝ mik . ii . guz glæþi

---

Riddaren och Djefvulen, eller den försålda Hustruns räddning.

---

af enom riddara

*Bl. 7,v. sp. 1.

*En ridare rikar ok miok ru*m*-giæuir : þæssa hæms . han wa*r*þ vm siþe sua fatǫkar : at han þorpte væl viþ . at þigia smam . som fǫrra gaaf ofstorom : hans husfru var goþ ok guþlek : ok vare fru giærna þiænande : þa en hǫghtiþ com ok alle men vildo rikeleka fara : reþ riddaræn heman firi skam : at han ængen kost gat haldet : ok lifþe viþ nǫþ ok sorgh . ii . skoghe ¶ En miok ræþeleken (karl) com tel hans riþande . ok sporþe hans sorgha sak : riddaren sagþe hanom sin harm . at han var arbar wrþen . Hin karl iatte hanom rikare varþa æn han fǫr var vm han vil hans raþe lýþa ¶ Riddaren louaþe hanom tro ok hans raþe lýþa . æn han vil folcoma fǫr sina iaat : karle*n* baþ han hem fara . ok leta ok hitta enom staþ . ii . sinom garþe mer gul ok selver æn han allan sin aldar fǫr atte : et beþes iak af þik sagþe karlen . mǫt mik atar i þænna

staþ ok þin husfru mȝ þik *. a . þæn dagh . ok *Sp. 2. næpmde daghen . ¶ Riddaren louar hanom sina tro atar coma mȝ sinne cono . ok far hem . ok findar gul ok (gǿrsuma) . ok kǿpe garþa mangha ok iorþe . ok haldar rikt hof . sua at alle vndra . ok mæst hans husfru

Siþan en dagh talar han tel hænna . ok biþar hana skẏt sitia . a . hæst . ok riþa mæþ sik la*n*ga læt ensamna : vndra hon hans buþ . ok gǿr giærna som han biþar ¶ þǿn huila sik en staþ . a . væghenom nær enne kirkio : frun gar ensamen in ii kirkiona . ok biþar sina bǿna firi varra fru bilætte . tel (at hon) somnar ¶ Milda mǿ guz moþer (later hona) længe ligia ok fast sova . ok gar vt tel hans . ii . hans husfru ham . baþe . a . væxt ok klæþom lik ok talan . ok allom latom Riddaren far sin vægh mæþ bætra fǿlghe æn han vænte . ok com þit han hafþe louat coma Grẏmbar karl kumbar mot hanom . fæghin . ok warþar ofæghin . ok þor *eigh framganga . *Bl. 8 r. sp. 1. vlan standar fiærran ok griæna tannom . ok bannar hanom ok talar . fulaste falsare . sua dara þu mik firi væl giort : iak bǿt þik fǿra mik þina husfru : ok þu fǿrþe mik maria*m* himirikiz fru ¶ Jak huxaþe hæmnas min harm . a . þina konu . for alt þæt ve hon gǿr mik . ii . guz moþor þiænist . ok þu fǿrþe mik sialua guz moþor : hafþe þin kona hær comit . aldre skulde hon hæþan coma: liuande : nu fǿrþe þu mik þæn gæst . mik varþar tel langan þugga Riddaren stoþ annars hugha . ok gat ægte talat . for vndar ok ræzl : maria talar tel dẏævulen : for þẏ at þu vilde skaþa minom vin . far þy niþir . ii . diupt

hæluite . ok bli(^{xx} ff) þær tel doma dagh . sua at þu gǫr aldregh noquorom men þær mik þiæna . ¶ diæuulin þǫt ok græt ok lýde nǫþoghar domom : *Sp. 2. guz moþer anite riddaren . ok bǫþ viþar *siia dýavuls gauor . ok trǫsta tel ensamen ihesum christum . ok saghþe hanom . huars hans husfru la een oc sof Riddaren stoþ vp gratande . þær han la for hænna fotom ok þakaþe . ok þiænte guz moþor æ mæn han lifþe . ok hans husfru . ok viþar sagþo alt þæt dýawlin gaf þǫm . ok varo ývret rik af guz naþom .

Gerningarnes Vågskål.

---

miraculum magnum.

En miok sýndoghar man . ledes .ii. sǫmne for guz dom . hanom teþes þær en dýawl fram koma . ok prǫua hans sial vara sina : fǫrst tok han af gamblum guz dome tel adam : at han skulde dǫ : hulikin dagh han ate forbuþna frukt : ok sagþe mannen vara skyldoghan . gialda fǫrsta faþur brut Annur skæl tok han af hans gamlo þianist . ok sagþe han sik haua þiænt þrætighi aar : þriþy tok han þær af . at hans ilgærnigga varo flere æn hans goþgærnigga ¶ var hærra *Bl. 8, v. sp. 1. baþ mannen svara tel skælen . ok *þa hanom varþ ægte tel ansuara . gaf guþ hanom atta dagha frest tel anzsuara ¶ Hanom sýntes sik (ganga) sýrghande fran domenom : ok quide huat hanom wrþe tel anzsuara ¶ hanom mǫte eet folk . ok spurþe hui han syrghe ¶ han sagþe sin (wadha oc) wanda . folket baþ han eigh quiþa vm þæt fǫrsta : ok sagþe sik vilia suara firi han

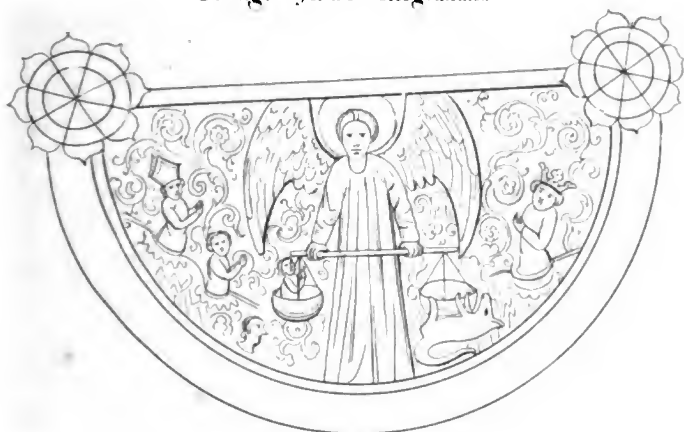
FRESKO-MÅLNINGAR

(från 1340-50-talet.)

föreställande Legenden om 'Gerningarnes Vågskål.'

I östra delen af östra hvalfvet.

Risinge Kyrka i Östergöthland

I vestra delen af vestra hvalfvet.

Floda Kyrka i S

¶ Maþ*er*en spurþe þæs nampn : þæt sagþe sik heta sanni*n*d ¶ hanom møte siþan eet annat folk . ok spurþe samulund . ok baþ han eigh quiþa vm anzsuar vm annur skælen . ok sagþe sik vilia þær tel suara . ok sagþe sit nampn vara rætuiso :

tunda daghen kombar han atar firi domen . ok sa huar þa stoþo baþa syster sannind ok ræluiso . ok guz moþ*er* sat . a . hans høghro hand . þær com satan ok bedes anzsuar tel skælen . ællar dom iuir mannen ¶ Veritas þæt þyþer san-*-ni[n]d bøþ sik *Sp. 2. fram . ok suaraþe tel tes første (skiæl) sua . ¶ vi vitum væl vara tuænnga døt . en ær licamans . han þola baþe goþe ok ille . for adam synd . som þin skæl prøua ¶ annar døþar ær sialenna pina . af þøm løste ih*esu*s alla goþa mæn . mꝫ sins likama døþ : ok æn þænne man ær goþar . prøua þin skæl ægte mot hanom ¶ Justicia þæt þyþ*er* ræluisa bøþ sik fram . ok suaraþe tel annat sua . þik þiæna ængen mꝫ ræto vtan þu luka saloghа dara . fra sinom rættom hærra mꝫ falsom iattom . ok for þy ær huarom louat skilias viþ þik mæn han liuar æn han vil . ¶ veritas ok iusticia ræþo mannenom . at æ biþia vara fru hialpa sik vm þæt þriþia / Satan baþ fast suara sik tel þriiþy skælen . saloghar maþar fan ængen anzsuar . domaren bøt vægha gæ[r]niggana goþa ok illa . þa fiol mannen niþar firi vara fru *føtar . ok baþ miskunna moþor hialpa sik ¶ Ma- *Bl. 9, r. Spalt 1. ria þe milda mø . lagþe sina hand ii mætskalana mꝫ goþgærnigomen : ok vogho þaghar mer æn syndena . ok tapaþe satan sighar : maþren vacnade . som folk vænte døþan vara : ok bøte siin brut . ok þiænaþe guþi ok guz moþor

---

Jude-pilten i elden.

Bituricas hete en staþar þær timde þæt hær sk[r]iuas . d . xx . vii . are vars hærra vm paska lop en iuþa smasuen mʒ cristnom smasuenom tel kirkio . þæn tima cristet folk tok van hærra . ok gik tel kirkio mʒ androm smasuenom . ok to(˟ko) hans faþir sporþe huar han hafþe sua lægge varit : han sagþe sik haua varit mæþ sinom cristno skola cumpanom tel kirkio . ok takit mʒ þǫ́m þera guþ ii sit liif sua sǫ́ta : faþeren tende storan eld ii vgne . ok castaþe *Sp. 2. sonen vt ii balet brænande . þẏ at han gat eigh *vænt suenen fran cristo guz sẏnẏ . suennen ǫ́ptǫ́ : ok græt sua at baþe hǫ́rþe iuþa : ok cristne . ok como saman ok sagho suenen ii brænanda bale . ok eghte brinna ælla men af elde kænna . ok drogho han vt af eldenom ok spurþo huat hanom va[r]þ tel halp . ¶ han suaraþe en heþers fru som standar ivir cristno altare com mik tel halp . hon vænde fran mik allan lughan mæþ sinom mantolskǫ́te : alle louaþo vara fru . ok castaþo fulan faþur . a . branda ok bran æmskẏt ii asko

Frelsnings-Bönen.

Manghe vngge muncka ens klostars som stoþ viþ fluitande vatn . stoþo arla vp firi sin reghlolo tima at tala . ok talaþo manggen hægoma : diæfuala roþo

þær fram i manna ham . ¶ munckren spurþo huaþan þe varo . þe suaraþo vi fǫrom klostar lǫpara sial tel hælvitiz . þe wrþo miok rædde . *ok ǫpto alle *sancta* *Bl. 9, v. sp. 1. maria biþ for os . diæflane sagþo tel þera væl hialpar iþar nu maria . hafþen ii eihg hana callat tel hialpa . þa varin ii nu alle viþ grund dǫþe ok tel vaþa dǫmde . thy at ii talaþen vtan tima ma*n*gen hægoma .

Den Plågade Qvinnan.

¶

En salogh kona þolde mycla nǫþ ok mǫþo af enom diæfle : hænne halp huarce cors ælla vikt vatn . en goþar maþar gaf hænne raþ vm siþe . huar tima hon saghe diævulin : þa skulde hon sighia *sancta* maria : hialp mik : hon giorþe som han ræþ hænne : diæwlin stoþ iæm skyt quar : som han vare slaghin mȝ stene : ok þorþe eigh nalkas hænne : vtan ǫpte tel hæna : ildar diæwl dræpi þæn þik þætta ræþ: ok dirfþe siþan aldregh coma nær hænne

---

af wara fru føȝlotima.

Varra fru fǫzlo daghar var længge glǫmdar . tel en hælaghar ærmite *prǫuaþe . at æ[n]gla su[n]go sǫ- *Sp. 2. tan sang hvart ar vm þa nat vi haldom nu hænna hǫghtiþ . Han baþ guþ daghleka visa sik . hui hans ænggla sunggo huart ar þæn sangh . vm þa naat ok eigh vm andra . ok fik anzvar vm siþe at guz moþer

fǫdes þa natena . ok at þe glæþas af ok siu*n*gga sǫtan sang alle guz ænggla . at visa þæt allom cristnom þær tel . at þe halden . ok þæssa hems hǫghtiþ þe samu ¶ Pauen skipaþe fasto ok bǫner . tel at guþ vilde þæt flerom visa . ok siþan han fik fulla visso . þa skipaþe han þæs dags hǫghtiþ

Vår Fru vid Torneringen.

En þriuin ridare ok vare fru giærna þænoghar . reþ tel torneament . ok hǫrþe messo . a . væghenom ii eno clostre . som hýkt var ok vikt vare fru tel heþar . Riddarin lýste þǫm alla hǫra ok ingha lata . ok dualdes þær firi sua længge . at tǫrneament var ænt . ok ha*n* *mǫte þǫm . a . væghenom : hanom mǫto ma*n*gge ok sagþo sik vara hans fangga : ok alle sagþo han haua sua riþit vm daghen . ok giort sua got torneament . at ænghen gat hanom liknas . ok at han fic þæs daz pris allan ensamen . ¶ Han forstoþ varra fru dýgh ok hǫuisco . at hon fik hano*m* þæn heþar mʒ sins sons ængle . þý at han dualdes ii hænna þiænist . ok for atar ii sama klostar . ok gaf sik þær . i . guz þiænist . ok guz moþor allan sin aldar .

*Bl. 10, r. sp. 1.

Den Heliga Jungfruns Sång.

En biscopor goþor ok guz moþor miok þiænoghar . gik vm miþia nat tel enna varra fru kirkio . for hænna

þiænisto skuld . ¶ Maria þe milda mǫ mǫtte hanom . ok alla iuffrur af himirike mʒ . ok sungo tua firi sǫtan sang ok alla æpte . ok ledo biscopen fram ii kirkiona ¶ Sangren gik ivir þænna *latins vers ¶ *Sp. 2. cantem*us* domino socie . cantem*us* honorem . dulcis amor *christi* (*per*sonet) ore pio ¶ þæt þyþer a vart mal vm þænna mato . siu*n*gum guþi sata sællor . siungom guþi beþar ok æro . siunge guþlek tunga sǫtan ælscogha ihesu *christi*

Den i pant tagna Christus-Bilden.

miraculu*m*

En salogh ensætu fru . hafþe son miok kæran . hans ovini fingo han ok inne læsto . ¶ Moþer græt ok baþ guz moþor . som hon hafþe længe þiænogh varit . lǫsa sin son fa*n*gen vndan bandom . ok la hon længe baþ ok dughþe (*ey) fǫr æn hon gik tel kirkio : firi varra fru bilæte ok taleþe diærf orþ . fru iak hauar længe biþit þik . frælsa min son fangen . ok hialpar eigh . frælsa min son æn þu vilt haua þin son frælsan : sua længe haldar iak þin son fangen . tel min varþar lǫs : ok grep barnet . v . hænna *knæ . ok bar *Bl. 10, v. sp. 1. hem tel sin . ok læt sic haua gripit goþan (fanga) : ok sueple ii huito klæþe . ok læste væl ii sinne kisto ¶ næsto natena kom var fru . þær frunna son la fa*n*gen . ok læste vp (lukum ok) lasom . ok (badh) han skynda sik hem tel moþor . ok biþia hana giua sik sin son atar liþughan . vm hon hauar sin son atar fanget ¶ suennen giorþe gærna som hon bǫþ mʒ þakkom Salogh moþer for glaþ ok fæghin tel kirkio . ok þakaþe marie guz moþor for hænna naþe

Den Hängde Tjufvens räddning.

En þiuvar ok rǫuare þiænaþe þo giærna guz moþor . ok las þikla hænna helso værs mȝ knæfallom . ¶ Mæn gripu han vm siþe . ok dǫmdo ok vp hængdo ¶ maria mild mǫ som ængen forsma . kom hanom tel hialp . ok hiolt vp som hanom sẏntes . hans fǫtar mȝ
*Sp. 2. sǫtom (handum) þrẏ dẏgn . *sua at han eigh hæ[n]gde (Ẋvtan) (stodh) . a . liuum lowm ¶ þriþia daghen foro þe . han hængdo . sin ærande eigh langt fran galghanom . ok sagho han liua bliþan ok glaþan . þe vænto at snæran var eigh væl at runnen . ok iogo niþar mæþ swærþe ok vildo hals hugga . ¶ Maria grep handom gen suerþeno . ok gato hanom giort ægte men . þe vndraþo dighart huat þoliko sætte . tel han sagþe þǫm þæt han ensamen sa . þe louaþo guz moþor . ok gauo liþughan rǫuaran for hænna heþar : rǫuaren gaf sik ii guz þiænist allan sin aldar .

Klerken som rymde från sitt Bröllop.

¶

En vngor klærkar enga barn . var guz moþor giærna tel þiænist ¶ han kuskaþo frændar at giptas æpte faþor ok moþor dǫþa ¶ han fæste som frændar
*Bl. 11,20. r. Sp. 1. ræþo . ok reþ en dagh mȝ frændom at gǫra *brulǫpe . a vægbenom var en kirkia . ok mintes klærken bans tiþe . ok stegh af ok gik in ii kirkiona . (ok laas oc løste sin skulda giæld:) guz moþer teþes ha-

nom wreþ ok obliþ . ok kærþe at hans dare hafþe andra kærare æn hana . ok kallaþe han falsara renliue louat . Suenne*n* skýnde sik tel sinna frænda . ok læt þǫm æghte fa vita huat hanom teþes . ok lýste ængte af sino hiarta . vtan reþ ok giorþe brullǫp som þe ræþo ¶ brullǫpes afton at quelde . þa alle vænto han soua mʒ sinne bruþ . rymde han fran bruþ ok fæþærne . ok gaf sik ii guz þiænist ok guz moþor . allan sin aldar mæþ clostarmannom

---

Presten och Messan om Guds Moder.

miraculu*m*

En goþar præstar ok litet bok lærþar . han sagþe daghleka mæsso af guz moþor . ok ænga andra mæsso kunne han sighia . han rǫghþes ok kallaþes firi biscop . ok gik viþar sannind . at han ængha andra mæsso læsa kunne : biscopen snýbbe *hanom oc kalla han suikaara ok fulan falsara . ok menar hanom mær mæsso sighia . Næsto nat teþes guz moþer vvreþ ok obliþ biscopenom . ok haldar hans capitolu*m* harþare æn han præstens . ok giuar hanom dighra skuld . at han mǫde ok qualde caplan hænna . ok hǫte hanom dǫ innan þrætighi dagha . vtan han atar gaue hænna klærk mæsso sang . ¶ biscopen læt kalla firi sik klærken . ok tok han mʒ heþar . ok baþ han for giua sik þæt han giorþe hanom gen . ok ([x]gaf) hanom atar mæsso sangh

*Sp. 2.

Klerken som drömde sig inför Guds dom.

miraculu*m*

En klæ[r]kar krankar ok skǫr tel sin limnaþ . ok þiænaþe þo giærna vare fru : sang ælla las dagleka hænna tiþer . han sa ii symne sik ledan firi guz dom ræddan . ok hǫrþe guþ tala tel ængla ok hælgha siala . huat dom vilin ii giua þænna manne . som mẏkit ilt hauar giort : ok iak hauar længe vmburit *ok þolt . ok eigh ær han þæs bætre . mæþ þera ia dǫmde guþ han tel hæluitiz ¶ Guz moþer þǫn milda mǫ . baþ sin son gǫra viþ han lifs naþe . æn þæssa sin for sina sakir : guþ gaf hænne mannen . ok mʒ hæ*n*na naþom . hon baþ han gǫma sik firi gramenom : ok bætra sin brut ok bǫtaþ : klærken vacnar . ok þaka mario : ok viþar sighar væruldena . ok givar sik ii klostar ii guz þiænist . ok fik hans aldar goþa*n* ænda .

*Bl. 11, v. sp. 1.

Theophilus och Djefvulen.

¶

En provastar var ii cicilia . d . xx . xv . ii . ar vars hærra . ok ræþ allom biscops æmbitum sua væl (ok vitherlika) . at æfte biscopen dǫþa*n* vildo han alle biscop vælia . han hæt þeophilus . han viþa*r* saghþe biscops vald . ok sagþe sik lata nǫghia at þǫm sẏslom ok skiplsom . han fǫrra hafþe . ok læt annan liouare biscop varþa ¶ þæn biscopar varþ

hafþe þeophilum mindre man . ok rænte han sins æmbitis ok prouento ¶ þeophil*us* tok eigh sik bætra raþ ii harme . vtan en iuþa diæwls anbuþ . tok han þær tel . at han mate sin heþar ok vald atar vinna . ¶ Juþen com þǿm saman diavulin ok þeophilum . oc at þeophil*us* viþar sagþe guþ ok guz moþor . ok cristo trolouan . ok skref þær iuir bref mȝ sino bloþe . ok satte firi sit insigle . ok fik diæflenom insighlat . ok varþ hans man vsal man . ¶ Annan dagh þæn næsta þa læt biscopen kalla þeophilu*m* . ok varþar hans bæste ven . ok giuar hanom atar heþar ok vald som han fǿr hafþe ¶ þeop[h]ilus skæmmes viþ sin vaþa : ok ætar sik allan innan viþ angar . ok vil eigh slæppa sit hop oc trǿst tel ih*esu*m *christu*m . vta*n* kalla hans mildo moþor af allo (hiærta) sik tel hialp . ok tel naþa ok tel raþa ¶ Maria var hanom brat tel bota : teþes hanom værþogh o værþoghom . ræþ *hanom ok trǿste viþar sighia diæwlen . *Bl. 12, r. sp. 1. ok læna sic atar ih*esu* *chris*to vndi cristno tro ¶ han giorþe gerna som hon hanom ræþ ok bǿþ gǿra . ok rædes þo æn vm breuet sua darleka scriuat : ok vt giuit : tel var fru teþes hanom annan tima . ok fik hanom brevet atar takit af diævelenom . tel visso at ha*n*s vaþe ok vande var lǿstar . þe[o]phil*us* vacnaþe fæghin (*oc tak[a]de) guz moþor : ok las brevet sialuar firi biscope ok allo folke . ok blǿte manght hiærta tel guz lof : : ok guz moþor . ok do þriþia daghen . i . guz friþi.

Mörderskan som räddades af vår fru.

---

miraculum

Eu hion gipto sina dottor vngom svene . ok hafþo han hema at sin sua kiæran som sin eghen son . ok mæst moþeren : tel alla vændo þæt tel illo . at sværan monde haua maghen sua kæran for vdÿgh . ok *Sp. 2. eigh for dÿgh . ok vaxte *fast hænna v frægh mer æn hænna skuld var ¶ Salogha fru rædes at lÿghn wrþe of rik . ok fic egh annat sik tel raþa ¶ vtan leghia mʒ pæniggom tua mæn . at dræpa sin magh æfte diæwls ægian . ok mÿrþa lǫnleka : þær tel at hænna lughin vfrægh matte læias ¶ Siþan hon sa sina dottor grata sin skaþa : þa græt ok moþeren sin siala vaþa : ok bar saran harm ok angar i hiærta . ok tok af præste script ok lǫnleka lǫsn . ¶ præstren ok hon wrþo vm siþe vuini ok deldo : ful præstar diæwls dare . bra bondanom af ha*r*me . at hans kona mÿrþe sin magh mʒ hans raþe . þo var han saklǫs baþe tel raþa ok tel gærnig . þær æfte væxte quinnonna ofrægh mere . tel hon varþ vm siþe draghin firi dom . ¶ A væghenom tel domen stoþ en varra fru kirkia . ok *Bl. 12, v. sp. 1. satte salogh fru alla *sina trǫst tel mildo mǫ guz moþor . ok fik mʒ bǫn in koma . i . kirkiona . at biþia litla stund sina bǫne tel vara fru naþa . ok græt af saro hiarta for hænna altara . tel ho*n* varþ atar vt draghin firi domen þær dǫmd . a . baal ok . a . brand . hon trǫste mʒ hiærtano ok ǫpte mʒ munnenom tel varra fru hialp . ok viþ hæ*nn*a nampns . a . kallan . slæctes alt balet vtan hænna skaþa ¶ Mæn

baro saman mere viþ . ok tændo balet vm kring hana . ok sluknaþe slæt som fǫr . viþ akallan marie napns . þa kændes domaren viþ guþlekt vald ok varra fru naþer . ok (dømde) salogha fru tel lif ok af o frægh

---

SKILJAKTIG UPPTECKNING

utaf

Maria-Sagan.

(Hds. D. IV. Skrifven vid 1430—40-talet).

— — — — — — — — — —

*hand The komo som biskopin hafdhe them buthit . *Bl.232. r. oc ængin aff allom them hafdhe then wand i hænde ther blo[m]stir a wæxte Tha spordhe biskopin them . æn ther waro alle men kompne ther i iudha land waro Tha swaradho the at en man war then ther ey war komin . oc han heet iosep . badhe gudhlik oc witir . oc wæl oppa sin aldir komin Tha sænde biskopin budh æptir honum at han skulle til the stæmpno koma . Tha han kom i kirkiona ther biskopin war oc alle mæn . aff iudha lande . tha blomstradhis hans wand allom asiandom . oc then hælghe and sattis oppa wandin i duwo like Tha thykte them allom thz han skulle mariam ægha . oc thaghar fæstis hon honum Sidhan foor hon heem til sin fadher til nazareth oc siw iomfrwr mz henne . oc han foor heem til siin at radha til bryllôpis. Mædhan hon sat i fæstom tha sænde gudh sin ængil gabrielem til henna oc sagdhe swa Heel maria full

mȝ nadh . gudh ær mȝ thik signadh se thu ow*ir* alla q*ui*nnor . oc signadh se the frwktin som thu skal bæra Tha hon hôrdhe hans rôst . tha wardh hon ræd . oc thænkte mȝ sik hwilkin the helsan war th*er* ængelin helsadhe henne mȝ Tha sagdhe ængelin til henna Rædȝ ey maria gudȝ misku*n*d ær mȝ thik . thu skal fôdha son oc han skal kallas ih*esus* . han wardhir mykin . oc thæs hôxsta son skal han kallas Tha sagdhe maria til ængelin . Hwru ma thetta wara mædhan iak aatte ald*re* man Ængelin swaradhe Th*en* hælghe ande skal koma ow*ir* thik . oc thæs hôxsta dygdh skal thik omskyggia . fore thy skal aff thik fôdhas hælgh*er* gudȝ son . thu skal ey thȝ vndra . thy at eliȝabet thiin frændkona skal fôdha en son i sin aldirdoom . sidhan siæx manadha waro lidhne fra thy at hon war i barnbyrdh . for thy skal thu thȝ ey vndra . thȝ ær alt wæl thȝ gudh wil gôra Tha swaradhe maria Se gudhȝ thiænista q*ui*nna wardhe mik som thit budhordh ær Tha hwarff ængelin bort oc foor op til himerikis Tha war en stu*n*d th*er* i mællan Sidha*n* kom iosep henna fæstema*n* heem til ioachim oc anna*m* Tha fingo thȝ fadh*er* oc modh*er* wita thȝ hon war haffwande oc sagdho thȝ iosep henna fæstema*n* . fore thy at han war badhe witir oc gudhlikir . Tha han thȝ hôrdhe . tha thykte ho*nu*m thȝ illa wara . oc foor thiit som hon war . oc wille thȝ ey oppinbara . for thy at swa war tha i moyses laghom . at hwilkin mô th*er* lônlika toghe ma*n* oc finge barn hon skulle stenas i hææl Tha wille ha*n* hældir *lônlika fra henne Tha han thænkte hurw han skulle fara fra henne . Tha syntis gudȝ

*Bl. 232. verso.

ængil

ængil ho*nu*m i sômpne oc sagdhe ho*nu*m Josep dauidʒ son . rædʒ ey Tagh mariam fæste mô thina . oc gôm henne wæl . Fore thy at aff henne skal fôdhas gudʒ son oc han skal kallas ihe*sus* . oc han skal frælsa alt folk aff sy*n*dom . Tha foro the aff galilea land aff th*en* stadh som naʒareth hetir . oc foro til en stadh som het*ir* betlehem som litith ær fra ieru*salem* Tha foro the swa længe til thæs nio manadha waro lidhne . oc at the stwnd war komin at gudh wille lata sik fôdha i thæssa wærld for*e* wara skuld . oc lôsa os fra th*em* wanda s*om* adam hafdhe os i komith . Æn the nat th*er* iwla nat het*ir* tha lot gudh sik fôdha i thæssa wærld Josep oc maria the waro i thy hwse th*er* heet diuersori*um* . thʒ war et gæstahws som alt wtlændʒst folk war wti . for*e* thy at the waro oc wtlænʒsk Tha war gudh fôddir i thy hwseno . sidhan han war fôddir . tha swepto the han i fatighom klædhom . oc lagdho han i asna iætw th*er* the ato w . th*er* war swa thrængt at ey fingo the annars stadʒ rwm mʒ ho*nu*m i hwseno æn i iætwne Tha waro faarahirdha i thʒ sama hæredh som waktadho sit fæ om the sama nættena Tha sken gudʒ byrdh ow*ir* alla wægha . swa at the ræddos th*er* widh Tha kom en gudʒ ængil oc sagdhe th*em* Rædhi*ns* ey for*e* thy at iak budhar idh*er* mykla glædhi . oc allo folke. th*er* i wærldinne ær For*e* th*en* skuld at fôddir ær . i dagh helare th*en* th*er* alt folk skal lôsa aff syndom *Christus* ær fôddir i th*em* stadh ther betlehem hetir . oc sigher iak idher thʒ til iærtekn . at barnith skal th*er* finnas swept i klædhom . oc ligg*er* i aasna iætw Tha hôrdho the mykin ængla

sang . loffwandis gudh oc sighiandis swa Æra wardhe gudhi i himerike . oc *fri*dh wardhe i iordherike godhwilia*n*de ma*n*nom Tha the hŏrdho thæssin ordh tha sagdho the swa mællan sik : Farom til betlehem oc seem thʒ gudh haffw*ir* os teet The foro tha til thʒ hws som gudh lot sik i fŏdha oc hitto th*er* barnith swept i klædhom oc laght i aasna iætw Tha the sagho barnith . tha kændos the widher thʒ p*ro*ph*eta* hafdho spaat oc i bŏkir sc*ri*ffwith war . at gudh wille læta sik fŏdha fatelika*n* i thæssa wærld . oc alle the thʒ hŏrdho vndradho thʒ hwru ha*n*s fŏtʒlo time war Tha foro hirdhane at*ir* heem oc loffwadho gudh Widh*er* gudʒ byrdh sagho *thry kon*u*n*ga ena stiærno ŏstir a himilen . so*m* ald*re* saas fŏr . oc the thre kon*un*ga heto swa iaspar melchior oc baltaʒar . the waro wiise me*n* i book oc til all ærlikin thing Tha the sagho stiærnona . tha sagdho the at gudh war fŏddir i thæsse wærld Sidhan foro the til *ierusalem* til herodem kon*ung* . oc spordho hwar thʒ barnith war fŏŏt som iudha kon*un*gir ær for*e* thy at wi se stiærnona i ŏstir the tha skulle koma tha gudh war*e* fŏddir . oc wi wiliom fara oc leta æpt*ir* ho*num* oc bidhia ha*n* os til nadha Tha herodes hŏrdhe thʒ . tha thykte ho*num* thʒ illa wara . oc allom th*e*m som i *ierusalem* waro . for*e* thy at han thænkte sik badhe wara gudh oc kon*ung* . Sidhan læt han sa*m*pna alla hŏffdhingia sama*n* oc spordhe them at hwar *christus* war fŏddir Tha sagdho the ho*num* . thʒ han skulle fŏdhas i then stadh ther betlehem het*ir* Tha herodes hŏrdhe thʒ . tha kalladhe han for*e* sik the thre kon*un*ga oc sagdhe til th*e*m Farin til betlehem . oc tha i finnin han . tha komin hiit i gen oc sighin mik aff

*Bl.233, r.

ho*num* . fore thy at iak wil oc fara til hans oc bedhas nadhir aff ho*num* . Tha the hórdho thȝ tha foro the bort Herodes sagdhe thȝ ey for thy at han wille *tro* a gudh . vta*n* han wille dræpa han . for thy at han hafdhe awu*n*d widh at nakar kon*ungir* wara bætre æn han . Æn stiærnona som óst*ir* war sagho the fara for*e* sik oc gladdos th*er* mykith widh Ok tha hon kom ow*ir* hwsith tha stadhnadhe hon oc the gingo in i hwsith . oc hafdho mȝ sik off*er* thȝ the willo ho*num* offra . oc sagdho swa . Ær han sandir gudȝ son skapar*e* himils oc iordh tha taghar han th*e*tta offer til sik Tha the hitto th*er* smaswenin oc hans modh*er* oc iosep . tha fiollo the a knæ for*e* swenin . oc fingo ho*num* sit offer . thȝ war rókilse mirram oc gull . tha sagdho the at han war sandir gudȝ son i himerike . oc kon*ungir* oc foro swa bort thædhan . Om ena nat kom gudȝ ængil thil th*e*ra oc sagdhe swa Farin ey til herodem kon*ungx* . farin hældir en anna*n* wægh i idhart rike Tha kom gudȝ ængil til iosep i sómpne oc sagdhe swa Stat op oc tagh sw*e*nin oc hans modh*er* oc far til egipto land oc war *th*er Tha herodes fik thȝ at wita at . the thre kon*un*ga hafdho sakt fals for*e* ho*num* . oc the komo ey i gen til ho*num* tha wardh han wredh*er* oc sænde folk om alt sit rike oc bódh dræpa all the swenbarn som the fu*n*no i hans rike . enkte barn læt han dræpa ældra æn twæggia aara all the yngre waro læt han dræpa . oc the barn th*er* dræpin wordho for*e* gudȝ skuld the waro at tali fyra thusand . oc hu*n*dradha oc fyretighi Tha herodes hafdhe lætith dræpa *barnin . tha fik han ald*ra* handa soot . oc *Bl. 233, v. mangha handa pinor at ængin ma*n* ku*n*ne th*er* sighia

aff oc miste sit liiff oc ær i hælwite for vta*n* ænda Tha han war dódh . tha kom ængelin til iosep . oc sagdhe ho*num* Tagh swenin oc hans modh*er* oc far i gen til bethleem for*e* thy at the han willo dræpa . the ærw nw dódhe . Tha stodh han op oc togh swenin oc hans modh*er* oc foor i gen i sama stadhin Tha han kom at*ir* til bethleem tha hórdhe iosep at herodis son archelaus war kon*ungir* i iudea lande . tha reddis iosep for*e* ho*num* . om ena nat tha drómpde iosep i sómpne at ha*n* skulle aff iudea lande fara oc in i galilea land til nazareth th*er* ioachim oc anna the waro . thiit foor iosep mz swenen*om* oc hans modh*er* mariam . Hær sigx ey meer aff hans barndoom

Skrif-vet som prosa.

Then signadhe gudh mz sina nadhe
góme wart liiff oc siæl badhe AmeN

De obitu b*eat*e marie virgi*ni*s gl*ori*ose

Swru war frw iomf*ru* *sancta* maria war op takin til himerikis thz find*er* ma*n* sc*ri*ffwath til *sanctu*m ioh*anne*m ewa*n*gelistam . oc sigx th*er* swa aff . At tha alle ap*osto*li waro swndirlika i th*em* landom som war h*er*ra hafdhe th*em* til sænt . oc iomf*ru* *sancta* maria war widh syons b*er*gh . tha sókte hon alla the stædh*er* som war h*er*ra hafdhe fór i warith . badhe th*er* som han war forradhin . oc pint*ir* . oc th*er* han op aff dódha stodh . oc th*er* han til himpna foor . til th*em* alla foor hon mz mykin ódhmiwkt Th*er* aff sigh*er* en ma*n* het*ir* epiphani*us* . at hon war fiortan aara gamul tha hon wardh hafwande mz sino*m* dyra son ih*esu* *christo* . oc a thz fæmptanda aarith tha fódde

bon han . oc thry aar oc thrætighi war hon mʒ ho*num* til thæs han dódh tholde . oc æpt*ir* hans dódh lifdhe hon siæxtan aar swa mykin war henna aldir thry aar oc siæxtighi Tha ap*osto*li predicadho hwar i sit landskap swa som ther aff sigher en book som het*ir* ecc*lesia*stic*us* At en dagh war iomf*ru* sa*nct*a maria gratande oc syrghiande . oc hafdhe mykla giri til at skilias widh thæssa onda wærld . ther hon la gratande oc sukkande . tha tedhis henne en ihe*su* *christi* ængil mʒ otalikith mykith liws oc helsadhe henne som wæl til hórdhe . oc sagdhe swa Heel se thu maria signadh ow*ir* alla q*ui*nnor . thu skal tagha ihe*su* *christi* signilse . som han gaff iacob p*ro*ph*et*a . thin kær*e* son haffw*ir* thik sænt en palm . han hafw*ir* iak fórt aff p*ar*adiis . then skal thu læta fóra for*e* thinne baar . for*e* thy at thu skal fara aff thino*m* likama aa thridhia dagh . oc thin kære son han bidhar thik mʒ alt himerikis h*er*skap Tha swaradhe sa*nct*a maria Jak bidh*er* thik at thu sigh mik *thit nampn . oc bidh*er* iak thik at mi*n*s Bl.234. r.
kæra sons apostla komo til mik . at iak matte th*em* se mʒ mi*n*om óghom . fór æn iak dóór . oc fór æn iak gifw*ir* warom h*er*ra op mi*n* anda Ther næst bidh*er* iak thik . at tha miin siæl far wt aff mi*n*om likama . at hon skal ey se nakan rædhelikin anda . oc diæwlsins wald kome ey mot mik Tha swaradhe ængelin . Ædhla iomf*ru* hwi girnas thu mit nampn at wita . thʒ som ær vndirlikt oc mykith . æn thins sons apostla skulu sampnas th*er* thik skulu góra ærlika iordha færdh . Hwi skulu hæluitis ængla eller diæwlsins wald thik til nakan ræddogha koma . mædha*n* thu haffw*ir* hans hoffwdh brwtith . oc rænt aff ho*num* alt hans wald . thin wili skal wardha at the

ondo diæffla skal thu ey se Tha ængelin hafdhe thæssin ordhin sakt . tha foor han til himerikis mʒ mykith liws Then palmin han henne fördhe mʒ mykin kærleek han war grön oc hans klædhe waro som morghinstiærna Ok i the sama stwnd predikadhe s*anctu*s ioh*anne*s i et land th*e*r heet ephes*us* . oc tha tok til at dynia oc et hwiit sky tok han op oc satte han for*e* s*an*c*t*e marie h*er*bærghis dör oc han gik in oc helsadhe henne . Tha hon sa han . tha vnd*ra*dhe hon hwru han war thiit komin . oc for*e* the glædhi th*e*r hon tha fik aff ha*n*s komo . tha gat hon sik ey læng*ir* haldith aff graat . oc sagdhe swa . Læt thik mi*n*nas thins mæstara ordh at han satte mik i thina göma Jak kallas nw aff mi*n*om kæra son . oc skal iak fara th*e*n wægh som alt manköns fara skal . mi*n* likama sæt*ir* iak thik til gömo æpt*ir* mi*n* dödh . for*e* thy at iak hafw*ir* bört at iudhane gingo a raadh oc sagdho swa Wi skulom bidha til thæs at hon ær dödh som ih*esu*m födde . oc skulom genast tagha henna likama . oc brænna han . Ok th*e*nna palmin skal thu tagha . oc föra han for*e* mi*n*ne baar . tha thu fölgh*er* mi*n*om likama til graff Tha swaradhe s*anctu*s ioh*anne*s Gudh gaffwe at apostlane mi*n*e kære brödh*er* waro alle h*er* at wi matto*m* göra thina iordhafærdh mʒ wærdhighheet som thik wæl hörir at hafwa . oc os bör at göra Tha han hafdhe thʒ saght . tha waro alle apostlane takne op i et sky . hwar aff thʒ land som han predikadhe i . oc sattos alle for*e* iomf*ru* marie hærb*er*ghis dör Tha the waro th*e*r alle sampnadhe . tha vndradho the alle . hwar for*e* war h*er*ra læt th*e*m th*e*r sa*m*pnas Tha the stodho th*e*r for*e* oc vndradho hwi the waro th*e*r ko*m*pne .

tha gik *sanctus* ioh*annes* til thera oc sagdhe swa Nw skal wars h*er*ra signadhe modher maria skilias widh wærldina . oc i skulin idher wakta at ængin idhra gratir tha hon ær dödh . at iudha folk skal thꝫ ey se . oc sighia at thæsse mæn som allo folke prædika opstandilse hurw the rædhas fore dödhin Tha iomfrw maria sa alla apostlana wara sama*n* ko*m*pna . tha sagdhe hon swa Signadher se thu mi*n* son ih*esus* *christus* . oc hon læt alla lampor *op tænda . oc gik *Bl. 234, v. mit i bland alla apostlana at sitia Oppa then thridhia timan a nattinne tha ko*m* ih*esus* *christus* mꝫ mykith hærskap aff himerike *m*ꝫ *sancto* michaele oc mꝫ allom ænglom oc archænglom . mꝫ p*at*riarchom oc proph*et*om . mꝫ allom m*artyr*ib*us* oc *con*fessorib*us* oc mꝫ allom möiom oc ænkiom mot the signadha iomf*ru* *sanct*am mariam hans dyro modher . Ok swngo swa sötan sang at mykin frygdh war at höra pa . Hwru ærlika oc hedhirlika iordhafærdh iomf*ru* *sancta* maria fik thꝫ sigx i the book som war sc*ri*ffwath til *sanctu*m ioha*n*nem . at henne dyre son swa fore sang Kom miin wtwald brwdh . oc i thik skal iak skipa mi*n* stooll Tha swaradhe *sancta* maria Min kære son iak ær redhoboen at göra thin hælgha wilia Tha thꝫ war saght tha swngo the alle mꝫ ho*nu*m som thiit waro mꝫ ho*nu*m kompne Thetta ær the som ængin synd fölgdhe Tha sagdhe *sancta* maria swa Alle the i wærldinne ærw skulu mik kalla sæla Tha sang then ærlike mæstarin högxt ow*ir* alla Kom miin kæra brwdh oc kom miin enfald duwa Tha swaradhe hon Jak kombir mi*n* son oc mi*n* gudh oc mi*n* kære h*er*ra som all miin helsa æst Swa foor henna siæl aff henna lika*ma* oc i sins sons famp*n* Tha sagdhe ih*esus* *christus*

til sinna discip*u*los Minna kæra modh*er* likama skulin i fóra til iosaphat dall . th*er* finnin i ena nyo graff . th*er* skulin i henna signadha likama i læggia . oc bidhin mik th*er* . a thridhia dagh komb*ir* iak til idh*er* Tha war th*er* mykin ængla skære oc alle apostla . oc alt himerikis h*er*skap Tha ropadho alle apostlane Aldra wænasta oc renasta iomf*ru* s*anct*a maria . æ hwar thu far tha haff os i thinne ami*n*nilse Tha togh th*en* skarin at ropa som at*ir* war i himerike . oc sagdhe swa . Hwa ær thæsse som op far mʒ swa mykith hærskap oc hwilas i wars h*er*ra ih*es*u *christ*i arme Tha swaradho the som ho*num* fólgdho Thʒ ær iomf*ru* s*an*c*te* marie siæl . ther i himerike skal wara mʒ sino*m* dyra son ew*er*dhelika Swa togx hon op til himerikis oc sit*ir* th*er* a hóghre hand sins sons ih*es*u *christ*i Ok alle apostlane sagho henna siæl wara swa hwita at vndirlikt ware nakre tu*n*go th*er* aff at sighia Thre móia waro th*er* som henna likama fórdho aff klædhom oc thwogho han oc swepto . oc sidhan togho han apostlane oc lypto han op a baar . oc s*anctu*s ioh*anne*s sagdhe til s*anctu*m petru*m* Th*en*na palm skal thu bæra for*e* henna baar Tha swaradhe s*anctu*s petr*us* til s*anct*um ioh*anne*m Thu æst wtwaldir aff warom h*er*ra . oc ær thʒ wærdhught at iomf*ru* skal bæra palm for*e* iomf*ru* Thu war oc wærdhogh*er* at læggia thit howdh a henna sons bryst . oc fik th*er* mero snille æn nakar ha*n*s apostol . oc ær thʒ at swa myklo mere lóón thu fik swa myklo mere æro skal thu góra hans signadha modh*er* Tha swaradhe s*anctu*s paul*us* Jak ær mintʒst*er* aff idh*er* iak wil bæra henna baar mʒ thik Tha lypto s*anctu*s petr*us* oc *s*anct*us* paul*us* op barena Ok s*anctu*s petr*us* togh til

*Bl. 235. r.

at siwnga Jh*esu* *christ*i modh*ir* far nw wt aff thik wærld m*z* fadh*er* oc son oc th*em* hælgha anda . oc sidha*n* swngo alle apostlane æpt*ir* . oc th*er* swngo ænglane m*z* apostlome*n* swa sótlika aff [? at] iordhin gaff liwdh aff sik m*z* mykin sótma Alle the th*er* i stadhenu*m* waro waknadho widh the*n* sóta sang oc lupo genast wt . oc letto hwath thæsse frygdh matte wara Tha sagdhe en aff ih*esu* ap*ost*olis . at iomfrw maria war dódh . oc th*z* ær henna iordha færdh ther i hórin Tha lupu alle til siin wapn æ hwar som mæst matte . oc sagdho swa Skyndoom os alle oc huggom henna baar nidh*er* . oc dræpom hans discip*u*los. oc brænno*m* henna likama th*er* ih*esu*m fódde Tha kom iudha forman fuldir m*z* wredhe . oc sagdhe swa . Hær ær the ha*n* fódde ther alle ware slækt haffw*ir* skam giort oc riffwom hona nidh*er* Th*z* fórsta han togh nær henna sighnadha likama . tha wisnadho badha hans hændir . oc ther swa fæstis widh*er* at ha*n* matte them ey thædhan koma vta*n* ópte oc græt oc alt th*z* iudha folk wardh swa blint . at ængin matte annan se Tha ópte th*er*a hóffdhinge til s*anctu*m petru*m* oc sagdhe swa Pædh*er* hiælp mik aff thenna wanda oc bidh for*e* mik til thin h*er*ra . lat thik mi*n*nas hurw iak halp thik tha en wara rógdhe thik Tha swaradhe *sanctu*s petr*us* Jak bidher g*er*na fore thik æn thu tror a ih*esu*m *christu*m oc hans signadha modh*er* iomf*ru* *sanct*am maria*m* Tha wordho hans hændir genast lósa Tha waro hans arma æn wisne . Tha sagdhe *sanctu*s petr*us* til ho*nu*m Min*z* widh baarena oc sigh swa Jak tror a ih*esu*m *christu*m som iomf*ru* maria fódde . oc at hon war skæær iomf*ru* badhe for*e* byrdh oc æpt*ir* Tha trodhe han oc genast

wardh han helbrigdho Tha sagdhe *sanctus* pet*rus* til hans Tagh thenna palmin aff *sancto* ioh*anne* hand . oc læg han a thetta blinda folkith oc hwa som tro wil a ih*esum* *christum* han skal syyn faa oc óghon . oc hwa ey wil tro han skal ald*re* se Tha baaro apostlane s*anct*am mariam oc lagdho i the nya graffwena som th*em* war wiist A thridhia daghin ko*m* war h*er*ra ih*esus* *christus* mȝ mykin ængla skara til sinna apostla . oc helsadhe th*em* oc sagdhe swa Fridh*er* war*e* mȝ idh*er* Tha swaradho the Æra war*e* thik gudh ther en gór all vndirlik thing Tha sagdhe war h*er*ra til sinna apostla Hwath æro thykkir idher at iak skal góra mi*n*ne kæro modh*er* Tha swaradho the Thȝ thykkir os raadh . at swa som thu siælff aff dódh op stodh swa rees thu hona op aff dódha . oc sæt hona a thina hóghro hand Tha sagdhe war h*er*ra . Stat op miin kæra modh*er* thit h*er*bærghe ær thik til redho i thȝ ew*er*dhelikith liiff himerikis mónst*er* swa som thu giordhe ænga synd swa skal thu op standa vta*n* alla módho Swa foor henna siæl genast til henna likama . oc stodh tha op oc foor mȝ sin dyra
*Bl. 235. verso. son mȝ alt himerikis h*er*skap *til ew*er*dhelikith lijff S*anct*us thomas war ey mȝ th*em* tha hon war op takin Tha giordhe iomfrw maria mȝ sinne mykle misku*n*d . at hon wille ey at han skulle fortapas . vta*n* sænde ho*num* en linda nidh*er* som hon siælff haffdhe giort th*en* tima som hon i wærldinne war . at han skulle tro at hon war op taghin til himerikis glædhi badhe mȝ siæl oc likama . oc hana th*er* ew*er*dhelika finna for vta*n* ænda amen . Ok sidhan wordho alle apostlane op til himerikis takne æpt*ir* th*er*a pino vtan alla módho Tha wilde iomf*ru* maria

fore sina mykla miskund ey os lata vtan sina aminnilse wara tha lagdhis ther atir i henna graff aff henna klædhom som henne til iordh fölgdhe kristnom mannom til hughnadh At

[*Det hithörande järtecknet är redan anfördt sidan 16.*]

De transitu beate marie virginis gloriose

Thæn tima war frw war op farin til himerikis tha syrgdhe sanctus iohannes ewangelista mykith æptir henne oc badh idhelika i sinom bönom at gudh skulle honum tee . i hwath nadh war frw war Tha weette war herra honum bön oc han wardh andelika op fördher oc hördhe at war herra oc war frw the taladhis widh . om the angist oc sorgh som war frw hafdhe fore honum her i iordhrike Tha spordhe war herra sina modher at . hwilka sorgh hon hafdhe fore honum / War frw hon swaradhe Min kære son the waro marghfalla . oc særdelis waro the fæm ther mik mæst dröffdho Förste ær the at iak bar thik i mönstridh oc symeon spadhe mik . at thin dödh skulle mik göra swa ilt som et swærdh skare mit hiærta swndir . oc fra then daghin war iak dröffdh oc til then daghin at iak sa at thu war op standin aff dödha The andra ær the . at iak haffdhe thik thre dagha tapath The thridhia ær the . at iak wæl wiste at thu war fangin The fiærdha ær the at thu hængde a korsith a thins mandooms natura weyna The fæmpta ær the at thu war taghin *nidher aff korsith oc dödher a min arm lagdher Tha swaradhe war herra sinne modher . oc sagdhe swa Miin kæra modher . Hwa thik aminnir fore *Bl.236, r.

the fôrsta sorghena . at thu mik til mônstridh bar oc symeon spadhe thik at min dôdh skulle gôra thik swa ilt som et swærdh skare thit hiærta swndir . honum wil iak forlata hans syndir oc gôma han fra alt ilt . Hwa thik aminnir fore the andra sorghena at thu haffdhe mik thre dagha tappath . honum wil iak gifwa thre thrôfftelika dagha fôr æn han dôôr Then fôrste daghin rættan angir fore sina synder Annan daghin ræt scriptamaal Then thridhia daghin fulkomplikin lôôn som han haffdhe mik thiænt i fyretighi aar i godho liwerne Hwa thik aminnir fore the thridhie sorghena . at thu sa mik fangin wardha . han wil iak frælsa aff allom hans fængilsom badhe til liiff oc siæll Hwa thik aminnir fore the fiærdha sorghena at thu sa mik a korsith hængia a mins mandooms natura weyna . honum wil iak thz gifwa at miin pina skal aldre wardha glômd i hans likama eller siæll . oc ær han swa krankir oc siwkir at han giter mina pino ey all tiidh thænkt som han skulle . tha wil iak honum the sama lôn giffwa som han haffdhe i allan sin liffstima a mina nôdh thænkt oc a min dôdh Hwa thik aminnir a the fæmpto sorghena . at iak war nidher aff korsith taghin oc dôdher a thin arm lagdher oc thu hafdhe angist oc sorgh fore mik fore thy at thu fôdde mik aff thiit liiff vtan synd . honum wil iak fore thina skuld forlata mina wredhe ther iak til honum haffwir oc wil iak giffwa han i thit miskunnelika wald at thu ma mz honum gôra æptir thinom signadha wilia

---

SKILJAKTIG UPPTECKNING
af
Maria-Sagan.

(Hds. A. 54. Skrifven 1434—1450.)

Exiit edictum a cesare augusto vt describeretur vniuer- *Bl. 57. verso. sus orbis &c lucas & sanctus lucas sigher i ewangelio som nu j mæssone hafdhis at j them tima vt gik budh af kæsara augusto at al wærlin sculle bescrifuas epter ty han mægtogher war ofver alla werldina wiliandis wita hwru mykit folk til ware som sculle lydha vnder hans kesare døme j swa matto at først sculle bescrifuas hvru mang lanzskaper til warin oc huru manghæ stædher j huario landscapino warin oc mang fæste oc mange bya oc huru manghe mæn j huariom stadhinom oc hu[a]riom bynom warin oc bødh at alle mæn huarsom hælzt the warin scullo færdhas til sin stadh som han war først komin vt af oc bækænnas sik vndher bughna wara romara kesara døme oc ther om scullin wita huru mang land oc stædher oc mæn lyddin vndher en herra thænna hær bescrifning war først giordh j betleem for thy at then stadhin war mit j landeno oc ty for josep af nazareth som ligher j gallilea lande til bethleem af ty at han war ther foddir oc hafde jomfru maria mz sik for then sculd at han engte wiste af sinne aterkomo naar han scullejgen koma oc tordhis ekke skilia sic widhina epter ty han sana framarla wara hafuandhe oc ængilin hafdhe budhit honum at han sculle engte skilias fran hænne vtan bliua alt stadhugher nær hænne / oc nar the komo j stadhin bethleem tha war ther swa mykit trang af mycla almoghanum ther war saman komin oc thz ledh fast *at

stundinne at jomfru maria sculle fødha barnit oc josep kunde huarghin komana in ther hon matte hafua haft sit mak tha gik han mædhanne in i et hus som stodh oppa almanna wæghinom oc the som foro the torghs plæghadho stundom ther in sætia sin farkost oc ty war ther jæta æller krubba bygdh huar asnane ato w oc ther war vti litit af hǒ boos som annat stalȝ wrak huast oc groft som diurimim ofuer lop ther hafdho ætit w oc ther waro the tha then daghin oc nattena oc om minnatȝ tima føddhe jomfru maria sin son oc swæpte han i klædhe oc lagdhe han j jætuna / j them sama thimanum waro fæhǒrdhane widh bethleem som wakadho om nattena ǒfuer fæno gømandhis thȝ fore thiwfuum oc diurum oc andro tolico oc i thȝ sama som jomfruin lagdhe barnit j jætuna for gudȝ ængil nidher af himerike oc syntis fæhørdonum i mænniskio like . oc ginstan kom swa mykin clarhet oc lyste kring om them at ekke kunne liusare wara middagx tima nar solin skin clarast æn kring om them war oc alra waghna annar stadȝ tha war myrkt ty at nattin war oppa tha wordho hirdhane gansca illa widher af storom ræddogha oc vndradho huat thȝ sculle hafua betydha . tha taladhe ængilin til them oc sagdhe swa rædhins ekke jak budhar idher stora glædhi som scal wara allo folke j dagh ær os føddhir wærldinna helare oc thȝ til jærtekn at j sculin finna barnit swæpt j clædhum oc lagt j iætuna oc j thȝ sama kom ginstan mykin ængla moghe oc himerikis hærscap lofuande gudh oc sighiandhe æra wari gudhi j himerike oc fredher j iordhrike godhwilioghom mænniskiom &c.

II.

S. JOHAN. DÖPARENS SAGA.

II.

S. JOHANNES DÖPARENS SAGA.

S. Johannes Baptista och hans Högtid.

Sæx manaþom fø̨r . æn maria fø̨de sin son . fø̨de elizabet iohannem baptistam . ok maria ok elizabet. varo sẏstara dø̨ttar ¶ huru guz ængel . buþaþe iohannis baptiste byrþ . hans faþer za-*-charie . ok huru iohanes fø̨des . ok lifþe ok lærþe ok do . scrivas i biblia fulcomleka . æn þe þingh af hanom scrivv hælghe mæn siþan vilium vi hær gærna sigha ¶ Johannes crisostomus vis mæstare . ok moiok hælaghar . skrivar af iohanne baptista . at sua som huart got klæþe ok væl litat . hauar sit lof . tel bætra ok bætar litat klæþe kombar fram . þa hauar þæt pris siþan ænsamet ¶ sva æru ok alle hælghe mæn got lof værþe . vtan iohannes baptista . hauar ensamen ii sinom lifnaþ . en pris for allom hælghom . hans daghar ær en misomars daghar . æfte þẏ som han var fø̨dar . ok annar hans daghar . kombar þrem daghum (firi) septembrem manaþ af hans dø̨þ

Cod. Bur. bl. 12, v. sp. 1.

*Sp. 2.

Döparen och Evangelisten jemngoda båda.

Sanct*us* iohannes baptista . ok *sanctus* ioha*n*ne[s] ewangelista . agha baþe missumars dagh . þy̆ at *Bl. 13, r. Sp. 1. baptista fǫdes þa . *ok ewangelista do sama dagh . æn baptista haldar sin dagh . þy̆ at han fǫdes fǫr æn han do . væl hundraþa arom fǫr . ok bær ældre rætar tel at agha daghen . ok iohanni ewangeliste . fyllas hans heþar þær mæþar . at hans daghar fǫres . i . vars hærra sia[l]fs hǫghtiþ fǫzla . eigh vikar þa evangelista . ioh*ann*i baptiste for þy . at ewangelista ær minn værþoghar . vtan for þy̆ . at baptista ær hanom iæmværþoghar . at halda þæt hanom bær tel ældre ræt . Ok at þe æru væl . iamværþoghe ii himirike . prǫuas þær mæþ . at tue mæstara varo : ok hafþe annar þera . baptistam tel patronum . ok annar ewangelistam . ok vilde huar þera . sin patronum fǫra fram fǫri annan . ok þæt var þera daghlek dela . þe næmdo dagh *Sp. 2. tel vm þo di[s]puteran þe materi-*-am mællan þæs at þe dagho komo . studeraþo huar þera tel þæn skæl : þe malo bæzst fæsta mꝫ huar sit hald . a . næmdom dagh . þa þe vildo disputera væl tel rede . teþes þǫm huarom þera sin . patron*us* ¶ ok sagþo sua . væl ærum vi sate vm al mal . ok ful sæle baþe ii himirike . þy̆ þorven ii eigh . disputera vm os ii iorþrike . vtan varin ok ii baþe sate vm os . mæþan vi æru*m* sialue væl sate . þe mǫtos ii skola . ok kallaþo saman folk . ok ly̆sto baþe firi lekom ok lærþom . huat þǫm var visat . ok louaþo guþ . ok þǫm iamnugga baþa .

Döparens Ben-flyttningar.

Annur ioh*ann*is baptiste hǫghtiþ hauar namn af hans dǫþ . eigh for þy̆ at han þolde dǫþ þæn (*Rx*dagh) þy̆ at han var dræpin vm paska eno are fǫr æn var hærra . vtan for þy̆ at hans hǫghtiþ gat *eigh haldes*Bl. 13, v. vm paskana for vars hærra hǫghtiþ som værþoghare Sp. 1. ær : ok vika som vært þæn mindre þǫm mera : tel kirkian gitar hanom giort særleka hǫghtiþ baþe for ha*n*s dǫt ok for annur ærlek þing hanom siþan dǫþom ivi*r*komo ¶ Julian*us* kesare læt vp græva iohannis baptiste ben þær hans dicipuli iorþaþo mællan eliseum ok abdiam guz profetas . þy̆ at iulian*us* bar awnd viþ guþlekt iartighne som giorþos ivi hans hælgho benom ok bǫþ lata brænna þǫm ok askona viþa kasta ¶ Munkka komo ibland mæþ þǫm so*m* grouo af gerusalem tǫr kænde . ok komo vndan mæþ manghom hans hælgho benom tel ierusale*m* . ok fingo philipo p*ro*pheta ii hændar philip*us* patri-*-arka rædes*Sp. 2. at þe (Xup) vist wrþen ok gate þǫm eigh gǫmt ælla haldet firi guz ovinu*m* ok sænde þǫm atanasio patriarke ii alexandria : þeophilus patriarca alexandrie vighþe þǫm kirkior som fǫr varo afguþa mǫnstar . ok laghþo þær mæþ heþar tel þe af ianua bæzste staþ lumbardie fingo þǫm ok fǫrþo þǫm hem tel sin ok bliua þæ*r* æn sanneleka ii dy̆rkan ok heþar sua som þe paua alexandar þriþi ok innocencius fiarþe prǫua mæþ sinom breuom .

Om S. Johannis Baptistae Hufvud.

Vǫghtiþen af hans dǫþ hals ok for þy þæn daghen at þa var hans howoþ funnet han var halshuggen . ii . enom staþ som kallar sabastie herodias drotningh som raþ hans dǫþ rædes at han vp stoþe af dǫþa gǫmde hans hovoþ

[*Här fattas ett blad i Codex Buræanus. Det felande är upptaget ur Codex Bildstenianus.*]

Codex Bildst., Bl.12.v. *oc læt ey nidher grafwa mȝ andrum hans limu*m* ok benum : Vtan swepte thȝ oc nidher groff lønlica j enne wra konu*n*gx palacij j sebaste : Oc laa ther hwariu*m* manne lønt ([xx] langan tima) til sa*n*ctus ioh*ann*es tedhis siælfw*ir* twem mu*n*kom : oc viiste them hwar hofwodh*it* laa : Ok bødh thøm thit fara ok hofwodhit Bl.13.r. vp grafwa : Ok *([R] thædha*n*) føra : The foro ok fu*n*no hofwodhit swept jnnan har klædhe so*m* ha*n*s ([R] klædhe var j ha*n*s liftima oc før)-dho lønlika thædhan j sæk : En fatøker grytakarl ([R] af emissena stadh cicilie rikis) kom j følghe mȝ thøm ok baar sækkin mȝ thøm som the badho : Sanctus ioh*ann*es talar til grytakarlin : Ok sigher sik wara : ioh*ann*em baptistam : ok biwdher honom koma lønlika fran thøm munkomen mȝ hofdheno ok gøma thȝ væl ([xx] oc thiæna gudhi) (mȝ knæfallom) for swa godhom hælghedom*um* : ([xx] mȝ wyrdhni*n*g) ([R] oc mȝ) gudhi . (licom bønom) daghlica : Ok jættar hanu*m* war(dh)a jfrit rik([xx] an) Grytakarlin komber vndan mȝ hofdheno : ok wardher j gudȝ thiænist ([R] oc sa*nct*i ioh*ann*is rikir fulkomlica sua lenge ha*n* lifdhe) : Ok bodhe vnder eno biærgh : Ok lagdhe hofwodhit innan biærgsko-

ronna : Ok las ther sina bøne daghlica : Ok wiste thȝ ensamin til han ([xx]wiiste thȝ) a sinom døȝ dagh . sinne syster : Ok hon sinom arfua a sinom døȝ dagh : Ok ([xx]langan alder wiiste) swa hwar androm : ok wordho alle rike . oc lykko sæle : Mædhan the swa giordho til hofwodhit g(l)ømdis ok gik swa fra*n* minne ok bygningin lagdhis ødhe : sidhan fik hofwodhit ther ængin hedher

Pther langa*n* alder sattis (ther) s*anctus* marcellus j ærmitta lifnadh ma*n*g aar : han saa j sømpne : ok hørdhe gudȝ ængla siwnga : Ok sighia : Seen / hær komber joh*ann*es baptista . Ther næst : saa han iohannem koma . leddan wærdhelika : mellin twæggia ængla : ¶ Ok saa joh*ann*em gifwa sina sighnan jfw*ir* alla : Marcello thotte sik oc a knæ falla for ioh*ann*em . ok beddis sighnan : Ok ioh*ann*em lypta han vp ([xx]wyrdhelica mȝ sino*m* hando*m* :) Ok mintes widh hans mwn : Ok thotte hanu*m* spøria sik joh*ann*em hwadhan han kome : Ok joh*ann*em swara sik wara komen aff sebaste : Ther widh waknadhe marcellus : ok vndradhe dighirt : Hwat slikt sætte . ok wardh at sompna til en kom . ok wækte han aff sømpne . han waknadhe . oc saa vakin ena stiærno nidhre nær sik j enne wara : j fiælskoru*n*ne : han wilde kiænna mȝ handom stjærnona : Ok stiærnan wek oc flutte sik til annat rum vndan hans hand ok (ha*n*) gik epter hænne . til at hon staddis vm sidhe : J the rwme s*anc*ti ioh*ann*is hofwodh laa grafwit : Ther groff marcell*us* epter : Ok fan fæghin *godha gørsom : Ok forstodh *Bl. 13. v. wæl at thȝ war ioh*ann*is hofwodh / som sagdhe sik (thiit) wara komin aff sebaste stadh : hofwodhit laa j lukto kari nidher grafwit ok stodh j enne stentroo :

Marcell*us* callar saman folkit : Ok læter vp lypta karit mʒ guʒ lowi : En war ther j bland flere : som ey trodhe thʒ wara sancti joh*ann*is hofwodh : honom wardh hans hand onyt : Ok lodde widh karit som limdh ware : til at han kændis widh s(^{xx}ina) vantro : Ok trodho gudʒ jærteknu*m* : Tha wardh han løss : (^{xx}for*e* ther*a* gudhelica bøn so*m* nær waro) Ok tho (^{xx}ey ferdhugher) Sa*n*ct*us* (^{xx}marcell*us* badh ha*n*) koma nær karino tha thʒ (^{xx}kome) jn j kirkio*n*na : Ok faa th*er* bøtir sinne onytto hand : Han giordhe som han rædh hanu*m* : ok wardh hanu*m* (handen) atir wæl nytt aff onytte

MArcellus fik juliano biscope budh : Ok kom biscopin siælfw*ir* : Ok førdhe mʒ hedh*er* som wærth war : hælaght hofwodh jn j stadhʒsins dom kirkio : Ok laa th*er* til valens R*ømsker* K*eysare* : wilde thʒ føra til *con*stantinopolim : Ok tha han kom til calcedoneam tha giordhis hælagh byrdh swa thungh at w møghelikit

Codex Bur. [*Här vidtager åter Codex Buræanus.*]

*Bl. 14. r. Sp. 1. *var af staþ føra . vtan la þær skrinlact . tel þeodosi*us* hin goþe var konuggar . han fiol . a . sin knæ firi skrinet ok la længhe . a . bønom . ok tok . a . houoþet i sin gulveps klæþe mʒ øþmiuko hiarta . ok førþe mʒ heþar tel constantinopolim . ok bygde þær eet vænt mønstar s*ancto* iohanni baptiste . ok skrinlagþe þær hans houit . ok la þær tel pippini franca konog(^{xx}x) dagh . þa førþes þæt þæþan tel en staþ ii francha rike . som callar pictauia . ok fingo manghe døþe lif . ok siuke helso . viþ þæs como . ok liggar þær tel þæssa dax . i . faghorom heþar

Om S. Johannis Baptistae Pek-finger.

Een tima þe heþno brændo iohan[n]is baptiste been . ok al annur ben brunno . þa beet ængen eldar . a . þem hans fingre . som ræcte gen varom hærra . þa han saghþe . ecce angnus dei . ecce qui tollit peccata mundi . som þiþer . a . vart mal : sen guz *lamb . sen (thæn som) af takar væruldena sýnd ¶ *Sp. 2.
Muncka fingo finggren v brændan ok gǿmdo . tel *sancta* tecla fik han . ok fǿrþe mʒ sik þænna vægh tel normandiam : ok býgþe þær vænt mǿnstar . ok skrin laghþe fingren ¶ ok for þý at mǿnstret vigþes þæn daghen som nu var fǿr vm talat . skipaþe pauen han hælghan halda . vm alla væruldena

En Fru får Döparens Tumme.

En fru ii franz . *sancto* iohanni gærna þiænande . baþ guþ iþkeleka giua sik ok sænda noquot af sins hærra iohannis baptiste benom . muld ælla klæþom . hon baþ daghleka la[n]gan tima . þa hon sa at hænna bǿn var ensamen miok sen . þa fæste hon hana mæþ ivirmato fasto . ok iate sik aldre æta ælla drikka . fǿr æn hon finge sina bǿn .

Hepte naquara dagha sua fastat . com een þumulfinger . faghar *ok miok skinande . for hænna *Bl. 14, v. Sp. 1.
ǿghi*n* ok laghþes . a . guz altare ¶ þri biscopa

komo þær for vndars skẏld . at seia guz iartigne . ok þigia sik noquat af hælghom domom : þri bloþdrupa drupu af fingrenom . ii þera asẏn . ok fik huar þera sin . ok foro fægne huar hem tel sin .

Döparen hjelper Longobarderna.

Gǫta drotnug som vtlændes kallas longobardi . þẏ at þe læto skiæg væxa som ryzom . bẏgde *sancto* iohanni baptiste faghra kẏrkio . ok gaf rikt goz vndi guz þiænist . ok kirkiona klærkom . Lanct þær æfte vilde constans kunogar brẏta lo[n]gobardos vndi rom . ok kom . a . mot þǫm mæþ striþ . hon spurþe en hælghan spaman fǫr æn þe mǫtos vm striþenna sighar : ok fik anzsuar at iohannes baptista hialpar þǫm longobardos . ok at aldre tapa þe sighar . mæþan þe hanom þiæna

---

Santillus får hjelp af Döparen.

¶

Santill*us* hæt en man han louaþe for en fanga sit lif for hans liif . æn han sluppe . ok nǫdę fan-

gan vndan *flya ¶ Santillus varþ gripin ii hans*Sp. 2. staþ . ok dǫmdar vndi suærþ . ok starkar longobardus valdes tel at hugga . ok þæn tima han lẏpte sværþet hiǫgt i væþret . ǫpte santill*us* ok baþ s*anctum* iohannem baptistam hialpa sik . ok taka gen suerþeno . ok ii samu stund hængdo hins hændar ok armar ii væþreno . som hugga vilde : som þe varin iarnom bundne . ok sværþet ii handom ¶ tel þæs han iatte guþi mȝ svornom eþe . aldre lẏpte sværþ ælla dragha at cristnom manne . mæþan han lifþe ¶ æpte sva iatat ok svorit : baþ santill*us* for hanom . ok wrþu hans arma hanom liþugh

---

Gud hämnar Döparens död.

Guþ hæmde s*anct*i iohannis dǫþ . baþe þæssa hems ok annars . herodes ok herodias dǫmdos vtlændes baþen . ok doo ii nǫþ ok armǫþo : ok dotter herodiadis druncknaþe : al þera slækt huar hon kvmbar . danzar ii oviti huarn s*anct*i iohannis dagh tel sannmæles . ok ær þæt prouat viþa vm varuldena

---

Författarens Förklaring öfver de nu berättade Sagorna.

*Bl. 15, r. Sp. 1.

*Vara fru ok s*anctu*m iohanne*m* baptistam sattom vi fǫ*r*st ii þæssa bok fǫr æn van hærra sialuan : baþe for þy at han var fǫrste ok hon at manz aldre ok sva for þy at þe baþen visto han væreldena moþer fǫþande ok guþfaþir prædikande ok dǫpande

III.

SAGAN OM VÅR HERRE.

III.

SAGAN OM VÅR HERRE.

Vår Herre och Hans Födsel.

* Var hærra ih*esus* *christus* var fǫrsto nÿio lagha *Bl. 15, r. Sp. 1. præstar ok paue þrÿ ar ok þrætighi : ok sialuar ii moþor liue folkomin baþe at viti ok valde fra þe stund moþer var fǫrst ǫken mæþ hanom þo la han niio manaþa ii moþor liue som annur barn : æn þo at alle dagha ok hǫghtiþe æru hans ok af hans naþom þo hauar han noquara hǫghtiþ særleka af hans særlekom naþom

Jul och dess tillkomst.

Hans fǫrste hǫghtiþ ær hans fǫzla : som mæn kalla iul ok fik þæt nampn fǫ[r] æn var hærra fǫdes :· *þÿ at iuli*us* kunugar vældoghar ivi væruldena :· *Sp. 2 bǫþ allom halda þæn daghen mz friþi ok frygh ok glæþi sik tel heþar ok kalla þæt iula dagh af sino nampne som hæt iuli*us* ok hiolz þe hǫghtiþ viþa vm væreldena : mæþan han var heþen ¶ siþan cristnan com þa vændes hǫghtiþen tel rætare dÿrkt ok haldar þo nampnet gambla ii mangom landom ¶ Sua som manghe and*re* dagh*ar* som æn haua nampn af heþnom afguþum ok þo cristna dÿrkt som oþens daghar ok þors daghar ok : flere calla hær ilandom hælgha þors dagh : en, vars hærra vpfærþ tel himirikiz ok havar dagheren cristana dÿrkt ok þo heþet napn

De fyra sätten att födas.

Vars hærra fǫzla prisas eigh at eno ii biblia vtan ok mæþ skælum ok heþnom vitnom ¶ Anselmus *giuar þær tel faghar skæl at guz son skulde af mǫ fǫþas ok sighar som sant ær fiurum lundom ma maþar varþa ok eigh flerom lund*om* : ena lund vtan faþur ok moþor som vtan man ok q*ui*nno sva varþ adam : andra lund af manne vtan quinno sva varþ eva þriio lund som daghleka fǫþes af manne ok quinno : ok fiarþo lund gǫmde han sik sialvar af quinno vtan man : ok sighar s*anctu*s bæ[r]nardus at guz son sǫmde eigh fǫþas vtan af renne mǫ ok rena mǫ eigh fǫþa vtan sannan guþ

*Bl. 15, v. Sp. 1.

Kejsar Octavianus och Sibyllas spådom.

Þæt sama fæstes ok mz heþnom vitnom ¶ Octouianus kunogar var een vældoghar alz iorþrikiz hærra : sua ræþeleken at ænghen þorþe se han vreþa*n* sva væn ok þækar at hvar man lÿste tel at se han bliþan ¶ Rǫmska raþ talaþe *tel han þu hauar guþlekan krapt : ok dygh : vi veliom þik ii guþa tal taka ok gǫra þik hǫghstan guþlekan heþar Octouian*us* viis man ok vitar kændes viþ sik vara dǫþ[l]ekan ok rædes viþ at taka vdǫþeleket nampn vtan bede friþ tel anzsvara ok læt kalla sik ena visasta spakono hon hæt sibilla : tiburtina ok spurþe raþ af

*Sp. 2.

hænne æn (nokor) mate varþa iamvældoghar æpte han hon tok sik þrigia daga fasto tel anzsuara þriþia daghen teþes hænne en altare høght gen himnom ok en væn mø iui altareno ok eet kronat suenbarn ii hænna knæ ¶ Sibilla læt o[c]touianum se þæt hon sa ok sagho baþen ok hørþo røst af himirike at þæt var himirikis altare ¶ oktouian*us* forstoþ huat tekn hafþe þyþa ok fiøl niþar viþ iorþ ok giorþe guþleko valde guþleken heþar m ꝫ offar ok dyrkt ok forbøþ allom *kalla sik guþ *Bl. 16, r. Sp. 1.

Spådomen om Kejsar Octaviani efterträdare.

Skriuar orosi*us* at en tima þa octouian*us* lete anzsuar af afguþum huar æpte han skulde landom raþa : kom røst af himirike ok sagþe himirikes sma sue*n* skal heme raþa fødar af liuande guþi : firi første dagh som een skal skyt føþas af renne mø vtan smit Octouian*us* bygde eet altare læt iui scriua liuandes guþ

Tre Solar bebåda Vår Herre.

Þæn tima var hærra fødes teþes þre soler . a . himnom ok gingo saman vm siþe alla ii ena sol ok teknaþe þe ærleka þre natura komo saman ii guz son þa han fødes þet ær ren likama lius sial ok maghtoghar guþdombar

Freds-Templets fall och andra Järtecken.

En tima þa romara hafþo friþ goþan ok ræþo rike mʒ ro : þa býgdo þe mǫnstar ok vigþo þæt friþi tel heþar ok kallaþo þæt friz mǫnstar ok letto anzsvar af diæflom huru længe þæt skulde sta ok fingo anzsvar at tel mǫ wrþe moþer þe væ*n*to þæt *Sp. 2. aldre varþa ok læto *skriua iui altareno æuinnelekt friz mǫnstar : vm iula nat þa var hærra fǫdes ii bæþleem væstan iorsala haf : fiǫl þæt sama mǫnstar viþ iorþ ii rom ok prǫuaþo sanleka at mǫ var moþer vorþen ok standar nu ii sama stad varra fru mǫnstar viþa væghna vm væruldena fiollo þa niþar mǫnstar afguþa bilætte ok brusto ¶ Sanct*us* augu*s*[tinus] sighar at guz son vare lango fǫr fǫdar æn han stygdes (Ꝁeigh) viþ ena fula sýnd som mæniskio natura var smittaþ mæþ : ok heter sodomia som skriuas af ii biblia ok sk[r]iuar *sanctus* ieronimus at alt þæt folk mʒ þė synd var smittat do braþom dǫþ : þa samu iula nat guz son fǫdes þý at han vilde at al þe natura vare ærlek som hanom varþ sua na bunden

---

Oljo-källan, Väg-hällningen, och Sälds-Afskrifningen.

Annan vægh tiberim ælf ii rom var eet hus býgkt vanfǫrom riddarom ok aldroghom tel værn at haua

þær

þær *sin æruoþes løn mæþ mak ok ro ok þæn sama *Sp. 2. dagh guz son føddes brast up ii sama huseno en oleo kælda vællande ok ran alla*n* daghen striþom strømom þæt skriuas (Ok) ii romskom bokom at octouianus kunu*n*gar gen þy guz son føddes læt gøra alla almennigns gatu rena ok væl bronaþar ok gaf alla romara liþugha af allom vt giældom

---

Tecknen vid Vår Herres födsel.

SKILJAKTIG UPPTECKNING.

(Cod. A. 3, folio. Skrifven år 1502.)

---

*Rubrica her æpt*ir* stand*ir* af wars h*err*a *bl. 133. sp. 1. ihe*s*u *christi* vndirs tekno*m* som hænde j ha*n*s fødʒlo tima o*m* werlle*na*

S*anctus* anselm*us* scriffw*ir* / at fyra handa lundh haffwir *gudh mæ*n*niskiona skapat *Sp. 2. Førsta lu*n*dh vta*n* manʒ oc qwi*n*no hiælp Swa skapade han adam førsta man J andra matto aff ma*n*ne vtan qwi*n*no so*m* Eua*m* J thridia lu*n*dh aff man oc qwi*n*no so*m* natwrena almæ*n*nelikin nw sidher ær / oc haffwir varit Fiærdha lundh aff e*n*ne io*m*fru vta*n* ma*n* oc ma*n*na hiælp Swa som nw a Jula nath hænde / at maria gudʒ son af thæs hælga (anda) dygdh oc kraft oc makt fødde Oc ær aldrigh førra hørt oc aldrig meer spørs ællir skeer / at nakor qwi*n*na barn

vla*n* ma*n* fødhir Thy som s*anct*us bernardus sigh*er* var gudʒ sons fødʒla / vppa hans væghna vndirlikin Før thy at j hans p*er*sona møttos thry thing vndirlica eet æwærdelikit eeth gamalt oc ær [æt] nyt Swa so*m* war hans æwærdeliki*n* guddombir . hans mandombir aff gambla adams licama Oc hans hælga siæl ny skapadh . oc swa som gudʒ fødʒla war vndirsam j sik / swa var hon i mango*m* vndirliko*m* tekno*m* oc liknil-

*bl. 133, v. sp. 1.

som vidhar-*-la vppinbarat j wærldhi*nn*e Swa som hær æpther følghia*n*de scriffwat ær Først vppa ha*n*s væghna som føddir wardh som nakot sakt ær Th*er* næst vppa h*en*na vængna som fødde hwilkin som jomfrw var før oc bleff sidhan / oc bliffwir æwærdelica Oc war theknat mʒ aarons thørra vand som grønskadis blomstradis oc bar dattils frwk

---

I wars h*er*ra ih*esu*' *christ*i fødʒlo tima war største fridh*er* swa at en kesare octouianus styrdhe alla wærldena Oc theknadhe at thæn sanne fridʒma*n*nin war fødder so*m* alt mankønit wilde frida oc sæta mʒ gudh oc ænglome*n* J them fridʒ timanom bygdo romara eet gæst oc kostelikit fridʒ mønstir / oc satto th*er* i romuli aff gudh som room bygde oc spordho aat apolline*m* af gud huru længe thæn fridhin skulde vara The*m* swaradis alt th*er* til en iomfru fødde barn Tha sagdho the / tha bliffwir thʒ oc varar æw*er*delica fridʒsins mønster The mento at

*Sp. 2.

æw*er*delika *skulde aldrigh io*m*fru barn fødha Swa scriffwadho the vte før mønstrens duro*m* . æw*er*delikit fridʒsins mønster / vppa the nattena th*er* maria fødde sin son tha fiøl mønstridh nidh*er* til iordhena /

oc th*er* ær nw j sa*m*ma stadheno*m* byght en kirkia so*m* kallas *sancte* Marie noue

---

Gudz fødzlo dagh*er* ær vppinbarandh*er* mz mangfaldeliko*m* oc ma*n*gskona Creaturo*m*

Første mædh fridhsins mo*n*st*er* nidherfal Oc romuli belæte som sakt ær Oc ey atenast th*er* vtan æmuæl fiøllo nidh*er* all a*n*nor margh aff gudh j hedhni*n*ga landho*m*

Jte*m* annat vndirlikit tekn

At thæn nattin wardh clar oc liws so*m* liwsaste dagh*er*

Tridhia

at j room en watn kælda wændis til olio Oc væxte oliona wæzska swa høght oc øktis at olian fløt allan thæ*n* daghin . nidh*er* i tyberim flodh Swa som the wisa qwi*n*nan sibilla p*ro*ph*et*issa haffdhe spaat at tha the kældan vændis til olio oc wordhe flytande tha skulde værldena frælsare fødhas

Fiærdha tekn

Vppa wars h*er*ra fødzlo dagh so*m* Crisostom*us* scriffwar . *wpran oc syntis en ny stiærna *bl.184, r. sp. 1.
them hælga threm konu*n*gom so*m* waro saman vppa eno bærge J thero*m* bønom / hwilkin so*m* haffdhe liknilse æptir eno wæno swæn barne Oc taladhe til the*m* at the skuldo fordha sik oc fara j iudha rikit Ther skuldo the fi*n*na thz barnit som stiær-

nan nya them teknadhe Oc skuldo wara thera vægha ledhare

Fæmta vndirs´ (tekn)

Vppa iula dagh j østreno syntos tree sola hwilka som længda*n* sama*n* ko*mm*o / oc wart aff en sool . mʒ hwilko theknadhis mædhir/ at gudh som ær j threm gudeliko*m* p*er*sonom en sandir gudh . ha*n* skulde vppinbar wardha oc kwnnoghor mæ*n*niskio*m* j wærldene Oc thæn war tha føddir j hwilkins p*er*sona varo thry thing Guddomi*n* / mandomi*n* oc siælin sama*n*

Siætta vndirs tekn

Vppa iula nat hwilkit moot naturena ær / tha blomstradhis thæn vingardhin som kallas Engaddi hwilkin so*m* bær oc fødher balsam J the samo hælge nat bar ha*n* frukt / oc gaff af sik balsam wædʒsko

Siwnda vndh*e*rs tekn

*Sp. 2. *Ath vxin oc asni*n* som stodho ofwir barneno/ vndirstodho at thʒ var thera skapare / oc fiøllo vppa knæ før barnit oc hedhradho thʒ oc giordho thy vyrdni*ng* j stalleno som barnit laa / oc war føth widh bethlee*m*

viij

At gudʒ ængla vppinbaradho herdomen mʒ storo liwse oc skin oc clarhet gudʒ fødʒslo tima / oc swngo the*n* glædhis oc loff sang-

in som aldrigh før war hørdher Gloria in excelsis deo Thʒ ær æra wari gudhi j høghdhi*n*ne / oc fridh*er* mænniskio*m* j iordhrike Oc aldrig findʒ skriffwat at ængla sy*n*tos mæ*n*niskio*m* / nakot sin førra j tholike clarhet so*m* tha syntes Oc aldrigh bodhadhis mæ*n*niskio*m* tholiki*n* glædhi nakot sin før

Nionde tekn

Som s*an*ct*us* ieronim*us* scriffwar alla syndara som øffdho syndena / som ær mot naturene badhe mæ*n* oc qwi*n*nor / the doo bradhlika vppa iula nat før æn gudʒ son lot sik fødha / til thæs at tholiki*n* førdømelikin oc stiugh / ore*n*- -*lighet *bl. 134, v. sp. 1.
skulde ey finnas j mæ*n*niskio natur / hwilka gudh wilde til sik mildelica taka ¶ Augustin*us* sigh*er* at gudʒ son stygdis fore at warda mæ*n*niskia / oc vilde nær offwir giffwa mæ*n*niskia at wardha / før the ledha syndena som øffdhis j mæ*n*niskio natur

Tionda tekn

Ambrosius sc*ri*ffwir aff soli*n*na træ oc mana*n*s / som wæxto ytarst J india lande hwilkin so*m* æru hwart thera / hundrada alna høght Thæssin træ bæra æple stoor som ens manʒ licame Thænna æple vara thry hu*n*dradha aar orutin . tæssin træ hafdho thæssin naturliki*n* sidh / at tha soli*n*na skin kom owir thera høgxta skata oc værmde them. tha børiadhe the at røras meer oc mer / swa længe at høxste skatane bøgdos nidh*er* til iordhena oc rotena Oc hwar en so*m* tilkoma*n*de thing vilde at wita / ha*n* taladhe oc aatsporde træn Oc fik swar *oc visso *Sp.2.
til si*n*na ordha oc spørian / oc tilkomande thing .

æn tha *christ*us rætwisona sol wardh føddir / tha thysnado thæssin fornæ*m*pdo soli*nn*a oc manans træ Oc gaffwo aldrigh swar nakrom sidhan

Ællopte tekn

I gudʒ fødʒlo tima fiøl eth vndirlikit haghel j vngaria rike / swa at i blandh haghleth fiøl somlikit som hafdhe enna iomfru liknilse / oc eth swenbarn j sino skøte . thʒta haghel oc sniø belætit warade oc bleff længe / før æn thʒ til watn smæltis

Tolffte tekn

Thʒ watnit som laa i*nn*e j iherusale*m* stadh / som kallas j læsti*nn*e piscina j hwilkit gudʒ ængil nidh*er*kom oc rørdhe watnit / thæn første siwker oc krankir th*er* næst j watnit kom . æpth*er* thʒ at vatnit war rørt aff ænglenom / ha*n* fik sina helso aff allom siwkdom Ok ekke vla*n* en sændir / thʒta sa*m*ma vatnit thʒ fik makt oc dygdh vppa iula nath tha gudh læt sik fødha Mangh a*nn*or thekn

•bl. 135, r. sp. 1. *haffw*ir* gudh giorth aff sinom nadhom / oc bewist mæ*nn*iskio*m* hwilko*m* wari hedh*er* oc æra oc loff før wla*n* ænda.

Vår Herres tideräkning. Flykten till Egypten.

*Codex Buræanus. bl.16,v. sp. 1.

*Fra adam ok tel var hærra födes : liþu fæm þusand aar ok þrætighi aar ¶ Fra þy rom bygdes siu hundraþ ok fa*m*tighi ok tu aar

Sax manaþom var elizabet fǫr mæþ barne æn maria ok eno are do (joh*ann*es) fǫr æn var hærra : sua lifþe var hærra sax manoþom þæssa heins længar æn iohannes baptista ¶ Fǫrsto are varshærra fluþo maria ok iosep tel egiptim mæþ barneno ok viþ hans komo fiollo uiþ iorþ alle egipti lansz afguþ sua so*m* ysaias længdom spaþe

---

Trädet som böjde sig. Källan som bröt fram.

*Nicodem*us* sk[r]iuar at þær þe huiltos entima *Sp. 2.
. a . þǫm væghenom vndi eno palm træ ok iumfrun var miok hungrogh þa bǫghþe sik træt tel hænna : at barnsens buþi sua længhe mǫn at sik mætta af þæs frukt ok reste sik siþan up atar sialft : a . þom sama væghenom þa Iosep þǫrste fast brast up æn kælda vællande þær iorþen var þǫrrast

---

Drakarne och Lejonet.

En tima . a . þǫm væghenom þa þe vildo huilas vndi eno bærghe mǫto þǫm tue store draka ok þa maria ok iosep rædos viþ þera sẏn : worþe þe baþe at barnens buþi iamskẏt sua spaki at þe nighu barneno sva diupt mꝫ hǫfþom ok fluþo fiæran tel ǫkna ¶ J þǫm væghenom kom eet leion ii fylghe mꝫ þǫm ok var þǫm þiænande ok værn tel egiptim

---

Vår Herre och hans pina.

A siutanda are vars hærra var pilat*us* iuþa domare . a . niiunda are ok tiughu burþe iohan*nes* præ*-dica ok a þrætiughunda are ok tuem arom warþ han dræpin . a . þratiughunda are dǫptes var hærra . a þrættanda dagh iula ok a sama (dagh) vars hærra fǫslo are komo þri kunuga tel hans mæþ sino offre ok a sama dagh eno are æpte hans (døpilse) vænde han vatn ii vin at brullǫpe (^{xx}som s*anctus* ioh*annes* scriu*er*) for þy at biblia sighar alt fult vt af vars hærra prædikan ok iærteknom viliom vi nu frammer tala nokot : af hans pino : ok hænta þæt alt saman som viþa skriuas af hænne : ok þænkia mʒ þakom guz ælskogha ok ma þæt bætar mæþ bǫn varþa æn andra lund

*Bl. 17, r. sp. 1.

---

af adama

Adamas ær en sten sua harþar han gitar ængen brutit vtan mʒ bucka bloþ ok mʒ angom androm slagum : adamas ær mins hiærta moþ ii guz þiænist hart ok þǫrt : iak gitar þæt eigh vekt ælla styrt :
ih*esu* guz son ih*esu* goþe
blǫt mit hiærta *mæþ þino bloþe
at þænkia mʒ þakom þina pino :
af allom hugh ok hiærta mino :

Skrifvet som prosa. *Sp. 2.

I.

En Vers om Simon och Maria.

*Följande verser äro skrifua såsom prosa.

Simon sagþe tel mariam
¶ þæssa samu profeciam :
þit lif som hans suærþ
skal ginum gangha:
þæt sannaþes hænne
fredaghen langa

II.

Ett Qväde om Christi Pina.

¶ ihesu goþe :
mæþan þin pina :
var min skuld :
for ængha þina :
gif at þinna pino
sara suærþ :
þin bla siþa
ok bloþogh hærþ :
naghlar ginum
hændar ok fǫtar :
groe ginum
mina hiarta rǫtar :

Sua gaar annars
men hanom nær :
som han ær hanom
liuvar ok kær
Guþ biuþar os haua
han iui alt mæran :
iui faþor ok moþor
liuvan ok kæran :
Vare þæt aldre buþit
vi skuldom þo h(^{x}v)aro :
haua han kærare
liue uaro :
handen takar
gen houoþ sare :
sva som þæt
hænna eghet vare
¶ Gǿr hænde men
þæt hovoþet liütar:
þý at handenna lif
af hofþeno flýtar :
vi havum sif
af varom hærra :
hans lif æn uart
skal os vara kærra :
viþ moþor dǿþ
Bl.17, v. Sp. 1. *gat iak fast gratet :
sukat ok sýrkt
ok illa latet
¶ Mer skulde iak
þinom dǿþ varkunna
æn iak hafþe eigh
dýgþ for þunna

¶ Mindre var
minna moþor mǫ́þa :
þa hon skulde mik
tel dozens fǫ́þa
¶ æn þins hælgha
likama nǫ́þ
¶ þa þu kǫ́pte mik
lif mæþ þinom dǫ́þ
¶ helso ok lif
som aldre fa ænda
¶ slikt mate guþ likan
ælskogha tænda
¶ þu æst blomstar
huit ok rǫ́þ
þu liktar lust
ok riukar sǫ́t
¶ huit ok rǫ́þ
for vtan last
¶ Rǫ́þ for þý
þu blǫ́de fast

III.

Ett Qväde om Christi Lidande.

Min hærra þin pina
ær sent tald :
horo sar hon var
ok manghfald

¶ Min hærra þin pina
ær miok lang
¶ aldar þin aldar
var mǫ́þa ok þrang
¶ þu fǫ̂des fǫ́rst
a galum ute
¶ sueptar `ok vafþar
ii fatǫ́kom klute
¶ himirikiz frẏgh
ok ængla glæþi
¶ þu græst nykomen
ii var klæþe
¶ þaghar nyfǫ́dar
atunda dagh
¶ þolde þu saklǫ́s
moẏsi lagh
¶ þolde saar
*Sp. 2. ok saran *værk :
burþe giva bloþ
firi var værk
¶ daghleka siþan
þu fǫ́des fǫ́rst
¶ þolde hungor
ok myken þǫ́rst
¶ daghleka vast þu
i lifsen[s] vaþa
¶ firi þæt mæst nutum vi
þina naþe
¶ firi þom þu frælste
af þrældom
¶ som farao kunug
þǫm ikom

¶ firi þǫ̂m þu ledde
iui þǫrt haf :
ok sænkte farao
kunu*n*g ii quaf
¶: firi þǫm þu fǫde
uiþ himna brǫþ
¶ fiẏritighi ar
þa iorþe*n* var snǫþ
¶ firi þǫm þu valde þik
tel folk ok
¶ gaf þǫm land
mʒ hunagh ok miolk
¶ vældar ok flytar
iorþen al :
þe skækto þik þær firi
ætikio ok galla
þe þu kænde
goþ siþi ok raþ
¶ þe giorþo mæst af þik
spot ok haþ :
¶ þe gouo þik ful
ok smælek orþ
¶ firi manght got
iartigne giort
¶ þe sagþo þik vara galin .
ok diæw[l]s man .
iui alt þit fǫlghe .
lẏsto þe ban .
¶ æ þa þu giorþe .
aldra bæst
¶ þe talaþo vm þik .
aldra værst

¶ þe sagþo þik bryta
moysi lagh .
*Bl. 18, r. Sp. 1. ¶ þa þu *bǫte siukom
vm hælghan dagh
¶ Sua var iuþen
galin ok vildar
þe vitu þik
at þu uast sẏndoghom mildar
¶ at þu for gaf þǫm
synda brut
¶ ok vrakt . v . folke
diæwlin vt
¶ Slikt var þin skuld
ok ænghen annur
¶ for slik þolde þu
snymbo ok bannor
¶ þe callaþo þik vara
timbremanz son
sæl se þin moþer
mǫ̂ ær hon
¶ ena lund sannas
iuþans lẏgh
al væruld ær
af þinom fæþar bẏgd

IV.

Ett Qväde om Jesus och Maria.

Þæt var eigh minst
ii þina þranga
¶ þa sat
þina moþor ganga
¶ vaþeleka
þunga ok langa
¶ þa herodes
vilde þik fanga
¶ fǫ̈rþe þik liten
mællan landa
¶ ok hafþe mǫ̈ barnet
manghen va*n*da
¶ baþe dagh ok nat
vm þit lif ræd
¶ mǫ̈d ok hungrogh
ok þunlika klæd
¶ Sua liten þu vast
þu viste þæt væl:
þu hafþe ii moþor
live ful skæl

Om det Heliga Korset.

(Codex Bildstenianus. Skrifven 1400—50.)

*Cod. Bildst. bl. 109, r.

* HElena constantini modher war wm thæn tima vestan haf nær ier*usa*lem vend fra hedhno ok til judha sidh(^{xx}i) oc spurde at henna son war c*ri*stin wrdin ok lofuadhe gudh j brefuom til ha*n*s at han war wendh*er* fra villo fra stokka dyrk(ꝩe) ok stena ok kerde tho sik syrghiande at han trodhe a *christum* corsfæstan ok ey a sannan judha gudh Co*n*stantin*us* badh sino modh*er* mȝ brefuom koma til rom mȝ mærasto juda mæstaro*m* ok vrdela th(^{xx}ȝ) (^{R} mȝ c*ri*stno*m* clærkom.) hwilk(^{x}r)a thro rættar*e* war*e* ok sanast ¶ Helena kom til rom mȝ cxl . laghuisom iudhom tolf aff th*e*m hioldus visaste . ok størsto mæstara / siælfuir pauin ok c*ri*stne clerka . (mȝ constantino) mø(^{H}tto) th*e*m a(ꝩt) næmdu*m* dagh til disputeran (^{H}til takno*m* twe*m* hedhnum mæstaru*m* a badha sidhur) craton ok ȝenophilus rætuise mæn ok wisaste philosophi (^{R}so*m* tho*m* skulle rætta*n* dom mælla*n* seghia) ¶ Abiater en aff th*e*m visasto tolf judha mæstaro*m* burde disputeran . ok sagdhe / guȝ lagh (^{H}visa) / at en ær gudh th*er* c*ri*stne kalla thre a mot / guȝ laghu*m* . thy fara the mȝ fals ¶ The sighia ok at ih*esus* er gudh thy at han giordhe mangh jerthigne tha er thȝ engo wært thy at mange (ware) p*ro*pheta giordho jerthigne / ok (tho) sagdhe enghin thera sik gudh vara ¶ Siluest*er* swaradhe Thz første abiater argument gang*er* jamfast gen judhu*m* som

c*ri*stnom

*cri*stnom thy at j iudha bokom finnas (the) thre scrifuadho fadir ok son ok then hælghe andhe aff fadh*er* ok syni scref dauid swa aff fadhirs wæghna (R j hi*m*merike) til sin (R son) Jak fødde thik før æn lucifer vardh ¶ Aff th*em* hælgha anda scref th*en* sami dauid swa himna æru feste mꝫ gudꝫ orde ok all thera dygdh mꝫ hans anda / ok iæmfast hørir Judhu*m* th*er* til at swara som os *cri*stno*m* huru the thry æru en gudh mædhan badhe sc*ri*uas j thera bokom / ok wil iak nu swara badhe for os ok th*em* at war (gudh ær) en ok tho ey ensamin sonaløs *ok naturliks hugnadha . ¶ Ok •Bl.109. verso. the fædgha æru ey kærleks løse thera ælskogha bandh ær th*en* hælghe and(X h H e) swa at ens natura ær en ok o (at) skyld swa som lius ok hiti skilias aldre widh lughan ok hær wil iak taka eptedøme af kesarans mantle ok lagdhe silueste*r* pel(H lit) j thre(X a) falda (R oc sagdhe æru h*er* ey thre falda) ok tho alle eet pel(X d) ¶ Til annat abiater argument swarar jak swa engin p*ro*phete th*en* iertekne giordhe sagdhe sik gudh wara thy at enghin thera war gudh ok (Xom Hæn) nokor thera lughi sik wara gudh tha war*e* han gudhꝫ owin oc forgiordhe gudhlikt wald at gøra jerteghne mer ¶ En war ih*esus* sagdhe sik wara gudh thy at han war gudh ok' er ok prøfuas th*er* mꝫ at han sagdhe sant thy at han giorde jertighne sidhan som før domara gafuo siluestro sighirs priis ok sagdho abiate*r* vara wnnin (R for thy skælin wisa / om han hafdhe sakt sik va*ra* *gud* oc hafde ey var*it* tha formatte ha*n* ey hafua dødhu*m* liiff gifu*it*) ¶ Epte abiater vmgiordan / giordhe jonas judhe sit argume*n*t Abraam war rætuis ok all hans slækt mꝫ skyrda

sk(^{Y}æ^{xx}i)rsl. ¶ Cristne mæn . idhna ey the sk(^{Y}æ^{xx}i)rsl for thy æru the ey rætuiso oc thera thro ey ræt ¶ Siluest*er* swar*ade* kunde jonas bæt*re* (sina) bok tha wiʒste han wæl hwat sc*ri*fuat ær at abraam war gudʒ win før æn hanu*m* budus skyrda sk(^{Y}æ^{xx}i)rsl ok enghin ma guʒ win wara vtan han ær rætuis tha ær thʒ ey (o)møghelikt at (^{H} *cri*stne mæn) magho wara guʒ (Ẏ o)vini ok rætuise vtan skyrda sk(^{Y}æ^{xx}i)rsl (^{R}so*m* hon ær ey budhin / oc ey gafs skyrda skirsl) abrahe til at warda rætuis som nu er visat vtan til tekn at hans slækt var ensamin i them æwm / swa som ey ær for thy viin j tæwerne at th*er* hængh*er* for*e* viin(Ẏa) tekn vta*n* for thy hænghis th*er* wiin (Ẏa) tekn at th*er* ær viin inne ¶ Domara sagdho jonam wara wnnin ¶ Godolias iudhe giordhe th*er* næst sit argume*nt* guʒ nat*ura* ær ey wmskiptelik / oc gudh ær ey dødelik*er* ¶ Cristne mæn sighia ih*esu*m vara gudh . oc han annan tima føddan af modh*er* som før føddis af fadh*er* . ok sighia han sidhan wara frestadhan ok forradin (pintan) oc dræpin thʒ ær amoth skælum . at ih*esus* ær gudh / siluester swar*ade* Judha bøk*er* scolu brÿta (^{H}thit) argume*nt*(*um*) ¶ Ysaias sc*ri*puar (sua) aff gudhʒ likamleke føʒlo. ¶ En iomfru skal fødha son then hæta skal emanuel som tydh*er* gudh mʒ os ¶ Thʒ ær at sighia at hon fødde then til ma*n*na mʒ ma*n*do*m* som før var ok er then sami at gudhdom ¶ Aff hans frestilse sc*ri*fuar ʒacharias p*ro*pheta sik hafua fiærren seth j spadoms liuse ih*esu*m høgxtan biscop sta*n*da for diæfwls frestilse . ¶ Dauid sc*ri*fuar oc huru han war forradhin . (swa /) Mins friʒ madh*er* som mit brødh aat forrædh mik / af hans dødh skreff osee p*ro*pheta ¶ Dødh*er* / iak skal

warda thin dødher / ok iak skal bita fra thik heluite / helgh(ꭓe[H] a) *pat*riarchas ok thik æpte lena forba*n*nada mæn Nw *wardha iudha swara mȝ os *cris*tnom (*Bl. 110. r.) ok wæria sina bø*k*er . huru gudh ær siælfuir ey wmskipteli*ker* . j allom thæssom ma*n*doms qualu*m* swaro*m* wi *cris*tne at swa som kesarin ær en the*n* sami hwilika lundh hans klædhe vm skiptas . swa ær ok war ih*esus* æ thæn sami at guddom en tho at hwario at hanu*m* er ymst ifuir gangit . at hans mando*m* ¶ Domara dømdo godoliam for wnnan ¶ Fiærde som heth annas sagdhe nei gen siluest*ri* skælu*m* vta*n* argume*n*t [annat æn] at siluest*er* bar *christo* fals vithne ok the witne (waro) ey aff hanu*m* sc*ri*fuad / siluest*er* swaradhe mædhan ey lughu gudȝ *p*rophe*ta* tha wisa os nokon annan som thera witne ([R]oc spadom) sannas mȝ / eller kenȝ widh ih*esum* gudȝ son som all thera withne sannadho ok spadom fulko*m*pnadhe / . annas gat engin annan fu*n*nit ¶ Siælfuir co*n*stantin*us* dømde han wm striddan ¶ Fæmte doek spurde siluestru*m* . hwi *christus* en han war gudȝ son ([R] Oc hælaghir fødd*ir* so*m* *cris*ne mæn seghia) læt sik døpa . j jordan ok af syndom sk(ꭓæ[H] y)ra ¶ Siluest*er* swaradhe swa som *christus* ændade skyrda skærsl . tha han læt sik siælfuan ([R] om) sk(ꭓæ[H] e)ra . swa burde han *cris*tna døpilse tha han læt sik siælfuan døpa . ey ther til at han læt sik sk(ꭓæ[H] i)ra af syndom . vtan at gifua vatneno gudhlika(ꭓn) krapt mȝ sino døpilse . at magha thwa them som widh*er* thorfua synda skærsl . doek thyghde oc *con*stantin*us* sagdhe æy thyghde doek en ([H] ha*n* nokor skæl hafdhe) ¶ Siætte som het kuse spurde siluestru*m* hwi ih*esus* modh*er* sculde mø wara ¶ Siluest*er* swar*ade* for thy at

adam første man giordhis af iordh før æn h(Ꭓa [H] o)n pløgdis ok sadhis . Ok *then* sami brøt først([H] e) man(ᛉ *na*) gudʒ budhordh thy war thʒ skælikast . at thæn som bøta wilde brutit ok gathe skulde fødhas af ospiældade mø . ¶ Siwnde beniamin spurde hwi *christus* vilde thola diæfwls frestilse til han møddis af hu*n*g*er* ell*er* hwi skapadhe han ey brødh af steno*m* som hanu*m* war j budhi mʒ sith gudhlikt wald Silueste*r* swar*ade* thy at adam brøt the*r* mʒ budhit . at han dirfdis æta aff forbudhne fruct . thy wilde war *her*ra (fasta oc) læta sik fresta ok ey gifuas widh hwng*er* til nokor skons fødho ([R] ha*n* frestadh[is] a licama*ns* veg*na* oc ey [a] guddo*ms*ins) ¶ Attunde aroel sagdhe gudh ær fulkomin ok alʒwaldog*her* hwi torfte han annan tima fødhas ell*er* hwi matte han ey frælsa andra lundh wæruldena / siluester swar*ade* ey thorfte guʒ son annan thima fødhas for sina skuld . thy at han war iamfædra føddir før æn wæruldin vardh swa som iak swara(ᛉ r[x] dhe) idhrom første mæstara / vtan han vilde madh*er* warda at frælsa ma*n*nin thy at thʒ skulde (man) bøta(ᛉs) som ma([H] *n*nin) brøt ¶ Nivnde Jubal spurde siluestru*m* huru gudh matte dødh thola ¶ Siluest*er* swaradhe ¶ Jh*esus* tholde dødh a (sino*m*) ma*n*dom / vtan gudhdoms men ok thʒ ær møghelikt mʒ exemplo ¶ Litat klædhe ær wl . ell*er* liin før
*Bl. 110, v. æn thʒ lita- *-dis sidhan thʒ snodis ok spanʒ j thradh th(Ꭓ o[H] a) tholde wl æll*er* liin vmskipte ok litrin enkte ¶ Thiunde thera sagdhe exemplu*m* ay dugha vtan litin ok vllena badhe i sændh*er* snoos oc tha hiollo badhe domarene oc *con*stantin*us* amot them mʒ siluestro ¶ Tho gaf silues*ter* annat exemplu*m* Solin skiin a nokro thræ ok en . yxen hugg*er* træt sunder

tha ær tho solskinit menløst (i) hwarre skirdinne ¶ Ellipte (ᛉcᴴs)ilion spurde silues*trum* hwi *christus* thorfte thola swa ma*n*gha pinor Silues*ter* swar[ad]e her sculde cilion swara siælfuir til. hwi thera *pro*pheta spadho ok sc*ri*uado them swa mangha ¶ Vtan iak swarar for c*ri*stna thro *christus* tholde alla thæssa hems pinor ok mødho os til godh(ᛉo) tholomod(ᛉoᴴh) ok astundan bimerikis ro ¶ Tha gafuo alle siluestro sigh*er*s priis badhe c*ri*stne ok hedhne ok judha siælfue ¶ Wtan thæn tholfte mæstarin som æpte war han het ȝambri han øpte siluestru*m* yfri(ᛉktᴴt) ordoghan vara ok (ᴴkiæpt) hardan / ok enghin til nokra g*er*ni*n*ga / oc bødh sik (i) enwighe mȝ hanu*m* til maktogha g*er*ni*n*gh ok sagdhe sik ku*n*na ecth gudȝ nampn swa maktukt at biærghin springa en thȝ næ*m*pnis ok engh(ᴴte c*re*atur git*ir* thȝ lifu*an*dis hørt) ok thȝ wil iak prøwa lætin hiit ledha (ᴴgry*m*mastan oc villastan) thiwr ok en han dør widh at iak hwiskar na*m*nit j hans ør(ᛉonᴴa) ok gitir æy silues*ter* swa giordh wid a*nna*(ᛉtᴴn) tha ær han wnni(ᛉtᴴn) ¶ Silues*ter* spurde huru gat(ᛉe) thu numit thȝ nampn so*m* ænghin gate hørt lifuandis / zambri swar*ade* ow*er*dogher ær thu thȝ at wita . som ær iudha owin . ¶ Silues*ter* bødh fram ledha thiwrin ok kom fram swa grymb*er* . at mange mæn gato hanu*m* warla styrt ok fiol dødher widh iordh førȝsta ȝambri swiskade na*m*nit j hans øron tha øpte iudha . ok sagdho sik sigh*er* hafua wnnit en silues*ter* gate ey samulundh giordh ¶ Silues*ter* sagdhe værsta diæwls nampn næ*m*de ȝambri ok ey guȝ ok thȝ wil iak prøfua ¶ Gudh s(ᛉaᴴe) g (ᛉdheᴴhir) siæluir iak dræp*er* ok (ᛉ kan ᴴ jak) liff gifu(ᛉaᴴ*ir*) / wm thænna thiwrin do for guȝ n*am*pn tha gifui ok hanu*m*

hiff mʒ thy sama nampne ¶ ʒambri sagde hwarghin thera thʒ gita giort (R oc badh siluestr*um* oc louadhe alle iudha [*cri*]sne vardha en ha*n* tiwre*n* upreste) ¶ Siluest*er* stodh fiærre*n* ok øpte ok reste wp thiwrin mʒ akallan namps ih*esu* *christi* ¶ Tha fiol elena co*n*stantini modh*er* . widh iordhinna . a knæ til siluest*ri* føter ok alle judha ok hedhne mʒ hænne ok beddus *cri*stindo*m* ok wrdho al *cri*stin.

HElena *con*stantini modher for at*ir* til ier*usalem* ok læt alla iudha sama*n* kalla ¶ Judha ræddus thy at the visto hona *cri*stna wordna ¶ Helena bødh them visa sik thʒ dyra thræ som ih*esus* tholde dødh a . Judha bed-*-dos . dagh til anʒswara . ok gingo . a . radh ¶ En som heth iudhas saghdhe til thera . min fadherfadher ʒacheus manadhe min fadher symone*m* symon manadhe mik aldre visa thræt hwar thʒ ligger . thy at aldre wardha iudha rike til æro ok aldre thrifs war slækt sidhan thʒ wardher vpuist. Jak swaradhe mino*m* fadher hwi wildo ware ætmæn dræpa *christu*m ¶ Han swar*adhe* mik aldre war iak ther i radhum mʒ vtan iak aftaldhe ok ey drap (A a xx o) the han for andra skuld vtan (at) han awitte them for osidhi (A men xx æn) han stodh sannelika thridia dagh wp aff dødh ok til himna vpstegh ok thiin brodher stephanu*m* drapo iudha for (thy) at han p*re*dicadhe *christu*m ¶ Oc rædh min fadher mik . aldre (A dræpa xx hata) *cri*stit folk ok sagdhe at thera rike skal wara æwinnelikt ¶ Judha komo ather for drotni*n*gena . ok . sagdho enghin thæn finna . som thræt kunde visa ¶ Helena høtte them bri*n*na a bale

*Bl. 111. r.

tha gafuo the wt Judam redde for elleno*m* ok sagdho han wara visan son hælaghs p*r*ophete ¶ Helena læt them lidugha . ok thok iudham . Judhas sagdhe omøgbelikt wara sik nokot vitha aff thy thræ . som bort war kastat for hu*n*dradha . aarom . ¶ Helena læt kasta iudham j diupasta*n* thørran brun ([A]ok [xx] at) swelta til dødh vtan han sagdhe hwar thræt war*e* ¶ Siætta dagh nær (dødh) sultin gik iudhas widh sanno ok wiȝste drotnige*n*ne thræt ok gik mȝ ok grof . epte træno. Jæmskøt skalf al iordhin ok (wt) rø([xx]k) søtasta lokt / tha lypte iudhas hænd*er* til himna : ¶ Thiio alna diwp groff iudhas ok fu*n*no thry kors ¶ Wm th*e*n tima laa en frw widh dødhin ok en vng*er* man dødh*er* mȝ allo helena wilde wiis war(dh)a hwilkit korssit wars h*er*ra war*e* oc læt fresta th*e*m olikasto (først) ok dughdo enkte som ængin dygdin war mȝ ¶ Tha wars h*er*ra siælfs kors lagdhis wppa fruna ok a thæn dødha tha fik frun bøth*er* ok thæn dødhe liiff ¶ Tha øpte diæfwlin j wædhreno ¶ Awi iuda . olikir mino*m* iud(Y ha [xx] a) / han forredh ih*esu*m til corsith en thu forræd corsit fra mik han giordhe mik mykit ([R] waldugha*n*) ok thu æltir mik wt af rike ok æro ¶ Jak skal thik skipa annan kesara som thik skal atir fra *christ*o thrugha ¶ Judhas hørdhe røstine som fler*e* ok læt sik døpa ok kalla quiriachum ok wardh *pa*triarcha . j ier*usa*lem epte macharium *pat*riarcham dødhan ¶ Han lette ok epte wars h*er*ra naglom ok fan th*e*m . skina*n*dhe som ([R] gul) th*er* han grof ok gaff drøtni*n*ggi*n*ne ¶ Helena for hem ok fordhe mȝ sik dighran del aff korseno ok naghlana ok ([R] arons wand) ok ma*n*na ok ma*n*gha andra hælgho doma ¶ Mȝ thwem naglu*m* læt hon prydha sins sons hiælm ok

*Bl. 111 verso.

en læt hon fæsta mʒ gulle widh hans beʒl til *sighirs thrøst. ¶ Gregorius thuronessis sc*ri*fuar at naglane waro fyr*e* . ok sighir at hon læt sænkia th*en* fiærdha j iorsala haff th*er*´ swalghit war ([H] wadhelighast) pelagrimu*m* til thrøst sidhan tappadus aldre folk th*er* nær sighlande ¶ Siluester paue bødh halda . thridia dagh maii manaʒ helghan ([x] huart aar) som helena hitte vars he*rr*a cors.:

SCriuas j læst nichomedi [nichodemi] huru thʒ hælgha kors hittis først ¶ Adam siukir wrdhin aff elle sænde sin son sæt til paradiis ad bedhas af guʒ ængle (til) lækedom oleum aff misku*n*na thræ ¶ Michael swar*adhe* hanu*m* ey thorf thin fæ[a]dh*er* vænta sik bøtir før æn fæm thusand ar æru vmgangin vta*n* jak fa(a)r thik en qwist aff thy thræ thin fadh*er* at aff forbudhna fruct . qwistin skalt thu sætia røtfæstan . a lybano biergh . thæn thima quistrin bar fruct tha far thin fadher bøth*er* ¶ Seth kom at*ir* ok hitte sin fadh*er* dødhan ok sætte quistin rotfastan ifuir sins fadh*er*s graf ok vaxte q*ui*strin ok wardh stort thræ til salomon wise bygdhe guʒ mø*n*stir tha hiogs thʒ nidh*er* mʒ androm dyrastom thræm til mønstrins byghni*ng* ¶ Engin timb*er*man gat thy sama thræ fanghit ræt lagh . vthan hwar thʒ lagdhis tha war thʒ annatthiggia oflanght eller ofskamt ¶ Mæn wreddus widh ok kastadho bort thræt ok la (ther) til drotni*ngin* aff saba kom til ier*usalem* ¶ Hon sagdhe salomoni som gudh hænne wiste sik see th*er* eth wndh*er*likt˙ thræ oc sagdhe . at a thy thræ(no) skal en man dødh thola vm sidhe ok for ha*n*s dødh alt iudha rike fordærfuas ¶ Salomon læt grafua thræth diwpt . i . iordhena til th*er* grofs en

sio damber til mønstir (sins) thiænist at thwa gudȝ offir . som kallas i læst*in*ne p*ro*batica piscina. ¶ Thæn thima war h*er*ra prædicade fløt wp thræt fra grun-dom ok bøtis hwarn dagh eno siwko fiolke som først løghadis j watneno swa som sc*ri*fuas j læst ioh*ann*is ¶ Jadha visto ey at jertigne giord*us* for thræsins sculd ok fingo thȝ grypa ther thȝ fløt . nær lande ok giordho aff thy wars h*er*ra kors. ¶ Fiughur thræ waro i kor-seno ligna cruc*is* . palma cedrus cip*re*ssus oliua . ¶ J eno fæstis stolpin nædhan . annat war stolpin . thridhia war thwær thræt Fiærdhe war taflan som sc*ri*fuat war a . ih*esus* naȝaren*us* rex iudeor*um* ok taflan war fæst thwært ifuir stolpan ifuir ih*es*u hofdhe ok war stolpin swa la(ngh*er* H ghir) owan thwær thræt ath ih*esus* hafdhe enk rwm at læggia sith hofwdh widh

---

SKILJAKTIG UPPTECKNING,

(Hds. D. IV. Skrifven vid 1430—40-talet.)

---

*De ligno domini *Bl.237. Verso.

Epter thȝ at adam war wt wrækin aff p*ar*adiis oc gudh haffdhe loffwath ho*num* misku*n*nena olio . oc minȝskas skulle hans angist oc ge*n*wærdha . tha kom han i en dall som heet ebron . th*er* tholde han mykla thwang swa at seent ær ther aff at sighia. Tha fingo ada*m* oc ewa til sama*n* xxx synir oc lxx . dôttir vta*n* abel oc chain . the wæxto oc fôddos op widh th*er*a ærffwodhe Sidhan the hôrdho at gudh war til . tha togho the offra ho*num* aff thera ærffwodhe Th*er* fore at gudh ælskadhe abels offer . tha hafdhe kain mykla

awnd widh ho*num* oc om sidher drap han abel sin brodher Tha adam hördhe thʒ . tha öktis ho*num* hans angir oc togh at awiita sina husfru ewam . oc sagdhe swa . Alt ilt haffw*ir* iak fangith fore thæssa kono . Fore henne war iak wt kastadher aff *paradiis (* Bl. 238. recto.) . Fore henne drap brodhorin sin brodher oc aldre skal iak optare thydhas henne . oc ey barn mʒ henne affla . oc skildos at gr*a*tande oc illa latande . hu*n*dradha aar war thera skilnadher Ther æpt*ir* bödh gudh adame at han skulle tagha sina husfru ewam i gen . oc ælʒska ho*na* mʒ fulko*m*plikom ælskogha Adam togh at*ir* sina husfru ewam . oc fingo sama*n* en son ther heet sæt . Han wæxte oc giordhis kær oc lydhugher sino*m* fadher Sidhan adam hafdhe liffwath nio hu*n*drath aar oc tw aar oc thrætighi . i them dall som het*ir* ebron . Tha togh han at siwkna oc rygdhe sik mykith . oc kalladhe til sik sæt sin son . oc sagdhe swa Min kære son . kom til mik . oc iak wil sænda thik til then ængil ther cherubin hetir . han gömir p*ar*adiis mʒ brinnanda swærdhe Sæt swaradhe Redho ær iak . sigh mik hwath iak skal sighia ho*num* Ada*m* sagdhe ho*num*. Hit cherubin . oc sigh ho*num* aff mi*n*om ryghleek . oc bidh ho*num* giffwa mik nakan ku*n*leek aff misku*n*nena olio som gudh iætte mik . tha han wrook mik wt aff p*ar*adiis oc i thetta önkelika liiff Sidhan sæt war redho. tha kænde adam ho*num* wæghin oc sagdhe swa Gak öst*ir* aff thæssom dall . oc genast findir thu en grönan wægh . oc ha*n* ledher thik til p*ar*adiis . oc a them wæghenō*m* findir thu bleek footspor som the waro brænd . oc thʒ ær miin fotspor oc thinna modher . oc aldre wæxer græs a them mædha*n* wærldin staar . fore wara syndir skuld . Ther æpt*ir* gik swenin a(*f)

stadh oc kom til *par*adiis Tha han kom thiit . tha syntis ho*num* cherubin . oc spordhe hwi han war ther komi*n* Sæt swaradhe Min fadher ær mykith gamal oc illa siwker . han wiiste mik hiit oc badh thik at thu skulle gôra ho*num* nakan ku*n*leek aff misku*n*nena olio som gudh iætte ho*num* tha han wrok han wt aff *par*adiis Ængelin swaradhe Gak til *par*adiis poort oc se oc skodha athyggelika alt som ther ær inne Sæt giordhe som ængelin bôdh ho*num* . oc læt in sit hoffwdh . oc sa ther swa mykla fæghrind oc mykin faghnath at ængin tu*n*ga giti*r* ther aff saght . Ther sa han ena kældo skæra oc rena . oc fyra flodhir rinna wt aff he*n*ne . som swa heta . fison . gion . tigris oc eufrates . The fyra flodhi*r* rinna kring om alla wærldina Owi*r* the kældo sa han et træ standa mykith barklôst oc blomsti*r* lôst Tha sæt sa thꝫ . tha græt han . thy at han wiste thꝫ at thꝫ war fore hans fadhers oc modhers synda skuld Tha han sa in annath sin . tha sa han en orm krypa om thꝫ sama træth . Tha han sa in thridhia sin . tha sa han et træ mykith hôght at thæs hôghlekir togh op til himilen . oc ôwærst i træno sa han et barn som thꝫ ware natta gamalt Tha sa han nidher gino*m* iordhi*n*ne *oc sa nidher *Bl. 238. Verso.* til heluitis . oc sa han vndir thæs træ rotom sins brodhers siæl kains Tha rygdhe han sik mykith . Ther æpti*r* tha kom ængelin til ho*num* i gen oc sagdhe ho*num* bliidh antꝫswar . aff thy som han haffdhe ther seet . hwath thꝫ haffdhe at thydha som han hafdhe ther seet Thꝫ barn som thu sa oppe i træno thꝫ ær sandir gudꝫ son i himerike . han gratir synde*r* oc *misgærninga* thins fadhers oc thinna modher . oc thwaar aff them thera synder mꝫ sino*m* taarom . han

ær the misku*n*nena olia ther gudh iætte thino*m* fadher . oc hans misku*n*d komb*ir* til thin fadher oc til thinna modher oc til alla them som æpt*ir* them fôdhas . Æn ængin tu*n*ga git*ir* saght aff the fæghrind oc bughnath som han ther sa inne Sidhan fik ængelin ho*num* thre æple kærna the som i p*ar*adiis waro wæxte . oc sagdhe ho*num* swa at hans fadher skulde dô a thridhia daghenu*m* ther æpt*ir* . oc tagh hans likama oc iordha han . oc læg vndir hans tu*n*go thæssa thre kærnana . oc aff them skal thry thre op wæxa Thʒ fôrsta ær cedr*us* . thʒ ær thʒ hôgxsta træ i wærldine ær . thʒ haffw*ir* at tekna fadherin Annath ær cip*ressus* thʒ ær sôtast oc bæʒst loktande . oc thʒ haffw*ir* at tekna sonin Thʒ thridhia ær gran . hon ær læææt . oc thʒ teknar then hælgha anda . Ther æpt*ir* skildos the aat . Ok sæt foor som mæst han matte oc kom til sin fadher oc sagdhe ho*num* . alt thʒ som han hafdhe ther seet . oc hôrt Tha war adam mykith gladhir . oc lo aat . ey vta*n* en tiidh thʒ sama sin i allan sin aldir . oc sagdhe swa Min he*r*ra nw lætias iak at liffwa . iak bidher thik at thu tagh aff mik mit liiff . oc a sama dagh doo adam . oc sæt iordhadha han som ængelin haffdhe ho*num* saght . oc genast ru*n*no op trææn oc wæxto alna hôgh Ok sidhan stodho the fra them dagh . oc til noe ko*m* . fra noe dagha oc til abrahams dagha . fra abrahams dagher oc til moyses dagha . Sidhan moyses kom aff egipto lande . oc pharao kon*ung* oc aller hans hær war nidher swnkin i rôdha haffwith . tha kom moyses til ebrons dall . ther hitte han thre telni*n*ga alna hôgha standa . oc togh them grôtelika op oc sagdhe swa Sannelika haffwa thæsse thre telni*n*gane at thydha . fadher oc son oc

then hælgha anda . oc swepte them i reent silke oc skriinlagdhe them . oc fōrdhe them mʒ sik oc war mykith gladher aff tholke fynd . oc alt thʒ som them kom nær thʒ siwkt war . thʒ fik bōt*er* Ther æpt*ir* kom moyses til et be*r*gh som heet tabor . th*er* plantadhe ha*n* the teelni*n*gana . oc groff ther sidhan sina graff . oc foor swa i bona oc doo ther The thre teelni*n*gane stodho ther nær ho*nu*m i thusanda aar til thæs at dauid wardh konu*n*g *i iudea . Om ena nat tha • Bl. 239. recto. kom gudʒ ængil til ho*nu*m oc sagdhe ho*nu*m . at han skulle fara in i arabiam til thʒ be*r*gh ther tabor hetir oc tagha ther the qwistana oc fōra them til ier*usa*lem . oc a nionda daghin kom han til thʒ be*r*ghith . oc hitte ther qwistana oc togh them op mʒ mykin priis oc lofsang . oc hwar the fōrdhos giordhos mykin iærtekne for*e* thera skuld . A nionda dagh kom dauid kono*n*g til ier*usa*lem oc lagdhe them i en lōnlik stadh til morghonin oc læste wæl om them Om morghonin wilde han them op taka mʒ mykin priis oc planta them i en wærdhoghare stadh . tha stodho the ther swa rootfaste som the hafdho ther standith aff aldir Tha konu*n*gin sa thʒ tha loffwadhe han gudh ther tholik iærtekne gōr . oc mang annor oc tha waro the thre q*ui*stane alle sama*n* wæxte i et træ oc giordhe sidhan en faghran mwr om the qwistana . oc thʒ sama træ som war he*r*ra siælffw*ir* plantadhe stodh ther oc wæxte i xxx aar . Ok hwart et aar tha læt dauid konu*n*g gōra en ring aff silff om trædh . thil thæs at han wille wita hurw mykith thʒ trædh wæxte om aarith . Sidhan fram waro lidhin xxx aar . tha togh dauidh konu*n*g idhra sina syndir oc misgærni*n*ga oc gik vnder thʒ sama trædh oc græt sina syndir . oc

togh at læsa psaltarin . Ok sidhan han hafdhe læsith oc lyktadh psaltarin . tha byriadhe han at byggia gudhʒ mônst*er* . oc fore thy at ha*n* war mandrapare . tha wille ey gudh at ha*n* skulle thʒ fulko*m*pna . oc sagdhe swa til ho*nu*m Dauid ey ma thu mit hws fulko*m*pna . thy at thu æst mandrapare Dauid swaradhe oc spordhe hwa thʒ skulle fulko*m*pna Rôstin swaradhe Salo*mo*n thin son skal thʒ fulko*m*pna . Ok th*er* aff vndirstodh dauid kon*ung* at han skulle ey længe liffwa . oc kalladhe til sik the wisasta mæn som i iudea waro oc badh th*em* hôrsæmia sino*m* son salomoni . thy at gudh siælffw*ir* walde han til kon*ung* Ept*ir* dauid kon*un*gx dôdh tha wardh salo*mo*n kon*unger* oc fulko*m*pnadhe gudʒ mônst*er* a adhro aare oc thrætighi Tha thʒ war alt fulko*m*pnath tha war en biælke aafaat som the skulle haffwa i mônstridh oc foro om margh b*er*gh oc skogha oc fu*n*no enkte træ swa langt som th*er* til hôrdhe Tha hioggo the op thʒ sama træth som hælghath war oc fôrdho thʒ til gudʒ mônst*er* oc mærkto thʒ oc giordho biælkan xxxij alna langan . Tha the baaro han til then stadhin som han skulle liggia wti . tha war han længre æn til hôrdhe . oc tha the hafdho aff ho*nu*m huggith tha war han stækkre æn til hôrdhe . oc æ hwar the lagdho han . tha war han antiggia længre eller stækkre æn til hôrdhe Tha the hafdho thʒ saght kon*ung*e*no*m *tha læt han bæra biælkan in i mônstridh mʒ mykin priis . oc badh at alle skullo æra ha*n* oc the giordho som han badh Sidhan kom th*er* en q*ui*nna oc heet maximilla . oc hon sattis nidh*er* a biælkan . oc iæmskyt bru*n*no all henna klædhe aff henne . oc hon kalladhe a ih*esum* *christum* . oc badh han hiælpa sik . oc th*er* mʒ slæktis eldin Tha

* Bl. 239. Verso.

iudha hördho hona kalla a ih*esum* *christum* . tha togho the hona oc stendo hona i hææl . oc hon war th*e*n förste m*ar*tir Fore thy at hon tholde först martiriu*m* oc pino for*e* ih*esu* *christi* nampn . Sidhan togho the the*n* biælkan oc kastadho han wti et fly . thȝ som heet p*ro*batica piscina Tha wille ey gudh at thȝ trædh skulle th*e*r liggia iærtekna löst . vta*n* sænde sin ængil hwar dagh aff himerike oc nidh*e*r i thȝ sama flydh oc iæmsköt togh watnith at röras . oc hwa först kom i watnith sidhan thȝ togh at stadhna tha wardh han heel aff allom sino*m* siwkdoo*m* Tha iudha hördho thȝ tha togho the biælkan oc giordho aff ena fæ bro ow*ir* et fly som het*ir* syloa . oc willo swa minȝska thæs hælgha træsins iærtekne mȝ sino fæ trudhe Ther æpt*ir* kom sibilla drötni*ng* aff öst*er*landum til ie*rusa*lem at höra salomons wiisdoom oc snille . som war th*e*n wisaste ma*n* i alle wærldinne war Tha kom hon til brona oc stegh aff sino*m* hæst oc drogh aff sina sko . oc fiöl a siin knæ och mintis widh trædh . oc wodh sidhan vta*n* mȝ træno . oc kom til sal*om*on kon*ung* oc hördhe mykin wiisdoom aff ho*nu*m oc hwart thera aff andro Sidhan foor hon at*ir* til sit rike mȝ mykin glædhe Sidhan la th*e*n biælkin th*e*r til thæs at th*e*n time*n* war komi*n* at ih*esus* *christus* skulde thola pino Tha war h*er*ra ih*esus* *christus* alla wærldinna skapare war dömpdir til dödha . tha öpte en iudhe som galin war*e* oc badh th*e*m tagha thȝ træ som la ow*ir* thȝ fly som syloa heet . oc göra th*e*r kors aff som han skulle pinas a Thȝ sagdhe han for*e* thy at enkte træ fanȝ i ie*rusa*lem swa oreent som thȝ war Sidhan togho the thȝ sama træth oc giordho th*e*r aff kors siw alna höght oc baro thȝ pa et b*er*gh som kaluarie het*ir*

Sidhan the hafdho mꝫ marghfallelikom pino*m* pinath war h*err*a ih*esu*m *christu*m . tha korsfæsto the han pa thꝫ sama træth . oc tha bar thꝫ sama træ the frwkt som badhe adam oc allo mankyn gaff misku*n*nena olio . oc at*ir*löste them mꝫ sina signadha blodhe . hwilkins nampn signath oc loffwadh wardhe æ for vtan ænda AmeN

IV.

SAGAN OM SANKT PEHR.

IV.

SAGAN OM SANKT PEHR.

---

* Af s*an*c*t*o petro *Cod. Bur. bl. 18, r. sp. 1.

Petrus var †f*ǫ*rste paue æpte van hærra . son iohannis af galilea lande . ok bætsaide staþ ¶ hans stauar ok stol var fǫrst ii ǫstarlandom fiughur ar ¶ þæþan flytte han staf ok stol tel antiochiam . ok uar þær pa[ne] siu (ar) Siþan sattes han nij staf ok stol . i . rom . fæm ar ok tiughu . ok siu manaþa ok atta dagha ¶ ok var sva s*anctus* petrus paue þretighi ar . ok siu ar ok siu manaþa . ok atta dagha ¶ han skref tua epistolas som (canonice) callas ok þe læsten tel s*anctus* marc*us* skref . þẏ at hon ær s*ancti* petri p*re*dican . ok s*anctu*s marc*us* hans kænnesuen . skref hana af hans munne ¶ han sænde sina dicipulos viþa vm væruldena prædica . ok varþ mæst delen af væruldene cristen ii hans daghum . þæsse varo mæraste hans dicipuli . apolinaris sende tel rauænnam . marcum tel egiptim . sirus tel lombardiam . *Sauian*us* ok potencian*us* ok altim*us* ok marchalis tel franz ok tel þyþisland ¶ fǫrsta ar pauadoms s*anct*i petri . varþ paulus af saulo ¶ ok vilium sighia nu fǫrst af s*ancto* petro ok s*ancto* paulo . ok þær næst af allo*m* guz apostolis . som hafþo iamt vald af guþi : ok fǫrst af s*anct*o petro fult ok fulkumleka .

†Sp. 2. — *Bl. 18, verso. Sp. 1.

S. Petri lof; hans Staf.

Sanct*us* petrus hauar mere pris . for androm apostolis . han hafþe mere andelekan eld . ok guþlikan ælskogha- bruna . æn andre apostoli : þæt fulfǫra tue þe visasto . *sanctus* august[i]n*us* ok iohannes crisostom*us* . þe sighia baþe af enom anda . at var hærra vilde eigh næmna sin forraþara . þẏ at petrus monde slita han mʒ tannom : ok teþe var hærra hanom mer hemelek * Sp. 2. æn androm . ok mera vald tel *iartigna . som læsten prǫuar . þẏ at han troþ hauit . han tok w fiske tolpænigh : han sa varn hærra skina som sol : han var ok viþar þa mǫn stoþ af dǫþ ¶ han fik at raþa himirikiz nẏclom : han dǫpte tel cristo a enom dagh þrẏ þusand carmen ¶ han slo mʒ orþe tel dǫþ ananiam ok saphiram for fals . gaf enom krẏmplinge lif . dǫpte cornelium . gaf lif tabite : lække siuka mʒ skuga : lǫste guz ængel han af iarnom . ok erodis kunug(ʼs) hand . S*anctu*s clemens skriuar . at hans fǫþa var brǫþ ensamit ok oleum : hans klæþe (en kiurtæl ok) enbẏrþ kapa ælla mantol ¶ huar tima han mintes vars hærra sǫta sam varu . gat han eigh haldet tarom ¶ huarn tima han mintes at han nekaþe sin hærra . runno hans ǫghon som en kælda . han græt huarn tima han hǫrþe skriptamal . ok nokors folks synda fal ¶ huara nat stoþ han (vp) *Bl. 10, r. sp. 1. *vm fǫrsto hǫns gallo tel sinna bǫna : sua var hans kindar som þe uaren brenda af tarom ¶ En hans dicipul*us* sændar af hanom mæþ androm kompane at prædica : do . a . leþenne ¶ hans kompan iorþaþe han . ok bar atar tiþanden s*ancto* pet*ro* ¶ Sanct*us*

petrus sænde sin staf atar mæþ hanom . ok bǫþ mana þæ*n* dǫþa mȝ stauenom up standa ¶ firritighi dygn var han dǫþar ¶ fǫr æn hanom kom buþit atar mæþ stauenom ¶ han limnaþe ok lifþe siþan fiuritighi ar . biscopar ii treuer staþ : som æ*n* ær þæn sami stauar gǫmdar mæþ soma ok heþar

---

Simon Magus i Rom.

Um þæn sama tima var . i . ier*usa*lem koklare en klokar . hæt simon mag*us* . sua fuldiærvar ok guþi fra gangen : at ([Rx] ha*n*) sagþe sik vara fǫrsto sannind . ok (thøm) alla (æu*cr*dhelica lifwa) hanom tro . ok ænghte ([xx]omøgligt) þæt han vilde ¶ han fæste sina lÿgh for hemsco folke . ([Rx] sagde) ok min moþer rakæl . fik mik sikil at skæra . iak hængde sikil ii solgisl . han skar mæra *korn Sp. 2. þær han hængde ii væþreno . æn nokor annur ii manz hand . iak ær guz orþ . iak ær fæghrinda fuldar ¶ iak ær siala fæstesven . iak ær ande([x]li)kar hugnaþar : iak ær guz sial : iak ær alz valdoghar ¶ han læt orma rǫras . alscona bilæte lee . hunda quæþa . ¶ Sanctus petrus disputeraþe mæþ hanom . ok prǫuaþe han fara mȝ fals for hemsko folke . Simon mag*us* ræddes siþan . ok rÿmde tel rom . (Sanctus petrus for aff ier*usa*lem oc til rom ept*ir* hanu*m*) ok kom þær . a . fiarþa are claudii konogs : ok prædicaþe cristno : giorþe manga goþa gærninga : lække mȝ tungo mangha salogha sial ok siuka likama . var hærra teþes hanom ii rom . ok varaþe han viþar at nero konogar . ok simon mag*us* vildo han

forraþa ¶ trǿst þik væl . þik kombar . i . morghon goþar kompan . ok trygar broþer tel hialp . annars dax morghon kom paulus tel rom . ok troste huar annan . ok guþ þǿm baþa : nero kunugar hafþ(*e) simon- *Bl. 19. v. Sp. 1. (ꝫem) magum sva kæran *at (*han) vænte han vara sins lifs værio . ok romska borgh gǿmara . vm en dagh þa simon stoþ for nerone . þa vændes simons anlate tel alskons aldar : ok sẏntes vara stundom gamal . ok stundom vngar . ok stundom . a . mæþaldre : þa vænte nero han vara sannan guz son Simon fæste frammer sina vantro . ok baþ neronem læta dræpa sik . ok tro siþan han vara guz son . vm han stoþe þriþia daghen vp af dǿþa ¶ nero bǿþ enom gǿra som han baþ . ok þær simon sẏntes vara vndi sværþe . þa var þær en væþur i hans like . simon kom vndan mȝ coklara const . ok bar bort lǿnleka væþuren dǿþan . ok lǿnte sik þre dagha ¶ ok vænto alle han uara dǿþan . þriia daghen stoþ han for neronem . ok vænde þa fulkumleka hans (wentho) tel villo . han sẏntes ok stundom baþe vara vte ok inne . *Sp. 2. þy at mæþan han var inne nær [nero]-*nem . þa talaþe diæwl i hans hami vte viþ folket . Rǿmsco hærra hioldo han sva værþoghan . at þe læto hanom bilæte gǿra . (ok) iui skriua simoni hælaghom guþi

---

Simon Magus lider Guds straff.

Petrus ok paulus vildo eigh længar þola guz van heþar . ok gingo vreþe firi neronem . ok prǿua mæþ skælum at simon ær falsare . ok sagþe petrus . at i eno liknas olike . simon ok sandar guz son . at sua som

(ih*esus*) hauar tua naturas . guþdom ok mandom . sua bor innan simoni sandar diæwl mæþ hans mæniskio . ¶ þa hǿtes simon viþ petrum . ok sagþe (sina engla / ok sik) eigh vilia han læta længar liua ¶ Petrus suaraþe ok sagþe . eigh ræþas han ælla hans ængla : nero snybde petro hui han rædes eigh s[i]monem . som prǿuar sannan guþdom mȝ gærnigom : petrus suara nerone . ær simon guþ þa sighi for os huat iak huxa . ok iak vil iþar sigha huat iak þænke . þa maghen

[*Här fattas flera blad. Det felande är upptaget ur Codex Bildstenianus.*]

*j prøfwa at han far vilder . Nero badh petrum sighia *Cod. Bild. bl. 17, verso. sik hemelica sin wilia : Petrus sagdhe sik wilia hafwa en biugleff j sino skøthe Sidhan brødhit war (R hano*m*) lønlika burit : tha badh petrus symo*n*magu*m* sighia : hwat huxsat war oc hwat war taladh . (oç) hwat war giort Symon swarar sighi petrus mik . hwat jak huxsar : Petrus swarar sighi (ha*n*) mik hwat jak giordhe : Tha vil jak sighia hanu*m* *hwat (H ha*n*) *Bl. 18, recto. huxsar . Tha bødh symon aff harme At størsta hunda kome at rifwa petrum : ok koma jæmskøt diæfla j hunda hami a mot petru*m* : Petrus giordhe kors a biuglefue ok bødh : thøm æta : Ok flydho thagher diæfla for korsseno : Petrus sagdhe tha til nerone*m* nw viisar min ge*r*ningh hwat simon huxsadhe : han bøtthe mik (medh) ænglo*m* ok komo fram hunda : Ok thȝ viste jak wæl : Tha jak beddis biugbrødh*it* . hunda fødho : Thy at han hafwir (xx hunȝlica) ængla : ok enga gudhlika : Symon sagdhe tha til petrum ok paulum : Gither jak ey nw idher giort men : vi komu*m* æn tha saman jak gither : jak gifw*ir* idher nw lidhugha : Tha talar æn symon ifw*ir* sik : Ok sigher sik dødhum

gita liiff gifwit : Ok wardher ey lankt til røna : ok wordho badhe kalladhe . petrus ok symon jfw*ir* een dødhan man Symon lagdhe siælfw*ir* forlaghin : Ok dømde thæn til dødh aff thøm twem som ey gate dødhan vp rest aff dødha : Symon lass swa længe galdra ok giordhe sina coclara konst at thæn dødhe syntis røra hofwodh ok hærdha : Tha øpte alle enum mu*n*ne at petru(ᛉ*m* at [xx]s) ha*n* skulde dræpas : Petrus fik vm sidhe liwdh mʒ nødhu*m* : ok sagdhe swa . Symon vænder jdher syn mʒ troldom læti thæn dødha ganga ok tala æn han lifw*ir* : Ok gange symon siælfw*ir* bort fra sænge*nn*e ([R] iæmskøt the skildo symo*n* fran sængene) : Tha laa thæn dødhe v før som før : Petrus stodh fiærrin fra sængine : Ok badh sina bøne til ih*esu*m *christu*m Ok øpte ther næst at thøm dødha : J nampn ih*esu* *christi* naʒareni stat vp ok tala : Tha stodh thæn dødhe vp ok thakkadhe gudhi : Tha munde symon faa siælfsins dom : Æn petrus ware ey bæther æn han : ([R]tha wilde folk*it* dræpa symone*m* oc petr*us*) ([xx]formen)adhe ma*nn*([xx]o*m*) dræpa badhe gudʒ owin ok sin Ok sagdhe swa : Thʒ ær hanu*m* yfrit hemd at han wet sik wara wonnin / swa kænde os : war ([xx] mæstar*e* at) løna wæl jllum ([R]oc gøra got for ont) Lifwi ok see thʒ hanu*m* ær leth : at *cr*istna*n* æflis ok gudʒ hedher : Symon gik tha thædhan mædh skam : Oc hem til (en) sin discipulu(ᛉs [xx]*m*) som heet marcellus : ok bant en storan hundh widh hans dør : Petrus ok paulus komo epter hanu*m* : ok løsto mʒ korse hundin aff bandum : Ok war ængom grymber vta*n* symon
*Bl. 18. verso. *mago sinom hærra : honom munde han ([xx]til) dødh ([xx]hawa rifwit) Æn petrus ([xx]hafdhe hano*m* thʒ ey a guʒ vægna forhudhit) Tho sleth han al hans klædhe

aff hanu*m* : Mykyt folk ok mæst vnkt folk mȝ hunden*um* ælto som wlff : Ok hudȝsadho naknan koklaran wt aff stadhenu*m* swa at engin wardh hans war A thy are Marcellus skipte mæstarum læt fara symon . ok thok thæn bætra mæstarin *sanctum* petrum

Simons ändalykt; S. Petrs död.

Symon kom atir til Rom : Ok fik neronis winscap (so*m* før) ok sagdhe sik wredhan wara wærldinne for c*ri*stna ma*n*na scald : Ok sagdhe sik wilia til himpna flygha : Ok wandadhe eygh længer j thæsse (^{xx}wærldh) blifwa : Ella rømsca borgh hafwa meer vnder si*n*ne wærio A nempdum dagh kom mykyt folk vtan rom at see symonem flygha til himpna Petrus ok paulus waro ey fiærrin A gudȝ wæghna : Ok tha coclarin fløgh : Tha sagdhe paulus til petrum : Mik hører til at bidhia gudh : Ok tik hører til at biwdha a gudȝ wæghna : Oc tha nero øpte symone*m* wara sa*n*nan guȝ son : Ok thøm badha liwghara wara petrum ok paulum : (^{xx}Tha) manadhe paul*us* petrum ey længh*er* thola gudȝ wanhedh*er* : Tha bødh petrus aff gudȝ wæghna diæflum som førdho symon magu*m* at slæppa hanu*m* j wædhreno : Jæmskøt slæppte diæflane hanu*m* : Ok fiol koklarin nidher widher jordh dødh*er* brutno halsbene : Nero kiærdhe sik dighran scadha (vara)(^{xx}giordha*n*) Ok thøm sina scadha(^{xx}mæn) (vara) petru*m* oc paulum : Ok fik thøm j gømo mærastu*m* h*er*ra : paulino : Ok paulinus fik thøm badha fran sinne handh Mam*er*tino : mame*r*tin*us* fik thøm

framdelis twem riddaru*m* processo ok martiniano The wordho badhe c*ri*stne widh thera p*re*dikan : ok læto thøm fara løsa ok lidbuga : Cristit folk ræddis mæst vm s*anctu*m petrum : Ok badho han rýma : Ok gato han swa længe bidhit at han for a wæghin tho nødhugh*er* : Ok tha han kom (wt) at portenu*m* som kallar sancta maria ad passus / saa han warn h*er*ra siælwan møta sik : Petrus spurdhe wan h*er*ra hwart han wilde : war h*er*ra sagdhe sik æn en tima wilia korsfæstas j rom som før j jer*usal*em : Petrus vnderstodh thʒ aff sik *siælfwm : Oc for atir j gen : Ok sagdhe thøm hwat hanu*m* tedhis ([R] oc wttydde tho*m* wars h*er*ra ordh oc vilia) j samu stund kom neronis budh epter hanu*m* : Ok førdho han for waldit : Thær petrus stodh for domstole sken hans ænlite liust som sol : ([xx]Agrippa) borghamæstare dømdo petrum til korss : Ok paulum vnder swærdh ok war agrippa grymber aff harme widh s*anctu*m petru*m* : Thy at han kom mʒ p*re*dikan iiij ha*ns* frillur til renlifuis : S*anctus* dionisius sigh*er* (sielfu*ir*) sik hafwa tha nær warit : The dømdos badhe til dødh ¶ Ok sc*ri*fuir swa til s*anctu*m timotheu*m* kiænneswen s*ancti* pauli : Min kære brodh*er* timothee hafdhe thu seet ok nær warit : j thera ytersta tima (stridh) oc mødho Tha matte thit mæghin ([xx]hafua vanʒkadʒ) for anger ok sorgh : hwa mu*n*de tarom haldha j th([xx]e) stund domber war gifwin : At korsfæsta petrum ok halshugga paulum : Tha matte (ma*n*) see iudha ok hedhna ([R]flokkom) koma Ok pusta thera kinben: ok sputa ok sp(^y)(o)tta j thera ænlite : Tha helsadhe hwar thera annan : Paulus sagdhe swa til petrum Gudʒ fridher see mʒ thik tronna grundwal Ok c*ri*stnu kirkio gudʒ fara fødhare :

*Bl. 19, recto.

ok siæla gømare : Petrus sagdhe swa til paulum : faar i gudʒ fridh godher p*re*dicare . himerikis ([R] daghthi*n*gar*e* oc helsona) ledhsaghare : Tha petrus kom fram th*er* korssit stodh : Tha taladhe han swa : Thy at min hærra ih*es*us gudʒ son kom owan aff hympnu*m* nidh*er* til jordhinna : Thy skulde ok hans kors : hans hofwod atir vp lypta : gen hympnu*m* fran jordhinne : Ok mine føth*er* som gudh kallar aff jordhinne til hýmerikis skal mit korss gen himpnum wænda : Ok for thy at thʒ ær . owærth ([R] at jak liknas mino*m* mæstar*a* thy vil jak) at j wændin mit korss : At hofwodhit veet nidh*er* til jordh : Ok føt-([xx]hrene) gen hýmpnu*m* : Tha tedhis gudʒ ængla allo godho folke vm kring stodh / ok kronadho petrum mʒ alsko*n*na blomster ros ok lilio : Ok ih*es*us *christ*us siælfw*ir* tedhis ([xx]oc syntis) faa sancto petro bok (j ha*n*d) : Ok læt petrum læsa aff henne ([xx]al the ordh so*m* scr*i*uat waro) for folkeno : Tha munde moghin dræpa neronem : (om) Æn ([xx]ey hafdhe petr*us*) thøm ([xx]thʒ forbudh*it*) aff gudʒ wæghna : Tha lofwadhe petrus sin skapara Ok ([xx]at*er*løsara) Ok anduardhadhe hanu*m* siælwm atir siæla gømo ok kirkionna styre . ok siælfs sins ([xx]anda) J hans hænder

---

S. Pedhrs och S. Pauls ben.

---

*Sanctus dionisius scr*i*fwar ok sigh*er* at han saa *Bl. 19, verso.
them badha petrum ok paulum æpter thera dødh atir inganga j rom badha kronadha : Ok klædda mʒ solinne

liwse : Ok hioldhos j hænder sate ok sæle Thær nest fik ok nero sin løn : Han drap sik siælfw*ir* ok vlua ato han En tima : stalo grekar thera ben : petri ok paulj : Ok vildo føra hem til grezland : Tha øpto diæfla nødhoghe til romara ok waradho thøm : at the lethin ey borthføra sina gudha : Tha ræddos the hedhna vm sina afgudha : Ok the cr*is*tine vm sina ap*ost*olos ok foro alle saman en ([xx]hughadhe) ept*ir* grecum : ok annan wægh kom thordinna bræstir ok asikkia elder swa rædhelikir : at grecu slæpto benin J een brun : ok rymdo siælfwe vndan : Romara fu*n*no thøm ok atir førdho hælgha benin : Ok wisto ey væl (at) skilia ben firi ben : hwilkin waro petri ben : ok hwilke pauli : før æn the fastadho ok badho gudh wisa . som alt weeth : Them andswaradhis aff hympnu*m* At fiskarins ben æra mindre ok p*re*dikarens mere

---

S. Pehr, Augencius och den sjuka mön.

AVgencius heth en man j rom j *sancti* pet*ri* kirkio sokn ([xx]dygdhelikin) hælagher ok lætlatugher j sancti petri kirkio laa en møø daghlica wanfør kriplingher : Ok beddis bøther aff sancto petro : *sanctus* petrus tedhis henne vm sidhe : Ok sagdhe : gak til augenciu*m* Ok sigh hanu*m* A mina wæghna at han bøthe thinom benu*m* : The sælughu møø mødde sik widha vm hwaria wra til at hon fan thæn man widher gik augencius nampne : Ok sagdhe hanu*m* ([xx]sik v*ara* til ha*ns* æpt*er* helso sænda af *sancti* pet*ri*) wæghna :

Augencius swaradhe hænne æn swa bødh sanctus petrus : Tha stat vp thu hafw*ir* bøtir fangit : Ok jæmskøt stodh hon vp A sina føther væl heel.

S. Petr visar sig för enkan Gallia.

EN frw j rom heeth gallia godh ok gudhelik rik ok ærlik komin aff bæȝsto romska slæktum : hænna bonde doo A første are : hænna aldir ok skipilse krafdho hona til andra gipto . ok fre*n*da fortalan : Henne thectis hælder gudhlik gipta : som ær ren ensæta : *som* thæssa hems mødho lyktar mȝ glædhi . en lica*mm*ans luste som ændas mȝ (*ˣˣ*sorgh) hon fik enskons (*ˣˣ*vndi(r)likan lit j sit ænlite Oc thy) rædho hænne lækiara at giptas æn hon vilde ey faa mere blygdh : (^ thy) at hænne waxte skiæg a kinnum : ok sagdhe at hænne munde engin annar lækedombir dugha : hon aktadhe ænkte hwem hænna kin ware *thæk (vtan til) : Æn hænna hiærta ware (*ˣˣ* reent *Bl. 20, recto. oc gudhi kært jnnan) til ok ænkte wandadhe hon wærldene fult wara : Æn thȝ ware gudhi liwft : hon kastadhe wærldȝ klædhu*m* : Ok walde sik closter widh sancti petri kirkio : Ok thiænadhe ther længe gudhi mȝ bønu*m* ok almosum : Tha hon laa j banasoth tedhis henne sanct*us* petrus mællan twiggia blusa som ofw*ir* hænne bru*n*no ther hon laa wakin : hon wardh fæghin aff hans faghnadh(*ˣˣ*a) (komo) Ok spurdhe han ¶ Min h*er*ra æra mina synde forgifna mik : han swaradhe henne ok sagdhe hona wara lidugha oc løsa

aff allom syndom ok bødh hænne (gladhelica) fara : Tha budh kome mʒ sik til himerikis (xx rike) : Ok næ*m*pde for hænne ena kloster syster hænne skulde fylghia : Thridhia daghin ept*ir* doo tha badha

En prest ser S. Pehr och S. Paul.

EN hælagher prester som han laa j banasoth jæm nær hæl so*m* heme wardh bradhelika swa fæghin at han øpte høkt fore folke : Væl kompne mi*ne* he*r*ra wæl kompne he*r*ra mine som wærdhughis vithia mik litit værdhan : jak komber mʒ idher Jak komber The vm kring satho spurdho thil hwem han taladhe : han spurdhe hwi the sagho ey gudʒ ap*osto*los petru*m* ok paulu*m* : Sidhan øpte han optare thʒ sa*m*ma til at han gaff vp sina siæl mʒ sa*m*mu*m* ordhum ok (r)ope

S. Pehrs första högtid: — Martyr.

SAnctus petrus haw*ir* tre høgtidher the første ær ok dyrast aff hans pino ok dødh som kirkian halder : vi daghu*m* æptir joh*ann*is baptiste vm midh(i)an so*m*mar : Ok ˉæn tho hwarro at the waro badhe dræpne en dagh petrus ok paulus : Tha skipadhe tho sanct*us* *gre*gori*us* paue : at thæs daghs høghtidh wara særlica s*anct*i petri oc næste daghin s*anct*i pauli : Badhe for thy at s*anct*i pet*ri* kirkio wardh wigdh A thæn dagh : Ok swa for thy . at petrus war ældre At c*ri*stindom : æn paulus : Oc ap*osto*lor*um* høfdhinge ok Rømske biskopir ok første paue :

S. Pehrs andra högtid: — Vincula.

Annar høghtidh *sancti* pet*ri* heth*er* aduincula som thÿdh*er* band : ælla fængilse : hon komber førsta dagh augusti manadh : Hon ær skipadh for fira saki sculd : Førsta ær thæsse : Herodes konu*nger* judha lanȝ h*er*ra kom til rom ok fik th*er* hemelikin vinskap : Gaij som war sonason tyberij keysare : Oc k*eysare* æpter han dødhan En dagh som the sato saman j waghne Gaius oc herodes : lyp-*-te herodes handum vp gen hympnu*m* (oc) vste sik see gambla karls ([R] tyberij keysara) dødh : ok gaiu*m* (æptir han) vældughan wærldinna h*er*ra : Thætta hørdhe herodis wangn karl : Ok sagdhe riku*m* karle tyberio . k*eysare* . Tha læt tyberius smidha herodem ok ([xx] halda) ([R] ha*n*) j hæptom Herodes stodh en dagh ther han war j hæftum Ok studde sik widh eet træ ok en vuir sat ofwan ([xx] ifuir han*om*) j træno : Thær war en annar fange j bland flere : viis man ok spaa aff fughla galdru*m* : han spadhe ([xx] h*er*ode*m* sæla)re (vardha) æn før ok døø j waldu*m* : Ok waradhe han at hwilkin tima han saghe ([R] th*er* æpt*ir*) tholikin fughil ([R] ofu*ir* sik sitia) tha mu*n*de han dø jnnan fæm dagha . Epter stakottan tima do tyberius ok war(dh) gaius æpter han K*eysare* ok gaff herodem lædhughan ok sænde han hem til landa wældughan iudha konu*ng* / herodes løst*ir* aff iærnum ok hæfthum : læt gripa *sanctum* petrum : Ok smidha han j iærn ok hæptha ok ([xx] for*e*thæ*n*kte) at dræpa han æpter pascha hælgd Gudȝ ængil løste petrum aff iærnum vm nat : Ok læt (ha*n*) lidhughan Herodes vitte hans vaktara vsanna sak at the slæpto petru*m*

*Bl. 20, verso.

mʒ vit ok vilia : (oc) tha han sat ok wilde døma thøm til dødh : Tha fik ha*n* brat budh : Ok for tagh*er* aff ih*erusalem* til cesaream : Herodes sat a thinge klæder mʒ gulwæfium : Gullit (*xx* skeen af solina skiin oc) lius swa at (*xx* neplica) fik nakar fæst øghom A hanu*m* : Ok syn(*xx*tis faku*nn*ogho) folke hafwa gudhlika(Y*n*) krapt : oc øpto han wara mere æn man : Ok gudhi likastan : Herodes war hedhirs giærn : Ok høghdhis hanu*m* H(*xx*ogh*er*) vidh lofuit / oc kændis ey vidh sik dødhelikan : før æn han rønte gudʒ hæmd badhe for thʒ : ok for s*anctu*m petru*m* J samu stund saa han sins døʒ sendebudha : Thulkan fughil som han saa fordhom jfwir sit hofwodh sitia : Tha han war fangin : Ok fik bradha banasot fula ok ledha (*xx* sua at lys oc madka wullo flokkom) vnder gulle aff vslo lifue (*xx* Oc doo jn)nan f(*xx*æm) dagha frest : (*xx* Oc for thy ær tha) thæs daghs hælg(d)h at gudh frælsadhe : sanctu*m* petrum badhe aff bandum . ok banʒsattu*m* manne : swa som thæs daghx epistola visar : Annor skiæl thænne høghtidh æru thæssen : Alexander siette paue epter s*anctu*m petrum : Ok hermes rømske borghamestare : (*xx* the) sato badhe j sænder j iernu*m* for c*ri*stna tro : ok ey badhe jnnan eno huse : Quirinus hærtughe hafdhe hand juer thøm : Quirinus talar en dagh til hermen jak vndra vm vitran man : at thu slæppir swa jordhrikis æro : Ok lætir thik drøma vm annat h(e)em : hermes swarar hanu*m* Jak hafdhe *ok længe alla thøm for fool som annat hem vænte wara bætre æn thætta : Quirin*us* badh viisa sik mʒ skiælum at folk lifw*ir* annars heems : tha vil jac vardha c*ri*stin som thu : Hermes sagdhe at alexander

*Bl. 21, recto.

(paue)

(paue) munde hanu*m* thz ku*n*na bæther viisa æn han Quirin*us* gat ey hørt alexandru*m* nempdan : Vtan bannadhe hanu*m* at (han) var thær nempder Ok sagdhe til hermen : Thu sculde viisa mik sannindh ok (thu) viisar mik till mæstan falsar*e* : Jak skal lata idh*er* badha annan tima smidha twefallum jærnu*m* : Ok bandu*m* for enfald : ok finder jak sidhan at j gitin tha saman komit : Tha vil jac høra jdh*er* ordh / han giorde som han sagdhe thøm badhum : Alexander badh til gudh : Oc kom gudz ængil ok førdhe alexandru*m* til hermem : Quirin*us* fan thøm th*er* badha saman : Ok hafdhe thæs mere vnder Tha talade hermes for quirino huru alexander reste hans dottor aff dødh Quirin*us* sagdhe sik hafwa dottor lytta : Ok jætter sik vilia c*ri*stin wardha æn alexander bøtte henne : ([Rxx]alexa*n*d*er* badh ha*n* skøt ga*n*ga æpt*ir* henne) Ok koma (sua) badhin mødhgine thit som han sat før(Ye) (fangin) : huru komber thu thit vta*n* ma*n*na h([xx]i [R] ælp) sigh*er* quirin*us* Swa komber jac sigh*er* alexander : hædhan som hit : Ok swa thit som thædhan mz gudz hiælp : ok ey ma*n*na : Quirin*us* ok hans dottor balbina funno alexandru*m* som han sagdhe : Ok fiol balbina hanu*m* til fota : Ok mintis vidh hans boior : Alexander (for)menadhe henne mi*n*nas vidh sin iærn : vtan badh quirinu*m* leta the boior som sanctus petrus war smider mz j rom : Ok balbina*m* mi*n*nas widh thøm : Ok faa bøth*er* Quirinus letar ok hitter ok balbina min([xx] tis) vidh them : Ok fik j samu stund hela bøther : Quirin*us* bedhis nadhe aff alexandro : Ok løs ([xx]er) them badha aff bandu*m* : Ok thok han vidh c*ri*stindom : Ok alt hans hærskap : Sidha*n* ski-

padhe alexander paue thæssa s(xx ama) høghtidh : for thæssa sculd (xx af *sancti* pet*ri* boyom) Thridhia sak thænna høghtidh ær thæsse Romara giordho : Octouiano k*eysare* ok augusto . swa dighran hedher : at epter han dødhan : Gauo the augusto manadh nampn epter hanu*m* som før heth sextilis : Ok (xx hioldo) høgtidh ept*er* han første dagh augusto manaȝ fra them tima . Octouianu*s* Augustus do . Ok (til) theodosius wardh k*eysare* cccc^{o} xxv aru*m* epter wann h*er*ra : Eudoxia theodosii dotter godh *ok gudhlik som henne fadher for pilagrims færdh til ih*erusa*lem : Ok j bland manga hælghodoma henne varo ther gifne : Gaff henne en judhe : The boior som sanct*us* petrus var smidhadh*er* mȝ vnder herode konu*n*ge : Eudoxia komber ather hem thil Rom : ok theer pelagio (pawa) *sancti* pet*ri* boior : ok pelagius teer henne andra hans boior : (xx som) bø(xx tt)o balbine Ok gingo badha boionar (xx sama*n* oc wardh een boya oc gik hwar thera) gønu*m* andra som (the saman) smidhadhe waro : Ok vordho badha boior (en boya) (R Mȝ thenna iertekne komo the badhin pawen oc frwn roma*ra* th*er* til at the forlæto hedhna høgtidh første dagh augusti manadȝ Oc hioldo hona *sancto* petro) Hwat gudhlikin krapt thesse jærn hafua : Thedhis j (xx keysar otto) daghu*m* ix hundradh ok x(xx liiij) aru*m* wars h*er*ra : En tima ther otto (xx keysar*e*) war j rom : grep diæfwli*n* en hans greua for hans øghøm swa harmelica at han slet sik siælfwan mȝ tannu*m* : Otto (xx keysare) læt han ledha for ioh*anne*m (pawa) : Ok badh ha*n* læggia *sancti* pe*tri* boior ifw*ir* hans hals : Pauans klærka foro først ville som the wildo : Ok lagdho ifw*ir* han a*n*nar scons (xx boior) : Ok komo hanu*m* aff them ængen dyghd

*Bl 21, verso.

som engin war jnnan : æn førsta *sancti* petri boior komo fram siælfwa : tha øple hin ille som i elde laghe : Ok flydhe for gudhliko valde : Tha grep biscop thidhrik aff mænȝ boionar til halȝ oc ([xx] suor) at hanu*m* sculde før handin aff skiæras æn han slepte thy sinne Ok waxte dighirt bang ok wadhelikit mællan pauan Ok biscopin Ok thera klærk([xx]a :) Otto ([xx]keysare) sætte thøm ther mȝ at pauin gaff biscopin*om* en ring aff boiomen : Ok liggir han æn j mænȝ kirkio : Diæfwlin læt sik hafwa fangit mikla badhe skam ok skadha : badhe tha han war (wt) ælter aff sit hærberghe ok swa for thy mæst at han miste sin hedh*er* ok høgtidh : Ok hemde thȝ a otalika iudha som ([xx] een iudhe) giordhe Tha han gaff *keysarens* doth*er* boionar som wolte allan thæn skadha ok skam (th*er* diefwli*n* fik) : han ledhis judhum j moysi ham : Ok sagdhe sik vilia ledhra them thørrom fotu*m* ifw*ir* jorsala haff som han lede flesta thera forfædh*er* : Ok samnadhus til hans vtallike iudha widha aff værldine : Ok drenkte thøm til gru*n*da : Ok the vordho alle *cri*stne vndan komo : Fiærdha skiæl ok sak Thæsse høghtidh ær thæssin / thy at swa som war h*er*ra løste *sanctu*m petru*m* aff bande : swa gaff han (hano*m* vald at løsa) os aff waru*m* syndu*m* som wi æru*m* aff barndom (j bu*n*dne) ([R] Oc thorfuo*m* wi opta vidh ha*n*s afløsn oc nadhe Oc thy haldo*m* wi høghtidh aff ha*n*s banda løsn at wi maghu*m* faa nadh oc løsn aff waro*m* syndom) . ([xx]Oc thy viser thes dagx) epistola huru han war badhe bundin ok løster : Ok læstin ([xx]ho*n*) sigh*er* huru gudh gaff hanu*m* wald badhe binda ok løsa thȝ viisar ([xx]oc thes) ([R] dax coll*ect*a som bedhis os af) løsn aff gudhi som gaff sancto petro waldh binda oc løsa

Den syndige kloster-mannens återuppvaknande.

---

*Bl. 22, recto.

*Vi hittom sc*ri*fwat j kolne J sancti petri clostre war en sælughir (fawisk*er*) closter man lætter ok løs til allan lusta : Ok fik hardhan dom ok doo bradhum dødh : diæfla willo han til sin hafwa ok øpto af ha*n*s lasta wæghna En sagdhe jak ær thin giri som thu følg([xx]dhe) a mot gudhi : Annar sagdhe jak ær thin rosn som thu læst thik wara godha*n* mʒ Thridhi sagdhe sik wara hans lygn ok flærdh Ok swa øpte flere . Aff flera synda wæghna : Ok øpto hans godhge*r*ninga annan wægh (amot) En sagdhe jak ær thin lydhna som thu thiænadhe mʒ thinom forma*n*num : Annar sagdhe Jak ær thin sangher ok læsni*n*g Ok thin mødha j gudʒ thiænist : Sanct*us* petrus badh for ([R] sino*m* clost*er*) ([xx] munke) war he*r*ra sagdhe til sanctu*m* petru*m* / sigher ey min prophe*ta* (a mina vegna) at engin komber til himerikes vtan ([xx]the*n* reen er) ok rætuis ok thæ([xx]ssom) brister thʒ badh([xx]e) : For hanu*m* badh gudʒ modher ok sanct*us* petrus : Ok fingo mʒ bøn vm sidhe at siælin kom ater til lica*m*men : Tha ælte sa*n*ctus petrus diæfwlin bort mʒ sinom nykle : Ok fik mu*n*kin ([xx]j hænd*er*) ([R] andru*m* mu*n*ke dødhu*m* aff sa*m*ma clost*r*ena oc bødh føra siælena) ath*er* thil lica*m*man Sidhan lif(ʎdhe [xx]nadhe) han ok sagdhe Alt thʒ han saa : Ok sagdhe at thæn som han ater ledde beddis ærwodhis løøn aff hanu*m* at han sculde læsa hanu*m* hwar dagh eet misere*re* mei deus : ok opta sopa før aff hans graff

---

S. Pehrs tredje högtid: — Cathedra.

Thridhia sancti petri høgtidh hether cathedra hon ær aff hans staff ok stol som først var j antiochia ok ær hon sk([xx]ipat) for fira saka / førsta ær thesse at (tha) sanctus petrus *pre*dicadhe j antiochia : tha war(dh) theophilus staʒ *her*ran wredh*er* ok læt fanga han ([R] oc sætia fødholøsa*n* j hæpto) War h*er*ra wiisadhe paulo : Th*er* han pr*e*dikadhe hwat petro war ofw*ir* komit : Paulus for tagh*er* til antiochiam ok sagdhe for theophilo sik wara sløgha*n* at alscons sc*ri*pt (oc gærni*ng*) : Oc ængen ware the handa g*er*ning han ey kunde ([R] fulko*m*lica) Theophilus war fæghin aff hans komo : Ok hiolt han wærdughan j sinom gardhe : Paulus kom jn vm sidhe th*er* petrus saat sultin næstan tha dødh*er* : Ok thok han j sin fagm ok græt harmelika Oc melte Aui petre min brodh*er* Ok min æra min glædhi ok mins hiærta ([xx] helning) Petrus læt vp sin øghon Oc kændis vidh paulum : Ok felde taru*m* : ok gat ey talat før *vmæghne : Paulus lypte vp hans *Bl. 22, verso. tender mʒ fingrum : ok lagdhe hanu*m* math j mun til han fik mæghin : Sidhan græt petrus aff glædhi : Ok paulus aff harme : Paulus kom sik badhe in ok vt lønlika : Ok thalar en dagh til theophilu*m* : Thu æst en hedh*er*s hærra ok dygdha fuller væl veeth thu at litit (grand) ([xx] ma dyghdena smitta oc litin dygdh ær at hæfta fatika stafkarla : ok swælta tholika som thænne petrus ær : som thik matte hælder thiæna løss ok lidhugh*er* : Æn thʒ er sant som folkit talar at han gifw*ir* siwku*m* helso ok dødhum liiff : Theophilus sagdhe til paulum : Thʒ ær ænkte wært vm

hans jærtekne . gate han dødhu*m* gifwit liff . tha gate han sik siælfwan giort lidhughan oc lø(xx sa*n*) aff hæfthum : Paulus sagdhe til theophilu*m* thȝ thaladhis ok swa vm hans mæstara *christum* : at han vilde ey stigha nidh*er* aff korsseno : Ok tho hwaro stodh han vp tridhia daghin aff dødha : Theophilus sagdhe til paulu*m* gate han liiff gifuit minu*m* kæra sÿni som doo xiiij aru*m* tha mu*n*de han wardha løss : aff hæfthum : Ok thætta vil jak at thu sigh hanu*m* : paulus kom ater til petru*m* Ok sigh*er* hanu*m* h*er*rans ordh : Petrus kom vt mȝ thøm formælu*m* : Ok (xx th*er* æpt*ir*) stodh : vp aff dødha mȝ hans bønu*m* : xiiij ara giæster a*n*nars hems : Tha trodhe theophilus . ok alt antiochia : Ok bygdhe tha *christo* kirkio : ok hedh*er*s stool petro / swa høghan ofw*ir* moghan at alle matto han badhe see ok høra : Thær sat sanct*us* petrus biscopir vij aar som før ær saght : for æn han kom till rom . Ok for thy at tha burdhis kirkionna hedh*er* : Ok hænna forma*n*na . halder hon gærna thæssa høgtidh ok hedh*er*s hælg(j h : xxdh) Ok lofwar gudh som hænne gør allan hedh*er* ¶ Annur sak thæsse høghtidh . var thæsse . at sidhan petrus for vidhare vm værldinna oc pr*e*dicadhe wænde symon mag*us* Antiochia*m* til villo : Petrus kom atir vm sidhe til a*n*tiochiam : Ok (xx tha miatis at*ir* folk*it*) hans godhg*er*ninga . ok godha lifnadh . ok læto sik angra aff allo hiærta : at the lyddo symon mago A mot hanu*m* : The klæddo sik j harklædhom Ok møtto hanu*m* barføtte : Petr*us* takkadhe gudhi som them gaff ødhmyukt hiærta . Ok thok vidh them thækkælica . vndh*er* gudȝ (xx nadh): The førdho for petru*m* alla sina siuka oc aff diæflum qualda : Ok jæmskøt petrus kalladhe *gudȝ nadhir ofwir them : tha fik hwar

*Bl. 23, recto.

bøther som vidher thorfte : Ok ([xx] fullo) petro til fota : Ok kysto (grata*n*de) ok klappadho hans føter ([^] mꝫ tarum) Tha redde theophilus a*tir* hans stol : ok ([xx] gudꝫ) kirkio Ok thedhis lius aff himpnu*m* : ok *cri*stnadhos ([xx] mæn oc q*ui*nnor vij dagh tio . M .) folk : Thridhia sak thenne høgtidh ær thæsse at fordhu*m* war ga*m*mal villa ok fulgdho henne mange længe : At tha siæla ey dømdus til hæluit*is* : Ok ey komo til himerik*is* ([xx] gensta*n*) foro villa vm kri*n*g grafwa fødhæløsa ok klædha(løsa) Oc for thy fordho thera warnadha alscons fødho thil graff : hwart ar en dadh [dagh] J februario manadh . Ok ey gat thesse villa før afgangit : før æn hælghe mæn komo thæs aledhis at hon sculde hedher haldas : s*ancto* pet*ro* a them sama tima / som gudhlikt vald hafw*ir* til afløsn siæla : Oc gafwo hænne for thy nampn aff hans hedhers valde : Fiærdha skiæl thæsse høgtidh ær thessin : Then tima petrus predikadhe først j antiochia : Oc ([xx]the sagho ha*n* v*ara* wrøkin) vm harflætter (sina) som karma*n*na sidher ær j thøm landu*m* Tha rakadhe the hanu*m* har aff midhiu hofdhe til spot ok siuirning Petrus læt sik alt thꝫ wara hedherlikit som hanu*m* giordhis for gudꝫ sculd ok læt fraa thøm (tima) raka sik krono Ok allum klærkom at the hafwa thꝫ til hedhers tekn ok somo som førsto *cri*stnu*m* p*re*ste war giort til vanhedher for gudꝫ skuld ok the hælgho troo

V.

S. PAULS-SAGAN.

V.

S. PAULS-SAGAN.

S. Pauls lidanden.

*PAulus mæraste apo*stolus* næst s*anctum* petru*m* Tholdo ([A] manga) (mykla) mødho oc nødh for vars h*er*ra (skuld) opla satter innan b([xx] æfto) : Thryswar hwtstrukin / stenu*m* kastadh*er* swa at the vænto han (vara) dødhan : Oc wt gifwin grymu*m* diwru*m* for leona tender . ([H] oc biørna) / jnne læster oc bunden : Ok røgdher m*z* lygn ([xx] til vanfregdh oc lastadh*er*) Sæ*n*ctir til hafs grunda dømder til dødh / aff fulum ma*n*ne swærdhe halshuggin

*Cod. Bild. Bl. 23, recto.

S. Paul och Patrodus, och Neros grymhet.

A xxv are ept*ir* wars h*er*ra pino kom paulus til rom vnder ([R] neronis) key*sare* dom . ok p*re*dikadhe . oc disputeradhe tu aar j rom ([xx] vla*n*) ([R] meen) ([xx] ther æpt*ir*) for han m*z* keysarsins lofwi vest*er* til spania land : Ok burdhe ther ([xx] c*r*istindo*m* oc) kirkio Oc for atir til rom sidhan ok ændadhe th*er*

sina mødho : Hans snille ok renlifue : frægdhadhis

*Bl. 23, verso.

wi-*-dha vm værld*inn*a Ok hafdhis værdhugh*er* / han hafdhe ma*ng*a vini j keysara*n*s gardhe : Ok manga kom han til *cri*stno aff tho*m* / hans bøker oc epistole læsus for nerone oc hans radhe ok vordho lofs værdhe aff allu*m* visum : Rømska h*err*a hioldo ([R] ha*n*) for en thæn visasta ok vitbrasta : En dagh th*er* paulus *pre*dikadhe j rom for myklo folke : var th*er* j bland flerum en vælborin vnger man kiær nerone som ([xx] var keysarins skænk) Patrodus at na*m*pne : Han for vp j eet vindøgha . at han gate swa myklo helder hørt paulu*m* j moghanu*m* : Han fik sofna th*er* han sat : Ok fiol nidher dødher A jordhena : Nero syrghde dyghirt hans dødh : Ok skipadhe sit kar andru*m* swene : Paulus læt likit koma for sik : Oc stodh vp thæn dødhe til lifs ok helso : Ok sænde paul*us* han helan til neronem . m*z* hans kompanu*m* : Nero th*er* han sat ok græt ha*n* dødhan : Fik tidhande (at) *pat*rodus stodh for porten lifwande ([xx] Nero vnd*ra*the oc vardh) annars hugha vidh tidha*n*den Ok bødh mena hanu*m* in koma : Hans ([xx] thiana*ra* rædho) hanu*m* enkte rædhas ella styggias . vta*n* hælder vardha fæghin at swenin lifdhe : ok læta han inkoma : Ok sighia siælfwan hwat hanu*m* timde : Patrodus komber in ok staar fore nerone : Nero spør æn han ær pat*ro*dus : ok æn han (ᛉ san[xx] visse)lica lifw*ir* : Pat*rod*us sigh*er* sik thæn sama vara ok (ᛉ sanne [xx] visse)lika lifwa : Nero spør hwar hanu*m* gaff liff : Pat*rod*us swarar at ih*es*us *christus* æw*er*dheliker oc al*z*waldugh*er* konü*ng*h*er* : Nero gaf p*at*rod*us* pust : Ok spurdhe æn han thiænadhe them konu*ng*e ([xx] Oc æn) ha*n* mu*n*de al rikin vnder sik bugha : pat*rod*us swarar at swa mu*n*de wardha . ok sik sannelica hans man vara Fæm

neronis ([xx] fatabwrs) swena a witadhe neronem som han*um* ware næste Ok kæraste . hwi han slo swenin for ænkte ok sagdho sik Thiæna them sama konu*n*ge : som dødh*um* gifw*er* liff Ok aldre dør siælfw*ir* : Nero læt thøm jnne læsa ok pina swo mẏklo mera *som* the waro han*um* ([xx] før kærare) Tha læt nero letha . ok for sik ledha alt thʒ *cri*stit folk ([xx] han gat funnit j rom) ok læt thøm sarlika pina : Tha war ok paulus fram leddir - j jærnu*m* for neron*em* : Nero talar til paul*um* ([R] stora konu*n*gx riddar*e* oc min fange) hwi lokkar thu mina riddara thinu*m* konu*n*ge ([R] til handa) : Paulus swarar neroni jak samna minu*m* konu*n*ge *m*æn ey *at enast aff thinne w([xx] ra) vtan swa widha som *Bl. 24, recto. værldin ær : thy at ([R] war ko*nunger*) gifw*ir* all([xx] *um*) sin([xx] *om*) m([xx] anno*m* helso) ok the lifs løn aldre faa ænda Vilt thu ok han*um* thiæna : Tha wardher thu sæl mʒ han*um* : Tha han komber at døma alla ([xx] værdlena) ok ødher ([xx] hona) mʒ brande ok byggir oc (be)sætir himerike siælft mʒ sino folke : Tha nero hørdhe at værldin skulde brinna tha wardh han galin ([R] mʒ allo) : ok dømde alla himpna konu*n*gx mæn at bræna a bale : Ok paul*um* halshugga : Tha doo swa mẏkit *cri*stit folk j room at rømsca radh høtte at dræpa neronem : æn han vænde ey ather at dræpa : Ok sagdhe swa til neronem haf keysara ho(o)f mʒ hughi : Gør linare thina hardha doma : The æru ware ([xx] borghar*a*) thu bræn([xx] nir) The æru vare frender thu dræpir : The wæria som wi rømska rike : Tha ræddis nero ok vænde domana at engin skulde skadha *cri*stno folke før æn the visto hwat the visasto wiisa

---

Neros dom och S. Pauls svar.

PAulus vardher a*n*nan tima ledder fram for neronem : Nero vardh galin tha han saa paulu*m* : ok øpte ([xx] til hiælpa) dragh([xx]*in* bort diæfuls ma*n*ni*n*) halshuggin vill([xx]are*n*) Læti*n* ey lifwa ilg*er*ninga lim takin aff daghum thæn hughin gør galin ok vitit vænder : Paulus swarar neroni litla stund jnne jak pino Ok sidhan lifw*ir* jac vtan ænda sæl mꝫ ([xx]minom hærra) ihe*s*u *christo* : Nero hærdher illan hugh ok biudher hugga hofwod aff paulo : Ok prøuin sagdhe nero hwat jak forma mera læta dræpa thøm som lifwa : ella hans h*er*ra thøm jac dræpir liiff gifua : Paul*us* swarar neroni . Jak lifwer sidhan jac ær dræpin : Thæt skal thu prøua sidha*n* siælfw*ir* : Tha thu seer mik lifwandis Jinganga for tik siælfwan oc mat thu tha vidherkænnas at min konu*n*gher hafw*ir* wald badhe juer lifuit ok dødhin

S. Pauls död. Plantillas hufvud-duk. S. Paul hos Nero.

Thre riddara som følghdho ok førdho paulu*m* til ([xx] pino stadhin) the taladho til hans a væghenu*m* : Sigh oss paule hwat konu*n*ge ær thæn j virdhin swa mẏkyt at j wilin ([xx] hællir) døø for hans sculd æn lifwa mꝫ wærldi*n*ne : Ok hwat løn ælla hwat æra væntin j idher aff hanu*m* : Paul*us* p*re*dikadhe (for)

them swa A væghenum aff himerikis æro : oc hælfuitis pino at the trodho ok gafuo hanu*m* loff at fly Paulus sagdhe til thera Jak ær himpna konu*n*gx *riddar*e* ok ey (^{xx} thiu)uir ælla mordhar*e* ok ey søme mik vndan ryma hælder gifw*ir* jak gudhi lætta*n* dødh som litla stund lidh*er* for*e* siæla belso oc ewi*n*nelikt lif / førsta Jak vardh*er* halshuggin tha *cris*tne mæn hempta mi(^{xx}*n* lica*ma* tha) sculin (j) mærkia hwar (the) læggia likit Ok komin thær ath*er* a morghen arla th*er* sculin j finna twa mæn A bønu*m* som min ben (^{xx}laghu) : Annar heth*er* titus ok annar lucas tha j sighin them at jak sænde idh*er* til thera at bedhas døpilse tha *cris*tna the idh*er* ok gøra (idh*er*) himerikis arua : Nero viste sik enga roo . for æn han viste paulu*m* halshuggin (vara) : Ok sænde æn twa riddara : at skynda hans dødh : Ok tha paul*us* vilde thøm til guz vænda Tha swaradhe the : Stander thu (op) aff dødhe sidhan thu æst dræpin tha viliu*m* wi troo A thinu*m* ordhom : Thzta sinne wardh*er* thu (^{xx}domin) thola : A wæghenu*m* møtte (them) en hælagh frw plantilla (^{R} andelic dott*er* *sanct*i pauli) : ok badh *sanctu*m paulu*m* bidhia for sik : paulus badh hona hela lifwa : ok beddis hænna hofwodh clædhe at binda for (siin) øghon vnder swærdhe : Hon fik hanu*m* sin rikan hofwodh duk aff silke ok gulle : Ok actadhe ænkte thera sput vm kring stodho Paul*us* kom thit han skulde hædhan skynda . Ok beddis ok fik ena stu*n*d til bøna : Sidhan hulde han sit hofwodh mz (howudh) duke(no*m*) Ok rætte røst(^{xx}ir) hals for swærdhe (^{A} oc rætuiso) : ok badh hela lifwa alla gudz wini : Tha hofwodhit skildis widh halsin (^{R} ^{xx}tha sang æn tu*n*gan*n* søtelica) : Thz søta na*m*pnit

*Bl. 24, verso.

ihesus *christus* ([x x]ebreȝ)sco male : Søt war thȝ nampnit / hanum mædhan han lifde : (ꝉ ok) fæm hundradh(a) si*n*nu*m* næmpde han thȝ i sinum boko*m* : Miolk ran aff hans re*n*lifuis lica*m*ma : Før æn blodh . Ok stænkte riddarins clædhe som han halshiog : Lius kom aff himpnu*m* vm kring likit : oc søtaste røker gik aff hans lica*m*ma : Siælfw*ir* paulus jnnan eno øghna bragdhe : løste hofwodh dukin ok døpte howth dukin j blodheno ok swepte saman oc fik ([x] ha*n*) plantille ther hon sat hema : plantilla møtte riddaranu*m* ok spurdhe hwar han skildis vidh henna mæstara : Riddarin

[*Här vidtager åter Codex Buræanus.*]

*Cod. Bur. Bl. 20, recto. Sp. 1.

*sagþe han liggia nær androm sigharlǫsom kiæmpom ¶ hær sa iak . sagþe hon tel hans . fǫr æn þu komt . / þǫm baþa saman in ganga petrum ok paulum . væl klæda ok cronaþa liusa som sol : ok fik paulus mik atar min howtdok . drǫptan mæþ dyro bloþe ¶ hon teþe hanom ok mangom androm duke*n* . ok worþo mange cristne af þǫm iarteknom . Nero spurþe þæsse tiþande . ok hafþe raþ vm þolikt nymære ¶ mæþ vinum ok vitrom mannom : ok þær nero sat a raþe . kom paul*us* in lyktom lasom . ok stoþ for nerone ok sagþe ¶ Se nu hær kunugar . at iak ær hær paul*us* ævinnelekx : ok ovinnelekx kunugs riddare : prǫua nu ok tro at iak liuar æpte dǫþen : æn þu vsal dǫ skyt æværþe[li]kom dǫþa : iam skyt var paulus af þera syn þær han vilde

Noter

Mötet vid Pauli graf.

Nero varþ annars hugha . ok at sik allan innan af harme . hans vini ræþo hanom . læta lǫsa patroclum ok barnaba*m* . ok þera flere kumpana : kænne *svena petri *Sp. 2. ok pauli . ok wrþo þe liþughe som guþ vilde : þe þri ridda[ra] lo*n*gin*us* . magister ok acest*us* . som paul*us* vænde tel cr[i]stno . a . væghenom : komo som paul*us* bǫþ þǫm alle . i . daghni*ng* . tel pauli graua . titus ok lucas rædos þǫm . ok runno vndan fra grauene . tel þe ǫpto æpte þǫm : ok sagþo sik vara hulla vini ok cr[i]stna compana . ok sænde tel þerra . a . pauli væghna . at taka dǫpelse . ok sagþo sik seia paulum mællan þerra ¶ Siþan vændo þe fægne atar . ok fulcomnoþo m*z* þǫm cristendom .

S. Pauls hufvud.

All *sancti* pauli ben . ok limi funno cristne mæn . vtan hans howþ . þæt var kastat diupt . i . en dal . ibland m*z* flerom dræpna ma*n*na hofþom ¶ Mangom daghum siþa*n* paul*us* var dræpin . þær een grop rensaþes . kastaþes vp houuþet s*ancti* pauli . ii . sǫre af dikeno ¶ En fara herþe satte þæt up . a . stawr . (vidh sina fara kætto) . han ok hans hærra . sagho vm nætar lius vm kring howþet . skina som sol . ok sagþo biskope : biscope*n* *ok cristet folk . fǫrþo huuuþet i staþen in *Bl. 20 verso. m*z* heþ*ar* . ok sagþo flæste vara howþ s*ancti* pauli . Sp. 1. biscopen þorþe eigh lægia þæt nær hans halls bene . fǫr æn ha*n* finge mere visso af guþi . Mæ*n* biscopen

var . a . bǫnom . vændes likamen tel huwþet . ok fæstes houoþet viþ likaman . alle louaþo guþ . ok ænghen iævaþe þær . at þæt var eigh howoþ *sancti* pauli

S. Paul och den hängfärdige.

miracul*um*

En salogar man ok sÿnda fuldar . som diup var comin . i . diæwls vald . lagþe sik sialwm snaru um strupa : þo lifþe æn nokor guz naþa gnista ii hans brÿste . ok baþ sik *sanctum* paulum tel hialp . Stÿgar skuge . teþes hanom . ok baþ han skynda ok eigh dualia ¶ Æn callar þæn saloghe *sanctum* paulum tel hialp . þær han redde sik snaruna ¶ þa teþes hanom fagher skuge . ok talaþe tel þæn leþa skugan . flÿ nu vslasta vætar . nu kumbar paul*us* hanom tel
*Sp. 2. *hialp . som han callar . þær viþar stÿgdes anstyggar skuge . ok fik þæn auita var . ræt samuit . ok læt sik angra fula gærniga . ok bǫte misfælle mz scriptamalom .

S. Pauls bojor.

Mæþ hans iærnom gǫr guþ mang iartingne . præste senda siuko folke (mold) . mz fæle af hans iarnom . Stundo*m* faldar mulden lǫs vndi fæle : ok stundom harþna iarnen ok giua ængte ¶ Af andre hǫghtiþ *sancti* pauli . som han vænde sik . a . bætre vægh . ok heter *con*uersio . ær alt fult ut scriuat j fǫrre bokene . hær næst viliom vi skriua af allom hælghom appostolis . fǫr æn vi talum af flerom pauom . þÿ at þe hafþo alle fult paua vald : æn þo bar petr*us* fǫrsta namp

VI.

S. ANDREAS-SAGAN.

VI.

S. ANDREAS-SAGAN.

---

*af s*an*ct*o* andrea

*Cod. Bur. Bl. 20, verso. Sp. 2.

Andreas s*an*ct*i* petri broþer . þriþi appostol*us* . þær þe tælias i letania ¶ Alle prædicaþo i sithia . siþan þe skeldos ¶ S*an*ct*us* mathe*us* prædicaþe . i . næsto rike . som hete murgundia . þe hannoþo illa maþeum . stungo hanom vt ǫghon (aff bǫse) . ok bundo *ok inne læsto . huxa dræpa inna*n* fadagha . guz ængel teþes andree . ok baþ han fara tel murgundiam . ok hialpa maþeo ¶ andreas sagþe sik eigh vita væghen . en ængel baþ han ganga tel strand . ok fara i fǫrsta skip han funne ¶ Engelen var hans leþsaghare . ok kom andreas vtan hindar tel murgundia*m* . ok þær in at ǫpnom porte . som matheus sat ok græt iui blindom karle . ok baþ sina bǫne : tel guþ gaf hanom atar ǫghon

*Bl. 21, recto. Sp. 1.

S. Andreas gripes i Mathei ställe.

Matheus for þæþan ok tel antiochiam . andreas var æpte . i . murgundia : Murgundie men gripu andream for matheum . ok drogho han vm gatu bunden

handom ok ſotom : þa andreas sa sit bloþ . a . iorþenne ſlÿta : þa baþ han guþ vara naþoghan sinom skaþa mannom . ok þær mȝ blǿtte han þera bryst ok hiærta . ok vænde tel cristendom . ok ſor sua þæþan ok tel antiochiam

---

Innebränningen.

---

miraculum.

Sp. 2. En vælbu--rin ungar suen . ſorlæt værudena ok ſolgþe andream : hans frændar vildo þǿm baþa inne brænna . ok tændo brand iui þera hærbærghe Smasuennen slækte balet mȝ litlo vatne ¶ þa vildo þe kliva i huset . ok wrþo alle iæm skÿt blinde : þa ǿpte en at allom : vaþe ær striþa viþ guþ siæluan . som haldar mȝ andrea . ok þǿm hanom ſǿlgher . hær aſ worþo mange cristne . ok troþo þÿ andreas prædicaþe

---

Barn-sängs qvinnan.

En syndogh kona . var mȝ ens mandrapara barne . ok qualdes ii barnsiæng : hon sænde sina sÿstor tel eet aſ guþ . som hæt diana . ok bedes hænna naþe aſ liſs vaþa . diæwlen suarar nǿþoghar . sik ængte mogha ſor andrea . ok bætar ma andreas hænne hialpa : hon ſor ok bedes naþe aſ andree ¶ andreas baþ hana

sighia sinne sýstor . at hon fik fǫrst qual af þý . at hon hafþe bland mʒ mandrapara . ok þær af mæra *at hon *Bl. 21, verso. Sp. 1. trǫste mera . a . diæwlen ¶ þo teþe han hænne guz vald ok naþe ([x] vara) mera æn diæwlin . ok lǫste salogha kono af qualum .

Den gamle syndaren.

En aldrogar karl . hæt nichol*aus* . kærþe sina nǫþ ok siala vaþa . for andree . ok sagþe ¶ Min hærra iak ær siutighi ara gamal sýnda karl . ok skǫrs likama ¶ iak hauar opta takit tel trǫst guþleka læst . a . min licama . ok aldre ær iak þý bætre ¶ sua ær iak guþi for gangen : af gamle villo ok ondom vana ¶ En tiþ þa iak var . a . vaþa vægh . tel sýnda siæng . kom mik eigh ii hugh . at guþlek læst va[r] ii mino fǫlghe . þa ǫpté salogh kona ok syndogh at mik ¶ Gak hæþan goþar man . þu æst guz ængel : gak hæþa*n* ren fra vreno : iak se iuir þik guz vndars iartekne : þa kom mik ii hugh hælagha læst . ok vaknaþe iak tel guz naþa . af sýnda synine Sua hauar iak þo rǫnt mik sialuan skǫran ok orenan . ok aldre varþar iak bætre vtan *þu *Sp. 2. biþar for mik tel guþ sialuan ¶ Andreas var kunnaþe saloghom karle . ok fastaþe fæm dýgn . tel rǫst kom tel hans af himnom ¶ Sæl ær nichol*aus* ([x] for) þina bǫne ([x] han) ær fræls af frestnigom for þina fasto : þo skal han sialuar sax manaþa fasta . ok bǫta nokot sialuar som ofmýkit brǫt ¶ Sua længe lifþe nichol*aus* siþan . som han fulkomnaþe sina fasto . ok lifþe þæssa heims

sax manaþa . æpte han døpan . kom røst tel andream . þu hauar mik nicholaum vunnet mꝫ bønom af hælu[i]tiz porte . som tapaþar var

Den kyske sonen.

En vngar cristen suen talaþe tel andream ¶ Min moþer sa mik vænan . ok baþ mik tel fulan last : þa iak stygdes viþ þolikt odøme . vænde hon sina sak tel min for (wærldꝫ) dome . ok skal iak nu dø for hænna odygh : før vil iak þiia ok aldre ne gen sighia . æn folk vænte mina moþor vara sua fula : ok þær tel at minna moþor skam ær hold iak . vil gærna *bæra hænna skuld ¶ andreas for mꝫ suenenom for domen . ok þa moþeren røgþe hanom fast . ok han þigþe : andreas bøþ sik tel anzsuara for suenen . (ᵃtha) øpte galin kærling . ok sagþe sin son vara galin af hans følghe : þa kom lygne eldar af himnom . ok brænde bansatta kærling : þa fiollo alle for andree føtar . ok bedes naþe . ok domaran tok viþ cristno . ok alt hans hærskap

[*Bl. 22, recto. Sp. 1.]

Djeflarne i Hunda-hamn.

En tima þa andreas var . i . nichea . sua callaþom staþ . kiærþo bura for hanom . at siax diafla lagho viþ almanna væghen . ok drapo þøm alla fram foro : andreas bøþ diæflenom . ii guz namn . ok komo iam

skyt for han ii hunda hami ¶ han manaþe þǫm . a . guz vægna þæþan bort fara . ok ængen skaþa gǫra . ok skǫt flyþo(* the) firi hans buþi : þa andre[a]s kom af nichea tel næsta staþ . þa mǫtto hanom . i . (* stadʒ) lukune . folk mʒ like . han spurþe þǫm huat hanom varþ tel dǫþa : þe sagþo at siax galne hunda ko-*-mo . *Sp. 2. ok bitu ok slitu han tel dǫþa . andreas græt iui dǫþom . ok baþ hans faþur giua sik suenen tel guz þiænist . at guþ gave hanom lif : faþeren sagþe þæt gærna gǫra vilia : alt var sændar . andreas baþ sina bǫna tel guz . ok suennen lifþe

---

Skeppsbrottet.

---

miraculum

Fyritighi mæn . a . eno skipi . foro tel andream . at beþas cristendom . diæwlin vælte up sion af grunnom . ok giorþe ¶ sua digharan storm . at skipet tapaþes . ok folk sanc tel grunda ¶ þera lik baros for andream . ok vorþo tel lifs æpte hans bǫnom . ok sagþo þe hanom huat þǫm timde

---

Den grymme Egeas och S. Andreae död.

Andreas fylte alt acaie land mʒ kristno kirkiom . ok frun lanz hærrans (ꝉ kona) varþ cristen mʒ andro folke . egeas hæt lanz hærran . han varþ vreþar at hans

kona varþ cristen . han kom tel en staþ som hæt patras . þær var for hanom *sanctus* andreas : egeas nǫþ-*-ghaþe cristet folk . at slæpa cristno : ok þiæna stokom ok stenom ¶ andreas sagþe tel hans . þik sǫme som andra d(ǫmara) kænnas viþ þin skapara . ok þiæna þinom domara alsvaldoghom kunuge . ok (^{x} ey) niþþra þina natura . som skælek(ǫt) ær skapaþ ok ærlekt . vndi stoka ok stena . som minna æru værþe æn þu sialuar ¶ Egeas suarar andree . æst þu þæn andreas som prædica folke hemska tro . ok ensetu limnaþ . ok otrǫsta tro . som kunuga buþu mik fordærua . ok allom lanz hærrom (^{x} som) (^{xx} vare) kunuga kændos Andreas suara*r* egee . r(^{x}i)ke kunuga kændos eigh æn viþ sannan guþ . ok guþlekan siþ . som sialuar guþ prædicaþe ok kiænde : at iþre guþa æru ængte vtan diæfla . som giua ansvar vndi stokom ok stenom : þe visa iþar gǫra guþ vræþan . ok giua iþar . ii . diæfla vald . syndogha fanga sva længe . at ii skilins viþ lika-*-man . mꝫ syndom ok ængom goþgærningom . egeas svarar andree . þænna hægo*m*ma prædicaþe iþar guþ . tel iuþa drapo han ok corsfæsto ¶ andreas suarar egee . ih*esus christus* þolde dǫþ . a . corse . vtan nokra nǫþ ælla sýnda skuld ¶ vtan at frælsa væruldena mꝫ sino bloþe ¶ Egeas sagþe tel andream ¶ huru sighar þu andrea . han vara corsfestan mꝫ vilia . mæþan han var forraþen ok saldar . af sinom svene . fangen af iuþom . ok corsfestar af riddaru*m*

*Bl. 22, verso. *Sp. 1. — *Sp. 2.

Andreas prǫuaþe mꝫ fæm skælum . ih*esu*m corsfæstan mæþ hans vilia ¶ fǫrst þær mæþ . at han fǫr viste sin dǫþ . ok vitraþe sinom kænne suenom . annat þæt . at han snýbde petro . þa han af ræþ hanom

dǫþen . þriþia ær þæt . at han sagþe sik fǫr æn han var fangen . hava vald giua sit lif ok atar taka ¶ fiarþa ær þæt . at han fǫr viste ok vitraþe sina forraþara komo . fæmta var þæt . at han fælde *fǫrst þǫm alla *Bl. 23. recto. Sp. 1. viþ iorþ . han vildo fanga . ok gaf sik siþan ii þera hændar ¶ Andreas sagþe . at þæsse mal sik haua hǫrt ok set . ok sagþe cors vara eet valdelekt tekn

---

Egeas sagþe eigh mogha calla cors tekn . vtan pino . ok sagþe tel andream : sigher (ỿ þu) [eigh] alt þæt iak sighar . ok gǫr alt þæt iak biuþar . þa skal iak lata þik rǫna huat corset tekna ¶ andreas svarar . ræddes iak corset þa vare iak eigh cors prædikare : ok vil iak þik visa corsens værþelekt tekin ok æro . at þu matte ok fa himirikis naþer . æn þu vilt tro ¶ andreas visaþe hanom mæþ fæm skælum . at þæt var skælekt . at guz son þolde dǫþ . a . corseno

---

Fǫrsta var þæt . at adam brǫt vars hærra buþ . a . træno . þa han at forbuþna fruct . for þỳ bǫte guz son hans brut . a . træno . þa han læt sik corsfæsta . annur skæl . adam ræk[te] hand tel forbuþna fruk(ˣt) . for þy rækte guz son sina hændar . ok arm(ˣˣa . a) corsens (ỿ arma) ¶ þriþi skæl . at adam at *sǫta frukt af *Sp. 2. træno . guz son drak ætikio ok galla . a . corseno . tu annur skæl gaf andreas af vars hærra fǫzlo . mæþ varom mandom ¶ fǫrsto skæl þær adam syndaþe ok brǫt . var skapaþir af ospiællaþe iorþ . som eigh var plǫgþ ælla saþ ¶ for þy fǫdes þæn bruten skulde bǫta . af renasto mǫ vtan alt m(ˣˣen) ¶ annur skæl . at vi matom af guþi æuinnelekt lif þigia . vilde han niþ sik udǫþe-

leken vara : dø̨þe[le]ka natura binda , at han mate af hænne vdø̨þeleken vara . þy̆ at vtan guþ vare dø̨þelekar . aldre vare mænniskian udø̨þeleken

---

Egeas sagþe þæt alt hægoma vara . ok bąþ andream
ofra sinom af guþum ¶ andreas suarar . iak ofra daghleka
alzvaldoghom guþi . et menlø̨st lamb . som liuar ok ær
helt siþan þæt ær ætit ¶ Egeas baþ visa sik hulika
lund . þæt vare mø̨ghelekt . andreas baþ egeam sætia
*Bl. 23, verso. Sp. 1. sik ii kænnesuena staþ . æn han vilde *sua værþelekt
sacramæ[n]t nima . egeas læt han inne læsa tel annan
dagh . ok siþan atar for sik vt leþa . ok hø̨te hanom
manga pino . ok harþa . andreas suarar ¶ læt mik rø̨na
huat pino þu kant mæst finna ¶ þæs kærare varþar
iak minom mæstara . at iak þol mera for hanom ¶
Egea[s] bø̨þ enom manne ok tiughu . bæra han ok
huþstryka . ok siþan binda hanom hændar ok fø̨tar . viþ
cors træ . ok þænia han tel dø̨þa : þa þe leddo an-
dream tel dø̨þ . þa samnaþes folket vm kring han
(I ok ø̨pte) . dø̨mes menlø̨st tel dø̨þ . andreas baþ
þø̨m eigh hindra hans dø̨þ . ok ø̨pte tel corset
þær han sa þæt vpræst ¶ iak helsa þik þæt
hælgha cors . som vikt ær af vars hærra liui . ok sua
klæt af hans limum . som þu vare sat mz dy̆rastom stenom .
fø̨r æn min hærra stoþ vppe . a . þik . þa vast þu
huariom sty̆g ok ræþelek : nu ær þin ælskoghe sua
*Sp. 2. liuuar . *at huariom ær lioft tel þin ok venlekt ¶
glaþar ok bliþar kumbar iak tel þin . tak þu viþ mik
hans kænne suene . som hængde . a . þik : iak hauar
þik helsat alla tima : ok astundat falla . ii . þina
famna . kæra cors som fæghrind ok soma hauar af guz

limum : længe astundat ¶ (ꝉhiertel)eka ælskaþ . længe letaþ . ok nu tel reþo giorþ girughum hughi : tak mik fra mannom . ok fa mik minom mæstara ii hændar : af þinne hænde taki han mik . som mik lǫste af dǫþa mȝ þik . hær næst af klæde han sik siæluar . ok fik morþarom klæþen : tu dygn hægde han liuande ii cors (bundin) handom . ok þrædicaþe . a . corseno for tiughu þusand klærkom ok quinnom ¶ þa vilde folket dræpa egeam . æn han læte eigh lǫsan andream . ok sagþo þolikan man myclan ok mildan . ok goþan kænnefaþur eigh vara værþan dǫ for goþgæ[r]niga ¶ Egeas gik nǫþoghar at frælsa andream af corse ¶ andreas sa egeam coma ok *opte . hui kumbar þu nu *Bl. 24, recto. Sp. 1. hær . egea . hauar þu trægha þinna ilgærninga . þa mat þu fa æn naþe ¶ æst þu kumin hær mik at lǫsa . þæt gitar þu eigh giort : nu se iak sæl min goþa kunung : nu ær iak ii frygh for hans ǫghom : þe vildo han lǫsa . þa dumnaþo þera arma

---

Andreas sa at þe uildo han lǫsa . ok baþ þæssa bǫn tel uarn hærra : min hærra læt mik eigh liuande niþar koma . for þy at nu ær time . at þu gif muld atar muldene . Sva længe hauar iak hona burit . ok mȝ anduaku gǫmt ok armǫþo at giærna vare iak nu fræls af fyþno þæsse syslo . ok lǫs vndan þunga lase . Mins mik likamans huru þungar han ær at dragha : striþar ok stor at styra . bliþar at borþe . vanfǫr tel æruuþes ¶ vest þu mina mǫþo . huarn tima han vilde min hugh atar dragha fra þin ok tel sin : huarn tima han vækte mik af sǫtom symne . ande[le]ka ro þins ælskogha . huru ma[n]gan værk ok siukdom *han giorþe . *Sp. 2.

Milldaste hærra sua længe hauar iak standet ii striþ mot hanom . ok æn sighær haldet mȝ þinom naþom : ok ¶ hans lusta niþar castat af þik mildom lǫnara . biþar iak bǫn at lat mik liþughan af hans gǫmo : fra þæn[na] tima ¶ tak þit eghet atar ok fa sialfs hans moþor at gǫma tel doma dax . ok þa atar ut giua . at taka lǫn mȝ mik . þolik iak hauar þiænt mæþ hans andbuþum . fa muldena iorþene sinne moþor . ok læt mik eigh længar vaka iui krankom likama : vt[an] frælsan fara tel þin æuinneleka glæ(⌶þi) kældo . ok suala som alla gǫr (sæla)

Apte þæssa bǫn kom lius af himnom . ok sken vmkring han som sol . sua at ængen manz ǫghon gato fæst sẏn . a . hanom . ok . i . þy liuse gaf andre[a]s sin anda . ii . guz hændar . ok fẏlgþe fra corseno liuset sialene ¶ þa varþ egeas galin . ok tok diawlin lif af
*Bl. 24, verso. Sp. 1. hanom . fǫr æn han hem kom ii sialfs sins hus sua *at alle sagho . Maximilla ih*esu* kær . egee kona . ok andelek dotter *sancti* andree . mæþ heþar iorþaþe *sanctum* andream : oleum flǫt af andree benom . ok manna som miol . mȝ sǫtastom rǫk . ok haua mæn gǫrla mærkt . at þæt flytar litet þa varen varþar . ok þæs bætra ær . at mera flẏtar oleum af hans benom

---

Gåtorna, eller Djefvulen i Qvinno-hamn.

En goþar biskopar hafþe andream kæran . ok mæran iui andra apostolos . ok hælgha mæn : ok huat han giorþe . þa hafþe þætta mu*n*bof . tel guz heþar ok s*anct*i andree . diæwlin avundaþes hanom . ok lette allan sin clokskap . at koma hanom tel oquemelek þing . han skapaþe sik i quinmanz ham . ok kom tel biskopen ok baþ hǫra sin lǫnlek skripta mal . biskopen visaþe hænne tel sin klærk . som hans vald hafþe at lǫsa ok binda . hon suor sik aldre uilia te sit hiarta nokrom klærk . vtan hanom enom . Sua drogh(*hon) *biskopen *Sp. 2.
mʒ sino raþe . at han hana sialuar bǫrþe . hon fiol . a . knæ for hans fǫtar . (Ok sagdhe) var kunna mik hær(*re) biskop . iak ær en arm mǫ . ok rikeleka up fǫd . kunogs dotter ok drotnig . en rikar hærra baþ min . faþer ok frænda vildo mik hano*m* giua . iak sagþe mik som sant ær eigh magha : þy̆ at iak ær lǫnlika fæst ihe*su* *christo* tel renliues . mik lagþos tue andre costa . antingia at giptas ælla þiena vfræls ¶ iak valde þæn þriþia costen . som mik lagþe *christus* . at flÿ faþur ok frændar lǫnleka . ok guþi þiæna ok hans moþor . i . mǫþo ok armǫþo . iak hauar letat viþa ok can eigh annan finna . æn iþar som mik mate trǫsta . at þiæna mʒ friþ ok ro ihe*su* *christo* . iak flÿr min hærra vndi iþra værio . vndi þina naþa vinga

---

*Bl. 25, recto. Sp. 1.

Biskopen varkunnar hænne . ok vadra hænna slækt ok vænlek . hænna vitorleka orþ ok guþleka akt . ok talar tel hænna bliþo anlite : trǫst . a . ih*esu*m **christu*m : goþa guz dotter . han giuar þik þæssa hems naþer ok annars hems æro . iak ær hans þiænisto suen . biuþar iak þik at boua viþ þolika kirkio þu vilt . ok þiæna þær guþi . a . kirkiona koste . ok . i . dagh skalt þu mȝ mik æta ¶ hon þakaþe hanom for buþet . ok ursække sik fra hanom ok hans borþe . ok sagþe eigh þora . þẏ at þæt mate koma ii folks talan . ok spilla bæggia vara heþar . biscopen sagþe at hon þorpte þæt ægte ræþas . þy at flere folk ætar þær inne som iak æta(^{x}r) : biscopen skipaþe hænne he*þars* sætu . ok sat hon genuart biscopenom Sva rǫrþe diæwlin hans hugh innan . ok skapaþe hænna lit ok lat sva væn vtan . (^{x} at) aldre gingo biscops ǫghon af hænne . ok varþ diauulin sua rikar . at biscopen gaf sin hugh af sinno*m* . ok huxa*r* langa stund . a . synda æmne mȝ hænne . ok rum ok tima . ok varþ sva næstan gul at mæssing

---

*Sp. 2.

*Þa kom goþar gæstar andreas (j pilagrims ham) . ok bedes inkomo for biscops borþ . þa vaxte mǫn diærf ok sagþe . ii biscops hus som klærkom burþe sitia . skal ængen in coma vtan han ku*n*ne væl bok . ok suara tel cloka prǫuelse . Alle þænkto þæt vara skæl .

skæl . ok baþo hana disputera mꝫ gæste prǫuelse . ok læta han vtę læsa æn han vil þær i hus koma . hon sænde hanom fǫrsto prǫuelse . a . huat litlo þinge guþ hauar mæst vndar giort. Gæstren svara tel prǫuelse ok sænde in ansuar . at þæt litla þing ær manz ænlite . for þy at maþar ær manne likastar . ok þo ængt ænlite . ær andro sua lict . at eigh ær huart andro nokot olikt . ok æn þy mera vndar at al þǫn fæm manuiten æru al . i . manscens ænlite sua litlo rume . þy at anlitet ær miok litet . ok far vit um alla væruldena ¶ alle sagþo at væl var ansvarat . ok baþo *at gæstren• Bl. 25, verso. Sp. 1. mate in coma . þær var ætar blena som mǫn var . ok menaþe hanom inganga fǫr æn han lǫste andra prǫuelse . ok sænde hanom ok spurþe . huar iorþen var hǫgre æn himinen ¶ Gæstren lǫste prǫuelse . at vars hærra licame som han tok af mario . com af adam ok adam af iorþene . ok for þy æ[r] hans licame ok alt manzkǫn iorþ (at ædhle) : at hans licame sitar hǫgra æn nokor himil . a sins faþurs hǫghro hand . alle baþo þa gæsten in ganga . vtan mǫn etar blena menar æn þæsso sinne . ok biþar han æn lǫsa ena prǫuelse . huru lanckt ær mællan himins ok iorþ þær ho*n* ær diupast : gæstren sagþe tel suenen som hanom bar buþskapit . biþ þæn sama ([x] swara) som spurþe . þy at han mælte væghen entima . þa han fiol af himirike ok tel hæ[l]uitez . suenen varþ annars hugha . *ok sagþe at han þorþe eigh for• Sp. 2. sinom hærra sua at alle hǫrþo : þa mǫn hǫrþe suenen . þa huarf hon som rǫkar . i . væþre : þa kændes biscoþen viþ guz naþe ok sin vaþa . ok græt sarleka at han giorþe guþ vreþan . ok negh hans naþom mꝫ ǫþmiukom þakkom . ok baþ in lata goþan gæst ¶

engen kunne finna þæn man siþan . ok ængen kunne sigia af hanom siþan . fǫ̂r æn biscopen baþ guþ sialuan at guþ visaþe hanom . at þæt var *sanctus* andreas hans goþar vin . ok kær patron*us* . ok ǫ̀ktes bær af biscopsens ælskoghe tel guþ ok *sanctum* andream

VII.

S. JOHANNIS EVANGELISTENS SAGA.

VII.

S. JOHANNIS EVANGELISTENS SAGA.

S. Johannis Lidanden.

*Sanctus iohannes ewangelista . som ih*esus* *christus* callaþe . renan tel renliue . kærastan af allom þem han hafþe miok kæra . for tel asiam þæn tima app*osto*li skeldos . ok aflaþe þær kristendom . ok bygde mangha kirkio ¶ domician*us* kunugar sænde iui haf æpte hanom . ok læt *han føra tel rom . ok raka hanom alt har af hofþe tel spot . ok siuþa han liuande . ii . vællande oleo panno : sua som ha*ns* liif var menløst af allom kiøtlekom lusta . sua var hans likame . i . vællande oleo menløs af pino . eigh læt ioh*anne*s at prædica : hældar þa æn før ¶ ok for þÿ (ʒfor) sænde domician*us* han tel patmos . ø . som ængen hanom hulpe tel likaman . ok han æng*om* tel siælenna : þær fik han sua myklo mere hugnaþ af guþi . at han hafþe mindre af mannom . ok skref þær allom cr[i]stnom tel trøst : þe þing guþ hanom teþe : dÿr ok ærlek sacramenta . som han scriuar (j) apocalipsim

*Cod. Bur. Bl. 25, verso. Sp. 2.

*Bl. 26, recto. Sp. 1.

Hvarföre de Christne förföljdes.

Hwi mo*n*de rikar kunugar hata þǫm *christum* prædicaþo : eigh for þẏ mæst . at þe prædicaþo han sannan guþ . þẏ at romara toko viþ allo*m* guþum : *Sp. 2. vtan for þẏ mer . at hanom var guz namn giuit *mer þǫm eigh at spurþo*m* som fulcomnaþo heþna guþa ¶ Sua skriuas at pilat*us* skref . af iorsalande tel tiberiu*m* kunu*n*g . af vars hærra iartingnum . ok at þa tiberi*us* vilde for romara raþe taka ih*esu*m . i . tal . ok heþar mʒ andro*m* guþum ¶ þa læto romara sik forsma . at pilat*us* skref eigh (thøm) fǫrst af hanom . ok for toko tiberio fræmia sin vilia . ok for þẏ drap tiberi*us* manga rǫmska hærra ¶ annur sak at han teþes eigh fǫrst romara . þriþi sak for þẏ . at cristen tro sighar ne gen androm guþum . som romara hioldo værþogha . fiarþe sak for þy . at apostoli forsma prædica af þæssa hems æro . som romara stoþo mæst æpte . femta sak for þy . at þe sag(*d)ho cristna manna guþ vara alt of hǫghfærþoghan . som ængen annan guþ vilde þola mʒ sik ¶ Siætta sak at þe hafþo *Bl. 26, verso. Sp. 1. *hǫrt af iuþom . at þera *christus* skal var[a] enualdoghar þæssa hems kunugar . ok for þẏ ræddos þe *christum* . at han vilde varþa þæssa hems kunugar .

S. Johannis miskund: — Drusina lefwer åter.

Þæn tima *sanctus* iohannes com atar af patmos : æpte domicianum dǫþan tel asiam : þa varþ han takin mʒ myclom heþar . i . efeso staþ . ok ǫpto

alle vælsignaþar som kumbar . ii . guz namn ¶ j samu stund fǫrþes dǫþ vt af staþenom ([x] en frw) som hæt drusina andelek dotter *sancti* iohannis . som dighara astundan hafþe tel hans atar como . hænna frændar ok vini fiollo . a . kne for iohannem . ok sagþo at eigh var drusina værþ . at se sin kæra guþfaþur so*m* hon daghleka stundaþe tel ok sagþe . matte iak entima se guz apostolum fǫr iak doe : nu ær alt sændar min hærra þu æst komin ok hon ær dǫþ ¶ fatǫkt (folk) fiol (a knæ) for iohanne*m* *gratande . ok sagþe *Sp. 2. min hærra dǫþ ær drusina : þin kæra dotter . som os klæde ok fǫde . ok astundan dagleka (hafdhe) at se þik liuande ¶ þa bǫþ. iohannes sætia niþar barena . ok lǫsa liket ok baþ iohannes ih*esum* *christum* up resa drusinam ¶ ok talaþe tel hænna . stat up drusina ok gak hem tel þit hus . ok reþ min dauarþ ¶ j samu stu*n*d stoþ hon up sva som af sẏmne . hel ok vælfǫr . ok giorþe som apostolus bǫþ.

De brutna ädelstenarne: — Cratons omvändelse.

miraculum

Annan dagh æpte sua giort . callar craton philosophus saman mẏkit folk . at te þǫm huru man skulde væruldena forsma ¶ ok lede fram tua r[i]ka suena . som hans kænnedome lẏddo . ok læt þǫm bryta (ok spiælla) sina dẏgþa stena . dyre æn gul ok bort kasta ¶ Johannes kumbar ga[n]gande . ok talaþe tel philosophum ¶ þu far mʒ dighrom hægoma : ok eigh

Bl. 27, recto. Sp. 1. kænde min mæstare sua for sma værul--dena . at spilla þy goz som guþ skapaþe : vtan bǫþ giua fatǫko folke . ok þiæna guþi ¶ Craton sagþe tel iohannem . æn þin ihesus ær guþ . ok vilt þu at iak varþe cristen . þa læt saman læsa stenbruten . ok sæt þǫm saman sua hela som þe fǫr varo ¶ iohannes fulcomnaþe þæt mꝫ guz iartignom . ok varþ craton cristen ok kænnesuena . ok gaf þera stena værþ fatǫko folke . ok þienaþo siælue ihesu christo . i . fatǫkdom .

Legenden om de twenne Ungersvennerne.

---

1. S. Johannes skapar skatter och guld.

Sue unge suena læto væruldena . ok fǫlghþo iohannem . i . guz þiænist . þe sagho siþan smasuena r[i]þa som ridara gulle klæda . ok suepta . ii . selke : ok sik sialua ganga manga stigha þranga : ok fingo angar af goþgernigh ¶ Johannes sa þǫm sẏra ¶ ok læt hænta sik af strand ok skoghe sma stena ok grena . ok callar firi sik salogha suena ok sagþe . takin atar gul ok stena iam . i . guþi gauin . þẏ at hi-

* Sp. 2. *mirike hauin . i . mist . for þæssa hems fikt : ok worþo iamskẏt þore grena at gulle . ok stenar af strand smaragdi : þe foro siu dagha som iohannes bǫþ mællan mæstara . ok fingo een ansuar af allom . at þe aldre sagho bætra gul ok gimstena ¶ þa sagþe iohannes tel þera ¶ Cǫpen iþar þær mæþ iorþ ok æghor . þẏ at . ii . hauin mist himirike ¶ varin som blomstar þæt skyt falnar ¶ varin fa dagha rike . ok vtan ænda fatǫke

---

2. *Johannes predikar emot rikedomen.*

Þa disputeraþe iohannes . a . mot rikom mꝫ siax skælum : fǫrsto skæl tok han af læstene . þær hon talar af þǫm rika : som hiolt rikt borþ ok gaf ægkte þǫm fatǫka . ok fǫrþes at iorþa tel hæluitis . ok af þǫm fatǫka þæn rike gaf ængte siukom . som ænglom fylgþe tel himna ¶ annur skæl tok han af naturo . som alla hit fǫdde ok alla hæþan fǫre iæm fatǫka . þriþio skæl tok han *af himiltuglom . som allom skina iamt [*Bl. 27, verso. Sp. 1.] rikom ok fatǫkom mannom . tel kænnedom ok ængen skal sik enom nokra guz naþe egna . vtan glæþi[a] huar annan mꝫ þẏ guþ giuar hanom . fiarþe skæl tok han af mangs riks manz vlyko . som gǫr sik siæluar tuigia þræl . diævuls ok (silfs) . (Silfs) for þy at pæningen raþar hanom . ok han raþar eigh pænigenom . sik tel nokon aldars heþar : diævvls for þẏ at læsten sighar . at pæninga fikt ær diæwls heþar ¶ fæmte skæl tok han . af uaku ok quiþo . ok ræzl ærwþe . þẏ at rikar ærwþar . ok quiþer at hæghþa . ok ræþes ran . ok gitar eigh souit . for þænna þrem sorghom ¶ siætto skæl takar han af þẏ . at þæn fiken ær . a . pænigen . takar tu il ok tapar . i . kǫpe tu goþ ¶ han takar hǫghmoþ hær ok fordǫmelse annars hems . *han tapar [*Sp. 2.] þæssa lifs dẏgþ . ok himirikiz æru .

3. *Den döde får lif: — Ungersvennerne göra bot.*

---

miraculum

Þa *sanctus* ioha[n]nes disputeraþe þesse skæl . þa fǫrþes en dǫþar tel graf . þrætighi dagum fǫr giptar ¶ moþeren ok ænkian vini ok frændar . fiollo for kne iohannis . ok bedes þǫm dǫþa lifs naþer . þolika han gaf drusine ¶ joha*n*nes gaf dǫþom lif mʒ bǫnom . ok baþ han sigia þæm salogha suenom fra guþi var gangen . huat naþom þe castaþo atar . ok huat uaþa þǫm var for hænde . han giorþe som apostol*us* bǫþ . ok prædicaþe sua þǫm tuem af himirikis glæþi . ok hæluitis elde . at þe fiǫllo for iohan[n]is kne mʒ þǫm dǫþa . ok bedos naþe . Johannes satte þǫm þrætighi dagha skript . ok siþan sænde han þǫm atar tel skogh . ok stranda . ok vændos atar gimstena . i . strand stena . ok gul . i . grena .

Dianae Tempels Fall.

---

*Bl. 28, recto. Sp. 1.

Þa iohannes hafþe komit *mæsta del af asia tel cristendoms . þa tok[o] þe (hedhnu) handom ioha*n*nem . ok drogho tel eet afguþ mǫnstar . som hæt diana . ok kuskaþa han at ofra ¶ Johannes sagþe tel þera . callen . a . dianam ok biþin hana brýta niþ mins guz mǫnstar . æn ii vilin at iak ofra diane ¶ Siþan diana gitar eigh þæt giort . þa vil iak calla a min guþ . ih*esum* *chris*t*um* . at bryta niþ diane mǫnstar .

þa skulin ii ofra ih*esu* *christ*o . Flæste sagþo fult vara telbuþet . ok þa diæwlʒ acallan gat eigh þæt giort . þa kallaþe iohannes . a . sannan guþ . ok fiol diane mønstar niþar viþ iorþ . ok brast afguþa bilætte alt ii sma stykke

---

Giftbägaren: — Aristodemus tror.

Aristodem*us* afguþa biscopar . vilte digran del af folkeno . at þe vildo striþa mʒ þe cristno . ok þe cristno reddo sik annan vægh tel striþ . vreþe ¶ Johannes sagþe . tel aristodemum . huat vilt þu at iak skal gøra tel . at þu *varþe satar viþ min guþ ¶ *Sp. 2. Aristodem*us* suarar . drikar þu þæt etar som þri men druko før ok doo . ok haldar þu siþan liif . þa ma þin ih*esus* vara sandar guþ . Johannes giorþe cors firi etar cari . ok lifþe æpte dryken væl ok osiukar ¶ aristode*mus* talar (æn) tel iohannem . giuar þin ihes*us* þem þrem liif som før druko ok doo . þa iævar mik ængte at han ær sandar guþ ¶ Johannes fik ar[i]stodemo sin kiurtel . ok baþ han læggia iui þe døþo . ok biþia þøm liua . i . ges*us* nafn : aristodem*us* giorþe som iohannes bøþ . ok limnaþo þe døþo . ok aristodem*us* varþ cristen (χ ok lans hærran) ok al þera slækt ok hærskap . ok bygdo kirkio ii s*anct*i iohannis heþar .

Johannes och Röfvare-höfdingen.

---

miraculu*m*

En tima þær iohannes prædicaþe . fik han se en ungan suen vænan ok þo vildan : ioha*n*nes fik biskope suenen ii hand . ok bǫþ hanom gǫma hans sial gǫrla . ok visa hanom guþleca *siþi : æpte skaman tima . vandes suennen mꝫ companom drika ok dobbla . ok for fram at folsko raþe . for biskops glǫmsko . þær tel han varþ rǫuare ok rǫuara mæstara . Iohannes kom atar tel staþen . ok sporþe at suenenom ¶ biscopen sagþe hanom vm suenen som sant var ¶ Johannes gaf biskope skuld for vangǫmo . ok reþ sialuar tel et bærgh . som hans a*n*delekar son nu wrþe[n] diæwls . hafþe for rǫuara borgh ¶ þa rǫuaren sa ok kænde gamblan karl . þa (skæmdis) han viþ hans como . ok fluþe vndan for blÿgh ¶ gamble karl slo mꝫ spuru*m* hæsten . ok glǫmde sin ald ¶ ok rænde som mæst han matte ok ǫpte fast æpte hanom . biþa (ꝉ for) (*xx* fadh*er*) þinom sǫtaste son . hui flÿ þu þin faþur . væ*m*ptar uvæmptan . vngar aldroghan : var eigh ræddar iak skal gǫra guþi beþar for þik : iak vil þola dǫþ for þik som guþ þolde for *mik ¶ vænt atar son (vænt at*ir*) tel min som guþ sænde tel þin . Rǫuare*n* fik guþlek ræzl . ok vænde atar tel iohannem . ok fiǫl . a . knæ for han (Ok græt) af allo hiarta ¶ Johannes lÿpte hans hand up tel sin mun . ok siþan stoþ suennen fæghin . a . fǫtar ¶ Johannes fik hanom atar mæþ bǫnom ok fasto . fǫrsto naþe ok vigþe han biskop æpte annan biskop .

*Bl. 28, verso. Sp. 1.

*Sp. 2.

Johannes och Fogeln.

En tima var en fugul sændar iohanni . ok iohannes læt væl vm han . ok læk mȝ ii handom : þær stoþ en suen nær ok for smaþe hans lat . at gamblan karl lẏste leka . þo þænkte ha*n* mæþ sik ok þorþe eigh tala ¶ Johannes vndistoþ hans hiarta . ok spurþe suenen hui han hafþe bugha ii hænde . suennen suarar tel at skiuta diur ok fugla mȝ . Johannes baþ han skiuta ok suenen skǫt . entima ok flere sinno*m* . Siþan iohannes baþ eigh mer skiuta . þa lǫste suennen bugha strægen . ok læt (ᛉ bughan) atar

[*Här fattas tvenne blad. Det felande är upptaget ifrån Codex Bildstenianus.*]

*A bak lidhughan : Joh*anne*s spurdhe hwi han swa giordhe Swe*n*nin swarar at ælla brister bughin : ok vardher ey swa starker som *til hørdhe Joh*anne*s swarar : swa æru kranka mæ*n*niskior / faa the ey stundom lisa : tha vardha (*xx* the) thagher vlostugha ok thunga j gudȝ thiænist : ørnin flygher fughla høgist / tho flygher han ey længe swa høght at han far ey stundom nidher til sinna tharfwa : stundum scal mæ*n*niskian (*xx*forlusta) sik oc (vp) vækkia sin lata lusta til gudȝ thiænist

*Cod. Bildst. Bl. 32, recto. *Bl. 32, verso.

Johannis sista budord, och död.

Alle asie biscopa badho joh*ann*em scr*i*fwa them (gudz læst) til aminnelse ([xx] oc styrkilse) rætto tro : thy at falsara vændo trona til villo : Mædhan ioh*ann*es war for sænder : Joh*ann*es skipadhe c*ri*stno folke fasto oc bøne før æn han screff : Sidhan valde han sik lønlikan stadh oc beddis thÿ Rume til nadha oc fridh aff gudhi . at thær aldre kome striit ræghn ælla drif ella stor*m*ber aff hympnu*m* Swa længe lifdhe ioh*ann*es at han war eno ar*e* min*n*a æn hundradha ara gamal : fra thy at han war fødder : ([xx] oc ha*n* lifde siæx) ([R] aar oc) lx ([xx]æpt*er*) wars h*er*ra dødh / oc tha han war swa vanfør at swena baro han . oc leddo : Tha war jnnan hans mw*n*ne æ thz sama : Mine syni ælskin hwar annan mz gudhlico*m* ælskogha : The spurdho han aat stundu*m* hwi han taladhe æ thz sama ha*n* swarar : at ælscoghe ær gudz budhordh som ensamit ær yfnit til himerik*is* løn . æn thz vardh*er* gømt : Joh*ann*es lifdhe længst aff allom ap*osto*lis oc til thæs c*ri*stna kirkia hafdhe fridh vidha vm værldena ok til thæs ih*esus* siælfwir kom : oc kalladhe han til sin oc sannadhis th*er* mz . thz ih*esus* sagdhe til petru*m* aff joha*n*ne : Jac vil han swa læta wara til at jak komber : gen hans ytarsta dagh : tedhis hanom war h*er*ra siælfwir oc sagdhe swa : Min kære kom til min : nw ær thæs time at thu scalt æta vidh*er* mit bordh mz thinom brødhrum : Ok tha joh*ann*es vilde vpstanda ok ganga mz hanom : tha badh var h*er*ra han bidha til su*n*nadagx ([R] oc tha koma) : Vm su*n*nadagx nat

tha (^{xx} alt folk) var aat kirkio : Predikadhe joh*anne*s : fra thy først gool hanin : Ok manadhe them vara fasta j trone : Oc heeta j gudz elskogha : Oc sidhan læt han gr*a*fua sik graff widh altar(^{xx}e) j the kirkio som j hans nampn war wigdh : Ok foor sidhan siælfwir j grafuena : ok *lypte hænder til *Bl. 33, recto. himils : Ok badh thæsse bøn : min h*er*ra ih*es*u budhin kombir jak til thit bordh : Jak komber til thin mz takkom at thu værdoghis at biwdha mik til thina glædhis krasa : thy at thu viste væl at jak astundadhe til thin af allo hiærta : Ept*ir* thæssa bøn kom swa mÿkÿt lius aff hympnu*m* : vm kring joh*anne*m : At ængin gat fæst øgon a hanom Tha sagho the ænkte annat j gr*a*fuine æn vællande ma*n*na aff jordhinne som aff adhru kiældo : Ok swa sighia the oc æn Rinna

---

S. Edvard af England, och S. Johan i stafkarls liknelse.

SAnctus ethwardus englanz konung*er* [hafdhe s*anctu*m joha*n*nem m(^{xx}y)k(^{x}*it*) kiæran ok mæran : Ok sunde the bøn engum (^{xx}th*er*) nokor bedhis j s*anc*ti ioh*anni*s ewangeliste nampn : æn hon war møghelikin oc skiælikin En man kom en tima j stafkarls klædhu*m* for konu*n*gin tha hans kæ*m*menær var ey nær : Ok beddis nokot aff hanom : Konu*n*gin badh han bidha til at kiæ*m*menæren kome : stafkarlin var trættbin oc badh æn gifwa sik nokot j ioh*anni*s nampn : Konu*n*gin thok en dyran gulring aff sinom fingre ok fik thøm

fatika : Lankt ther eptir swa giort for en (ærlikin) ænglanȝ riddare ifuir haff til iherusalem : Ok thæn tima han sculde sik redha til ather færdh hem : Tha dwaldis han j kirkio mædhan dromundin sighlde fran lande : han læt illa vm sin lot at han eptir laa ok fik at sompna j sorghinne : En man A hwitom hæste : tedhis hanom i sympne oc badh han ridha mȝ sik : Ok fik hanom en gulring at føra ænglanȝ konunge ok takka hanom aff iohannis ewangelista wæghna J samu stund waknadhe riddarin hema j ænglande : Ok hafdhe gulringin j sinne hand . han førdhe gulringin ethwardo konunge : Ok kiændis konungin widh gulringin at thæt war thæn sami gulringin som han gaff j nampn iohannis ewangeliste

VIII.

VIII.

S. JACOB DEN STÖRRES SAGA.

VIII.

S. JACOB DEN STÖRRES SAGA.

*de *sancto* iacobo ap*osto*lo q*ui* voca*tur* mayor *Cod. Bildst. bl. 33, recto.

Anct*us* jacobus brodher joh*ann*is ewangeliste for aff iudha lande til yspaniam at p*re*dica : Ok gat th*er* litit (gaghn) giort Thy at folkit war th*er* myk*it* hart . ix . kiænneswena (*xx* fik ba*n* thy) sinne j hŷspania : thua satte han ther nidher at p*re*dika : Ok mʒ . vij . for han ath*er* jfw*ir* til judeam: Vm thæn tima war j judha lande en mag*us* *som heet *Bl. 33, verso. her(*xx*moge)nes han sænde sin discipulu*m* mʒ judhu*m* at disputera mʒ jacobo : Ok prøfua han (vara) falsara for iudhu*m* Discipulus heth philetus : Jacob*us* (*xx*wrok) ath*er* philetu*m* swa (mʒ skælu*m*) at philet*us* kom næstan c*ri*stin atir til sin mæstara : Ok rædh hanu*m* taka vidh c*ri*stindom : hermogenes (R vardh wredh*er* oc) bant swa philetu*m* mʒ diæfwlskap at han gat hwarkin rørt hænder ælla føth*er* : Philetus læt sighia jacobo . huru han laa bundin : Jacob*us* sende hanu*m* sin swetta duk ok bødh hanu*m* læsa en værs j psaltaranu*m* : D*omin*us soluit *com*peditos d*ominus* erigit elisos : som thydher a wart mal : war h*er*ra løse smidhadha : War h*er*ra resær vp nidherkastadha : Jæmskøt clædhit kom vidh philetu*m* : Tha vardh han løss : Ok skæmde mʒ ordhom hermogenem : Ok skildis vidh han : Ok wardh discipulus sancti jacobi

Hermogenes omvändes. — Jacobi och Josie martyr-död.

HErmogenes kallar sina diæfla : Ok biudher them binda *sanctum* jacobu*m* . oc philetu*m* . oc føra them badha til sin j bandum Diæfla komo til jacobu*m* : Ok thutu som vlua j wædhreno jfu*er* hanu*m* : Ok øpto jacobe ap*osto*le : haf miscu*n*d jfu*er* os wi brinnom før æn war time komber : Jacob*us* bødh them sighia sik sit ærande : The swara : Hermogenes sende os at binda tik : Ok phile*tum* : Ok guz ængil bindher oss swa hær mʒ eld ba*n*du*m* . at os sarlica swidher Jacob*us* badh gudʒ ængil læta them løsa . Ok bødh them føra til sin hermogenem bundin ok tho (xx oskaddan) ok helbrygdo : Diæfla bu*n*do hermogenem hænder a bak ok førdho han bundin til jacobu*m* : Ok sagdho til hermogene*m* : Haff thu thætta ok lig(Ỵh) hær bundin : Thy at thu sænde os thit som wi sarlica bru*n*nu*m* Ok the badho jacob*um* gifwa them wald at hæmpna jfw*er* han fore thʒ at the bru*n*no : Jacob*us* spurdhe them hwi the ænkte giordho phileto som stodh for them : the sagdho sik ey thora minʒsto my(xxg gøra oro j ha*n*s) h*er*berghe : Jacob*us* sagdhe til philetu*m* : *christus* kiænnde os . væl løna illu*m* : løss thy thu hermogenem : thy at ha*n* bødh thik binda : hermogenes stodh for jacobo løss (R aff bando*m*) . Ok (xx ey aff ska*m*mo*m*) Jacobus sagdhe til hans Gak lidhugher

*Bl. 34 recto. hwart thu vilt *Thy at *christus* bødh oss : ængin nødhughan dragha til hans nadha Hermogenes sagdhe til jacobu*m* Jac kiænner diæfla lund : tha the vordho

wredhe : Ok ey læta the mik lifwa vta*n* jak nÿwte thin . **Ok** thu gifw*er* (mik) thina wærio (ˣˣ mʒ nokro) tekne : Jacobus fik hanom sin staff : til wærio for diæflum : hermogenes bar atir alla sina bøker for jacobu*m* : at bræ*n*na : jacob*us* sagdhe . ey (ˣˣvilia) gøra vædhrit siukt af thera røk . Ok bødh hermogenem sænkia them til grunda : Sidhan fiol hermogenes for føther jacobi . ok kyste them (oc) clappadhe . ok sagdhe til jacobum siæla frelsare : Tak (vidh) mik til sc*r*iptamaal (ᴿ oc bætring) : som thu tholde mik lifua afundʒsiwkan owin : Jacob*us* tok vidh hermogenem : Ok wardh swa godh*er* oc hælagh*er* : At han giordhe (ᴿ th*er* æpt*er*) gudhlik jærtelne : Sidhan judha sagho at hermogenes war c*r*istin . Tha komo the til jacobu*m* . ok disputeradhe mʒ hanu*m* Hwru thæn matte gudh wara som dødh tholde Jacobus prøfuadhe thet mʒ sc*r*ipt oc skiælum at gudʒ son skulde man wardha . Ok dødh thola . Ok aff dødh opsta*n*da Ok til himerikis vp fara Mange iudha toko væl vidh hans ordhom . Ok wordho

[*Här vidtager åter Codex Buræanus.*]

*kristne . abiatar (Judha) biscopar [war] vreþar af harme . ok casta caþal vm hals iacobi . ok lede for herodem kunug . ok bedes dom at dræpa iacobu*m* . herodes dǿmde iacobum at hals huga : a . væghenom þa han ledes tel dǿþ . mǿte en saloghar siukar man . numin ok onÿtar Sanct*us* iacob*us* baþ han helan liua . [ok] vp sta*n*da væl fǿran . i . hans namn sagþe iacob*us*. iak skal . i . dagh dǿþen (ˣfore) þola . var (ˠ þ) þu væl fǿr ok loua þin guþ . i . samu stund varþ han væl fǿr . ok louaþe varn hærra ¶ Josias en iuþa klærkar . som *sanctum* iacobu*m* drogh tel dǿþ . vændes viþ þe

*Cod. Bur. Bl. 20, recto. Sp. 1.

iartingne . ok fiol for fǫtar s*anct*i iacobi . ok bedes varþa cristen ¶ abiathar biscopar . læt gripa klærke*n* . ok hǫte hanom dǫ . mæþ iacobo . æn han eigh bannaþe ih*esu*s namne ¶ Josias suarar biscope . bannaþar vart þu ok þine guþa . ih*esu*s namn se væl signat æuinneleka . Abiatar læt sla hans mun ok tendar : ok sænde buþ tel herodem . ok bedes kunugs dom . at *Sp. 2. hals huga iosiam *mȝ iacobo ¶ Jacob*us* dǫpte iosiam . ok fingo baþe ens lifs ænda vndi suærþe . ok annars hems lif ok lǫn for vtan ænda . sanct*us* iacob*us* varþ dræpin . a . vara fru dagh gen pascom . ok atta daghu*m* for augusta manaþ . com hans lik tel compostellam . ok þæn daghen haldar kirkian hǫghtiþ af hanom .

S. Jacobi lik föres till Spanien.

Dicipuli s*anct*i iacobi . toko hans lik vm nat . rædde for iuþom . ok fluþo mȝ hælghom domom iui haf ensamne . vtan leþsaghara ok styre . (hem til yspaniam : Som the varo fǫdde : Guȝ ængil styrdhe) þem tel hamn . i . galicia rike yspanie lanz . som wluild drotnig ræþ . som lupa hete . a . latin . þe baro . a . land hælaghan licama . ok lagþo . a . en sten . som þe fǫrst funno . stenen veks for henom som vaks for insighle

Konungen i Portugal blifver christen.

Dicipuli foro (for) drotnig som þolik var at rǫna som hon namn hafþe ok sagþo ¶ Guz appostolus som hær prædicaþe livandes vægh tel æværþelet *lif. han sænde *Bl. 29. verso. Sp. 1. sin ben hær tel lanz . ok beþes þǫm hær biþa doma dagh . Giuin hælgom benom nokot ærlekt rum som þǫm sǫme . drotnigen læt sik bliþa vara for þǫm . ok sænde þem mæþ suikom tel en grýman (ʏ man) . kunugen af portugalia ¶ han læste þǫm inne . (Ok hǫtte them dødh :) tel guz ængel com ok lǫste þǫm vt . ok wrþo liþughe ¶ kunugen viste at fanga þem annan tima . ok brast en bro vndi hans riddarom . som han sænde . ok sunko tel grunda . kunugen rædes viþ þoliken tiþande . ok sænde æpte þǫm mʒ bliþom bǫnom . at þe atar komo . ok iataþo þem *af hiarta huat þe bedos . ¶ þe vændo kunugen tel cristendoms . ok fingo hans bǫne bref tel drotnugenna

Spanska drottningen omvändes. — S. Jacobi lik-begängelse.

Drotnigen vndraþe : at þe gato sua grýman man vænt . ok viste þǫm æn mʒ suikom tel sinna hiorþ . mʒ orþom ok taka ýgsn for vagn . ok fǫra sin hærra huart þe vildo ok iorþa . þæt huxaþe hon þǫm tel haþ : þý *at hon viste at . ii . hiorþenne varo ænge *Sp. 2.

ygsn . vtan þiura otami ¶ þe samu þiura . fǫr varo galne ok oþe. wrþo sua spaki for hælgho lasse . at þe gingo rættan vægh vtan leddhare ok kǫresuen . ok stados ængen staþ fǫr æn . ii . drotningenna sal . þa vændes hon tel cristendoms viþ iartigne . ok giorþe kirkio af sinom sal . ok gaf rik ingiald vndi kirkiona . ok læt þær iorþa *sanctum* iacobum . þæt ær innan compostella .

Fången som hoppade ifrån Tornet.

En man af mutina staþ lombardie . som hæt bærnard*us* . la fangen . i . eno torne . diup viþ iorþena harþleka smidar . han callaþe arla ok sirla *sanctum* iacobum sik tel hialp ¶ *Sanctus* iacob*us* teþes hanom . ok brǫt sundor iarnen . ok bǫþ hanom fylgia (ᛉ sik) tel galicia land . fa[n]gen fylghe ok hængde brutin iarn iui sin hals . ok stegh up iui tornet . som þæt var hǫgst . ok flǫgþe niþar at eno siaxtighi alna hǫgþ . a . iorþena . hel ok men lǫs .

Mannen med brefvet i Compostella.

miraculu*m*

*Bl. 36, recto. Sp. 1.

*(ᴴ En man) hafþe miok fula synd (ᴴ giorth) ok leþa (ᛉ at) en biscop(ᛉar) som han skriptaþe trǫste sik eigh sætia hanom fulla sk[r]ipt . vtan skref hans synd . a . bref . ok bǫþ hanom fara m*z* breueno .

tel *sanctum* iacobum . i . compostella ¶ han lagþe . a . *sancti* iacobi dagh . breuet . a . hans altare : ok baþ gratande *sanctum* iacobu*m* tel guz naþa . siþa*n* læt han vp breuet . ok var þær alt af sk*r*apat . som sÿnden stoþ i . han þakaþe guþi ok *sancto* iacobo . ok lÿste for allom guz iartingne .

De falska Vännerna och Liket.

Þrætighi mæn af lorin ¶ (M°) ok þrætighi arom æpte vars hærra pino . foro saman tel *sanctum* iacobum . þær louaþo huar andro*m* þiænist . i . nǿþ vtan en ¶ En af þe*m* louat hafþe trona . varþ siukar . a . væghenom . hans compana bido iui hanom fæmtan dagha . ok foro siþan alle fra hanom . vtan þæn ene hanom ængte louaþe . han bide mꝫ hanom vndi eno bærghe . som hæt *sancti* michaelis bærgh . þæn sama dagh at quelde . do þe*n* *siuke . hans [*Sp. 2.] compan tok ræddes . baþe for þÿ . at naten vaxte mÿrk . ok han var ensame*n* vte . mꝫ like staddar . a . ǿþe mark . ok þæt var hart folk . ok grÿmt vm cring boþe ¶ J samu stu*n*d teþes hanom *sanctus* iacob*us* riþande . ok baþ han fa sik liket at fǿra . ok han sialuan up at bak sætia . fæmtan dagha leþ riþu þe . fǿr æn solen gik up . ok uaro þa fram comne tel montem gaudii . halua milo fra compostella . þær satte han þem niþar . ok bǿþ þem som lifþe calla saman sina (kanoca) . at iorþa þæn dǿþa . ok sigia sino*m* companom . at þera pilagrims færþ var ogild , for brutna tro .

S. Jacob räddar en oskyldig ifrån hängning.

En (I þy)þiskar mꝫ sinom syni . þusanda ok attatighi arom æpte vars hærra pino . a . pilagrims færþ tel sanctu*m* iacobu*m* geste en staþ som hete tolosa . husbonden giorþe han druken . ok lagþe mæþan han sof . sit self car . i . ha*n*s sæk ¶ Siþan for han mꝫ suenom . a . ueghenom . æpte þǫm . ok vite *þiumnaþ ¶ þe buþu sik diæruleka undi dom . æn þiufnaþ hittes mꝫ þǫm ¶ silf kar hittes . i . þerra sæk . o[k] dǫmdes at anna*n* þera skulde hangia . ok bondanom alla þera pæniga : faþeren bǫþ sik vndi domen for syninom . ok sonen sik for faþoren . ok deldo længe . hua fǫr annan hængia skulde ¶ þe hængdo sonen vm siþe . ok faþeren for mꝫ sorgh tel s*anctu*m iacobum ¶ æpte siax dagha ok þrætighi . siþan sonen var hængdar . com faþeren atar tel galghan . ok græt ok illa læt ¶ sonen talaþe tel faþeren . sǫte faþer grat eigh . aldre var mik sua væl . so*m* mik havar hær varit . mꝫ s*ancto* iacobo . som mik vppe haldar . ok sǫtleka fǫþe . þa varþ fæghin faþeren . ok lop in . i . staþen ok sagþe ¶ folket af staþenom gik vt . ok (fu*n*no) sonin pilagrims helan liua . ok lǫsto han niþar menlǫsan ok hængdo liugharan .

*Bl 30, verso. Sp. 1.

Djefvulen och Sjelfspillingen.

Enom pilagrim s*ancti* iacobi *teþes diæuulen . ii . *Sp. 2. manz ham . ok prædicaþe for hanom . a . væghenom . huru dighar ẏsæld (ær) . ii . væruldene . ok sagþe þæn vara sælastan . sik drape sialvar guþi tel heþar ¶ saloghar man giorþe som han ræþ ¶ hans hærbærges husbonde . rædes at hanom mon morþet vitas . ok viste sik ængte tel raþa : þa limnaþe þæn døþe . ok sagþe at þæn sami diæwl . hanom ræþ døþen . førþe hans sial te[l] hæluites . þær tel at s*anctus* iacob*us* møtte . ok manaþe . ok grep siælena af diæulenom . handom . ok bar for guz domstol . ok delde þær sua længe mæþ diæulenom . at guþ gaf hanom . at siæle*n* com atar tel licaman

Mannen som lemlästade sin egen kropp.

Een vngar man . i . leons biscops døme . var van huart ar fara tel s*anctu*m iacobu*m* ¶ En tima han huxaþe sik færþas . fik han at synda næsto nattene . mz løske *qui*nno . a . . pilagrims færþene . teþes hanom ena nat en diæuul . ok sagþe sik vara s*anctu*m iacobum . ok sagþe *hans pilagrims færþ . *Bl. 31, recto. Sp. 1. haua varit sik længe liuua . ok þæka . vta*n* þæssa færþ vara vgilda . ok bøþ hanom atar hem fara . ok skripta sik for løska læghe . ok siþan fram fara

¶ Mannen troþe ok for hem . ok vilde skripta sik . diæwlin teþes hanom slikar som fǿr . ok sagþe at han gate sina sẏnde aldre bǿt . vtan han hamblaþe sik niþro lima . ok sagþe ha*n* sælan varþa . æn han drape sik siæluar . ok wrþe guz martir : saloghar troþe hanom . ok hamblaþe sik fǿrst niþærsto limi . ok siþa*n* tok han sik sialuar af liue : han stoþ up af dǿþ viþ graua bakka . ok rædde sva mæn at vndan ru*n*no : siþan þe staþnaþo . viþ hans ord . þa sagþe han huru diæfla foro mʒ hans siæl . þær tel s*anctus* iakob*us* com lǿpande . ok kallaþe þe*m* liughara . þe deldo længe . tel s*anctus* iacob*us* com þǿm nǿþogha for vara frv (siælwa : Thær mange hælge mæn sato mʒ hænne) ¶ var fru snẏbde diæflo*m* . ok gaf sialena s*anct*o iacobo . ok ha*n* gaf atar licamanom .
Sp. 2. arren *teþes ensamen iui hans sarom . vtan al lẏte ok sar(ʒs)ǿka : þriþia dagh æpte þæsse iartingne . for han atar . a . pilagrims færþ . ok fan æn sina compana . ok sagþe þem þæssa saghu .

Pilgrimen och den lånta Åsnan.

En man af frans . þusanda ok hundraþa arom æpte vars hærra pino . for pilagrims færþ . mʒ sinne cono ok barno*m* . tel s*anctu*m iacobum . hans cona do viþ pamphiloniam . ok þerra hærbærghes husbonde . tok up alla þerra pæniga . ok hæsten som (barnin) bar . saloghar man bar siþan som barnen a . sinom bak . ok som drogh han æpte sik . þær tel en mǿtte hanom .

ok lænte hanom sin asna . at føra mʒ barnen tel compostellam ¶ *Sanctus* iacobus teþes hanom . vaknom . a . bønom : ok sagþe sik vara *sanctum* iacobum . ok sik hava lænt hanom asnan þit ok atar hem . ok hærbærghes husbonden . ii . pamphilonia fallen af lupte ok døþan . ok hans hæst : ok *pæniga biþa *Bl. 31. verso. hans . i . fullom giældom ¶ alt var hanom þæt sant Sp. 1. han sagþe . ok for glaþar atar hem tel sin (mʒ lantum asna) . ok . i . hans garþe . siþan barnen varo . a . iorþ cumin . huarf asnen af hans øghsyn .

Tornet som böjde sig.

En (køpman) vrætleka ræntar sins goz . la fangen . i . diupo torne . han callaþe mʒ trøst (til hiælp) *sanctum* iacobum arla ok sirla ¶ sanctus iacobus com tel hans . sva at uactara sago . ok ledde han høght up a tornet . ok tornet bøgþe sik som bugha niþ tel iorþ . sua at baþe ænda varo iamne iorþene . at eigh þorpte fa[n]gen fløia . vt(*an) stegh androm fote niþ ok flyþe . ¶ Vactara lupu æpte atar gripa han . ok lupu fram mʒ hanom . ok sagho han eigh hældar . æn þe varo blinde

---

S. Jacob och de trenne Riddarne.

Þri riddara af leons biscops døme . foro saman tel *sanctum* iacobum . en fatøk quinna baþ . a . væghenom en þera føra sin pusa . han tok pusan ok

*Sp. 2. *fǫrþe. siþan fan han en siukan man. ok satte han vp a sin hæst. ok tok hans staf. ok bar mȝ hanom. ok conona sæk .a. sinom baki. ok fylgþe mǫþar sinom hæste. han varþ baþe þrǫtar ok siukar. af solenna hita ok þunga. ok fik bana sot .i. gala(ʒcia) hans compana minto han tel sinna siala þarua: han gaf þǫm ængen anzsuar. vtan la þre dagha dumbe. fiarþa daghen fik han atar mal. þa hans compana vænto han af liua . ok talaþe tel þera mȝ sare sukan ok sagþe ¶ Jak þaka guþi ok *sancto* iacobo. at iak ær frælsaþar fange. væl hǫrþe iak ok vndistoþ iþur orþ ok raþ. ok gærna vilde iak mine siæl hialpa ¶ Diæfla qualdo sua mit hiærta. at iak gat iþar ængte anzsuarat . fǫr æn *sanctus* iacob*us* com. ok hafþe kiærlingena sæk for skiold. ok siuka manzens staf for suærþ. ok slo diæfla sua at þe flẏþo ¶ þak haui *sanctus* iacob*us* mik gaf nokra *stund liua oc tala: Bl. 32, recto, Sp. 1. lætin calla mik præst ¶ þẏ at iak ma eigh længe liua . han vænde sik ok tel en sin kompan. ok sagþe þiæna eigh længar þinom hærra. þẏ at han ær nu dǫmdar. ok far skẏt vndan dǫþa ¶ Siþan han var iorþaþar for (R.han) hem. ok varaþe sin hærra. (*en) han acta þem ængte. ok varþ dræpin ii. striþ .i. fa dagha

---

S. Jacob bespisar en Vallareman.

Enom pilagrim af wercelliaco. tel *sanctum* iacobum brast costar. ok wnnos eigh pæniga. ok var bliughar at þigia. hanom drǫmde som *sanctus* iacob*us* fǫde han

ok þa han vaknaþe. fan han eet brøþ. som han at sik væl mættan af fæmtan dagha . ok var æ brøþet huar daghen helt.

Borgaren som inga kedjor kunde binda.

En bure af barchinona. þusanda ok hundraþa arom . æpte varn hærra. pilagrimbar *sancti* iacobi. bedes ænga bøn af hanom. utan ena. at han aldre varþe þæssa hema fange sinna ouina ¶ Saracheni fangaþo han. þa han for hem iui *sicilie rike. ok *Sp. 2. varþ flerom sinnom salda. ok bunden. utan iarnen brustu af hanom. tel han varþ vm siþe bunden mȝ þrem iarnom sændar ¶ þa com iaco*bus* ok sagþe. þy at þu bedes þik ænga siala hialp .i. minne kirkio. þy com þik þæssæ likama qual. vtan guþ ær naþoghor. ok sænde mik at løsa þin band: samu stund brusto iarnen. ok for længhe iui heþen land. ok bar en del af iarnomen .i. sinne hand. ok æ huar han vilde fanga ælla men gøra. þa høtte han mannom. ok: alskons grymum diurom. ok alt rædes han ok rymdo for iarnom

---

Svennen som räddades ifrån bål och brand.

Þusanda ok tu hundraþ. ok þrætighi ok atta arom. æpte vars hærra byrþ. timde þæt som hær næst skriuas .a. *sancti* iacobi apton viþ floræ*n*ciam ¶ en vngar ma*n* brænde gærþe ok akra sins

molz manz. som ræþ hans fæþærne. þy at han vilde *Bl. 32, verso. Sp. 1. vaer- *-magha goz. mz suikum vndi sik coma ¶ Suennen dǫmdes tel dǫþ for sin værk. fǫrst slipas. ok þær næst brinna .a. eno bale. suenen skr*i*ptaþe sik. ok iataþe sik *sancto* iacobo. ok þa hæsta drogho han iui stengatu. ok han ǫpte tel *sanctum* iacobum sik tel halp ¶ þa bet eigh sten ælla skoghar. huarce hans kiǫt. ok eigh hans klæþe. ok ængte men giorþe þe pina hano*m*. siþan bundo þe han viþ stulpa: ok baro saman stoka. ok tendo bal vm cring han. suene*n* ǫpte *sanctum* iacobum tel halp. ok bran hanom huarte kiǫt ælla klæþe (hudh ælla haar) ¶ þe vildo ha*n* annan tima brænna ¶ S*anctus* iacob*us* tok han mz vald .v. brandom. af þera handom. Siþan læto þe suenen liþughan. ok louaþo alle guþ ok *sanctum* iacobum

---

S. Jacob gifver seger öfver de Otrogne.

miraculum

Þusanda arom ok þry hundraþ. ok fiuritighi arom. ¶ .æpte guz fǫzlotima .a. *sancti* andre aptne. var mikin bardaghi sama*n* sattar. mællan heþna ok Sp. 2. kristna manna ¶ .a. þe heþ som bufe- *-ra hete. ok liggar mællan tua staþa: annar heter carife. ok annar sicera: þa hioldo saman ẏspanie kunugar: ok portugalie som baþe æru cristne ¶ annan uægh var heþniga hær. o[c] þær varo innan fæm kunuga. þæn fǫrste var af liiamære. annar af benemarin: þriþi af granat. fiarþe af butea. fæmte af tunix. portugalie

kunugar

kunugar som ær cristen. hafþe .i. sinom hær siu þusand riddara. ok yspanie kunugar sænde hano*m* fiughur þusand riddara ¶ þæsse hioldo fǫrsta bardaghan. mot kunugenom af granat. som hafþe mʒ sik *fæm* þusand riddara ¶ Siþan sænde kunugen af be[ne]marin: hanom tiiu þusand riddara ¶ þænne bardaghin. stoþ fra morghonenom. ok tel miþdagh. ok manghe bliuu dǿþe af baþom lutumen. Siþan toko þe dagh tel annan dagh vm morghonen: ok komo saman yspanie kunugar. ok portugalie kunugar: ok taldo sit folk. þa hafþo þe atartan þusand riddara: þa komo .a. mot þem þe fæm heþno kunuga. ok en q*ui*nna. som hafþe fæm *þusand riddara .i. sinom hær. en- *Bl. 33, recto. samen. þe heþno kunugane. hafþo siaxtighi þusand Sp. 1. riddara. vtan allan almoghan. vm tærz tima. þa skutu heþninga vt al skipen af strandene. ok ængen skulde a þem bort flÿ ¶ Siþan flyþo þe cristno .i. fǫrsta bardaghanom. vm tærz tima ¶ þa syntes þǿm cristno *sanctus* iacob*us* vpenbarleka. ok stǫrkte þǿm starkleka. þa vændo þe cristno sik vm. ok toko manleka sik at væria. ok wnno sighar. ok drapo vtallekan mogha. ok glados mÿkit at guþ vilde stǫrkia þǿm. vm aptonsangs tima. samnaþos heþninga saman. ok þe cristno kunugane varo þa skilde at mʒ sino folke. ok heþnugane nalkaþos fast ÿspanie kunuge ¶ þa vndistoþ þæt portugalie kunugar. ok kom mʒ sinom hær tel ÿspanie kunugs. ok siþan fÿlgþo æfte þe cristno .i. þæn staþ so*m* hete sicera. ok wnno han att*er* af þǿm heþno. ok fangaþo *i hanom kunugen af Sp. 2. bene[m]arin. ok hans son. matugho q*ui*nnona. ok andra flere hǿfþinga. ok siþan drapo þe alla andra heþ-

ni*n*ga. þætta timaþe .a. s*an*cti andree dagh ¶ Striþen stoþ fra þy solen gik vp. ok tel þæs hon bærghaþes. Siþan anna*n* dagh. læto þe vp hanta alla galeidas. ok al annur skip: þe varo at tali þry þvsand: ok tu hundraþ: ok sæmtighi: ok fǿrþo þǿm. ok alla fanga tel þæ*n* staþ. som hete sibilia

IX.

SANKT THOMAS-SAGAN.

IX.

SANKT THOMAS-SAGAN.

Vår Herre skickar S. Thomas till Indien.

*Þær *sanctus* tomas prædicaþe viþ cesaream. teþes hano*m* var hærra ok sagþe hanom ¶ Gundofor*us* indie lans kunugar. havar sænt hær tellanda (ꝛx en sin my*n*dogha) foghata. som heter abbanæs. at leta en mestara slǫghan. at dicta hanom eet palaciu*m* ¶ þu skalt fara mæþ hanom .a. mina væghna ¶ tomas suarar. sænt mik tel huat land þu vilt. vtan tel india land: var hærra *trǫste han ok baþ han fara v ræddan .a. sina trǫst ok gǫmo. ok sagþe hanom at han skulde þær martir varþa ¶ tomas suarar þu est min hærra. iak ær þin kǫpþræl. varþe þin vili. þær næst mǫte abbanes varom hærra þa tomas gik mʒ hanom. ok spurþe þæn mæstara dicta kunne ok gǫra þolict palacium. som standar .i. rǫmsko borgh ¶ var hærra fik hano*m* *sanctum* tomam. ok sannaþe ha*n* vara bæstan ok wisastan mæstara þere const.

*Cod. Bur. Bl. 33, recto. Sp. 2.

*Bl. 33, verso. Sp. 1.

Den Hebreiska Jungfruns sång.

Tomas ok abbanes sigholdo af sesarea gen indie la*n*d. ok como þæs mællan .i. en staþ. som þæs lanz kunugar giorþe brulǫp sinna dottor. ok lystes ok ǫptes vm staþe almænnelekt brullǫpes buþ. allom þǫm eigh vildo gǫra kunugen vreþan. tomas ok abbanes como *Sp. 2. tel þæt hof mꝫ *guz for seo ¶ En hebrezk mǫ sang for borþe. ok læk sǫta noto .i. pipo. æn ær sandar guþ iuþa guþ. tomas lydde ok lyste at lýþa þæt guþlekt var. ok lypte up ǫghon gen himnom. ok actaþe huarte mat ælla dryk. vtan baþ æ mǫna sionga þæt sama ¶ skænkiaren kunugs. gaf hanom pust at han vilde eigh drikka som þær var siþar. tomas sagþe tel hans (ˣˣtik) ær bætra bæra þæssa hems skam. ok braþa hæmd. æn biþa ok fa hæluitiz pino som aldre lidz E[i]gh star iak up fra borþe. fǫr æn iak se hund bæra þina hand in for borþ. ok sannaþos hans orþ. þý at leion slet han tel hælia viþ kældo. ok (hunda ato han: Ok) en suartar hundar bar hans hand in for borþ .ii. munne. ok ræddos ok louaþo sannan guþ. ok fiollo for fǫtar sancti tome

---

De tvenne Ny-giftes dröm.

Kunugen baþ *sanctu*m thomam vighia sinna dottor *Bl. 34, recto. Sp. 1. brvþa *siæng. tomas vigþe siægena mꝫ fa orþom dygþa fullom. ok sagþe sua. Min hærra sandar guþ vighe þænne tu vngfolk ¶ mꝫ sinne hǫgro hand. ok

gif þǫm blomstar æuinneleks lifs ¶ Siþan app*ostolus* var bort af hærbærgheno. fan bruþgummen en pal*m* træ quist .i. sinne hand. fullan mꝫ dattila fruk[t]. ok ato þen baþen han ok hans mǫ ¶ þær næst somnaþo þǫn baþen. ok sagho ii sẏmne baþe*n* en drǫm ¶ ok þa þe sagþo siþan huart andro drǫmen vakin .i. siængh. þa syntes þǫm som en væn kronaþar kunugar. tok þǫm .i. sin fam*n* baþen. ok sagþe sin app*ostolum* haua vikt þǫm tel æværþelekt lif. þa kom thomas in tel þera luktum duru*m* vuarandes. ok saghþe tel þem. ok prædicaþe huru dẏr ær renliues dygþ. ængla sẏster ok guþi likast. hon sigharar giri ok diæfla ¶ hon ær alz fagnaþa æra. ok ægha trona sighar helso (fruct) ok aldre falnar þera glæþi trǫst (aldre) fa ænda ¶ En af giri ok lusta likamans kumbar (ꝗ heþ*ers*) *spiæl. ok þær af ful sǫr ok smitan. ok af þǫm *Sp. 2.
sẏ*n*den ok lastar ¶ Mæþan thomas talar. coma tue guz ængla ok sighia sik vara þera gǫmara. ok ræþ þǫm at lẏþa þẏ raþe som thomas ræþ þǫm. ok sagþo gærna vilia fǫra tǫkeleka. þera renliues louan for guþ sialuan. þǫn toko gærna mꝫ þakkom baþen sændar viþ cristendom ok renliue. hon hæt pelagia. vigþ nunna vm siþe ok martir. han hæt dionisi*us*. ok varþ þæs staz biscopor baþen halagh ok fulkumin .ii. trone

---

Slottet som uppbyggdes i Himmelen.

Siþan þær var kirkian ok cristnan fulcumnaþ. þa sigholde þe thomas ok abbanæs tel indie lanz

kunung. kunugen var fæghin þera como. ok fik thome dighart seluar tel bẏgning. ok for sialuar fiærran tel andra sinna landa: ok eigh atar fǫr æn tu ar varo liþin. ok vndistoþ at han hafþe ængte annat bẏgkt. [*Bl. 34, verso. Sp. 1.] vtan kirkio ok kristnat folk ok *giuit vt alt hans self .i. kerkio bẏgnig ok fatǫko folke ¶ þa læt kunugen fanga þǫm baþa tomam ok abbanæm. ok þær mẏrkast var insætia. ok gaf þera dom at þem skulde fǫrst fla liuandes ok siþan brænna ¶ Mæþan: þe sato .i. hæptom. do kungsens broþer som hæt gad. ok stoþ af dǫþ fiarþa daghen. ok þe wrþo alle rædde ok rẏmdo. þa ǫpte han æpte sinom broþar. Min broþer þæn man þu vilt læta fla. han ær kær ven ok mæar hǫgsta guz. ok gvz ængla þiæna hanom ¶ þe leddo mik tel paradis. ok teþo mik. þæt ærlikast palacium nokot ǫgha ma se. som thomas havar bẏgkt mꝫ þit gul ok siluar ok dyrom stenom. ok þæt ær þit vm þu vilt hans raþe lẏþa. ælla vil iak þæt kǫpa. ok gialda þik ater sua mẏkit som þu fikt þǫm goþa manne ¶ þa læt kunugen lǫsa þǫm baþa tomam [*Sp. 2.] ok abbanem. ok fiol for fǫtar tho- *-me. thomas talar tel þera brǫþra. Digh(ᛉa)ra naþe hauar guþ viþ iþar giort. ok visat iþar sin lǫnlek þing. þær for skulin .ii. gærna tro ihesu *christo*. ok varþa cristne ok dǫpas: þe toko viþ guz naþom. ok dǫptos baþe ok wrþo fulkumleka cristne

De tolf Dygde-trapporna.

Enom manaþ siþan mꝫ kunugs buþi. læt tomas calla saman alt landet. ok alt siukt folk for sik fǫra.

tomas las iui þǫm siuko. ok com lius af himnom som lýgne eldar. sua at alle rædos. ok baþæ hele ok siuke fǫllo niþar viþ iorþ. tel þæs tomas trǫste þǫm ok baþ þǫm vrædda up standa. þý at guþ ær lius. þý kumbar han .i. liuse ¶ Alle stoþo vp skaþalǫse. þe alle hele þit komo siuke. þær næst visaþe han ok lærþe himirikis up gang at tolf dýgþa trapom. fǫrsto trapo ær. at tro en vara sannan guþ. ok þo at huaro þre p*er*sonas. faþer ok son ok þæn hælghanda. ok visa þǫm þæt vara mǫghelekt mʒ naturlekom skælum ok exem- *-plis: fǫrsta exemplum hittes .i. siælenne ok. Bl. 35, recto. Sp. 1. hænna þrem (kraptom) nimne ok minnas ok undarstanda ¶ Annat .i. vintræno som hauar (ꞁ eet) þe þrý. bol ok lǫf ok frukt ¶ þriþia ær manzens houuþ som eet hauar flere vit. baþe se ok hǫra ok þæſka. Annur himna trapo ær dǫpelse. þriþ*ia* kiǫz bindoghe. af hor ok lǫskalæghe. ¶ fiærþa bindoghe þæssa hems tel giri ok pæniga ¶ fæmta bindoghe iviruætes luste tel mat ok ǫl siæta æru scr*i*ptamal (Siu*n*da ær at ey bryta scr*i*ptamal) ¶ atunda giva fatǫko folke ok væghfarandom Niiunda at lata vita huat guþ hauar buþit. ok fylghia ok fulkuma allan hans vilia. tiiunda at lata vita huat guþ hauar for buþit at see viþ vaþa ¶ ællepta at gǫra got vinum ok ouinu*m*. tolpta at giua huariom fult for mǫþo. ok gǫma þæt nu ær sakt ¶ æpte þæssa prædican .i. samu stund ok staþ. cristnaþos ællevo þusand mæn utan barn ok quinno

S. Thomas predikar om Guds Ord.

*Sp. 2. *Þæþan for tomas tel indie land ǫstra. ok sken hans kǫmd vm alt rike mȝ kænnedom ok iartignom ¶ han gaf ǫghon enne blinde fru som hæt sinticem baþe tel himirikis lius ok væruldz. Migdonia var hænna goþ vina. husfru carisii kunugs frænda ¶ hon sporþe sina vinu sinticem. huru hon mate fa se tomam ¶ sinticem ræþ hænne fara .ii. fatǫk klæþe. ok finna sua han þær han prædicaþe fatǫko folke ¶ Migdonia giorþe som hon ræþ. ok kom tel hans prædican goþom tima som han prædicaþe. huru fals ok flærþa fult æ[r a]lt þætta hems lif. ok slippar þa hælzt af hænde. man vænte sik halda ¶ J þe prædican visaþe han fiurum skælum. at folk skal gærna hǫra guz orþ ¶ fǫrsta þý at guz orþ æru andelek collerium. ok lysa blinda siala at sea. ok kænnas viþ sin skapara ¶ annur at guz orþ æru andelekar (ꝩ ? lǫsn ˣˣkraft) som hana *Bl. 35, verso. Sp. 1. *lǫse ok rensa af sýndom ok lastom ¶ þriþia at guz orþ æru ande[le]k (plaster) som lækia siælenna sar. fiarþa þy at guz orþ æru sialenna fǫþa. som hænne giua ¶ himirikes lusta . Ok suasom siukar far ænga hialp af þem mati. han ætar eigh gærna. sua hialpa guz orþ þǫm eigh. som þǫm eigh hǫra mȝ goþvilia

---

Migdonia och Drottningen blifva Christna.

Migdonia tok viþ cristendom. ok vilde siþan eigh koma .ii. sins bonda siæng. vtan han wrþe cristen ¶ carisi*us* bedes lof af kunugenom. ok satte tomam .i. mǫrko hus ¶ Migdonia gik tel mǫrko huset. ok baþ tomam for lata sik. at han mǫdes for hænna skuld ¶ tomas trǫste hana. ok sagþe sik gærna þola harþa pino for guz skuld ¶ carisi*us* baþ kunugen at drotnigen mate tala for sinne sẏstor migdonie. at hon mate vænda hænna hugh fran cristno. Migdonia visaþe sua drotningene guþlek orþ ok iartingne tome. at d*r*otni*n*ge*n* *ǫpte þǫm alla vara bansatta. som eigh troþo' Sp. 2. þolikum iartignom ok varþ cristen. þa kænde tomas folke sua at drotnigen hǫrþe. ælska kirkio. heþra præste ok sǫkia prædican.

S. Thomas bindes.

Kunugen spurþe hui drotnigen var sua længe. drotnigen suarar. iak huxaþe mina sẏstor vara dara. ok fan iak sannare at hon ær wrþen en þe visaste. ok lede mik tel þæn hælgha mannen tomam. han kænde mik sannan vægh æværþeleks lifs ok helso. ok alle æru þe dara eigh tro cristno ¶ kunugen kærþo for sino*m* frænda: iak vænte vænda þina kunu mʒ minne. nu hauar þin kuna sua vænt mina. at hon ær nu værre æn þin ¶ kunugen læt binda tomam vm

hændar. ok framleþa for sik. ok bǫþ sua hanom vænda quinnona hugh atar tel sinna bǫn[d]a. thomas prǫuaþe mʒ þrem exemplis. at þæt var eigh skællekt. fǫrsta *Bl. 36, recto. Sp. 1. exemplum tok han af kunuge. *som vil haua rena þienist. ok renfærþokt þienisto folk. ok æn mo*n* hældar sua uilia guþ siæluar. som ær kunuga kunugar: huat skuld skal iak bæra þær fori. at iak prædica guþ eigh sua vilia som þu vilt: annur tu exempla tok ha*n* af torn ok kældo. ok sagþe hauar iak bẏgkt hǫght torn. þæt ær eigh skæl. at iak brytar þæt atar niþar: iak hauar bẏgt .a. mins hærra iorþ æpte hans buþi. hauar iak samulund grauit goþan brun. huru ma iak han sialuar atar tæppa.

S. Thomas och Afguda-bilden.

Kunugen læt koma brinnande iarn hællo. ok læt thomam standa barfǫtan .a. brænnanda iærne: þær brast up kald kælda. ok slækte iarnet: hær læt kunugen bal gǫra .i. limoghne. ok casta tomam .i. brænnanda balet. ok þær liggia tel a(ꝩn)mæle ¶ Sua vart oghnen sual. at tomas gik ut menlǫs af hanom. þa bǫþ kunugen tome. at dẏrka þera guþ ok solenna bilæte. ok var þæt cariisii raþ som sag- *Sp. 2. *-þe sua ¶ vi gitum hanom ængte giort. mæþan hans guþ ær hanom (**blidher) vtan læt han veta uarom guþum heþar: þa varþar hans guþ hanom vreþar. ok lætar (*hono*m*) kænna þa pino vi at hanom fǫrom ¶ tomas sagþe tel kunugen. ærlekare creatur æst þu æn nokot þæt bilæte ælla skript. þu hauar lætit gǫra. ok hui æst þu sua ban-

satter. at þu ueter ok lætar ueta guþlekan heþar þinom afguþum. ok handauærkom ok þinna manna. ok gløme þin sannan guþ ok þin skapara ¶ þu vænte som carisi*us* sighar. at min guþ varþar mik vreþar. han skal varþa før þinom guþ vreþar. ¶ Jak vil veta heþar minom guþi. ok æn min guþ brytar eigh niþar þin guþ. þa vil iak ofra þinom guþi ¶ bristar þin guþ ok faldar niþar. þa tro .a. min guþ. kunugen vredes viþar. at han ta[la]þe iamn orþ viþar han. ok baþ ha*n* skyt falla .a. kne for bilætet

---

S. Thomae seger-död.

---

*Tomas fiol .a. knæ ok saghþe sua .a. hebrezko male. iak heþrar ok þo eigh bilætet ¶ iak heþra ok eigh gullet. iak heþra sannan guþ ok eigh diæwlen. iak heþra min hærra ih*esum* *christum*. ok .i. hans namn biuþar iak þik leþe diawl .i. bilæteno bo. at þu bryt ok mal .i. miøl þætta bilætte. iam skyt som vax brindar .i. elde ¶ varþ gul at miøl. þa þutu afguþa præste som vlua. ok þera biskopar øp[te] sik vilia hæmna sin guþ. ok slo mꝫ kæsio goþan karl ginum liuet: þa vildo cristne mæn inne brænna biskop ok præste. kunugen siæluar ok carisius rymdo for bange ¶ cristne men røktaþo tome lik ok graf ærleka. ok bygdo kirkio ok aflades cristendome fra þem dagh .i. þem lando*m*. tu hundraþa ok þrætighi aro*m* æpte vars hærra døþ. flytos hans ben tel edissam. som før hæt rages medorum mæþ *alexandri hialp

*Bl. 30, verso. Sp. 1.
*Sp. 2.

for alla sirie landa bǫn. J þem staþ ma ængen heþen. eigh iuþe ængen cristna tro falsare liua. ok ængen valz ælla ra*nz* hærra þriuas ¶ Siþan abbagar*us* þæs stas kunugar. fik bref af vars hærra hand skriuat: ok fra þem daghenom. æn staþren varþar bilagþar. læs nycristnat barn iui portenom vars hærra hand bref. ok iam skẏt flẏia fiianda ok giua friþ. for vars hærra bref dẏgþ skyld. ok sancti tome. ok hans hælgo doma. hans daghar ær fæm natom fori iula nat

X, XI.

S. JACOB DEN MINDRES

OCH

S. PHILIPS SAGOR.

X.

S. JACOB DEN MINDRES SAGA.

S. Jacobs likhet med Vår Herre.

*Sanct*us* iacob*us* son alphei. vars hærra moþor systor son. callas vars hærra broþe[r]. þy at han var hanom manna likasta at ænnes laghum. sua at uant (var) at kænna en for annan: ok for þy gaf iudas iuþom tekn. at þæn vare *christus*. han mintes viþ. þy at þe kændo eigh *christum* firi iacobum. sua varo þe like. vtan iudas kunne bætar skelia for daghleka *saman varu ¶ Sua scriuar ok ingnaci*us* tel *sanctum* iohannem ewangelistam. Gærna vil iak tel ier*usalem* fara m*z* þino loui. at seia þæn heþar værþogha iacobum. som ræt vis heter. at viþarnamne. sumi sigia varom hærra vara licastan. at ænlitis siþum ok limnaþe: som þe varen baþe tuilinga æpte allom licamans lit ok limalaghum ¶ ok sigar folket at sua ær. som iak se va*r*n hærra sialvan. æn

*Cod. Bur. Bl. 36, verso. Sp. 2.

*Bl. 37 recto. Sp. 1.

iak se iacobum hanom sua lican. ¶ han callas ok vars hærra broþer. þy̆. at þera mǫþar varo systar. ok þe hælga skript calla næ([x]r) sky̆lda mæn brǫþar. ok bar þǫm sua sky̆ldskapar saman. at iosep vars hærra folstar faþer. ok cleofas varo brǫþar. ok þæn sami cleofas var (modher)([xx]faþir) iacobi. ok stiufaþir varra fru ¶ han callas ok vars hærra broþer. for þy̆. at han lifþe hælagastom lifnaþ af allom appostol*is*. han callas ok mindre iacob*us*. þy̆ at ¶ var hærra (⁊ han) tok hans syslunga iacobum zebedei *fǫr .i. sit værþskap æn han. ok þo ær iacob*us* alphee ældre. æn iacob*us* zebedei son. sua som æn ær ([x]sidher) mæþ clostarmannom. at þe haua mere rǫst at raþa. som fǫr como. æn þo at huaro. at þe (and*re*) sen ældre (at aldre) ok iamfolcomne at dy̆gh ok viti ¶ han hete ok iacob*us* rætvis for hans hælagha limnat ok dy̆gþa fullan

*Sp. 2.

Egisippi beskrifning om S. Jacob.

Sanct*us* ieronim*us* scriuar af (hanom at) huar han gik þa þrængdes folk coma nær hans klæþa fald ¶ egisipp*us* vis mæstare som var nær appostolorum tima. skriuar sua af hanom ¶ Jacobus af allom ræt uis callaþar: tok viþar at raþa ok sty̆ra ier*usalem* kirkiu. ok haldar æn viþ aldar fra vars hærra daghum. ok tel varra dagha. hælaghar af moþor liue ¶ han drak aldre vin ælla nokon druken dry̆k. ok aldre at han kiǫt mat. ok aldre com harkniuar ælla sax iui hans

howþ. aldre oleum viþ hans licama ælla linklæþe. ok aldre com han *.i. løgh ælla .i. bastouo. tel þæs *Bl. 37, verso. Sp. 1. hafþe han .a. knæ fallet .i. sinom bønom. at þolika varo hans knæskali som hans hæla. þy callaþo mæn han rætuisan ok folks faþer ok lanz værn. hanom enom af allom appostolis var louat af iuþa væghna. in ganga .i. guz mønstar: þær ensamen iuþa biscopar ær in louat. þæt (rum) heter *sancta sanctorum*.

Huru S. Jacob hedrades.

Han sigs haua saght førsto mæsso æpte varn hærra sialuan. þy at alle apostoli læto hanom þæn heþar for hans hælgho lifnaþ ¶ Huarn dagh æpte varn hærra. vigþo alle appostoli varns hærra licama. ok nøto sialue ok gauo cristno folke. æn førsto høghtiþes mæssa. mz ærkebiscops ælla paua bonaþ. sagþe iacob*us* .i. ier*usa*lem. ok petr*us* .i. antiochia. ok marcus euangelista .i. alexandria ¶ ok for þy hete þera þrigia staþa biscopar. heþars namne patriarche. han gømde mødoms renliue æ mæn han lifþe. sua som *sanctus ieronim*us* *Sp. 2. scriuar: ok þæn tima var hærra var døþar. þa suor sanct*us* iacob*us* sik aldre æta ælla drika før. æn var hærra stoþe up af døþ: ok paska dagh teþes hanom var hærra mz flerom. ok baþ sætia borþ ok vighia þær sin hælgha licama. ok gaf iacobo ok sagþe sua æt nu iacobe. þy at iugfruna son ær up af døþa sta[n]den

---

Judarnes första anfall mot S. Jacob.

(S)Junda) are hans biscops dǫmes. þær alle apostoli varo saman comne vm pasca .i. ier*usa*lem. ok iacob*us* spurþe huat naþom ælla iartigne. guþ hafþe giort mʒ þǫm. þa lÿsto appostoli guz iartigne for folkeno. huar af þÿ lande han hafþe prædicat ok varit. alle baþe iacob*us* ok þe alle. þe siax dagha: siatta daghen þa iacob*us* stoþ hǫght iui folkeno. ok prædicaþe for caipha iuþa biscope. ok flerom iuþom. ok andre appostoli varo nær. ok folket villde þa gærna taka viþ cristendom. com en galin iuþe diæfla fuldar ok ǫpte ¶ æþla *mæn israel slækt. lætin eigh (Y for)gærniga mæn ok cloca coclara. gǫra iþar af guþa. ok lop vpp þar iacob*us* stoþ ok castaþe viþ iorþ ok brǫt ¶ hans ben. ok haltaþe mæn han lifþe: ok com sua dighart bangh af en*o*m galnom iuþa. at flæste iuþa wrþo galne. som þær fǫr varo. ok vildo tǫrua tel dǫþ mʒ stenom alla appostolos. þætta timde .a. siætta are siþan var hærra for tel himna

*Bl. 38, recto. Sp. 1.

Judarne drāpa S. Jacob.

A þrætiugunda are s*an*c*t*i iacobi biscops dǫme. siþan iuþa sagho at þe gato ængte men paulo giort. þy̆ at han appelleraþe tel kunug*en* vndan þera dom. þa vændo þe al æmne at hæmna iui *sanctum* iacobu*m*. som þa var ensamen appo*s*t*o*l*us* .i. ier*usa*l*e*m: ok sva scriuar egisipp*us*. iuþa como m*z* gy̆ru raþe tel iacobum. ok sagþo sua. vi biþiom þik at þu lǫs þe villo folk ær .i. comit. þy̆ at baþe vi ok alt folket bærom þik vitne. at þu æst som þu hete baþe rættar ok rætuis. ok alle viliom vi ly̆þa þino raþe ¶ þe leddo han tel guz mǫnstar ok satto han hǫgt *.a. *Sp. 2. mæstara stol ok ǫpto hǫght ok sagþo ¶ Manna rætuisaste som vi æru*m* alle sky̆ldoghe at ly̆þa. folket far alt vilt siþan ih*csus* var corsfæstar. sigh os af hanom þina sannind ¶ Jacob*us* suarar iam hǫght som þe spurþo ¶ huat skal iak iþar annat svara af guz syny̆. vtan han sitar hǫght .ii. himnom .a. hǫghoro hans hǫghsta valz ¶ cristne mæn glados ok hǫrþo þæt gærna ¶ Juþa ok hælzt þe fǫrsto. ok þe visasto. læto sik þæt dighart angra. at þe læto sik tel hans vitne. (Ok) giorþo sik raþ fara vp tel ha*n*s. ok casta viþ io*r*þ sua at huart ben ma brista ¶ at (*x* jngen) dy̆rues at tala sua mer .a. þem stole. ok ǫpto alle iam sky̆t som enom munne. hǫr: hǫr: rætuis maþar far vildar: ok foro tel hans up som han stoþ ok

castaþo viþ iorþ. ok tǫruþo han mæþ stenom. ok ǫpto dræpum iacob rætuisa*n*. eigh at eno gato (ey) ha*n* dræpit vtan giorþo ey han vreþan. *þa baþ han bæzt for þǫm hanom giorþe værst: ok sagþe. min hærra forlat þǫm. þy̆ at þe uita eigh huat þe gǫra ¶ En goþar iuþa præstar rætuis ok af (ᛉ? rab) rætuisom (ᛉ æt) vt comin. ræþas (xx gud). han hǫrþe hans orþ ok ǫpte. vændom atar at .casta rætuisan man. som æn biþar for os som illa gǫru*m* uiþ han. þa lop en iuþe mȝ enne klæþa stang. ok slo sundar houoþet iacobi. sua at (xvt) lop hærnen ok do .i. sama staþ ok stund. fyra ara ok fæ*m*tighi æpte vars hærra dǫþ ¶ folket vilde hæmna hans dǫþ. æn iuþa ry̆mdo vndan þem. þy̆ sinne. tel guþ gaf harþare hæmd iuþom. som iosephus scriuar. ok finna(xȝ) ma frammer .i. þæsse bok mȝ guz naþom: þær vespasiani dagha ok dy̆gþe scriuas ¶ Cristet folk iorþaþe iacobum viþ guz mǫnstar. .i. ier*usal*em

*Bl. 38, verso. Sp. 1.

XI.

SANKT PHILIPS SAGA.

S. Philip i Upsala.

*Philip*us* prædicaþe tiughu ar .i. sithia. so*m**Bl. 38, verso. Sp. 1. nu callar suerike. fra ǫstarlandom ok *tel *Sp. 2. ǫrasund ¶ heþne gripu han vm siþe ok droghbo tel mǫnstar .i. opsalom. ok cuskaþo han tel at ofra marti som suæiar calla oþen. ¶ En draki com braþleca vndan iorþenne ok drap af guþa præsts son. som þiænaþe tel altara. ok tua lanz hærra som læto sina suena dragha philipum. ok giorþe væþret sua siukt at alt folket fik fula sot ¶ philip*us* sagþe tel þera. þær tel at siuke bǫtar fa ok dǫþe lif. brÿten niþar af guþen ok resen vp cors þær þæt stoþ: alle ǫpto þe siuke varo ¶ Gǫr at vi varþom hele þa sculu*m* vi han sanneleka niþ brÿta. philip*us* bǫþ dracanom bort flyia tel ǫþe marca: ok ængo folke mer skaþa gǫra. ok ænghe*n* sa þæn draka siþan fra þǫm dagh ¶ philip*us* gaf þær næst allom siucom helso. ok þǫm baþo*m* lif som drakin drap. ok cristnaþe alt þæt land ok rike. ok dualdes þær siþan eet ar: vm kring. ok fæste trona mꝫ prædican ¶ sueia worþo opta cristne. ok opta *castaþo þe cristno sua som prǫua gæsta*Bl. 39, recto. Sp. 1. gotorum

S. Philips och hans döttrars martyr-död.

Philipus for af suerike ok tel asiam som byrriar .ii. ryzalande. som þa callaþos galathe. ok fan þær cristno for sik: væ*n*da tel villo: hebionitarum som nekaþo *christum* haua sa*n*nan licama. vtan synas licamlica*n* som skuga. þæssa villo ok vantro slykte philip*us* ok com þem atar tel cristendom ¶ phi[li]p*us* hafþe tua døtar halagha iugfru. þa como mykit folk tel cristna tro. philip*us* var firi spa sins døz. ok læt calla saman siu daghum før. biscopa ok præste ok fæste þera tro: ok trøste: siþan com[o] guz ouen[i]: ok trona: ok corsfæsto han: þy at han prædicaþe corsfæstan guþ: þær iorþaþes han: ok tua (* hans) døttar. annur venstra vægh ok annur høghra vægh viþar han ¶ helena constantini moþer førþe ha*ns* be*n* tel treuer .i. þysco lande. som þe ligia æn m*z* *sancto* mathia

XII.

SAGAN OM S. BARTHOLOMEUS.

XII.

SAGAN OM S. BARTHOLOMEUS.

S. Bartholomeus och afguden Astarot.

---

*Barþolome*us* com tel indie land. som næst ær værulz ænda: ok var som pilagrim .i. eno afguþa mønstre: afguþet calla mæn astarot ¶ J þem afguþa stoke boþe en diæwl. som mykit siuk folk sote tel. ok fik þær bøtar. eigh þær mz. at han lækte þem. ælla gaf þem helso. vtan han møde þem først ok qualde: ok siþan þe como tel hans mønstar. þa vænde han atar af þera qualu*m*. ok fingo þær mz bøtar ¶ han qualde þem eigh længar. ok com þem þær mz .i. villo. at þe væ*n*to han vara guþ. ok giua siuko*m* helso ¶ Engen fik annar bøtar af hanom. vtan þen før var siukar af hanom: ok hans qualum. vm þæn tima. var fult afguþa mønstar. mz siuko folke. ok fik ængen bøtar ok (* ey) præstar ansvar. som þe varo vani. af þem diafle fa

*Cod. Bur. Bl. 39, recto. Sp. 2.

S. Bartholomeus och afguden Berit.

Þe sændo tel annan staþ thær næst. som annar *Bl. 30, verso. Sp. 1. afguþa *diæwl boþe. ok leta anzsvar. hui þera guþ var sua vreþar at han vilde huarte tala. ælla bǫta nokrom ¶ berit suarar. ok sagþe þera guþ. vara sua bunden mꝫ elde. at ha*n* gitar eigh draghit andan. ok eigh þora tala. siþan bartholome*us* com þar ¶ þe spurþo huat manne. þæn bartholome*us* vare. han svara þem ¶ han ær ven alzualdox guz. ok ær hær cumin .a. hans vægna. at niþra alla indye lanz guþa. þe baþo berit. visa sik nokot ha*n*s mærke. at þe mato kænna ok finna. berit suarar: hans har ær suart ok karot. han hauar liusan hẏ: ok breþ ǫghon: iamna næsa: sit skiæg mꝫ fam harom: rǫstan vaxt: ok iamnan: ok huitan tabarþ: ok mantol saman sǫmaþan mꝫ belz listom .a. sax ok tiugu arom sǫrghas aldre hans klæþe. ælla slitna ¶ hundraþa knæ fal *Sp. 2. gǫr han *vm dagh. ok hundraþa vm nat ¶ Guz ængel gangar mꝫ hano*m*. ok gǫr hanom sva mẏcla glæþi. at han aldre þrǫtes. hungra ælla þǫrste ¶ han hauar sama hugh ok hẏ. o[k] hiarta ok anlite æ glaþar ok bliþar. han ær firispa. ok vet alt. ok vndistar alla tu*n*gor ok talar ¶ ok nu vet han væl. huat iak talar viþ iþar. væl finnen .i. han. æn han sialvar vil. ok eigh vtan han uil sik sialuar teia. biþin han þa .i. han finnen. eigh hit coma. at han gǫri sua mik. som han giorþe iþrom guþi astarot minom cu*m*pane

S. Bartholomeus helar konung Polemii dotter.

Þe letaþo hema tua dagha. ok funno eigh. fǫr a þriþia daghen. diauulen ǫpte .v. ens salogs manz mu*n*ne: som inna*n* qualdes af diaflenom ¶ Guz ap*osto*lę bartholomee. þina bǫne brænna mik innan. bartholome*us* baþ han þighia. ok þæþan fara. ok fik þæn man iam skẏt bǫtar: ok frælse af illo*m* gæste. þæsse tiþande *como for polemium. indye lanz kunu*ng* *Bl. 40, recto. Sp. 1. ¶ han sænde hanom buþ. baþ ha*n* kuma tel sin. ok bǫta sinne dottor. som var brutfælingar. bartholome*us* han com. ok þær han sa hana ligia .i. bandom. þẏ at ([x] ho*n*) bet (ok) slæt alt þæt hon naþe tel. þa bǫþ han læta hana lǫsa ¶ þiænisto suena som hana gǫmdo. sagþo sik eigh ([x] tora) nær hænæ coma ¶ bartholome*us* sagþe tel þem ¶ iak haldar þæn diæwl .i. minne hand. som hana qualde. ok ǫpte .i. rædens æn. at lata ena mǫ lǫsa ¶ jam skẏt hon varþ lǫs af bandom. þa varþ hon lǫs af diæflom. ok væl vitande ¶ þær næst viste ængen androm visa. huart bartholome*us* var cvmin. kunugen læt lassa gul ok self iui vlualda ok fara ok leta barþolomeu*m*. ok fǫra hano*m* mæþ þakom. þe foro ok atar como ok funno huarce han. ælla nokon spurdagha af hanom

S. Bartholomei Predikan om återlösningen.

Annars dax arla. com bartholome*us* .i. talan mȝ kunugenom. þær *han var ensambar luktum durum. ok *Sp. 2.

sagþe tel kunugen. hui læst þu leta allan gar dagh. mæþ gul ok self ok dẏrom stenom ¶ þolik present hǫre æke mik: vtan þǫm þænna hem ælska ¶ jak akta ængte iorþrikes þing. ængte kiǫtlekt. ælla likamlekt ¶ þa burþe *sanctus* bartholomeus sina prædican. fori kunuge .a. þẏ. huru guz son lǫste mankǫn af diæflenom ¶ Sǫmeleka. vældeleka. vitarleka ok rætuisleka ¶ Sǫmeleka for þẏ. at sua som adam var skapaþar. af þe iorþ. som aldre var plǫgþ (ælla sath). brǫt guz buþ orþ. ok bant os mꝫ bruti sino. vndi diæuulen: sva fǫdes guz son mꝫ mandom. af menlǫse mǫ. ok o. spiællaþe mǫ. ok bǫte var brut. ok lede os lǫsa ok frælsa fra diæulenom. vældeleka. þẏ at han niþra hans vald mæþ sino valde ok iartignom. þẏ at sua som þæn kunugar ælla valz hærra. annars land vil vinna vndi sik. visa sina suena ok makt. casta niþar hans mærke *(ok) fanur ok baner. ok rese þær up sin mærke ok sighar tekn. sua sænde var hærra mꝫ guþleko valde sina prædicara. lǫsa ok binda. ok hans iartigne (gøra). resa ok afla cors ok kirkio ¶ Viterleka mꝫ sinne list. var hærra dref atar diæuulen mꝫ sinne list. diæwlsens list var þætta. at han lede *christum* tel ǫkna at fasta ok fresta. ok vedde han som fughalare fugel. þẏ at han gat eigh prǫuat han hu[n]gra. þa viste han væl at han vare sandar guþ: ok hafþe hældar hindrat iuþa fra. æn tel hans dǫþ. þẏ at han viste sik þær mꝫ mista vald iuir væruldena. æn prǫuaþe han hungar mæþ hanom. þa vænte han ængte han vara. vtan cranka mæniskio. ok sik gita kumit han tel sẏnd mꝫ frestnigom. som han kom adam fǫrsta man. æn *christus* uar clokare æn han. læt sik hungra. ok uek eig fori hans iartignom ok frestnigom

*Bl. 40, verso. Sp. 1.

¶ han frel- *-ste os af hanom mȝ ræt. þẏ at sua som *Sp. 2. diæwlen vm stride fǫrsta *man* mȝ ato. sua vm stridde guz son diawlen fastande.

Afguda-templets rensning.

Siþan sagþe bartholome*us* tel kunugen. vilt þu taka viþ cristendom ok dǫpas. þa vil iak leþa þin guþ bunden iarnom. for þin ǫghon ¶ annan dagh. þa afguþa præste (offradho) þera afguþi. for kunugs palacio. þa ǫpte diæwlen .v. bilætteno. ok baþ vsla mæn atar vænda. æn þe vildo eigh vær fara æn han sialuar ¶ ok sagþe sik vara bunden .i. elde. af ihesu *christ*i ænglom. som iuþa corsfæsto. ok uænte æn haldas .i. dǫsoens ha*n*dom. os sannas annat sagþe diæwlen. þẏ at þæn sami ihesus valdfǫrþe vara drotni*n*g helena: ok læste mȝ eldez bandom varn mæstara helena husbonda. þa castaþo mæn stora linor vm afguþa stok: ok vildo dragha viþ iorþ. ok gato eigh rǫrt þẏ sinne: ok siþar af staþ fǫrt: bartholome*us* *bǫþ diæflenom af guz væghna. ok gik þaghar vt af *Bl. 41, recto. Sp. 1. bilæteno. ok brǫt viþ iorþ sit eighet hærbærghe. ok huart þæt af guþa bilætte. vm kring var mǫnstren

Afguda-Djefvulen visar sig för folket

af s*anct*o bartholomeo

Bartholome*us* vigþe þæt sama mǫnstar guþi. som fǫr uar diæfla. ok (bødh) diæwlu*m* rẏma fiærren fra manna bẏgdom. þa co*m* guz ængel flyghande. ok fæste cors

fiura vægna a. mønstrens vægiom. mꝫ sinom fingrom. ok sagþe sua .a. guz vægna ¶ Sua som iak giorþe iþar alla hela. hær laghen siuke. sua gør iak þætta hus hælaghat. ok rent af diæfla sør ok inuaru ¶ þo skal iak iþar lata seia. þæn fula gæst. før æn han flÿ. at .i. maghen prøua hulikom .i. þiænten ¶ E[i]gh skulin .i. ræþas for hans sÿn: vtan gørin þolikt tekn for iþþro ænne. som .i. saghen mik gøra .a. kerkio vægiom. þa teþes þøm en leþar .i. blamans like. suartare æn cul. ok hafþe horn .i. ænne. ok sit skæg var *Sp. 2. tel fota. lughande øghon. ok flughu gnisto *af þøm. som af eldaþo iarne. hans mundar lughaþe. ok røk som brænnesten ¶ hans hændar lagho bundna .a. bak. lughande bandom ¶ þa sagþe guz ængel tel diæuulen. for þÿ. at þu lÿdde bartholomei buþi. ok brøst niþar þit eighet hus. þÿ løse iak þin band. ok far þit som bartholomeus bøþ. þit ængen mænniskia bor. ok uar þær tel doma dagh. þa foro þe huar sin vægh þæþan .i. folks asÿn: guz ængel tel himna. ok diæwlen þit hanom var buþit. vslande sik

---

S. Bartholomeus flås till döds.

Kunugen ok drotnigen ok hans barn ok folk. varþ alt cristet. ok varþ kunugen sua fulkumin .i. guz þiænist. at han viþar sagþe rike. ok varþ bartholomei kænne suen. ok følgþe hanom. afguþa præste ok biscopa. foro tel astr[i]agem kunug polimii broþor. ok kærþo iui bartholomeum: at þera guþa varo fordæruaþe

naþe. ok polemius vændar fra viti. ok þe vt castaþe *af heþar ok æro. astriages sænde þusanda mæn. ok *Bl. 41, verso. læt fanga bartholomeum. ok for sik føra. ok spurþe. Sp. 1. hui han vænde hans broþor fra viti ¶ bartholomeus suarar ¶ iak vænde þin broþor tel ræt samvit. som før var avita ok vildar. som þu æst æn sialuar ¶ astriages sagþe tel bartholomeum. sua som þu vænde min broþor. fra sinom guþi. sua skal iak þik vænda fra þinom guþi. bartholomeus suarar: iak læt binda þins broþors guþ: ok læt iak han nøþoghan bryta niþar sit eighet hus. (Gitir thu swa giort vidh min gudh: Tha munt thu gita mik vent epter thin vilia:) ¶ Gitar þu e[i]gh sua giort viþar min guþ. þa vil iak sua gøra viþ þin guþ. ok tro siþan bætar minom guþ æn þinom ¶ Mæþan bartholomeus talaþe viþ kunugen. fik han buþ. at baldach hans guþ. la viþ iorþ. ok malin .i. muld: kunugen slet af sik pæl. som han var klædar mꝫ. ok ref sit har af høfþe .i. harme. ok læt bartholomeum sla mꝫ stangom. ok þær næst huþ *fla af hans limum mꝫ kniuom. ¶ j samu stund *Sp. 2. drapo diæfla astriagem kunung. ok alla afguþa biscopa. ok polemius kunugar varþ guz biscopar. ok lifþe biscopar tiughu ar. ok do dygþafuldar .i. guz friþi

---

S. Theodori berättelse om Bartholomeus.

Sanctus þeodorus sighar ok skriuar. af sancto bartholomeo. at han prædicaþe første .i. indye lande. ok vende þe læst sanctus matheus skrivar af hebrezko,

tel indye lans (tungo). ok sighar at han do siþan cors fæstar: som *sanctus* petr*us* .i. mæsta staþ armenie rikes. som heter albana. ok var þæt hǫght iartigne. ok dýrt martirium. at liua sua længe. siþan han var flaghin. ok hittes þæt skrivat. at han do eigh .a. corseno. fǫr æn han varþ halshugen

---

Om S. Bartholomei ben på Sicilien.

Heþne mæn sagho guz iartigne. mang gǫras iui hans benom. ok vildo eigh þola þem .i. sino lande. vtan lagþo .i. blýkisto. ok kastaþo vt .i. haf: ok vænto þær mꝫ skula sænkia. blýkistan flǫt: ok sighelde som guþ stýrþe

[*Här fattas många blad i Codex Buræanus. Det felande är upptaget ur Codex Bildstenianus.*]

*Cod. Bildst. Bl. 44, verso.

*jfu*er* jorsala haff Ok kom til sicilia land mꝫ dyr*um* ben*um* oc lagdhos jn*n*an sc*ri*n: Ok lagho (th*er*) længe: A. ccc.xxxi. vars h*er*ra aare. komo saraceni Oc øddo sicilia land oc brutu *sanc*ti bartholomei scrin Ok kastadho hwart ben fran andru j bland andro*m* benu*m*: Thæs folks. the drapo Ok andra gambla hælg(*xx*hra manna) ben(ꝗ a): Sidhan saraceni varo bort farne: Thedis sanct*us* bartholome*us* enu*m* mu*n*k Oc bødh hanu*m* vpstanda Oc hempta saman sin ben: Munkin swarar hwi sculum vi thin ben saman hæmpta ælla thik nokon hedher gøra: Mædhan thu (*xx* leeꝫt) vort land ødhe (leggias) aff hedhnu*m* ma*n*nu*m* Oc vette os enga værio S*anctus* bartholome*us* swarar længe læt gudh thꝫta land standa for mina sculd j fridhi: Ther

thz ware alla lango nidher sunkit til grunda for fula synde sculd: Vtan nw vax- *-te swa stora ok (xxohy)rlica *Bl. 43, recto. thæssa lang synder at jac gat ey længir vmburit guz vanhedher: Munkin spurde huru han matte fin*n*a ha*n*s ben: Ok kænna the*m* for annur ben: Bartholome*us* swarar vm natta tima scalt thu the*m* leta: Oc (xxthøm) vp lypta som ,thu seer ifu*er* liusan lugha: Munkin giordhe som ha*n*s ordh stodho: Ok bitte som hanu*m* var visat: Oc kom sik mz godhe fund: jfw*er* til en thæn bæzste stadh som hethir beneuentu*m* Oc (nu) sighs (tho*m*) vara thædhan komin til rom: Tho sighx ther aff j beneuento at hans ben blifua æn j beneuento

---

Järtecknet med Oljan i S. Bartholomei kyrkia.

EN kona gaff oleo til *san*cti bartholomei kirkio at bre*n*na j lampo for altara: Tha the hælto j lætit At læta ther aff j lampona: Tha stodh skiært oleu*m*: starkt som sten swa at the gato ey mz fingru*m* draghit en drupa wt j læteno hælto En sagdhe at bartholome*us* munde va*n*lica vilia hafua thz for andrum altaru*m* hælder Ok ther j lætit jn*n*an andro lampo: Tha ran vt oleu*m* j lampona som strømbir nidherlidhis:

Huru Kejsar Fredrik straffades.

¶ Keysare fredhrik læt nidher bryta beneuentu*m* ok bødh æmuel nidher bryta kirkionar Ok allan stadhin

af stadh flyt(i)a: Tha thedhis enom ma*n*ne ma*n*ga mæn standa saman A samtalan: Ok thera klædhe skinu som solin: ha*n* vndradhe hwat slikt vare: Tha sagdhe en hanu*m* Sanct*us* bartholome*us* sta*n*der hær ok andre hælghe mæn mȝ hanu*m* hulk*ra* ben æpt*er* blifwo j thæ*n*na stadh ok hafwa radh alle saman hwat giæld the vilia hanu*m* gifwa. som them vt kastar af thera husum Ok hafwa nw thȝ alle stadhlica (xx stadhgat) at (ha*n*) skal skøt koma for guȝ dom: Ok th*er* swara sakum: Epter (xx stu*n*tan) tima ændadhe keysarin vsulica sit lijff

---

Gåtorna, eller Djefvulen i Qvinno-hamn.

EN mæstare hafdhe bartholome*um* kiæran ok mæran p*at*ronu*m* oc hiolt hwart aar hans høghtidhis dagh mȝ dighru*m* hedh*er* Diæfwlin bar thæs awnd Ok en dagh han p*re*dikadhe vendis hans hugh*er* vidh*er* ena mø Anlite som hanom syntis vmatto fagh*er* Ok han saa tho aldre mȝ øghom før han bødh henne til sit bordh: Thȝ war en diæfwl j mæ*n*niskio ham Ok skapadhe Oc skipadhe sik swa thækkan Oc sin lat Ok ænlite swa liuft / at hon drogh thæn visa til dara ok alt hans hiærta til illan lusta: Tha kom bartholome*us* for (xx porte*n*) jn*n*an pilagrims cledhu*m* (R oc klappadhe fast) Ok beddis jn koma: Møn (for) menadhe hanu*m* jn koma: Tha sænde bartholome*us* jn (budh) mȝ swe(ne)nom ok badh mæstarin (xx suara sik til siin spørilse) hwat manȝsins natur fylghe enkannelica *Mæstarin swarar: som æn sighia mæstara: at swa følgdhe

*Bl. 45, verso.

manʒ naturu enka*nn*elica At ([xx] lee) som nøleno hørør at røta ok fareno at brækia: Ok hæslenom gnægia: Møn giordhe sik visare æn mæstarin Ok sagdhe at synden som ma*nn*in fødhis mʒ Oc vpfødhis j*n*nan Oc dør mʒ: The sændo badhin sin andʒswar til pilagrimen: han sagdhe them badhin hafwa væl anʒswarat: Oc tho møna æmuæl Ok sænde them jn andra questionem hwar man finder et thʒ fotʒru*m* gudh hafwir mest vnder ([xx] a. teet): Mæstarin swarar at thʒ helst hittis A korseno som var he*rr*a stodh Ok løste os mʒ sit blodh Møn sagdhe at thʒ rum ær naturlica manʒ ([R] howudh oc) ænlite som hwart ær andru*m* badhe likt Ok vlikt ok man faar vita mʒ alla værldena: Pelagrimin sagdhe them badhin hafwa væl swarat Ok sænde them jn thridhia questionem: Huru lankt ær fra*n* thy hým([xx]ilen ær) høghast*er* ([xx] oc til) hæluiti*s* diwp: Mæstarin sagdhe sik thʒ ey vita: Møn sagdhe sik hafwa farit thæn wæghin en tima Ok mæstarin wardh annars hugha vidh anʒswar Oc giorde kors for sik Tha hwarff diæfwlin som røkir j wædhre ([R] oc foor vena*n*de bort at ha*n* var vu*nn*in som thenkte a*n*nan baua vu*nn*it): Mæstarin læt leta pilagrimin Ok fan engin Sidhan tedhis hanu*m* at ([xx] han) war s*anc*tus bartholome*us*

S. Bartholomei lof. — Järtecknet med Vulkanen.

Twe hælghe mæn ok mæraste mæstara S*anct*us ambrosius Ok sanct*us* theodorus. bæra s*anc*to bartho-

lomeo vitne vm alt thꝫ han giordhe ok tholde for gudꝫ sculd: Ok (thy) vilium (vi) hær scriƒwa søt ordh sancti theodori Sanctus bartholomeus predikadhe j licaonia Ok sidhan jnnan ytarsto Indie landum sidhan jnnan mere oc større armenia j them stadh abbanum bother: Ther han wardh først flaghin Ok sidhan halshuggin Gudh sænde han til thera landa Ok trøste hans hiærta mꝫ søta tungu Swa munde var herra til hans tala: Far væl min kænneswen Gak at predika (^{xx} wt far) j stridhena: Tak mꝫ takkom: Vidh liifs wadha: Jak fulfør(dh)e først (mins) fadhors ærandhe Fylgh thinum mæstara ffar fram aat hans fotbsporum / vægh wt blodh for blodh / gif wt køt før køth Thol mødho som iak tholde for thik / Jak gifwir tik vapn til værio: (^{xx} weluiilioghet j swettenom) godhwilia til æruodhis: spect vidh them thik pina: Lætta hundh vidh them tik illa hanna: Tholomodh ok ømt hiærtta vidh vsla: Thær war (^{xx} gifuaren mildir) Ok trøster Ok (^{R} han) lydhugher sin(s) herra budhi: F(^{xx}oor) fæghin A wæghin som værldinna liws at (^{R} liusa thom j mørkreno waro) (^{xx} Som) jordhe(^{xx}rikis) salt at gøra hedhnunna gudhi *(^{A} muntøkan mat) (wælsmakanda): Godhir akir karl at saa gudꝫ ordh jnnan siælinna / jæmpn (^{xx} Oc likir sancto petro i storom gerningom oc gudꝫ jerteknom) / midhwakt satter (^{xx} j apostla tal) / Giffwa(^{xx}nde dygdhana liwdh bæggia vegna som) harpo strængir: Thæn thær midhwakt sitir: See(ᛉn) hwru han ploghir siæla mædh thungo See(ᛉn) hwru han saar trona j hiærtan: Se(ᛉn) hwru han plantar gudꝫ vingardh See(ᛉn) hwru han vprifwir v dygdher mꝫ rothum See(ᛉn) hwru han quistar aff Ok kastar bort lastana Se(ᛉn) huru han giærdhar

*Bl. 46, recto.

mædh godhom radhum: ([xx] Hwat lønum fik han aff ondom mannom fore) vælgerninga: ([R] visselica) Wanthedher for hedher Ban for blæʒan: saran wærk for godha gafwor: Bescan dødh før søta samwaru: Epte andra vt([xx] otelica) pinor: Flogho ([xx] the han lifwande / æn ey for thy æpter sin dødh glømde han sinom draparom oc owinom vtan giordhe mang iærtekne a) gudʒ wæghna for ([xx] thera siæla helso). Æn enkte war thʒ got them giordhe godha Ok ænkte bløtte thera forbannadha grymw hiærta: The wroko fran sik siwka ([R] manna) lækiara(ᛉn): Ok blinda ledhara(ᛉn). Skipbruta styreman: dødha lifgiwarin: kastadho bæʒsta gøʒsko / gulwægh([xx] na gærsom) hans hælgha been j haffuit v sinnughe: Tha sighildhe arkin ([xx] jæmskøt aff) armenia mædh andrum fyrum hælghum archum som j waro fyra ([xx] helghra martirum) ([R] hen som wt waro castath mʒ hans ark fore the nadh oc iertekne *som gud* giordhe fore *thera* skuld.) Ok læto ey (guʒ) apostolum fara ([xx] ensamnan) Vtan foro for hanum som swena for herra: ok giæsto enga hampn for æn lipparis øø sicilie lanʒ swa som gudh siælfwir ([xx] ledhe) thera komo enum cardinala aff rom hostiensi biscope som tha var j sicilia Til fatikan stadh kom rikt liggiande fææ. til litins wærdhan by dyraste margarita / til (ᛉ faam) (litit) nampn kunnogh([xx] an skinande liws) Thær skildus ([xx] the fyra archana fran) hanum for lande Ok ([xx] læto) han ensamin athir A ønne ([xx] Och them) fyra sænde sanctus bartholomeus thædhan fran sik til andra stadha: Ok landh / En som hether sanctus papinus til mulas ([R] j sicilia) Annan sanctum lucianum til messananam: Andra twa til calabriam land: gregorium til columpnam stadh Atanasium

til tale som alla skina liusum iærteknum Sanctus bartholomeus war takin mȝ sang ok soma. mædh lofs glædhi Ok fæghins komo ok fagnadhe (R oc h*anum* bygdis ærlik*it* mønst*er*) Wlkanus biærgh som alt(id) lughar: Ok rykir (xx som) brennesten (xx var) (R land) fast vidh lipparis (φφ) Ok skadhadhe opta landeno Ok thøm jnnan landeno bodho: Ok blæste langan wægh ledhan brandh oppa landit: før æn sanctus bartholo- *Bl. 46, verso. me*us* kom thær til lanȝ: Sidhan flẏdhe *(A lughin) (R b*er*ghit) fran lande swa fiærrin at engin gitir øgth thȝ Ok hængdhe sik høght jnnan wædhrit jfw*er* hafwidh Nw see thu sæl mȝ gudhi Ok hel (xx oc sæl mȝ) sælo*m* Thrẏswar sæl sancte bartholomee (R thu æst gudhelikx lius sken) (xx the helgho) kirkio fiskare skiællikka fiska til lifs / søt fruct: lifwandis vinquister Diæfwlsins sarghar*e* som wærldena sargadhe før ok røfwadhe Glædȝ (xx wærildena sool allom liws) / gudȝ mu*n*der lughande tunga (xx Snillena ske*n*kiar*e*) / wællande helso kiælla Thu vigdhe hafwit thær thu fort vført ifw*er*: Thu (xx litadhe) jordhena (mȝ) thino blodhe: Thu æst hem flughin jfw*er* hympnana Ok skin ther jnnan gudhliku*m* skara: (R glæȝ) Æro*na* blomster som aldre falna: J frẏgdh ok glædhi som aldre liiȝ. Ok engom ledhis: Hær til talar alt theodorus (x om s*an*ctum bartholome*um*)

Om S. Bartholomei Moder, eller folk-sagan om Qvinnan utan Händer.

(Pergaments-handskrift ifrån Vadstena; nu n:o 39 in folio af Benzelii samling i Linköpings Gymnasii-Bibliothek. Skrifven år 1503—5.)

*Hær æpther star aff the æroffwlla drotnin-genne sancti bartolomei modher som war kære fadher her karl benedicti haffwer wænt *Bl. 105, verso.

I bokenne som kallas *ortus appostolorum* skrifwas / at i syria rike / ærw flere lanzskap oc konunga / En konungh i samma rike haffde dotter / hwilken som førstodh mz sannom skælom / at affgudh waro ey dyrka skolandhe / wtan en sandher gudh / Før hwilket diæffwllen wredhgadhes / mothe hænne / Thy i affgudenom som konungen dyrkade / gaff diæffwllen swar ey entidh / wtan flerom sinnom bywdande konungenom swa framt at han wille haffwa sik siælffwan oc alt sit rike bewarat / dræpa sina dotter / oc hænnas hiærta oc badha hænna hændher offra gudhomen før hælokt offer / Tha nødhgades konungen aff allom sinom herrom oc radhe / dræpa

sina dott*er* at ha*n* ey skulle ko*m*ma i h*err*ana wredhe oc affguda*n*nas/ konu*n*gen bødh nakrom sino*m* radh-giffwaro*m* at the hæ*n*ne skullo ledha lankt bort i øk-nena / at fadherliket hiærta skulle ey aff sorgh pinas om ha*n* saghe sina dott*er* før øgho*n* dræpas huilken wart wtledh sokkandes oc gratandes / oc kallade oppa høgxta gudh / Thy hændhe aff gudz føresyn at the som hæ*n*ne skullo dræpa / wordho rørdha aff misku*n*dh / sa*m*man lagdho sin radh thz ow*er* læggiande hæ*n*ne aff hwgga hadha hændrena / oc swa hæ*n*ne løsa giffwa / ok før aff hæ*n*ne anama*n*dhe sworen edh / at hon skulle swa lankt bortgaa / at fadher hæ*n*na skulle aldrigh enkte aff hæ*n*ne spøria ællar høra / oc at hon skulle aldrigh engho*m* thzta sighia ællar skalt kwngøra / Oc swa wnkom hon mz liffwet / oc tho handaløs/ æn før hiærtat drapo the en hwndh som them foldhe / oc toko hans hiærta oc offradho gudomen mz hæ*n*nas hændh*er* Sidhan gik thæ*n*na salogha iomffru*n* handa løs ow*er* skogha oc slætter søriandhe oc gratandhe lankt fran sit fædhernes landh / Oc kom omsidhe til eth iomfru clost*er* / huilket bygdh war æ*n*ne affgudi*n*no til hedhers / som kalladhes dea veste / Naar the hæ*n*ne sagho i konu*n*gxlekom klædho*m* / oc kræseleka i sid-hom oc tho handaløsa / spordho the hwadha*n* hon war ællar hwadhan hon kom / Æn hon kw*n*ne enkte annat gratandhe swara æn thzta / sandh*er* gudh weth at iak ær menløs / The anamadho hæ*n*ne / æpth*er* nakon tima kom konu*n*gen aff thz riket / til thzta clost*er* mz sinom son at søkia thæssa førnæmdha io*m*ffrur / hwar konu*n*gx-sens son saa iblandh andra thæ*n*na konungxleka iomffruna/ astunda han hæ*n*ne fæste / oc badh kærleka sin fadh*er* th*er* om / Oc nar fadhren thz ey wille w*n*na til

godho / æpther thy han ey wiste aff hænnas slækt oc saa hænne wara handaløsa / tha sywknadhe wnge mannen konungxsens son / oc swa framt at han ey lifflos wardha skulle / nødhgadhes konungen them samman føgia i ækteskap / oc brøloppet giordhes mz konungxlikom stadh / Naar nakor aar framlidhen waro / doo konungen / oc konungxsens son opphøgdhes i konungxsens sæte æpther sin fadher / Nakot æpther wart drotnighen haffwandhe / j them tima reste konungen hær meth sinom fiendhom / som hans langsendha skinnadho / i hans fran waru fødhe drotningen karskan oc faghran son / aff huilkom allom wart glædhi / bodh sændhes til konungen mz breff æn sændhabodet laa ena nat nær en friboren man / aff huilkom konungen haffde takit stora æghodela / rætwisonne wtkræffiande / Naar thænne man hørdhe thænne nyia tidandhe diæfflenom tilskyndande / giordhe han sændhabodhet drwkkit / oc honom soffwandhe stal han bort aff taskonne breffwet / oc bewaradhe insiglet helt / skreff eth anna[t] breff / oc besigladhe mz samma insigle / swa lydandhe / wari konungenom witherliket / at hans handaløsa hwatru haffwer føth eth trol / diæfflenom likast hwilket som haffwer stort hwffudh krokotan hals / oc obequæma hændher oc føther / asna øron / rædhelikan øghon eth owan før thz andhra etc Oc sagdhe mer / at ey ware loffleket tolket trol leffwa konungenom til wanhedher Arla om morgonen stodh breffdragaren opp ey wetandhe hwat giort war / ladhe a wæghen oc kom til konungen at bodha nygia glædhi presenteradhe honom breffwet / huilket konungen læsande wart mykyt drøffder aff tolkom son / bødh breffdragarenom hær om enkte tala / Oc skreff breff mz

then samma igæn / oc bødh at barnet skulle bewaras / at han matte framdeles thz siælffwer see / J hemfærdhenne gæste ather breffdragaren nær før næmdha herra / huilken førwitin war sporde hwat konungen aat lagdhe / giordhe han drwkkin som før / oc stal konungxsens breff aff hans tasko / Oc nyt breff skreff til konungxsens fræmsta riddara / besighlat mz konungxsens jnsigle / Swa lydandhe at the skullo ena nat lønlika wtledha drotningena oc mz sonenom dræpa swa framt the siælffwe willo sin hwffudh nywta Naar riddarane fingho thz breff / drøffdhos the mykyt / oc fragadho breffdragaren hwat konungen bødh mz sin eghen/ mwn / breffdragaren swaradhe ey annat æn nar konungen / haffde læsit breffwet bødh han mik thz før engom sighia / Tha gingho thænna wæpnarene til radz / oc ower lagdho at the willo fulfølia konungxsens bodh oc om nattatidh leddo the hænne wt mz barnet i en skogh at dræpa them badhen / huilket hon wndherstodh / tok til at ropa til gudh / oc mz gratandhe tarom bidhia / at the skullo spara menløso barneno / Oc æpther gudz wilia rørdhos the til miskwndh / oc badho hænne loffwa mz sworen edh / at hon skulle swa lankt borth gaa i fræmadha landh oc rike at engen skulle aff hænne høra ællar spøria / oc swa slæpto the hænne / Oc swa gik hon wilfarandhe i øknene / the nattena ower sokkandhe oc gratande Naar som dagadhes / ledh hon mykyn tørst / oc kom omsidhe til enna dywpa kællo / oc saa nidh i hænne / enkte haffwande thz hon kwnne øsa mz / oc swa wandandhes / bøgdhe sik nidh i kællona / slæpte pilten aff armenom nidh i dywpa watnet / Æn hwat sorgh / drøffwilse oc grat tha haffdhe the sorgh-

fulla modhren / som hwar mænniskia tænkia kan / Thy ey war mænniskia nær hiælpa kwinne / som skriffwas / hwar men ær handaløs wtan anbodh / swa war wisseleka tæssen salogha drotnigh / som ey haffde hændher oc ey anbodh / oc thy ropadhe hon til sin hymmelska gudh sighiande / O min gudh hwru iak nw førfar mꝫ minom son / som altidh hoppades i tik aff førsta barndom Æn miskwnsammaste gudh hogxswaladhe hænne i sinom drøffuilsom / sændandhe hænne sin ængil / huilken kom til hænna i wngxmanꝫ liknilse oc ophøgdhe watnet i kællene / pilten oppe flytandhe liffwandhe som lættasta fiædher / huilken han opptok / Oc nar modhren wtrækte stompana at taka pilten / tok ængillen om them oc gaff hænne badha hændrena igæn / oc hwarff sidhan borth Tha wart modhren oppfylt mꝫ største glædhi / oc kalladhe sin son bartolomeum som lydher filius suspendentis aquas Thꝫ ær hans son som ophøgher watnet takkande gudhi / Tha kwngiordhes hænne aff gudhi thꝫ hon skulle ey længher gaa wtan the sik til thꝫ closter hon førra war hwar hon kærleka war wnfanghin / I thæn tima kom konungen hem mꝫ sigher aff stridhenne / wndherstandande / alt ærandet / foor at søkia æpther hustru oc son / oc kom omsidhe gratandhe til thꝫ samma closter / kwngørandes them jomffrum thær jnne sina hiærtans sorgh oc we / æn nar iomffrunar kwngiordhe honom hustruna mꝫ sonenom helbrigdha thær wara / oppfyltes han mꝫ store glædhi / oc førdhe hænne til sit palacium / Æpther konungxsens dødh / waldes bartolomeus til konungh oc widherkændhes en sanna gudꝫ tro Aff tæsso maa mærkias at

bartolomeus ær aff konunga slækt oc siælffwer konungher/ swa lydher oc legenda sighiande honom wara klæddan i purpura oc collebio/ oc i allom hørnom sænkt mz pærlom/ collebium ær jomffru mantil sidher nidher oppa hælana.

XIII—XIV.

SAGAN OM S. MATHEUS,

SAMT

S. SYMON OCH S. JUDAS-SAGAN.

XIII.

SAGAN OM SANKT MATHEUS.

S. Matheus i Blå-manna landet.

*Matheus kom til blama*n*na landȝ Ok ſan thær twa koklara: swa diæfwlȝ fulla at the thoko aff mannu*m* helso Ok syntis athir gifwa Annar thera heth ȝoroes Ok Annar arfaxath :: Ok varo j enom stadh som kallas (xx magdaberg) (R the waro til sua sto*re* høgferdh ko*m*pne at the loto sik af allo*m* hedhra for gudha) Thær kom mathe*us* Ok giæste at ens *cr*istins manȝ som Philipp*us* *cr*istnadhe (xx *in*nan judha la*n*de) ok war renlifuis man wældugher kiæmener blamanna drotningx Matheus p*re*dikadhe ther Ok disputeradhe mædh koklaru*m*: Prøuadhe før folke them fara mædh fals: Ok wara falsara Ok gaff them allum bøthir The giordho siwka: hans husbonde spurdhe matheum: hwar han nam all (xx tungo maal) tala: Matheus visadhe hanu*m* huru thæn hælghe ande kom om pigiȝ-

*Cod. Bildst. Bl. 46, verso.

dagha dagh ifwir them alla ap*ostol*os: før æn the skildos aat j iher*usal*em j lugha*n*de tungo*m* oc gaff thom thrøst at rædhas jngin Oc tala oc forsta*n*da alla thungor oc sagdhe / Suaso*m* the fordhu*m* bygdho babel mȝ bælde tappadho førsto twngo Oc skiptis j fler*e* twngor swa at jngin vnd*er*stodh a*n*nan Swa fingo ap*ostol*i alla twngo maal tala oc forsta*n*da so*m* vp skulu byggia mȝ ødhmiukt the hælgha kirkio oc cristna tro / ey mȝ steno*m* wta*n* mȝ dygdhu*m* oc gudheliko*m* jærtekno*m* swa høgha at the som stadhelika (tro) magho thædhan (vp) stigha til himbla

---

Drakarne. — Konungens son får lif.

---

*Bl. 47, recto.

*EN kom mȝ tidhindum til mathe*um* ok hans hosbonda. At ther mu*n*de koma coclara(*na*) mȝ thwem størstom drakom som blæsa bræ*n*naste*ns* (eldh) wt aff thera mu*n*no*m*. ok næsum. Ok dræpa folk*it* mȝ siukom røk. swa at æ*n*gin lifuar aff them fore wardher (stadder). Matheus væpnte sik mȝ korsse for bryste ok ænne. Ok gik wrædder wt (*xx* mote) them / jemskøt fiullo draka*na* hanu*m* til fota ok lagho som (the waro) dødhe Matheus sagdhe til coclaranna. Hwar ær nw idher list ok konst wækkin wp dracana æn j githin Hafdhe iak ey bidhit min gudh for idher. tha hafdhe the giort nu thȝ widh idher som i wilden At the giordhin mik. Sidhan folkit kom mykit saman. tha bødh mathe*us* draconim wpstanda Ok thædhan ryma fiærrin til ødhkna. ok ængom aldre skadha gøra. swa

giordho the som han bødh. Matheus burdhe ther faghra *pre*dican af *para*dyso huru høgth thȝ ær Ok himnu*m* næst Ok at ther waxe hwarke thorn ælla thiȝstil Oc at ther ey falna ros ælla liliu. ælle annat blomst*er* Ok at ther komber hwarke ([x] hel ælla [xx] dødh æll*er*) ælle Ok ther flygha fughl(a) at ma*n*ȝins budhi ([R] oc høris søt*er* ængla sang*er*). Ok at første ([xx] ma*n*ni*n* var) thædhan wtkastadher thy at han war gudhi ey lydhogher. Ok at war he*rr*a læt sik ther til fødhas mȝ wara nat*ur*u At wi skulim ather hædhan føras til himna *par*adis som æn ær ærlikar*e* æn thȝ *par*adys som adam war wt aff kastadher / wndher thæsse *pre*dikan kom tidhande at konu*n*gsi*n*s son war dødher Ok (thær) war grather ok alla læto (illa) i konu*n*gs gardhe Ther komo ([R] the badhe) ko*m*pane ȝoroas ok arfaxat (at) gifua liff them dødha ok gatu ([xx] thȝ ey) giort ([xx] oc thy) lughu (the oc sagdho) at konu*n*gs son ær hædhan thakin i bland gudha(*na*) ok wil ([xx] nær tho*m*) bliwa qwar Ok sagdho konu*n*genu*m* sua / affgudha mønst*er* skal vpbyggia(s) thinom syni (til hedhir) Ok bilate (gøras) aff gul. ok skipa hanu*m* offer ok *pre*ste. Drotni*n*gena kæmmener læt gøma koklarana. Ok læt kalla math*eu*m for konu*n*gin Math*eus* calladhe (a) ih*esu* *christ*i na*m*pn yfuir thæn dødha. Ok stodh wp lifwandhe ok wæl heel([R] brøgha) ([xx] tha) war(dh) conu*n*gin swa fæghin at han fioll for mathei føther mȝ myklum thakkom

---

Konung Egippus kristnas.

KOnu*n*gi*n* ([R] het egyppus ha*n*) sænde breff ifuir alt sith riki Ok biudher allom koma mʒ offer gull ok silfuer Oc sagdhe gudh wara komin En then dyraste jnna*n* ma*n*ʒ hami. Alle komo mʒ gulkronu*m* Ok riko offer Ok wildu hanu*m* offra som gudhi. Matheus sagdhe til them hwat gørin j: Jak ær ey gudh wtan ihe*su* *christi* thiæna(ᛉste swen [xx]ra) som ær en sandher gudh Ok kom them alla ther til at the bygdho ihe*su* *christo* kirkio mʒ thʒ gul ok sillf the thiit førdho at offra *sancto* matheo Ok fulko*m*n([xx]adho stort) mønster ok dyrt Jnnan xxx dagha J thee kirkio saat mathe*us* A biscops stole ([xx] j xxx aar). Ok kom alt egýpto land mʒ ([xx] blama*n*na) ([R] land) til c*r*istindom *Egippus blamanna konu*n*ger Ok drotni*n*gin. Ok alt thera folk ok hærskap døptos til kristnu. Ok thera dotter ephigeniam wigdhe mathe*us* (til) renlifu(ᛉis [xx]e oc giordhe hona til abbadissam ofuir tu hu)*n*d*ra*tha jomfrwr

*Bl. 47, verso.

Nunnan Ephigenia. Konung Hyrtacus dräper S. Matheus.

EPter egyppu*m* konu*n*g ([R] wardh hyrtac*us* konu*n*ger) ha*n* thrøste ey sik halla rike ok kronu wtan ha*n* ([R] finge) ([xx] ephigenia*m* sik til hust*ru*). Han wiste matheu*m* wara hæ*n*ne høgxta Radh. Ok andelikin fadher. Ok bødh hanu*m* halft sins rikis jngiæld en han ski-

padhe swa at ephygenia giptis hanu*m* ,Matheus badh han koma til -kirkiu wm (*x x* søndaghe*n* sua som) ephigenie fadher giordhe Ok høra ther ha*n*s p*re*dikan for ephygenia aff hionalags lofui Huru goth thꝫ ær ther thu godh koma saman Conu*n*gin for fæghin til kirkio Oc wænt*er* høra the radh hona (R skulle) wenda Matheus lofuadhe dighirt ræt hio*na*lagh mꝫ mangom ordhom. ok alt hørdhe konu*n*gin thꝫ gærna. Oc wænte alt at han wildo swo wænda ephigeniam til hans hional*a*gh (oc vilia). Sidhan wendhe mathe*us* sina talan til annan ænda. Oc badh folkit gørla at gøma. Ok sagdhe swa mædha*n* hionalagh ær swa got ok ærlict ther thꝫ ær møghelict (R oc rættelika halꝫ). tha witin j wæl alt folk hær sithin. at wm nokor man dirfdhis til at locca til sin konu*n*gs fæste mø fran hanu*m*. han finge konu*n*gs wredhe oc forgiordhe sit eghit liff. Huru matte tha (thu) iordhrikis konu*n*ger bedhis ephygeniam til hionalagh som ær fæstemø thi*n*s he*r*ra himna konu*n*gs hanu*m* wigdh wndher hælgho wile Konu*n*gin gik wredher ok galin fra p*re*dican. Matheus stodh æpt*ir* (R oreddir) ok trøste (R folkit) til tholomodh. Ok gaff gudhlic signan ifuer ephygeniam Oc alla hænne io*m*frur. ther the alla ffullo rædda for hans fother. Sidhan mæssa*n* war swngin Ok matheus stodh a sino*m* bønu*m* vplyptu*m* handu*m* gen himnu*m* kom en aff konu*n*gs wæghna bak hano*m*. Ok (lagdhe *x x* stak) han(u*m*) genu*m* mꝫ spiuthe Alt folkit for mꝫ eno hiærta. at inne bræ*n*na konu*n*gin for tholika gærni*n*g. P*re*ste ok klærka (for)manadhe them ok aff taldu. Ok komo them (atir) til kirkio oc hioldo hans d(ags *x x* ødꝫ) høgtidh mꝫ glædhi / konu*n*gin (*x x* widhirfrestar sidhan) mꝫ budhskap*um* oc brefwm (*x x* mꝫ

qui*n*nom oc koklarom mʒ thera list at lukka oc vænda ephigenie) ([R] hugh æpt*ir* sin vilia oc kærlek oc halp hano*m* inkte) Sidhan han wardh orwana wm sidhe at wenda hona fra gudhlike lofuan. tha læt han eld thænda j hænna clost*er* Ok bødh jnne bræna. alla guʒ iomfrur. Tha tedhis s*anctus* matheus Ok wændhe allan lughan fra klostreno Oc til konu*n*gs gardh Ok bran th*er* inne ([xx] alt thʒ) th*er* waar lifuandis ([R] oc døt). vtan konu*n*gin Ok ha*n*s enugha son Ok fik ([R] gi*n*stan) diæfwlin wald ifw*er* sonin. Oc lop diæfla fuld*er* til s*ancti* mathei graf *Ok øpte ok lyste sins fadhurs synde. Conu*n*gin thær æpte wardh hwario*m* ma*n*ne ledh*er* ok fik fulasta spitælska soth Ok drap sik siælfuir wm sidhe aff harme Rikis h*er*ra wrdhu thæs fæghne. Ok toco til konu*n*g rættan rikis arfwa brodh*er* ephigenie son egippi konu*n*gx godhan c*ri*stin man som ha*n*s fadh*er* / han war konu*n*g*er* lxx ([xx] aar) Ok æflde som bedhirs h*er*ra guʒ dyrk ok c*ri*stindom. Ok fylte alt blama*n*na landh mʒ c*ri*stnu*m* kirkiu*m* Ok lefdhe son epter sik fadherlika godhan ok gudhlikan konu*n*g som hans forfædh*er* waru / ʒoroas ok Arfaxat flydhu for matheo til p*er*sie landh. fra thæn dagh han upreste konu*n*gs son aff dødha. hans læst ær ([xx] *ver*dhugh j the helghe kirkio oc vardhir) læsin (optast) Ok hona p*re*dicadhe s*anct*us barnabas oc giordhe mʒ henne jærtighne. Oc læt ([xx] the sama læst ha*n* skreff mʒ sino*m* ha*n*do*m* nær) ([R] sik iordha oc fan ner ha*n*s beno*m* j gelasij pawa daghu*m* v[c] aro*m* æpt*er* wan h*er*ra)

*Bl. 48, recto.

XIV.

SAGAN OM S. SYMON OCH S. JUDAS.

Vår Herre och Abgarus.

* SYmon oc judas waro køtlike brødh*er*/ badhe *Bl. 48, recto.* sa*ncti* jacobi Alphei [oc] wara fru syst*er* syni/ P*re*dicadho badhe saman wm sidhe/ j p*er*sie lande Ok hørir først til at sighia/ hwat judas giordhe før æn the saman komo j p*er*sie lande. Abbagarus konu*n*g*er* (*xx* medie) lan*z*. aff thæn stadh fordhu*m* heth. rages medor*um*. Ok nu heth*er* edissa. sende breff waro*m* h*er*ra m*z* thænna ordhom Jh*es*u sælu*m* helsara som ær sedher ok tedher j iorsala lande. Abbagar*us* enchanie son (sændir) godha quæthiu Jak hafuir hørt aff thik oc thinu*m* jærteknu*m* huru thu lækir siuka m*z* ordhe ensa*m*nu/ ok biudh*er* blindom se Ok haltu*m* ganga spitælskom rena wardha: Ok dødhu*m* lifua. ok alt lydhe thino ordhe Oc wardh*er* som thu biudh*er* Ok hær m*z* prøfua jak eth aff thwem At thu æst Antiggia gudh siælfuir/ comin af himnu*m* ælla gu*z*son Oc for thy bidh*er* iak thik m*z* (mi*n*o) brefue at thu wærdoghas koma til min ok lækia mina langsama sot/ iak hafuir Ok th*z* forstandit at iudha æru thik ey godhe Ok wilia thik forradha. kom til min jak hafu*er* en fastan stadh ey swa stora*n*. som han ær ælla godher.

ok ærliker. Ok tho yfrith ru*m*ber (R os badhu*m*) War he*r*ra skref hanu*m* breff ok answar Ather i gen. mȝ siælfsins hænde. Ok war brefuet sc*ri*fuet wm thenna mato. Sæl æst thu mik throdhe (osedom). Swa ær ok sc*ri*fuat. innan hælgha spama*n*na boku*m*. At the skula thro mik aldre saghu. Ok the wantro(ne) wara / mik se ok høra / Wm thina bøn at iak wili koma til thin ær swa fal (xx at mik tilbør) at fulkoma alt thȝ jak ær sændher til. Ok sidhan (xx atir) vp takas aff them mik sænde. Ok sidhan jak ær vptakin sændher iak thik min discip*ulu*m som thik skal gifua badhe liif ok helso. badhe thæsse hems. ok Annars. Abbagarus sidhan han fan. at gudh mu*n*de ey siælfuir til hans koma. Tha sændhe han en (ϒ scrifuare xx malara) til

*Bl. 48, verso.

war he*r*ra at læta *(ϒ sc*ri*fua xxmala) thȝ likaste ænlete waru*m* he*r*ra han gate (ϒ Scrifuaren xx tha malare*n*) (R ko*m* til wan he*r*ra) gat (ha*n*) ey fæst sin øghon Ok ey set (xx mot wars he*r*ra ænlite Swa stort) sken (oc) gudhlikt liws oc maghtokt (gik) aff hans æn(xxlite / tha tok war he*r*re aff malarano*m* hans linna klædhe oc lagdhe vidh sit ænlite oc inthrykte j li*n*na klædh*it* sins ænlitis skapnadh). ok sænde thȝ Abbagaro konu*n*ge Som gladher thok aff allo hiærta widh / fæghins fund Hwilki(ϒn skap xx*n* skapnat) thȝ bilæte hafdhe sc*ri*fuar Ok witnar ioh*anne*s damacen*us*. som ther sc*ri*fuar (af) mæst / aff allu*m* hælghu*m* mæstaru*m* Ok sigher at æpte thy liknilse / war waar he*r*ra wæl øgdher ok wæl brynadher hafdhe lankt ænlite ok nidher lut / som wisar godha co*m*plexione*m* stadhliks ma*n*ȝ / Thætta wars he*r*ra breff (R so*m* ha*n* konu*n*ge*nom* sænde). hafdhe swa dighra dygdh ok makt. at innan (xx edissa) stadh / sidhan thȝ kom (thiit) ma(ϒther xxtte) engin hedhni*n*ge /

engin *cri*stno tro falsare ([R] liwa.) engin walꝫ he*r*ra sigh*er* winna. Ok æn th*er* komb*er* wald mꝫ orættu gen stadheno*m*. tha læs et barn wars h*er*ra breff (ɣ fore [xx]ofuir) portenu*m* Ok iemskøt biuda fiænda fridh ella flya. Thæssa nadh*er* frælsadhu opta stadhin aff wadha / til ([R] thæs thera) synder (thet) hindradho. Sidhan war h*er*ra for thil himna / sændhis iudas til Abbagaru*m* konu*n*gh Ok sagdhe sik ihe*s*u *christi* discip*ul*um wara. Abbagar*us* sagdhe sik se gudhlikt lius j hans ænlite Ok wæl kiænnas widh (at) han ware (sannelika) kænneswen ihe*s*u *christ*i / som han hanu*m* louadhe fordhu*m* sænda / at lækia hanu*m* badhe siæl oc likama. Judhas lofuadhe hanu*m* ok thrøste / fa allan sins hiærta skiælica*n* wilia æn han toke widh *cri*stna thro. Ok thrøst (ɣ aff [xx]aa) ihe*su*m *christu*m. Abbagar*us* sagdhe ([R] sik) sa*n*nalica tro. Ok thrøsta / ok g*er*na wilia hans hemna Ok alla iudha dræpa æn the waro ey wndh*er* romara wæriu. Judas læt fram bæra wars h*er*ra breff Ok lagdhe thꝫ widh konu*n*gs ænne. Ok fik iæmskøt hela bøth*er* af spitælsko sot / som hanu*m* war længe infødh:

De tvenne Troll-karlarne och Hertig Waradach.

SYmon p*re*dikadhe .j. egypto lande. mædhan iudas p*re*dicadhe j mesopotamia. ok ponto. ok møttas sidhan j p*er*sie lande. Ok fu*n*nu th*er* ꝫoroas ok Arfaxath so*m* flydhu af blama*n*na lande for *san*cto matheo / Waradach. heth hertugi*n* aff babilonia: han redde sik til stridh

a mot Jndie lanȝ hærskap / ok fik ængin answar aff sinom gudhum wm sighers lykku. han læt letha answar aff annar staȝ gudhum ok fik answar / at hans gudha thortho ey swara. Sidhan symon ok iudas komo ther til landa. Waradach leth at them letha ok fore sik føra. ok spordhe them hwa (ˣˣ the waro oc om) thera (ˣˣ ydhin) ok thera ærande. The swara sik wara iudha at ædhle. ok fadhers lande / ok sina idhu / ihesu christi thiænist Ok sit ærande thæssa lanȝ liff ok hel- *-su. Waradach sagdhe them wilia høra / then tima han ather kome hel ok sigher sæll. Apostoli sagdho hanum wara bæthra radh / høra før thera ordh ok sidhan følgha thera radhe / ok kænnas widh them / hanum matte ensamin sigher gifua / ella owini (ᴿ vidh han) sætta Waradach sagdhe sik forstanda them mera mugha. æn thera gudha som rædde thighia. ok (badh) apostolos sighia sik huru stridhin ginge Apostoli swaradho wi lofwm idhrum (ˣˣ gudhum) swara at i mughin prøfua at the liugha / tha øpte diæflen hardha stridh wardha ok mykit folk falla Tha logho apostoli at thera lyngh / (tha) sagdhe waradach j leen / thȝ ey ær lekir / mik rædhis widh aluara Apostoli sagdho til waradach war ey rædder hær ær fridher til landa mȝ (ˣˣ os) comin. Ok morghon daghs wm thærs tima (koma) til thin Jndie lanȝ (ˣˣ sændebudha) Ok bedhas thiæna thik mȝ fridh ok nadhum. Biscopa oc preste logho høgth aff spoth ok sagdho til waradach / the wilia at thina owini faa ingang i landhit ok winna thik wanræddan owarandhis. Apostoli swaradho sik ey bidhia bidha han manath helan vtan en dagh ensamin. Ok morghon røna / waradach læt gøma apostolos badha Ok biscopana Ok sagdhe them scula fa

*Bl. 49, recto.

hedh*er* ok æru / som sant hafua sagth Ok them bathe skam ok skadha lughit hafua. Annan daghs morghon sannadhis alt thʒ apo*sto*li sagdho Ok wilde tha waradach læta biscopa bræ*n*na Apo*sto*li sagdho sik sændha wara / dødhu*m* gifua liiff ok ængin læta sin giælda til døʒ. Oc menadho waradach dræpa them / waradach (*xx* bar thes) dighir(t) (R vndir) at the wildo ey sina owini liff skadha læta Ok ey thera goʒ hafua / ok læt them mʒ hedh*er* for sin he*rr*a konu*n*ge*n* koma. Ok sagdhe them wara wældhugha gudha i ma*n*na hami Ok sagdhe aff thera wisdom ok dygdhu*m* / ʒoroas ok Arfaxath waro th*er* nær Ok wændo thʒ alt til wærra. Ok sagdhe th*em* wara falsara. Ok wilia mʒ siin klokskap swika rikit. Ok forradha landhin / Waradach spurdhe them / æn the thrøsto sik disputera mʒ apo*sto*lis / ʒoroas ok arfaxat sagdho at ængin man ær swa wæl talandhe at han mist*er* ey sit mal. æn han wil wit (*xx* os) disputera Konu*n*gin ok hærtughin læto sama*n* koma alla mæsta (wt) mælingia Ok allom dø(*xx*ffdho) the swa male(t) at engin gat thu*n*gu rørt ælla nokra lundh teknat / ʒoroas ok arfaxat sagdho til konu*n*gin ok hærtughan th*er* til at (j) witin os sanna gudha wara / wi gifwm them atir maal / ok gøru*m* th*em* swa la*m*ma / at engin gith*er* fot af stadh rørt / th*er* næst wiliu*m* wi gifua th*em* ath*er* ganga. Ok læta them ypnu*m* øghu*m* ey mer sea æn mʒ naccu*m*. Oc lætin sidhan prøfua Æn symon ok judhas gita them hulpit *Alt giordho the som the sagdho mʒ diæfuilskap / wm. Bl. 49, verso. the matto øue*r*mer ær sakt Aff *sancto* Bartholomeo huru diæfla bø(t)te th*em* (R so*m* the giordho sielfue siwka) (*xx* The skamhalnadha) (R mæ*n*ne*na*) komo til apo*sto*los. Oc sagho tkem j fatcku*m* klædhu*m*. Tha

wantrøsto the a thera hiælp. Symon talar til them thʒ hittis opta / at innan gul sc*rinum* gø*m*as fatøko clute Ok j thræsc*rinum* gul ok gærsoma Ok hwa som gooʒ wil køpa. han skal mer scudha / hwat j ær j læteno æn i lætit siælft Ok ey skulin j thy mi*n*na thrøsta os. at wi æru*m* ey gulle clædde Jættin thʒ ([xx] oc) lofwin for idh*er* / at j widh*er* sighin diæfla dyrk Ok thron ensa*m*nu*m* ih*esu*m *christu*m / tha wiliu*m* wi gøra corss for idh*er* ænne Ok i skulin sidhan vrædde fram ganga Oc gøra coclaru*m* mera skam / æn the idh*er* giordho. Sidhan swa war giort vildu coclara sik hæmna. mʒ ma*n*gom ormu*m* som at thera budhi sa*m*man komo Conu*n*gin læt kalla ap*ostol*os / the toko ormana jnna*n* sin skøt Ok lætu them hugga ok bita coclarana siælfua Ok budhu them tho ey dræpa. Conu*n*gin ok alt hærscapith badho ap*ost*olos loua ormana at dræpa coclarana. Ap*ost*oli swar*adho* wi æru*m* sænde at dragha fra dødh ok til liff. Ok ængin th*e*n dræpa som lifuer. Orma rifw swa ok slitu coclara køt At the tuthu for wærk som wlua. Ap*ost*oli badho til gudh wm sidhe. Ok budhu ormana aff guʒ wægna ath*er* swgha alt sit eth*er* aff sælugha coclara liue / ællær waræ thøm ængen wan at liui / wærra war coclaranu*m* ok mer wærkte thøm Ok grætu sarare / tha the gafuo wt etherit æn tha the indrukko. Ap*ost*oli trøste thøm til liiff at the wordho hele ept*er* triggia dagha wærk. Ok sidhan swa sannadhis. At the badhe hele waro Como til thera ap*ost*oli ok sagdho. Ath guʒ thiænist ær fræls Ok ængin nødhgar ([xx] gudh til siin) Ok badho thøm frælsa fara ([R] oc wtwælia) hwilkin wægh the wildu. The hærdho sik i ondskap / ok wordho thæs wærre. Ok wændo mæstadel aff babylonia til willu amot ap*ost*olos

---

Det nyfödda Barnets svar.

Um thæn tima fødde en h*er*tugha dottir barn ey ma*n*ne gifwin / ok wittis eno*m* diækna fadhers na*m*pn / Ok tha modher frænder barnsins / wildu dræpa diæknan Como ap*ost*oli honu*m* til hiælp ok læto koma for sik badhe diæknan ok barnit nyføt. Tha spurdho the barnit æn diæknin war thæs fadher Barnit swar*e* thenne diække ær ren ok hælagher / ok aldrigh smittadhe han sit køt The badho sidhan ap*ost*olos sighia sik fadher barnsins / the sware Os hørir til (at) orsaka menløsa. oc ængin sacan lysa /

De tvenne Gamarne.

Um then tima ([R] wurdhu) thwe gama *(xx løse *Bl. 50, recto. so*m* læste oc j*n*nelucte waro) ok slitu ok sulghu / hwat them møtte. Ap*ost*oli como thit mʒ Acallan ih*es*u *christ*i na(xxmps) (genstan) wordhu grymi gamæ swa spaki som faar

Sol-templets fall. — Apostlarnes martyr-död.

Tha ap*ost*oli wildo thædhan til andhra landa / tha dwaldos the mʒ mykle bøn c*ri*stins folks / æn i babilonia et ar Oc siæx manadha. Oc c*ri*stnadho mʒ konu*n*ge

ok lanʒ h*er*ra. siæxtighi thusandh vaxit folk. wtan barn. ʒoroas ok arfaxat fludhu thædhan til en annan storan stadh. som kalladhis svamair th*er* waru .lxx. afgudha biscopa. ok p*re*ste. ʒoroas ok arfaxat ([xx] badho tho*m* oc rædhu) at the latin ap*osto*los ([xx] engalu*n*d le*nger*) lifua: æn the th*er* koma. om the wildo ey ta(p)pa sin hedh*er* ok æro ok sinna gudha: Ap*osto*li komo til thæn stadh. wm sidhe Ok wordho iæmskøt. draghne til solinna mønstir. Diæfla øpte th*er* wt aff thera ma*n*na mu*n*ne som the jnna*n* qualdu. hwat hafue*n* j mʒ os sysla. guʒ ap*osto*li. Sarlika bræ*n*nu*m* wi som inna*n* lugha lagdhe widh idhra como Guʒ ængil tedhis ap*osto*lis Ok bødh them wal sins m*ar*tirij/ ælla owinu*m* bradhan dødh. Ap*osto*li waldu sik held*er* dødhin siæluu*m* at guʒ owini matto wændas mʒ iærtighnu*m* ok wardha guʒ wini Ap*osto*li tala til folkit. th*er* til at j fan vitha at idh*er* bilæte æru ful mʒ diæflum biudhu*m* wi them af guʒ ([xx] lydhno veg*na*) At hwar thera gange wt aff sinu bilæte Oc bryta sit eghit herberghe. J samu stund tedhus (allo*m*) thwe ([xx] suarte) blamen wt aff bilatunu*m* ganga ok brutu sin herb*er*ghe Ok flydho sidhan ok thuthu som wlua: Biscopa ok p*re*ste hemdu sin harm Ok drapu th*er* guʒ ap*osto*los. J ([xx] the*n*) sama tima tha wædhrit war blidhast ok solin skiærast kom thordina bresker ok lyghnu eld*er* swa stoor. at monstrit brast syndh*er* i thry. Ok ʒoroas ok arfaxat ([xx] brændus j kol) ([R] af liu*n*g eldeno*m*) Conu*n*gin aff babilonia læt ap*osto*lor*um* ben føra mʒ hedh*er* til babilonia Ok ifuir them byggia wænasta mønstir ok ([xx] størsta)

Om en annan S. Symon.

Thre hælghe mæstara ysodorus ok eusebius ok ioh*ann*es (be)leth m*ʒ* them sighia ok sc*ri*fua. at s*anctus* symon sidhan han p*re*dicadhe jnnan egypto kom ath*er* til ier*usa*lem ok war th*er* biscop*er* ept*er* s*anctu*m iacobu*m* dødhan mang ar ok reste aff dødha. xxx dru*n*cnadha mæn. Ok lifdhe hu*n*dradha ar .ok. xx til trahian*us* keysare war Ok j hans daghu*m*. com til ier*usa*lem en Rømsker h*er*ra Articus. Ok læt fanga symone*m* biscop ok manga lundh pina for thro*n*ne ok a sidharsta. a kors fæsta. m*ʒ* hwarsma*nʒ* vnd*er*. at swa gamal (*xx* man) gathe m*ʒ* thøldu*m* tholt tholikin sarøka / æn hwar som gørla gømir at (R oc gr*a*nlica) (*xx* søker) j thera bokum oc andra mæstara tha find*er* han m*ʒ* sa*n*nu at thæ*n*ne korsfæste biscop*er* war annar symon ok ey ap*osto*l*u*s. wtan war brodherson *joseph oc *Bl. 50. verso. cleophe (son) Ok modherbrodher symonis ok jude Ok iacobi sona marie alphei oc halfbrodh*er* wara fru guʒ modh*er* Thy at symon ap*osto*lus war henna syst*er* son:

XV—XVII.

SAGORNA OM S. MATHIAS,
S. MARCUS OCH S. LUCAS.

XV.

SAGAN OM SANKT MATHIAS.

Om S. Mathiae val.

* MAthias waldis jnna*n* jude førrathera stath af ap*ostol*is sidha*n* war h*er*ra for til himna/ joseph heth thæn som inna*n* wal war lagdh*er* mȝ hanu*m*. hughnadha son ok rætuis. at widh*er*na*m*ne. brodh*er* s*ancti* jacobi alphei oc symonis ok iude/ aff thænna thwem fiol lot*er* yfuer mathia*m*. S*anctus* dyonisi*us* sigh*er* ok sc*ri*fuar at then loth*er* mathias waldis mȝ/ war ey annat/ æn et gudhlict lius ok andelict som gudh lyste sin wilia mȝ/ for ap*ostol*is. Hwilkin aff them twem (the) sculde til ap*ostolu*m taka/ oc ær ængu*m* lofuat mȝ andru*m* lutu*m*/ guȝ wilia leta *Bl 50. verso.

Om S. Mathiae företrädare, förrädaren Judas.

HAr wiliom wi første sighia aff iudas forradhara. Ok ther næst aff s*ancto* mathia ap*osto*lo. En iudhe

heth (ʏ symeon) (ruben) aff ysacar slæcth Ok hans kona ciboria / ena nat æpt*er* thera naturu bland / sa cyborea rædhelikan drøm / ok sagdhe sinu*m* bonda / wara m*ʒ* barns æmne Ok th*ʒ* mu*n*de wardha bansat barn / ok allu*m* judhu*m* til nidherfal. hon fødde son / ok rædd*us* badhin hion Ok wiste ey hwat (the) aff ban(ᛉ*n*adho *xx*satto) barne skulde gøra. wtan lagdhe han innan thætasta car. Ok kastadhe wt j sio / thædhan fløt han (R lifua*n*dis) Ok til et øland som kallas scarioth Ok hittis th*er* / ok fφrdis til conu*n*gin / ok vpføddis. til han drap conu*n*gs son ok drotninge*na* / thy at han wnd*er*stodh sik siælua*n* ey wara drøtni*n*ga*na* son / so*m* han we*n*te / mædhan han vpføddis kiærlika m*ʒ* hænne / af thy lande fik han scariothis na*m*pn / lønlika drap han konu*n*gsson. ok lønlika kom (ha*n*) wndhan / m*ʒ* skatma*n*nu*m* til ier*usa*lem / som førdho pylato skat (ᛉ loff) aff scarioth. Ok kom sik til thiænist j pylati hoff Oc wardh pylato miokit kær thy at (han) hafdhe licaste lu*n*d (pylato). En dagh stodh pylat*us* jnnan sino palac*io* Ok judas nær hanu*m*. Ok lyste pylatu*m* til æple / som han saa waxa jnnan næsta (træ) gardhe / Judas lop at hænta thædhan æple. Symeon [Ruben] ha*n*s fadh*er* wardhe for hanu*m* som gardhin atte / til iudas slo han til dødh / tho kænde hwarghin thera annan Ok hittis th*er* symeon [ruben] dødh*er* Ok ængin wiste banama*n*nin. wtan wæntu han (vara) dødhan (af) bradhu*m* dødha. thy at ænga tedhis wnd*er* (R*x* ell*er* saar) / wtan halsin war brutin aff l(*xx*idhi) / widh howdit. Pylat*us* gaff judhe symeo*ns* (*xx* hust*ru*) Ok hws ok go*ʒ* / ok th*er* hon succande (oc) syr(ᛉd*xx*g)hde opta / (*xx* spurdhe ha*n* idhkelica hwi) (R hon sørgdhe) Ok fik wita (R om siidhe) huru hon miste sin son /

innan *sio. Oc bondha bradhom dødha Ok giftis nødh- *Bl. 51, recto. ugh. Tha wndherstodh iudas sik wara son sinna konu. Ok banaman sins fadhurs / ok wardh illa widh sin misfælle. Han for mʒ modhers radhe til ihe*su*m. Ok bedhis nadh*er* / (*xx* jhe*su*s) giordhe dighrą nadhe widh han Scipadhe han tholfta wæraldinna domara / allum syndoghu*m* til thrøst ok æpt*er*døme. Thy wærre war han sidhan / at han brøt amot nadhu*m* / widh hanu*m* giordhu*m* / them til ræʒl / so*m* bryta sc*ri*ptamall /

Afguda-djefvulen. — S. Mathiae pina.

Athias aff juda p*at*riarcha slækt (oc) beethleem stadh wæl borin man / (oc) godh*er* klærk*er* / mʒ dygdhu*m* vp fødd*er* / h(*xx*vghnelikin) Ok miskundh (sambir) lætlat(*xx*ugh*er*) j lykku / tholamodhuger j genwærdhu ok oræddir Giordhe e wæl som han wæl wiste / ok andro*m* visadhe Første (tha) han p*re*dicadhe inna*n* macedonia lande / drak han ethir som guʒ owini hanu*m* skæncto Ok skadde hanu*m* hwarte (til) liff ælla helsu. Ok gaf helsu ok syn. cc ma*n*nu*m* som før wordhu siuke ok blinde aff them sama dryk. Diæfwlin tedhis them hedhnu i barna like / ok tho (*xx* g*ra*hæ-rotter). Ok rædh them dræpa mathia*m* / Guʒ owini le(t)tu mathiam thre dagha Ok fu*n*nu ey før æn han siælfuir wilde Ok gik tho ok war innan blandh them som le(t)to Tridhia daghin tedhe han sik kænnelikan. Ok sagdhe sik wara mathiam The bu*n*du hanu*m* hænd*er* a bak / ok drogho han mʒ halsrepe Ok myk*it* illa hannadho (R the ha*n*) / ok luctu i myrke (huse) ok

læstu. Diæfla mødde han mykit th*er* han sat Ok græniadho tha*n*num gen hanu*m* / æn ey thordho the nær hanu*m* coma / War h*er*ra tedhis hanu*m* m℥ myklo liuse/ Ok lypte han (vp) aff iordhene / th*er* han la / honu*m* til fota fallin / Ok løste hans bandh ok thrøste han m℥ søthum ordho*m* ok læste vp lucu*m* / Mathias kom løs for folkit ok prædike som før vrædd*er* Ok tha æn (R somlike) hærdhu sik som (før) gen hanu*m* / spadhe han them att siunka lifuandis til hæluit*is* Ok i samu stundh ypnadhis jordhin wndh*er* thøm Ok swalgh (R tho*m*) hela Ok ey sæla til hæluitis Alle the thetta hørdhe ok saghu / aff thom æpt*er* waro wordhu cristne Mathias kom atir til iudha land. Ok wænde th*er* m℥ p*re*dican ok iærteghnu*m* ma*n*ga til c*ri*stindo*m*. han gaff blindu*m* sea: Ok haltu*m* ganga. spitælsku*m* helsu. døwm høra ok dødhu*m* lifua. Abiath*er* iudha biscop*er* læt han fanga Ok bødh hanu*m* lifs frest at thænkia (R sik om) ok widh radhe taka. Ok ath*er* wænda aff willu. Mathias swar*e* sik wilia wæria m℥ sinu liui gudhlika. sa*n*nindh ok c*ri*stindom / ok gærna døø for gu℥ skuld / sidhan dømdhis han først til korss Ok sidhan aff korsseno liua*n*dis Ok wndh*er* stencast. Ok sidhærst vndh*er* øxe halshuggin / ha*n*s ben førdhus først aff *judha lande til Rom Ok thædhan wm sidhe til treuir j thydis(ꝉke) lande

*Bl. 51, verso.

XVI.

SAGAN OM SANKT MARCUS.

Inledning.

Thær næst wiliom wi sighia aff thwem ewangelistis som ey waro apostoli ok aff andrum them hælghum mannum som waru j apostolorum daghum før æn wi talum aff flerom pawm ælla keysarom

S. Marci Evangelium. — Hans lof.

MArchus ewangelista aff leui patriarcha slæct ok prestær j judha laghum gudhson sancte petri Ok sidhan kænnaswen kom til rom mʒ hanum. Cristit folk j rom badho marchum scrifua j læst alla sins mæstara predican til ewærdhelict aminnilse cristins folks/ han giordhe som han war bidhin. Oc screff tryglika/ aff sins mæstara munne. Ok tho lønlika. swa at ey wiste hans mæstare før æn alt war scrifuat Sidhan fik han sinum mæstara bokena. at prøfua ok rætta Ok fik dighra thak. aff thy at thʒ war alt gudhlic sannindh

han screff S*an*ct*us* petr*us* co*n*firmeradhe the læst. at læsa jnnan ([R] the hælgho) kirkiu wm alla wæraldena. S*anctus* petr*us* mærkte wæl at march*us* war fasther ok fulkomin j thronne ok sænde han aff rom til aquileyam at p*re*dica / ther kom han wtalict hedhit folk til thro Ok skref ther atir sina læst aff ny som ther gømis æn mʒ hedher j domkirkiu Ok the(e)s for folke innan mæstu*m* høgtidhu*m*. March*us* sænde s*anct*o petro til rom ærmogora*m* bæsta b(ʒonda ^xx^yma*n*) aff Aquileya sin guʒson ok (badh) han wighia til biscop. Ærmogoras kom ather til aquileyam wigdher biscop*er* Ok styrthe kirkiu mʒ æru*m* til han warth m*ar*tir wm sidhe. S*an*ct*us* petr*us* sænde m*ar*cu*m* thædhan til alexandria*m*. Ok p*re*dicadhe ther første man c*ri*stnu tro Philo wisaste iudha mæstar*e* sc*ri*fuer. at sidhan march*us* kom til alexandriam liuer ther vtalliet folk wnder ha*n*s mæsterdom. j. gudhelike thro ok thiænist ok renliui alt sama*n* som j eno clostre. Papias en visaste c*ri*stin mæstar*e*. ok biscop*er* af gerapoli sc*ri*fuer hans loff j bok ok prysa han dighirt mʒ dyrom ordom. Petr*us* damian*us* Ok en aff them visaste sc*ri*puer hans loff. mʒ tholiku*m* ordom. Swa mykla nadher giordhe gudh mʒ s*anct*o marcho / at alt thʒ folk han kom til c*ri*stnu. wardh iæmskøt renlifuis folk ok all alexandria war clost*er* licast / han wænde folk til c*ri*stnu ok gudhilikan lifnat dighirt mʒ guʒ ordhu*m* ok storom ierteknu*m* ok æn mykla mer mʒ sinu*m* hælgha lifnadhe / hans ben æpt*er* han dødhan como ather til ytaliam at thʒ land ware wærdhugth hafua han dødhan som han *Bl. 52, recto. skref a sina læst mæ- *-dhan han lifdhe. Sæl ær alexandria. lyihat mʒ hans dyra blodhe. jemsæl ær ytalia hedhrat ok ærath aff dyru liggiande fæ ha*n*s

hælgha bona. Swa ødhmiuk*er* war *sanctus* marc*us* Ok swa nødhug*er* vilde han hafua (*xx* the*n*na værdlena) bedh*er* / at han scar thumulfing*er* sik af (*xx* haand) ther til at han matte ey biscop*er* wardha. Tho dugdhe hanu*m* ey th*er* m*z* flya waldit / thy at gudhlict jfu*er* bodh s*anct*i pet*ri*. war rikar*e* æn hans ødhmiukt / Óc wardh p*at*riarche alexandrin*us*

Järtecknet med Skomakaren.

Førsi tha *sanctus* march*us* kom j alexandria*m* kiænde han sin sco wara sunder. Ok thaccadhe gudhi so*m* han æ frælsadhe aff døz wærcu*m* *som* teknas m*z* skom so*m* gøras aff (R dødha diwra) hudhu*m* Ok fik eno*m* sutara at bøta. Ok wardh sutaren saar at første stynge (R j sina hand). Ok øpte then hælghe ande aff hans mu*n*ne. en ær gudh (R en ær *gudh*) S*anctus* march*us* thaecadhe gudhi. Ok trøste sik thæs bæth*er* at gudh mu*n*de fulføra hans ærande ok wætte muld m*z* (sino*m*) raka ok strøk ifu*er* sarit ok wardh handen j samustu*n*dh hel. Ma*n*nin kiændis widh guthlikt wald inna*n* bradhu*m* bothu*m*. Oc ledde marchu*m* in j sit hws ok lette gørla hwat ma*n*ne ælla hwadhan han ware han sware sik wara thiænisto man ih*es*u *christ*i. Ma*n*nin sagdhe sik gærna wilia sea ok kænna then h*er*ra tholikar man thiæna March*us* burdhe th*er* sina p*re*dican til husbondin kæ*n*nis widh sa*n*nan gudh ih*esu*m *christu*m ok døptis ok al ha*n*s hion. Sa*n*ctus march*us* wigdhe sin husbonda. innan alexandri*am* til

biscop han heth Anian*us* ok for siælfu*er* til pentapolim at p*re*dica Ok war th*er* thu a(a)r ok æfladhe c*ri*stnu (tro).

S. Marcus dräpes i Alexandria.

Thædhan kom han ath*er* til alexandria*m* ok fan th*er* faghra*n* c*ri*sti*n*do*m* Ok øcte hono*m* mʒ allo godho som snima war sagth. hedhna biscopa ok p*re*ste lagdhu hanu*m* le*n*ge (for) laghur. Pascha dagh th*er* ha*n* sagdhe mæsso. gripu the han ok drogho mʒ halsrepe thwa dagha til dødh han thækkadhe æ gudhi til han gaf vp sin anda. ok sidharste ha*n*s ordh waar thænne psaltar*e* v*er*sin Jn man*us* tuas d*omi*ne co*m*me*n*do spi*ritu*m meu*m* som thydh*er* a wart mal. J thinna hænd*er* mi*n* h*er*ra (^A gifuir) (antwardhar) iak min anda. A .lvij are wars h*er*ra. do s*anct*us marchu*s*. Ok the hedhnu wildu bræ*n*na ha*n*s ben tha kom swa stor thordyna bresker ok lynghn eld*er* at ængin thorde standa. Sidhan toco c*ri*stne mæn hans ben ok iordadhu (^R tho*m* mʒ hedh*er*) jnna*n* c*ri*stne kirkiu. S*anct*us march*us* hafdhe langa næsa Ok sidha brune. fagh*er* øghon ok scalluttan nacca. lankt skæg. Ok bæsta complexione*m* (^xx midhaldrugh*er*) nokot hærutt*er* (^xx astundande sin h*er*ra/ oc fuldir mʒ gudʒ nadh)

S. Marci ben flyttas till Venedig.

*Bl. 32, verso.

*A cccc lxvij. Are wars h*er*ra. komo køpmæn aff (^xx fenedi) til alexandria*m* Ok gatu luccat (oc mulat)

thwa preste som gømde sancti marci skrin at the læto them lønlika føra sancti marci ben til wænachi. Tha the lyptu benin wt af skrine tha røk swa søth luct wm allan stadhin at hwar man wndradhe hwat slict sætte. køpmæn skynde sik wndan til skips fæghne mꝫ godhom fanga. ok sighldu mꝫ andrum flerum dromundum. The sagdhe wm sidhe (sinom) companum j andro skipi. at the hafdho godhan inbyrdhis sanctum marchum. En aff them wilde ey thro wtan sagdhe them wara dara at føra nokors bonda ben af egypto Ok them wænta sik hafua sanctum marchum. J samu stundh wende sik siælft skipit som sanctus marchus war jnnan Ok grep til balꝫ frambre stamnin / annat skipit Ok brøth aff nokor bordh Ok hiolt swa længe At alle kændis wæl widh at sanctus marchus war inbyrdhis jnnan thera fylghe Ena nat tha the sighldu raskan bør jnnan storme Ok ængin wiste wæl hwart the waru komne. Tha taladhe sanctus marchus til en munk j skipina som hans ben gømde. Sigh skipmannomen at the lætin skøt ([xx] stryka) sæghlin. thy at wi ærum ey lanct fran lande The giordho som han bødh. ok sannadhis hans ordh tha (som) lystis ok funnu (the) sik wara komna for et øland a sina ledh. Ok thakkadhu gudhi ok sancto marcho godhum ledhsagara. the løntu sit liggiande gul æ hwar the til land komo som the bæst gatu. Ok thot hwaro kom folkit floccum til thera. æ hwar the bygdh landh søcte Ok øptu thøm sæla som sanctum marchum j følghe hafua. ok beddis jnnelika. at the mattu with como at offra hanum (oc) knæfalla ([x] fore hans hælgha benom)

Mannen som djefvulen fick makt med.

EN hardher man innan skipinu war æn wantro. At the hafdhu sa*n*lika. s*anctum* marchu*m*. Diæfwllin fik wald ifuir han. Ok qwalde ok mødde swa længe til han kændis sa*n*nelika. widh gudh ok s*anctum* marchu*m* Ok fik j samu stundh hela bøther Ok war allan sin ald*er* gudhi thiænugh*er* ok s*ancto* marcho:

S. Marci ben i Marmor-pelaren.

VEneciani. lagdhu. først hælagh ben j en pilara aff marmor sten swa lønlika: at ængin gate witit. wtan the ena bæȝstu oc wisaste aff stadhenu*m*. Thy at the ræddus forradhara. som alexandrini røntu / tha langer time war fram lidhin. Ok the alle dødhe han ther lagdhu viste ængin andru*m* wisa hwar hælagth ligiande gul lagh. Clærca sørgdho Ok lekmæn illa læthu oc ræddhus alle at thera fadh*er* ok staȝ *wæria(r*e*) war fra them stolin. (xx Mæn) ok q*ui*nnæ ok gamalt folk thoko widh fastu ok gingo mȝ korsum ok hælghu domu*m*. En dagh tha alt folkit war j kirkiu fastande a sinu*m* bønu*m*. brast pelarin siælfuir. ok stena vmcri*n*g fra*n* fiollu ok syntis allu*m* hwar scrinit stodh ok fu*n*no th*er* mȝ ierlignu*m* faghnadha fundh s*anctu*m marchu*m* fæghne ok sæle ok thoko thæn daghin hwart aar hælaghan halda:

*Bl. 53, recto.

Den Sjukes dröm och Skeppets räddning.

EN man hafdhe ledha soth. ruthnadhe hans kinben swa at madhka flutu ok wollu wt fluck*um* han kalladhe sik s*anctu*m m*a*rch*um* til hiælp mȝ gudhliku hiærta. ok fulk*om*pne thrøst. tha han soff tedhis han*um* s*anctus* march*us* (j) wæghfara*n*dhe ma*n*ȝ hami ok for rasklika. han*um* syntis som han at spurdhe hwat ma*n*ne han ware Ok hwi han for swa snart. han sagdhe sik wara march*um* Ok skynde(dhe) til hiælp eno skipi j sios wadha / han ræcte mædhan han swar*e* sina handh ifuir thæn siuka han wacnadhe mȝ hel*um* bot*um*/ litla stu*n*dh æpt*er* kom skipit in til fænadi. Ok sagdhu skipmæn huru the waru j lifs wadha. Oc s*anctu*s march*us* com thøm til hiælpa ok nadha Ok gafws tha gudhi thu loff. Ok thakkir for thu iærtighne send*er* (xx giordhos)

Saracenen i Sjönöd.

VEneciani thwe elle flere foro mȝ saracenis a. skipi til alexa*n*dria*m* Ok komo innan lifs wadha for storme swa at skipit løstis swndh*er*. wndh*er* theni / the cristnu fløgdhu j batin ok hioggo sundh*er* batfæstuna ok komo til lanȝ mȝ arom J samu stundh the skildus widh skipit gik hafuit luct badhe ifuir skipit ok folkit. En af them iættadhe som han gat s*anct*o marcho witia hans skrin. Ok wardha cristin æn han wndan kome. Thaghar tedhis han*um* en man fagh*er*

lius som solin. Ok grep han hand*um* w sion*um*. Ok førdhe han ok satte mʒ the*m* c*ris*tnu j bathin han kom til alexandria*m* hel mʒ them c*ris*tnu. han brøt sina lofuan. badhe widh gudh ok *sanctum* march*um*. til *sanctus* march*us* tedhis hanu*m* andru siñe rædheliker ok awitadhe han mʒ hoʒlu*m*. Sidhan for han ræddir til venecias. at witia *sancti* marchi skrin ok thok widh cristno ok hiolt. ok lifdhe wæl ok doo sæl:

Timmermannens fall.

EN timb(ʏre ^xx^ir) man giordhe nokot høghst. jnna*n* *sancti* marchi thorne. Ok fik badhe sændher falla. Ok *sanctum* march*um* til hiælpa calla iæ*m*skøt sattis han (^xx^ søfdir) søtlika a en biælka til mæn hulpa hanu*m* nidher menløsu*m*. Ok for ather vp gudhi thaccande ok fulkomadhe thʒ han skul- *-de gøra:

*Bl. 53, verso.

Den räddade Trälen

EN fatikir man aff prouænʒ en(s) he*r*ra manʒ thræl louadhe sina færdh til (*sanctum*) march*um* ha(ʏn^xx^*ns*) (he*r*ra) menadhe hanu*m* fara. thrælin ræddis mera gudh æn (^xx^ sin værʒlica) he*r*ra ok for wtan hans with / ok atirkom / hærrin bødh badhin hans øghon wtstinga / han kalladhe *sanctum* march*um* sik til hiælp herrans swena actadhe ænkte hans akallan wtan

castadho mannin widh iordh ok wroko starka ekespitir innan hans høs Ok gatu hanum enkte meen giort wtan brustu swnder stikkunar hwar epter andro sum at barns Ok swenane (møddus i) armum / herran bødh hanum bryta lar Ok føther aff hugga mʒ øxe Thagher wardh øxen bløt som bly. herran bødh hanum sla tænder ok mun swndher mʒ slæggium. æn glømde iærnin sina naturu ok wart sliøt ok atirslaghit ([xx] aff gudʒ makt / herren) kiændhis wm sidhe widher guʒ nadhe ok waldh ok bedhis hans nadhe ok for siælfuir til ([xx] vænedi) Ok swenin mʒ hanum. sancto marcho til loff ok først gudhi siælwm:

Riddaren med den afhuggna Handen.

EN thriuin riddare wardh illa saar j stridh swa at handin hengdhe widh Armin af huggin. Ok alle lækiara saghdu at hon(⅄a) skulde aff hugga(s) thy at aldre munde hon til nytta wardha Riddarin skændis wardha en hænther som war en godha handa (⅄ dræn-gir) ([a] vælborin man) Ok læt binda handena widh lidhin wtan nokon lækedom. Ok badh aff allo hiærta sanctum marchum sik til hiælp Jnnan samu stundh bundus hel saman handin ok armbrin. swa lytis løss ok lasta / ok als hindris. at han war iæmuæl før mʒ hænne som før / tha hanum war enkte wført / Arrit ensamit syntis lyta løst til aminnilse guʒ nadha.

Riddaren i floden.

Annar riddare ther han rænde sit ørss ifuir ena bro Ok fiol mʒ hæstenu*m* nidher aff brone til gru*nn*a han kalladhe *sanctu*m marchu*m* sik til hiælpa. J samu stu*n*dh recte hanu*m* s*a*n*c*t*us* m*a*rch*us* stang j hændher ok drogh han lifwandis til landh han kom sidha*n* siælfuir til venecias ok lyste gudʒ nadha ok løste sina lofuan

Mannen som räddades ifrån fångenskap.

EN man i mantua stadh lughin til lasta. laa .xl dagha jnne læstir j myrke (hws) hanu*m* leddis vnder løst j la*n*gu*m* *qua*lu*m* Ok syrgdhe mykit aff dighru*m* harme. Ok calladhu *sanctu*m marchu*m* til hiælpa. S*anctus* march*us* tedhis hanu*m*. ok badh han wræddan ryma / hanu*m* syfuiadhe for sorgh ok wente thʒ wara diæfla villu ok hæggoma drøma. S*anctus* march*us* tedhis hanu*m* annan tima. Ok tridhia. ok bødh hanu*m* lydha radhe. han trøste a. *christu*m ok *sanctu*m marchu*m*. Ok saa j samustu*n*dh loour ypna. Ok rymde o ræddir gønu*m* sina gømara / ok allan stadhin / swa at han saa alla mæn ok ængin sa han Ok brustu hanu*m* iærn af benu*m* som bla for lugha. han kom ok til vene- *chias ok løste sina lofuan *sanc*t*o* marcho mʒ thaccu*m*. ok lyste sina løsn af nødh mʒ guʒ nadhum (*[x]* for allu*m*)

*Bl. 54, recto.

Hungers-

Hungers-nöden.

Tha sylt ok hunger møddu ok øddu alt pul land. ok nær øddu tha visadhe gudh godhu*m* ma*n*nu*m*. At the plagha war them ifuir comin for thy at the hioldo ey s*anc*ti m*a*rchi dagh hælaghan / thʒ sama (aar) ther the louadho halda s*anc*ti marchi høghtidh wrok s*anc*t*us* m*a*rch*us* ey at eno sylt ok hu*n*ger aff thy lande wtan gaff iordhinne alʒscona fruct jueruætis mʒ wilda vædhru*m* ok tima regnu*m*:

Predikare-munkens Syn och död.

A cc .xli. Are wars *her*ra laa en wnger p*re*dica brodher siukir ([R] het iulia*nus*) jnnan papia. Ren ok hælagher wm sin lifnadh. tha han spurdhe sin p*ri*orem hwat hanu*m* syntis wm ha*n*s ([R] skipilse) Ok p*rio*r sware hanu*m*. at han mu*n*de skøt skipta hemu*m*. tha wart han aller blidher j ænlite widh the tidhande ok teknadhe sina glædhi mʒ handu*m* ok allom licamano*m* oc øpte. Giui*n* ru*m* brødher mine min siæl gi*ter* sic ey længer haldhit j likamanu*m* for fæghnis tidhandu*m* ther næst lypte han sina hænder gen himnu*m*. Ok sang søtelika then sangh. Ok ær et wærs j psaltare*num*. Educ de carcere a*nim*am mea*m* ad *con*fitendu*m* no*mini* tuo d*omi*ne Ordin tydha swa: Ledh wt mina siæl aff myrkestofw. at hon mughe lofua thit nampn. min *her*ra. Ther næst øpte han thʒ ordh s*anc*t*us* paul*us*

sc*ri*pu*er* hwa frælsar mik salughan man af thessa døȝ likama. th*er* næst so*m*pnadhe han lættu*m* Ok søthu*m* so*m*pne Ok saa s*anctu*m marchu*m* koma. ok sæthia sik nær hans siæng. Ok hørdhe ena røst tala til s*anctu*m marchu*m* ok spordhe hwat han th*er* giordhe ok marc*hus* sware. jak withiar thæ*n*na hædhan skal mȝ os Æn spurdhe røstin. Hwi han withiar hæld*er* han (Ɣs ^{xx}*om*) æn andhra hælghe mæn (^{R} marchus swaradhe) thy at han war mik særlika thiænugh*er* Ok witiadhe mina graff mȝ godhuilia. thy withiar jak han(Ɣs) j hans ytharsta tima J samu stundh sa han alt husit fult mȝ faghra folke j liusu*m* klædhum Ok hørdhe marchu*m* spyria them / til hwars the waro kompne Ok the*m* swara At p*rese*ntera thæssa siæl. J guȝ asyn. hær mȝ waknadhe brodherin Ok læt calla sin p*rio*re*m* oc sagdhe honu*m* ordh ok ænda ok so*m*pnadhe th*er* næst sælu*m* sympne ok do mȝ myklu glædhi:

XVII.

SAGAN OM S. LUCAS.

S. Lucas' lif och död.

LVcas ew*a*ngelista syrus at ædhle føddh*er* j anthiochia badhe siæla lækir ok likama s*anct*i pauli discip*u*lus gømde mødom(ꭗs) (oc) renl(ꭗifue *xx*ek) alla sina dagha lasta løs Corsfæste (sin) likama(ꭗ*n*) alla tima af allom ha*n*s lusta han fylgdhe ensamin s*anct*o paulo. swa at han aldrigh widh *han- skildhis. han skref læst. Ok c*ri*stnama*n*na bøn swa som han nam aff ware fru siælfue ok s*anct*o paulo ok for thy sc*ri*fu*er* han ensamin mæst af wara fru budhskap Ok wars h*er*ra føꝫlo ok vpfødhu Ok af allo thy ware fru særlika til hørir swa som inna*n* læsti*n*na prøfuas. han sighs ok hafua sc*ri*fuat første w*ara* fru bilæte he*n*ne licast. hans læst ær ok sottast mal aff allum. S*anctus* paul*us* siælfuer louar ha*n*s læst Ok callar hona sina læst thy at han war hans discipulus han skreff ok ensamin mæst aff ap*osto*lis hwat the giordho jnnan ier*usa*lem mædhan the saman waru aff thæs hælgha anda komo han do nat*ur*likom dødh i guꝫ fridhi ok ligger j antiochia.

*Bl. 54, verso.

S. Lucas hjelper staden Antiochia.

EN tima komo synda giældh jfuir antiochiam Ok wordhu belagdhe af (xx thom) hedhnu*m* som kallas tur(Ɣcidha xxchi) The c*ri*stnu kiændis widh sin brut Ok toco wit fulco*m*ne script tha tedhis s*anct*us lucas enu*m* wakno*m* ma*n*ne j waru fru kirkiu j tripoli jnnan liusu*m* clædhu*m*. Ok sagdhe sik wara luca*m* komin aff antiochia: Ok th*er* ap*osto*los ok m*arti*res sama*n* comna at stridha for c*ri*stna mæn Jnnan samu daghu*m*. striddu fa c*ri*stne mæn m*z* wtallecu*m* hethnu*m* Ok bruthu them vnd*er* sik som leon bith*er* lamb ok lofuadho gudh ok s*anctu*m lucam /

XVIII.

S. MARIA-MAGDALENA SAGAN.

XVIII.

S. MARIA-MAGDALENA SAGAN.

Magdalenas ånger och heliga lefverne.

* MAria magdalena calladh. aff magdallo borgh sino fædherne / wt komin aff konunga slæcth. henna fadher heth sirus henna modher eucharia: The waro thry samsyskene. lazarus Riddare. Ok maria ok marta ok skiptu swa (sino) fadherne / at lazarus fik agha. dighran del jnnan ierusalem. Ok maria. magdullum borgh. som hon fik aff nampn magdalena / ok (R martha) bethaniam. Ok tha lazarus war mæst til houa: Ok maria følgdhe mæst likams mak. tha styrdhe martha mz ærum bæggia thera goz. mz sino swa at lazarus hiolt rikt. Riddaraskap mz hænna forseo ok gaf rika almoso fatikom Ok hiolt dighran del warom herra kost ok hans apostolis ok discipulis. ok kallas for thy wars herra hærbærghis hustru ok saldu alt sit goz sidhan war herra war farin til himna Ok fingu wærdhit apostolis at fødha mz fatikt folk cristit Maria gaf swa længe sinum likama. mac (oc kræslihet) at han drogh hona ofriker til fulan lusta. swa længe at hon tapedhe sit hedhers nampn af ædhle magdalena Ok heth af allom syndogh (xx quin)na. Ok glomdhis badhe hænne

*Cod. Bildst. Bl. 54, verso.

na*m*pn maria ok swa. widherna*m*nit magdalena. ok (ꭗ wisto mæn ˣbeholt) thꝫ ena nampnit. som war syndogh (ˣˣq*ui*n)na Ept*er* lo*n*ga willu likama*ns* / wændis hænna hugh*er* ene stundh widh wars h*er*ra p*re*dican Ok wardh all*er* swa Andelikin aff køtliku*m* at hon glømde jæmuæl alla wærldi*n*na blygdh thyt *hughin fløgh aldær innan himnomin / ok kom th*er* in war h*er*ra sat widh bordh budhin til giæst (ᴿ j symo*ns* hws) ok thwo hans føther. wnd*er* bordheno mꝫ (sino*m*) tarum miok saro*m* Ok thørkadhe them mꝫ sino hare. husbondin bær thæs vnd*er* at hælagh*er* man tholde at hænna hænd*er* komo widh hans føth*er* (oc thænkte vidh sik) æn han ware p*ro*ph*eta*. wiste (han) hona badhe heta ok wara ena syndogha (ˣˣ qui*n*no) war h*er*ra forstodh hans hugh bæth*er* æn han siælfuir. thy at gudh ær nærm*er* siælinne æn siælin sik siælfue Ok sagdhe til husbondin han heth symon. Symon jak hafuir tala til thin. Symon swar*e*. Mæstare talin. thwe waro eno*m* gælskylloghe en hu*n*dradha pæni*n*ga. Annar halft hu*n*drath hwarghin hafdhe æmne at giælda (ˣˣ h*er*ren gaff) them badha lidhugha hwilkin aff them thwem elska sin h*er*ra mer. Symon swaradhe thꝫ ær min w(a)an at thæn mere nadhe fik / war h*er*ra sagdhe han ræt hafua fu*n*nit. Ok visadhe honu*m* at the salugha (ˣˣ qui*n*nan) giordhe hanu*m* mera thiænist æn han oc aff mere kiærlek thy at henne waro flere synde for gifne Ok sagdhe ther næst til maria*m* For thin (ꭗ dighra ˣˣstora) kærlek æru thik manga synde forgifna. Them mi*n*na forgifs / han hafuir mi*n*dre gudhlikan kærlek ¶ letha hær jfuer a*n*nan stadh j læstinne siælfue huru gudh forgifuer først hæluit*is* skuld oc wækk*er* ther mꝫ hiærtat til gudhlican elskogha. Ok

*Bl. 55, recto.

mʒ ælskogha*ns* crapt forgifuir. han sidhan fra*m*mer. thesse hems script ok skiærsla eldʒ plict thæssa thwa nadher næ*m*pnas. af hælghu*m* mæstaru*m*. Gr*aci*a opera*ns* & gr*aci*a coop*era*ns ¶ Thæsse ær the maria. so*m* gudh gaf swa ma*n*ga nadher ok godhwilia tekn. han wrok aff hænne siw diæfla. han (op) tende ok hona alla mʒ brænnande gudhliku*m* kærlek. Orsækte hona ther andre lastadho / gat ey haldhit taru*m*. tha han saa hona grata jfuir hæ*n*na brodher / wtan (vp) reste for hæ*n*na skuld. fyra natta (ᛉ døʒ gæst ˣˣdødhan) / ok gaf hæ*n*ne syst*er* marthe bøther af blodh(ᛉe ˣˣsot) som hæ*n*ne war til me*ns* (ᴿ j siw aar). Gaf hæ*n*ne thiænisto mø sighia. ok øpa thʒ søta lofuit / (ˣˣ hælagher ær thæ*n* quidhi*n*) thik baar ok sæla the spina th(ᛉik ˣˣu) didh(ᛉoˣˣe) / hon thwo wars h*er*ra føther mʒ taro*m* Ok mʒ (ᴿ sino) hare thørkadhe / hon ær th(ᛉʒˣˣe) første (^ folk) oppinbara script giordhe / hon sat for guʒ fotu*m*. ok hørdhe ha*ns* ordh. hæ*n*ne bar gudh siælfuir witne at hon (vt) walde (sik) bæʒsta(ᛉn ledh ˣˣ delin) / (^ok lifuande) hon følgdhe (gudhi) ok ha*ns* hælgha scara / hon thiænadhe thera tharwm aff sinu fædherne / hon stodh nær (ᴿ ha*num*) korsfæstu*m* / hon withiadhe ha*ns* graf mʒ smyrilso*m* / hon stodh ept*er* ensa- *-min. widh grauena tha ap*osto*li hem foro / hon *Bl. 55, verso. war ok wærdhugh sea ensamin han først at*er* liua som ensamin stodh (ˣˣ at*er* nær) dødh(ˣˣu*m*). Sidhan war h*er*ra for til himna. Ok iudha drapo *sanctu*m stepha*num* Ok lagdhe (j) wtl(ˣˣæghe) wars h*er*ra discipulos Oc the foro widha wm hedhni*n*no so*m* gudh wilde oc sa(ˣˣdhu) guʒ ordh (ˣˣxi)iij Aru*m* sidhan war h*er*ra tholde dødh.

S. Maria Magdalena i Marseille.

Maximin*us* en aff lxxij discipulis som maria war innan gømo sat af *sancto* pet*ro*. sattis j skip j iorsala lande af gudȝ owinu*m* wtan ledhsaghara. oc styre ok fødho Ok mȝ hanu*m* laȝarus ok maria magdalena Ok martha thera syster ok marthella he*n*na thiænisto mø ok *sanct*us celidon(i)us so*m* ih*esus* gaf øghon blindo*m* føddu*m* ok andre flere *cri*stne mȝ them. Ok komo mȝ gudhȝ thrøst ok styr*e* hele ifu*er* jorsala haf til marsiliam. Ok tha ængin wilde them hærbærgha. tha thoko the sic et skiul til w(xxaru) som A fast war widh afgudha mønst*er* thæs lanȝ. Ok tha maria sa folkit søkia til off*er* tha stodh hon wp gen them blidhu ænlite ok liusu / ok p*re*dicadhe for the*m* (R mȝ) wæltalande thungu (oc badh) ath*er* wænda af diæfla willu ok kiænnas widh sannan gudh ih*esum* *christu*m Alle wndradho jfuir hæ*n*na liusa ænlite ok viso ordh ok søtu tu*n*gu / ok ey ær thȝ wndh*er* at aff them mu*n*ne gingu wt søt ordh som fordhu*m* søtlika. mintus widh (vars h*er*ra) søta føther. Wm then tima kom thit (xx lanȝ høfdhingen) ok hans hustru. at offra gudhu*m* til at the wildu them barn gifua. Maria magdalena afræth them at offra wtan eno*m* sa*n*nu*m* gudhi ih*esu* *christ*o ok a han ensa*m*nom trøsta ok tro Ept*er* nokra dagha sidhan tedhis maria magdalena frunc (X at luctu*m* lucu*m* xxj drøme) ok sagdhe. Mædhan j ærin swa rike hwi lætin j them som gudhi thiæna dø for sylt oc frysa. Ok høtte hænne gudȝ hæmdh æn hon rædhe ey sino*m* bonda (xx hielpa) thera nødh

mʒ klædhu*m* ok fødho Fruan thordhe ey sighia sinu*m* h*er*ra hwat hon sa. Maria magdalena kom annan tima mʒ thʒ sama budhskap Ok ey thordhe æn frwn sighia sinu*m* h*er*ra. Tridhia tima kom maria magdalena for siæng ther the badhin lagho wredh ok rædhelik (ᛉ swa gloande xx mʒ gløiande) ænlite (sua) som h*er*bærghit bru*n*ne (alt) ok talar. Sofuir thu lanʒ røfuar*e* / limber thins fadhers diæwlsins / mʒ ether ødhlu thinne conu som ey wilde wisa thic mit budhskap. Sofuir thu gudʒ owin ok thæs hælgha cors / mʒ stuppadhu*m* follo*m* bwk aff alʒsko*ns* fødhu Ok læther fortappas af (ᛉ sylt oc frysa xx hu*n*ger oc thørst) hælagth gudʒ thiænisto folk. Ok ligg*er* thu inna*n* palac*i*o swept*er* innan silkis kyltu*m* (oc) klædhu*m* oc thu *west wæl. ok wandher- Bl. 56, recto. (ey) hwar the liggia wtan hærbærghe frusne ok husløse Ey skal swa længe wara. wtan thu wili fa guʒ hemd ok wredhe. swa længe sagho the hona som hon talar / ok thagher war hon thædhan. Ther næst waknadho the badhin. swa rædde. at the skuluo oc sagdhe hwart. andhro. hwat the badhin sagho Ok lætu them hem til sin mʒ æru*m* føra. ok klædha ok fødha:

Magdalena och Landshöfdingen.

EN dagh ther maria magdalena p*r*edicadhe sagdhe p*r*inceps til hænna thrøstir thu thik at fulføra thin ordh ok tro som thu p*re*dicar Maria magdal*ena* sware min thro ær prøuadh ok fulført mʒ p*re*dikan ok iær-

tignum mins mæstare sancti petri som j rom ær paue ok biscoper cristins folks. Princeps ok principissa tala til hænna Wi wilium ræt thinum radhum lydha æn thin gudh som thu predicar gifuir os barn. Maria lofuar af guȝ wæghna. ok wardh principissa scøt hafuande Princeps talar til principissam Jak wil fara til Rom ok høra sanctum petrum siælfuan Principissa badh at hon matte mȝ hanum fara. han mente hænne fara swa wanføra ok thunge j sio wadha / hon gaf hanum enga roo før æn han læt hænna sina thrætta at hon matte mȝ fara swa (^{xx} thungfør). Maria magdalena sømadhe kors a thera hærdha til thrøst ok wærn a moth diæflum ok guȝ owin(ᛉ i^{xx}um)(ᛦ ok godh(r)a manna). Thæn tidh the sattus a skip badhin mȝ goȝ (oc) (^{R} allom tarfvum) ok fingu maria magdalena hws ok hem at gøma. Epter ens daghs oc natta sighling blæste stormber mykit stor Ok sion gik swa maktugher. at ængin wænte sik lenger lifua Tha qwaldis quinnan mȝ barnneno ok fødde jnnan the nødh barnit lifuandis ok doo siælff Swenbarnit thrænktadhe at modher spina gratande ok illa latande fødhu løst ok alȝ hugnat Ok wænte sik fødho aff modher / hwat (^{xx} mon) sælugher (^{xx} fadher) til radha taka wtan grata ok illa lata: Ok øpte sik vslan som wste sik son ok ta(p)padhe badhe sidhan son ok modher. Skipmæn øttu hans sorgh ok wæktu / ok badho wtan bordhȝ kasta badhe lik ok liks emne Ok sagdhu stormin aldre minskas før æn liken wt castas. Ok øptu bæthra ware enum dødhum wtkasta æn allum siunka. Sælugher karl badh them warkunna barneno Ok miskunna for guȝ sakir Ok bidha litla stundh at prøfua en hon laghe jnnan dwalo oc kunne en widher fas Mædhan the widher

talas tedhis them et litit skiær ok fik varla mʒ b*ø*n*um* ok pæni*n*gom lof af skipma*nno*m at the lagdhu th*e*r til Th*e*r war ey iordh- *-mu*n* ælla*Bl. 56, verso. Rum at grafua wndi likino. wtan fadherin swepte likit jnna*n* sinne wepo ok barnit lifuande. w(ꝩ n^{xx}i)dh*e*r modh*e*r s(ꝩ køt ^{xx}pina) Ok lagdhe th*e*r han lønlicast gat for fughlu*m* j eno fiælscora. Ok sagdhe g*ra*tande. maria magdalena. mik til (^{xx} ysæld) com thu nokon tima til marsiliam / beddis thu mik th*e*r til barn aff gudhi / at wardha badha sik ok sinnæ modh*e*r til bana / thʒ thu ærnadhe mik (ꝩ thʒ handsall Jak ^{xx}mʒ bønom thʒ) andhwardha (jak) nw thik ok thinu*m* gudhi til gømo swa som alt annat mit goʒ / æn han ær alʒwaldugh*e*r. tha mi*nn*(^{xx}is) han modh*e*r siæl ok warku*n*nar salugha barne. Sidhan fingu the goth wædh*e*r Ok retthan byr til rom. Ok kom s*anct*us petr*us* (j) mot wit them Ok sidhan petrus sagh kors ifu*er* h*e*rra*n*s hærdhe. Tha spurdhe petr*us* ok forstodh al ha*n*s ærande ok misfælle Ok badh han wara wæl komin j gudʒ fridhi ok sagdhe swa / mædhan thu hafuir farit ok følkt æftir godho radhe bær ærlika thina genwærdho for gudhi. thy at han hafuir wald at gifua / ok sit eghit ath*e*r kræfia / ok fullu*m* giældu*m* at*e*r giælda / Ok venda tha (^{xx} han vil) sorgh inna*n* glædhi S*anctu*s petr*us* fordadhe han til ier*usal*em ok visadhe hanu*m* alla the stædhi war h*er*ra p*re*dicadhe / iertekne giordhe / pinu tholde / ok for til himna. Thu ar dwaldis p*ri*nceps .a. thenna wæghu*m* før æn han at*er* til rom kom. Ok tok orloff aff *sancto* petro sidhan han war wæl throlæ(r)dher /

Landshöfdingskans underbara öden.

WAr h*err*a styrdhe swa siælfu*er* ha*n*s sigling. at han kom ræt fram at skærinu som han lagdhe kunu ok barn vndher guȝ gømo. Ok maria magdalena. Ok fik sea hwar barnit sat ok lek a strandh j sandhe Ok for til landȝ. Barnit war halft tridhia ar gamult Ok fik aldre sea lifuandis folk før æn tha. Ok stygdhis widh. Ok ran ather vndher modher skøt so*m* thȝ gat/ tha wardh fadherin en del fæghin han sa sin son lifua wænan ok wæl helan. Ok lofuadhe gudhi ([R] oc sagdhe). O. maria magdalena nw ware min glædhi all hel Ok fuldher fagnadher æn modherin lifdhe mȝ barneno. Nu weth iak at thu mat swa wæl dødhe modher liff gifua som thu fødde swa længe barn modher løst/ widh thæssa talan. drogh modherin som hon ware af sømpne væct Ok taladhe. Maria magdalena mykit estu nær gudhi wærdh ok æru ful ok hedhers fru som mik hafuir hulpit aff alle nødh ok mødhu P*ri*nceps spør badhe for wndærs skuld ok swa bradhfæghin æn hon lifuer hon sware Jak lifuir sanlika. nu ather komin af samu pelagrims færdh som thu hafuir farith badhe til Rom ok ier*usa*lem Ok swa so*m* petr*us* wisadhe thik *alla stadha/ war h*er*ra p*re*dicadhe iærtekne giordhe tholde pinor ok dødh. ok for til himna. Swa wiste maria magdalena. mik alt thȝ sama. Ok wet jak hwart næ*m*pna sinu na*m*pne. ok talde ok næ*m*pde swa at han bar thæs dighirt wnd*er* At hon for vil at ængu:

*Bl. 57, recto.

Magdalena döljer sig i en öcken.

Sladher sighlde han thædhan badhe mȝ cono ok barne ok komo helbrygdho hem all saman. The fu*n*nu maria*m* magdalena*m* p*re*dica mȝ wars h*er*ra discip*u*lis ok *cris*tna folkit Ok lætu tha maximinu*m* døpa sic. badhe p*ri*nceps ok p*ri*ncipissa ok alt thera landh ok hærskap. Tha brutus nidh*er* inna*n* marsilia all afgudha mønst*er* Ok bygdhus vp *cris*tnu kirkiur. Tha w(Y ixxa)lde alt *cris*tit folk laȝarom (thær) til biscop (Y ʎ thaka). Thædhan foro the til Aquensæn stadh. Ok wændu han allan fra willu til *cris*tindom mȝ p*re*dica*n* ok iærtignu*m* Ok waldu th*er* ok wigdhu *sanctu*m maximinu*m* til biscop. Maria magdalena fik sidhan swa dighra astu*n*dan til himerikis fra wæraldinne At hon lette ok fan et ødhkn thørrast ok thærualøst til licams som guȝ ængla (R wisto hæ*n*ne huar) som ænkte war watn ok ænkte waxte Ok ænkte war/ ther likamin matte lifua widh. Th*er* lifdhe maria magdalena swo at ænkte folk wiste af hænne xxx Ar widh ensamin gudȝ nadh*er* wtan alla likams fødha widh ængla sang Ok siælinna glædbi mȝ gudbi Hwar dagh siw sinnu*m* løpte hona ængla høgth gen himnu*m* wp j wædbrit swa at hon hørdhe søthan ængla sangh. ok himna glædhi mȝ likamliko*m* ørom ok th*er* af war hon swa frygdeful at hon kiænde enkte likamlict men:

Magdalenas vistelse upptäckes. — Hennes död.

EN pr*e*ster vm sidhe wildhe ok g*er*na wardha ærmite. Ok fik at taka sik fatøkt ru*m* ey lan[k]t fran hæ*n*ne. En dagh gaff gudh hanu*m* the nadher at han war wærdugher se huru guʒ ængla lyptu hona gen himnu*m* Ok ather nidher sættu ept*er* ena daghs stund. mʒ gudhlicu*m* sang ok lofui Pr*e*stin wilde g*er*na wita hwat slict sætte Ok gaf sik gudhi i wald ok gik nærmer mʒ guʒ thrøst Tha han kom et stencast nær stadhenu*m*. tha dofnadhe ben wndh*er* hanu*m* ok scalf(ᛉs) hanu*m* mergher ok hiærta røtar Ok tha han wilde ræddir at*er*uænda tha gat han sik ey (mʒ) fotu*m* fra*m* ført (ᛉ ok ey ˣˣæller) laru*m*/ ok alle andre ha*n*s limi wrdhu swa dofne ok wærks fulle at han gat went sik enga wæghna Guʒ man forstodh at thʒ war nokot gudhlict sac*ra*me*n*t ther tedhis. Ok ma*n*ʒ krapter gat ey (ᛉ tholt ˣˣ nalkas) ok øpte. Jak manar thik a. guʒ wægna. æn thu æst mæ*n*niskia ther synis. At thu sigh mik sa*n*nindh. aff thik. tha han hafdhe swa thre*m* si*n*nom øpt. Tha sware maria magdal*ena*. Ok bødh hanu*m* nærmer ganga Ok faa *witha alla the sa*n*nindh han wilde leta. Ok sagdhe til hans. M*i*nnis thik af læsti*n*ne (ᛉ en ˣˣena van) fræg(d)hasta maria*m* til lasta: Ok kalladhis som hon war syndugh cona/ huru hon thwo wars h*er*ra føther mʒ taru*m* ok thørkadhe them mʒ sino hare. ok fik nædher ok afløsn aff all*om* sin*om* synd*om*. Prestin swar*e* wæl mi*n*nis mik (ᛉ ok at thʒ ˣˣ thʒ oc) ær nu xxx aru*m* sidhan thʒ p*re*dicadhis først. hær jnna*n* landu*m* Ok the

*Bl. 57, verso.

hælgha

hælgha kirkiu tror thз ok halder hælaght/ Jak ær the sama sagdhe maria magdalena ok hafuir jak nu hær warit xxx aar hwar(xxio mænniskio okunnokt) Ok swo som thik war visat ok tet (j gaar) swa lyptis jak vij sinnum hwar dagh a. xxx arum. aff guз ænglum at høra himerikis søthan sang. Ok hafuir han mik sidhan warit mз guз nadhum liff ok glædhi frygh ok fødha. Nw for thy at mik ær visat. aff guз wæghna. at iak skal innan (xx stuntan) tima skilias widh likamæn thy skalt thu finna (sanctum) maximinum Ok sigh hanum at han wari ensamin j kirkiu pascha nat for otto sangs tima Ok at han skal tha finna mik ther j blandh guз ængla. ok i thera handum Prestin hørdhe røstena. som ængils røst. ok sa tho ængin Prestin skynde sik til biscopin. Ok wardh biscopin m(xxykit) gladher ok fæghin af tidhindum Ok waktadhe gørla sama stadh ok stund hanum war visat. Ther fan han for sik mariam magdalenam Jnnan ængla handum vplypta. thwem alnum fra iordh. Ok ther standa ifuer ængla lowm vp lyptum handum gen himnum j gudhlicom bønum. Ok tha biscopin thordhe ey nærmer ganga. Tha taler hon til hans Ok badh sin fadher ey rædhas. ga til sinna dotter. tha maximinus com nermer. tha sken henne æn(xxlite) swa (af) gudhlicu liuse ok ængla samwæru. At bæther gathe (Y han xx man) fæst øghum a solinne æn a hænne: Sidhan læt biscopin som maria magdalena bødh saman kalla preste ok alla klærka: Ok thok innan thera asyn af biscops (xx handom) wars herra likama. mз søtum tarum ther runnu som strøma. aff hænna øghum. sidhan lagdh(xxe hon sik ad) veniam (R fram lutta)

for guȝ altara. ok gaf sina sælastu siæl innan guȝ hænd*er* ok hans ængla. Søta loct kiende folk vij nætt*er* wm alla kirkiuna sidhan hon war dødh. S*anctus* maximin*us* jordadhe hona .mȝ. hedh*er*. som wærdhught war. ok bødh læta iordha sik dødhan næst hænna graf. Egisipp*us* witnar inna*n* sinu*m* boku*m* huru ængla lypta hona. gen himnu*m*. A bønu*m*. swa opta som nw ær sagth ok at hon gaff sin anda jnnan gudȝ hæ*n*dher vplyptu*m* handu*m* gen himnu*m* for altara. sidhan hon thok wan h*er*ra / oc at hon (xx ey g*er*na) wilde sea ma*n*ȝ øghon (R ther hon ku*n*de thȝ vnfly) sidhan war h*er*ra for til himna:

Magdalenas Ben flyttas.

---

*Bl. 58, cto. *GErardus h*er*tughin aff burgu*n*dia j carlamagnusa daghu*m* giordhe rika almusur (R j maria magdale*na* hedh*er*) aff sinu goȝe thy at han bygdhe ma*n*gh klost*er* til rik ingiæld aff sino goȝe thy at han war barnløs (R ha*n* bygdhe) werȝelliacu*m* rikt clost*er* af hans almosu*m*. Sidhan thȝ war bygdth tha sænde han en munk til aque*n*sem mȝ faghru følghe. At fresta æn han gate nokra lundh fanghit ok ført maria magdal*ena* ben til verȝelliacu*m* the fu*n*nu stadhin øddan ok ena graff af dyru*m* marmorsten æn standa vriffna ok prøuadhu at thȝ war maria magdalena graf thy at hænna hystoria war al scrifuat a stenenu*m* wm kring hænna graff Ok brutu nidher wm nat g*ra*uena ok baru benin hem til herb*er*ghis Maria magdalena tedhis munkenu*m* wm nat Ok bødh hanu*m* fulføra thȝ han

burdhe ok ængin rædhas tha the komo ena milu wægh nær verʒelliacu*m* tha wrdhu hælagh ben swa thu*n*g. at engin gat them af stadh comit før æn abotin mʒ allu*m* mu*n*ku*m* møttu mʒ korsum ok hælghu domu*m* ok toko mʒ hedher hælagha fru·

Järtecknet med den döde Riddaren.

EN riddare for hwart ar en tima til maria magdal*ena* graf han wardh wm sidhe dræpin innan stridh. Ok førdher a bar dødher til fadhers hws ok modher. The gretu ok illa læthu ok kiærdhu sik sarlika widh maria*m* magdal*enam* hwi hon læt sin thiænisto man vskriptadhan døø. Mædhan the tala swa. reste then dødhe sik wp vndher roghe Ok bidher kalla sik p*r*est ok stodh vp hel oc osiuk*er* a sina føther ok sc*r*iptadhe sik ok thok warn h*er*ra ok lagdhis thag*er* At*er* nidher/ innan guʒ he*n*dher gaff han sin anda:

Qvinnan i Sjönöd.

ET skip ladhit mʒ alskyns folke brøt jnnan storme En kona thung mʒ barne war ther jnnan lifs wadha som flere hon kalladhe maria*m* magdal*enam* sik til hiælpa ok louadhe hæ*n*ne æn hon liff hiolde ok son fødde gifua han j guʒ thiænist Jnna*n* hænna kloster J samu stundh tedhis hænne en hedhers fru. Ok grep hona wm hacu benit. Ok drogh fra dødhu*m* til lanʒ mʒ lifue conan fødde (son) ok fulførdhe sin ordh ok lofuan:

Den blinde ser.

EN blindher man for til werȝelliacu*m* at bedhas nadher ok sea daghs lius. Tha han kom swa nær at hans ledhare sagdhe sik se kirkiuna. tha øpte thæn blinde maria magdal*ena* ærna mik aff gudhi at jak wrdhe nokon tima wærdugh*er* at sea thina kirkiu. J samu stundh ok stadh fik han bradha both*er* ok sa wæl ok sæladhe sik. ok lofuade gudh ok maria*m* magdalena*m*:

Synda-brefvet.

*Bl. 58, verso.

*EN syndugh*er* man skref sina synde(r) A breff ok lagdhe wndh*er* altara blee. maria magdal*ena* ok badh hona bedhas hanu*m* nadh*er* Ept*er* scaman tima. før æn han gik tædhan thok han ath*er* brefuit Ok fan thȝ alt afskrapat th*er* war scr*i*fuit jnnan

Den befriade Gäldenären.

EN man sat for pæni*n*ga giældh jnnan iærnu*m*. thy at han hafdhe ey emne at betala han kalladhe maria*m* magdal*enam* sic til hiælpa. wm midhia nat kom en fagh*er* fru for hans øghu*m* ok brøt swndh*er* iærnin ok læste wp lasu*m* Ok bødh hanu*m* wndan ryma. Ma*n*nin sa sik lidughan ok løsan ok rymde rasklika. som fughl flughi.

Den syndige klerkens omvändelse.

EN klærk*er* innan flandh*er* war siu*n*kin swa diupt j synda graf stephan at na*m*pne / at han enkte wiste atirhald af illu tho giordhe han gærna hedh*er* maria magdalena fastadhe hænna apton Ok hiolt hænna dagh dighra høghtidh ok dyra. Ok for en tima til hænna graff / th*er* tedhis honu*m* maria magdal*ena* th*er* han laa innan doua hwarke sofuan(de) ælla wakin fagh*er* fru Ok tho grata*n*de øghom Ok leddu hona thwe ængla. hon talar til klærkin. Stephan hwi lønir thu mik illa wæl giort hwi gifs thit hiærta enkte widh*er*. at jak mødhe mik daghlika for thik mʒ bønu*m* til gudh sidhan thu burdhe først gøra min hedh*er* Stat wp stephan. ok thak widh scr*i*pt Jak (for)lath*er* thik aldre før æn thu æst sættir widh thin søta scapare ih*esu*m *christu*m. J samu stundh kænne han andhelikin hughnadh ok nadh*er* søtleka drypa diupt inna*n* ha*n*s (hardha) hiærta ok bløtte thʒ søt*er* (gudʒ) ælskoghe / swa at han widh*er* sagdhe wæraldena ok gaff sik i klost*er* / ok wardh fulkomin j guʒ thiænist allan sin alder. Thæn tima han doo tedhis maria magdal*ena* widh likbarena mʒ gudhʒ ænglu*m* ok førdhe ha*n*s siæl til himna inna*n* duwu like mʒ ængla sang.

XIX, XX.

SAGORNA
OM DE HELIGE
STEPHANUS OCH BARNABAS.

XIX.

SAGAN OM SANKT STEPHANUS.

Inledning.

*SAnctus stephan*us* ærkediækn wigdher ok waldher aff apostolis førʒste m*a*rtir æpt*er* gudh siælfuan/ aff ha*n*s p*re*dikan. ok pinu ær i sinu*m* stadh sc*ri*fuit før æn ap*osto*li skildus j ier*usa*lem vtan hær wiliu*m* wi sighia huru s*anct*i stephani ben fu*n*nus Cccc xvij ([R] arom) ept*er* wan h*er*ra føddan. *Cod. Bildst. Bl. 58, verso.

Gamaliel visar sig för Lucianus.

En p*re*stir heth lucian*us* nær ier*usa*lem en af the ærlicu kirkiu*n*na her*rum* som gen(n)adius ræknar Ok sc*ri*fuir aff/ lucianus sc*ri*fuer ok sighir aff sik siælfwm. At wm en fredagh ther han hwiltis hwarke sowin(de) ælla wakin. tedhis honu*m* en gamal karll. høgher at wæxte lius j ænlite ok skipadher mʒ sidhu skægge

*Bl. 59, recto.

ok j hwitu*m* klædhu*m* so*m* war sænkt mʒ gyltu*m* corsu*m* ok (Ygim [xx]dyro*m*) stenu*m* ok gyltu*m* skoom Ok hafdhe *gyltan wand j bænde/ ok kom nær banu*m* ok sagdhe læt rifua wara grafuer/ the*r* (vi) liggium laght/ ok os vetis engin wirdhning/ far til ier*usa*lem Ok sigh ioh*ann*i p*at*riarcha at han lægge war ben ther os ær ærlekt. At thæn tima vfridhe*r* ([xx]hu*n*gir oc) vidhe*r*mødha j wæraldinne kombe*r* tha mugha mæn ([xx]niwta) ware bøøn at gudh wrdhe blidhir lwcianus spurde hwat he*rr*a han ware hin sware Jak ær gamaliel som lærde paulu*m* moysi lagh for minu*m* fothu*m* Nest mik ligge*r* stephanus første m*a*rtir ihe*s*u *christ*i som iudhane tyrfdho til dødh mʒ stenu*m* ok kastadho (han) for fugla ok diur/ gudh (for) menadhe thʒ wardha for hans reno tro. Jak lagdhe hans been mʒ wyrdhni*n*g j the samu graff Jak læt mik siælfuu*m* graua/ ([xx]thæn tridhi nær os) ligge*r* (ær) nicodem*us* min syst*er* son som kom wm nat til ihesu*m*/ guʒson *sanctorum* pet*ri* & ioh*ann*is Ok the*r* (fore) wildu iudha han dræpa. wtan han nøth thæs at the vetu mik vidhe*r* syn tho røfuadho the alt ha*n*s goʒ ok sættu han aff hedhers waldu*m* so*m* før war en af førsto iudha lanʒ he*rr*um/ ok lætu han lifua halfdødhan illa bardhan til han do jnnan fa dagha. j minu huse Ok iak jordhadhe han at s*anct*i stephani fotom. Fiærdha liggir mʒ os mi*n* son. abbibas som døptis mʒ mik xx ar(a) gamal j mødom ok hørdhe mʒ paulo moysi lagh. af minu*m* mun. Ethea min kona. Ok min son selomias/ so*m* ey vildu thaka widhe*r* c*ri*stnu (tro) wrdhu ey wærdug jordhas mʒ os. Ok for thy skal thu finna. thera graf toma. Epte*r* swo thalat hwarff gamaliel aff hans øghum/

S. Stephani ben upptagas.

LVcianus wacnadhe ok badh warn he*r*ra visa sic thæssa syn tyswar ok thryswar æn thȝ ware gudhlic sa*n*nind ok ey diæfla willu/ næsta fredagh tedhis at*er* gamaliel luciano ok awitadhe hanu*m* hwi han giordhe ey som hanu*m* war budhit/ lucian*us* giordhe sina orskuld. som nw war sakt. Gamaliel talar mer til lucianu*m* ok sigher swa Jak wet ok hwat thik mer wandas hwru thu skalt war ben skilia at ens for a*n*nars. Ok tedhe hanu*m* fiughur car thry af gul. Ok eth af silfuir. førȝsta gulkarit war fult mȝ rødhu*m* rosum ok Annur thu mȝ hwitu*m*. Fiærdha silfkarit mȝ saffran. Første carit tekna(r) førstu grauena. s*ancti* stephani so*m* ensamin do blodh rødher for trona/ førȝsta m*a*rtir. Annur thu tekna mina graf ther næst ok mi*n*s systersons nicodemi som badha hioldu*m* endelica skiæra ok (xxliusa cr*i*stna thro) Fiærdha karit tekna fiærdhu wara graf mins sons abibe som ren for aff wæraldi*n*ne. Thridhia fredaghin komber at*er* godher carl gamaliel. ok læt sik allan wara wredhan at ha*n*s ærandhe *war *Bl. 59, verso.
ey fulførth (R som ha*n* bødh Oc awitadhe lucianu*m*). lucianus skynda(dhe) sik sidhan til ier*usa*lem ok sagdhe ioh*an*ni biscope hwat honu*m* tedhis en tima ok fleru*m* sinnu*m* ioh*an*nes p*at*riarcha callar sama*n* alla sina biscopa ok komo ther luciano war visat. Thagher the toco til at grafua. tha skalf iordhin. Ok gaff søthasta luct allu folke Ok fingu ther lxx folk bøther af alscona sottu*m* j the stundh Ther næst funu (the) alt som luciano war wisat/ ok førdhu hælagh ben (xxj syons

kirkio i iherusalem) som sanctus stephanus war walder. ok wigdher ærkediækn Oc lagdhu (thom) ther met hedher som til hørdhe

---

Om S. Stephani twenne Högtider.

SAnctus stephanus hafuir thwa høghtidher ena wm annan dagh jula af hans martirio. andra wm høstin tridhia dagh augusti manadh af hans bena fund ok førlʒ/ hær ær merkelict at sanctus stephanus tolde martirium wm høstin ok hans ben funnus wm julin. Ok æru hans høgtidher vm skipta. ok wænda for thwa sake/ første wmskiptis sak ær (at) hans martirium ær mere høgtidh. ok mærare/ æn hans bena fund ok for thy ær skipat ok skipt at (hans) martirium haldis j mæstum ok mærastum høghtidhis tima. som ær iula tima for wars herra føʒslo sculd eller ware hans mere høgtidh. mindre wærdh ok ey swa dyr. Annar skiæl thæs wmskiptis (ær). at christus føddis thy dødhelikir j iordhrike/ at alle the wæl dø/ fødhas til himerikis/ for thy kallas a bok male martirum dødher/ natale/ som tydher a wart mal føʒla/ ok for thy at sanctus stephanus war førʒste martir Ok do for thronne til himerikis liiff/ thy halder kirkian hans martirium næst thæn daghin war herra føddis til at dø/ at wi moghum dø til lif/ thesse skiæl gifuir sanctus Augustinus j sinu sermone aff sancto stephano:

S. Stephani ben flyttas till Constantinopel.

Alexander senator. af constantinopolim. ok ha*n*s hustru (juliana) foro til ier*usal*em ok læt alexande*r* ther vp byggia yænasta mønster A sin kost *sanct*o stephano/ ifue*r* hans graff/ ok bødh læta grafua sik dødhan j samu graff. Siw aru*m* sidhan han war dødher ok grauin/ wildhe ha*n*s (ˣˣhust*ru*) hem til landa fara. thy at hænne giordhis wald ifuir hænna goȝ hema/ aff rømskom keysaru*m* Ok badh swa længe p*at*riarcha (om) loff hem at føra mȝ sik sins bonda ben at han gaff hænne loff (ˣˣtho) sagdhe (ha*n*) sik ey wita ben for ben s*anct*i stephani ælla hænna bonda som badhe laghu saman j thwem silfscrinu*m* (ˣˣjuliana) sagdhe sik wæl kiænna sins bonda ben ok for wil som hon wilde ok tok s*anct*i stephani ben Ok bort førdhe Ok hørdhis ifue*r* skipinu ængla sa*n*ghe*r* Ok kiænde alt folkit søtasta luct Diæfla wæctu bylghin ok giordho stridhan storm ok thutu som vlua j wædreno ok øptu swa at folk hørdhe We ær os/ første m*ar*tir stephan*us* ær a *wæghum ok brænnir os *Bl. 60, recto. ok swidher sarom elde. Skipmæn ræddus brytha skipit ok tapa liuit/ Ok calladhu s*anctu*m stephanu*m* sik til hiælp. S*anctu*s stephanus tedhis them Ok sagdhe sik mȝ them wara ok them ey thorua rædhas ok wardh i samu stundh spake*r* sio ok blit wædher. Tha hørdhus diæfla røstir øpa til sin mæstara luciferu*m* Grymber ok vgudhlike*r* høfdhinge bren skipit ther war owin ær jnna*n* borȝ som ær stephan*us* førsta m*ar*tir Lucifer sænde wt (fæm) diæfla at thænda eld innan skipit swa at ængin gate slækth før æn.

guȝ ængil kom ok sløcte ok sænkte diæflana til gru*n*na. tha the komo til calcedoniam. øptu ather diæfla swa. at folk hørde. Guȝ ma*n* komber som vgudblike iudha tyrfdu til dødh (mȝ steno*m*) Sidhan komo the hele ok halne til constantinopolim. Ok lagdhe ther hælagh ben jnnan scrin. Alt thætta cap*itul*um ær takit af *sancto* Augustino oc hans ordom

---

S. Stephani ben flyttas till Rom.

EVdoxia theodosii k*eysare* dott*er* af Rom *qua*ldis innan af eno*m* diæfle. Theodosius spurdhe thȝ/ ther han war j constantinopolim ok læt hona føra til sin (*xx*at halnas af) *sancti* stephani (*xx*helgho domum) Diæflin øpte wt aff hænne mu*n*ne ok sagdhe sic aldre ryma sit hærbærghe ffør æn stephan*us* komber til rom thy at swa wilia petrus ok paul*us*/ theodosius fik godhuilia clærka ok lekma*n*na j co*n*stantinopoli føra *sanctu*m stephanu*m* til rom / ok gifua them at*er* for ha*n* *sanctu*m laure*n*ciu*m* ærkidiækn/ Cardinales aff rom foro til co*n*stantinopoli*m* ok førdhu *sanctu*m stephanu*m* til rom. Grecj foro mȝ At hænta *sanctu*m laure*n*ciu*m* Romara wildu føra *sanctu*m stephanu*m* til *sancti* pet*er*s kirkiu som kallas adui*n*cula ok gatu the ey komit Aff wæghenu*m* til kirkiu*n*na som baro swa wardh ærchediækn thwnger Diæfwlin øpte vt af møne mu*n*ne j ærfwdhin tharf løst. Stephanus wæl sic liggia nær *sancto* laure*n*cio ok ey hær som i wilin Tha *sanct*us stephan*us* førdhis tædhan til *sanctu*m laure*n*ciu*m* kom eudoxia nær hans hælghu benom. Ok wardh j samu stund frælȝ ok lidhugh aff illum

giæst. Tha the vp lætu s*ancti* laure*n*cii scriin. Tha fagnadhe s*anctus* laure*n*cius fagherlika sino*m* win s*an*c*to* stephano ok førdhe sik siæluir aff stadh j skrineno nærmer andre wægginne ok gaf honum siænga rwm nær sik Grecij wildu tha taka laure*n*ciu*m* Ok fiollo iæ*m*skøt nidh*er* the nær ha*n*s benu*m* como widh iordh som dødhe waro/ ok lagho aff sinna/ til pawin m*z* klærkom ok lekma*n*nu*m* badho gudhi nadha them ok fingus widh ath*er* gen qwælde/ tho dødho the alle jnnan .x. dagha/ alle the rømscu so*m* hulpu grecu*m* at lypta benin wrdhu alle galne Ok fingu ey bøth*er* før æn *the lagho badhe j eno scrini· Bl. 60, verso. Tha hørdhe mæn røst aff himnu*m*. Sæl æst thu rom som badhe hafu*er* them j enne graf. ok j eno scrine stephanu*m* af ier*usa*lem ok laurenciu*m* aff hyspania. (the*n*na samføghilse*n* giord*es* j første pelagij paua daghu*m*)

Sex döda få Lif.

SAnctus Augustin*us* sc*r*ifu*er*. At vi dødhe fingu liff widh a kallan s*ancti* stephani En war swa fram farin at hanu*m* lagdhis hændh*er* a bryst saman bindhas ok swepas. the ifuir dødhu*m* satu badho s*anctu*m stephanu*m* nadha hanu*m* til lifs: mædhan the badhu. badh han them læta sik løsan Ok sagdhe gudh hafuir gifwit mik liff for s*ancti* stephani bøn. En kona læt bæra sin son brutnan wndher waghne til dødh. til kirkiu for s*ancti* stephani altara. Ok fik ther i samu stwnd badhe liff ok helso. En nu*n*na burin j s*ancti*

stephani kirkiu lifdhe sidhan hon do. En man bar sinna dottor kiurtil dødha: til sancti stephani kirkiu ifuir hans altara. ok tædhan hem ifuir likit Ok stodh vp thager hel (xxoc helbrøgda) En dødher swen borin for altara sancti stephani waknadhe til liiff ok helsu. En annar swen dødher smordher mꝫ oleo sancti stephani fik liiff ther han laa a (vndi) røghe:

Järtecknet med Blommorna.

Sanctus Augustinus bær honom witne wm annur flere iærtekne the han wiste for wissu Ok sigher at blomster borit A hans altara (xxoc sidhan lact) jfuir siuka lækte them aff alskona sottum. hans altara bløor borna til bota læcte manga siuka. Blomster. af hans altara: gaf blinde conu bøtir. En staꝫ føghodhe war wildir fra gudhi mꝫ wantro. swa at ængin gat han wænt fra willu til cristnu. En tima ther han laa. illa siuker tok hans magher godher cristin man blomster (ᴬqwist) af altare sancti stephani. Ok lagdhe lønlika wndher hans hofwdh Ok wardh at sompna ok waknadhe widh godhan drøm bødh calla biscop ok beddis cristindom. ok æ mædhan han lifdhe sidhan kom aldre annat ordh af hans munne æn thꝫ sanctus stephanus sagdhe j sin ytharsta tima. Jhesu christe tak min anda. Ok tho wiste han ey. at thꝫ ordh war sidharst mal sancti stephani

---

Petronia

Petronia får bot.

ANnat miracu*lum* *sancti* stephani sc*ri*fuar han ok witnar tholict. En (xxqui*n*)na som het petronia længe siuk myk*it* illa lette ok rønte sik gagnløst manga lækedoma hon badh wm sidhe en iudha til hiælpa for pæni*n*ga løn/ han fik hænne (en) sten (Yok gulring xx j gulri*n*ge oc) (badh binda) wid hænna bara (Yhorandh xxlicama) vnd*er* klædhu*m* mꝫ eno bande/ the salugh fru kiænde thæs ænga dygdh. tha læt hon ledha sik j *sancti* stephani kirkiu ok badh han aff allu hiærta. nadha sik. Alt war sændh*er* innan samu stundh fiol for hæ*n*ne føth*er* gulringin vt af knyttu bande ok vløstu*m* knute nidh*er* widh *jordh ok hon kiænde sik siælfua wæl hela: *Bl. 61, recto.

Barnen förbannade af sin egen Moder.

ANnat iemdighrit vndhe*rs* miracu*lum* sc*ri*fuir ok *sanctus* Augustin*us* *a*f *sancto* stephano thꝫ war en rik ænkia. hin wægh haff. j cesarea capadocia hon hafdhe faghirt barna foster. iij syni. ok iij døtter. Sælugh barn møddo sina modh*er* som hænne sculde hæld*er* til hugnadha wara ok giordhe hona swa wredha. at (hon) bannadhe them aff dighru*m* harme Ok fingu all sya-kine harmelika hæmdh j samustundh aff gudhi. (oc) sculw al swa mꝫ wærk at the gatu ængin sin lim rætt(an) quarru*m* haldit. The blygdhus bliua j fæ-

dhernis lande for scam skuldh/ ([xx]vtan) foro ([A]nær swa) vidha (om) wæraldinna ([A Y]ær) allum til wndher syn. Thu syskun aff them como til ypponiam. Paulus ok palladia ther sanctus Augustinus war tha lifuandis biscoper/ Ok søctu hwar dagh haluan manadh for pascha: sancti stephani kirkiu ok badhu han sik jnnerlika til hiælpa ok nadha. Pascha dagh thæn tima folk war mæst at kirkiu stodh paulus wp af sinom bønom bradhlika. ok gik fram j koor Ok ([xx] lagdhe sik nidher) A korss lundh for altara. Ok tha alt folkit samnadhis wm kring han/ At wita hwat hanum munde tima. stodh han vp allum limum heel swa at han ænkte skalf ælla wærkte Augustinus ledde han helan fram for folkit. Ok predicadhe guꝫ loff. Ok sancti stephani Ok mædhan (han) predicadhe. Gik palladia bradhlika fram for altara swa som hænna brodher før/ ok fik tagher dwala sømpn. Ok stodh vp æpter litla stundh badhe sænder aff sympne vakin Ok hel aff allom wærk. jemwæl som hænne brodher/ hon leddis ok hel fram for folkit til sin brodher ok swngu alle gudhi loff oc sancto stephano Sanctus Augustinus hafdhe sænt sin klærk orosium wæstan haf til sanctum ieronimum j bethleem mꝫ brefwm Ok fordhe atir sinum herra af sancti stephani benum ok sidhan giordhis all the iærtekne sanctus Augustinus scrifuer Aff sancto stephano

---

Om S. Stephani Ungdom.

(Pergaments-handskrift ifrån Vadstena; nu n:o 39 in folio af Benzelii samling i Linköpings Gymnasii-Bibliothek. Skrifven år 1503—5.)

*Hær æpther skriffwas aff tæs hælga h*er*rans s*an*cte staffans føslo oc w*n*gdoms oppbørian - - - - som allas ware ælskelike oc kære fadh*er* h*er*r joghan mathei haffwir wænth aff latino oc oppa swensko idher allom til hugnat *Bl.100, verso.

Thʒ war i ierwsale*m* en fribore*n* man oc riker / symon aat na*m*pne / fødher i anthiochia mʒ si*n*ne hwstru som kallades p*er*petua / Tæssen leffdo æpth*er* moysy lagom / the waro samman i vj oc xl aar / tiænandhe gudhi i alle hæloghet mʒ fulborda hiærta / oc haffdo tho ey barn / oc thy før thæn skuld / dirffdos the ey jnga i mønstret / oc mæst før offrwktsa*m*likhet skuld / sidhan gaffwo the sik til mykla bøner / oc aff thy før skulladho the sik son / Nar thæ*n*na qwi*n*nan p*er*petua afflade oc time*n* kom at hon skulle fødha / hørde hon ængilsens røst i sino hwse sinom ma*n*ne ahørande / swa sighia*n*de Tæssen pilten affladh*er* aff tik skal kallas stephan*us* thʒ ær swa mykyt so*m* krona oppa gresko / oc oppa hebresko tydh*er* thʒ swa mykyt som j regla ællar martiru*m* reglo / Oc swa so*m* abel war første m*ar*tir i gambla testamentit / swa stephan*us* i nyio testamentit / Nw nar pilten war fødh*er* kom diæffwlle*n* ena nat lønlika / oc tok pilten wt w waggo*n*ne / oc lagdhe i hans stadh eth affgudh aff steen

i piltʒsens liknilse / æn om morgonen tha fadher oc modh*er* sagho pilten bortaknan wara / græto the ganska besklika / thy at theras hwgnadher oc glædhi war nw omwændh i grat / oc swa stodho the i graateno*m* alt til thæs gudh fik the*m* sin son igæn / Æn diæffwllen bar pilten til mæret / wiliandes drænkia han / at ey skulle ængelse*n*s loffwan oc førældra*n*na glædhi fulbordhas / Tho wille gudh thʒ ey tilstædhia / so*m* enghen ow*er*giffw*er* som hoppas a ha*n* / nødgadis diæffwllen bæra pilten i trayani rike / oc lagdhe ha*n* om nat før porten juliani biskops som war gresker biskopper / æn om morgone*n* nar han hørde pilʒsens røst / ræddes han thʒ wara wiskipil / oc tha mʒ gudelike bøn nalkadhes han thy / saa pilten sagdhe mʒ store glædhi j*n*uærtes / iak takkar tik h*er*ra gudh at thu haffwer giffwit mik son wtan syndh / tok pilten oc oppfostradhe han / kallandes hans na*m*pn natanael / Oc lærdhe han moysy lagh / swa at han war aldra størster i frægdi*n*ne ¶ Nw tha stephan*us* som a gresko na*m*pne war kalladh*er* natanael / thʒ ær gudʒ hws / war so*m*pnadher om ena nat thedes hono*m* gudʒ ængil sighiandes hono*m* hwru alt war tilgangit / hwada*n* ha*n* war kommen / oc hwru hans førældra sørgdho at han war bortakin / oc at eth affgudh wart fw*n*nit / i hans stadh / Tha bødh ængillen hono*m* at han skulle skyndha sik til si*n*na førældra / oc affgudet som the haffdo til gømo søndh*er* slaa / fadh*er* oc modh*er* til stora glædhi Tha mʒ biskops juliani loff gik ha*n* til sin fadher oc modh*er* / oc som ha*n* kom jn i hwset børiadhe diæffwllen til at ropa / O stephane gudʒ hælge wen jnfør mik ekke større pino / iak wil æpth*er* thino budhi bort gaa / oc hwat thu

wilt mothe thinom owenom/ thʒ wil iak gøra/ Tha wndradho førældrana mykyt hær oppa/ huilkom stephanus sagdhe rædhens ekke/ thy at iak ær kommen at hoxswala idher/ oc til at hæmpnas oppa gudʒ wæghna thæn oræf som thæn diæffwllen haffwer giort idher i langan tidh/ Tha bødh stephanus gøra opp en storan eeld i hwset/ i hwilken han wrok affgudit til at brænna i asko/ Tha børiadhe diæffwllen til roppa/ sighiandes/ thænna eelden aff gudʒ krâfft oc makt brænner mik meer æn hælfwitis eeldher/ Oc nw tha owenen war flydher/ oppenbarade sik stephanus sinom førældrom æpther thy som føresakt ær/ huilke aldra mæst gladdis thy at enghen fanʒ hans like i wæltalande maal/ fæghrind dikt oc wisdom Jnnan thʒ gik han i doctoris gamalielis skola oc iblandh andra discipulos/ fan han thær paulum/ huilken stephanus owergik oc owerwan/ oc siælffwan gamalienem i konst oc wisdom Jnnan thʒ hørdes oc syntes cristus læra oc predika oc gøra jærtekne/ hwars discipulus nw war philippus wordhen oc giordher/ Thænne philippus sagdhe stephano/ som aat andro nampne heet natanael/ iak oc mina stalbrødher haffwom seet oc hørt/ mæssiam som loffwadher war gønom prophetanna mwn førældromen i laghen/ oc han six wara cristus joseps son aff naʒaret/ natanael swaradhe/ aff naʒaret maa nakot goth wara/ som skriffwat staar/ iohannis i førsto capitlom/ oc thær aff wart natanael/ thʒ ær stephanus cristi discipulus/ thʒ iak ey rættare weth/ Æpther wars herra oppstandilse/ sagdhes honom aff cristo/ gak oc predika gudʒ ordh i asia/ cilicia oc alexandria thær skalt thu wara doctor i mino nampne/ han gik oc som

han ko*m* jn i porten i asia stadh / wt førdhes ens friborens manʒ kropper til graffwa / oc alle friborne mæn mʒ hono*m* gratandhe oc latandhe / huilko*m* stephan*us* møtte sighia*n*de / staan oc aatskøten wars h*err*a ih*es*u c*ri*sti iærtekne oc makt oc krafft / strax som bønen war fulko*m*nat / mʒ clare røst sagdhe ha*n* til thæn dødha J ih*es*u c*ri*sti na*m*pn stat opp aff dødha / hwilket ha*n* oc strax giordhe / oc talade til s*anc*tum stephanu*m* sigiande / O s*anc*te stephane / iak ser tik wara en storan høffdinga nær thino*m* gudhi / thy at aat thi*n*o budhi ær mi*n* siæl mi*n*om kroppe ath*er* antwardat / wari thin gudh wælsignadh*er* æw*er*delika / Tha ropadhe all*er* almoghe*n* Ame*n* / aff hwilko iærtekne manghe trodho a c*ri*stum / Thʒta oc mangh a*n*nor iærtekne giordhe ha*n* thær oc a*n*narstadʒ / før huilket mange wændhos til trona / Tha th*et*ta hørdo app*ost*oli so*m* han wigdho til diaconu*m* / sændho æpth*er* hono*m* / at han skulle wtwælias førestaa qwi*n*notiænisteno / aff huilko staar skriffuat i apostlo boke*n*ne cap*itu*lo siætto / hwar so*m* six at thær oppran oc wæxte en rispa / mællan the jwdi*n*nor som fødda waro i greka landet oc mællan the*m* so*m* fødda waro i jwda landet / oc aldra mæst mælla*n* the*m* aff iherusale*m* som høllo sik qwæmelikare wara æn andra i allo tiænist / oc førsmadde the aff greka landet waro / thy at the waro ekke swa / oc thʒ war ko*m*met før s*anc*tum stephanum / huilket han fuldh*er* aff the*n* hælga anda / førsonade oc førlikte i godhe matto / Oc swa ær hær nw sakt aff tæssens hælga h*er*rans wngdom / æn huilke*n* en so*m* mera wil aff hono*m* wetha tha ganghe til apostla boke*n*na

XX.

SAGAN OM S. BARNABAS.

Hvarföre S. Barnabas omtalas här.

*Aff *sancto* barnaba ær scr*i*fuat Annan stadh alt ther til han skildis widh *sanctum* paul*um* thy at them walde thæn hælgha Ande badha sændh*er* ap*osto*los. Sidhan ap*osto*li walde mathia*m*. hwi mu*n*de iak tha sætia før *sanct*am mariam magdalena*m*. ok *sanctu*m stephanu*m*. Æn dyra ap*osto*lum *sanctu*m barnabam. Thʒ ær giort them til hedher ok hanu*m* til ængin wanhedh*er* thy at maria magdal*ena* war ap*osto*lor*um* ap*osto*la som før ær scr*i*fuat. Ok stephan*us* fæste t*ro*na mʒ m*a*rtirio før æn nokor ap*osto*lus Ok for thy sætias the wæl j bland (mʒ) ap*osto*lis. Ok *sanct*us barnabas han fulcomnar thera jæmnu*n*ga (Ꮖ hrotta ^xx^ choor) swa ærlika sattir widh Annan ændan som *sanctus/* pet*rus* widh Annan/ thy at the æru alle iem-*-ne at waldu*m* gudʒ ap*osto*li:

*Cod. Bildst. Bl. 61, recto.

*Bl. 61, verso.

Tempel-dansen. — S. Barnabas brännes.

Sanctus dorothe*us* sc*ri*fuir. at barnabas p*re*dicadhe vidh rom ok war første biscop*er* jnnan melan. En dagh saa barnabas 'carla ok q*ui*nnæ danȝa naki*n* for sino*m* afgudhu*m*. Ok (tha) bannadhe (ha*n*) mø[n]streno swa at thȝ fiol widh iordh. Ok mykit folk wndher thy til bana. Sidhan gripu iudha barnabam ok wildu dragha han for domin ok for thy at the ræddus en wæl burin h*er*ra eusebiu*m* neronis k*eysare* frenda at han toke ha*n* mȝ wald aff thera handu*m*. drogho (the) barnabam wtan stadhin ok brændu a bale/ ha*n*s ben ok asku lagdhu the j blykistu. ok badh sænkia them til gru*n*da Joha*nn*es hans discip*ulus* ok ha*n*s thwe co*m*pana gatu fangit kistuna vm nat mȝ benu*m* ok ascu. ok iordhadhu diupt j eno iordhhuse. Ok la næsta*n* .D. ar til gelasius paua wardh ok ȝeno keysare/ tha visadhe han siælfuir hwar ha*ns* ben ok asku lagho Nw wiliu*m* wi sighia aff Andro*m* pawm keysaru*m* ok hælghom ma*nn*u*m* innan thera daghu*m* waro:

XXI—XXVIII.

OM FLERE KEJSARE.

XXI.

OM TIBERIUS KEJSARE.

Tiberii släkt och skaplynne.

*Tyberius war keysare ep*ter* octouianu*m* xiii Ar. før æn war h*er*ra tholde dødhin ok v. ar sidhan. (ha*n* var) stypson octouiani ok magher Ok (ˣ ædhla til ˣˣ ætladhir son til) arfs. thrifuin j wapnu*m*. ok lyccu sæl. myk*it*· bokuis ok wæl talande myrker j skaplynde/ læt sik thꝫ opta ware leet hanu*m* war liuft Ok thꝫ ledhast honu*m* war liuwast. Sidharsta are hans keysaradøm. waxte han swa blodhgirugh*er* at han drap ku*n*nugha ok vku*n*nugha mæn (sua) vsæta so*m* samsæta ok do mꝫ hwars mans glædhi lxxx ok viij Ar gamal. J hans daghu*m* do ouidius poeta/ han sænde ok pylatu*m* til judha landh at radha landu*m* Pylatus sighs wara j lugduno han sænde tyberio breff aff iudha lande til rom. (af) waru*m* h*er*ra ok hans ierteknо*m* so*m* ower mer sc*r*iuas jnna*n* hystoria ioh*a*n*n*is ew*a*ngeliste. Ok ær hær wæl fallit sighia af pylato badhe æthla ok ændha.

*Cod. Bildst. Bl. 61, verso.

Om Pontius Pilatus.

EN conu*n*gher j thydhisco lande han heth Atus han afladhe son m*z* ens mølnara dott*er* som heth (pyla) ok læt hanu*m* gifua na*m*pn sama*n* sat aff na*m*nu*m* fadh*er*s / ok modh*er*s / pylatus første del na*m*psins af modh*er* na*m*pne / ok annat af fadhurs / han føddis vp j fadhurs gardhe m*z* sino*m* brødh*er* Drotni*n*gena syni sic jemnu*m* at aldre. Ok drap han for awnd skuld. thy at hin ku*n*ne bæt*er* alscons leca ok (var) thrifnar*e* til handh ok hæst Conu*n*gin gat ey sidhan seet pylatu*m* Ok wilde tho ey dræpa sit eghit blodh vtan forsænde han til rom for gisla wm thæn tima war konu*n*gs son aff fran*z* j keysarins gardhe ok sattir for gisla pylatus drap ok han for tholica *samu awndh som han drap sin eghin brodh*er* j fadhurs gardhe:

*Bl. 62, recto.

Pilatus i Pontus och Judea.

ROmara prøuadhu at han war ilhærdhir. Ok sænde han foghoda til et ølandh ponciu*m* som hardhasta men bodho ok engin h*er*radom wildu thola Ok hafdhu ma*n*ga domara dræpit. Pylatus prøfuadhe sin eghin wadha Ok giordhe sik soma mæn til wini m*z* gawm ok soma brøt han wndh*er* sik m*z* wina trøst til alt landhit war hanu*m* lydhugth. Ok ther aff fik pylatus widh*er*na*m*(Ꭓne) po*n*ciuspylat*us*. Romara (for)stodho (ha*n*) fulhærdughan Ok sændu han ifu*er*

baff. At radha judha landum thy at the varo mykit hardhe at styra. wm then tima sagdhe en judhe sic wara guȝ son ok fylgdhu hanum mange iudha til garizim bergh j galalea lande. herodis conungs rike At sea han flygha til himna Pylatus kom ifuir them mȝ hærskap. Ok drap lyngharæn ok alt hans fylghe. hær fore war herodes hans owin ok trøste judha til at røghia pylatum for tyberio keysare for menløsan mandrap oc Andra flere sakir. Ok wardh tyberius wredher pylato. Ok forsende han hem til fædhersins landh vslan ok fatøkan til han fik ather nadher wm sidhe ok samu wald ifuer judha land. Æn før (æn) gudh tholde dødh ok wrdhu tha første wini ather herodes ok pylatus som scrifuas innan læstene. Sidhan pylatus dømde gudh til dødh. sakløsan. tha ræddis han tyberium ok sænde en sin wiin til rom. at gøra hans orskuld for tyberio:

Tiberius och Veronica. — Pilati ändalykt.

Tyberius *keysare* wardh illa siuker. swa at hanum gat engin both (radhit) ælla læk(I ia ^{xx} iare) hulpit Ok forstodh aff pylati brefwm som hanum waro før sænde At j judha lande war(Ie) then læk(I in [illegible]are) allum gaff bøther / ok sænde budh ofuir haff til pylatum / før æn pylati win com til Rom Ok bødh pylato sænda sik ihesum Wlusianus tyberij sendebudh kom til judha landh Ok sagdhe pylato keysarans budh. Pylatus lønte hwat giort war ok beddis xiiij. dagha frest jnnan thæssa dagha fik wlusianus tala widh ena

fru som heth veronica. Ok spurdhe af ([R] hæ*n*ne) som aff fler*um* huru han matte bæʒst finna ih*esum*/ Frun war c*ri*stin hon drogh sin anda høght widh hans ordh ok sagdhe ih*esum* wara sin h*er*ra. ok sin gudh ok pylatu*m* ok iudha hafua dræpit han for awnd. Ok tha tedde wlusian*us* sit ærande for henne ok læt illa. at han gat ey k*eysarens* budh ([R] fulko*m*pnat). Tha sagdhe veronica sik hafua thʒ klædhe ih*esus* hafdhe. Ok lagdhe for sin øghon ok Ænne thæn tima han gik til pinu ok gaff hænne til ami*n*nilse Ok sagdhe At k*eysaren* mu*n*de bø*ter* faa. æn han finge sea clædhit. Thy at thʒ war widh ih*esus* enne tholicf sama A lyt. ok lima laghu*m* som hans ænlite Wolusian*us* spurdhe *Bl. 62, verso. Æn han matte fa kø-*-pa klædhit mʒ (for) gul. swa længe han førdhe thʒ til Rom ok At*er* gen til hænne wndh*er* fulla lofwan. Weronica sagdhe at han matte thʒ wæl faa mʒ gudhlika thro. ok ælscogha. ok ey mʒ gul oc sagdhe sik siælfua wilia fylghia til keysaran/ Wlusian*us* com til Rom mʒ veronica ok clædheno. Ok sagdhe tyberio hwat han hafdhe hørt Ok til landaført. Tyberius læt bredha gatur mʒ gul wæfuiu*m* ok føra clædit for sic mʒ dyghru*m* hedh*er* ok fik jemskøt helso som han saa clædhit wt væct. Sidhan sænde tyberi*us* jfuir haff ok læt fanga pylatu*m* ok (Ÿdragha [xx]føra) til Rom. Swa sighs ok hittis sc*ri*fuat at pylat*us* for j thæn kiurtil war h*er*ra war innan tha han war fangin ok æ mædhan han war j hanu*m* tha wardh tyberius hanu*m* hwarn tima han kom for hans øghon blidh*er* (aff) swa wredhu*m* At han wilde før han døma til fulasta dødh. Wm sidhe læt tyberius afkædha pylatu*m* som honu*m* war radhit thy at alle vndradhu. ok mæst tyberius siælfuir hwat slict

sætte Jemskøt hiolt konu*n*gi*n* sina (R wredhe) widh han Ok dømdhe han til dødh/ før han kom for domin Pylatus dømdhe sik siælfuir wær æn tyberius. Ok stak sic gønu*m* liiff mȝ kniwe. Tyberius sagdhe han hafua fangit fulastan dødh som fiol († til hælin xxj dødhin) for siælfsins hand. Ok læt han kasta dødhan jnnan tyberim. Ther øptu diæfla swa at alle ræddes til han war ther wp takin Ok førdher til viennam. ok sænktir j rodanum. til diæfla giordhu jemdighra vro ther som før j rom. thædhan førdhis han lønlika til losannia*m*. thyt fylgdu ok diæfla sina bradh mȝ same (r)ope ok (†orde xxvro) til the førdhu fra sik banȝattan buk. ok kastadhu nidher j en brun mællan fyra biærgh som ængin wægher liggir til ok ligger ther æn ok wældher ther dighir diæfwlskapir vp ij wædhrith ifuir bru*n*neno*m* som opta ær († thȝ xxseet) ok prøfuat. Tyberius forsænde ok herodem antipam som drap io*hann*em baptistam ok herodiade*m* hans horkonu ok brodher konu til vienna*m* ok (doo) ther vsul mȝ sorghum:

XXII.

OM GAIUS KEJSARE.

Gaii Endskap.

Gaius sona son tyberii xl. (aar) wars her*r*a wardh R*ø*m*sker* k*eysare* .iij. Ar .x. M*anadha* ok viij dagha Aff hanu*m* ok herode Agrippa ær sc*ri*fuat (xx øfwirmeer j) hystoria *sanct*i petri. han war ma*n*na fulaster. at sidhum ok lifnadhe. han laa mz thwe*m* sino*m* systrom. Ok mz enne sinne badhe døtt*er* ok syst*er*døtt*er*. S*anctus* jeronim*us* sc*ri*fu*er* at alle R*ømske* k*eysare* fingu keysara na*m*pn ept*er* gaium. han war hwariu*m* grymber oc allu*m* ledher for giri ok fulan lifnadh. Han war dræpin j Rom innan sino palac*io* ifrit gamal:

XXIII.

XXIII.

OM CLAUDIUS KEJSARE.

Claudii laster. — Om Fogeln Fenix.

CLaud(i)us fadherbrodher gaij xliiij wars h*er*ra Are. war R*ø*m*sker* k*e*y*sare* xiiij Ar vij manadhe xxviij dagha han brøt wnder sik britaniam ok wæstra haf(s) øiar som orknøia callas han røctadhe ge*r*na ok øcte almæn-*-nis ingiæld han war swa mi*n*nis løøs. At litla stwndh sidhan han drap sina hustru spurdhe han hwi hon com ey in til hans/ j hwariu*m* stadh ok tima. Thok han ifuir alla mæn mat ok dryk ifu*er* matto/ han (Y afldhe [xx] vidhirfrestadhe) læta sc*ri*fua (Y loff j laghu*m* [xx] j laghin loff) til all vrenlik thing ([xx] so*m* nature*n* krafde) widh bordh thy at han saa en i lifs wadha aff at*er*halde for blygdh (skuld). J hans ælle lydde han swa fortalen si*n*na ([xx] hustru) at han dømde sin son britanicu*m* fra fadhers arue ok lefdhe sinu*m* dott*er*syni neroni R*ømska* rike Messalina claudij ([xx] hust*ru*) war m(Y iok søl a [xx] ykit fwl oc) vdygdhe(lik i) lifnadh først lønlika ok sidhan oppenbarlika scam ([R] oc blygdh) thola sins likama. opta mødh aldre mæt Aff fulum

*Bl. 63, recto.

lusta. swa som sc*ri*fuir Juuenalis aff hænne scam J claudii daghu*m* com *sanct*us petr*us* til Rom Ok *cri*stin tro mȝ hanu*m* første sinne Ok p*re*dicar ther xxv Ar/ wm thæn tima tedhis fenix fughl j egypto/ som .Dc. arom war sedir j Arabia før Ok hwarghin ther i mællum. Thænne fughl ær aldre mer æn en ok lifu*er* .D. Ar ([R] Sidhan) Tha bræ*n*nir han sik siælfuir j sino*m* redha. ok fødhis Annar j samu stu*n*dh slikir sami aff hans asku han ær stoor som ørn. hafuir camb A høfdhe som hane halsin (ꭓhitnar [xx]skiin) som gul vingane som pel (ꭓwælin ær [xx]næfwidh ær) røt so*m* roos

XXIV.

OM NERO KEJSARE.

Neros djuriskhet och omenskligkhet.

NEro ne*quam* lviij. Are wars he*rr*a war Rø*msker* key*sare* xiij Ar vij M*anadha* xxix dagha han giordhe rømska rike ([xx] fwl)t aff faghro mʒ sinu*m* wsidhu*m* han hafdhe lekara laat ok clædh(bo)nadh han bar tysuar engin klædhe/ han læt hæsta sco mʒ silff hellu*m* han for i fiske mʒ gulnætu*m* ok silke tyghium Mæst war han skadhliker (oc) custogher. A byggni*n*gh. ok h([xx]offløst) hoff/ huru rumt ([R] oc kostelik*it*) hans palaciu*m* war til hw*er* dags cost (oc) til thæs bygni*n*g (oc bonath) aff gul ok (Y gim [xx] dyro*m*) stenu*m* silf ok fiilsbenu*m*. thʒ ware sent at sc*ri*fua/ j hans daghu*m* restis colos*us* j rom. Cvij. alna høgher. Nero drap vtalict tal eldbla rømska (ma*n*na). Allum godhu*m* war han gry*m*ber. Sin mæstara senecam fadherbrodher lucani poete visastan man ok bæʒstan læt nero dræpa mʒ ethers dryk ok adhru blodhe. Brodher ok hustru modher ok mæstara læt nero dræpa/ thy heth han nero ne*quam* som tydher wandwæt*er* ([R] æll*er* skalkelikin) A (Y gøscu thu*n*gu [xx] waart maal)/ engin man wænte (ha*n*) godhan ok rætfærdoghan wara thy at han war (sielfuir) ful ok ilder/ han tænde siælfuer brand J

Rom for foruiti. At sea huru widher ok høgher røkin ginge/ han læt gifua sik dryke til at hanu*m* matte nocot lifuandis inføt wardha Ok wt aff hans liue ganga for foruiti. At vita huru (^{xx} qui*n*no*ne*) verker j barnbyrdh (^{xx} the*r* æptir) fødde ha*n* (Ẏ en ^{xx} ena) frødh. ok giørdhe hanu*m* mønster Annan wægh tyberim Ok calladhe then delin aff Rom latran som tydher a wart mal fiæladher frødher ha*n* lofuadhe

*Bl. 63, verso. hwariu*m* w-*-renlika lifwa. thy at han war siælfuir vren. J hans daghu*m* gik judha landh wndan romara lydhno. Ok sændis thit wespacian*us* aff neronis wæghna m*z* hærfærdh/ the*r* m*z* øcte nero sin ondskap at han drap *s*a*nctu*m petru*m* ok *s*a*nctu*m paulum/ tha romara gatu ey læng*re* tholth ha*n*s folsco. tha flydhe han for them fyra mila wægh wtan rom the*r* drap han sik siælfuc*r* oc vlua Ata han j wnapno*m*

XXV.

OM GALBA KEJSARE.

Om Linus, den andre Påfven i Rom.

LInus lxxj. Are wars h*er*ra ([R] tydhiskir at ædhle) son esculanj sat. A. s*anct*i petri stole .xi. Ar ok iij M*anadha* xiii dagha. han skipadhe so*m* petrus bødh hanu*m* At ([xx] q*ui*nn)a scal hwiuadh j kirkiu ganga. han giordhe ma*n*g iertekne frælsadhe sælught folk aff diæfla qualu*m* Andelika ok likamlika. Gaff dødhum liiff Andelict ok lica*m*lict/ ok Annur wtalic jertighne. ok døpte manga: Sat*ur*nus rømsk*er* borghemæstar*e* galt hanu*m* illa wælgiort. Linus gaff hans dotter bøther. aff diæfwls qualu*m*. Sat*urnus* sagdhe han fara mz throldo*m* Ok læt han manga lundh pina. ok sidhan halshugga hans ben laghu først j waticano ok førdhus wm sidhe til s*anct*i laurencij kirkiu:

Om Kejsaren Galba.

GAlgba tok widher k*esare* nampne j Rom lxxi Are wars h*er*ra. vitell*ius* A jrlande. Otto jnnan thydhisco lande thæsse thre striddu hwar .A. mot androm. ok drapus alle wm eth Ar:

XXVI.

OM VESPASIANUS KEJSARE.

Om Vespasiani val.

VEspasianus war wm thæn tima wæstan haff mȝ hærfærdh. hærskapit forstodho ther hwat hema war thit. Ok at fule mæn møddu ok øddu rømska rike. Ok kiærdhu sik wara første til ærfwdhis ok lifs wadha Ok fiærran satta waldu*m* ok landu*m*. Ok toco ther sin forman. vespasianu*m* til rømska*n* k*eysare* lxxij Are wars h*er*ra. Aff litlu folke føddan ok tho hwariu*m* første (*xx* jæmfroman) ok war R*ømsker* k*esare* ix. Ar. xi M*anadha*. xxij. dagha/ hær ær wæl til fallit At sighia huru iudha guldu wars h*er*ra dødh:

Järtecknen innan Jerusalems belägring.

WAr herra som siælfuir sigher sic ey wilia se syndogha manna dødh æn the wilia bøtha sin bruth. han giordhe som han sågdhe ok gaff them xl. ara frest. At sc*ri*pta sik ok bæthra som apo*sto*li predi-

cadhe ok rædhu them ok mæst *sanctus* iacobus alphei som hwar dagh war mʒ them j jer*usa*lem ok p*re*dicade Sidhan the lyddo ey guʒ ordhu*m* ok godhu*m* radhum tha wilde gudh rædha the*m* til got mʒ mangom wndhers thingom swa som josephus judhe scr*i*fu*er* En bræ*n*nande stiærna skapadh som swærdh hængdhe eth ar wm kringh ifu*er* ier*usa*lem mʒ rædhelik*um* lugha/ wm ena midhia pascha nat kom swa dighirt lius wm altaran j gudʒ mønstre At hwar man wænte wara dagh liusan/ wm the samu høghtidh kiælfdhe qui(*xx*gha lamb) for guʒ altara. Jnna*n* them daghu*m* sa-*-ghu mæn j wædhreno riddarskap *Bl. 64, recto. j alscons wapnu*m* ganga sama*n* flukninghu*m* j skynim ok stridha

---

Mannen som ropte Ve! Ve!

OM ena pinʒdagha nat hørdhu p*re*ste som widh offer stodho ok waro/ røst*er* wm kring sik/ farum hædhan aff thæssum sætugardhu*m*/ A fiærdhu are før æn vespasianus com tok en man ih*esus* Ananie son at øpą wm en hælaghan dagh/ Røst aff østan. Røst aff wæstan Røst aff fyru*m* wægnu*m* som windher blæs. Røst ifuir ier*usa*lem. (R røst ifu*er* templu*m*) Røst ifuir brudh(ir) ok brutgoma. Røst ifuir alt folkit Judha gripa ma*n*nin Ok fanga(dho) sla ok bæria. æn han gat them enkte Annat swarʒ ella talat wtan øpte æ thʒ sama. ok æ thy mer. At the han mer bardhu. The leddu han for pylatu*m*. Pylatus læt han swa bæria Ok hudhstryka: at hans (riff)ben tedhus bar/ ha*n* gret ey/ ok ey han badh sik nadha/ wtan øpte

Æ thȝ sama som før ok ændadhe hwart opit mȝ ve ve. Sidhan iudha kændis ey Æn widher sik mȝ tholikom wndirs tekn*um*/ tha kom vespacian*us* xl. Ar*um* ept*er* wars h*er*ra dødh Ok hans son titus mȝ han*um*/ Ok brutu nidh*er* alt ier*usal*em widh iordh som war h*er*ra spadhe tha han græt ifu*ir* ier*usal*em Swa finnu*m* wi sc*ri*fuat hwi vespacian*us* kom mæst a mot ier*usal*em ok judbu*m* At*er* mȝ Andre sak/ ([xx] æ som h*er* æpt*er* følghir)

Vespasianus får bot.

Pylatus ræddis hæmdh. aff tyberio *Rømska keysare* for wars h*er*ra dødh. Thy at han skref hanu*m* før aff wars h*er*ra dygdhu*m* ok g*er*ni*n*gom Ok for thy sænde han en sin win ifuir haf til tyberiu*m*. at gøra hans orskuldh for wars h*er*ra dødh. Sændebudhit heth albanus han brøth (sit) skipp for galathia/ wespacian*us* war tha wældugh*er* ifuir galathie rike aff tyberij k*eysares* wæghna. Alban*us* kom (til) wespasianu*m*/ wespacian*us* spurdhe hwædhan han waar comin han swara sik wara comin aff ier*usal*em stadh iudha rikis/ wespacian*us* hafdhe ena fula sot inna*n* sinu*m* næsu*m* swa at the wllu ([R] fulle) mȝ matku*m* Ok th*er* aff fik han nampn. thy at vespa thyt*er* en mathk a warth mal/ ok for thy taler ha*n* til albanu*m* Thu komber Aff thy lande visastu mæ*n* byggia. cant thu mik lækedo*m* wisa vidh the*n*na sot thu ser mik hafua/ ella west thu mik thæn lækir(a) wisa The taladhu swa læ*n*ge sama*n* at alban*us* sagdhe en lækir snima*n* hafua wa-

rit j judha lande som gaff mȝ ordhe dødhum liff. Ok siukom helso. Ok iudha hafua dræpit han for awndh/ ok at han bøther (nw) flerom sidhan æn før. Allom them hans guddom throa/ wespasian*us* swa-re thȝ ær min thro ok thrøst at thæn ma minom næ-s(Ya^{xx}om) gifua helsu som dødhum gifuir liiff. J samu stwndh æftir swa talat fik han hela bøther wespa-cian*us* lofuadhe gladher sin lækir(a) Ok for til rom. ok fik tyberij loff. fordærfua. ok ødha gudȝ owini judha. Ok samnadhe mang Ar wapn ok hær/ til ([R] tyberi*us* doo oc) nero wardh *keysare* At han *fik *Bl. 64, verso. tha budh aff hanu*m* fordærfua judha thy at the waro romaru*m* falske ok onde

---

De Christnes ut-tåg från Jerusalem.

WEspacianus kom pascha dagh for ier*usal*em Ok burdhe storma ok stormadhe manga dagha Mykit folk widha aff wæraldinna war sama*n* comit wm høgti-dhena ([R] j ih*erusal*em). Ok ænkte war th*er* *cr*istit folk Thy at thæn hælghe ande varadhe them. At før æn wespasian*us* kom/ Ok (the) foro bort. Ok waro mȝ godhu*m* fridhi jnna*n* eno thorpe som callas pella Annan wægh jordan · th*er* til at guȝ hemd*er* gingu ifuir alla gudȝ owini ok ængin Annan. Swa laa tha ier*usal*em bilaght at vmoghelict war nokro*m* vtkoma.

Josephus och Vespasianus.

En visaste judhe Ok ærliker h*err*a. wnger at aldre ([R] josephus at na*m*pne) swa at han war tha barn. judha drapo wan h*err*a sa wæl at stadheri*n* mu*n*de fordærfuas war forman for et torn ok castel gømde sik mʒ xi. co*m*panu*m* wnder eno iordhuse iiij dagha til them thok sar hunger/ oc the wildu sik tha hælder siælfua dræpa æn swælta/ ella sik romaro*m* j wald gifua. The drogho loth hwilkin thera først wndh*er* swærdh skulde/ ok drapos .x. til josephus war ept*er* mʒ eno*m* co*m*pane. Josephus war raskir ok snar Ok fik handu*m* for swærdhit. Ok rymde fra hanu*m* ok fik tala ifuir murin widh en rømskan h*err*a bemelican. vespaciani win/ ok røktadhe sik coma. sikran for vespacianu*m* Vespacian*us* talar til iosephu*m* ok sigher han (vara) wærdha*n* dødh Joseph*us* sigher (Y sik væl *xx* sit maal væl) mugha bætras. Wespasian*us* spør hwat en bundin fange ma bætra. Joseph*us* sigher sik nokot thʒ wita. hanu*m* wardha. Wespasian*us* bidher han sighia. Josephus swar*e* nero Rø*msk*e*r* ke*ysare* ær dødher ok alt romara borgh radh hafuir thik walt til ke*ysare*. wespasian*us* sigh*er* til iosephu*m* æn thu æst spaman hwi spadhe thu ey thinu(Y*m*) la*n*de ok frændu*m* thʒ them nu ifu*ir* gang*er* joseph*us* swar*e* xl. daghu*m* før æn nokor annar viste thina como spadhe iak iudhu*m* thʒ nw ær comit ok ra(d)dhe iak them gifua stadh ok landh j romara wald.

Josephus och Titus.

MAdhan como Rø*mska* h*err*a sendebudha til vespasianu*m*. At bæra hanu*m* wissu budh af romara radh(Ya): At han ær k*eysare* walder ok takin/ wespasian*us* gaff iosepho lif ok winskap. Ok skipadhe titu*m* sin son hwariu*m* ma*n*ne kæra*n* forman for hærscapit at*er* blifua til stadherin wrdhe wnnin Ok han for siælfuir landh wæghin til rom ok thok widh k*eysare* crono liu(f)uir æpt*er* ledhan Titus wardh swa bradhfæghin aff fadhurs hedh*er* at han fik wadhelika sot Josephus lette granlika sotti*n*na sak ok tima ok forstodh th*z* sa*n*nasta At han mu*n*de sot hafua fangit af if*er*wæt*is* glædhi Ok spurdhe af hans vinu*m* æn nokor ware then j the færdinne titus ware wredh*er*/ ok for-*-stodh At ther war en ther aldre matte coma *Bl. 65, recto.* for hans øghon. Josephus sagdhe til titu*m* h*er*ra wilt thu bætra fa tha lofua mik. at thu wardh hwario*m* ma*n*ne j dagh blidh*er* widh bordh (R oc jngo*m* wredh*er*. tytus lofwadhe ha*num* th*z* a sina tro joseph*us* let koma thæ*n* ma*n* tyt*us* var wredh*er*. oc lofwadhe ha*n* skadhaløsa*n*/ oc satte ha*n* widh bordh) m*z* sik j matunøle genwert tito. Titus fik af hans syn dighra stridh j sinu hiærta/ glædhi ok wredhe ok swa myklu mere mødhu at han wilde ey synas wredh*er* a mot si*n*na lofuan/ Ok th*er* m*z* te*m*pradhis hans ifu*er*wætis glædhi. Ok forgik hanu*m* cra*m*pasot Ok fik han bøther siælfuir Ok gaf hano*m* winskap som han war wredher Ok iosepho hedh*er* ok æro. Titus la tu ar for ie*rusa*lem ok wardh swa digh*er* sylt j stadheno*m* at son ok fadher dott*er* ok modh*er* rifws wm fødho ok

drogh hwart andru*m* maat wt af mu*n*ne. wnge mæn ok starke gingu a. gatu*m* som gasta sultne til the fiollu nidh*er* dødhe for wanmæren. The so*m* andre jordadhu. the fiullu for sylt ifuir them innan grafuena. Sidhan engin gat (tolt) ok lifuat widh rothna lukt tha lægdhis draghara mȝ staȝ ingiældu*m* at casta likin ifuir murin til gropane mu*n*de nær fyllas. Titus wardh thæs war ok warku*n*nadhe vslum ok lypte gratande bend*er* geṇ himnu*m*. Ok taler swa: Gudh siælfuir thu west thȝ wæl at iudha walda thætta siælfua ok ey iak. Jak hafu*er* them mȝ mi*n*ne blygdh opta tha fridh budhit ok godha dagti*n*gin oc the wildu hæll*er* stridha. Seltis øla ok sulur. war iudha fødha. hwar the kændu røk aff elde th*er* brutu the dør hwar ifuir andro*m* thy at the wæntu th*er* fødhu wara

Hungers-nöden i Jerusalem.

EN rik fru som het maria war wm thæn tima j ier*usa*lem. Judha brutu opta hus ifuer hænne. æ mædhan th*er* war nokot til fødhu ok lefdhu hænne ænkte/ wm sidhe/ wtan hænna barn som j waggu laa. Modherin thok barnit j sin fampn. Ok taler til thæs Min son hwar skal thik fødha. mædhan iak swælth*er*. mu*n* ey bæth*er* wara. at thu wari før min fødha. hæll*er* æn (xx røfuara røua thic) æpt*er* mik dødha fødh mik søta barn/ Mædhan iak gitir ey læng*er* thik føt/ fødh mik iak fødde læng*er* thik/ far innan thit eghit hærbærghe ok wardh modher math*er* Ok læt mik swa længe lifua. at iak mughi

tik dødba*n* ok mik mætta grata Tha førʒsta wardher sylta sorghin ful iak grat*er* mik mætta wardh modh*er* mat*er* ok sorgha saki: Ept*er* swa talat. vende hon ænlitit fra barneno Ok scar støkkiu*m* sund*er* stek*er* et stykke Ok gøme fler*e* til anna*n* tima. Alt war sændh*er* hon war alla mæt ok ille mæn komo so*m* wani war*e*/ ok brutu dør ok badho sik æta gifua: aff steki*n*ne som them wisadhe røkrin ok høttu hænne dødh æn hon gafue them ey fødho hon kastadhe klæ-*-dhe aff sælughu sarghadha like. Ok *Bl 65, verso. sagdhe til thera. hær at jak en del aff mins sons limmu*m* min(ʒa siælua xx o eghno) blodhe Mæstan del hafuir iak idh*er* gømt. Mæ*n*nena stygdis widh*er* ok stodho Annars hugha Cona*n* tal*er* til thera. nær war conan hardhare æn ma*n*nin Ok ma*n*nin (xx bløtare) æn modherin Tha matte hwar ma*n* prøfua gudʒ hemd ifuir iudha syni for guʒ son/ ifu*ir* maria son som modherin at/ for marie son som iu*m*fruan græt/ thʒ hafu*er* iudhin fangit som ha*n* beddis han gaf wt ihe*sum* helsu*na* lækir(a) Ok beddis barrabam til lifs som war ma*n*drapar*e*. Mist hafuir iudhin helsuna/ ok lifu*ir* hanu*m* engle. vtan drap ok dødh*er*:

Jerusalem intages. — Joseph af Arimathia.

TRidhia are brøt titus nidh*er* ier*usa*lem mura wm kring ok te*m*plu*m* do*mi*ni alt widh iordh. Swa som iudha. saldho war h*er*ra for xxx pæni*n*ga. swa læt titus sælia xxx iudha. for en pæni*n*g. Ni(o)tighi tusa*n*d ok vij. M. judha saldus wnd*er* trældom wm

thæn tima. Ok elleuo sinno*m* hu*n*dradh thusandh forfor*us* wndh*er* swærdh ok sylt / thʒ hittis ok sc*ri*f-uat at thæn tima titus redh ifuir ier*usa*lem fik han sea en thiuccastan sten mur. ok læt han ginu*m* grafua. th*er* fu*n*nu the som grouo en gamblan karl sithia inne muradhan wænan man j ænliti ok tho hærughan The spurdho hwat ma*n*ne han ware han sagdhe sik wara joseph af Arimathie som warn h*er*ra jordadhe ok ther fore insættan aff iudhu*m*. At han giordhe swa. ok sagdhe sik hafua th*er* sælan lifuat xl. Ar jnne luctan widh ængla fødho ok gudhlict lius. Tho sc*ri*fu*er* nichodem*us*. At war h*er*ra tedhis ioseph jnneluctu*m* ok løste han ok ledde (ha*n*) hem til Arimathiam Thætta løsis swa: at han war thyswa fangin ok en tima wt takin af waro*m* h*er*ra ok annan tima aff tito:

Försöket att åter-uppbygga Jerusalem.

Langan tima th*er* æptir. wildu iudha at*er* wp-byggia ier*usa*lem ok fu*n*no første daghin alla markena fulla mʒ dagh Ok alla daggena falna j cors like. Annan daghin fu*n*nu the all sin klædhe blodugh ok hwa(ᴧriu^{xx}n) blodh(Ĭe^{xx}ʒ) dropan fallin j kors like. Sidhan thrøstu the enkte meer At bygni*n*gh gøra:

Vespasiani död.

*VEspasian*us* stridde ok sigradhe xxxij. (aar) *Bl. 67, recto.
orætur. Ok kom wndh*er* romara borgh rike. starcasta landh ok rike Judha landh thydhislandh brithania*m* Allom romaro*m* (R var ha*n*) kiær h*er*ra/ han stodh j bana sot vp gen dødhenu*m* ok sagdhe keysari*n* søme rættan fara af (xx wærdhlene)

XXVII.

OM TITUS KEJSARE.

Titi ädla sinnelag.

TJtus vespasiani son lxxxij Are wars h*err*a war R*ømsker* ke*ysare* iij Ar. Alla dygdha fullir man/ swa at han kalludhu mæn at ædhla na*m*pne. wæræld*in*na blomster. (oc) mæniski*nn*a frygdh. Sins lifs prøuadhu*m* ok forwi*nn*u*m* forradharu*m* gaff han ey at eno mʒ lif ok goʒ lidhugha/ wtan ok jemhemelikan winskap ok samwæru som før/ han war ok swa giæfmilder h*err*a at han engu*m* swnde møghelika bøn Tha han sat widh bordh At quælde ok forstodh sik enkte hafua gifuit wm daghin tha kiærdhe han sik for sino*m* wino*m*. At han hafdhe thæn dagh tapat/ ok sagdhe gawnløsan dagh wara g(ǐiæv xxaghn)løsan/ han do j samu by som hans fadher doo nær sabinos. Alla rømska (romara) gratu ha*ns* dødh som modher laghe dødh. Jnnan hwariu huse Ok æn tho hwaru At hans fadher war dygdha fullir. tha næmdus tho titus før æn wespasian*us* hwar som the ne*m*nas badhe saman/ af titi dygdhu*m* ok ger*nin*gu*m* scr*i*fuas meer owermeer j hans fadhers ger*nin*gom

XXVIII.

XXVIII.

OM DOMICIANUS KEJSARE.

Domiciani elakhet. — Pantheon uppbygges.

DOmicianus lxxxv Ar wars herra war Rømsker keysare xiij Ar: ok v. Manadha. han war førsta Ar sins rikis swa fridhsamber At han gath ey set ælla hørt. At diurin drapus. Ok engte blodh matte koma for hans øghom/ wnger ængil ok gamal (^fiænden ^x puke) (han) wardh swa grymber wm sidhe At han læt ængin godhan man lifua mʒ sinum wilia han drap beʒstan Rømska herra han war førsta .keysare. sik læt siælfuir gudh calla/ han tholde sik enkte bilæte læta gøras wtan aff reno gul ok silf. han hatadhe cristne kirkiu næstir nerom nequam han war brodher titi ok son wespaciani. swa w(^xx liker) thæ(na) blodhe som diæfwl gudʒ ænglum. han bygdhe thʒ frægha mønster j Rom star (som) panteon heet Ok nu hether sancta maria rotunda: Ok thʒ kom swa til Rømska herra *forstodho at persie landh gik wndan rom Ok badhu agrippam borghamæstara fara mʒ hærfærdh ifuir haff hanum tedhis wm ena nat før æn han wilde sighia ia. gen fær- *Bl. 67. verso.

dhinne en fru oc sagdhe sik wara alla gudha modher Ok iætte hanu*m* sigh*er* æn han læte he*n*ne eth møn-st*er* byggia æpt*er* hænna wilia. Agrippa sagdhe drø-min for radheno. Ok the bygdhu thʒ gærna afgudha modh*er* som the wæntu (oc) thʒ war maria gudʒ modh*er* (so*m*) dictadhe sik (thʒ) til hedh*er* Agrippa for ifuir haff mʒ fem legionib*us* thrifna manna. Ok stridde oc sighradhe p*er*sie rike Atir wnd*er* rom En legio hafuir v(ᛉ ij xx j) thusandh ok dc. ok lx ok vj mæn. Do-micianu*s* war dræpin (ᛉ j galgha napn) aff siælffsins ma*n*nu*m* for sin onʒskap xxxvj Ara gamal At aldre

XXIX, XXX.

SAGORNA OM SANKT APOLLINARIS OCH SANCTA PETRONILLA.

XXIX.

SAGAN OM SANKT APOLLINARIS.

Apollinaris i Afguda-templet.

APollinaris s*an*c*t*i petri discipulus tholde for trona dødh j vespasiani dagh*um* han kom til rauenna*m* sende*r* fra rom aff s*an*c*t*o petro. Th*e*r bøtte han enne grefui*nn*u siuke Ok døpte hona ok hænna bonda Ok kom them ok alt the*ra* herskap til cr*is*tindom. thȝ forstodh lanȝ he*r*ran Rø*msker* domare Ok læt han fanga ok til afguda mønst*er* føra ok til offer cuska. Apollinaris saa th*e*r dighirt gul ok silf hængt for af-*-gudha bilæte Ok sagdhe p*re*stom / at bætre ware gifua thȝ fatiko folke / th*e*r for gripu p*re*ste han ok bardho mȝ stangom æ mædhan han gat andhat hans discipuli drogho han halfdødhan j hws til enna enkiu. Ok wardh atir før at fara epter vi(ᛉ j) manadha:

*Cod. Bildst. Bl. 65, verso.

*Bl. 66. recto.

Den besatta Mön.

APollinaris for thædhan til en Annan stadh som callas eliacu*m* At bøta eno*m* he*r*ra som war du*m*be /

først han kom j hans hus tha øpte en mø *som* qwaldis aff diæflenu*m*. Diæfwlin øpte wt aff hænne mu*n*ne. Gak bort hædhan gudȝ thiænisto man ella lætir iak dragha thik vt af stadheno*m* bu*n*dhnu*m* fotu*m*. Apollinaris badh han wt thædhan fara Ok wardh møn j samu stundh wæl heel ok witande. Sidhan calladhu apollinar*is* gudhȝ na*m*pn ifuir du*m*ban. Ok fik fæghin skiællict mal. Fæm hundradh(a) mæn (som) thȝ sagho Ok hørdho trodho ihe*su* *christo* / hedhni*n*ga bardhu apollinare*m* ther illa ok forbudhu hanu*m* næmna ihe*sum* *christum*. Apollinaris laa wndher stanga huggu*m* ok øpte ihe*sum* wara sannan gudh / tha lætu the han barføttan trudha bræ*n*na*n*dhe glødhe ther øpte han som før ok lofuadhe gudh ok ihe*sum* *christum*. Sidhan kastadhe the han vtan stadhin:

Hertig Rufus och hans Dotter.

OM then tima ruphus pat*ri*cius he*r*tughin af rauenna sænde budh til apollinare*m* At han come at bøtha hans dotte*r* Apollinaris kom ok j samu stundh. do hertugans dott*er* / He*r*toghin sagdhe til apollinare*m* jllum tima æst thu hær komin / thy at høghe gudha æru thæs wredhe (vurdhne) Ok drapu mina dott*er*. Apollinar*is* sware dræpa tina gudha lifuandis folk. tha ær min gudh ihe*sus* bætre som dødhu*m* gifuir liiff. Jætla hanu*m* thina dott*er* at ([R] hon maghe) hanu*m* thiæna æn han gifue*r* hænne liiff. Alt war sændhe*r* fadherin iættadhe Ok dotterin lifdhe ok lofuadhe gudh ihe*sum* *christum* Ok læt sic døpa. mȝ sinne modher ok vtal-

licu folke. Ok offradhe møn sin mødhom gudhi ih*es*u *christo* Ok thiænadhe han*um* j renliui. æ mædhan hon lifdhe. Afgudhu p*re*ste sende budh til romara borgh (oc kærdho) At apollinaris ødde gudha dyrk Ok fingo bref til rømskan foghodha At han skulde nødha apollinare*m* til offer mȝ pinu*m* ella forsænda han wtlændis. Foghodhin læt Apollinare*m* bæria mȝ stangu*m*. Ok thænia sidhan alt hans liff. ok limi sundher. Ok tha han øpte æ ih*esu*m *christu*m wara sannan gudh tha læt han vellande watn ifuir hans blodhugha vnde. Ok sidhan smidha hans ben thungu*m* iærnu*m* Ok forsende han wtlændis. Cristne mæn saghu thȝ Ok syr(g)dhu ok stighu j godha hughin Ok striddu mȝ them hedhnu Ok drapu thu hundradh hedhna som hunda. Foghodin (*xx* flydhe) wndan rædder lønlika. Ok satte Apollinare*m* j torn til han gat comit Apollinare*m* j skip Ok *fyra klærka mȝ hanu*m*. Ok forsænde han til ødha landa. *Bl. 66, verso.
Them gik stormber ifuir swa strith. At engin kom liuande til lanȝ. vtan apollinaris mȝ thwem klærkom. Ok thwem riddaru*m* som badhe wrdhu cristne:

Apollinaris dör som Martyr.

APollinaris com at*ir* til raue*n*nam ok p*re*dicar/ hedhnu gripu han ok drogho til afgudha mønster som heth apollo. Apollinar*is* ba*n*nar apollini. Ok fiol apollo thager widh iordh. Afguda p*re*ste drogho Apollinarem for en domara. som heth taur*us*. Taur*us* hafdhe son blindan. Appollinaris Ærnadhe hanu*m* syn. Ok wrdhu badhe (fædga) c*r*istn*e* Ok bodhe apolli-

naris iiij Ar j hans huse mꝫ friidh. Afgudha biscope ok preste sende budh til vespasianum ok beddus dom ifuir Apollinarem til dødh. Wespasianus sware. At hwar som ey wil offra nocors staꝫ afgudha han ma radhit aff stadhenum wt læggia Ok at thꝫ ær engin rættir. At pina them gudhum gøra gen wtan hæmnis sin siælfoe æn the gøras wredhe. Demostenes domare fik Appollinarem enum grena lønlica cristnum. Ok han rædh hanum ryma til et spital mædhan hethnan(ꭗa) ware galnast. The hedhnu wrdhu thæs wari Ok rændu ok ([xx] foro) epter hanum. Ok bardhu (han) til bana. ther the han funnu. Tho swo at han lifdhe vij dagha ok thrøste cristit folk mꝫ faghre fortalan han ligger j rauenna jordadher mꝫ hedher hans dagh ær næst maria magdalena dagh

XXX.

SAGAN OM SANCTA PETRONILLA.

S. Pehr gifver Petronilla bot.

Petronilla dotter sancti petri apostoli war en wænasta mø j ænliti ok gudhlik ([xx] j sinom sidhum oc) latum. Sanctus petrus læt hona liggia siuka længe til likaman. At siælin hiolde thæs helder sina helso. En tima tha sanctus petrus sat widh bordh ok petronilla la. ok skalf. sagdhe titus til petrum Mædhan thu bøther allum siukum hwi lætir thu petronilla (siuka) liggia: Petrus sware thætta ær hænna siæla helsa bætra. Wtan ther til at gudhi prøfuas enkte vmughelict. stath vp A ([R] thina føter) petronilla mz helsu Ok thiæna for bordhe. Petronilla stod wp som han bødh. hon giordhe som han badh hel ok wæl føør Sidhan bødh han hona nidher liggia siuka som før Ok laa swa lenge til hon war fulkomalik(ꝫa [xx] in oc) gudhlic. tha gaf han hænna aff gudz wæghna fulcomna bøtir:

Petronilla dör. — Flacci grymhet.

Flaccus greue beddes hona til hustru for hænna fæghrindh Pet*ro*nilla swar*e*. Wilt thu mik til hustru hafua tha læt koma til min ma*n*ga (velborna) iomfrur. At wara nær mik ok følghia mik til thin gardh Greuin giordhe som hon badh hon giordhe them alla swa gudhlika som sik siælfua til renlifuis lofuan ok laa dagh ok nat A sinu*m* bønu*m* ok fyrmde ok fastadhe til hon gaf sin anda j guȝ hænd*e*r *flaccus læt sik myk*it* forsmadhan wara ok wilde hæmna sina scam A enne he*n*na co*m*pan petronille som het felicola ok tha han gaat hwarke fangit he*n*na wilia. At giftas ælla diæflu*m* offra. Tha læt han hona sitia første thry dyghn fødho løsa. Ok sidhan tænia swndher hænna liiff ok limi Aff laghi til hon gaf sin anda. j guȝ hænd*e*r. Ok kastadhe sidhan hænna ben j fulan sør til s*an*ct*us* nichodem*us* jordadhe hona mȝ hedher. ther fyri læt flaccus bæria nichodemu*m* til ([AY] ha*n*s) dødh. thy at han wilde (oc) ey diæflu*m* offra. ok læt casta ha*n*s lik j tyberim elf til en klærk*e*r som het iustus iordadhe han mȝ hedh*e*r.

*Bl. 67, recto.

[*Den öfriga delen af bladet* 67, *hvilken handlar om Vespasianus, Titus och Domicianus, återfinnes ofvan ss.* 319—322.]

SKILJAKTIG UPPTECKNING.

(Pergaments-handskrift ifrån Vadstena; nu n:o 39 in folio af Benzelii samling i Linköpings Gymnasii-Bibliothek. Skrifven år 1503—5).

---

*Vitae s. feliculæ et petronillæ. *Bl. 32.

Hær æpther star s*an*ct*e* felicule hælga liffw*er*ne oc s*an*ct*e* petronille.

S*an*cte pædhar appostol*us* haffde ena hælogha dotter hæ*n*nas na*m*pn war petronilla / oc æpth*er* s*anct*i petri wilia war hon p*ar*alitica / thȝ ær nw*m*men ællar halffu*ir* horttakin / i hæ*n*nas hws plægadhe s*anct*e pædhars kænneswena sa*m*nas / oc faa sik th*er* ætha oc drikka / Thȝ hændhe at en aff kæ*n*neswenomen / so*m* kalladhes tytus / sagdhe til s*anct*e pædhar / alt krankt folk som til tik komber / faa sina helso / hwi tilstædh*er* thu at petronilla ligger kra*n*k Appostolen swaradhe / hæ*n*ne tarffuas bæth*er* wara krank æn helbrigdha / æn oppa thȝ at ey nakro*m* skuli synas omøghelikit / at hon aff mi*nom* ordho*m* maghe helbrigdha wardha / Tha sigh*er* iak tik petronilla / i ih*es*u c*r*isti na*m*pn stat opp oc thiæna os / oc iæmskøt stodh ho*n* opp / helbrigdha / oc tiænte them / Oc nar æmbetet ællar tiæniste*n* war fulko*m*pnat / bødh s*an*cte pædhar hæ*n*ne gaa til sywka sænghena igæn / Oc nar s*an*ct*a* petronilla war fulbordhat i gudȝ ræddogha / tha wart ey at enast ho*n* siælff helbrigdha / wtan iæmwæl manghe andre før

hænnas gudelika bøn/ skult/ fingho sina helso igæn/ aff margskona kraankdomom/ æn førtænskul at petronilla war ganȝska mykyt faghor oc wæn/ tha kom til hænna en mæktogher grewe/ myndogher oc karsker man/ haffuandhes mȝ sik sith riddarskap/ menandhes hænne strax bortføra/ oc haffua hænne sik til hustru/ Thænne mæktoghe greffwen heth flacchus oc taladhe han mykyt myndhelika om sith ærandhe til sanctam petronillam ¶ Nar iomffrun hørt haffde greffwans ordh/ swaradhe hon sæfflika sighiandis/ hedherlike herra/ i kommen hær til mik ena blotta pigho mȝ manghom wænktom riddarom/ æn ær thȝ idart alffwara/ at i wilin mik til idhra hustru haffwa/ tha kommen igæn æpther iij dagha/ haffuandhes mȝ idher høffwiska iomffrur/ oc flere hedherlika dandhe qwinnor/ at iak mȝ them matte hedherlika komma til idhart palacium/ widh saadana ord gaff greffwen sik allaledhis wæl tilfridȝ/ Oc i tæssom førelagdhom thima som war tre dagha/ bleff hælgha iomffrun stadhelika i gudhelikom bønom fasto/ oc waku/ oc miskundhsamlikom gærniggom bidhiandes gudh innerlika at hon matte komma til honom/ som ær iomffrunna son/ mȝ iomffrulikom renlek/ ok aldrigh tilbwndhin wardha them hedhniska greffwanom ¶ Æpther tre dagha som førelagdhe waro/ kom greffwen ighæn farandes mȝ storom skara aff prydhelikom iomffrum/ mȝ mæktoghom frughom/ Oc om samma daghen/ war til hælga iomffrwnna kommen sanctus nichomedus prester/ oc haffde han høgtidelika mæsso/ før sancta petronille/ oc nar mæssan war ændat/ oc wælsignilsen giffwin/ oc hælga iomffrun haffde mȝ høxsta gudelikhet anamat wærdogasta ihesu cristi li-

kama / nidherbøghe hon huffwodhit wndher klædhen i sænghenne / oc oppgaff gudhi sina siæl / Oc wart tha swa giort / at thæn iomffruskaren / oc mæktogha frughor som komna waro at følya sancte petronille til høgtidheliket bryiloppe / the wordho tha hænne æptherføliandes til graffwena ¶ Sidhan mæktoghe herran greffwe flacchus saa sanctam petronillam wara framlidhna / mz dødhen / wændhe han sin hogh oc hiærta till enna wælslæktadha / oc wænasta iomffru / som kalladhes felicula / Tæssen iomffrun war cristen / oc gudelik mænniskia / til hænna taladhe flacchus greffwe sighiandes / tw wilkor lægher iak tik føre / wt wæl huilket tik tækkes / Antiggia at thu bliff min hwstru ællar offra warom gudhom ¶ Sancta felicula swaradhe / thin hwstru wardher iak aldrig thy iak ær ihesu cristo til wigdh / ey hældher skal iak gudhomen offra / thy at iak ær cristen mænniskia / tha grepp flacchus hælga iomffruna / antwardandhe hænne sinom wndhe greffua / oc læth hænne innelykkias i mørko hwse / wtan alla fødho / ællar math i vij dynghn i hwilken vij dynghn / gømarannas hustrur gingho idkelika til iomffrunna / sighiandis til hænna / O aldra kærasta oc wænasta iomffru hwi wtwæl thu swa smælekan / oc wærsta dødh / tak hældher wælbornan man rikan oc mæktoghan greffua / tik til brudhgomma oc bondha / han ær wngher oc karsker oc kesarens wen Sancta felicula thzta hørandes / gaff them enghen annor swar / wtan sagdhe Jak ær cristi iomffru / oc enghen annan skal iak taka mik til brudhgomma / tha wart sancta felicula fran them wt skwten mz smælekhet oc ledhes / til greffwans iomffrwr huilka han flere haffde / oc bleff mz

the*m* i syw dagha / wtan maat oc alʒskona fødho / thy at the kw*n*no ey i nakre matto ko*m*ma hæ*n*ne til at taka mat ællar nakra fødho aff theras hando*m* Tha greffuen thʒ hørdhe / læth han stwpogreffwana / opp hænghia hælgha iomffrwna / opp fran iordhenne mʒ armana i wædhret j*n* eculeno / thʒ ær so*m* en lagher galghe / i huilko*m* hedni*n*gane plæghado pina hælga martires / them thær opphængiandis stwndho*m* mʒ hareth / stwndo*m* mʒ armo*m* stwndo*m* mʒ føthrena / æn tha s*anct*a felicula war swa opphængd / tha ropadhe ho*n* mʒ høghe røst sighiandis / ¶ Nw begy*n*nadhe iak skodha min ælskara ih*esu*m c*ri*stum / i huilko*m* mi*n* ælskoghe ær fæst*er* / Tha taladhe aldh*er* næst sta*n*dande almoghen til hæ*n*na / oc iæmwæl stwpogreffwane huilke pinadho hæ*n*ne sighiandis O felicula wænasta io*m*ffru tænk thina ædhlahet / oc neka at thu æst cristen mæ*n*niskia / tha math thu wardha løs oc qwit / aff tæsse grymme pino so*m* tik bidhar / Tha ropadhe s*anct*a felicula mʒ glædhe røst sighiandis Jak skal ey neka mi*n* ælskara / huilke*n* før mi*n*a skuldh / wart mathadh*er* mʒ galla / skænkth*er* mʒ æthikio / kronadh*er* mʒ torn oc korsfæster mʒ spiko*m* ¶ Nar hælga iomffru*n* war nw langha pinadh mʒ bugh oc flænghio*m* / oc wille engaledhes neka c*ri*stum / toko the hæ*n*ne nidh*er* halffdødha / oc hæ*n*ne til større smælikhet kastadho the hæ*n*na likama nidh*er* i eth orenasta p*ri*weth / oc th*er* bleff hon dødh / aff wærste lukt / oc siælen anamadhes oc oppfø*r*dhes i hy*m*melen / mʒ otaleko*m* ænglaskara / hwar hon nw frøghdas oc glædʒ mʒ sin søta ælskara ih*es*u c*ri*sto ¶ Æn nichomedus p*re*ster / nar han hørdhe hwat giorth war mʒ s*anct*a felicula / tok ha*n* om nattatidh hæ*n*-

nas likama opp aff orenasta prinethet oc twættadhe han oc førdhe han liket vij walȝska milor fran romara stadh lønlika / i them wæghenom som kallas ardiatina / til en aker / ællar iordha mon / som sanctus nichomedus war siælffuer æghandis / oc ther iordhadhe han sanctam feliculam mȝ største wørdhnigh oc gudelikhet / oc gøras thær iærtekn / oc manghe nyẘta hænnas bøner aat oc wnfaa sina hælso før hænnas hæloghetȝ skuldh æn til thænna nær warandhes dagh Tha flaccus greffwe bespordhe / at sanctus nicomedus haffde swa wørdhelika begangit hælga iomffrwna / tha læth han gripa honom / oc ledhas til affgudha mønstrit / The som han leddo sagdho til honom Thu skalt til bidhia oc æra wara gudha Sanctus nicomedus swaradhe / Jak tilbidher enghen gudh / ællar nakrom gudh / gør mith offer / wtan herranom ihesu cristo alȝmæktoghom som styrer i hymerike æwerdelika / æn tæssom gudhomen / som hær staa innelykte i mønstrit / som the bwndhne waro / i nakot fangha hws / offrar iak aldrig ¶ Nar sanctus nicomedus haffde talat tæsse ordh / oc mangh annor / straffandhes aff gudha dyrkan / læt domaren honom hardelika slaas mȝ blystøptom kæppom / til thæs han gaff opp sina siæl / i hælgas ænglas hændher / æn kroppen dødhan / læt han kasta i flodhena thybrim / huilket en cristen præster saa / han kalladhes justus / oc om nattatidh / søkte han kroppen opp / i flodhenne / oc førdhe til sin yrthagardh som han æghandes war / wtan widh stadȝ mwren i wæghenom som kallas nwmentana / oc thær iordadhe han sanctum nicomedem / wørdhelika / i huilkom stadh / alle nødhstaddhe / wnfa hiælp oc lisaa / aff sinne nødh før

sancti nicomedis martyris bøn oc førskullan / huilken pino oc dødh ledh før ihesu cristi tro oc kærlek skuld / honom wari loff oc æra aff all creatur æwerdhelika / Sancta felicula dagher / ær tridhia daghen næst æpther sancti barnabe apostoli dagh / thj ær xiij daghen junii manadh

XXXI, XXXII.

SAGORNA OM
S. DIONYSIUS OCH S. CLEMENS.

XXXI.

SAGAN OM SANKT DIONYSIUS.

Altaret åt den Skände Juden.

*Dyonisius Ariopagita. tholde dødh for thronne j domiciani daghu*m*. Dionisius war philosophus en aff them wisastu wæraldhin hafdhe. Ariopagus war en gata j Athenis Ok waru the*r* høghasta scola høsto co*n*nistæ. Ok for thy at dyonisius radh ok styrdhe them alla thy het han Ariopagita. han heth andru widh*er*na*m*pne theosoph*us* so*m* tydh*er* guȝ wis (ᛉ før ˣˣthy) (ᴿ ha*n* var myk*it* viis a *gud*helico*m* thingo*m* æn før) æn han war(dh) c*ri*stin/ la*n*ga fredagh wm thæn tima war h*er*ra tholde dødh. Ok solin war myrk war dyonisius j egypto Ok forstodh mȝ nat*ur*likom skiælu*m*. At thȝ myrk war ey nat*ur*lict eclipsis. wtan ifuir al naturu lagh ok skiæl. Ok sagdhe dyonisius swa At (ˣˣandr*um*) mæstar(ˣˣu*m*) At Antiggia wænda wm nat*ur*u rættir ok liugha himna laghin ella nat*ur*una gudh thol genuærdhnæ (æ) hwat gudh(ᛉi) thȝ ær. Atenienses mȝ

*Cod. Bildst. Bl. 67, verso.

dyonisii radhe giordhe them gudhi altara Ok for thy at ifuir hwart Altara waar sc*ri*uat thæs gudh*z* napn. Altari(xxt) tilhørdhe/ ok the wistu ey thæssa gu*z* na*m*pn. thy latu the ifuir ha(ᛉn xx*ns*) (R altara) sc*ri*fua. at th*z* hørdhe til vku*nn*ughu*m* gudhi

---

S. Paulus i Athen. — Den Blinde.

Thæn tima *sanctus* paulus kom først til athenas. Ok han sa hwat sc*ri*uat war ifuir hwar(ᛉ ie xxt) altar(ᛉin xx e) Ok philosophi sp*ur*dhe hwat gudh han p*re*dicadhe Paul*us* sware. Jak p*re*dica idher kiænnas widh thæn gudh j hafuin altara giort wku*nn*ugh(xx u*m*) som en ær sandher gudh ok skapare himins ok iordh Ok wænde sik paul*us* til dyonisiu*m* som han prøfuadhe wisastan wara af them allum. Ok spurdhe aff hanu*m* hwat gudhi thæn wcu*nn*ughe (gudhin) ware Dyonisius sware. han ær sandher gudh. Ok ey en tedher j blandh gudha os cu*nn*uger/ han skal koma j Andre wæraldh til æwærdhelict wald Paul*us* sp*ur*dhe en aff hanu*m* hwat hældher thæn gudh ware ande ælla man. Dyonisius sware han Ær badhe gudh ok man os vcu*nn*uger thy at han ær inna*n* hi*m*nu*m* *hema Paulus burdhe aff godhu*m* empnu*m* sina p*re*dican huru sandher gu*z* son for nidher aff himnu*m*. Ok thok køtlikan licama: Ok tholdhe dødh. Ok stodh wp af dødh. tridhia daghin Mædhan paul*us* ok dyonisius disputera. Com en blinder gangande fram for them at gatu. Dionisius taler til paulu*m* gifuir thu sea thæssu*m* blindu*m* m*z* A callan en-

*Bl. 68, recto.

sami*ns* ih*esu* *christi* na*m*pn wtan nokor Annur ordh ella mꝫ coclara konst. tha ær iak til redha tro tino*m* ordho*m* ok radhu*m* Ok wardha *cri*stin. Jak wil at thu tala til hans engin Anna*n* ordh wta*n* the iak *scriuer* thik. at tala thesse lundh. J napn ih*esu* *christi* som føddis af mønne Ok do korsfæst*er* Ok lifuandhis stodh ather wp aff dødhe Ok for mꝫ æru hædhan til himna ok at ytarsta tima. at*er* comber at døma (ˣˣwe*r*dhlena) se thu so*m* blinder est himna sol helu*m* øghu*m*. Paulus til mer*e* wissu sænde dyonisiu*m* aff sina wæghna At sighia ·the samu ordh til thæn blinda. Ok fik thæn blinde bøtir j samu stundh

---

S. Dionysius viges till Biskop.

Dyonisius ok hans hustru damari Ok alt ha*n*s her-skap toko widh *cri*stindom. Ok war dyonisi*us* mꝫ paulo thry Ar. Ok nam af hanu*m* ifuir alla me*n* himna ængla nat*ur*u. som paulo war hemelika visat. Tha han war lypt*er* ifu*er* himna. som Annan stadh s*cri*fuas. Paul*us* wighde dyonisiu*m* ˋfulcomin (ˣˣj) *cri*stnu*m* kiænnedo*m* (til) biscop j athenis. Ok kom dyonisius mesta(ˣn) del. aff them landu*m* til *cri*stindom. Dyonisius war ok *pro*ph*et*a gudhlics spadoms. thy at han skref breff til ioh*ann*em ew*a*ngelist*am* j pathmos øø Ok spadhe hanu*m* At*er* coma mꝫ fridh. Ok s*cri*fua ih*esu* *christi* læst han s*cri*fuir ok en stadh sik hafua nær warith thæn tima. maria mø gudꝫ modher do ok til himna ·wp lyptis. Sidhan dyonisius spurdhe At petr*us* ok paul*us* waro badhe innan rom neronis fanga

Tha skipadhe han Annan biscop innan sin stadh j athenis Ok for siælfuir ifuer haff til rom Ok kom ey før fram æn the waru badhe dødhe ella widh dødhin:

S. Dionysius i Paris.

CLemens paue sænde dyonisium wt aff rom til franz at predica Ok kom dyonisius til paris Ok burdhe ther mz predican cristna kirkiu Ok kristnade folk ok wighde klærka: Gudh gaff dyonisio swa thrøst ok nadher at opta tha afgudha biscopa. ok preste komo (mz herscap) at gripa dyonisium ok dræpa / tha wrdhu the stundum swa miuke At the fiullu widh iordh widh hans ordh hanum til fota. Ok stundum swa rædde widh hans syn At the wndan (Yrunnu xx lupu) Ok fiærran rymde. Diæfwlin baar awndh dighra at guz hedher waxte ok oktis Ok hans dyrk fordærfuadhis Ok kom domicianum ther til at han bødh allum lanzherrum ok skreff cusca cristit folk til afgudha dyrk ælla dræpa. Ok sænde domicianus en foghodha som heth *fescenninus fra rom til franz wm thz ærande. Ok fan fecenninus dyonisium i paris predicande

*Bl. 68, verso.

Det Romerska Sändebudets grymhet.

FEscenninus læt gripa dyonisium ther han stodh ok læt sla ifuer hals ok howdh ok sputta (R j hans

ænlite) ok hardblika binda mʒ Andru*m* thwem (som) mʒ dyonisio waru sende Rustico ok eleutherio p*r*este (^{A}ok diækna) ok firi sik føra/ ther the stodho for bedhnu*m* dom com en (⅄kona ^{xx}wæ[l]borin fru) kiærande ifuir them at the coclara wændu hænna bonda (^{x} libiu*m*) til willu J samu stund sændis æpt*er* hænna bonda Ok (ha*n*) tholde tagher dødh for *cri*stindom .xij. Riddare skipadh*us* at hudhstryka dyonisiu*m* ok ha*n*s ko*m*pana. Ok smidha them sidhan thungu*m* iærnb(⅄ænd ^{xx} iog)hu*m* Ok innan læsa inna*n* myrku huse til Annan dagh:

S. Dionysius halshugges. — Hans ben räddas.

ANnan dagh wm morghon læt feceninu*s* stekia dyonisiu*m* a glødhu*m*. ifuir jærn rist. Ther sang dyonisi*us* gudʒ lof mʒ en psaltara værs. Jgnitu*m* eloquiu*m* tuu*m* uehem*enter* & seru*us* tu*us* dilex*it* illud. thʒ thydher a wart mal. bræ*n*nande ær thit ordh gudh vma(^{xx}tins) Oc thʒ hafuir thin thiænisto swen kiært. Sidhan kastadhu the dyonisiu*m*. for gradugh diur. ok adhugh som tagh*er* mætte girugh ok g(⅄a ^{xx}*ri*)nande at swælgha han lifuandis. Dyonisi*us* giordhe kors gen leonu*m*. Ok wrdhu iæmskøt spaki som lamb. Sidhan kastadhis dyonisius inna*n* bræ*n*nande (⅄bæl ^{xx} vghn) Ok sloknar iæmskøt balit wm cri*ng* han helan ok menløsan. Sidhan korsfæstis dyonisi*us*. Ok thæns ok pinas wp a korseno le*n*ge Thædhan løsis han lifuandis. Ok inne læsis Jnnan myrke huse mʒ sino*m* thwe*m* co*m*panu*m* ok andru*m* fleru*m* *cri*stnu*m*. Mædhan dyonisi*us* sigher ther mæsso ok

gifu*er* allu*m* c*ri*stnu*m* wars h*er*ra likama com war h*er*ra siælfuir ih*esus* oc thok sik siælfwan wt aff hans hando*m* ok gaf banu*m* ok sagdhe swa thak thætta min kære win thin løn æru ([xx] stor oc) mykin mȝ mik. Sidhan ledhis ha*n* the*r* wt at*er* (Ỿat [xx] for) hedhan domara ([R] mȝ sin*om* ko*m*pan*om*) at thola manga nya pinor: Ok halshugg*us* mȝ yxe. The thre. vm sidhe. Dyonisius ok hans co*m*pana rustic*us* ok eleatheri*us* widher m*er*curii mønst*er*. S*an*cti dyonisii (Ỿ liikir [xx]-licame) reste sik wp siælfuir. Ok grep howdhit mȝ armomin. Ok gik æpt*er* ængla ledsagh(Ỿara [xx] u) Ok hi*m*na liuse. thwo mila wægh fra halshuggeno so*m* nu kallas m*ar*tyriu*m* biærgh til thæn stadh han ligg*er* nu mȝ guȝ forseo/ ok call*er* sandinis/ swa søth*er* (ængla) sang*er* hørdis th*er* tha the tholdo dødh At mange hedhne wordhu c*ri*stne for vndh*er*s skuld. En ærlik fru (thes forne*m*pda) lanȝ h*er*rans (libii) hustru øpte ([xx] hoght) ([R] oc sagdhe sik) wara c*ri*stna Ok ward j samu stu*n*dh dræpin Ok døpt(*is*) innan siælfsins blodhe/ hænne son thiænte

*Bl. 69, recto. threm keysaru*m* j *rom. Thriuin riddare. Ok kom sidhan atir til paris ok wardh alt sændh*er* c*ri*stin ok kloster man. Hedhnu mæn ræddus at cristn(Ỿo [xx] e) (mæn) mu*n*du iorda mȝ hedh*er* so*m* til hørdhe s*an*ct*os* martires rusticu*m*. ok euleutheriu*m*. Ok badhu læta casta thera ben ok sænkia jnna*n* secanam. En c*ri*stin fru bødh them til sit bordh som benin førdhe Ok staal benin fra them mædhan the atu Ok iordadhe lønlika jnna*n* sinnu*m* gardhe til hedhin giæld forgik. Sidhan førdhis thera ben mȝ hedh*er* til sandinis ok liggia th*er* mȝ s*an*ct*o* dyonisio/ thæsse thre tholdh dødh xc vi. wars h*er*ra Arc xc. Arc. Aldirs s*an*ct*i* dyonisii

Järteckinet med de trenne sam-martyrerne.

S(xx anctus regulus arelacensis) biscoper ther han sagdhe mæsso wm thæn tima the tholdo dødh fik han næmpn (xx a thøm alla thre j canone (i messone) mʒ andrum apostolis) ok vndradhe siælfuir hwi han næmpde them som han wænte æn lifua Tha tedhis honum thre duwr ifuir altarans korsse hwar thera hafdhe ens thera nampn scrifuat .a. sinu bryste mʒ blodh. Ok (tha) forstod hælagher biscoper them wara dødha ok dræpna.

Konung Dagobert och konung Clodoveus.

DAgebertus franca konunger hafdhe sanctum dyonisium kiæran patronum. af barndom ok giordhe hans hedher gerna ok flydhe opta til hans kloster for fadhers wredhe Apter han dødhan tedhis enom hælghum manne huru dagoberti konungs siæl. førdhis for guʒ dom. ok at mange hælghe mæn røgdhu hanum At han røuadhe manga (thera) kirkiur. Ok tha diæfla wildu dragha han til hæluitis kom sanctus dyonisius honum til hiælp mʒ bønum for gudhi Thænne dagobertus war konunger. dc xliiij. Arum æpter wa(xx n) herra føddan. Clodoueus (R franka) konunger læste wp (xx sancti dionisij skrin mʒ) mindre hedher. ok gudhlike ræʒl. æn til hørdhe Ok brøth hans arm(xx læg) Ok wardh galin j samu stundh :

XXXII.

SAGAN OM S. CLEMENS.

Matidiana, S. Clemens' moder, i frestelse.

CLeme*ns* ([xx] romsk*er*) At ædhle son faustini-[ani] Af selio biærghe xcij wars h*er*ra Are sat innan s*anct*i petri stadh ok stol. ix Ar ij .*Manadha*. x dagha/ ha*ns* fadher faustinian*us* Ok ha*ns* modher matidiana waro ([xx] badhi*n*) wæl borin folk Aff bæʒstu rømska slæct. Ok hafdhe thre syni faustinu*m* ok faustu*m* oc cleme*n*te*m*. Matidiana hafdhe dighra vro aff sins husbonda brodher til wloflikan lusta. ok ælskogha hon war myk*it* fagher ok dygdha ful. Ok wilde *ger*na wara fræls af hwar daghs vna-dhu*m*. hon ræddis tho at sighia sinu*m* bonda. ok koma them brødher J wandrædhe for sina sak vtan dictadhe et Annat radh Ok løgh nødhugh At en gudh tedhus hænna vm nat j sø*m*pne. Ok manadhe hona flya fiærran til a*n*nur la*n*dh mʒ minu*m* thwem sunu*m* faustinu*m* ok faustu*m*. til gudh budhi mik at*er* coma/ æn iak ok mine syni viliu*m* lif halda. Ok ey dø bradhu*m* dødh:

Matidiana skeppsbruten.

Faustin[ian]*us* fik tll radha at sænda modher mȝ (ʏ them xx twem) synu*m* til Athenis badhe til wæriu for (ʏ v xxonde) lyccu. Ok swa til næmis sinu*m* synu*m*. thy at Athene baro for-*-du*m* scola pris som nw paris/ .j. wæghenu*m* brutu the skip mȝ lifs wadha/ Ok kom ensamin modhorin ifuir et skiær ok mu*n*de næsten firi harme hafua sik siælf til gru*n*na sænkt/ (xx oc hafdhe hon eẏ waan haft at fi*n*na sinna so)na lik. Ok (xx th*er* aff hafdhe ho*n* noko*n* sorgha lisa æn) sidhan hon war thæs orwana tha ref hon sit har aff hofdhe ok slet (xx oc sarghadhe sina hændir mȝ) tanno*m* til folk com wm sidhe Ok en sælugh fru j blandh annat folk. gat he*n*ne nokot til hughro talat ok sagdhe sik jnna*n* skipbruti la*n*gu hafua tapat vnga*n* husbonda ok aldre sik gipta ælla wilia giptas. ept*er* han dødhan Matidiana fik nokon sorgha swala. badhe aff thy at hon war ey wsul ensamin ok swa meer af (R the) sælugha (xx frune) dygdh oc ·tholomodhe Ok walde sik wara sælugh ænkia Ok ærfuodha sik til fødho. Jnnan hæ*n*ne huse til hænna hændh*er* wrdhu v føra til ærwdhis. Aff thy at hon beth them Ok slet fordhu*m* J sinne sorgh. hænna husfru wardh ok wm sidhe the*n* tima numin j fleru*m* limu*m* Ok la længe lam j sotta siængh. oc matidiana gik vm brødh them badhu*m* til fødho for sylt.

*Bl. 60, verso.

Faustiniani bort-resa. — Clemens' visdom.

¶ (xx Eno) are sidhan mathidiana sighlde (xx sende faustinian*us*) budh til athenas. At wita wm sina (‡cona xx hust*ru*) Ok syni huru the mattu. ok como the ha*n* (wt) sende aldre atir til landa. Andru are sende han andra ok the komo atir ok sagdhu sik enkte gita spurt til thera mødhgena. faustinian*us* satte cleme*n*te*m* hema vnder frænda gømo. Ok sighlde siælfuir til grezlandh At leta æpt*er* liowom (‡conu xx hust*ru*) ok synu*m*. fæm ara war cleme*ns* wm the*n* tima. hans modher. ok brødher sighldu hema*n*. ok tha siw ara fadher for fra hanu*m*. Ok xx. Ar war han swa at han enkte spurde til fadher ok modher. Cleme*ns* gik til scola. ok wardh. wisasta. philosophus Ok wis mæstare j allu*m* listu*m*/ mæste mon war hanu*m*. wm at finna hwru ma*n*zins siæl ær fræls for (‡hel xx dødh) ok hænna lif ok dyghd ær vd(xx ødhelik*it*) Ok thz war hans mæst ok mærast disputeran hwar mæstara saman como. ok fæghin war han hwarn tima han (æller) nocor gat thz prøuadh :

Clemens blifver Christen.

Barnabas com til Rom wm then tima Ok (xx philosofi straffadho oc hæddo ha*n*s) pr*e*dican. Ok giordhe hanu*m* ma*n*g Argume*n*t. wm ma*n*g(‡an hæggoma xx a flæthio) Clemens war en aff them som (‡hafnadha xx mz hadh oc) mz spot (fix) vidh barnabam. Ok sp*ur*de

(^ mȝ spot) aff hanum (thenna) questionem. Mædhan lus ær liti(l xxn) Ok hafuir vj føther hwi hafuir fylin. swa (ᛉdighirt xx stoort) diur. ey mer æn fyra føther Barnabas sware Thætta ware mik læt at løsa. Æn thu spurdhe ther til. at thu wilde vita / æn iak finder wæl at thu far mȝ frestningum. oc heggoma. Jak ær comin. at wisa them ther vilia wita hwat ·gudh ær siælfuir ella siælinna *helsu. Ok acter iak enkte no- *Bl. 70, recto. con Annar thing. Thȝ ordh fiol swa innan clementis hiærta. At han lofuadhe barnabe cristna thro ok for mȝ hanum aff rom. At finna sanctum petrum. siæluan. Ok fan ther fæghin sannindh huru siælin ær hel ok sæl. ok vdødhlic mȝ gudhi jnnan himerike

---

Matidiana återfinner sina trenne söner.

Symon magus hafdhe thwo discipulos ha(ᛉvit xxft) som hethu aquila. ok nicheta. Ok waru fra vender hanum. Ok til sanctum petrum. godha ok gudhlika. Petrus spurdhe en dagh. clementem hans æth ok ædhle. Ok tha clemens talde for hanum fadhurs færdh. ok modher. Ok sinna brodhra Ok at hans war engin. Annar wenta. wtan at hans modher ok brodher munda drunkna Ok swa fadher. Ælla dødha aff sorghum. Tha warkunnadhe petrus hanum ok gat ey haldit tarum. Petrus for en dagh a skipi mȝ sinum discipulis til eet øland. vi vicu sio. fra rom. Ok war ther mathidiana clementis modher comin sælugh fru at tiggia sik fødhu. Ok kom ther farande. som sanctus petrus stodh for wndhers skuld ok scudadhe stora pilara som

af glar waru giordhe. Petr*us* auitadhe matidianam hwi hon ærfwdhe ey sic til. fødho. Matidiana swar*e*. Jak hafuir. godh*er* h*er*ra ha*mm*(xx en) aff handomen ensamin ok ænkte mæghin. swa hafuir iak them bithit. Ok mꝫ tanno*m* slitit. At the æru mik dofna. wrdhna/ ok vsyni kom iak tha lifuande til lanꝫ held*er* matte mik siælfua (xx haua drenkt/ petr*us*) swar*e*. hwi taler thu swa sælugh fru. weꝫst thu ey at thera siæla thola dighra nødh ok pinu som sik siælfua fordærfua: Sælugh fru swar*e*. wiste iak at siælin lifdhe ept*er* licama*n*. Jak drape mik gærna siælf th*er* til at min siæl matte fa ena stundh se (xx mina kæra syni) sidhan spurdhe petr*us*. Ok hon sagdhe hanu*m*. all sin misfælle. tha sagdhe petrus til hænna. En vng*er* swen som ær mꝫ mik som heth*er* cleme*n*s han sigh*er* tholic misfælle wara til comit sinne modh*er* ok brødhro*m*. Mathidiana fiol for petri føth*er* mꝫ tarum ok sagdhe sik wara sanlika swensins modh*er*. Ok badh han læta sik sea swenin Petr*us* sagdhe thꝫ g*er*na wilia gøra. Ok badh hona haldha sit modh. tha hon saghe swenin. Swa længe skipit fore fra lande. hon iættir hanu*m*. Petr*us* ledhir hona til skips som cleme*n*s war Ok lo cleme*n*s for vnd*er*. tha han sa petru*m* ledha (xx q*ui*nno) mꝫ sinne (xx hand) Førsta salugh fru saa creme*n*tem Ok kiænde hanu*m* aff sæghn tha gat hon ey læng*er* haldit sino modhe mꝫ hofue. wthan fiol hanu*m* jnnan famn. ok kyste ok clappadhe. Cleme*n*s wardh Annars hugha. widh q*ui*nnona (R laat) ok wrok hona wredh*er* fran sik. ok gaf petro skuldh Petr*us* badh cleme*n*te*m* sin kiæra son ey illa lata. ok ey wraka sinna modh*er* fra sik mꝫ wredhe Swa bløttis bradhlika cleme*n*tis hiærta widh thæsse ordh. At ha-

nu*m* ru*n*nu swa tar aff øghu*m* so*m* strømber af adhrum Ok fiol bradh fæghin ifuir modhers Arma mȝ glædhis grat Petr*us* læt hænna h*er*bærghis hustru for sik føra(Ys) som limo*m* la numin. ok gaf hæ*n*ne hel-*-su *Bl. 70, verso. ok bøther mȝ a callan na*m*ps ihesu *christ*i O[k] wardh *cri*stin. Mathidiana spurdhe cleme*n*tem hwat han wiste aff sinu*m* fadher. Clemens sware. At han for leta (*xx* hona oc) sina syni. Ok kom aldre meer at*ir* til landa. Mathidiana succadhe syrghelika. Ok swaladhe tho dighran del sina sorgh mȝ cleme*n*te. Jnnan the*n* tima como the fram farande badhe til skips af lande Nicheta ok Aquila the spurdho cleme*n*te*m* hwat q*ui*nna thȝ ware som hanu*m* swa kærcomin ær. Clemens sadhe hona wara. sina modher. Ok gudh oc *sanctu*m petru*m* hafua hona sik atir gifuit. som han wænte wara dødha. Nicheta ok aquila hørdhu. aff hænna færdh ok misfallum som hon sagdhe s*anct*o petro Ok petrus them. Ok stodho vp th*er* the satu vndhirs fulle ok sagdho. h*er*ra gudh som allo radher mu*n* ſhætta wara wi høru*m* ordh ælla drøma Petr*us* sagdhe ther ænkte fals J wara. vtan thȝ alt sant wara. ther sagdhis/ Nicheta ok aquila saghd*e* til petru*m*. Wi æru*m* faustin*us*. ok faust*us* som fadher. oc modher wænta wara dødha/ Ok (Yru*n*nu *xx* lupu) badhe J modher fa*m*pn Ok kystu søtlika. Modheren fiol widh iordh widh fæghins fund. Ok wiste ey wæl hwat hon skulde venta. før æn petr*us* thrøste hænna thro/ at the waro oc hænna syni. Matidiana spurdhe sina søtasta syni huru the komo mȝ liue til landa/ the sware. Sidhan skipit løstis alt syndher. Ok wi flutu*m* ifue*r* eno fiøl tha fu*n*nu os røuara ok saldu os enne fru iustine/ hon løste os til frælse aff thrældom. Ok hiolt os cost

ok clædhe til scola til wi wrdhu*m* thwe aff them førstu jnna*n* allum boklistu*m*. The os salde wændu os na*m*pne ([R] oc kalladho os) nicheta ok Aquila. Sidhan fylgdu*m* wi diæfwls willu m*z* symo*n*e mago til petr*us* p*re*dicadhe os rættan wægh fra willu ok thok*ō*m kristindo*m* aff matheo:

Matidiana återfinner sin man Faustinianus.

ANnan dagh arla th*e*r petr*us* war * sinu*m* bønom. lønlika. vtan stadhin oc the thre brødh*e*r m*z* hanu*m* faustin*us* faust*us* ok clemens taler til thera. en ærlikir carl. At ænnis laghu*m* ok sidhu*m* Ok fatikir af klædhu*m*. Jak warku*n*nar idh*e*r brødh*e*r mine At i farin mykit wille wndh*e*r gudhlike wæntu. tapadhu hopi thy at ængin ær gudh som j wæntin wara th*e*r allu radh*e*r/ wtan all thing styras af skyæpno laghum Ok hwar man aff ødhno ok lykko. Ok siælfsins blodhe Ok ængin ær Annur gudhlic forsyn. Jak hafuir rønt ([xx] j) mik ([xx] sielfuu*m*) ødhnu lagh mykit rik ok skiæpno lagh mykit thu*n*g. Ok mughin j mik thæs hæld*e*r thro At iak hafuir na*m*pn at wara wis ifuir manga. so*m* wita natura mæghin Jak ær wrdhin mæst wis af misfallu*m*. clokir j boku*m*. Ok mer af (Io [xx] onde) lykko Wenden at*e*r af willu warin ey dara. enkte dugha bøne (Igen [xx] mot) ødhnola-*-ghum Ok skiæpno skipan. Clem*e*ntis hiærta qualdis mykit widh hans ordh. Ok syntis hafua seet ma*n*nin. Ok kiænde tho ey kiæran karl. Thy at han war wrdhin

*Bl. 71, recto.

siælfwm

siælfwm sik vlikir aff (*xx* store sorgh) Petr*us* lot them thre brødher faustinu*m* faustu*m* ok cleme*n*tem Disputera widh carlin mʒ boklistu*m*. Thy at the waru vise philosophi Carlin sagdhe til thera. wm sidhe. wæl ve*n*te jak at gudhlik forsyn rædhe wærldi*n*ne wm ey hafdhe jak rønt yfrith skiæpnu lagh min ok mi*n*na hustro/ hon war fødh wndher them stiærnu*m* som gøra konur. At thrælu*m* kiæra/ Ok wilia bætir andru*m*. æn sinu*m* bondu*m*/ dru*n*kna j watnu*m*. ok dø wtlændhis thæssa ødhna sa*n*nadhis hænne/ hon lagdhe sin swen (ʏ̥jnna*n* *xx* mʒ sik j) siæng ok rymde fra lande thy at hon ræddis scam ok skadha Ok ligger dødh (ʏ̥diupt jnna*n* sio *xx* a hafs) gru*n*de swa som min brodher sagdhe mik sidhan/ hon frestadhe han først til fulan last. Ok ledhan lusta/ sidhan hon gat ey draghit ha*n*s hugh til wdygdh tha fik hon thrælin swa kiæran at hon rymde af lande mʒ hanu*m*. Engin ma tho hænne nokra skuld gifua. Thy at hona drogho til vdygdh blodh ok ødhna. Ther næst (ʏ̥thedhe *xx* sagdhe) han hænne lyghna drøm Ok huru hon (*xx* badh ha*n*) lofua sik fara til athenas mʒ thwem sinu*m* synu*m* Ok tappadhos innan skipbruti: tha wildu the thre brødher kiænnas widh sin fadher. wtan petrus bødh them æn ena stwndh bidha Petr*us* talar til carlin. æn iak git*er* thik wist. At thin hustru lifuir ok hafuir lifuat mʒ dygdh til thænna dagh lasta løs ok vlofliks lusta Ok alla idhra syni lifua me*n*løsa. tha skalt thu giærna kænnas widh gudh. Ok at ængin ær Annur ødhna æn gudʒ forsea. Ok at fræls (ʏ̥war *xx* ær) wilin som mʒ dygdh ok witi ma styra stiærnu*m* Ok radha blodhe mʒ juirbudhi: ok mena likamanu*m* oloflican lusta. mʒ

guȥ nadhum. Carlin sware. Swa ær eth vmoghelict som annat At min ([T] kona [xx] hust*ru*) ok syni lifua. ok at ødhnan ær ey wældugh ensamin. Sidhan wiste pet*rus* hanu*m*. Ok fulførdhe sin ordh mȥ iærtighnu*m*. At (the) thre swena fore hanu*m* ([R] stodho) waru ha*n*s syni. ok sagdhe thera na*m*pn. Ok ha*n*s siælfs. At han heth faustinian*us*. Tha fiol faustinian*us* widh iordh. widh wndhers tidhande. ha*n*s thre syni fiollu gratande ifu*er* fadhers hals Ok kændis hwar thera fæghin widh annan. Ok forstodh faustinian*us* aff thera færdh Ok thera modher ordh ok ænda. Matidhiana kom widh thera sa*m*talan Ok wardh swa ful fæghins fundh. swa som hwart thera ware comit af dødha Ok fulladhis th*er* mȥ thera faghnadher. at the al fu*n*nu sa*n*na*n* ih*esu*m *christum* wara ([R] sa*n*na*n* gudh) ok waru (the) al saman fæghin ([A] mødhgine) j gudȥ fridhi Ok *sancti* petri w*er*skapi.

Faustinianus och Simon Magus.

OM en dagh fik faustinian*us* vita At thwe ha*n*s beȥste wini Apion ok am-*-bion waru kompne til rom. Ok hærbærghe takit nær symoni mago. faustinianus gik at wit(i)a sina wini. Symon magus forstodh. At keysara*n*s budh war comit til antiochiam At lata leta coclara.. Ok dræpa them. hwar the fu*n*nus Oc ræddis at wardha drapin. han bar ok awndh mykit dighra. widh faustinianu*m* thy at hans thwe syni vendos fra ha*n*s willu til *sanctu*m petru*m*. Ok fan sik tha thȥ til radha for lifs wadha. At wænda

*Bl. 71. verso.

mannu*m* syn ok ænlitis lyt swa at faust*inianus* syntis allom wara symon mag*us* Ok war faustinian*us* ept*er* j lifs wadha mædhan symon kom sik wndan aff landomen faust*inianus* kom at*ir* hem til hust*ru* ok suna tha flydhu the fyærin fra hanu*m* som for diæfle Ok tha han badh sina (^{xx} hust*ru*) ok kiæra syni bidha sik tha sagdhu the at the kiændu han wæl wara symone*m* magu*m* Ok ey faustinianu*m* æn wæl høro*m* wi sagdhu the faustiniani røst. æn sanlika hafuir thu symonis ænlite. Ensamin *sanct*us petr*us* kiænde ha*n*s naturlika(ẙn) lyt Ok prøfuadhe wæl. at the foro wil af coclara list. Faustinian*us* øpte sik wara mæstan v(^{xx}sæla*n*) ma*n* hafua fu*n*nit conu ok syni længe tapadhu. Ok mugh(ẙa) ey wara mꝫ nadhu*m* mꝫ them

---

Faustinianus och S. Pehr i Antiochia.

Symon magus hafdhe frawænt. *sanct*o petro Alt Antiochie folk ok kallat han coclara ok mandrapara. ok ilg*er*ni*n*gis man. til ængin gat hørt petru*m* næmpdan. wtan alle soro sik vpa ha*n*s skadha. æn han at*ir* come Petr*us* sænde faustinian*um* j symonis hami til Antiochia*m*. Faustinian*us* com thit. Ok wæntu alle han wara symone*m*. Faustinian*us* j symonis hami talar til alla mæn j antiochia. hwat jak hafuir illa talat wm petru*m* for idh*er* thꝫ hafuir jak giort for awndh skuld. ok lughit ok idh*er* darat. Jak kiænnis th*er* widh*er*. At hanær sand*er* himna gudꝫ sændebudi ma*n*nu*m* til helsu kiænnadom Taler iak nokon tima for idh*er* annat (h*er* æpt*er*) tha witin thꝫ nu at jak liugh*er* tha.

Thz angra mik nu At jak hafuir hær til lughit. thron thz iak nu idher sigher æn j wilin ey fordærfuas. Ok idher stadher / hw[a]rs ma*n*s hiærta wændh(^{xx}is) widh hans talan. Ok hafdhu petru*m* swa mæran Ok kiæran so*m* guz ængil. Sidhan faustinian*us* kom thædhan at*ir* til petru*m*. wænde Petr*us* ha*n*s ænlite til nat*ur*lik(^{xx}an) (^{R} skapnadh oc lit) Th*er* æpt*er* kom petr*us* til Antiochia*m*. oc toko mæn widh hanu*m* mz dyghru*m* hedher. tholicu*m* som owermer sc*ri*fuas. Symon mag*us* forstodh at swa wart giort. Ok kom til antiochiam. ok gaff them skuldh for petru*m* the hioldu tha symone*m* for liughara. Ok kastadhu han mz myklu scam wt af stadhenu*m*. Oc sat petr*us* ther a biscops stole til han for thædhan atir til rom

---

S. Clemens blir Biskop i Rom.

SAnctus petr*us* skipadhe cleme*n*te*m* (til) pawa j sinu*m* lifdaghu*m* Swa sc*ri*fuar cleme*n*s til jacobu*m*. Alphei. S*anct*us petr*us* thæn tima han wiste wæl. At gudh wilde han hædhan kalla. tok han mik wm beghro hand j kirkiu*n*ne for c*ri*st-*-nu folke Ok sagdhe til thera. thænna clemente*m* skip*er* iak romara borgh staff ok stol æptir mik som mik hafuir længe fylght. Ok tha iak fiol hanu*m* til fota. Ok sagdhe mik wara thæs hedher ok wald v wærdughan swar*e* mik *sanct*us petr*us*. thu wr(^{xx}dhir) sigher wald, rædder siæla wadha. wær thæs wis thik ær mer*e* wadhe widher sighia (hielpa) fleru*m* siælum. Ok læta ængin. wta*n* thik enan nyuta. the nadhe gudh hafuir thik gifuit.

*Bl. 72, recto.

At gaghna ma*n*go*m*/ linus ok cletus som sc*ri*fuas hafua warith før paua en cleme*ns*. The callas for thy ok sc*ri*fuas paua at petr*us* gaff them fult biscops waldh ok siæla røkt j sinu*m* daghu*m*. sic til lisa thy at han gat siælfuir ey mera æn p*re*dicat Ok gudhi thiænt dagh ok nat j gudhlikom bønu*m* swa waru the som cardinales æn clemens war sannelika næstir paue *sancto* petro

---

S. Clemens omvänder Theodora, Sisinni fru.

CLeme*ns* war wiis man ok dygdha fulder. jnna*n* sinu*m* waldu*m* thækkir ok liufuir badha judh(xx*um*) ok hedhn(xx*um*). Ok kærast*er* c*ri*stnu*m*/ han læt sc*ri*fua sik napn hwars fatøks folks j hwario*m* stadh ok lande wm kringh Ok læt enkte c*ri*stit folk gaa wm brødh. wtan fødde them ok clædde mꝫ kirkiuna almus(ᛉa xx o). han kom mykit folk til c*ri*stnu han giordhe mꝫ gudhꝫ nadhu*m*. domicilla*m* c*ri*stna/ syst*er* domiciani k*eysare*. Ok swa fulco*m*pna j gudhꝫ thiænist (at) Hon wigdhes wnde(r) wil af cleme*n*te. han c*ri*stnadhe ok theodoram ricasta fru romara borgh/ husstru sisinnii (eens) aff them førstu j konu*n*gs radhe. ok lofuadhe he*n*na liua j renliue som hon g*er*na wilde Ok war thꝫ (vel) loflict. thy at hedhne hafdho ey fasta hionalaghs fæstu

---

Järtecknet med Sisinnus.

Sisinnus gik hedhin til c*ri*stna kirkiu Ok wilde wita hwat theodora giordhe ther daghlika. Ok kom tha. cleme*n*s sagdhe tidher Ok j samu stundh wardh sisinn*us* badhe blinder .ok. døfuir. Tha c*ri*stit folk øpte. Amen. Sisinn*us* bødh sinu*m* swenu*m* sik wtledha døfuan ok blindan Swena leddu han længe wm kring kirkiu*n*na innan Ok gat engin thera set ælla fu*n*nit kirkiu dyr ella wtkomit. Theodora spurde swenana. hwat sliet sætte. the sagdhe sin he*r*ra wrdhin badhe blindan ok døfuan for forwiti skuldh/ thy at han wilde sea ok høra hedhin som hanu*m* ey til hørdhe lønlika guȝ thiænist Theodora badh wa(ˣˣan) he*r*ra. at the matin wt koma. Ok iæmskøt fu*n*nu swenane kirkiu dør Ok leddu sin he*r*ra til hus blindan ok døfuan. Theodora sigher cleme*n*ti. huru til ær burit. Ok bidher han møtha sik hem(?a) til sisinnu*m*. Cleme*n*s komber Ok bidher gudh ther til han gifuir. Atir sisinno syn Ok øron wæl hørande sisinn*us* fik sea cleme*n*te*m*. Ok bødh sino*m* sweno*m* binda han. Ok dragha til dødh Ok sagdhe han wara coclara. Ok giort sik blindan. ther til at han matte wræddher wara mȝ hans hustru. Swenane wildu gøra sins he*r*ra budh. Ok tha the wentu sik dragha cleme*n*te*m* bundhin. Tha drogho the stokka ok stena. swa syn-*-tis ok sisinno som hans swenu*m*. At the drogho cleme*n*te*m* ok hans klærka.

*Bl. 72, verso.

Sisinnus antager Christendomen.

Clemens talar til sisinnu*m* Thu lætir illa gøra widh thina gudha. Thina gudha æru stokka ok stena. Ok them dragha thina swena Clemens læt them dragha fast mædhan them løste Ok han gik hem til sit hus. Ok badh theodoram bidhia gudh innærlika. Ok idhelika for sinu*m* bonda/ til gudh gafue hanu*m* sina nadher. S*anct*us petr*us* tedhis theodore th*er* ho*n* war A bønu*m* for sinu*m* bonda. Ok sagdhe til hænna. Sæl ok borghin wardh*er* (^{xx}thin) bonde for thina bøn*er*. swa som min kære brodh*er* scref fordhu*m* paul*us* At hedhno*m* manne hiælp*er* c*ri*stin (ᛉkon ^{xx}q*ui*nn)a. J samu stundh æpt*er* thæsse syn ok samtalan com hænne budh aff hænna bonda at bidhia fore hanu*m*. Ok læta cleme*n*te*m* koma til hans i gudʒ fridhi. Cleme*n*s com ok cristnadhe sisinnu*m* Ok mʒ hanu*m* hans folk ok hion (ᛉc)ccc . xiij/ mʒ thenna sisinno. Ok hans radhe ok æptedøme gat cleme*n*s comit til c*ri*stno mangin wælburin h*er*ra af them fyrstu j keysarins gardhe:

S. Clemens landförvises.

Templa greuin gaf mangu*m* gul Ok kom them til at wilia gripa clemente*m* mʒ wald ok giordhe dighira*n* storm i romaraborgh. Mamertin*us* borghamæstara læt føra clemente*m* j sinu*m* fridh(ᛉi) hem til sit hus helan ok menløsan/ ok awitadhe han vinlica At han lokk(^{xx}ar) folk til c*ri*stindom. wtan frænda radh ok

næsta Ok kombir sik th*er* mʒ .J. storm ok stridh som han matte wara j godhu*m* fridhi/ æn han wilde. Cleme*n*s sware gudh gafue mik thʒ iak yskir. at thu siælfu*er* skiælliker ware ¶ wilia hunda os mæn bita ok slita Hwar wil thʒ sighia at wi mæn hafwm mi*n*dre skiæl æn hunda som ængin skiæl hafwa ¶ thænne stormber (oc stridh) blæs (vp) ok byrias aff folsku folke/ hwi skal iak heta fol for thera folscu. Mam*er*tin*us* scref til thraianu*m* k*eysare*. Thraian*us* skreff at*er* mam*er*tino (at) nø(d)gha cleme*n*te*m* til offer ælla forsænda fra fadherʒlande. ifu*er* ponticu*m* haf til eth ø(dhe)lant nær tersona*m* stadh Mamertin*us* sagdhe gratande til clemente*m* thin gudh thu thiænar enu*m* i renlifue/ wari thin hiælp ok wæria Ok fik hanu*m* skip ok kost Ok alla tharue. Mange *cri*stne badhe lek(ᛘir ^xx^mæ*n*) oc lærdh*er* fylgdhu hanu*m* vtan nødh vtlændis fra wino*m* ok frændu*m* :

S. Clemens dränkes. — Järtecknet med hans Ben.

CLemens kom thit han sændis Ok fan th*er* for sik meer æn thu thusand. *cri*stna mæn thit, sniman forsænda at bryta malmara sten til k*eysarens* býgnigh tha the grata sin fadher forsændan tha hughnadhe cleme*n*s thera grat ok sagdhe swa Jak ær litla løna wærdh*er* for gudhi/ vtan gudh sænde mik hit. at wardha lottakin idhrȧ løna/ han forstodh at the fordhu færst watn/ borit a sinu*m* bak sex mila wægh ok warku*n*nadhe thera ærfwdhe Ok badh them bedhas

aff gudhi nadhe ok watn nermer. J samu stwndh *mædhan the waru a bønum mȝ hanum tedhis hanum *Bl. 13, recto. eth lamb ifuir ene hal stan(dan)dh(ꝉa xxe) ok hoghra fotin vplypta. Clemens forstodh thȝ wara ihesum christum Oc slo stenin wndher lambsi[n]s fothe Ok brast wp wællande kiælda swa at bredher beckir ran wt aff kiældinne stridhum strøme Cristne lofuadhe guȝ nadhe for sin lisa/ hedhne hørdhu thæsse iærtegne Ok wrdhu cristne/ v hundradh folk. Ok waxte cristnan J them landum mȝ clementis predican (ꝉOk xx sua at) ther bygdhus vp jnnan eth ar lxxv kirkiur. thȝ forstodh thrayanus keysare threm arum epter Ok sænde thit en hertugha Ok tha han sa at alle wilde gerna martirium thola (R oc ingin vilde afgudhum offra) tha vilde han ey ødha landhit. vtan læt fanga clementem ensamin Ok bindha ankar widh hans hals Ok kasta lanct vt i sio. til grunda. at ey skuldu cristne mæn finna hans hælagha ben Cristit folk stodh widh strandh gratande. Cornelius ok febus clementis discipuli badho them bidhia gudh' visa sik hælagh ben Jnnan samu stundh thørkadhis hafwit ifuir thre milur. Ok gaf cristnu folke thørran wægh til sin kiæra fadher the funnu ther mønster a[ff] malmur sten gudȝ ængla bygningh ok ther innan scrin laght sancti clementis ben Ok ankarit widh scrinit Gudh visadhe them/ enkte hans ben thædhan føra. wtan hwart ar wm hans høghtidh thingat fara thørrum fothom. Siw dagha hwart ar wm sancti clementis høgtidh gik sion thre mila wægh fra lande at folk gat (væl) thit gangit Ok gudȝ lof swngit :

Det räddade barnet.

OM ena *sancti* clementis høghtidh gen thy hon ændadis kom sion atir gen rinnande swa stridhir. at hwar rymde (so*m* han) mæst gat/ wtan en salugh fru bradhlika rædh glømde sit barn mꝫ sik bæra til hon kom mꝫ andro folke til lanꝫ tha græt hon ok illa læt thy at sion gik tha luctir ifuir allan wæghin In til lanꝫ/ Hon sat længe widh strandh gratande Ok wanadhe wenugh at likit nokor til lanꝫ fluti. Sidhan gik hon hem orwana wm sidhe ok liffde thꝫ aril widh sara sorgh ok digir angir At are for hon at*ir* som sidher war ok kom (før) fram æn a*n*nat folk frestin at finna nokot aff sins bar*n*s benu*m*. Sidhan hon la ena stwndh A bønu*m* for *sancti* clementis scrine/ sa hon sin son lifua ok soua/ j samu stadh hon widh han skildis Ok lypte (han) vp helan ok wecte/ swa at alt folk sa. Ok lofuadhu gudh ok *sanctu*m cleme*nte*m Modher spurdhe hwar han hafdhe warit sonin sagdhe thꝫ ey vita Ok ey wænta thꝫ længer hafua warit æn ena nat Ok sagdhe sik hafua mykit søtlika sofuit :

S. Clemens' ben flyttas till Rom.

LEo *episcopus* hostiensis scr*i*uar/ At wm thæn thima michael var greꝫlanꝫ konu*nge*r kom en *pres*ter som heth philosophus til tersona*m* Ok spurdhe folk wm the thing af *sancto* cleme*n*te scr*i*fuas Ok forstodh

at iærteknen waru forgangin for lanȝ(ins) folks syndhe skuld Ok at hedhne mæn hafdho nidh*er* brutit hans mønstir wm ena hans høgtidh. Ok badh innerlika. warn h*er*ra. wisa sik oc c*ri*stno *folke sa*n*cti cle- *Bl. 73, verso. mentis ben mȝ sinu*m* iertegnu*m*. Gudh visadhe p*re*stenom Ok p*re*strin eno*m* biscope af georgia. ok foro thit mȝ lekma*n*nom ok klærcu*m* til eth ølandh ok fu*n*nu th*er*/ philosophus badh vp graua clementem. Ok Ancarit bundit widh (*ᵡ* benen) Ok giordhus ther ma*n*g godh iertigne. Philosoph*us* førdhe cleme*n*tem sidhan til rom ok liggir th*er* mȝ hedh*er* j the kirkiu som callas cleme*n*tis

XXXIII—LV.

OM FLERE HELGON, PÅFVAR OCH KEJSARE.

XXXIII.

SAGAN OM SANKT IGNACIUS.

Om Nerva Kejsare.

* NErua xcix Are wars herra war R*ømsker* k*eysare* .i. Ar Ok iiij. M*anadha.* han dømde vgilda alla domiciani k*eysares* doma. Ok ther m*z* kom iohannes ew*a*ngelista hem til ephesum aff pathmos

Kejsar Trajani mildhet.

TRayan*us* C. Ar wars h*er*ra war R*ømsker* k*eysare* xix Ar. han war spaniol at ædhle vpfødder swnnan biærgh til k*eysare* takin j colne widh rin/ han ([R] var) w(i)idh farul Ok sigh*er* sæl/ han wan wndh*er* rom asiam ok babiloni*am*. Ok all rike til indie landh. æ hwar han war j rom ella Androm stadhom (æll*er* la*n*dom) tha war han ([xx] dygdhelikin oc allo*m* ælskelikin) Ok alla godha mæn hiolt han swa wærdugha som sik siælfuan/ foor landa mællan ok stadha/ bya ok bolstadha/ at witia sina ([xx] vnd*er*dana) Ok them han spurde siuka/ Allum war han milder

*Cod. Bildst. Bl. 73, verso.

ok miskundhsamber Epte octouianum øcte han mæst rømsca rike. Epter mangan faghran sigher do han af sot westan haf Ok førdhus hans ben til Rom j gul scrin Ok liggia ther wnder enum dyrum stolpa. ella pylara xl. alna høghum. hwilkin tima romara wilia nokrom manne mæst loff gifua. ella æru yskia Tha plægha the æn. swa at øpa. Sælare (R vardhe thu) æn augustus bætre æn traianus/ hans foghodha ok ey han siælfuir møddu ok qwaldu the hælghu kirkiu. tridhia tima Ok kristin domin/ wm ensamin ignacium war han sakir:

S. Ignacius och Jungfru Maria.

Sanctus ignacius discipulus sancti iohannis ewangeliste tholdhe dødh j traiani keysares daghum. Jgnacius war biscoper antiochie han skreff til wara fru breff Ok badh hona scriua sik Ok andrum cristnum til thronna trøst the thing hon wiste sannast aff sinum søta syni som hanum war hemelikast hon hanum ok han hænne. Maria guz modher scrifuar hanum atir Ok bidher han hafua iohannes læst for gudhlik(a) sannindh Ok manar han wara stadughan j cristna thro Ok ey gifuas widh nokra genwerdhu ella lifs wadha Ok iættar hanum koma til hans mz iohanne Sanctus dyonisius scrifuer af ignacio. at thz war hans ordh j hans kænnedom scrifuat. min ælskoghe ær thæn korsfæste. han hørdhe søtan ængla sangh ifuir eno biærghe. Ok ther dictadhe han først (the) hælgha kirkiu sangh. antiphanos ouer psalmos:

Ignacii Bref till Rom.

HAn møtte traiano k*eysare*. ok sagdhe sik wara *cr*istin wrædd*er*. trayan*us* lydde for talan sinna ma*n*na. Ok læt føra biscopin bundin til rom Ok høtte hanu*m* wara diura mat Ok sætte han innan gømo *x. rid- *Bl. 74, recto. dara. A wægheno*m* skref ignacius æ hwar han for til *cr*istnu kirkiu([x]r) Ok thrøste them j thronne. Et breff scref han til rom. Ok manær *cr*istna mæn ey hindra sin dødh Jnnan the brefue talar han swa af syria wæstan haff ok til rom. stridir Jak nat ok dagh mȝ diuru*m*/ x lebardha ([xx] æru mik tilføgdhe thȝ) æru x riddara ([R] som mik gøma) æ thæs grømare. Jak gør bæth*er* widh them. tho nimb*er* iak dygdh. aff thera odygdh. thæs mere tholomod(ᛉa). At the mer mødha mi([xx]t moodh) A helsam diur mik skula rifua nær munu the koma/ nær wrdhu the ledhugha af bandu*m*. nær gifs them lof. æta mit køt. Jak skal biudha them mit blidha ænlite at slita ok swælghia. Jak skal bidhia them ey blyghas at bita som the gøra : widh soma martires. at the thora ey nalkas hælgha folke Rædhas the mik Jak skal radha før til thera ok wæckia them at. wreckia wredhe. ([xx]takin ey til mistykkio) min ordh. Jak weth siælfu*er* hwat mik bæȝst haghar. Elder ok corsfæsta. diur ok ben-brut all limaløsn i hwariu*m* lith. (comin) ifuir mik. ther til at iak matte (sææl) sea ih*esum* *christu*m (mi*n* h*er*ra)

Ignacius grufveligen pinas.

Trayanus bødh ignacio offra gudhu*m*. ok wardha wærdoghastan bisoop thera gudha p*r*esta Jgnacius sware sik hwarke wilia. gudhu*m* offra ella. nokon hedh*er* aff them hafua Trayan*us* bødh gisla hans h(' x ærdha) ok rifua mz iærncambu*m*. køt af hans sidhu*m* ok gnoa sidhan sarin mz hwassom flinto stenu*m*. tha thz war alt giort Ok aldre hans hiærta fra tronne rørt Tha læt trayan*us* han trodha barføtthan lughande glødh*er* Jgnaci*us* lofuadhe gudh. ok sagdhe. Hwarke eld*er* logha*n*dhe ælla watn wællande sløckia gudhz ælskogha (R j mino hiærta) Trayan*us* sagdhe ignaciu*m* wara trulsoan ok thy ey gifuas widh tholika pinur Jgnacius sware wi cristne mæn dømu*m* til dødh the som thruldom idhna. Wtan j hedhne thiænin. trollu*m* ok diæflom. Thrayan*us* bødh rifua køtit. alt af hans baki mz iærnca*m*bu*m* ok strø sidhan sarin mz salt. Jgnaci*us* øpte røst*er* mz gudz thrøst enga thæssa hems pinur wara nokors wærdha (xx vidh) hi*m*merikis æru Trayan*us* bødh smida biscopin ok gøma han tre dagha. matløsan j myrku huse. Oc sidhan gifua han leona ta*n*nu*m*/ tridhia daghin kom rømska radh ok h*er*scap at sea biscopin af antiochia halda camp mz leonum:

Ignacius kastas för Lejonen.

Trayan*us* læt wt coma tu leon a mot hanum athugh grym ok hungrugh. Jgnacius talar til folkit/ R*ømska* h*er*ra ey wardh*er* mit ærfwdhe j thy løna

løst Sæl ær Jak for ærfuodhis løn. Thy at iak tol dødh i dagh for dygdh. Ok ey for vsidhi : Jak ær ih*esu* *christ*i hwete korn Jak skal malas vnd*er* leona tannu*m* Oc wardha rent wars h*er*ra brødh Tray-*-anus sagdhe til sina mæn ([R] mykin ær c*ri*sna ma*n*na) dygdh. Ok digh(ϒ*er* [xx] *ert*) tholomodh(ϒo) hwilkin aff allo*m* grecu*m* wilde slict thola for sina gudha. Jgnacius sagdhe sik enkte gita tholt wtan alt mʒ ih*es*u *christ*i thrøst. Ok ([xx] fram kalladhe diwri*n*) Ok badh them biscope*num* bistanda leun swalgh hans howdh ([xx] oc qwafdhe ha*n* til dødh) ([R]oc huarce) slet æll*er* bet (ha*n*s køt oc) engin hans lim. Trayan*us* bar thæs dighirt wnd*er* Ok bødh engu*m* forbiudha. iorda hans lic. Tha ignacij hiærta war swnd*er* scurit. Tha syntis ih*es*u *christ*i nampn sc*ri*uat. a hwariu stykke Ok prøfuadhis thʒ wara sant / han war wan at sighia sic hafua ih*e*-*su*m *christu*m j (sino) hiærta :

*Bl. 74, verso.

Trajanus ångrar S. Ignacii död.

Hel([xx] inius) en wis mæstare skref ena bok til trayanu*m*. aff c*ri*stn(ϒu [xx] *a* ma*n*na) sidhu*m* Ok wende hans hugh af thera hati. Ok sagdhe at enkte bittis ([xx] værra mʒ thom æn) at the wilia ey offra stocku*m* ælla stenu*m* Oc at the standa wp wm nættir ok lofua ih*esum* *christu*m sanna*n* gudh. Sidhan læt trayan*us* sic angra ([xx] alt thʒ) han illa giordhe widh ignaciu*m* Ok forbødh mʒ breffwm dræpa nocon c*ri*stin man ella pina for cristna tro sidhi / wtan han ællis brutu keysarans ræt

XXXIV.

SAGAN OM SANKT EUSTACHIUS.

Hjorten. — Skilsmessan. — Aterfinnandet.

SAnctus eustakius placidus at øknampne war trayani keysare mar skalk. hanum tedhis j iæghan ([R] en hiortir oc) mællan hiortins horna ([xx] et kors oc ihesu *christi* liknilse skinande som solin oc) sagdhe til eustachium. Jak læter thik ena stundh iægha mik (ther) til at iak git(ᛉa [xx] i) iæghat thik. Eustachius wndirs fulder spurdhe hwa ther taladhe. Ok ([xx]hanum swaradis)/ eustachii iak ær thæn som skapadhe him(ᛉna [xx] il)ok iordh ok mankønit aff moldh Ok wardh siælfuir man wm sidhe. Ok løste Jak mannin mʒ minom dødh. Ok stodh iak vp tridhia dagh. af dødh Ok ær mit napn ihesus *christus* Eustachius fiol widh iordh for gudhlict wald. Ok bedhis nadher/ ihesus bødh hanum mʒ conu ok barn(um) wardha cristin. Samuledh tedhis ihesus hans ([xx]hustru) ther hon sat hema mʒ samu ordhum Pawin cristnadhe them al mødhgene Jhesus tedhis them annan tima. Ok waradhe them widh manga genwerdhu. them munde til coma. Ok manadhe them til tholomodh(ᛉe) jætta them sina thrøst Ok æn æpter badhe thæssu

hems (*xx* oc a*n*nars glædhi oc æro) hær æpt*er* kom bradh sot innan thera hærskap Ok doo badhe q*ui*nnor ok carla bædhe fæ ok folk. th*er* næst stalu thiufua alt thera goȝ. ok gul (oc silfuir) Sidhan fluthu the siælf lønlika til skips ok komo til egyptu*m* Skiph*er*ran hiolt hans konu mȝ wald for skiplegho Ok han gik bort grata*n*de (^A^mȝ barnu*m*) (^R^mȝ twe*m* suno*m*) Ok kom til eth stort flytande watn. Ok bar først ifuir Annan smaswenin Ok for atir æftir andru*m*. tha han kom mit syndhis. grep en wluir thæn smaswenin ifuir war førdher Ok leon then ept*er* stodh Ok baru bort badha. Sælugher fadh*er* saa ok syrgdhe Skiph*er*ran do bradhlika før æn eustachii (*xx* hust*ru*) com j hans siængh Ok swa hwar thæn hænna vilde men *gøra. Ok hon thiænte sith brødh mȝ ærfuodhe/ (en) *Bl. 75, recto. hirdh(ꝩinge *xx*e) mȝ hundom frælste Annan (sma)swenin aff leons ta*n*nu*m* Ok Annan ploghmæn aff wlfs walde Sælugher fadher wænte them (vp) æthna Ok thera modher Annur(s) kona wrdhna. (sma) Swenane thiænte sit brødh hwar sin(s) wægh at stra*n*dinne. Jnnan samu grefwaskap. hwar andru*m* vkænder ¶ Keysaren Ok alt rom syr(g)du tholican h*er*ra tapadhan Ok sændu (for) ørløghs nødh (skuld) widha wm wærældinna leta eustachiu*m* Ok fu*n*nu wm sidhe han sælican (ma*n*) vkiændan. The han fu*n*nu hafdho warit hans siælfs riddara. Gørla kiænde han them ok bødh them til sit bordh ther han war landbo xv ar. The kiændus widh han wm sidhe Ok mæst (a) eno ha*n*s howdh sars Arre. som han fik innan stridh tha the nær waru han thiænte badhe fæghin. Ok stundo*m* gratande sinu*m* ma*n*n(ꝩe *xx*o*m*) Ok fylgdhe them til rom ept*er* sagdh misfælle Ok wardh at*er* mȝ alȝ rømska

rikis glædhi wælduger *her*tughe Ok for j hærfærdh gen rømsca rikis owinu*m* m*z* wt budhnu*m* alla landa ledhunge / badhe hans syni vt budhis vt i ledhungh vkiænde hanu*m* Ok komo til th*z* landh thera modher thiænte. Ok wrdhu ther aff widhertalan hwart andru*m* na*m*ku*n*nugh. Jnnan adriani k*eysare* daghu*m* tholde the badhin hion dødh ok all mødhgi*a*ne for thronne The(ᛉm ^xx^ n) dagh nw ær alla hælghuna dagher. Ok wende th*z* wndher eustachiu*m* til c*ri*stindom. Ok døptis han ok hans cona ok barn Ok tholdu sidhan badhin hion dødh ok all mødhgi*n*ne m(^xx^ ykla) mødhu fore sit himerike. J trayani k*eysare* daghu*m* tholde symon cleophe sy*z*lunge *sanc*ti jacobi dødh jnnan ie*rusa*lem som han war biscop*er* epter s*anctu*m jacobum:

Trajanus och de tvenne Qvinnorna.

Aff trayano sc*ri*fuas At en tima ther han sculde til stridh ridha Ok stegh a bak sinu*m* hæste Com en sælugh. ensætu fru for han gratande Ok grep (^xx^ha*n*s foot) til hal*z*. Ok kiærdhe sin son dræpin (vara) sacløsan. Ok beddis ræt ifuir draparana. Trayanus jætta hænne *ger*na ræt gøra førstæ han hem comæ Salugh fru sware ([R] hwa gør mik ræt æn thu aldri komb*er* at*ir*. traian*us* swara[dhe] thæ*n* æpt*er* mik keys*are* vardher frwn swaradhe) Hwat hiælpir thik at Annar wælgør/ thu æst mik skyldugh*er* rættan (ᛉdøma ok gøma ^xx^ dom at døma) thu taker løn thinna doma. th*z* ær swik ok fals ey giælda sin giældh / then ep*ter* thik komber

han gør for sik Thik frælsar ey annars rætuisa/ hans hiærta bløtis widh hænna grat Ok stegh nidher at*er* aff hæstenu*m* Ok prøfuadhe malit. Ok dømde ok giordhe hænna hiærta blit mȝ rættenu*m*. Thæssa materia*m* lætu romara mest*er*lika gøra mȝ støptu*m* malm jnnan stadhenu*m* ¶ hans son som han rende catu*m* heste. trodh vndher hæst fotu*m* ena fatøka ænkia son til dødh/ Ænkian kiærdhe for trayano. Trayan*us* gaff hænne sin eghin son dræparan for hænna dødh(xxa) ¶ for ma*n*ga tholiga dygdhe fik han meste pris aff allu*m* *keysarum* ept*er* octouianu*m*. fra*m*mer ther aff *sancto gregorio paua *scr*iuas (scriuas) ok meer aff *Bl. 78, verso. trayano keysara:

XXXV.

OM KEJSAR ADRIANUS OCH S. SERAPIA.

Adrianus öfvergifver trenne landskap — Bygger Adrianopolis.

ADrianus sonason traiani cxix Are wars h*erra* war *Rømsker keysare* xxi. Ar. han slæpte mȝ siælfs wilia Thry landh wndhan Rømsca rike. Syriam mesopotamiam Armenia*m*. All hin wægh haff. Thy at han awu*n*dadhe fadherfadhers hedher som them wndher sik wan. Swa wilde han Ok slæppe danmark æn han siælfuir (hafdhe) radhe(t) for *Rømsca* herru*m* som han(***am***) aff radde thȝ Ok talde hwat rom costadhu før æn trayan*us* gat wnnit ok haldit danmærk. Ok huru trayan*us* førdhe widha wæghna. aff allum landu*m* folk til danmark At byggia landh ok halla borgher. Thy at dani waru nødhugha (thera) wndi(r)dana/ wm all annur mal war Adrian*us* hedhers h*erra*. han bøgdhe iuda landh til (ˣˣly)dhnu Ok brø(ꝩdh ˣˣt) nidher ier*usa*lem Ok bygdhe vp Annan stadh At*er* th*er* vp nær wm kring wars h*erra* pinu stadh. Ok kalladhe stadhrin heliam Aff sik siælfwm Thy at han heth helyus. Adrian*us*. han forbødh hwa-

ri*um* judha At boa jnna*n* stadhen*um* wta*n* han ware cristin. HAn forbødh mʒ brefwm. At gøra nocot meen nokrom c*ri*stno*m* ma*n*ne for c*ri*stna thro: wtan Annur nokor bruth funnis mʒ them Mʒ fridhi war han wældugh*er* alla sina dagha. han lagdhe dighra røct A riddarscap. ok fatuburs ingiæld Han war wæl talandhe badhe innan latino ok grescu male. Ept*er* sælika lifnat. ok mʒ godhu*m* ræt landu*m* radhit. doo han innan ca*m*pania

---

Martyrerna S. Serapia och S. Sabina.

Innan hans daghu*m* j rom tholde dødh *sancta* serapia for tronne hon kom aff grecia til rom. Ok wænde mʒ lønlika p*re*dican beʒstu fru Jnna*n* rom sabinam til thro Ok th*er* fore doo serapia først for thronne Ok eptir hona siælf sabina. thy at hon spardhe ey iordh widh dødhan:

Filosofen Secundus.

I Adriani daghum war secu*n*dus philosoph*us* mæær som skref sin wisdom. Ok lifdhe la*n*ghan ald*er* thighiande/ han las. Ok hørdhu innan scola disputerat. At hwar ([xx] *qui*nna) ær naturlika skør. Ok wilde røna sa*n*nindh. Ok frest([xx]adhe torkend*er* sina) modher ok fik hænna jaa Sidhan hon badh han folko*m*pna thʒ han beddis Ok han sagdhe thʒ wara vmughelict At sør(u)gha sit eghit hærberghe Tha kiændhis

hon widh: at han war hænna son. Ok drap sik siælf for scam (xx aff) harme Ther fore at hans ordh waru hans modhers dødher. Thok han sik siælfuir script vskiællika Aldre tala ordh mædhan han lifdhe. J hans daghum burdhis gudz thiænist siungas ok læs(xxas j kirkiom aa) grescu af kristnum klærcum som før lasu alt Ok sungu. A iudha tungu:

XXXVI.

OM ALEXANDER PÅFVE.

Alexanders Kyrko-stadgar.

ALexandher rømsker at ædhle son alexandrj sat j s*anc*t*i* petri stadh viij Ar v. M*anadh*a .ij d*agha*. Cxxij. Are wars h*er*ra. Ok stodh paua stol tomber ept*er* han xxxv. d*agha*. han skipadhe wighia watn mʒ salt ok stænkia / han skipadhe *blanda watn mʒ wini j mæsso sac*ra*mento til tekn sambland(ᛉis^{xx}s) Ok -samfu*n*(ᛉdis^{xx}ds) c*ri*stna ma*n*na mʒ ih*es*u *christo* / han skipadhe ok swo rent Ok clent brødh til wars h*er*ra likama. han tholde dødh for thronne J adriani k*eysare* daghum Aff them ær meer scrifuat owermer. ther (so*m*) sc*ri*uas af s*anct*o petro Ok mʒ hanu*m* hermes Rømskar borghamæstara. Ok ewencius p*res*bit*er* Ok theodolus diækn Ok mange Andre:

*Bl. 76, recto.

XXXVII.

OM SIXTUS PÅFVE, OCH S. PEREGRINUS.

Sixti Kyrko-stadgar. — Peregrini mödor.

Sixtus Rømskir at æthle son pastoris. Cxxx. Are wars herra sat innan sancti petri stadh x. Ar iii. Manadha. xxj dagha Ok stodh paua stol. ij dagha tomber. han skipadhe siunga sanctus sanctus j mæssu/ han skipadhe ok (at) scapa corporale aff reno oc wlitadhu linclædhe Ok at engin (xxquinna) ælla nunna sculde them hanna. ella nær calcum comma (xxvtan) preste ensamne (som) mughu hanna gudʒ likama sacrament: J hans daghum qualdis ok møddis (sua) cristnan ok kirkian j franʒ (oc) j thydislandh (xxat) hon mykit nær øddis til thæs cristit folk beddis aff sixto paua nokon fulkomin kiænnefadher Ok han sændhe them sanctum peregrinum. biscop rømskan At ethle. Ok flere mʒ hanum fulkomna mæstara cristna. Peregrinus tende Ater tronna mʒ sinu martirio. Ok gudʒ jertignum. swa At widha lugha the gudhʒ ælskogha som næstan war sløctir Sixtus paue war halshuggin for tronne j romaborgh:

XXXVIII.

OM ANTONINUS PIUS KEJSARE.

Antonini godhet. — Faustina och Gladiatorn.

ANtoni[n]us milde. Ok hans syni cxl Ar wars herra war R*ømskir* k*eysare* xxij aar ok iij M*anadha*. han kalladho mæn for thy mildan At han gaff landhin all lidhugh af alskons tollu*m* Ok vtgiældu*m* tho lefde han gul ok gørsama mere æn firi hanu*m* fu*nnus*. ok rikare cronu*n*na goʒ / ha*n* hafdhe *cris*tne mæn mykit kiæra. Swa war han sæuir j waldu*m* at rikum ok fatikom war han fadh*er* han war adriani k*eysare* magher han war swa fridhgiærn at han sagdhe sik hæld*er* wilia. en sin man liua. æn thusanda owini dræpa ¶ hans dott*er* faustina fic sot aff ælskogha. ens skirmara Ok sagdhe siælf sottena. sinu*m* bonda. · marco antonino han læt som lækiara rædhu dræpa skirmaran. Ok hænna (b(ɣeli smida ^xx^wk stryka) mʒ ha*n*s blodhe Ok fik hon th*er* mʒ bøtir badhe aff sot oc siuku*m* lusta.

Om Gallienus och flere vise Mästare.

¶ I hans daghu*m* war j rom mær mæstar*e* til lækedom gallien*us* fødd*er* J p*er*gamo / wm then tima war pompei*us* trogus mæstara. spaniol (a[illegible]t^xx ff) slæct. han scref x(l)iii bøkir a latino. Alla wærldi*n*na ald*er* ok *ger*ni*n*g*a*. fra nino første ninine konu*n*ge Ok til keysarins dagha. Justin*us* scref alt thʒ sama. ha*n*s discip*u*lus sidhan mʒ færru*m* ordhu*m* ok boku*m*. Thænne justin*us* scref til Antoninu*m* k*eysare* bok aff c*ri*stne thro Ok wænde hans hugh ok giordhe han godhan c*ri*stno folke / wm thæn tima war ptholome*us* himna mæstare mær j alexandria han fan ok scref af himnu*m*. ok himna gange Ok thera nat*ur*liku*m* craptu*m* ok gangu*m*. mere æn alle mæstar*a* *fore hanu*m* waro. han scref manga bøkir. Ok dictadhe godh andbudh at mærkia mʒ timana epter solinna gang. Hans ordhquædhe war et thætta. han ær høxst*er* innan bland ma*n*na som minst w(^xx andar) j hwars hænde ær wæraldin han lifdhe lxxx viij Ar:

*Bl. 76, verso.

XXXIX.

OM M. ANTONINUS VERUS KEJSARE.

M. Antonini ädla sinnelag.
Om S. Potenciana och S. Praxedis.

MArc*us* antoni[n]us ver*us* mʒ sinu*m* brødh(ꝫer[xx]*rum*) som beth(o) lucius aureli*us* comod*us* Cxlij. wars herra are war Røm*skir* k*eysare* xix Ar. wm thæn tima burdha romara at hafua thwa k*eysare* Tha wardh marc*us* enwældugh*er* ept*er* luciu*m* dødhan. Thænna marcu*m* git*er* engin fullelika mʒ faam ordhom lofuat/ aff barndom til ælle war han swa sæuir j sino modhe At aldre møddis hans hugher ella høghdis/ han war wisaste mæstare til alla philosophia*m*. hwarke wald ella vit ella lycka lypta ha*n*s hiarta. til høghfærdh ella (vp) vecte hans hugh/ ept*er* stridha sigher gaf han rika gawr/ før æn han gat vndher sic brutith franʒ Ok thydhisland. d(ꝫani ꝫa'na) ok gøta ødde han swa siælfuan sik at hwarke han ælla hans ([xx] hust*ru*) hafdhe gul J sinu ægha ella silfuer j bordhkaru*m* ælla klædhu*m* Ok engte landh skattadhe han sik til hiælp wtan sik siælfua*n*

ok cronu*n*na goȝ. thy at han wilde hwarium bughnadh ok nadhe gøra ok ængu*m* tu*n*ga. Sidhan han sighradhe stridhe Ok fik fridh. wm sidhe. Tha wardh han swa riker wtan landa thu*n*ga. At han gaff all landin lidhugh aff skatto*m*/ lanȝ herrane vidha wm wæraldena wtan hans budh ok wit qualdu kirkiuna. Oc møddu c*ri*stindomin fæmta tima. Ok drapus mange vtallike m*ar*tires østan haf ok wæȝsta*n* J asya s*anc*tus policarp*us* Ok xij dyra h*er*ra mȝ hanu*m*/ thænna wægh haff s*anctu*s iustus biscop*ir* aff vienna Ok foghodhius biscop aff leons mȝ andru*m* vtallicu*m*/ j ha*n*s daghu*m* wara thwa hælagha syst*er* pote*n*ciana ok praxedis som dighra røkt oc mødho hafdhe iordha martires. Ok do(o) siælfua wm sidhe j gudȝ fridhi J hans daghu*m* war ok egisippus mer mæstar*e* som scref dighirt aff ap*ost*olis ok andru*m* førstu kirkiuna for ma*n*na dygdhum:

XL.

OM SANCTA EUGENIA.

S. Eugenia räddar sig i mans-kläder.

COmodus clxxxix . Are wars h*er*ra war R*ø*m*skir* k*e*y*sare* xiij Ar . Ok war mȝ hanu*m* lucius Antoni[n]us . wm then tima wardh eudochion mer mæstar*e* som tholkadhe bibliam. aff ebreȝscu Ok til greȝscu. Comod*us* war [ey] (^{xx}æm) dygdhelik*er* sinu*m* fadh*er* m*a*rco wtan at han en tima stridde faghran sigh*er* aff thydiscu*m* han do bradhu*m* dødha mȝ hwars ma*n*ȝ glædhi han sænde en ærlikan h*er*ran en aff them førstu som heth alexand*er* til egyptu*m* at styra ok radha. rikeno. aff romara wæghna Alexand*er* hafdhe dott*er* c*r*istna som heth eugenia. hon flydde lønlika fra hedhnu*m* fadh*er* mȝ thwem wælbornu*m* swenu*m* som sic latu c*r*istna mȝ hænne hon thok widh carma*n*ȝ clædhu*m*. At fadh*er* gat(Ẋu^{xx}e) (^{x}thæs) sidh*er* spurt ept*er* hona : Ok sagdhe sik heta eugeniu*m* carma*n*s na*m*pne Eugenius Ok the badhe hænna swena gafws j klost*er* Protus ok iacinct*us*. Ok ept*er* thes clostris Abota dødhan . wardh eugeni*us* abote *En thæs lanȝ fru melancia at nampne. diæfwls andbudh beddis

sancta eugenia liwerne søk asnar stadȝ.

*Bl. 77, recto.

synda ofdiærf mȝ eugenio Ok for thy at eugeni*us* sagdhe ney gen ondscap løgh melancia . At eugenius abote vilde hona ([xx]waldtagha oc• hæ*n*na) ([R]bedh*er* oc æro krænkia) Eugenius mȝ sinu*m* kompano*m* for(dhis) til alexandru*m* at dømas til dødh. Eugeni*us* ([xx]førdhe) aff sik klædhe. Ok prøuadhe sik wara mø ok ey man Ok kiændis (tha) alexa*n*d*er* fæghin widh sina dottir Ok wardh dighir glædhi innan ha*n*s gardhe ok lande. Ok wardh alexander cristin ok alt ha*n*s hærscap. Gudh hemde melancia lygdh ok odygdh hon bran til bana jnna*n* lyghnu elde :

XLI.

OM ELEUTHERIUS PÅFVE.

Sändemännen ifrån Brittanien.

ELeutherius greʒsker son Abu*n*dii Ccxij Are wars he*rr*a sat j s*an*cti pet*ri* stadh ok stol xv Ar vj M*anadha* .v. d*agha.* Ok stodh pauastol vj dagha tomb*er* Lucius konu*nger* aff britania beddis mʒ brefwm c*ri*stindo*m.* Ok c*ri*stna klærka mʒ them for skiælu*m* : At folk j hans rike matte lifua widh alʒskuna fødho. Eleutherius sænde hanu*m* thwa renlifuis mæn fuganu*m* ok dumian*um* the c*ri*stnadhu Conu*n*gin ok alt rikit. Ok wigdhu thre ærkebiscopa ok xxv biscopa. Ept*er* thy sama tali som the waro før Archiflamines ok flamines formen for afgudha dyrk

XLII.

OM VICTOR PÅFVE.

Påskfesten. — Nöd-dop.

VJctor aff africa. son felicis. C(c)xix. Arc wars h*er*ra. sat j *sancti* pe*tri* stadh ok stol .x. Ar. ij. M*anadha* x. d*agha*. Ok stodh pauastol tomb*er* xij d*agha*. han skipadhe halda pascha dagh æ wm siundagh mællin thæs Ap*ri*lis manadher ær xiiij natta gamul. Mange Asye biscope ok østan haff hioldu før pascha thæn tima judha halda pascha/ til victor paue for ifuir haf oc hiolt co*n*siliu*m* j alexandria. Ok skipadhe so*m* nw war sagth/ jnnan thy consilio waru thæsse første m*z* pauanu*m* narcissus ep*i*scop*us* ier*usa*lem Theophilus ep*iscopus* cesariens*is*. hyrene*us* ep*iscopus* lugdune*nsis* han skipade at folk ma døpas j nødh innan alscona watne friscu ok saltu m*z* acallan na*m*ps fadhurs ok sons Ok thæs hælgha anda. han do for thronne :

XLIII.

OM CALIXTUS PÅFVE.

CAlixtus R*ømskir* son demeturi. C(c)xviii. Are wars h*er*ra sat j *sancti* pet*ri* stadh ok stol v. Ar ij. m*anadha*. x. dagha. Ok stodh paua stol tomb*er* vj dagha. Annan wægh tiberim bygdhe han waru fru kirkiu. Oc skipadhe fasta qu*a*tuor te*m*pora han bygdhe thæn kirkiu gardh som callas calixti Ok ma*n*ga hælgha m*a*rtires liggia :

XLIV.

OM URBANUS PÅFVE OCH S. CECILIA.

Urbani vandringar och Martyr-död. S. Cecilias kyskhet.

URbanus R*ø*m*skir* son ponticiani (ccxxiij) Are wars he*rr*a sat inna*n* stadh ok stol sancti petri viij ar. ix manadha xii dagha. Ok stodh paua stol tomber xix. d*agha*. han war af førstu*m* Rø*mskom* herru*m* wt comin c*ri*stin af barndom. dyr p*re*dicare opta wtlændis for sænd*er* for tro*n*ne skuld Oc æ lø*n*lika inførdher at*er* af c*ri*stno*m* ma*n*no*m* han kom dighbran del af rom til c*ri*sti*n*-*-dom ok wælborna mæn swa som tyburcius ok (R ha*n*s brodh*er*) walerian*us* *sa*n*ct*e cecilie fæsteman. S*a*n*ct*a cecilia war før c*ri*stin æn ma*n*ne fæst. Ok swa folkomin j throna At hon kom sin fæsta man gryman som leon til lamba lundh. swa lydughan. At han for fra brudha siæng Ok til wrbanu*m* oc thok c*ri*stindom Tha cecilia rikista ju*m*fru leddis til brudha siæng Ok alskons lekir ok sangir for hænne. Tha sang hon gudhi j sinu*m* hugh wardhe mit hiærta Ok min likame ren ok menløs ok scamløs for hwario*m* ma*n*ne. Swa børdhe gudh hænne bøn. at hon hiolt renlifui mædhan

*Bl. 77, verso.

Sancta cecilia star j andr*e* bokene.

hon lifdhe Ok do j mødome dræpin for thronne Walerian*us* badh ceciliam bidhia gudh at hans kiæraste brodh*er* tiburcius matte ok *cri*stin wardha. Gudh hørdhe wæl hænna bøn. Ok wardh tyburcius swa fulkomin j tronne m*z* sinu*m* brodher. At the thuldo badhe dødh for thronne Ok thedhis thera siæla j duw like flygha til himla. Wrban*us* skipadhe at all altar*e* kar (skulu) war(ꝩoꝛa) aff gul ælla siluir ella tin. han war gripin th*er* han p*re*dicadhe Ok døpte ok draghin til dom Ok dræpin æptir ma*n*g qual j myrkustuw ok ma*n*ga mødhu.

XLV.

OM ALEXANDER SEVERUS KEJSARE, SAMT OM ORIGENES.

Severus och Ulpianus. Origines' oerhörda lärdom och stora flit.

ALexander. cc.xxiij. Are wars he*r*ra. war R*ømskir* Ke*ysare* xiij ar riddara giordhu han. vtan romara borgha radh. Ok kalladhe han augustu*m*. han wan pe*r*sie rike m*z* swerdh han hafdhe o(ſ)kiæran en mæstara som heth wlpi[a]n*us* Ok dømde all mal ept*er* hans radhe. han styrdhe riddar scap m*z* hardu*m* ræt ok ræfst. han war Romaru*m* kiær he*r*ra. Riddara. drapu han som han (til) k*eysare* giordhu J hans daghum war origenes mæraste mæstar*e* Sidhan ap*osto*li waru. ([R] hans) lifnadh*er* ok mal oc cu*n*nist førdhu han fram ifuir alla ([R] and*ra*) xiiij sc*ri*fuare gatu ænkte mer giort æn sc*ri*fuat daghlika j bøkir wisdom aff hans mu*n*ne. S*anct*us ieronim*us* sigh*er* sik hafua seth ok læsit vj thusandh bø-

kir som origenes giordhe. Aff origine sagdhe mæn. swa at tholikir war hans kiænnedo*m*ber som han (R var sielfu*er*) aldre soff han j siængh. Aldre kom sko ifuir hans fot. Aldre at han køt ella drak win. Gudȝ owini ok c*ri*stna thro falsara som kallas heretici impatu widha oc jnsætto innan hans bøkir sina willu. ok wantro Ok nidh*ra*do thera napn ther mȝ. ok hether bæȝsta kiænnafadhur(s) Ok hans boka Alexandh*er* R*ømskir* k*eysare* drap sina modh*er* thy at hon hørde gærna origines p*re*dican:

XLVI.

OM FABIANUS PÅFVE.

Fabiani underbara vas.

Fabian*us* R*ø*m*skir* son fabii. cc. xxxviij Are wars he*rr*a sat jnna*n* *sancti* pet*ri* stadh ok stol xiiii Ar. xi. M*anadha*. x. d*agha*. Ok stodh paua stol. vij dagha tomber han kom for (for) witne til farande ther folkit war saman komit vælia paua ther fløgh en hwit duwa ifuir hans howdh. Ok øpte mæ*n*niskiu male. Thu skalt wighias biscop*ir* j romaborgh. Folkit war fæghit. Ok waldu *fabianu*m* (til pawa) han sende. vii (mæsso) diækna. wm cring landhit. Ok mȝ them vij subdiækna At sc*ri*fua alla hælgha martires. Ok thera pinur ok dygdhe ok iertigne ha*n* skipadhe wighia c*ri*smo hwaru skiær thorsdagh. Decius k*eysare* læt han halshugga. wm then tima war en rom(*ar*)a kirkiu p*re*ster heretic*us*. han heth nouacian*us* ha*n*s willu war mykin wadhelik gen gudhȝ nadhu*m*. At engin gate bøth sin brut mȝ sc*ri*ptamalu*m*. Alle the hans wantro fylgdhu toco han til paua. girugha*n* til walda. Tha calladhis radhit til saman ok komo til rom lx biscopa Ok ba*n*dhsatto han Ok hans willu. Ok dømdu gild sc*ri*ptamal syndugha folke til himerikis nadha. Ok fæstu sin dom mȝ gudȝ ordhom :

*Bl. 78, recto.

XLVII.

OM PHILIPPUS KEJSARE.

Den stora kyrkogåfvan.

Philippus (^{xx}ccxlv) Are wars h*er*ra war R*ø*m*skir* k*e*y*sare* (vij aar) Ok m*z* hanu*m* hans son philipp*us* thæsse thwe waru førstu *cri*stne R*ø*m*ska* ke*y*s*are* J thera daghu*m* waru fulkom-

[Här vidtager åter Codex Buræanus.]

*na iamn þusand ar fra fǫrsto bygni*ng* romara borgh ok hiǫldo romara þæ*r* for dighart hof ok hǫghtiþ miok dyra þre dagha mæþ dighre glæþi ¶ vn[ge] philipus varþ sua harþlyndar .i. scaplýnde at ængen (gat han) m*z* lek ælla nokrom latom comit at le þæsse tue kunuga giorþo fǫrst klærka ok kirkio rika ok gauo kirkiom gul ok gǫrsema flæst alt crona*n*na ligianda fæ decius en heþen hærra for ræþ þǫm baþa tel dǫþ ok drapos baþe (fædhgha) faþeren .i. rom ok sonen .i. verona

*Cod. Bur. Bl. 42, recto. Sp. 1.

XLVIII.

OM DECIUS KEJSARE.

Decius cclii are var rǫmsca*r* kunugar tu ar fiura manaþa han var umal mal ildar han bar hat viþ fatǫkt folk han uar siunde som qualde þe hælgho kirkio. han uar væl fǫr riddare fǫdar af hungari dræpin .i. striþ

XLIX.

OM CORNELIUS PÅFVE.

Cornelius rǫmscar son iusticii cclii are vars hærra sat .i. s*an*ct*i* petri staþ ok stol þry ar tua manaþa tiio dagha han gaf præst*om* lof at suæria sannind .i. nǫþ æn *þe velia han fǫrþe s*an*ctor*um* petri ok pauli ben af staþ for s*anct*e lucie skuld cornelius þolde dǫþ for trona af decio

*Sp. 2.

L.

OM GALLUS OCH VOLUSIANUS KEJSARE.

Gallus ok volusianus cclv [are] varo rǫmske kunuga tu ar tua manaþa gallus do af of ato vm þæn tima var ciprianus biscopar af cartagine mær mæstare ok prædicare

LI.

OM LUCIUS PÅFVE.

Lucius rǫmskar son porfirii sat .i. *sancti* petri staþ ok stol þri ar þre manaþa þre dagha han scipaþe at huar biscopar scal haua tua præste ok þre diækna (nær sik) þa han prædica for vitne skuld at falsara maghen eigh vænda hans orþ tel villo han for sændes fǫrst for trone ok siþan þolde han dǫþ af valeriano k*unug*i.

LII.

OM STEPHANUS PÅFVE.

Afguda-templets fall.

*Bl. 42, verso. Sp. 1.

Stephanus. R*ømskar*. son iuliani cclviii are sat .i. s*an*cti petri staþ ok stol fiugur ar tua manaþa fæmtan dagha han scipaþ[e] præstom ok diakno*m* *eigh klæþas ¶ vighþom klæþom vtan .i. sinom æ[m]bites tima ¶ Siþan vænde han dighart heþet folk tel cristendom ok iorþaþe mæþ heþar mangha martires ¶ þa læto gallus ok valerianus hans leta ok dragha tel (m*a*rtis) mǫnstar at ofra diæulom ¶ Stephanus baþ varn hærra ok fiǫl afguþa mǫnstar viþ iorþ ok þe heþno rẏmdo rædde v[n]dan ¶ valerianus sænde flere ridara ok funno stephanu*m* sighia mæsso ok drapo han þær vredda*n* æp[te] varn hærra takin

SKILJAKTIG UPPTECKNING.

(Pergaments-handskrift ifrån Vadstena; nu n:o 39 in folio af Benzelii samling i Linköpings Gymnasii-Bibliothek. Skrifven år 1520—5).

---

*Thetta ær aff the*n* hælga oc wærdhoga* herrano*m* sa*n*c*t*o stephano pawa hans dagh*er* komber næsta daghen petri ad wincula oc honom wændhe h*err* iøns ewangelista Bl. 104, recto.

Naar the*n*ne hælgaste h*er*ran oc fadhren *sancte* staffan/ haffde ma*n*gha hedhnigga wænt til *christi* thro mʒ ordhom oc æpthedømo*m*/ oc iordhat mangha hælga martyres kroppa oc likama/ kesarana walerian*us* oc gallie*nus* mʒ aldra størsta abth/ latho the oppsøkia the*n*na hælga h*er*ran oc hans klærka/ at the offra skuldo affgudho*m* ællar dræpas mʒ grymo*m* dhød/ Oc gaffwo the kesara wranghan dom/ at huilken the*m* kw*n*ne fi*n*na oc them oppenbara the skullo haffwa allas thera æghor/ før hwilket x hans p*re*ster wordho fangadho oc dræpne strax wtan alla ythermera ranʒsakan/ Ther æpther fanghades then hælge h*er*ran pawen/ oc ledhes til affgudha mø[n]stret martis at han skulle offra thʒ affgudh oc tilbidhia ¶ Nar han jn kom i templet/ badh han til gudh at mønstret nidher fyøl stør-

ste delen oc hedhni*n*gane aff storom ræddogha flyddho sin wægh / pawen foor til *sancte* lucine kyrkio gardh / hwilket kesaren walerius hørde sændhe ha*n* flere riddara æn før / Nar the ko*m*mo fw*n*no the han sighia mæsso / wtan ræddogha / oc gudelika fulbordhade sith æmbete han bøgy*n*nat haffde / oc halshuggo honom i sith sæthe i sa*m*ma sæthe stadh Arom æpther gudȝ byrdh cclx

LIII.

LIII.

OM VALERIANUS OCH GALIENUS KEJSARE.

Det Persiska öfvermodet.

*Valerianus ok galienus hans son cclvi are va*rs* hærra varo rǫmske kunuga fæmtan ar ¶ han van at*ar* vndi rom gǫtland ok grekla*n*d ok ǫde macedoniam ok asiam han tapaþe sighar þæ*r* han stride viþ pe*r*sie kunu*n*g ok varþ fangen vnd[i] skændelekan þrældom allan sin al-*-dar ¶ han laghþe sit hals ben viþ iorþ vndi pe*r*sie kunu*n*gs fot huarn t[i]ma kunugen stegh a hæstbak. Valerianus var harþar ok gry*m*bar cristno folke ok mẏkit hælagt bloþ læt han vt giuta ¶ Galien*us* var fǫrst spaklatoghar man ok [si]þar (grymb*e*r) vm siþe ok guþi for gangen tel aurelius hærtoghe drap han mꝫ suikum ¶ Galienus hæt andro na*m*ne decius dighar guz ouen ok cristna kirkio

*Cod. Bur. Bl. 42, verso. Sp. 1.

Sp. 2.

LIV.

OM TVENNE HELIGA UNGERSVENNER.

Tron i döden. — Kyskhetens seger.

Om þæn tima gripus tue vnge suena (*cris*tne) ok pintos for trona som flere ¶ annan þera drǫpto þe heþno allan mæþ hunagh ok laghþo (bundin) nakin for sarbetta flugur ok maþka þa solen sken hetast ¶ annan laghþo þe ok nakin bundnan .i. blǫtasto siæng þær (fughla) sungo .i. sǫtaste lukt viþ rinna*n*de vatn þær alsco*n*s blomstar væxste ok læto coma tel hans ensamna mǭ diærua tel odygh at fresta mȝ listom ok fulom latom hans licama tel

[*Här fattas tvenne blad. Det felande är upptaget ifrån Codex Bildstenianus.*]

*Cod. Bildst. Bl. 78, verso.

*vloflikan lusta. Swa at gudȝ riddare (ꭗ finge xx fik) enga ro for diæfwls andhbudh som engin lat blygdhis. Ok enkte war hanu*m* Annat til radha ther han la bundin handu*m* ok fotu*m* vnder siæla wadha. wtan beth j sma stykke sina tu*n*gu mȝ ta*n*nu*m*. Ok spottadhe blodhit j hæ*n*ne ænne til hænne leddis widh ledhan lek. Ok han slycte swa sin lusta mȝ saru*m* wærk / widh tholika frestni*n*ga ræddis ma*n*ge. Ok

trøste ey sinu*m* cranklek At thola/ wtan ſſyddu til ødhkna. Ok lifdhu widh nødh j scogha skiulum Ok burdhis swa. th*er* mꝫ ærmita lifnadh*er*.

Om Eremiten Macharius.

¶ S*anct*us macharius war ok en ærmite han fan en dødhan howdh scal(¦a A ødhe *xx* la a ene) mark. Ok manadhe han ifuir gudhꝫ na*m*pn (at sæghia sik) hwat mæ*n*niskio han hafdhe warit/ han swara sik hedhin hafua warit/ Ok inna*n* hæluiti wara. Macharius spurde hwat vndi hedhnu folke ær j hæluiti/ han swaradhe at iudha Ok nidh*er*st vnd*er* iudhu*m* (ær) falst cristit folk ok want :

LV.

OM PAULUS OCH ANTONIUS EREMITER.

Elfven. — Korpen. — Lejonen.

PAulus (eremita) war en aff them [illegible] (R ærmetu*m*). Ok lifdhe længe. ma*n*nu*m* lønliker/ widh gudhlika fødhu som en rampn hanu*m* førdhe (R hua*n* dagh) S*an*ctus antoni*us* annar ærmite wænte sik wara thæn førsta. thæs lifnaʒ/ til røst j sømpne wiste hanu*m* Anna*n*. wara lanct wt j øknu*m*. ældre ok hælaghare. S*anct*us antonius far widha. wm ødhescogha at leta ok fik m(ʒødh^xx^oot) wm sidhe rædhelict diur. halft j ma*n*ʒ hami. Ok halft j hæst like/ ok wiste hanu*m* wægh A høghru handh/ ther næst møtte hanu*m* et Annat diur mʒ byrdhe palma træs fruct. thæs howdh war mæ*n*niskio like Æn (xx bwk oc ben hafdhe thʒ som) raget Han sagdhe sik wara ok heta satyru*m* scogs gudh. Sidhan møtte hanu*m* en wluir. Ok wiʒste hanu*m* wægh til her-*-bærghe s*ancti* pauli Paulus forstodh hans como Ok læste locom. Antoni*us* badh sik inlæta Ok suor sik ther blifua ok bidha dødhin. Æn han gate ey før inkomit Paulus læt vp lucu*m*. Ok fiollu hwar

*Bl. 79, recto.

androm j famna fæghne. At mat male kom rafn(in) mʒ twæggia mala fødhu. Ok tha Antoni*us* bar thæs vndh*er*. Tha sagdhe paul*us* huru gudh sænde hanu*m* daghlika fødhu til hwart mal. Ok nw twæggia mala. sændh*er*. thy at gudh wiʒste wæl. At gæstir war comin Antoni*us* for fæghin hem gladh*er* af godho funde. Ok tha han kom hem til sin cellam lystis innan hans hiærta ok saa huru gudʒ ængla førdhu pauli siæl til himna. Antoni*us* wænde wægin j samu stu*n*dh. Atir til paulu*m*. Ok (fan) hans likama standa som lifuande / knæfallin vplyptu*m* handu*m* gen himnu*m* swa som han stodhe røsc*er* A bønu*m* Ok wænte han lifua: sidhan han forstodh han dødhan. tha øpte han ok sagdhe swa. sælæsta siæl thu prøf*ner* thin lifnadh j dødhu*m* likama. hwilka lu*n*d thu han wande mædhan han lifdhe. Antonio wandadhis wm andbudh. at graua likit Ok como jæmskøt thu leon ok grouo *gra*uena. Antoni*us* thok bort mʒ sik pauli kiurtil. aff palm træ løfue (giordha*n*) Ok bar han hwarn hælaghan dagh mædhan han lifdhe han do. cclxxxvij Are wars h*er*ra j clarj k*eysares* daghu*m* ok prøfuas ther mʒ at han war ærmete ænliggia .xx. Ar. ella litlu mi*n*na.

LVI—LVII.

SAGAN OM S. LAURENCIUS, S. YPOLITUS OCH SANCTA AGATHA.

LVI.

SANCT LAURENCIUS-SAGAN.

S. Laurencius och Påfven Sixtus.

Thænne galien*us* decius læt Ok gripa sixtu*m* paua. Ok dragha til m*a*rtis mønst*er* At offra (ᛉ^{xx} oc bidhia til) afgudh ælla pinas til dødh. Sixtus (var) vlydhugh*er* k*eysaran* (^{R} oc thy) badh (k*eysaran*) han ledha til myrkustuw Ok thwe hans p*re*ste m*z* hanu*m* felicissimu*m* ok agapitu*m* laurenci*us* ærkediækn øpte til pauan. Hwart far thu min fadher wtan sona fylghe hwart far thu hælagher biscop*ir* vtan (mæsso) diækens thiænist Aldre wast thu wan offra a gud*z* altara vtan diækn Hwat ær thæs m*z* mik thinu*m* fadherlik(a kerlek) ær let. Hwat odygdh hafuir thu m*z* mik prøfuat Prøfua for wissu. æn thu hafuir wærdught wald at thiæna gu*z* sac*ra*me*n*to. ok skipta wars h*er*ra blodh (vta*n* thiænara) Cristit folk thok opta wars h*er*ra likama aff p*re*st ælla biscops hænde Ok (mæsso)diækn gaff allum. wars h*er*ra blodh aff calke them gud*z* likama toco. Ok war æn thæn sidher j s*a*n*c*t*i* laure*n*cij daghu*m*. Sidhan fortoks then sidher wm sidhe for wadha skuldh. at sac*ram*e*n*tu*m* spiltis. Sixtus sware. ey widher sigher

*Cod. Bildst. Bl. 79, recto.

iak thik (mi*n*) søte son thik standher hærdare stridh for handu*m*. wi gamble (xx mæn) tholu*m* l(xx ættan) dødh. Thik wngom man søme (xx hardhar*e* stridh oc mere sighir) Tridhia dagh æpt*er* mik dødhan skalt thu mik fylghia. Ok bødh laure*n*cio skipta fatøko folke (R kirkione liggia*n*de fæ) gul ok silf. thꝫ philipp*us* k*eysare* gaf kirkiu. Ept*er* swa giort. leddis wt *sixtus at halshugga(s) thy at han wilde ey offra afgudhu*m* (R oc lydha k*eysaran*) Laurenci*us* øpte til sin fadher som før oc sagdhe sik hafua wtgiuit (oc skipt) gul ok silf som han bødh/ keysarans swena drapu pauan Ok gripu diæknan til skiæla wm gul ok silff han sagdhe sik hafua wtgifuit af pauans wæghna

*Bl. 79, verso.

Kyrko-skatten. — Lucillus ser. — Ypolitus omvändes.

LAurencius ok wince*n*cius waru syꝫslu*n*ga badhe af yspania. Sixtus paue førdhe them til rom j sino fylghe. Ok for vince*n*cius at*er* hem til landa: Ok tholde th*er* dødh for thronne mykit hardhan som fra*m*mer scr*i*fuas. En laurencius bleff æpt*er* j rom til han tholde dødh for tro*n*ne han war swa girugh*er* at thola dødh for thronne (R at ha*n* ropadhe æpt*er* sixtu*m* oc bødh sik til at dø mꝫ hano*m*) Laurencius lette dagh ok nat cr*i*stit folk fatøct. Ok giordhe sins fadhers budh twa(dhe) thera føther ok gaf them almoso Ok siukom helsu Ok særlika blindo*m* godh

øghon mȝ kors thekne. Sidhan sixtus war dræpin førdhe riddara han til *keysaran*. *keysaran* fik han enu*m* foghudha valeriano Ok bødh kræfuia aff hanu*m* gul ok silff ella nødhga han at offra diæflom ælla pina til dødh Valerian*us* fik han andru*m* foghodha. som ypolitus heth mȝ samu forlaghu*m* ypolitus læste han inne mȝ andro*m* fangu*m* Th*e*r war en hedhin fange som heth lucillus blind*e*r af grat S*anct*us laure*n*cius lofuadhe hanu*m* godh øghon æn han lofuadhe gudhi c*ri*stna thro lucillus lofuadhe fæghin ok fik fæghin skæra syn (*xx* oc døptis)/ thætta spurdhe flere blinde Ok komo til laure*n*ciu*m* ok fingu bøtir ypolitus sa tholik iærtekne gøras j sinu huse. Ok badh laure*n*ciu*m* wisa sik kirkiu*n*na liggiande fæ. Laur*encius* swar*e* Wilt thu *cri*stin wardha tha visar iak thik fagnadha fæ ([R] ævi*n*nelik*it* liff) mȝ glædhi. Swa længe p*re*dicar laure*n*cius At ypolit*us* wardh c*ri*stin Ok sagdhe sik sea tha han døptis menløsa ma*n*na siæla gladha ok sæla Laure*n*cius kom for valerianu*m*: Ok fik thriggia dagha frest. At visa gul ok silff (oc) liggiande (fæ). Laurencius sampna(r) halta ok blinda ok siuka fatøko ok alscons almosa folk. Ok ledde fram tridhia daghin for deciu*m* ok valerian*um* Ok sagdhe them hafuaført liggiande fæt til himerikis:

S. Laurencius pinas hårdeligen.

DEcius læt sik wara daradhan. Ok bødh laurencio offra/ laure*n*cius spurdhe hwat rættare ware gøra them hedher som alt skapadhe/ ella hans handauærku*m*. Decius wreddis widh hans ordh ok læt han bæria/ ok bæra fram for hans øghon Alȝskons pinur ok høtte hanu*m* thola them alla. wta*n* han offradhe gudhu*m* Laure*n*cius sware vsæl man mik hafuir længe langat mȝ astundan til tholica crasa. Decius sware thykk*er* thik tholik thing wara craser tha sigh os flere thina ko*m*pana so*m* thine *gilbrødh*er* skulu (vara) Laur*encius* sware thera nampn æru nw sc*ri*fuat j hy*m*merikis bok. Ok owærdug*er* estu sea thera øghon Decius bødh bæria han længe (oc hardlica) mȝ stangu*m*. Ok læggia lughande iærn fram mȝ hans sidhu*m* Laurencius øpte røscer mȝ gudȝ trøst h*er*ra ih*esu* *christ*e sandher gudh misku*n*na

*Bl. 80, recto.

[Här vidtager åter Codex Buræanus. Men då bearbetningen i Codex Bildstenianus här tydligen skiljer sig från den i förstnämnda handskrift, fortsättes berättelsen efter den sednare, tills denna olikhet upphör.]

---

mik thinu*m* manne Jak nekar thik ey. ther bær skuld for thik/ spurdher ok frestadher widherga*n*g*er* iak thik min h*er*ra. Decius mu*n*de galin wardha aff harme Ok sagdhe thu døuir pinur mȝ coclara konst. Æn aldre dare thu mik ella døuir Jak swær thȝ badhe wm gudh(a) ok gudhur til thæs thu them offrar thu

skalt røna all sco*ns* pinur Tha læt decius hermelika bæria laure*n*ciu*m* ([R] sua at ha*n*) øpte ok (badh) warn h*er*ra taca sin anda. Ok ænda sina pinu Ok mødhu Tha kom røst af himnu*m* swa at decius hørdhe Æn stande thik manga pinur epte ok stridhe Tha øpte deci*us* j giæld ok harme ædhla romara hørin j diæfla. tala ok trøsta (the*n*na) afgudha man som ey ([R] vil) dyrka gudhana. ok ey gifs widh pinur ey wirdh*er* waldit ey wærals h*er*ra wredhe/ bærian fast ok budhstrykan laure*n*cius loo ok thaccadhe gudhi ok badh for allum wm cri*n*g stodho Ok nær waru :

Romanus döpes. — S. Laurencius stekes till döds.

EN riddare som het Roman*us* trodhe j samu stu*n*dh ihe*su* *christo* Ok øpte til laure*n*ciu*m*. Jak se standa for thik wænastan ju*n*kh*er*ra Ok stryka thin sar ok limi linlika mʒ lin(*no*) clædhe. Jak manar thik af gudhʒ wægna læt mik ey længer hedhin wara wtan døp mik skøt j ihe*su* *christi* na*m*pn Decius sagdhe til valerianu*m* han ([xx] vind*er*) os mʒ coclara const ok bødh hanu*m* at*er* ledhe jnnan gømu ypoliti th*er* kom roman*us* ok bar siælfuir saa mʒ watn. Ok fiol for føther laure*n*cij. Ok beddis ok thok døpilse Decius fik thʒ spyria ok læt romanu*m* hermelika bæria ok halshugga wm sidhe. Thy at han øpte sik wara døptan ok kristin man

[*Här vidtager åter Codex Buræanus. Se anmärkningen sid.* 412.]

---

*Cod. Bur. Bl. 43, recto. Sp. 1. *mik þino*m* manne. iak neka þik eigh þær iak bær sculd ok vite for þik spu*r*þar ok fraghaþar. viþargangar iak þik min hærra ¶ decius monde galin af harme varþa. ok saghþe þu dø̨ve pino mæþ truldom. æn ændeleka sculu þæ sarleca bita ¶ þæt viti allæ guþa. at þu scalt alla pino fresta tel nokor bitar. æn þu vilt eigh guþum ofra. ok læt gisla vmata længe. tel laurencius ø̨pte ok baþ varn hærra taka sina siæl tel sin

---

miraculum

Rø̨st af himnom suarar. sua at decius hø̨rþe ok saghþe. laurencii þik standar en harþ striþ æpte. ok faghar sighar ¶ decius ø̨pte af harme. hø̨ren romura at diæfla tala tel hans. ok trø̨sta gen guþum. ok læt bæria ha*n* længe ¶ laurencius þakaþe guþi. ok lo þær han la. ok baþ væl for illom ¶ en riddare roman*us* at na*m*ne. ø̨pte tel laurenciu*m*. iak se en væ-nastan ionkara. sta*n*da for þik. ok stryca þin sar mæþ
Sp. 2. linno klæ--þe. iak beþes cristen varþa. ok duæl eigh at cristna mik ¶ decius ø̨pte af harme tel valerianu*m* ¶ Mik ræþe at þænne diæwls ma*n*. vm striþer os alla mz truldom. ok læt ha*n* insætia .i. ypoliti gø̨mo. þær com riddar roman*us* ok bar siæluar vaz æmbar. ok fiø̨l for fø̨tar laurencii. ok baþ sik dø̨pa

---

Decius saghþe tel laurenciu*m*. ok spurþe huar kirkionna goz: ok gul uar. ok þa laurencius vilde hano*m* ængte andsuara. ælla raekni*ng* gǫra. gaf decius ha*n* i vald valeriano. rǫmscom borghamæstara. ok kusca ha*n* mæþ pino. tęl viþargango ligianda goz. valerianus fik han .i. hændar eno*m* foghata hæt ypolitus

---

Ypolitus fik buþ af valeriano. læta laurenciu*m* for dom. laurencius ok ypolit*us* foro fæghne. ok fik *laurencius þrigia dagha frest vndir ypoliti louan ¶ *Bl. 43, verso. Sp. 1.
laurencius liþughar vorþen. gaf gul ok self .i. guz nam*n*. ok giorþe alt som fǫr ær scrivat .i. sama ẏstoria

---

En ridare som hæt roman*us* tok ok viþ cristendom. som ok var fǫr saght ¶ decius fik þæt spǫria. ok læt romanu*m* bæria ok halshuga vm siþe: þy at han ǫpte sik vara cristen ma*n*.

[*Här upphör skiljaktigheten emellan Cod. Buræanus och Cod. Bildstenianus.*]

þæ samu nat. ledes laurencius atar fǫr deciu*m*. ypolitus græt ok vilde sik þa openbara siælvar. ok ǫpte sik vara cristen. laurencius baþ ha*n* biþa. ok hylia cristnona .i. sino hiarta. tel ha*n* vurþe callaþar. alscons pino andbuþ baros fram som fǫr fǫr deciu*m* ¶ decius saghþe tel laurenciu*m*. væl huat þu uilt hældar ofra guþu*m*. ælla scal al þæsse nat tæras .i. þino*m* pinom. laurencius suarar. min nat hauar ængte

*Sp. 2. mǫrk. vta*n*. al *þing scina .i. liuse ¶ decius bǫþ fram bæra iærnsiæng. ok lægia laurenciu*m* (ꝫ hin stora ok starka) at buila sik. þaghar varþ laure*n*cius afklædar. ok up iui ristena þandar. ok eldar vndi tænd*ar* han ouan (ꝫ a) mæþ iarn grepo*m* þrængdar. laurencius saghþe tel valerianu*m*. vndistat vsal. at þin eldar gǫr mik suala. ok þik sialuo*m* æuinnelekan bruna. þy at var hærra vet væl. at iak nekar eigh hans namn. þær iak bær sculd for hans saki. spurþar ok frestaþar. viþargangar iak ih*esum christum*. ok steklar þaka iak ok giuar guþi lof. laurencius tala ok tel deciu*m*. leiande ok bliþo ænlite ¶ Se usal anna*n* vægh hauar þu nu stekt. vænt braþena ok æt þæn del nu ær steklar ¶ Guþ sialuar iak þaka þik. at iak ær værþoghar. at inganga at þinom luc*um*. ok gaf guþi sin anda sua talande ¶ decius skæmdes mꝫ valeriano. ok gik hem fra likeno. som *Bl. 44, recto. Sp. 1. þæt la æpte .a. glǫþom ¶ ẏpolitus *grep liket arla. ok læt iustinu*m* præst iorþa mꝫ heþar. som væl var vært ¶ cristet folk fastaþe þry dẏgn. iui hans graf gratande

---

Bjelken i S. Laurencii kyrka.

Scriuar sanctus gregorius turonus. at en præstar vilde bǫta þæt af fat (war) s*ancti* laurencii kirkio. ok þa en biælke uar of skambar. sua at eigh rækte þuart iui vægia motet. þa baþ præstren (laur*encium*) miscu*n*na sinom fatǫkdom. sua som ha*n* forþom varku*n*naþe.

ku*n*naþe. þa ha*n* scipte kirkionna goz mællan þera. ok .i. samu stu*n*d vaxte bialken sua langar. at han var fulæmna ok æn iui. sua at af sculde huga ¶ af huget læt præstren sundar scæra .i. sma stykke ok lagia viþ alscona siukdom. ok bǿtes mango*m*

Järtecknet med Brödet.

Scriuar s*anct*us gregorius paue. at en præstar so*m* hæt sanctolus. vilde ok up resa ok rætta s*anct*i laurencii kirkio. som longobardi bræ*n*do. ok leghþe tel ma[n]gha gær-*-niges mæn. ¶ vm en dagh brast *Sp. 2. hano*m* brǿþ tel þerra fǿþo ok þær ha*n* var a sinom bǿno*m* tel guþ ok sanctu*m* laurenciu*m*. ok bedes brǿþ. þa teþes hanom .i. ogne en levar. þo eigh mere æn uinnas matte þrem manno*m* at male. ok þo sua dryghan ok mactoghan. at ha*n* war allom gærniges mannom. tuo dagha tel fulla fǿþo

Kristall-Kalken.

En calcar af cristallo var .i. s*anct*i laurencii kirkio .i. melan. ok fiǿl en hælgha dagh v diakne*n*s handom. ok brast sundar .i. sma styke ¶ diæknen græt ok illa læt. ok las þa saman al stykken. ok laghþe iui altara s*anct*i laurencii. ok baþ han varþa sik naþoghan .i. samu stu*n*d stoþ calkren hel .a. altareno

Nunnans Lik.

En nu*n*na som hæt sabina. renfærþogh vm allan sin limnaþ. vtan miok orþom ok besk .i. tu*n*go. do ok iorþaþes .i. *sancti* laurencii kirkio ¶ diæfla scaro hænna licama sundar .i. tu styke. for *sancti* laurencii altara. þa folk com arla tel kirkio. þa la annar lo- *ter*en af hæ*n*na *licama hel ok o spiællaþar. ok annar uar brændar ok suiþin.

*Bl. 44, verso. Sp. 1.

Domaren Stephanus' straff och nåd.

En domare var .i. rom stephan at namne. han tok gerna (gafwor) ok uænde doma ¶ han tok m*z* vrætto þry hus af *sancti* laurencii kirkio. ok en þre *sancte* agnetis. ok egnaþe ranet ¶ han do ok varþ draghin for guz dom ¶ Sanctus laurencius vreþ hans arm. sua at sarleka værkte for uaro*m* hærra ¶ S*ancta* agnes sa ok vreþom ǫghom tel ha*n*s. ok vænde sit anlite fra hanom ¶ Guþ gaf sialuar þænna dom. þy at ha*n* egnaþe annars. ok salde gærn[a] at gauom. þy scal ha*n* .i. iude mi*n*s for raþara værþscapi uara ¶ en hælaghar man sanct*us*: progect*us*. som stepha*nus* domare mæþa*n* ha*n* lifþe hafþe værþogha*n* hauat. baþ *sanctum* laurenciu*m* ok agneta*m* uara naþogh hanom ¶ laure*n*cius ok agnes ok proiect*us*. mæþ

va*r*ra fra naþom ok hialp. fingo hano*m* mæ[þ] bøn lifs naþe at limna. ok liua þrætighi dagha. ok bøta sin brut m*z* rætte script ¶ var fru *bøþ hano*m* *Sp. 1. særleca læsa daghleca. mæþa*n* han lifþ[e] en saltara salm. som byrias beati inmaculati i*n* uia ¶ þa sialen co*m* atar tel licama*n*. þa teþos ha*n*s limi sua suiþne. som þe a barenne varo bræ*n*de. ok þæs bruna mærke. bar ha*n*s armba*r*. æ m*z* han lifþe ¶ han galt atar alt þæt ha*n* hafþe fa*n*get m*z* orætto. ok bøte sin brut m*z* script. ok do tel himerikis þrætiughu*n*da daghen.

Kejsar Henrik och hans Guld-kalk.

Henrich kesare ok raþegu*n*d kesarinna. boþo saman .i. renliues hionalagh. ok gømdo guþleca sin mødom lønleca ¶ kesaren mistroþe hænne vm siþe. vm en riddara. ok dømde hænne skærsla at troþa fæm fota brænnande iarn hal ¶ þa raþegu[n]d stegh .a. førsto iærn ¶ bræna*n*de. þa øpte hon ihe*s*u *christe*. som væl vest at iak ær skær mø. baþe for hinriche ok huariom andro*m* ma*n*ne. hiælp mik. kesaren skæmdes ok gaf kesarinno *pust uiþ ænne .i. samu stu*n*d *Bl. 45, recto. com røst af himnom ¶ goþ mø þik hiælpar mø Sp. 1. maria. troþ oræd. ok sua me*n*løs som hon mø var. vt iui alla iarn halla ¶ þæn tima kesar hi*n*rich do. þa teþos. siax þusand ok siax hundraþ. ok (lx) ok siax diæfla. enom ærmita hælaghom ¶ ærmiten spurþe þæ*n* siþarst com at. huat aruuþe þe uaro sua mange

ut cumne ¶ ha*n* suarar þǫm v*ara* ut sænda. tel utfært hinrichs kesara. at prǫua huat ræt þǫm bare tel ha*n*s sial. ærmiten manaþe han .a. guz vægna. atar coma siþa*n* þæt uare prǫuat. ok sighia sik sannind. han com som ha*n* uar manaþar. ok saghþe vi galo*m* ængte fræmt. þy at þæn tima anna*n* vægh uaghena lagþo goþgærnigana. ok anna*n* vægh ha*n*s synde. ok sæ*r*leca at han vitte sina husfru osanna sak. þa com þæn stekte laurencius. ok kastaþe ena gul grẏto *Sr. 2. anna*n* vægh i uaghena. *ok siþan vogho mer goþgærningana ¶ þa varþ iak ureþar. ok grep iak anna*n* vægh grytona. ok brǫt iak af annat ǫrat ¶ kesar hinrik halþe giuit en calc af gul. sua stora*n* tel s*ancti* laurencii kirkio. at ha*n* lẏptes up mꝫ tuem gul ǫrom. ok þæ*n* calken callaþe diæuule*n* gul grẏto. þætta mal puouaþes ok hittes. at a. þem dagh ok stu*n*d do kesar hinrek. som ǫrat var brutit af calkenom .i. eno s*ancti* laure*n*cii clostre. fiærran fra þem staþ kesaren do

LVII.

SAGAN OM S. YPOLITUS.

Vilda hästar släpa S. Ypolitus till döds.

Sanctus ypolit*us* siþa*n* ha*n* iorþiþe *sanctum* laurenciu*m*. ok sattes tel borþ i sit eighet hus. ok læt al taka vars hærra licama. af iustini præst handom ¶ Siþan̄ satles han tel borþ: ok før æn han tok nær mat. þa como decii kesara mæn. ok toko ha*n* fran borþe. ok førþo for sin hærra ¶ decius tala te[l] ypolitu*m* mæþ spot. ok spurþe æn han uare ok uændar tel villo. mæþa*n* ha*n* iorþaþe *sancti* laurencii lik ¶ ypolitus suaraþe. sik þæt haua giort *som rættan cristen man. ok eigh fra vændan tel nokra villo ¶ decius øpte som han var galin. ok bøþ gripa ẏpolitu*m*. ok ([B]han afklædha riddarlikom klædhu*m* och) sla hans tændar sundar mæþ steno*m*. ypolit*us* suarar sik eigh af clædan. þẏ at cristen tro ok guþleka dygþe. clæþa bæst siælena ¶ decius bøþ hano*m* ofra guþum. ælla mista liuet som laurencius miste ¶ ẏpolitus saghþe sik sælan uara. æn ha*n* uare værþoghar. at þola martiriu*m* som laurencius þolde. ok saghþe deciu*m* o værþoghan vara. at næmna laurenciu*m* fulo (mu*n*ne). þa læt

*Bl. 45 verso. Sp. 1.

decius riua saghu*m* svndar kiǫt af ha*n*s benom. mæþ iarn cambom : ok ẏpolitus ǫpte hiǫght vtan uena*n* mæþ mẏclo*m* rǫsclek. sik vara cristen. ok forsmaþe alla hans pinor. decius læt ha*n* atar clæþa mæþ ridara *Sp. 2. clæþo*m*. ok bǫþ hanom atar venscap. ok *riddarlekan heþar. æn ha*n* uilde hans raþe lẏþa. ẏpolitus suarar sik vara guz riddara. ok eigh annars mot hanom ¶ decius fik han .i. hæ*n*dar valeriano. rǫmscom borghamæstara. at cusca han tel af guþa ofar ok gaf hano*m* alt hans goz ¶ valerianus fik vita. at alt hans folk ok varþnaþar. var tel cristendom ganget. ok læt þǫm al for sik fǫra. ok tel afguþa offar cusca. folstor moþer ypoliti. som hæt concordia. suarar fǫrst for alla þǫm. at þe vildo hældar dǫ. mꝫ sinom hærra ærleca : æn oærleca liua. valerianus læt hana sua længe mæþ stangom bæria. tel hon gaf vp sin anda. ypolitus þakaþe guþi. at han sa hænna ænda faghran. ok trǫste sina mæn ok varþnaþ. tel martiriu*m*. mꝫ faghre fortala*n*. valerianus læt þǫm alla hals huga. for hans ǫghom. ok ypoliti fotom. ok ypoliti fǫtar læt han binda·

[Här fattas många blad i Codex Buræanus. Det felande är upptaget ur Codex Bildstenianus.]

*Cod. Bildst. Bl. 82, recto. *widh otama hæsta: ok læt swa hæstana løpa mꝫ hanu*m* ther torn ok thistil waxte mæst ther til ypolitus gaf wp sin anda J gudꝫ hændher Justin*us* pr*es*tir jordadhe them alla wm nat (nær *sancti* laure*ncii* likama)

Guds hämnd på Decius och Valerianus.

Ther decius oc valerian*us* (ᛘgingo [xx]foro) sidhan saman ([R] j gyltom vaghne) at leta mera c*r*istit folk til pino tha grep diæfwlin deciu*m* ok qwalde ok mødde swa hermelika at decius øpte sik wara bundin af ypolito hærdu*m* bandu*m* ok drogh(ᛘes [xx]s) valerian*us* øpte sik wara bundin af laure*n*cio ok drogh(ᛘes [xx]s) brinna*n*de bandu*m* ok do valerian*us* j samu stwndh en deci*us* lifdhe thry dyghn j diæfwls qualu*m* ok øpte Æ mædhan han lifdhe ok badh laure*n*ciu*m* lena sino*m* bandu*m* ok doo thrydia daghin ¶ Triphonia decij k*eysares* ([ᛅ] kesarina [ᒧ]hustrw) ok jomfru cerilla henna dott*er* ræddus gudȝ hemd ok foro til *sanctu*m justinu*m* pr*e*st ok beddus c*r*istindom ok (for)læto diæfwlsins (villo) oc do triphonia annan daghin epte hon war døpt ok c*r*istin wrdhen. S*anctu*s Justin*us* jordade henna liik nær *sancto* ypolito xlvij riddara spurdo. at kesari*n*na*n* ok hænna dott*er* varo c*r*istna. komo til justin*um* ok bedhos c*r*istindom ok døptus Claudius k*eysare* som wallogher war(d) epte deciu*m* læth halshugga cerillam (k*eysarens* dottir) thy at hon wilde ey lyda ha*n*s radhe ok offra afgudu*m*. ok xlvij riddara ok thera husfrur mȝ henne :

Det afbrända Benet.

EN legho swen kørdhe for waghne yghsn s*anct*e marie magdalene dagh ok bannadhe økenu*m* hermelika jæm skøt slo lyghn elder aff himnu*m* ok brænde larbenit aff swenen*om* oc økin allan j asko. Sælugh*er* swen læt sik føra til enna wara fru kirkio ok offradhe benit brænt j eet stanga hwl mwrsins/ ok beddis nadhe af milde mø (R maria) ok s*anct*o ypolito wm ena nat sidhan/ tedhis hanu*m* war fru ok s*anct*us ypolit*us* mʒ hænne ok syntis hanu*m* at war fru bødh s*anct*o ypolito (xx lata) swenin helan warda/ ypolit*us* thok ha*n*s brænda ben th*er* thʒ laa. ok satte at*er* widh larit mʒ swa myklum verk at swenin wække mʒ (r)øpe al hion som wm kring sowo ok stodho brat wp aff sømpne ok sagho ma*n*nin helan mʒ nyiom limu*m* ok spurdho hwadhan hanu*m* war swa tilkomit Han waknadhe wm sidhe vtan allan wærk helum limo*m* ok (bleff) tho halt*er* førsta arit thy at at*er* gifwit been war bløtar*e* en Annat/ epte iæmlanga dagh. waro badhin hans been iamtrøst ok w(a)rdh jerteknet th*er* aff fræghare. s*anct*i ypoliti dagh*er* komb*er* fiærda daghin epte laure*n*cij dagh:

LVIII.

SAGAN OM SANCTA AGATHA.

S. Agathas pina och död.

*I Decii k*ey*s*ares* daghum pintis ok *sa*n*ct*a A- *Bl. 82, verso.
gatha helagh siæl wndi wænastom likama beȝt borit blodh j cecilia rikis landum. Q*uin*cian*us* lanȝ h*er*ran lustug*er* at hæ*n*na likama ok girugher (at) hænna goȝ (xx haadȝfuldir) widh hænna c*ri*stindom thy at han war hedhin (ha*n*) læt agatam koma fore sin dom ok bødh at hon skulde offra afgudu*m*. Sidhan han forstodh hænna hærdho tha fik han hona j hænd*er* enne ogudhlike q*ui*nno som het affrod(^ issa x osia) ok hænna nyio døttru*m* jemfulu*m* som thera modh*er* at wænda hænna hugh til hans/ xxx dagha war agatha mȝ the*m* ok gudh trøste hona gen allom frestilsom swa at affrod(^ issa x osia) sagdhe til q*uin*cianu*m* lættare ær bløta stenin ok iærnit en wænda thæssa mø hugh q*ui*ncian*us* læt Agatham at*er* for sik siæluan koma. ok sagdhe til hænna/ mædhan thu ær vel boret barn hwj wil thu wanslæctas fra faderins sidhu*m* ok gudha dyrkan Agatha suar*e* thȝ war*e* dyrasta dyrkan. at thiæna ih*es*u *christ*o. q*ui*ncian*us* bødh

Sancta agatha sciam in secundo libro habetur

hænne wal ([xx] at tola) pino(r) ellir offra affgudum ¶ Aghata sware. tholike æru idhre gudha som j siælfue / quincianus læt hona fast pusta ok høtte hænne alscons pinor. Agatha sware læt koma grymasto dywr rifwa. ok slita min likama the scolu spekias widh akallan nampn ihesu *christi* / læt tænda baal. ok brænna mik / guz ængla scolu swala mik mz himna dag / Mødher thu min likama mz alskins sarøka thæs hælgha anda nadhe (skulu) gøma mik fra allom wadha / quincianus læt agatham dragha til myrkostow glad gik agatha thiit som hon ware budhin til krasa ok gaf gudhi sit maal j waldh ¶ Annan daghin læt quincianus hengia hona ok thænia henna limi mz bandum ¶ Agatha sagdhe sik (a)stunda ([xx] martirium oc lustas j pinom som thæn ther godh tidhande hørir) eller saghe thæn (vin) han længe ([xx] æpter lænktadhe) ellir then som funne ([R] badhe gul oc silf oc) dighirt liggiande ([Y] gul [xx] fæ) ¶ Ey komber hwetit j bondans binga vtan thz wardher før thryskit ok bart Ok ey komber gulringer a konungx arm før æn gullit wardher wæl brænt ok smidat. Swa ma ey min siæl fa martirii krono. vtan hon wardher margfallelika pinad ok mødh ¶ Quincianus læt dragha ok tænia henna spena ok wm sidhe afskæra. Agatha øpte han gryman wara ok ogudhlikan som ey skæmdis skæra then ([xx] lim aff quinno som) thu didhe aff thinne modher Jak hafuir tho hela mina siæl gudhi wigdha. af minom barndom ¶ quincianus bødh hona atir j myrkstouo sæthia. at engen lækiare matte til hænna koma. ok wtan mat ok dryk: Wm midhia nath kom en gamal karl ok en swen mz liuse for hanum in til henna : læstum durum ok sagdhe sik wara lækiara ok hafua mz

sik alskyns lækedom ok sagdhe sik nær wara tha hon pintis ok seeth ok scudat at hon ma bøt*er* fa. ok sagdhe at sarane war q*u*inciani *(ˣˣ harmbir ha- *Bl. 88, recto. *num*) æn hœnna wærk*er* (var bæ*n*ne). Agatha sagdhe sik aldre hafua idhnadh lækedom vtan iak thrøste a ensamin ih*esu*m *christu*m som alt gør thȝ han wil. mȝ ensamno ordhe han ma mik lækia en han wil. godher karl lo at hænne anȝswar*um* ok sagdhe sik wara wars (h*er*ra) ap*ostolu*m pet*r*u*m* sændan a gudhȝ wæghna hænne til thrøst ok botha Jæm skøt fiol agata hanu*m* til fotha. oc kiænde sik alla hela. ok wæl lækta Ok ap*ostolus* hwarf fra hænne øghom. Waktara ræddus widh guȝ lius ok lætho vppit standa myrka hwsit Ok rymdo ok badho hona. ryma en hon wilde ¶ Agatha swaradhe aldre vardher thȝ at iak rýmir ok tappar mino m*ar*tirii krono ok koma mina waktara j lifs wadha for mina sakir. Fiærdha daghin læt q*uin*cian*us* hona wth ledha. ok bødh hænne offra afgudu*m* ellir thola en flere pinor. Agatha kalladhe han with løsan som bødh lofua stokka ok stena. ok widhersighia sannan gudh. Q*uin*cian*us* spurdhe huru hon fik sina spina atir ok aldra sinna lima bøtir agatha sagdhe sin gudh ih*esu*m *christu*m wara sin lækiara. ok engin Annan ¶ Q*uin*cian*us* sagdhe hona ofdiærfua wara. som nemde ih*esu*m *christu*m for hans øron ther han gat ey hørt nemdan ¶ Agatha swaradhe at ih*esus* nampn ginge hænne aldre v mu*n*ne æller mi*n*ne mædhan hon lifdhe. Q*uin*cian*us* sagdhe til hænne nu skalt thu se (ˣˣ æn thi*n*) gudh ih*esus* git*er* thik holpit. Ok læt strø wndi hona brutna sio scala ok eld wndi thænda ok hona ther jwi binda. ok wænda J samu stu*n*d thȝ war giort kom (ˣˣ iorddýn) swa digher at

aldir stadrin skalf ok digher del fiol nidher vidh oc do. mykit folk ok thwe *quinciani* høxsto radhgifuara / tha lop alt folkit saman til *quincianum* ok sagdho thʒ wara syndagiæld for mealøsa mø han pinade / *quincianus* reddis annan wægh jorddy*n*nen ok Annan wægh folkit ok læt at*er* indragha agatam ok lykkia wndi lase ¶ Th*er* badh agatha sina bøn til warn h*er*ra ok sagdhe h*er*ra ih*esu* *christ*e ther mik skapadhe ok gømde min likama. aff barndom renan ok mik hafuir fra takit wæruldinna wilia. Ok gaf mik sigh*er* ifui alla pinor ok tholomodh j lifs nødh thak min anda J thina hænder ok biud mik koma hem til thinna nadha ept*er* swa bidhit gaf hon wp sin anda j gudʒ hænd*er* :

Huru S. Agathas lik hedrades.

Tha *cri*stit folk røktadhe hænna lik mʒ hedh*er* som tilhørdhe tha thedhis wænaste smaswen koma gulle klædher ok silke mʒ hu*n*dradha ma*n*nu*m* væl ([R] klæddo*m* j huito*m*) klædhom so*m* aldre waro før sedhe j them lando*m*. smaswenin satte en malmara sten at hænna hofdu*nu* ok hwarf af (thera) øgho*m*. *a

*Bl. 83, verso.

malmara stenenu*m* war swa sc*ri*fuat ([xx] Me*n*te*m* *sanct*am spo*n*tanea*m* ho*n*orem deo & pat*rie* lib*er*ac*ionem* Thʒ hauir swa myk*it* inbæra) ([R] ho*n* hafdhe hælgha*n* hugh ho*n* offradhe sik siælfuilia*n*de gudhi ho*n* gaff gudhi hedh*e*rin ho*n* giordhe lanʒsins frælse) Hær æptir giordho badhe cristne ok hedhne hænna graf (storan)

hedher. Q*ui*ncianus fik gudȝ hæmd som han redh at ransaka agathe goȝ thwe hæsta a*n*nar beeth han til dødh *o*k annar (xx slo) han til hælia mȝ (ꭗhofdhe xx hoff) j quaf swa at aldre kom hans liik til lanȝ ellir been til bygdhe

---

Järtecknet med Vulkanen.

Sidhan iæmlange war lidhin ok wtgangin fra hænna pinu dagh ok til hænna høghtidhis (aartidha) dagh tha brast eth biærgh nær hænna statȝ borgh ok gik wællande eldir J biærgheno ok brænde (xx alt thȝ for*e* var) ok iæmuæl watnit Ok bar sik fast at borghene/ (xx stadȝmæ*n*nene oc) borghamæstarana (toko) eth klædhe af (s*an*cte) agathe graf ok fordho gen eldenu*m* ok j samu stundh a s*an*ct*e* agathe dagh lægdis lughin ok eldrin stodh som stæmd*e*r ware S*an*ct*e* agathe dagh*e*r komb*e*r fiærdha daghin epte kyndilsmæsso dagh swa at kyndilsmæsso dagh*e*r ær første ok agathe fiærdhe

LIX—LXXVI.

OM FLERE HELGON OCH PÅFVAR.

LIX.

SJU-SOFVARE-SAGAN.

Förföljelsen. — Sömnen i bergs-hålan.

*De vij dormie*n*tib*us*

*Cod. Bildst. Bl. 88, verso.

Decius k*eysare* kom til ephesu*m* greklanʒ stadh mʒ them wilia *som* han war før wan at fordærfua c*ris*tindo*m* ok bødh vpbyggia afgudha dyrgh ok dræpa c*ris*tit folk hwar thʒ fu*n*nis/ eller gudhu*m* offra Swa dighir ræʒl var tha at sonin widhersagdhe fadherin ok fadh*er* sonin tha fu*nnus* j blandh mʒ andhru*m* siw mæn kristne j stadhenu*m* maximian*us* malch*us* martirian*us* dionisius joh*anne*s serapion ok *con*stantin*us* Førsto ([R] oc mæraste) mæn til k*eysarans* hof/ the sagho c*ris*tins folks nødh mʒ sorgh ok lønto (sik) j gudhlikom bønu*m* ok fasto j sino huse/ the fu*nnus* ok førd*us* for decij k*eysares* dom/ ok war them daghir gifuin til anʒswara til k*eysarens* komo at*er*/ thæs mællan saldho the fædherne ok mødherne ok gafuo mæstadel fatekom/ ok mʒ thy at*er* war foro the til selio biærgh ok lifdho ther lønlika j biærgha hulum j gudhlikom bønu*m* En

aff them for æpter thera tharfuom j stadhin j stafkarla klædhum ok køpte them thera tharfue ¶ Han fik wita wm sidhe at decius war aterkomin j stadhin galin ok grymber a mot cristno folke ok sagdhe sinom kompanum/ som the sathu alle syrghiande for dødenom fingo the sompna ok sofuo cc. ar vij arum minne. Decius læt leta æpter them thy at han kiændis widh at han hafdhe scadha aff at swa wæl borne mæn waro hanum fra wænde ok læt koma for sik thera frændher ok forældra the orsækto sik ok kiærdo them hafua giort mot thera radhe ok wisto hanum ([R] thʒ næsta the visto) at the mundo nokor wara j biærgha *hulum selio biærghs Decius bødh atirfylla alla ingangana biærghsins mʒ hallum/ thwe cristne mæn ruphinus ok theodorus scriuado alla thera atbyrdh ok lagdho (skriptena) mællan stenana ther ingangane ater luctus ok huru the waknadho ok lifnadho epte langan thima thʒ ma finnas mʒ guʒ nadhum j theodosij keysares gerningom/ tho synas the bøkir ey rætta som sighia at the sowo ccc aar ok lxx ok thw aar thy at ey war swa langer time mellan decium ok theodosium en man ræknar ræt.

*Bl. 84, recto.

SKILJAKTIG UPPTECKNING.

(Pergaments-handskrift ifrån Vadstena; nu n:o 39 in folio i Linköpings Gymnasii-Bibliothek. Skrifven år 1520—25).

DE VII DORMIENTIBUS.

*Th*ett*a ær aff the hælga vij soffwara hwru *Bl. 63, recto. Sp. 2.
oc før hwat sak gudh læt the*m* opp wækkias
so*m* soffwit haffdo i ccclxij aar *Oc ær h*e*r *Bl. 63, verso. Sp. 1.
allaledhes all thera færdh ytherlekare wtskriffwat æn thȝ so*m* wi før aff the*m* haffdo*m*/ thȝ wændhe war kare brodh*er* h*er* jøns ræff

Thæssa hælga h*er*rana waro fødde i ephesi stadh i greka landh/ nar th*en*ne omildhe kesaren decius hatadhe cristna mæn Tha han kom til then førnæpdha ephesi stadh/ læt han gøra affgudha mønster/ oc bødh wiidh*er* liff oc godȝ at alle skullo th*er* affgudha dyrk gøra/ Oc læt mȝ hardasta pinor oppsøkia cristna mæn/ Tha wart swa græselik pina ræddoghe i allo*m* ma*n*no*m*/ at fadhren widhersagdhe oc nekadhe soneno*m*/ oc sonen fadhreno*m* Tha waro i them stadh th*en*ne vij crisne mæn/ Maximian*us*/ Malchus/ Marcian*us*/ dyonisi*us*/ ioh*an*-

nes/ Serapyon/ oc constantinus/ hwilke som sagho the drøffwilse oc sørgdho mykyt/ Oc mædhan the waro the ypersta i kesarens palacio/ æn the førsmadho affgudha dyrk/ oc doldho sik hema/ oc gømdho i theras hwsom oc idkadhe sik i fasto oc gudelika bøner/ The wordho før kesaren klaghade oc owerwnne at the cristne mæn waro/ them gaffs dagher til thæs decius komme i gæn i samma stadh/ som tha foor sin wægh/ at the skullo ather komma til affgudha dyrk/ Jnnan thæs skippto the/ theras fædherne jnnan blandh cristet fatikt folk/ toko the sik før radh *oc gingho aff stadhen til bærghit celion/ oc toko mʒ sik nakot aff theras pæninga oc gømdho sik i enne bærghwlu/ mædhan the ther swa lønlikan waro/ en aff them malchus at nampne/ gik wt at skaffa them theras bærnigh/ nar han jngik i stadhen/ gik han i pilagrims liknilsom oc klædhebonat/ at enghen honom kændhe/ nar han wilde køpa brødh oc kost sinom kompanom ¶ Nar kesaren decius atherkom i stadhen oc læt letha æpther them/ at the skuldo offra affgudhom/ ræddes malchus nar han thʒ hørdhe/ oc kom til sina kompana/ oc kwngiordhe them kesarans ilʒsko/ nar the thʒ hørdho ræddos the storlika mykyt/ malchus lagdhe fram brødhet/ oc badh them ætha oc størkias manlika til stridhena/ Nar the haffdo æthit/ satho the i storom grat oc sorgh/ oc talado sin i mællan/ Oc som gudhi tæktis sompnadho the alle/ Om morghonen nar the søktos i stadhenom oc ey fwnnos/ Ther aff sørgdhe kesaren/ at han haffde tappa[t] swa froma wngha mæn/ wart honom sakt at the sik gømdo i bærghit celion/ oc at the giffwit haffdo theras æghadela fatiko folke cristno/

*Sp. 2.

oc waro stadhoge i theras akt/ bødh kesaren allas thera førældhra/ fadher oc modher før sik ko*m*ma/ oc høtte the*m* m*z* dødheno*m*/ at the sighia skullo hwat the aff the*m* wisto/ The klaghado oppa *them som *Bl. 64, recto. Sp. 1. flere oc sagdho them haffua førskingrat iblandh fatikt folk/ theras æghor oc god*z*/ Tha tænkto the hwat the skullo aff them gøra/ æn æpther gud*z* wilia læt kesare*n* athermwra iordh kwlona/ ther the j*n*ne waro/ at the døø skwllo aff hwngher oc torst/ Ther waro twe godhe cristne mæn/ theodorus oc rufin*us* so*m* skriffwo the*n*na hælga ma*n*na*n*na martyriu*m* oc liffwer*n*e/ oc warlika lagdho the/ the skrefft iblandh stenana ther holet i gæn mwradhes m*z* ¶ Nar kesaren decius dødher war oc alt th*z* folk oc slækter/ Oc framlidhin waro ccclxxij aar/ ther æpther oppran stor willa oc kætteri i the hælge tro i the lande i kesar theodosii tidh/ a hans xxx` are/ at manghe waro som ey throdo at opstandilse skulw wardha æpther dødhen/ ther aff græt kesaren oc sørgdhe storlika/ thy ha*n* war aldra bæste cristen høffdinge at cristi tro skulle swa waffra/ førdhe han sik i haarklædhe/ græt oc sørghde th*z* i alla tima/ huilket herran gudh mildelika skodhade/ wiliandes hwgna them som i drøffuilso*m* waro/ oc stadfæsta tro*n*na hopp om opstandilsen/ the førnæmdha martyres opwækte han/ Oc jnskøt i ens borghara hiærta tæs stad*z*sens ephesi at ha*n* byggia wille staal oc hws sino*m* hyrdho*m* oppa th*z* før næpmdha bærghet celion/ tha brwthu mwro mæstarana opp hælga ma*n*na*n*na iordh kwlor/ Oc strax stodho the *opp/ oc helsados *Sp. 2. jnbyrdhis m*z* godha*n* morgho*n*/ oc tænkto sik ey længher haffwa soffwit æn the ena nattena/ Oc ko*m*-

mo ihogh the drøffwilse mʒ hwilkom the sompnadho/ oc spordho thera skaffara malchu*m*/ hwat kesaren deci*us* wilde aff them gøra/ ha*n* swaradhe so*m* iak idh*er* sagdhe i jafftons at han søker æpth*er* idh*er*/ at i skolen offra affgudho*m*/ The sagdho see hwat kesare*n* tænker om os/ swaradhe maximian*us* war gudh weth at aldrigh skolwm wi offra affgudho*m*/ oc hwgnadhe sina kompana/ oc bødh malcho jnga i stadhen/ at køpa brødh flere æn han i gaar køpthe/ Oc hwat kesaren bwdhi om them/ skwlde han them thʒ kwngøra/ malchus togh mʒ sik v ørtoghr pæni*n*gha aff iordhkwlo*nne*/ Oc nar han wtgik saa han stenana før holit liggia/ hwar han wndhradhe oppa hwrw the th*er* waro ko*m*ne/ han gik til stadhen/ nar ha*n* mʒ ræddogha kom til stadʒ porten/ wart ha*n* mykyt wndrandes/ thy han saa korssens tekn malat ow*er* porten/ han gik til th*e*n andra stadʒ porthen/ oc saa sa*m*ma tekn/ wndradhe han æn mykyt meer/ han saa alla porthana mʒ korssens tekn mærkta/ oc stadhen om skifftan/ ha*n* signdhe sik oc kom ath*er* til først*a* porthen/ oc tænkte sik haffua drømt/ æn han trøste sik ihoghen/ oc gik jn i stadhen/ tith som brødhit saldes/ oc hørdhe folket tala om wan h*er*ra

*Bl. 64, verso. Sp. 1. ih*esum christum*/ oc wndra- *-dhe æn thæs meer/ hwat ær th*etta* i gaar tordhes enghen næmpna *christum*/ oc i dagh widherga alla hono*m*/ iak tænker at th*etta* ær ekke ephesi stadh*er*/ thy han ær androledh bygdh*er* æn ha*n* førra war/ æn tha weth iak enghen stadh h*er* a*n*nan wara/ Oc hørdhe han at thʒ war ephesi stadh*er* tænkte han sik fara willan oc ath*er*ganga til si*n*na kompana/ Tha likkawæl frambødh han pænigga før brødhet/ Oc the sagdho so*m* brødhet salde sik i

mællan/ the*n*ne wnghe ma*n*nen haffw*er* fw*n*nit liggiandhe haffwor oc godȝ i iordbe*n*ne før thy at the ey kændho thȝ mynthet/ Malch*us* saa them talas widh sin i mælla*n*/ tænkte han at the wildo dræpa ho*nom*/ oc nw dragha han til kesaran/ Oc badh them mȝ ræddogha at the hono*m* skullo latha gaa sin wægh/ The toko faat oppa hono*m* oc sagdho hwadha*n* ær thu/ thy thu haffw*er* fw*n*nit gambla kesara haffwor oc pænigga myntetȝ kwngør os thȝ/ wisa os them oc wi wilio*m* wara thina kompana/ ællegis kw*n*nom wi thȝ ey gøra/ Malch*us* wiste ey hwat han swara skulle før ræddogha/ The lagdho rep oppa hans hals/ oc ledho om alla gatwr/ til thæs the ko*m*mo oppa tørgit oc kom rykte at then wnghe ma*n*nen haffde fw*n*nit dyra kesara haffwor/ alle ko*m*mo om kringh hono*m*/ han wille gærna gøra thera nøghio oc wara them qwitter at han enkte haffde fw*n*nit/ oc sagh sik om alla stadȝ/ en- *-gen kændhe hono*m* oc han *Sp. 2. kændhe engen/ oc saa hiit oc tith i allan almoghan/ oc mente fa see nakon aff sino*m* frændom ællar wenom/ so*m* han sa*n*nelika trodhe leffwa/ oc fan enghen/ oc stodh i blandh folket so*m* han wethløs ware/ hwilket biskoppen *sanct*us martin*us* oc antepater borghamæstare fingho spøria/ som nyleka waro i stadhen ko*m*ne/ budhu the at han skulle før them ko*m*ma/ nar malchus ledhes til kirkio*n*na til them/ tænkte han at the hono*m* dragha willo til kesar deci*um*/ nar han kom/ wndrado biskoppe*n* oc borghamæstare*n* oppa silff pæniggana/ Oc spordho hono*m* hwar han haffde them fw*n*nit okændha haffwor/ han swaradhe sik enkte haffua fw*n*nit/ wtan tok the*m* aff sins fadhers pwngh/ the spordho aff hwat stadh ha*n*

war/ han swaradhe om thetta ær ephesi stadher/ tha ær iak fødher i benescio stadh/ borghamæstaren sag[d]he/ læt komma thina førældhra at swara før tik/ nar han næmpdhe them/ oc enghen kændhe them/ sagdho the at han wilde swa mȝ swek vnkomma/ borghamæstaren sagdhe/ hwru skolom wi tro tik/ at thenna pæniggen hørdhe thinom førældhrom til/ mædhan skrifften som kringh om then standher/ ær wæl vij oc lxx oc ccc ara gammwl/ oc æra thenna aar første kesar decii dagha oc tidh/ oc engaledhes æro the like warom pæniggom/ hwru kwnno the høra thinom førældhrom *til som waro før swa langhan tidh/ oc thu ær en wngher man/ swa wilt thu dara os gambla wisa mæn i ephesi stadh/ Thy skalt thu wndhergiffwas laghomen oc plaghas til thæs thu sigher thȝ sant ær/ Tha fyøl malchus nidher før them oc sagdhe/ ffør gudȝ skuld sighen mik thȝ iak idher spør/ oc iak sigher idher thȝ i mith hiærta ær/ decius kesare som war i thenna stadhen hwar ær han nw/ biskoppen sagdhe min kære son/ han ær nw ekke til i iordherike som kesar decius hether/ før langan thima oc mangh aar war han/ O herra sagdhe malchus i thetta wndrar iak oc enghen wil tro mik/ wtan følien mik oc iak wil wisa idher mina kompana som æro i celyons bærgh/ tron them mædhan i tron ekke mik/ Thȝ weth iak før sant at wi flydhom fran kesar decii asyn/ oc iak i afftons saa kesar decium jnganga i thenna stadhen/ om thȝ ær ephesi stadher/ Tha tænkte biskoppen mȝ sik oc sagdhe til borgamæstaran/ thȝ ær nakot mærkeliket ther gudh wil the i thenna wngha mannen/ The foro til bærghet mȝ storom mogha ¶ Først jngik mal-

*Bl. 65, recto. Sp. 1.

chus til sinna kompana / oc biskoppen følgdhe honom / oc fan iblandh stenana eth breff jnsighlat mz silffwer jnsighle / han samman kalladhe almoghan / oc las thz breffwit før them / alle wndradho a tolket nymære / the sagho oc skodhado the hælga mæn i kwlonne sitia / oc theras ænlete som blomstrande roser / nidher *fyøl biskoppen før theras føther mz sith følghe / oc æradhe gudh / Strax sændhe biskoppen oc borghamæstaren breff til kesar theodosium / oc badho honom ey tøffwa / wtan snart komma / skodha oc see gudz iærtekne nyleka oppenbarat / hwilken strax oppstodh aff iordhenne i haar sækken ther han laa oc græth / kom han aff constantinopolim til ephesum ærandes i alle matto / oc følgdhos alle samman til bærgh kwlona / Oc swa snart the hælge mæn / sagho kesaren skeen theras ænlete som solen / kesaren gik jn før them / oc fyøl a knæ / ærandhes gudh før talka nadh / Oppstodh han sidhan oc kyste them / oc græth ower hwan thera / oc sagdhe til them swa seer iak idher / som iak saghe herran gudh opresande lazarum / Tha sagdhe sanctus maximianus til honom / Thro os at før thina skuld / opreste herran gudh os / før æn thæn store oppstandilsa daghen komber / at thu tro skal otwækelika / at dødha manna oppstandilse ær sannelika / wi stodhom opp oc liffwom / oc som barnet ær i modhrennas liff / ey kænnandes nakot onth ællar sarghan / oc liffwer / swa warom wi liffwandes lighiandis oc soffwandes / ok enkte onth kændom wi / Nar the haffdo thetta sakt nidher bøgdho the theras hwffudh til iordhenna / til at soffua / oppgiffwandes thera andha æpther gudz budhi / Tha oppstodh kesaren oc fyøl nidher ower them gratandes oc

*Sp. 2.

*Bl. 65, verso. Sp. 1.

kyssandes the*m*/ Oc *bødh gøra førgylt skrin/ ther theras likama skullo i læggias/ J sa*m*me nath ko*m*mo the til kesaren sighiandis att swa som wara likama ligbat haffwa a iordhe*n*ne i si*n*ne kwlo/ swa skulw the lighia til thæs gudh reser them opp andhra færdh a doma dagh Tha bødh kesaren thæn stadhe*n* prydha mꝫ førgylta*n* marmer stena/ Oc alla biskoppa affløsas so*m* ey widhergi*n*gho oppstandilsen

LX.

OM S. ABDON OCH S. SENNES.

Anmärkning.

Hær æpte scrifuas huru mange keysare mællan decium ok theodocium varo ok huru længe hwar thera war :

*Cod. Bildst. Bl. 84, recto.

Djuren. — Martyr-döden.

Decius kesare kom til babilonem ok læt dræpa mykit cristit folk thwe cristne (xx konunga) abdon ok sænnes læto jordha thera lik. ther for wrdho the røghdhe for decio ok gripne ok førdhe for romara radh ¶ Decius gaff them wal offra gudhum ok halda (R waldum) ok lifue ellir dø wndi leona tannum the ræddus mer gudh æn diur ella død. ok sputtadho at thera (xx aff gudhum giordha aff stokkom oc stenom) ¶ Sidhan droghos the wt ok leddus a moth them thu leon ok fyra biørna the giordho them enkte men vtan stodho them hælder til wærn for owinum ther til the fiollo mʒ them for swerdum ¶ (xx the drogho thera lik) for afgudha belæte (R oc lagho ther) til en cristin subdiekn som heth quirinus jordhadhe them/ thera høghtiidh komber næst sancti olaui konugx dagh:

LXI.

OM S. CORNELIUS.

Den helade Qvinnan. — Halshuggningen.

Decius *kesare* laghde wthlægha corneliu*m* paua ([R] Oc sidha*n* lot ha*n* atirkalla oc læmias oc hudhstrykas) Sidhan læt han ledha han til afgudha mønstir ok gaff honom wal at offra afgudu*m* ellir halshuggas (j wæghe*num* tha ha*n* wtledis badh) en hedhin riddare (ᐞ badh) han inganga j sit hws som war nær wæghenu*m* ok gifua bøther sinne husfru som ma*n*g aar hafdhe lighat p*ar*alitica som wi kallum modhstulin Medh pauans bønu*m* fik hon bøther ok trodho badhin hion *christo* ok wrdho *cri*stin ok x. riddara m*z* hanu*m* som nær waro ok the leddus (ᐞ m*z* [x] æpt*er*) *kesarens* budh(ᛉi) til afgudha mønstir (ᛉ ok [xx] at) offra. ellir halshuggas the sputtadho a belaten/ ok ([x] at) hedn(ᛉa [xx] o) (ᛉ dullia [xx] villo) for thy halshugg*us* the alle m*z* cornelio paua fiurthan nattu*m* for michelsmæsso apton :

LXII.

SAGAN OM SANCTA JUSTINA.

Justinas kyskhet. — Jon och Ciprianus halshuggas.

[de] S*anct*a iustina & cipriano

IThem daghu*m* war j antiochia s*anct*a iustina ens afgudha biscops dott*er* hon bǿrdhe gudhʒ læst lesna ok p*re*dicadha thy at c*ri*stin kirkia war j hæ*n*na fadhers huse ok thænkte mʒ sik ok throdhe *christo* ok thalde for fadher oc modher/ wm ena nath ther æpt*er* thedhis them siælfuir ih*esus* mʒ hælghu*m* ænglu*m* ok sagdhe komin til min Jak gifuir idher himna rike fadher ok modher justine trygdus widh the ordh ok thoko widh thro ok c*ri*stindom Wm thæn tima war en diæfwls *man fulkomin j *Bl. 84, verso. diæfla willo ok diæfla giordho allan hans wilia (R ha*n* het ciprianus) Han bran allir innan at synda mʒ iustina ok bødh eno*m* diæfle væ*n*dha (R hæ*n*na) hugh til sik en han gathe ¶ Diæfwlin swara. Jak gat wt kastat ma*n*nin aff p*ar*adiis iak kom cayn til at dræpa sin brodher Jak styrkte iudha at korsfæsta *christu*m ok skall iak ey gita ena mø modh wænt tha ware

thʒ mik mæsta skam/ ok ther nest fik han hanu*m* ennehanda smørilse at smøria hænna hws wæggia vtan/ han sagdhe (sik) wilia tænda henna hiærta innan mʒ oloflikom lusta ¶ Førsta iustina kænde diæfwls æggian j sinu*m* hugh tændas/ tha giordhe hon cors a brøste ok slækte wt allan fulan lusta. Diæfwllin ræddis widh thʒ hælgha kors so*m* hundh*er* widh thæn staff ellir gisl som han ær opta slaghin mʒ ok flydhe fiærran. Ciprian*us* spurde han/ hwi ey kom iustina mʒ hanu*m* han sagdhe hafua seet mʒ hænne eth rædhelikit tekn swa at all min dygh dufnadhe ok all min crapt skalff ¶ Ciprian*us* sænde annan diæfwl som mera matte ok samulu*n*dh for han som then førre Ciprian*us* kalladhe then tridhia mest moghande/ diæwlin ([xx] skop) sik j enna mø ([xx] like) ok ([xx] kom til justina*m* oc sagdhe) Jak ær komin til thin at thiæna gudhi mʒ thik j renlifue. tho wil jak witha aff thik hwilikin æru renliuis løn. Justina sagdhe wara litla mødhona ok lønin ærleki*n* ¶ Diæfwlin j mø(ne)ham sagdhe til justina*m* ¶ Hwi bødh war h*er*ra ma*n*neno*m*. at waxa ([xx] oc øxlas oc) ·fylla wæruldi*n*na ([xx] Jak rædhis) en wi haldu*m* renlifue Ok giptu*m* ey os ma*n*nu*m* ok fødhu*m* (ey) barn at wi gøru*m* gudh wredhan thy at wi brytu*m* gudhʒ budhordh ok faam hardhan dom (h)ellir æn godh løn ¶ Hær mʒ thænde han brandh olofliks lusta jnna*n* hænna hiærta. alt wændis hænna hugh*er* at lydha hans fortalan/ til thæn helghe ([xx] ande) lyste henna hiærta/ tha ([xx] vndirstodh) hon nær komin wadha([xx] no*m* at thʒ var diæfwli*n* oc giordhe kors for*e* brÿste/ oc blæste at diæfleno*m*/ diæfwls list) wek ok wektis som wax firi kors tekne Ok iustina kænde sik wara frælsa aff

frestilsom. ¶ Sidhan skop han sik j wngs manʒ ham ok kom lukto*m* duru*m* til hænna siængh j hænna fampn ¶ Justina wiʒste wæl at thʒ war diæfwls willa. ok brøt (*xx* ha*n*s krapt til inkte) mʒ kors tekne. Sidhan (*xx* mødde ha*n* hona mʒ kaldasot aff lønliks gudhʒ tillate Oc ha*n* lot sina spamæ*n* spa / at bradødhe skulle koma j alt la*n*dit / for thy thera) gudha waro wredhe wrdhne thy at Justina wilde ey wardha mans viis ok at swa skulde døø folk som fææ vtan justina giptis (R oc børiadhe gensta*n* fast at døø badhe folk oc fæ / oc stodh plagha*n* vppa siwnda aar) ¶ Tha kom alt stadhsins radh til iustine fadh*er*s hws ok bødh *hanu*m* gipta iustina*m*. Justina badh warn h*err*a* (R fore tho*m* a siwnda areno) ok thagh*er* wænde fæ dødhin at*ir* ok lifdhe badhe fææ ok folk ok hiolt swa iustina sith renlifue. tha wantrøste diæfwlin sik at swika iustinam. Ok letadhe list at (*xx* dara) ciprianu*m* siælfuan. han wppinbaradhe sik i iustine ham ok kom løpande til ciprianu*m* som (ho*n*) galin (war*e*) ok siuk af hans ælskogha (R oc kyste ha*n* oc klappadhe) ¶ Cipria*nus* wente Justinam wara. ok fagnadhe hænne mʒ mykle glædhi ok badh wæl wara ko*m*pna justina*m* vænasta*n* q*ui*nnan. Jæmskøt wardh djæfwlin swa rædd*er* widh at cipria*nus* nemde justinam at han føk fiærran som røkir j wædh*er*. ok stodh cipria*nus* at*ir* hemskir ok harmfuller. Ok wndherstodh at diæfwlin wilde han dara ¶ Cipria*nus* (*xx* mʒ diæfuuls konst skop sik sielfuan j) fughla ham ok kom flyghande til justina*m* ok iæmskøt han kom for iustine øghon tappadhe han fughla ham ok henghde cipria*nus* høght j hænna hws vindøgha han war ey før fotu*m* fly(tia) (Ӿ ell*er* *xx* oc ey) flygha. Justina ræddis

*Bl. 85, recto.

at han mu*nd*e (ǂspringa *ˣˣ* falla) til dødha en han fioll(e) nidh*er*/ ok læt han vtan (til) nidh*er* taka mʒ stigha thy at hon wilde ey wara ma*nd*rapar*e*/ ma*ngum* sinno*m* giordhe cip*ri*an*us* som nu ær sakt ok ænga sina list gat han for iustina lønt. Diæfwlin gik widh sinne skam wm sidhe for cip*ri*ano ciprian*us* skæmde han mʒ ordhom at han læt ena mø wmstridha sit waldh. ok spurdhe mʒ hwat krapt hon gat han wmstrit Diæfwlin badh han først swæria sik edha. wm høghsto diæfla waldh at han aldhre wænde sik fra hans lydh(n)o hæld*er* sidhan æn før ¶ Sidhan cip*ri*an*us* swor/ tha gik diæfwllin widh sanno At justina gik yu*er* han mʒ thæs (helgha) kors thekn so*m* ih*esus* war corsfæst*er* a/ ok (*ˣˣ* at han) miste sith mæghin widh (ǂ the *ˣˣ* kors) tekn(e) ¶ Cip*ri*anus sagdhe sik thæm wilia thiæna. som mera matte/ ih*es*u *christ*o corsfæstu*m*. Diæfwlin manadhe han mensworen wara ¶ Cip*ri*an*us* swaradhe Jak forsmar thina makt ok widh*er* sigh*er* jak alla diæfla list ok signar iak mik mʒ thʒ hælgha kors Jæmskøt hwarf diæfwlin som røkir j wædhre. Cip*ri*an*us* for til c*ri*stin biscop ¶ Biscopin øpte tha han sa cip*ri*anu*m* læt thik nøghia at thu hafuir wndhi thinne willu alt thʒ ey ær c*ri*stit enkte skalt thu (for) mogha (ǂ gen *ˣˣ* mot) gudʒ folke (ᴿ oc hans makt) ¶ Biscopin wænte han vara komna*n* at lukka gudhlika mæn til willu ok wantro ¶ Cip*ri*an*us* swaradhe Jak weth at mykit ær guʒ mæghin ok ouinlik*it* (*ˣˣ* ær ha*ns*) wald ok taladhe til biscopin all sin tilfælle tha trode biscopin hanu*m* ok døpte som han beddis ¶ Cipriani*us* nam swa gudhlika tro (*ˣˣ* at om sidhe vardh han) biscop*er* epte sin

gudh-

gudhfadir dødhan Han bygdhe sidhan nunno clostir ok wigdhe iustina*m* (til) abbatissa*m* Cip*rian*u*s* scref bref til alla ihe*su* **chri*sti* martires som han hørdhe *Bl. 85, verso. quælias for thronne ok pinas ok thrøste them til tholomodh. lanꝫ he*r*ran læt gripa them badhin cip*ri*anu*m* ok iustina*m* ok kwska til afgudha dyrk ok læt læggia them badhin j wællande pa*n*no ifuir elde fulla mꝫ olio vax ok istir. Gudh gaff them sinna nadha swala swa at the kiændo enkte men j wellenom afgudha biscop*ir* stodh nær ok kalladhe sina gudhar arculem ok jouem oc øpte them wara mykit moghanda. ok iæmskøt gik brunin (^ af ^x vndan) pa*n*no*n*ne wt ok brænde biscopin til dødh Cip*ri*an*us* ok iustina droghus wt af pa*n*none ok halshuggus Thera ben lagho vj dagha for hu*n*du*m* ok ramnu*m* ok hittus af c*ri*stno folke hel ok ospiældad ok førdhus til rom wm sidhe thøn thøldo dødh iiii daghu*m* for mikiælsmæsso :

LXIII.

OM SIXTUS DEN ANDRE, PÅFVE.

Sixtus Annar swa kalla*der* gresker at edble son sophii. cclij Are wars h*er*ra sat j stadh ok stol s*anct*i pet*ri* ij Ar. xj manada vj dagha ok stodh paua stool tomber ept*er* han xxii dagha/ han skipadhe først at mæsso skulde sighias mʒ høghtidis sidhu*m*. th*er* til sagdhis hon som s*anct*us pet*rus* hona sagdhe.

LXIV.

OM DIONISIUS PÅFVE.

Dyonisius munkir ccl(ↆ x) iiii Are wars h*er*ra sat j s*anct*i petri stadh ok stol ij aar iij manadha ok ængin wiste ha*n*s eth ællir edble oc enghin mærkelik thing sc*ri*fuas aff hanu*m*:

LXV.

OM FELIX PÅFVE.

FElix første swa kalladh*er* R*ømskir* edble son co*n*stantini ccl(^{xx} vj) Are wars h*er*ra sat j stadh ok stol s*ancti* petri ij ar. x. manadha .xxv. dagha enkte mærkelika sc*ri*fuas af hanu*m*:

LXVI.

OM LUCIANUS PÅFVE.

LVcianus første swa kalladher thydiscan at edhle son marini ccl viii Are wars h*er*ra sat j stadh ok stol s*ancti* pet*ri* .xi. aar x. manadha ok stodh paua stool tomb*er* ept*er* han viij dagha. han skipadhe først at vighia. alȝskona jordhi*n*na fruct for altara. han iordadhe ccc ok ij m*a*rtires som dødh tholdo j decii daghu*m* oc siæluir wardh han m*a*rtir vm sidhe vndi claudio.

LXVII.

SANCT VALENTINS SAGA.

Kejsar Claudius. — Valentinus halshugges.

Claudius R*ømskir* k*esare* ræd for romara rike x aar ok xi manadha han wan wndi rom. greklandh ok gøtland ok ryʒalandh. Valentinus p*re*stir fordhis for claudiu*m* Claudi*us* spurdhe han hwi han wilde ey hælder halda hans winskap ok dyrka gudha ok widərsighia cristno*m* heggoma. Valentin*us* swaradhe aldre taladhe thu swa en thu wijste gudhʒ nadhe vtan widher sagdhe heller afgudh(ᛯ a) ok dyrkadhe sanna*n* gudh ¶ En af them nær stodho claudio sagdhe til valentinu*m* Hwat sigher thu wm wara hælgha gudha. valentin*us* sware Jak sigher aff them thʒ sa*n*nasta at the æru thæssa hems vsle mæn ok fulle mʒ (allo*m*) ondhskap ¶ Claudius sagdhe til

*Bl. 86, recto. *valentinu*m* ok badh han sighia thʒ sannasta aff ihe*su* *christo* en han ær sandher gudh. Valentin*us* swaradhe. sannelika ær han ensamin gudh ok engin annar/ ok æn thu thror A han/ tha wardher thin siæl hel ok sæl ok rømska wald skal økias ok sigher sæl skalt thu wardha. ok (for) vinna (thina) ouini ¶ Claudius taladhe til (ᛯ sinna ma*n*na ˣˣ sina mæn) oc sagdhe

ma*n*nen ([xx] tala wæl) rømske borghamæstara sagdho. wara last at kasta fædhernis sidhu*m* Ok wendo claudii hugh fra godho radhe Claudius fik valentinu*m* enu*m* høfdingia til gømo Walentin*us* tha han kom J hans hws badh til gudh ([R] oc sagdhe sua) h*er*ra gudh som sant liws ær liws thȝta hws Høfdinghin sagdhe til hans gifuir thin ih*esus* mi*n*ne dott*er* daxliws tha wil iak lydha thino radhe/ valentin*us* badh wan h*er*ra ok fik the blinda j samu stu*n*d godh øghon. høfdingin ok alt ha*n*s folk wardh c*ri*stit Sidhan lat claudius halshugga : valentinu*m* xiij dagha æpt*er* kyndelmæsso dagh/

LXVIII.

SAGAN OM S. MARIA EGIPTIACA.

Synden. — Ångern. — Öknen. — Mötet med Zozimas. — Döden. — Lejonet.

---

maria egipciaca

I claudii daghum gaf maria egipciaca sik j ærmeta lifnadh som andro nampne calladis syndogh kona. ok war sidhan ærmite xl. vij aar til (een) hælagir abothe ʒoʒimas foor iwi jordhan at letha ok finna nokon helghan ermeta. th*er* fik han see ena nakna mæ*n*niskio ganga alla swarta ok solbrændha ok ([A] ran [xx] flydhe) vndhan hanu*m* ok han øpte ([R] æpt*er* hæ*n*ne) hon nemde ha*ns* napn ok saghdhe hælagh*er* fadh*er* ʒoʒima hwi æltir thu mik Jak ma ey venda mit ænlite til thin. thy at iak ær en nakin kona/ kasta til min nokot af thino*m* klædhu*m* at iak maghe sea (til) thik/ ʒoʒimas hørdhe mʒ wnd*er* sith nampn af okiænde kunu ok kastadhe til hænna sin mantol ok (ha*n*) fiol widh iordh ok beddis af hænne signan. hon swaradhe/ hanu*m* thʒ bætir til høra som p*r*estir war*e* ʒoʒimas wndradhe tha en mer at hon wiʒste badhe nampn ok

æmbite ok beddis andelika signan aff hænna. mu*n*ne ok hænde. tha melte maria wælsignadh*er* wardhe wara siæla. at*er*køpar*e* ok løsare han signe thik / mædhan hon badh thæssa bøn vplyptu*m* handu*m* tha sa ʒoʒimas at ho*n* lyptis alna høght fra iordi*n*ne tha fik ʒoʒimas jæfwgha. at thʒ mu*n*de wara nokor ilder ængil ok ey likamlik mæ*n*niskia. Maria badh gudh forlata hanu*m* hans lønlika hugh ʒoʒimas manadhe hona a gudʒ wægna sighia sik sith nampn. Maria swaradhe. misku*n*na mik hælagh*er* fadh*er* thy at (om) iak sigh*er* thik aff mino*m* lifnadh tha fly thu fra mik. ok styggis som widh en orm ellir ødhlo ok thin øron syr(o)ghas widh min ordh ok vædrit smittas. ʒoʒimas badh swa længe at hon sagdhe. Jak (^xx^ ær fød) j egẏpto / xij ara gamul. kom iak til alexandria*m* th*er* war jak *xvij ar mʒ løsum likama. til fwlan ok oloflikan lusta. swa at iak (^R^ nekadhe mik ingt*e* oc) sagdhe engom ney gen onʒskap ¶ Aff alexandria siglde mæn til ier*usal*em for thæs hælgha kors dyrkt. Jak beddis (^x^ at) fylgh(⁀e aff^xx^ia) th*em* the beddis af mik skiplegho. Jak bødh th*em* min likama. the lytto at the legho Jak kom mʒ them til ier*usal*em. ok tha iak wilde søkia gudʒ mønst*er* som annat folk tha wrok wædh*er* mik fra kirkio dwru*m* Jak frestadhe en thwem ok threm sinnu*m*. jnganga. ok æ wardh (iak) vsul wrekin wt th*er* alle mæn ingingo. Tha kæ*n*dis iak widh mik. wm sidhe. at jak war ow*er*dogh gudhliks verdscaps for min ledha lifnadh. ok bardhe jak mik for mit bryst ok gret iak aff allo hiærta. ok brast wt mykit beskir (^xx^ ang*er*) for liwan synda lusta. Jak (^xx^ vardh varse) wara fru belate j kirkio gardh ok fiol jak widh iordh for belætit ok

*Bl. 86, verso.

badh iak wara fru miskun*n*a mik ok erna mik nadh*er* ok lofuadhe iak hænne bætra min likama ok lifnadh Sidhan gik jak thrøst fram til gudȝ møn*s*tir ok iak gat thagar ingan*g*it for thȝ hælgha kors swa at enkte menthe ¶ Sidhan jak hafdhe bidhit mina bøne for thy hælgha korse mȝ sorgh ok angir for mina synde tha gaff en man mik thre leua brødh ok hørdhe iak ena røst. til mik tala. far Annan wægh jordan tha wardh*er* thin siæl burghin Jak for jwi iordhan som mik war radhit j thænna økn ok hafuir jak nw hær warit xl (vi) ar swa at iak aldre man sa før æn nu thik the thri leua wnnus mik til fødho xvii ar ok wrdho wm sidhe hardhe som stena Sidhan jak hær kom tholde iak likaman*s* frestilse xvij ar ¶ Snima rotnadho min klædhe aff mik J thænna xxx. aru*m* kiende jak aldre likaman*s* frestilse ok aldre kiænde iak sidhan oloflikan lusta ¶ Nw hafuir jak saght thik allan min lifnadh ok bidh*er* Jak thik at thn bidh warn h*er*ra for mik. ȝoȝimas fiol widh iordh ok lofuadhe gudh for alla nadh*er* Maria badh han atir koma: at Are wm skæra torsdagh mȝ wars h*er*ra likama ¶ ȝoȝimas for hem til clost*er* ok at iæmlanga. dax thima. gen skæra thorsdagh kom han atir til iordhan strandh ok sa maria*m* annan wægh strandena gøra kors for sik ok gik sidhan thørføtis jwi wathn*it* til hans ¶ ȝoȝimas fiol hænne til fotha for wndh*er*s skuld. Maria menadhe hanu*m* swa at gøra. badhe for thy at han war *pr*est*er* ok swa at han baar thȝ hælgha sac*ra*men*tu*m. Sidhan hon thok warn h*er*ra/ badh hon (æn) at*ir*koma abbotan at are/ ok giorde swa kors fore sik ok gik thørføtis iwi jordhan. abotin kom at*er* til sit klost*er* ok kom at*ir* at are

*thit som han hafde første widh hona talat ok fan- *Bl. 87, recto. ther hænna likama dødhan ok græt ifui hænna like ok thorde ey nær koma eller hanla før æn han fan eth breff at hænna hofdum swa scriuat ȝoȝima jordha marie lik ok giff at*ir* jordinne sina muld ok bidh warn h*er*ra for mik som mik skilias bødh aff wærldinne annan dagh ap*ri*lis manadh/ tha wnd*er*stodh aboten at hon mu*n*de tha døø hon hafdhe ([A] tha) takit wars h*er*ra likama af ha*n*s hand ok hon hafdhe at*ir* komit fra iordhan j enne stundh swa langa ledh som han hafde farit xxx dagha ¶ Gamal karl gat ey grauit hænna graf ok hafdhe th*er* ey andbudh til han sa leon koma. ok sagdhe til leonit hælagh guȝ thiænista q*ui*nna badh mik iordha sit lik. Jak git*er* ey thy at iak ær gamal. ok jak hafuir ey andhbudh Jak biudh*er* thik a gudȝ wægna ok hænna at thu graf ([R] gripte*na*) thȝ lydde hans radhe ok grof grauena ok gik thædhan spakt so*m* lamb ȝoȝimas foor at*er* hem til sith klost*er*. hænna dagh*er* komb*er* iiij daghu*m* æft*er* wara fru dagh. wm warena :

LXIX.

OM S. SIMPHORIANIVS.

Frestelsen.

AVrelianus R*ømskir* k*esare* ræd for roma rike v. ar. føddir j (Ag)ripa juda lanʒ howdh stadh han hatadhe ok c*ris*tna kirkia ¶ S*an*ct*us* simphorian*us* vng*er* swen pintis j hans daghu*m* ¶ Hanu*m* iættad(h)us rika gafwr ok thæssa he*m*s hedh*er* ¶ Hedhne mæn drogho han til afgudha bilæte at offra ok wardh sarlika hudhstrukin thy at han sagdhe ney gen afgudha dyrk ok j mørkostofuo sattir/ sidhan leddis han wt ok'jættadhis hanu*m* mykin rikt ok thæsse hems hedh*er* en han offra wilde

Svaret.

Simphorian*us* swar*e* war gudh th*er* badhe lønar wælg*er*ni*n*ga ok plicta synde wi æru*m* hanu*m* skyldoghe lifwit wtgifua/ som os gaff liiff/ ok gaf wt sith liiff

for os/ gifwm gudhi wart liiff g*er*na/ thꝫ wi scolum alle (wt) gifua nødoghe wm sidhe idhra gafwr æru honagh blandadha wtan (til) ok innan (til) ete*r*blandadha. Jdhar giri tha hon hafuir alt. tha ægh*er* hon ænkte Jdhur glædhi liknas widh ([xx] skørt glas tha) thꝫ ær skærast ([R] bris*ter* thꝫ raskast).

Halshuggningen.

Domaren wredhis vidh hans anꝫswar ok dømde han til dødh hans modh*er* øpte ep*ter* hanu*m* tha han leddis til dødh son min minꝫ æwinnelikt liiff se gen hi*m*nu*m* ok thænk a himna konu*n*gh thu tappar ey liiff. vtan thu skip*ter* j bætra. han war thagh*er* halshuggin c*ri*stit folk ([xx] toko) ha*n*s liik ok iordadhe mꝫ myklum hedh*er* ok wrdho jui ha*n*s graf swa mangh iærtekne at iæmuæl hedhne (so*m* cristne) giordho hanu*m* hedh*er* hans dagh*er* komb*er* enom dagh for s*anct*i bartholomei apto*n* :

LXX.

SAGAN OM S. SAVINIANUS.

Versen. — Järtecknet vid Pil-skjutningen.

---

*Bl. 87, verso.

Savinian*us* ok savina. waro thu syʒkene/ barn savini ens erleks h*er*ra Sa- *-vinian*us* gik til scola mʒ androm barnom c*ri*stnom som namo læsa saltara ok hørdhe them opta læsa en wærs. asp*er*ges me do*mi*ne ysopo & mu*n*dabor lauab*is* me & sup*er* niue*m* dealbabor som tydh*er* a wart mal. stenk mik h*er*ra mʒ ysop tha mon iak ren wardha. thu skalt thwa mik tha wardh iak hwitar*e* en snio Savinia*nus* war fagir giærn. ok fik engho ro hwarce nat ællir dagh før æn han wrde thwæghin ok græt aff harme thy at han wiste ey hwa han mathe thwa swa (renan) gudhʒ ængil tedhis smaswene(ˣ*n* ˣˣ *num*) ok badh han ey grata ok sagdhe han (ˣˣ hafua fu*n*nit) guʒ nadh (ˣˣ Tha thu vardhir døptir Och) c*ri*stin tha faar thu wita. hwat wersin thyder. Savinian*us* wardh mykit fæghin ok widh*er*sagdhe thager fædh*er*nis (gudha) dyrk ok rymdhe lønlika fra fadh*er*ins huse/ thy at fadher aftalde han fra c*ri*stne thro ok kom savinian*us* til franʒ til eth stort watn som kallas secana ok be-

dhis døpas ok døptis til *cri*stindom tha sagdhe guʒ ængil til hans nw faar thu witha hwat ve*r*sin tydh*er*/ nw ær thin siæl hwitar*e* ok renar*e* æn nokor snyo thʒ til prøuilsa. at swa ær/ seth thin staf j iordhena ok see guʒ ierteknc/ jæmskøt gaf thør stafuir grena. ok qwista wt aff sik ok blo*m*ster (ma*n*gom) næruarande ok aseande/ swa at M° mæn ok ij cc. ok viij trodho *christo* ok thogo widh *cri*stindom som thʒ sagho. Aurelian*us* k*eysare* spurdhe ath folk sa*m*nadhis til sauinianu*m* ok døptis ok sændhe sina mæn at fa*n*gha sauini*anum*/ the hitto han a sino*m* bønu*m* ok wrdho swa rædde for gudhlike kraft at the thordo ey fara fram til hans. Aurelian*us* sendhe fler*e* the foro fram ok wændhis thera hugh*er* swa at the fiollo a sin knæ mʒ hanu*m* ok badho gudhlika bøne oc sagdho til hans tha the vpstodho. kesaren stundh*er* til thinna widh*er* talan Sauinian*us* kom wihogh*er* ([R] for keysar*en*) ok for thy (han) sagdhe ney gen gudha dyrk. bødh aurelian*us* binda ([R] hano*m*) hænd*er* ok føtir. ok sla mʒ stango*m* Sauinianus badh fresta sik mʒ hardare pinom. Aurelian*us* læt tænda baal j midhiom gardhe mʒ eldh ok mʒ oleo ok th*er* sauinianu*m* wt a kasta : kesaren saa han standa j myklu*m* lugha ok lofua gudh. k*esaren* fiol widh iordh for wndh*er*s skuld ok stodh atir wp ok sagdhe til sauinianu*m* thin ondha wæt læt thik nøghia at thu hafuir manga siæla swikit at thu ey (æn) fresta at dara mik ok dragha til willu mʒ thi*n*ne koklan. Sauinian*us* swaradhe æn skulu mange mæn kænnas widh sannan gudh ih*esu*m *christu*m oc æn thu siælfuir skal widh han kænnas for mina skuldh ¶ Aurelian*us* *ogudhlikir([R] gat ey hørt)* (ᛉ war) guʒ na*m*pn (ᛦ ok) læt sauinianu*m* binda widh *Bl. 88, recto.

stolpa ok skiuta som at male skøtin drifw hwarn wegh wm kringh han ok ænkte kom nær hanu*m*. Annan dagh kom aurelian*us* siælfuir at see huru han skutis ok sagdhe til sauinianu*m*. hwar ær nu thin gudh. komi nw sīælfuir ok frælse thik wndan skøtu*m* en han githir Jæmskøt kom eth skøte widh *kesarans* øgha ok slo wt øghat mʒ allo ¶ Aurelian*us* bødh kasta sauinianu*m* j myrka hws / ok halshugga. annan dagh ther næst Sauininian*us* badh til gudh at han matte at*ir* koma. thit han døptis før æn han halshuggis. Jæmskøt brutus dør ok læstos vp laas ok sauinian*us* gik wt fram wm wardhin thit som hans staw*er* stodh j bloma ¶ Aurelian*us* spurdhe thʒ ok sænde æpte hanu*m* (*xx* at lata) halshugga ¶ Sauinian*us* gik thorro*m* fotu*m* ifwi secana*m* ¶ Riddara komo æpte hanu*m* ok ræddus gøra hanu*m* nokot men før æn han badh them diærflika til hugga. oc bæra kesarenu*m* af hans blodhe at stryca wm ha*ns* øgha ok fa thagher bøtir ther til at han ma kænnas at ih*esus* ær sandher gudh the giordho so*m* han badh ok rædh ok wardh (alt) som han (*xx* sagdhe) ¶ Tha øpte aurelian*us* tha han fik bøther af hælgho blodhe sannelika ær ih*esus* sandher gudh ¶ Hans dagher ær x. daghu*m* fyri kyndilmæsso :

LXXI

SAGAN OM SANCTA SAVINA.

Thordönet. — Samtalet. — Afsomnandet.

SAuina systir sauiniani. gret sidhan sin brodher (oc illa lææt) guʒ ængil thedhis hænne ok taladhe widh hona. widhersigh fadher ok modher tha skalt thu finna thin brodher miok rikan ok ærlikan ¶ Hon sagdhe hwat hænne tedhis for sinne thiænisto mø ok flydho badha fra fædhernis lande til rom Pawin døpte sauina*m* ther gaff han eno*m* blindo*m* (*xx* øghon) ok hon bøtte thwem blindom ok thwem krøplingom ok dwaldus j rom fæm aar vel thaken ok erlika hannadh som san hælagh ¶ Hænna fadher lette længe til honu*m* leddis ok sagdhe swa: wm sidhe. Er thu alʒwallogher himna gudh tha fordærwa mina gudha ok bryt nidher thera bylæte som ey gato gømt min barn helbrygdho mik til hugnadh ¶ Jæmskøt slo thorden ok brøt nidher all bilaten ok wardh sauinus ok mykit folk *cri*stit som sa guʒ waldh ok nadher ok døptus ¶ Guʒ ængil taladhe til sauina*m* (j rom) hwi blifuir thu hær qwar (R kaat oc kælen) far hædhan til en stadh som kallas cretas ther skalt thu finna thin brodher hon sagdhe tidhande sinne thiænisto mø ok rymde fra Rom til raue*nna*m

til ens riks mans hws som græt sina dot*ter* nydødha. Sauina thok j liksins handh ok reste hona wp hela af (X hel xx dødha) ok war th*er* ena nath husbondhin ok aldh*er* stadhin badho hona th*er* blifua. ok iætto hænne *Bl. 88, verso. mykin hedh*er*. ([R] oc alla tharfuar) *¶ Sauina wilde thʒ enga lundh gøra wtan for thædhan nær threkas [cretas] ok sagdhe til sinna mø Hwilom os hær wm stwndh thy iak ær al mødh th*er* kom ridhande en rikir man som the satho af stadheno*m* ok spurde hwadhan tha waro ¶ Sauina sagdhe sik th*er* ægha hema : Ma*n*nin spurdhe hwi hon taladhe wtlæʒnt maal ¶ Sauina sagdhe sik wtlænska wara ok leta th*er* sin brodh*er* sauiniano*m* ok th*er* wara mʒ hanu*m*. Ma*n*nin sagdhe at sauinian*us* do ok wardh th*er* dræpin for *cris*tno thro ok hælagh*er* mʒ gudhi ¶ Sauina fiol widh iordh ok lypte hænd*er* til hi*m*na ok lofuadhe gudh ok sagdhe H*er*ra ih*es*u *christ*e som` mik læt kalla fra wærildinne til thinna thiænist thu thrøst mik til renlifuis ok gøm mina siæl ok likama. hela ok lastløsa thu ændha nu mina nødh ok mødho ok læt mik fa sea min brodh*er* mʒ thik j himna rike ok blifua nær hanu*m*. Mina thiænisto mø gifuir iak j thina hændh*er* ok gømo epte swa bidhit gaf savina sin anda j guʒ hænd*er* ok do j sama stadh ok stundh ¶ Hænna thiænisto mø lop in j stadhin gratande at hon hafdhe enkte at iordha sina iomfru mʒ. thæn rike ma*n*nin widh savina*m* taladhe. læt wp (ropa) wm allan stadhin alment at iordha hælgha iomfru mʒ hedh*er* *sancti* saviniani syst*er* thʒ giordho alle giærna ok iordhade hona nær sino*m* brodh*er* ¶ Wm *sancti* ioh*anni*s baptista dagh ko*m*b*er* hænna dagh*er*. wm høsten. aurelian*us* kes*ar*e do for lygn eld :

LXXII.

OM GAIUS PÅFVE.

GAius førʒste swa kalladher aff dalmacia. af diocleciani k*esares* slækt son galli cc lxx arum ok viii are wars h*er*ra sath j s*ancti* pet*ri* stadh ok stol xi aar iiij manadha. ix dagha. ok stodh paua stool thomber epte han xj dagha. han giordhe decret*um* vigxle hwilka vighsl før skal thakas en annur swa at fyrst vighis hwar hostiarius swa lector sidhan exorcista. swa acolit*us* ¶ Sidhan subdiacon*us* swa dyacon*us* swa prest*er* ¶ Han tholde dødh i diocleciani daghum sins frændha·

[TAcit]*us* j gaii paua daghu*m* war rømske k*esare* ii Ar hedhirs h*er*ra ok ([h] ofskamliwir [x] lifdhe litlan tima) h:n hindrade enkte kristna kirkior:

PRobus j gaii paua daghu*m* var k*esare* vi ar. iiii M*anadha* ey mødhe han dighirt cristindo*m*

Florian*us* j gaii paua daghu*m* war R*ømskir* ke*sare* iij Ar. iiij M*anadha* han do af adhro blodh ey mødhe han dighert cr*is*tindom

LXXIII.

OM MARCELLINUS PÅFVE.

Marcellini svaghet och bot.

MArcellin*us* *Rømskir* (at) edhle son p*ro*iecti cc. xc Are wars he*r*ra sat j *sancti* pet*ri* stadh ok stool vij Ar ij *Manadha*. xxv. d*agha*. ok stodh paua stol tomber epte han vii *Manadha* xxvj d*agha* han tholde død af diocleciano for *Bl. 89, recto. tro*n*na sculd. tho ræddis han først tho-*-la dødh ok væghde for liueno. ok gik nødogh*er* til. afgudha offir. ¶ Sidhan læt han sik th*z* Angra. ok røghde (sik) for clxxx biscopu*m* ok drogh a sik harclædhe næst lifueno ok strøde sit howdh m*z* asko ok giorde sina script oppinbarlika ¶ Dyoclecian*us* læt gøra fæ hws aff the hælgho kyrkio ok marcellinu*m* gøma fææ til han do. j there nødh ok armødho ¶ Hans dagh*er* ær iiij daghu*m* fra attu*n*dadagh jula: (th*z* ær tolfte dagh jwla)

LXXIV.

SAGAN OM S. CRISANTUS OCH SANCTA DARIA.

Crisanti kyskhet. — Darias omvändelse. — Lejonet. — Begrafningen.

Clarus m; sino*m* syuu*m* carino ok numer[i]ano j marcellini paua daghum war R*ømskir* kesa*re* ij ar ¶ J thera daghu*m* s*an*ctus crisantus bezt boren smaswen thok widh c*ris*tindom vtan fadhe*r*s radh swa stadhlika : at hans fadh*er* gat m; æn(Ykte kusk [xx]ge ræsl) wænt ha*n*s hugh ¶ Han læste han inne. m; wænasto*m* møiom ([R] fæm) at lukka han til oloflikan lusta ¶ Crisant*us* badh sik wan *her*ra til hiælp at slækkia sins likama lusta ¶ Jamskøt so*m*nadho møiana : som the warin dødha. engin lusta hafdho ([xx] the ey hæld*ir* til mat) ok dryk en til likama*n*s før æn the wt leddis fra hanu*m* ok ([xx] jngen lusta thæntidh) the at*ir* inleddos ¶ Hans fadh*er* læt koma. ena væna mø. som het daria. at dara crisantu*m*. clædh som konunghx dottir. Crisantus awite hona. at hon swa ([xx] wiis mø) vilde bæra a

sin likama ywer([xx] flødhis klædhe fore synd oc) hæggoma skuldh ¶ Daria swarade sik ey gøra thꝫ for hæggoma skuldh. vtan att venda hans hugh til bætra radh til ([xx] gudha) dyrk ok fadhers lydhno ¶ Crisant*us* sagdhe / mæn kalla thik vithra ([xx] dariam) ([R] jak kallar thik darotta dariam) ([xx] hwi ælskar thu thom fore) gudha so*m* før waro fulaste mæn thessa hems vm sin lifnadh swa som varo jupit*er* ok venus som idhre vise mæstara scrifua ¶ Daria swaradhe vare mæstare vndirstanda. mꝫ thera nam(p)nu*m* ele*m*enta. Crisant*us* sagdhe en een man dyrkar iordhena for gudh ok annar pløgher hona hwilkin thera hafuir mera gagn af hænne ¶ Samulu*n*dh ær tala. wm hafwit. ok annur elementa ¶ Daria war ey dar*e* (leng*er*) vtan kændis vidh at crisant*us* sagdhe santh ok thok widh cristindom. The bundho sik widh tholikt hional*agh* som maria ok joseph ok wenthe folk them køtlika saman bo / th(˟øn [xx]e) komo mykit folk til c*ri*stindom. claudiu*m* h*er*tugha som them (før) mødde til afgudha dyrk. ok hærthoghi*n*no*na* ok alt thera hærskap ¶ Numeriann*us* k*esare* spurdhe thꝫ ok læt kasta c*ri*santu*m* J ([R] værstlokta*n*de oc) fulasta ([xx] torn) ok wændhis thagar (ond lukt) j søtasta ([xx] lukt) ¶ Daria war draghin til onda qui*n*n([xx] o hus) thagher kom leon af scoghe ok giordhe sik dorauardh at ængin gath inkomit til hænna. leonit thok en ofdiærfuan man ok bar fram for daria*m* ok ([xx] hafdhe sik) til hænna. mꝫ teknu*m* ([R] swa so*m* thꝫ vilde sporia) hwat af *Bl. 89, verso. hanu*m* sculde gøra(s) ¶ Da-*-ria bødh læta slippa ma*n*nin ¶ Ma*n*nin løs wrdhin lop thædhan ok øple dariam vara gudhu som leon(*it*) thiænar. skoghmæn ok iæghara sendus wt at vedha leonit. ¶ Leonit grep

them alla lifuandis ok bar for darie føtir the thoko alle widh *cris*tindom ok døptus ¶ Kesarin bødh thænda bal ok brænna badhe dariam ok diurit Leon beddis loff aff daria til skoghs hon bødh thy engom men gøra ok a*tir* til skoghs fara ¶ Epte margha pinur tholda bødh greuin grafua them (badh crisant*um* oc dari*am*) osmittad leuandis i jordh Ok ændadho swa sit martyriu*m* thera dagher komber næst s*anct*i Andree dagh :

LXXV.

SANKT VINCENTII SAGA.

Diocletiani jern-bord. — Hans grymhet.

Dyoclecian*us* war R*ømskir* k*esare* j marcellini paua daghu*m* ok rædh for R*ømska* rike xvij Ar grymber ok galin guʒ owin ok alla godha ma*n*na ¶ Han lagdhe sik alla win wm at ødha c*ri*stindom x. aar vidha vm wær*u*ldena han kom swa til walda epte numerianu*m* dødhan letto romara som the waro wani faa andʒswar aff diæflum ok afgudhu*m* hwar k*esar*e skulde warda them andʒswaradhis at leta epte the*m* ma*n*ne som aathe af iærnbordhe ¶ The letto længe til the spurdho en kotkarl ætha a. sinu*m* akre ok hafdhe sit ploghiærn at bordheno the gripu the*n* sama karl ok førdho til rom ok fik k*esare* waldh som diæfla valdo. ok hafua vildo j hans daghum. stodh s*ancti* petri stool. thomber ma*n*gh aar. thy at ængin thordhe paue wardha. for døʒ ræʒl. ¶ Han læt første k*esare* sætia sin klædhe mʒ dyro*m* stenu*m* ther alle k*esare* som før waro. drogho slæth peld ok baldakin :

S. Vincentii fasthet i tron. — Hans sånga pina och död. — Korpen och liket.

SAnctus vincenci*us* tholde dødh j hans daghu*m*. dyr at ædle ok dyrar*e* at gudhlikom lifnadh/ ærchediækn valerii biscops/ ok syslunge *sancti* laure*n*cij ¶ Hans biscop*ir* (var) greskir ok mi*n*ne van widh latins thwngo fik hanu*m* wald ath p*re*dika ok andhuardadhe ([R] hano*m* swara) til ærandæ ¶ Decian*us* dyocleciani *kesare* foghodhe jw*ir* all spania landh grep th*em* badha biscopin ok ærchediæknan satte (tho*m*) j iærn ok torn først/ til han wænte th*em* (dødh) sultna wara/ ok sidhan fram for sin domstol ledha/ gladhi ok blidhe ([xx] komo the fram) Decian*us* war swa myklo wredar*e* at the waro gladhi ok spordhe biscopin hwi han thiænadhe nakro*m* gudhi gen *kesarans* budhi ¶ Valerius biscop*ir* war blygher man ok swar(X*e* løn [xx] adhe tys)lika ¶ Vinc*e*n*cius* sagdhe til sin h*er*ra biscopin ¶ ([xx] Hedhir) wærdhogh*er* h*er*ra ([xx] nw) bør ey ([xx] at) hwiska laght ([R] æll*er* ræddelica) vta*n* øpa frelselika ok høght. *ger*na swar*er* iak/ en thu (mic thʒ) biudh*er* ¶ Valer*ius* ([R] biscop*ir*) sagdhe til vince*n*ciu*m* kæraste son. Jak hafuir før fangit thik gudhʒ ordh fram at føra/ nw f(a)ar iak thik j handh thronna andhsWar ¶ Uincencius væ*n*de sik oræddr*er* til decianu*m*. Ok sagdhe with ok kæns widh/ at thʒ ær oloflikt oc otolande mʒ c*ri*stno folke at widhersighia ihe*sum* *christum* ([R] oc tro diæflo*m*) ¶ Decianus harmslaghin lagdhe wtlægha biscopin/ ok winc*e*nciu*m*

*Bl. 90, recto.]

swa som fol diærfua*n* læt han tæ-*-nia lim fra limi. mʒ hardho*m* bando*m*/ ok badh (decianus) wince*n*ciu*m* warku*n*na sinom linio*m* før æn the thandus sundher/ vince*n*cius sagdhe sik thʒ hafua fangit som han længe til langadhe ¶ Decian*us* høtte alʒskona pinor hanu*m* æn han lydde ey hans budhi ¶ Uince*n*ci*us* sware sæl ær iak at thu ær wredher ok æ thy (Y bættra x sælare) at thu æst wredare ¶ Riis vp j thin wærsta hugh ok allo pino ilʒska. thu skalt se at iak ma mera mʒ gudhʒ dygd som pinas/ æn thu som pinar ¶ Decian*us* øpte aff harme ok bødh hudhstryka mʒ limu*m* ok bæria mʒ stangom/ the barдho til thæs the thrøttos. ok gato ey mer ¶ Vince*n*cius sagdhe til decianu*m*. thu hemne thin harm a thina mæn mʒ mødho jwir thera mæghin ¶ Decianus skæ*n*de sina mæn mʒ ordom at the gatho ække thøkt en man. som manga mæn hafdhe (før) vmstriit ok bødh (xx rykkia) ok slita mʒ iærnkambu*m* alt hans hwldh af hanu*m* in til bena. ¶ Decian*us* badh wincenciu*m* warku*n*na sina salogha lifue ok gøma sin vnga alder for them pinom hanu*m* epte stodho ¶ Wincencius swaradhe (xx o/ etir) blandad diæwls thunga ey rædhis iak thina pinor. vtan thʒ rædhir mik. at thu warku*n*na(r) mik ok wardher bløtare at pina æn iak at thola/ fresta mik mʒ allom pinom at thu ma prøfua thik j allom (xx vara) wu*n*nin Minʒska engha mina pino at ey minʒskis min krona. Decian*us* bødh (xx dragha) bradhlika han til bal ok brænna ¶ Han kom æn før til balit en the han skuldo dragha ok for vp siælfuiliande a (xx balster*it*) gladher han stek-tis ok brændis ok støttis wt j lughan mʒ iærn(xx stan-go*m*) (Y til) (xx lughin lægrad*is*) wndi hans sidhom

(af ha*n*s blodh) ok lughin. læk blodh blandadh*er* ok hwart sarith (*xx* lagdhis) widh annat : eldrin strødhis mʒ salt/ ok øktis v*er*krin widh at saltit sprang wm brandana j hans wndhom/ lughin swedh ey at eno ha*n*s lidhi ok limi (*xx* vta*n* til vta*n* iæ*m*wæl) al mælnin ¶ Uidh alt swa giordh. gaf wince*n*cius enkte vta*n* vænde sin øghon til hi*m*na ok bad sina bøne til warn h*er*ra ok lofuadhe gudh Decianus spurde at swa war ok sagdhe. Awi gifwin hanu*m* lisa at lifua læng*er* mʒ (*xx* drøfuilso*m*) til at han ma thola fler*e* pinor. læsin han i*n*ne i myrkasta thorn strøin alt gullu*it* mʒ hwassom skalu*m*/ stokkin hans ben som hardast/ ok lætin han liggia vtan alla hiælp ok hughnadh ok sighin mik nar han ær dødh*er* ¶ Swenane gømdo gørla. ok lyddo sins h*er*ra budhi Himna konu*ng*g*er* røktadhe sin riddara. ok sænde hanu*m* liws mʒ englum/ skalana blotnadho som lilio blomst*er* (*xx* fwl lokt) vendis j søta (*xx* lukt) ok stokrin sprak aff hans benom/ engla swngo for hanu*m* mʒ glædhi ¶ Vincenci*us* throdh lidughir bløt bloms*ter* ok sangh mʒ ænglom swa at søtir sang*er* hørdis vidha/ oh helsam lokt (*xx* kæ*n*dis) fierrin/ wardhmæn wrdho annars hugha. oc sagho (*xx* ha*n* hafua stora glædhi) ok throdo *christo*. *ok wrdho *cris*tne. Deci- Bl. 90, verso. anus spurdhe thʒ ok mu*n*de galin wardha af harme ok øpte sik wara wnnin af wincencio ok bødh bæra wince*n*ciu*m* j bløtha siængh. at han matte starkir wardha (at) thola fler*e* pinor. Vince*n*cius laa j bløthe siængh. ok gaf wp sin anda j guʒ hænd*er*. Decian*us* spurdhe thʒ ok øpte af harme gat iak ey wnnit wince*n*ciu*m* leuande tha skal iak vi*n*na han dødhan ok bødh kasta wt hans lik for hund oc rampn een

rampn kom ok wardhe likit for allom fuglom ok diwru*m* ok thrj ængla gømdo mʒ hanu*m* ¶ Decianus spurde thʒ ok venadhe sik wnnin af vi*n*ce*n*cio dødhu*m* ok bødh ro wt j hafuit mʒ hans like ok kasta wt byrdhis the giordho som bidhit war ok kom likit før at*er* til lanʒ en the som wtkastado. ¶ En fru fan likit ok førdhe lønlika til graf til cristnan vaxte ok førdhis sidhan til room mʒ hedh*er* hans dagh*er* komb*er* xiii daghin æpte xx dagh iula

LXXVI.

SAGAN OM SANKT SEBASTIAN.

De tvenne bröderna. — Den dumbe talar. — Afguda-belätena.

SEbastian*us* war (en) førsta h*er*ra ok hertoghe aff melan j dyocleciani daghu*m* swa kær kesareno*m*. at han gat ey warith vtan daghlika j dyocleciani garde ¶ Han lønte sik c*ri*stin wara: th*er* til at han gathe swa myklo hemelikar*e* mʒ godhe fortalan trøst c*ri*stit folk som j fængilsom war som møddis ok gafs widh harda pinor ¶ Wm thæn tima waro thwe ærlike vnge mæn. køtlike brødh*er* ([R] marcellian*us* oc marchus) fangadhe ok j pinom prøfuadhe for thro*n*ne skuldh ok ([xx] vnd*er*) swærdh dømde ¶ Thera modh*er* gamul fru kom løso hare for harme ok sleth sin klæde oc thede them sina spina. oc sagdhe awi søtasta syni hwar hafw*er* hørt mera vsald en mina/ othylda fuld*er* er min grat*er*. ¶ Awi mik salugha som mista scal (mina) sona liif som sik biud(h)a siælfue til dødhin ¶ Saghe iak them j owina hando*m*. waldførdha/ jak mu*n*de gøno*m* swærdhin smyugha ok th*e*m at*ir* grypa en iak gate ¶ Jak wilde borghena bryta th*er* the waren

inne lukte Thȝ ær ny wrdhit at nokor biud(h)*er* sik til dødhin/ ok bidh*er* en a*n*nan sla sik howdh fra halse liuit øskis at lidha/ dødherin (xx bitȝ) ey dwælia / thȝta ær sorgh at wngom aldre ledhis widh lifuit/ ok vsul ellin wil (Y læ*n*ge xx æpte) lifua ¶ Sidhan kom fadherin oføer ok lamb*er* ok ledd*er* boldo hofdhe wndi muld ok øpte høght til himna. Jak ær miok nykomin. at bidhia min barn wæl fara til (Y helia xx dodhin) (^ ok helsa hælena) ¶ Awi mine syni mins aldirs thrøst hwi hafwin j dødhin swa liwan/ wnge ok gamble gratin mȝ mik/ wnge (xx *gra*tin ofu*er*) wngom ok gamble iwi mik gambl*um* som bættra ware dødh*um* en se mina syni stunda til dødhin ¶ Awi øghon gratin swa at iak git*er* ey seet min barn (xx vnde) (R swerdha døø) ¶ Ther næst koma thera konur mȝ thera barn*um* grata*n*-*-de hwem wilin j (xx os lata/ hua skal) (R the*n*na barna*na* h*er*ra *vara*) ellir thera rika fædh*er*ne (skipta) ¶ Awi hart hiærta som forsmar fadh*er* ok modh*er* ok ænkte aktar hwat wini wilia/ so*m* widhersighia husfrur. ok kærar*e* hafua (Y helin xx dødhin) æn barnin. ¶ Ther widh bløttus gudȝ riddara hiærta. ok gaws widh (xx ther*a* grat) ¶ Sebastian*us* stodh nær ok hørdhe ok gat ey læng*er* tholt vtan øpte/ thrifne gudȝ riddara rædhi*ns* ey (forlata) wærildi*n*na/ ok kastin ey bort æwærdhelika krono ok løn for stunta (xx glædhi) ok vslan lusta ¶ Sebastian*us* taladhe ok til thera vardhnadha: the skilias ey widh idh*er* vtan fara for idh*er* ok redha idh*er* himna boo. ok stiærno satta stola aff wphof wærldi*n*na. thæssa hems liff allom them thæt hafua liwft ok a thȝ thrøsta bryst*er* them/ ok dara alla them (a) thȝ thro swa at engin lifuir trøstir

*Bl. 91, recto.

wndi thæssa hems ([x] lifwe [A] thrygdh) ¶ En thessa hems dødh*er* er litla stundh hardh*er* ok th*er* næst glømd*er* han endhar, alla vseld/ ok ær wphof aat allom faghnadhe/ ok byriar helsona ok endar stunt ([A Y] skamt) liiff ok siwkt/ ok byriar æwinnelikt liiff ok helso allom them (ther) thro a ih*esum* *christum* som enkannelika er liff ok helsa/ vidh thæsse ordh fiol en fru til sebastiani føth*er* ok taladhe m*z* teknu*m*. thy at hon war dumbe. hon het ȝoe. bushærra*ns* husfru ¶ Sebastian*us* øpte wm all thæsse ordh æru san jak nu sagdhe ok æn jak nu thiænar sa*n*nu*m* gudhi ih*es*u *christo* tha gifui han at thæsse ([xx] *quin*)na faa sith mal at*ir* for mina bøn ([R] *som* ho*n* hau*er* mist) Widh thesse ordh øpte ȝoe ok sagdhe ¶ Wælsignadh ær thin thunga ok wælsignadhe æru alle the thik throa. Jak sa. gudh*z* ængil. halda bok før thino*m* øghom ok war alt th*z* sama sc*ri*uat a bokinne som thu taladhe ¶ Nichostrac*us* het hush*er*ran ok fiol thaghar til fotha sebastiani ok beddis nadhe ok læt thagar løsa hælgha martyres ok fara lidhugha ¶ The sagdho sik enga lundh wilia mista sina m*ar*tirij krono. Swa mykin dygdh følgdhe *sancti* sebastiani ordhu*m*. at ey (at) eno stodho the stadughe m*ar*ch*us* ok marcellian*us* vtan ok thera fadh*er* ok modh*er* ok flæst*er* thera warnadher wrdho alle cristne. *Sanctus* policarp*us* døpte them/ rømskir borghamæstare ([R] cromac*ius*) war længe siukir han badh thera fadh*er* marchi ok marcelliani ([R] tranquillin*um* at na*m*pne) lata koma til sin then lækiara hanu*m* bøtte thy at *tranquillinus* hafde lenghe lighat siwk*er* ok fik iæmskøt bøth*er* som han døptis - ¶ Sebastian*us* ok policarp*us* p*res*tir komo til borghamæstaren ok sagdho hanu*m* en han

wilde bøtir fa at han skulde før vidhersighia afgudha (dÿrk) oc all thera belæte bryta. cromacius ([R] borghamæstare) bødh sino*m* sweno*m* nidherbryta belætin sebastian*us* sware at ([xx] suena*ne*) mu*n*do rædhas thy at the waro ey fulko*m*pne j thro*n*ne ok en diæfla giordho them *nokon skadha for thera ræʒl. tha fæstis ther mʒ thera diæfla wald oc willa. ¶ The badhe policarp*us* oc sebastian*us* brutu tw hundrat belate j enne stundh oc sagdho til cromaciu*m* mædhan thu fikt ey bøtir. vidh at wi brutu*m* belatin tha ær thʒ wissa at thu hafuir gømt en nokot belate ob([xx] rutit) eller oc at thu hafuir ey æn fulko*m*pna thro ¶ Cromacius sagdhe sik hafua gømt æn eth belate ob*rutit* som hans fadher kostadhe .cc. pund gul thʒ war giort epte allo*m* himna ok thungla gangh ok hafdhe spadoms krapte. sebastian*us* sagdhe swa længe thu gøme thʒ tha fordærfuar thu siælfuan thik ok thina helso ¶ Cromacius gaf ja. at bryta belatit ¶ Tyburci*us* ha*n*s son sagdhe ey wilia vtan fulla visso læta fordærfua swa godha *ger*ni*n*gh. wtan bødh thænda thu baal ok kasta. belatit j annat balit ok them badha policarpu*m* ok sebastianu*m* j annat en hans fadher finge ey bøtir ¶ Sebastian*us* ok policarp*us* gafwo ja widher forlaghin ok j samu stwndh bilatit bran kom guʒ ængil. ok gaf hanu*m* bøtir mʒ akallan namns ihe*su* *christi*. Cromacius lop hel epte engleno*m* ok beddis mi*n*nas widh hans føther engelin sagdhe thʒ omøghelikit wara før æn han ware døpt*ir* ¶ Cromacius ok tyburcius hans son thoko thagbar widh cristindo*m* ok døpt*us* ok mʒ them thera folk ok warnadher thw thusandh ok fyra hu*n*drath mæn:

*Bl. 91, verso.

Pil-skjutningen. — Sebastiani Martyr-död.

THær næst war ʒoe ([R] hws he*r*rans hust*ru*) gripin til m*a*rtiriu*m* ok do widh otholda pinor tha øpte cromaci*us* til th*e*m hedhno. a hwat skam thʒ ær at konur skolu før kronas en mæn. ¶ Th*e*r fore wardh han gripin ok tørfd*e*r mʒ stenu*m* til dødh ¶ Tha wardh ok tyburci*us* cromacij son gripin ok gafs honu*m* wald at offra gudhu*m* ell*ir* trodha : barføtt*e*r. a bræ*n*nande glødhu*m* ¶ Tyburcius giordhe kors for sino*m* fotum ok throdh orædd*e*r barføtt*ir* wt a glødhena ok sangh guʒ loff ok sagdhe. mik thykkir som iak gange fram at rosa blomstre j mins h*er*ra ih*esu* *christ*i na*m*pn ¶ Tha sagdhe fabian*us* borghamæstar*e* hwa thwækar thʒ at ih*esus christus* hafuir kænt idh*e*r thruldom ¶ Tha swaradhe tyburci*us* thigh vsal man thu æst owærdogh*e*r at næmpna thʒ hælgha na*m*pnit Fabianus læt halshugga tyburciu*m* / marchu*m* ok marcellianu*m* lat han skiuta ginu*m* mʒ spiutu*m* til dødh. fabian*us* sagdhe diocleciano at sebastian*us* war c*ri*stin wrdhin ¶ Dioclecian*us* læt kalla sebastianu*m* ok sagdhe. Jak hafu*e*r haldhit thik for en førsta R*ømska* rikis. oc thu æst fu*n*nin lønlik*e*r owin mins lifs ok hælgha gudha ¶ Sebastianus swaradhe Jak thiænar sannu*m* gudhi ok bidh*e*r *iak daghlika for*e* R*ømska* rikis æro ok thinne helso ¶ Dioclecian*us* bødh dragha han wt a. marchena. ok binda widh en stolpa ok skiuta som at male til han ware allir skøtum full*e*r (so*m*) jghulkutt*ir* ([R] mʒ borstu*m*) ok skyldus alle widh han mʒ thy. at the wæ*n*to han dødhan wara / fæm daghu*m* *Bl. 92, recto.

æpt*er* stodh han hel for kesara øghu*m* ok gaf hanu*m* skuldh a. gudhʒ wæghna. for alt thʒ ilt han giorde widh guʒ folk ¶ Dioclesian*us* spurde en han war sebastian*us* som skutin war til dødh. Sebastianus swaradhe sik th*er* til wara vprestan at wara han widh rædhelikan guʒ dom ¶ Dyoclecian*us* læt han bæria mʒ stangu*m* til han gaf at*ir* sin anda j guʒ hænd*er* ok bødh kasta hans liik. vndi sørogh hemelik hws at *cri*stit folk gate ey fu*n*nit hans ben ok giort hanom dødhu*m* hedh*er*. ¶ Sebastian*us* tedhis enne fru som het luciana. ok sagdhe hænne hwar ha*n*s lik la. ok bødh henne jordha sik at s*anctorum* app*ostolorum* petri & pauli fotu*m*. swa fan luciana som han wiste hænne ok giordhe som han bødh hænne:

Järtecknet med den nygifta Qvinnan.

SAnctus gregorius sc*ri*fuar at en nygipt kona wilde ey wara wthan sins bonda bland kyrkmæsso nath s*ancti* sebastiani kirkio. hon dirfdis for ma*n*na blygdh skuldh at ganga j kirkiona. epte wm daghin Jæmskøt so*m* s*ancti* sebastiani ben barus kring wm kirkiona tha wardh konan galin ok wtgifuin j diæfla wald ok qwaldis længe til en hælagh*er* man bøtte hænno mʒ bønu*m*

S. Seba-

S. Sebastiani Ben hämma Bråd-döden.

EN thima kom swa dygher braddødhe j lombardia at nepleka lifdho swa mange som the dødho gatho jordhat. Godher gudhз ængil thedhis enu*m* diæfle oppinbarlika. at biudha sla folkit ok diæfwllin slo a husin(a) som (husin) fleru*m* si*n*nu*m* / ok som færru*m* sinnu*m* ok swa ma*n*gh hugh han slo a husin swa mange dødhe droghos thagar wt aff huseno. ¶ Gudh siælfuir wiste enom helghu*m* manne at aldre wænde the(ᛉ n) (xx plagha*n* at*ir*) før æn altara giordus s*an*cto sebastiano j papia lombardie stadh som braddødhin war mæst*ir* ¶ The giordo samulundh ok førdhus hans ben til papia*m* aff rom ok jæ*m*skøt vænde braddødhin atir ¶ Hans dagher komber xv. daghu*m* eptc xiij dagh Jula :

LXXVII—XCIII.

OM FLERE HELGON OCH PÅFVAR.

LXXVII.

SAGAN OM SANCTA ANASTASIA.

Järtecknet med de trenne Möerna. — S. Anastasias pinor och martyr-död.

ANastasia bæzst boren. R*ømska* slækt dott*er* hedhins h*er*ra ok c*ris*tna fru ha*n* het p*re*taxan ok hon fausta ¶ Modhorin ok *sanctus* crisogonus kænde hænne c*ris*tna thro ¶ Anastasia fest*is* ma*n*ne som het papilius hon læt sik siwka wara thy at hon wilde ey i hedhna siængh ¶ Papilius wnderstodh at hon gik daghlika at vithia c*ris*tna fanga ok fik th*em* fødho mz enne thiænisto mø ok læt hona gripa ok hardhlika gøma ok fødhona (for) mena ok wilde hona mz sølt dræpa ok eghna sik hænna goz ok rikedoma. *Hon sændhe *sancto* *Bl. 92, verso. crisogono lønlikt breff ok sørghelikt ok han sænde hæ*n*ne (atir) hugnadz breff ¶ Ther næst do papilius ok anastasia wardh lidhug af bandum ¶ Hon hafdhe wæna thre thiænisto møiar c*ris*tna som hætu agapen. kyonia. yrene ¶ R*ømsker* borghamæstar*e* vilde kuska th*em* til afgudha dyrk ok sinna siængh ok læt th*em* inne læsa. j eno stekara huse som kælla oc grytor stodho inne. Ther kom han siælfuir mz gyrughu*m*

lusta ok ward awita første han inkom ok grep sotogha grytho j sin fampn som han me*n*te wara møia ok kysle kætlana. til han wardh sotogh*er*. wm alt siit ænlite ok hæn(xx dir sua at alle) wænto han wara trol tha han wtkom oc somi ru*n*no vndan honu*m* ok somi bardho han ¶ Han thok vndra wm sidhe hwi mæn giordho swa mykin wanhedh*er* af hanu*m* som waro førra vani at hedhra thy at han sa ey siælfuir huru ful. han war wrdhin. ok tha han wilde inganga. for dioclesianu*m* ok kæra sik swart*ir* som kætil botn tha sputtadho somi j hans øghon ok somi slogho han (oc kastadho thræk æpt*ir* hano*m*) alt (xx thykte hano*m* sielfuo*m* so*m* ha*n* oc alle mæn varo huite oc huit) klædd(xx e) ¶ Hans wini forstodho. vm sidhe ok sagdho huru han war daradh*er* ok witte (xx møyome*n*) at the varo trolska ok wænt hans ham mʒ throldo*m* ok bødh afklædha th*em* for sino*m* øghom ok for allom ma*n*nu*m* ok gøra th*em* skam ok hæmna sina skam mʒ thera blyghd. thera klædhe fæstus. widh thera likama. swa at ængin gat th*em* afklæt ¶ Dyoclecian*us* læt th*em* threa halshugga. ok anastasiam gaff han eno*m* sino*m* foghodha en han gathe kuskat hona til afgudha dyrk først han kom j h*er*bærghe mʒ hænne tha wardh han stenblinder ¶ Han læt ledha sik til afgudha mønst*er* ok lette anʒsuar en han matte bøth*er* fa ¶ Diæfla swaradho. han sik wara gifuin ok mʒ th*em* skola fara til hæluitis thy at han oroadhe anastasiam/ han do j sinna swena hando*m* so*m* the han bem leddo ¶ Dyoclesian*us* fik hona andro*m* foghodha til gømo ok at wæ*n*dha hænna hugh. Han taladhe til. hænna wilt thu wara cr*is*tin ok cr*is*tindo*m* halda tha gør thʒ *christus* biudh*er*. gif bort alt thʒ

goȝ thu ægher ¶ Gif mik alt thit goȝ ok war *cri*stin for mik j godh*um* nadh*um* ¶ Anastasia sware thȝ ær ey minȝ h*er*ra budh at gøra. allom *cri*stno*m* ma*n*no*m*. vtan radher thȝ allo*m* honu*m* wilia. fulko*m*plika thiæna. j renlifue/ swa at the scolu gifua siith goȝ fateko folke ¶ Nw ær thu yfrit rikir. ok æn iak gafue thik thȝ mi*n* h*er*ra biudher gifua fatiko folke tha giordhe iak a mot minȝ h*er*ra budhi thȝ iak ey wil at iak ey ma. ¶ Foghadin lukte hona jnne ok formen- *-te Bl. 93, recto. hænne fødho. Sancta theodota som snima war dræpin for thro*n*na skuldh føddhe hona thwa manadha widh himna (ẋ brødh ˣˣ fødho) ¶ Sidhan sændhis hon fra fædherne ok mødherne mȝ cc. *cri*stno*m* jomfrw*m* til enna øø som ma*n*ge *cri*stne waro fore them forsænde for thronna skuld ¶ Epte stuntan tima kom foghodhin siælfuir til ønna ok læt binda anastasiam widh en stolpa ok thænde bal wm kring ok brænde (hona til dødh) ok alt Annat folkit mȝ alskons pinom (ᴿ læt ha*n*) dræpa ok j blandh allom them som pint*us* øpte Anastasia æ hwat j thakin aff mik liff æller liufua koste *christus* ær swa fast widh mik festir at engin skil mik widh han mȝ pino*m*. En rik fru (so*m* het appollonia) jordhadhe (ˣˣ anastasie liik j sino*m* yrtogardhe) ok byghde ifwi hænne rika kirkio henna dagher komber a. iula dagh :

LXXVIII.

SAGAN OM S. CRISOGONUS.

Bref-vexlingen. — S. Crisogonus drâpes.

S*an*ct*us* crisogonus pintis j dyocleciani daghu*m*/ ok sattis først j myrkehws at sweltas ¶ Sa*n*cta anastasia fødde han lønlika ¶ Sidhan anastasia war insæt wndi sylt aff sinom fæsteman/ tha skref hon bref til sa*n*ctu*m* crisogonu*m* (R so*m* før var saght) m*z* thænne matho. ¶ Hælaghu*m* confessori ihe*su* *christi* anastasia. qwædio gu*z* Jak ær gifuin wndi ogudliks ma*n*s waldh/ ok Jak vidhersigher hans siængh/ ok følgher iak ihe*sum* fatøk/ ther min man for rikir af mino fædherne. Nw vente han mik throlkonu vara/ ok swælte mik j hæptu*m*/ swa at mik ær enghin lifs wan thæssa hems/ ok æn tho hwarist/ at mik thykkir wara erlekt at døø for gu*z* skuldh/ tha æter th*z* tho mith hiærta. at hedhne mæn ok fule/ scolu nythia mit fædherne ¶ Sa*n*ct*us* crisogon*us* scref henne at*ir*gen. Wakta thik at thu mødh enkte thit hiærta ther wm/ at thu

[*Här vidtager åter Codex Buræanus.*]

*þol genuærþo þins lifs ælla þins goz for guzs sculd : Cod. Bur. Bl. 46, recto. Sp. 1. guþ frestar þin ok svikar þik eigh : scẏt giuar han þik hughnaþ for ge*n*værþo ¶ lysteleck lius for nata mǫrk : varma æpte (iis ok) frost. skæ*r*t væþar æpte mulit : lunct væþar æpte storm ¶ trǫste þik (widh) ih*es*us biþ for mik ¶ anastasia mǫddes æn sua vm siþe af svylt at ho*n* scref atar tel crisogonu*m* (hælghu*m* co*n*fessori ih*es*u *christ*i crisogono/ anastasia) goþa guz quæþio ¶ Nu liþar : at licamans lifs ænda. mins min. i. þino*m* bǫno*m* at ha*n* taki tel sin siælena som iak gaf licaman vt fori ¶ Sa*nctus* crisogon*us* suarar þæt ær natu*r*lect at mǫrket gangar for liuseno soten for helsonne sua iates os lif æpte dǫþen ¶ baþen ændas þæssa hems lycca ok genværþa þær tel at eigh sculu saloghe van hopa ok eigh sæle ok cate trøsta sik ¶ .i. eno haui sighla mang scip som cuma tel ham*n* ok som brẏta. aldra ma*n*na licame sighla þæssa hems væ- *-þar vndi eno*m* styre ma*n* ¶ heþna *Sp. 2. manna lif ær lǫst ok sionkar tel hæluctes þa þæt bristar cristna manna lif ær mæþ guþleko*m* ælscogha saman sat ok sua fast viþ himinen at ængla dragha þæt tel himna þa licame*n* lusna ¶ guz mǫ casta þina fæsto .i. guz cors ok var tel reþo tel þæt guþ vil haua giort. dioclecianus fik vita vm crisogonu*m* ok læt han for sik cuma ok bǫþ hano*m* fæþærnes greua dǫme (ok rømska raaʒ hedhir) æn ha*n* vilde guþu*m* offra crisogon*us* suarar iak offra sanno*m* guþi ih*es*u *christ*o ¶ þit værulz uald ok heþar forsma iak som sǫr ok troþar som dẏ ¶ dyoclecianus læt han halshugha ¶ zelus præstar iorþaþe han alt sama*n* huwþet ok buken ha*ns* daghar cu*m*ba. a *sanct*e katerine apto*n*

LXXIX.

SANKT GÖRANS SAGA.

Den räddade Mön och den dödade Draken.

Sanct_us_ georgius pintes ok (i) ha_ns_ dagh_um_ dyocleciani bæzt borin ma_n_ .i. capadocia ¶ ha_n_ co_m_ entima tel libie la_nd_. som troya *var forþom bygh. tel en staþ som callar selena. viþ staþen la en stor sio. som eet stort haf. ok .i. siono_m_ boþe en draki. som drap dighart folk af staþeno_m_. mʒ sin etarblandaþa blæst. ok alt þærra hærskap vænde ha_n_ tel ryggia. huarn tima þe vildo tel hans raþa at dræpa ha_n_. byia mæn væghþo for sik. ok gauo hano_m_ daghleca siu far at æta. ælla blæste ha_n_ sua ge_n_ staþenom etar ok ilsco. at ængen gat liuat som firi var: þa al fare_n_ varo dǫþ. þa gauo þe hano_m_ eet folk daghleca som luta_r_ viste tel ¶ folket ǫdes fast. lutren var sua takin. at ængen toks vnda_n_ .a. huilike_n_ han fiǫl : ok fiǫl vm siþa .a. kunughs dottor ha_ns_ enga barn. kunuge_n_ bǫþ vt gul ok self. mæþan þe vildo haua tel lǫsn hænna. þe suara. ha_n_ þæn ræten haua giuit. ok þerra barn al ǫdl ok dǫþ af dracano_m_. ok nu varþar *hans dotter

*Bl. 46, verso. Sp. 1.

*Sp. 2.

ganga (* mȝ) ælla ha*n* sialuar innebræna. ¶ kunugen talar grǫtleca tel sinna dottor. ¶ Sǫtasta dotter, huat scal iak suara. huat scal iak af þik gǫra. nær scal iak þins bruþlǫps hof halda. han bedes af folkeno atta dagha frest. ok fik mȝ bǫno*m*. ok do mykit folk .i. þǫm atta daghu*m* (af drakans blæst). ¶ atta*n*da daghe*n* como þe æple lifþo tel kunugs garþ. vreþe ok miok hugh mǫdde. ¶ kunuge*n* sa ok sǫrghþe. at at han gat eigh frælsat sina dottor fra dǫþ. ok klædde hana mȝ gulvæfiom. ok satte ¶ gulcrono .a. hænna huwþ. alla*n* bonaþ som ho*n* sculde sittia .a. bruþa bænk. ok saghþe iak ætlaþe kuno*n*ga ok hærtogha biuþa tel þit bruþlǫp. at glæþias þær viþ vrgho sang. ok alscona lek. ok gaf vt sina dottor at giua dracano*m*. ok saghþe guþ giui min dotter at iak vari fǫr dǫþar æn þu. ¶ gratande gik hon fra*n* faþur ok tel strand. ok sat þæ*r* vt giuin *ok bidde leþa*n* gæst. sanctus georgius com þær riþande fram mȝ sionom ok spurþe hui ho*n* sat þær ensamen. ælla huem hon græt. ¶ Mǫn suarar ok baþ æþla vnga*n* ma*n* sla fast sin hæst. ok flȳ ok eig dǫ mȝ hænne. ¶ georgius baþ hana eigh ræþas. vtan sighia sik huem ho*n* þær bidde. kunugs dotter suarar. iak se goþar vngar man. at þu æst storhughaþar. æn huat hialpar mik at þu dǫr mȝ mik. ¶ georgius saghþe sik ænghalu*n*d vilia flȳia. fǫr æn han viste for hvem. ¶ ho*n* saghþe hano*m* orþ fra ænda. georgius baþ goþa dottor eigh ræþas. ok saghþe sik trǫsta a *christu*m. ok fralsa hana fran dǫþ. ¶ Mæþan þe*n* talas viþ. ok (hon) baþ han eigh biþa sin eghen scaþa. ok trǫsto sik (ey) at dræpa dracan. ¶ lypte dracin huwþ .v. vatne. vreþar ok ræþelecar. sua at mǫn monde dana

*Bl. 41, recto. Sp. 1.

for bana. georgius stegh .a. sin bæst ok væmte sik mʒ cors tekn. ok riste kæsio mʒ afle. ok andvarþa sik .i. *guz gǫmo. ok læggar glæuio gen dracanom. ok sargbaþe han ok viþ iorþ castaþe. ok saghþe tel mǫnna bint vm hans hals. mʒ þino bælte. ok var eigh ræd. Mǫn hughaþes af hans orþom. ok gærnigom. ok giorþe som han baþ. ok drogh dracan æpte sik. som spacan rakca. vm staþen. ¶ folket fluþe vndan ok rýmde. ¶ *sanctus* georgius ǫpte æpte þǫm. ok baþ þǫm biþa oræd. ok saghþe sik sænda*n* .a. guz væghna þǫm at frælsa. æn þe vildo tro. a. ih*esum* *christum*. ok dǫpas te[l] cristendoms (¶ Han drogh sith swærdh ok drap drakan/ ffyre økia drogho han wt aff stadhenum) (R konung*en* oc alt folkit toko vid c*ri*stindom oc) ther c*ri*stnadus) ok dǫ[p]tos tiughu þusand mæn vta*n* quinno ok barn. ¶ kunug*en* byghþe rika kirkio .i. varra fru heþar ok *sancti* georgii. liuandes vatn rindar vndan altarano. ok bǫte allom þǫm siukom þær af drikar. kunugen bǫþ hanom gul ok gǫrsema. som han mæst vilde. ¶ georgius bǫþ giva alt þæt fatǫke folke som ha*n* hano*m* vnte. georgius manaþe kunugen þry þing. afla *kirkio heþra præste. hǫra gærna guz þiænist ok hialpa fatǫkom. ok mintes viþ kunugen. ok andvarþaþe riket .i. guz gǫmo. ok reþ sin vægh tel yspanie land.

*Sp. 2.

*Bl. 47, verso. Sp. 1.

———

Dacianus. — Troll-karlens omvändelse. — Järteeknet med Afguda-templet. — S. Görans Martyr-död.

¶ Dacian*us* var þær vældoghar foghate dyocleciani. sua grymbar ok galin mot cristno*m* mannom. at .i. en manaþ drapos tu þusand ok tiughu. mange uaro ok þe som gauos uiþ pinor tel afguþa dyrk. sanctus georgius sa þæt ok sǫrghþe. ok ǫpte af harme sua at mange hǫrþo. ¶ alle heþna manna guþa æru diæfla. var hærra giorþe himin. ok iorþ. dacianus spurþe huaþa*n* han fik þa dirue. at calla þerra guþa diæfla. ælla huaþan ha*n* uar cůmin. ok hans namn ok æþle. ¶ Georgius suarar mit namn ær georgius. af bæsto slækt capadocie rikes. iak sighraþe palestine rike vndi criste*n*dom. mꝫ hans trǫst. iak viþar saghþe siþan værulde- *-na. at iak ma liþughar *Sp. 2. þiæna guþi fatǫkar fatǫko*m*. for mina skuld. ¶ þa fan han georgiu*m* sua staþugha*n*. at eigh var vaan at vænda hans hiarta fra*n* *christo* mꝫ orþom. ¶ þa læt ha*n* kæ*m*ba hans limi ok lif mællan stulpa bunden. ok þandan harþom bandom. ok slita sundar alt ha*n*s huld af hanom mꝫ clodiura ramum ok fotom. ¶ ha*n* læt ok tænda blus vndi hans siþom. ok bræ*n*na tel inælue*n* teþos. ok strǫþe al ha*n*s sar mꝫ salt. ¶ næsto natena kom ih*esu*s sialuar mꝫ himna liuse. ok trǫste ha*n* mꝫ sǫte viþar talan. at han actaþe siþan ænga pino. Dac:anus fan at han var o vinne[le]ken .i. al-

scons pino*m*. ok læt koma en ilgærniges man: som baþe var vis tel etar ok tel galdra. ok kærþe for hanom at cristet folk mʒ truldoms listom. forvinna alla pinor. ok virþa for ængte afguþa dẏrkt. ¶ þæn *Bl. 48, recto, Sp. 1. diæwls man (ˣˣ var) sua trọstar .a. *o trọst. at ha*n* bant sik sialuan vndi suærþ. æn han gate eigh um giort georgiu*m*. an tuigia mʒ dyrk ælla draghit mʒ galdro*m* tel afguþa dyrk. han læt sik uara bæstan georgii ven. ok skænkte hano*m* etar i. vine. ¶ georgius giorþe cors tekn for karino. ok drak sua at ængkte soaþaþe. ¶ ha*n* skæncte hano*m* annat mera etar blandat. ok drak georgius vtan (skadha) mæþ ha*n*s gærni*n*gga. tel saloghar villo man fiọl hano*m* tel fota ok bedes naþe at varþa cristen. ok varþ þaghar halshugen. ok dọptes .i. siælfsins bloþe. ¶ anna*n* dagh læt dacianus georgiu*m* sætia .a. hiul. hiulet sat vm cring mʒ huassom suærþom. hiulet brast ok giorþe georgio ængen scaþa. ¶ þa læt dacianus georgiu*m* sciuta .i. pa*n*no mʒ uællanda bly. georgius giorþe cors tekn for pannonne. vændes hanom (ᛉ valdar ˣ malmen) .i. panno tel suala. dacianus sa at georgius var o vinneleken *Sp. 2. .i. allom pinom. ok væ*n*- *-te han gita luccat þæn han gat eigh cuscat. ok saghþe tel hans. ser þu væl ok prọua goþe georgii: huru naþoghe æru vare guþa. som þola þik sua længe. sik genuærþoghan. ok varþa þik æn bliþe. æn þu beþes af þọn naþe. ok vænde atar af villo tel þera dyrk. ¶ Sọtaste ven vægh guþu*m* naþoghom. ok vænt þik fran villo. ¶ georgius suarar mʒ spot leiande. hafþe þu talat tel min þaghar fọrst þolict orþ. þa hafþe iak lango lyt þino raþe. þy at iak ær miok þrolyndar ok þryscar gen cuske. ok aldar ær iak blọtar gen bliscap. nu ær iak aldar

æpte þinom vilia. ¶ dacianus miok fæghin læt blæsa ok ǫpa at alle mæn sculu saman coma. at seia georgium ofra guþum. som sua længe uar guþum gen værþoghar: ok þa alle uaro saman cumne tel afguþa mǫnstar. þa fiǫl georgius a knæ. ok baþ ihesum *christum* sua bryta niþar (belatin ok) mǫnstar. *þær (*Bl. 49, verso. Sp. 1.) tel at alt folket matte viþ kænnas. at han en vare sandar guþ. ¶ iamskyt com eldar af himnom. ok brænde .i. asco alt mǫnstret. ok þæs præst ok ǫpnaþes iorþen ok sualgh alskuna (ok alla levona). ¶ Sanctus ambrosius vitnar .i. mæsso sang at sua var giort. ¶ dacianus spurþe þæt ok syrghþe. ok (læt) leþa for sik georgium ok saghþe. mȝ huat truldom far þu som þolican onscap hauar giort ¶ georgius suarar. tro eigh þǫm folket sighia. com sialuar at se huru iak offra guþum. ¶ dacianus suarar. iak vndistar at þu darar mik. ok vil at iorþen suælghe mik som hon sualgh mǫnstret. mȝ biscopom ok præstom. ¶ georgius saghþe tel hans hærra foghate. huru magha þine guþa hialpa þik. som eigh gato hulpet sik sialuom. ¶ dacianus saghþe tel alexandriam sinna husfru. iak mon dǫ af harme. at iak gitar eigh en man cuscat tel *min (*Sp. 2.) vilia. ¶ alexandria suarar iak hauar þik þæt opta sact. at þu sculde eigh gǫra cristno folke men. þy at þerra guþ ær mactoghare æn þine guþa. ok vit nu vsal maþar at iak vil vara cristen. ¶ han ǫpte sik ve at hon sculde ok daraþ varþa. ok læt hana up hængia mȝ hare. ok længe huþstryca. hon ǫpte tel georgium. hælaghar georgii. huat ær min vaan annars hems. mæþan iak for eigh dǫpelse. ¶ Sanctus georgius suaraþe: var eigh ræd goþa guz dotter. þit bloþ scal þik standa for dǫpelse tel himirikes

crono. ¶ hon baþ varn hærra sik tel naþa : ok vndi þæsse bøn gaf ho*n* sin anda .i. guz hæ*n*dar. þætta vitna sanctus ambrosius .i. mæsso sang. ¶ dacianus gaf þa dom iui georgi*um*. at dragha han først vm alla stassens gatu mʒ fotom. ok siþa*n* halshuga ¶ þa baþ *sanct*us georgius varn hærra høra alla tima bøne (thera so*m* han kalla sik til hiælp ok thrøst); røst com af himnom ok saghþe *ia viþ ha*n*s orþ. ¶ halshugen ændaþe han sit martiriu*m*. hans daghar cu*m*bar tuem daghu*m* for litlo gangdagh. ¶ dacianus gik þæþan hem þær georgius la halshugen. ok com eldar af himno*m* ok brænde han tel bana. før æn han com hem tel sit palaciu*m*.

*Bl. 40, recto. Sp. 1.

S. Göran fäktar emot Saracenerna.

¶ En tima langt æpte ha*n*s martiriu*m*. for criste*n* hær at vinna ier*usa*lem. þa teþes enom præst vænaste ungar man ok væl klædar. ok saghþe at s*anct*us georgius. sculde forman vara for cristna ma*n*na hær. ok ræþ þøm at føra sin hælgho ben. mʒ sik. þa þe como ok striddo tel ier*usa*lem. ok cristne mæn þorþo eigh stigha staþen. þy at saraceni stoþo manleca tel værn. ¶ þa teþes allom hæreno*m* s*anct*us georgius .i. huito(ꝫm) hærnisko(ꝫm). mʒ røþo corse ok trøste þe*m* stigha staþen. ¶ mæn hugnaþos af hans trøst ok gripu ier*usa*lem mʒ mæghin. ok drapo alla saracenos.

LXXX.

LXXX.

SANKT CHRISTOFFERS SAGA.

Den starkaste. — Stafven.
Martyr-döden.
Järtecknet med S. Christoffers blod.

Sanctus cristoforus uar *vm þæn tima manna længstar. ræþelecar a synom. tolf alna høghar. ¶ en dagh ha*n* stoþ. for sinom hærra canaan riks kunugh. þænkte han mz sik. eigh vilia þiæna. vtan vældoghastom væruls hærra ¶ han com tel en mæstan ok mærastan. at frægh rica*n* kunugh. ok varþ hans man. ok varþ kunugen fæghin af þoliks manz þiænist. en dagh stoþ en goliardus for kunugs borþe. ok hafþe for skæmptan. opta diæw[l]s namn .i. mu*n*ne ¶ kunugen va[r] criste*n* ok stygdes viþ. ok giorþe cors for sino ænne. gen diæwls namne ¶ cristoforus vndraþe huat þolikt sætte. ok spurþe kunugen huat corsset sætte ¶ kunugen suarar. sik ræþas diæwle*n* næmpda*n*. ¶ cristoforus suarar. iak lette vældoghasta*n* værulde*n*na hærra. ok þu

*Bl. 49, recto. Sp. 2.

varþ mik vistar. at þu monde þæn vara. nu prǫuar [*Bl. 40, verso. Sp. 1.] iak. at diæwle_n_ *ær væld oghare som þu ræþes. ¶ cristoforus tok orlof af kunugenom. ok for tel ha_n_ fa_n_ diæwlen sialuan .a. enom scoghe. ok þe talaþos viþ. tel cristoforus vndistoþ. at þæt var þæn sami ha_n_ æpte spurþe. ok varþ hans man. ¶ En dagh riþu þe baþe. þær cors stoþ .a. væghenom. ok rymde diæwlen ræddar. ok crǫkte vm cring corset stenogha stigha ok þranga. ¶ cristoforus spurþe hui han sua giorþe. ¶ Diæwlen suarar. ok vilde lǫna længe sina blẏgh _mæþan_ ha_n_ gat : tel cristoforus saghþe. sik eigh vilia hanom fylgia. vta_n_ han saghþe hanom hui ha_n_ vek af væghenom ¶ Diæwlen gik nǫþoghar viþ sanno. ok saghþe sik ræþas en man. som do .a. corse han hæt _christus_. ¶ cristoforus saghþe. iak hughþe þik vara væld oghasta_n_ hærra. nu findar iak at _christus_ ma mer æn þu. ha_ns_ vil iak leta ok hanom þiæna. ¶ cristoforus lete længe _christum_. (ell_er_) tel [*Sp. 2.] han *fan nokon cristen ma_n_. ¶ han hitte vm siþe. en ærmita. ha_n_ cristnaþe han ok kænde hano_m_ cristna siþi. ok saghþe. var kunugar kræuar fasto ok fǫrma af sino folke. ¶ cristoforus saghþe. biuþe mik andra þiænist þolica ha_n_ vil. mit lif vil haua fulla fǫþo. ¶ ærmiten suarar. at ha_n_ skulde vacar vara ok bǫia sin ben .i. gu[d]lecom bǫnom. ¶ cristoforus saghþe þæt eigh gita ok eigh vita huat bǫne uaro. ¶ ærmiten saghþe. þu saat væl eet sund þa þu hit fort. som mange fara iui mʒ lifs vaþa. ok ær almanna væghar riks folk[s] ok fatǫks. ¶ cr[i]stoforus saghþe. uæl vita sundet. ærmiten saghþe. þu æst maþar starcar. ok stor. ok orka væl æruuþa ¶ var færiokarl fatǫks folks iuir þæt sundet. ok bær þǫm armo iuir .a. þi-

nom armom. þæt ær þe þiænist þik gǫr guþi þækan. ¶ cristoforus saghþe sik þæt væl gita giort. ok gærna vilia. ok bygde sik boþ .a. sundsens strand. ok stude sik mꝫ *stang. ok fǫrþe fatǫkt folk iuir mǫr- *Bl. 50, recto. kia mællan ¶ sirla at quelde mangom daghum. siþan Sp. 1. ha*n* þær com. ok han la .i. boþ. lambar af mǫþo ok huilte sik. hǫrþe han rǫst fatǫks barns anna*n* vægh sundet. ok calla cristoforu*m* at fǫra sik iuir ¶ cristoforus sky*n*de sik. ok fan ængen þa han iuir com ¶ vtan fǫrsta han atar iui com ok vilde sik huila. þa hǫrþe han samu rǫst. ok fan ængen for sik hældar æn fǫr. ¶ þriþia sinne hǫrþe han sik callaþan. ok fan sma suen. ok fǫrþe ha*n* .a. sino*m* arme. ok troþ ut .a. uatnet. sma suenne*n* vaxte sua þungar vm siþe. at bǫlia qualde han. at varla monde cristoforus vaþalǫs. iui cuma. ok saghþe tel smasuenen .i. myclom vaþa var iak for þina sculd. ok þyngre var þu æn al værulden ¶ smasuennen suarar. þæt ær vndarlǫst. þy at þu bar cristu*m*. som giorþe ok vppe haldar alla væruldena ¶ iak ær **christu*s þin kunu- *Sp. 2. gar. þæt vil iak prǫua þik mꝫ iartignom. sæt þin staf .i. iorþena viþ þina boþ. sua þǫrran. ha*n* scal morgho*n* palm quista bæra ok dactilla frukt. sua giorþe cristoforus ok sua varþ ¶ cristoforus for þæþa*n* tel eet annat land ok staþ. som han cunne eigh tungo. ok uar nat ok dagh .a. bǫnom. at guþ gaue hanom tala (ok) vndistanda lanz tungo. siþan gik han diæruar for domen þær cristet folk pintes. ok trǫste þǫm tel þolughmoþo. ¶ domaren slo cristoforu*m* pust. cristoforus saghþe sik. minna þæn pust. æn ha*n* eigh cristen vare. ok gaf guþi hæmdena. som guþ bǫþ ¶ cristoforus satte sin staf .i. iorþ. ok baþ guþ giua ha-

no*m* (blomst*er* ok) quista. tel at folk matte viþ kænnas sa*n*na*n* guþ. þæt var alt sændar talat: ok giort: ok atta þusand ma*n*na troþo c*hrist*o. kunugen sæ*n*de

*Bl. 50, verso. Sp. 1.

tu hu*n*draþ ridda[ra] fanga *cristoforu*m*. þe como nær hano*m* þæ*r* ha*n* la .a. bǫnom. ok þorþo hanom ængte men gǫra. ok eigh sighia hanom sit ærande. ¶ kunugen sænde haluo flere. ok þorþo þa þe fram cumo. hanom ængte men gǫra ¶ cristoforus spurþe sialuar þǫm huat þe vildo. þe saghþo sik sænda vara at fanga ha*n* ok binda. han saghþe þǫm eigh gita hanom nǫþghom. þe baþo`han fara liþughan. ok saghþo sik vilia´ sighia at þe funno eigh cristoforu*m* ¶ cristoforus saghþe sik eigh sua vilia. vtan gærna giua sik vndir dǫz dom. som ihe*s*us siæluar giorþe. ok baþ þǫm binda sik hændar .a. bak. ok fǫra som fanga for kunugen. ¶ þe giorþo som ha*n* bǫþ ok wrþo alle cristne. kunuge*n* spurþe hans namn ok æþle. cristoforus suarar. sik haua hetet reprobu*m*. fǫr æn ha*n* varþ cristen. ok siþa*n* cristoforu*m*. þy at han c*hrist*um iuir sund fǫrþe ¶ kunuge*n* saghþe ha*n*

*Sp. 2.

hemsca*n* haua takit uiþ hemsco namne. af *cristo. som corsf[æst]ar var ok callaþe ha*n* ilgærniges ma[n]. ok baþ han bætra sik ok offra guþu*m*. ¶ cristoforus suarar. rættleca fikt þu sant namn dagnus. som þyþer væruldenna ok diæwls cumpa*n*. kunugen saghþe han vpfǫdan .i. scoghom mʒ diuro*m*. ok þy osinneleca tala. ok bǫþ hano*m* heþar ok æro .i. sino rike. æn han vilde guþum offra ælla þola manga pinor. ok læt ha*n* leþa tel mǫ[r]ko hus. (thy at han vilde ey gudhu*m* offra) ok alla þǫm halshuga æpte hano*m* varo sænde ¶ kunugen læt inne (mʒ hanu*m*) læsa tua væna iugfrur. ok iæte þǫm rika gauo. æn þa gaten han

lukeat. mȝ oloflecom lusta tel afguþa dyrkt ¶ cristoforus sa sin naþa ok fiǫl .a. knæ. ok baþ varn hærra sik tel værn. ok þa han gat eigh for þǫm .i. naþom varit. þa spurþe han þǫm for huat sak þa varo þær cu*m*na. hans ænlite sken sua (tha) han sa ge*n* þem som sol. at þa fiollo rædda viþ iorþ tel ha*n*s fota. (R oc sagdho hælagh*er* guȝ man misku*n*na ǫs at wi maghu*m* tro a thæn sa*m*ma *gud* thu thror oc prædicar/) kunugen spurþe ok læt þǫm cuma for sik. ok hǫtte *þǫm illa*n* dǫþ. æn þa eig vanda [*Bl. 51, recto. Sp. 1.] sik ata*r* tel guþa dyrk. þa suara. þæt (skal) þa mȝ myclom guþa heþar vara. at þe wnet haua *christum* ¶ lætin alla gatuna strǫ mȝ blomstar. ok alla vægiana klæþa vm cring. ok calla sama*n* allan staþen tel hǫghtiþ ¶ kunugen giorþe glaþar som þa baþo. ok þa þe stoþo for guþum. castaþo þa þerra linda vm þerra hals. ok castaþo viþ iorþ ok brutu sundar .i. sma styke. ok ǫpto. lætin nu cuma sara lækiarana. ok binda saren ok spiælca guþana ¶ kunuge*n* vredes ok læt hængia andra mȝ hareno. som hæt aquilina. ok læt binda viþ hænna fǫtar stora stena. ok þænia hænne lim fran limi. tel hon gaf sin anda .i. guȝ hændar. ¶ annur som hæt niceta. læt (han) casta bundna .a. bal brænnande. ok þa eldren gat hænne ængte giort. þa læt kunugen halshuga hana. ¶ siþa*n* læt kunugen cristoforu*m* vt leþa. ok huþstryca han mȝ iarn gislom. ok sætia eldaþan hialm *iuir hans huuuþ. ok lægia ha*n* bunden iui [*Sp. 2.] eet iarn borþ. ok tænda bal vndi iarnborþeno. ok blanda mȝ tiæru. iarnborþet ok boiona brusto iam scyt .i. sma styke. ok cristoforus gik hel fra*m* .v. eldeno*m* ¶ kunugen bǫþ ha*n* binda viþ stulpa. ok af

fiughur hundraþ riddara sciutas som tel mals. pilane flughu vm cring han ok hængdo. .i. væþre. sua at ængte scut scadde han ¶ kunuge*n* vænte han vara scuten tel dǫþ. ok baþ cristoforu*m* se sik wnnen ok *christum* sighraþa*n* af sinom guþu*m*. iamscyt vændes en pil .i. væþreno ok scǫt ut kunugh[s] ǫgha. cristoforus saghþe tel kunugen ¶ Morgho*n* uil iak at mit martiriu*m* ændas mꝫ halshuge. þa scalt þu drǫpa mit bloþ .i. þit ǫgha. ok seia siþa*n* iam væl som fǫr þa þu bæzt sat ¶ Sua giorþes som han saghþe. sua sannaþes som ha*n* spaþe ¶ cunuge*n* varþ cristnaþar. *siþan han bǫlat fik. ok dǫmde. ¶ huar man vndi suærþ. som uærleca talaþe vm *christum* ok cristoforu*m* ¶ Sanctu[s] ambrosius vitnar. al þæsse ma[l] ok martiria ¶ hans daghar cumbar. vm *sancti* iacobi dagh vm hǫsten

*Bl. 51, verso. Sp. 1.

LXXXI.

SAGAN OM SANCTA CHRISTINA.

Den grymme Fadern. — Christinas många pinor och martyr-död.

af s*an*ct*a* cristina

Cristina lǫnleca cristen var heþens hærra dotter. ricasta maa*nz*. af tiro ytalie: hænna faþer fik hænne tolf þiænisto mǫia. ok scipaþe hænne eet væ*n*t palacium. som ænge*n* carma*n* tel come. ok fik hænne guþa af self ok gul. ok gaf hænne tel guþa dyrk ¶ Mange hærra baþo hænna. ok faþir vilde hana ængo*m* giua. vtan guþu*m* sialuom tel dÿrk ¶ cristina tok alt þæt rǫkelse. hænna faþer sænde hænne. at offra guþum. ok gǫmde hǫght .i. vindǫghom. ok offraþe *christo* knæfal ok bǫne. þa faþeren com ok vitia (sinne) dottor. saghþo þiænisto mǫia. at hans dotter forsma offra gamblom guþum. ok *calla sik cristna ok knæfaldar *christo*. faþer• Sp. 2. baþ sina kæro dottor offra fæþernes guþu*m*. cristina suarar sik offra þǫm lof. som lofs offor sǫme ihe*su* *christo* ¶ faþer baþ sina dottor ofra at minsto enom guþi. at hænne wrþen eigh alle guþa vreþe.

cristina svara iak ær guz dotter. ok aldre þin mæþan þu diæflom þiæna. þo gaff þu mik got raþ vta*n* vit ok vilia. iak offra enom guþi ih*esu* *christo*. ok eigh virþer iak huat alle þine guþa æru vreþe. æ[n] han ær mik bliþar. faþer gik vreþar ok harmsfuldar fran hænne ¶ cristina brǫt gulguþa ok silfguþa .i. sma styke. ok gaf gul ok self fatǫco folke ¶ faþeren co*m* atar anna*n* dagh at offra guþum. ok vndistoþ af þiænisto mǫiom. huat cristina hafþe giort guþum. ok hærþes þa faþur hiarta viþ dottor. ok læt hu[þ]stryca hana sua hærmeleca. ok længe. at tolf mæn þrǫtos huar æpte anna*n*. ok svoro sik eigh mera magha. faþer læt hana leþa *tel mǫrcohus. hon saghþe tel faþure*n*. biþ nu þina guþa giua þinom ma*n*no*m*. mæghin mera striþa viþ mǫbarnet. Moþeren spurþe at sua var telburit. ok slet af sik klæþe. ok ref sik har af hǫfþe for harme. ok lop som galin vare tel mǫrko hus. ok fiol for dottor sinna fǫtar. ok saghþe. mit bæzta bar*n*. mik iamkært som min ǫghon. miscunna mik. cristina suarar. hui callar þu mik þit barn. mæþan þu þiæna diæflom. iak ær guz dotter. ih*esu* *christi*. ok hans namn ær scriuat iui mino hufþe. ¶ Moþeren gik iamharmsful þæþan som þit. ok saghþe sino*m* bonda dottor anzuar. faþeren vredes æn mer æn fǫr. ok bǫþ raka hænna huld fran rifiom mʒ clodiura foto*m* (ok ramum). tel hænna limi lusnaþo ok saghþe tel hænna ¶ nu hauar þu mist dottor namn af þino*m* faþar ¶ cristina suarar. nu vete þu mik digh*ar*an heþar. ok væl vænder þu mit namn. at iak scal eigh længar heta diæwls dotter. þy at þu æst sanne[le]ca diæwls fa- *-þir. ok grep eet stykke af sino bloþogha kioti. ok castaþe fran sik ,i. faþurs

*Bl. 52, recto. Sp. 1.

*Sp. 2.

ænne. ok baþ han æta þæt kiǿt af hans kŷti ær kumit ¶ þa læt faþer dottor .a. hiul sætia. ok eld mȝ oleo vndi tænda. lughin læk vndir hiuleno ok brænde fæ*m* þusand mæn vndi stoþo. ¶ faþere*n* troþe guz iartigne vara truldom. ok bǿþ *christ*inam atar inne læsa. ok bǿþ sinom suenom binda stora*n* sten viþ hænna hals. ok vt .i. haf casta vm miþia nat ¶ Suenane giorþo sins hærra buþ. ængla af himnom lypto hana lætta fra*n* grundom liua*n*des. sialvar ih*esu*s dǿpte hana tel cristina namn. sins guþfaþurs .i. saltom sio ok saghþe: iak dǿpe þik .i. mins faþurs. namn. ok mins hans sons ih*esu* *christi*. ok þæs hælgha anda varra bægia. Micael arcangelus tok cristina*m* dǿpta af guz hænde. ok satte .a. land .i. faþurs huse ¶ faþer varþ annars hugha. ok saghþe huat troldoms *makt fǿlgher þik. som ræner hauet sins mæghins. *Bl. 82, verso. Sp. 1. ok bǿþ hana inne læsa tel anna*n* dagh. ok þa halsbugas. vm samu nat do vrban*us* hænna faþir braþo*m* dǿþa .i. sinne siæng ¶ æpte han dǿþan. com annar domare som hæt dius. han læt smiþa vaghn af iarn. ok fylla mȝ oleo quaþo ok tiæru. ok læt tænda bal vndi. ok bræ*n*na. tel vaghne*n* val. ok læt casta cristinam .i. miþian vælle*n*. ok læt fiura mæn rǿra vaghnen mȝ iarn stangom. ¶ þa louaþe cristina cristu*m* ok saghþe. iak þaca þik min guþ faþir. at þu lætar mik anna*n* tima vaga þino nŷfǿda mǿbarne ¶ Dius domare læt raca alt har af hænna hǿfþe. ok leþa hana nakna vm staþen. tel appolinis afguz mǿnstar at ofra. cristina giorþe knæfal *christo*. ok iamscŷt fiǿl appollo viþ iorþ. ok lǿstes .i. sma muld som malin vare ¶ Dius domare varþ annars hugha *viþ þolikt iartigne. ok varþ sva ræddar at han do *Sp. 2.

.i. samu stund. julianus fik vald ok dom æpte han døþan. ha*n* læt elda oghn som hetast. ok cristina*m* in casta. þær sang cristina guz lof mꝫ ænglo*m*. fæm dagha scaþaløs. ¶ julianus hørþe ok troþe troldom vara. ok læt in tel hænna siþa[n] slyktar var vngnen. tua øþlor ok tua slar. ok tua orma. þe slekto vm hænna føtar. ok slungo sik vm hænna spina. ok hals. hænne menløst. ok sualaþo hænna suet mꝫ þerra blæst ¶ julianus baþ en man som orma galdar kunne. inganga tel hænne ok prøua: huat ormane giorþo. ¶ þe bitu han tel døþ .i. samu stu*n*d. ¶ cristina gaf ormomen hemlof tel skogs ¶ julianus læt hænne skæra spina fran bryste. ok ran af þøm miolk for bloþ. þær næst læt iulianus hænna tu*n*go af skæra. ok þo miste hon eigh malet tel guz lof ¶ hon grep tu*n*gona (afskærdh.) *Bl. 53, recto. Sp. 1. *ok castaþe tel iulianu*m*. ok slo vt hans øgha. iulianus sænde tv scot .i. hænna hiarta. ok eet .i. hænna siþo. ok sva ændaþe cristina møþo ok martiriu*m*. hænna dagha*r* cu*m*bar s*ancti* iacobi apton.

LXXXII.

SAGAN OM S. MAURICIUS.

Kejsare-brefven.

Den Christna Legionens sjelf-uppoffring.

Dyoclecianus þær tel at han gate mera men ok ilt giort cristno folke giorþe maximianu*m* sin cu*m*pan kesara mʒ sik at ǫþa cristendom viþa vm væruldena þe sændo buþ vm allan hemen alle lanz hærra bundo sik vndi þerra lyþno ¶ Ensamet cristet folk saghþe ne gen afguþa dyrk ¶ kesarane læto scriua annat bref tel cristet folk vm þænna mato ¶ Huat hygar iþart harþa hiarta ok musa mæghin ¶ sculde al værulde*n* dela eet mal ok annan vægh vare rom ok annan vægh al værulden þa sculde aldar hembre*n* uiþ romara mæghin ok sculin .i. ensamne verþa vart vald ¶ þe læto suara mʒ gǫru raþe ok *vi lyþom *Sp. 2. gærna værulz raþe ok valde .i. allom þǫm malom eigh æru gen varom guþi ok hans buþi. vi viliom gærna hærscapet vt giua tel roma rikes værio þy at sua funno*m* vi buþit af guz væghna gǫrin kesara kesarlekan ræt ok guþi guþlecan ¶ vm þæn tima var en staþar aldar cristen stor ok starcar mʒ hun-

draþ portvarþom ǫsterst gen solenne nær paradis som callaþes thebe af þǫm staþ ok hans lande giorþos vt hærscap tel kesarans garþ siax þusand ok siax hu*n*draþ ok siaxtighi ok siax riddara ok suena þriuine mæn tel gærni*ng* þera forma*n* ok hærtoghe var mauricius ¶ Fǫrsta baner bar candidus annur bar innocencius (exuper*us* ok victor [ok] *con*stanci*us*) þe foro cristne heman ok fæsto sina cristno mȝ patriarca .i. ier*usa*lem ok mȝ marcellino paua .i. rom ¶ vm þæ*n* tima sænde dyoclecianus *[Bl. 53, verso. Sp. 1.] maximianu*m* .a. mot franz ok þyþiscland otallecom hær ok mȝ þǫm mauriciu*m* hærtogha ok hans kumpana ok værþscap. ¶ þa þe como iui italie bærgh þa bǫþ maximianus allom offra affguþu*m* ok sværia sik saman .a. mot allom rǫmscom rikes olyþnu*m* ok mæst .a. mot allom cristnom mannom ¶ Mauricius ok hans cu*m*pana vndistoþo almoghans buþ ok satto sin tiald atta milo vægh fran heþnom hær .a. vænasto ængh viþ rodonu*m* ælf ¶ Maximia*nus* sænde þem buþ at coma tel offor þe svarar sik ængom guþu*m* magha offra vtan ih*esu* *christo* ¶ Maximianus læt sik forsmaþan. ok saghþe min van heþar vaxe af þy at himna dyrk (økias) ok rǫmsca renliue forsmas ¶ hǫghmǫþoghe riddara sculu viþ kænnas at iak forma hæ*m*nas min ok minna guþa ¶ Maximianus sænde tel þerra rǫm-*[Sp. 2.]-sca mact ok bǫþ þǫm val at offra guþu*m* ælla giua huarn tiiunda man tel halshugs þæt var baþe faghart ok ǫmblekt (at se) þa guz riddara deldo huiliken mate fǫr martir varþa æn annar Mauricius hærtoghe stoþ vp ok talaþe tel værþscapet mik grǫter af glæþi at ia[k] se iþer sua fasta ok trǫsta .i. cristne tro at .i. vilin fǫr vndi suærþ ganga æn afguþum offra væl for-

maghom vi cu*m*pana .i. dagh taka va*r*t værþ ok seia var suærþ blǫþa .i. heþnom siþom æn mik eigh ata*r* droghe guz æpte dǿme som bǿþ petro draghit suæ[r]þ atar halda ok þor iak eigh nokrom amot han[s] buþi biuþa vtan louar iak þæs guþ at .i. ærin guþi lyþoghe ¶ þa gauos vt huar tiunde man vndi suærþ atar com annat buþ mʒ samu forlaghom sanctus mauricius suarar vi æru*m* kesarans mæn tel at væria rǿmsca rike ok ih*es*u *christo* *æru*m* ui scẏldughe sial oc lif som os bathe hauir gẏuit for hans tro uilium ui gerna dǿ Maximian*us* bǿþ ringia (sin her) um cring guz riddara oc leua engin guz riddara liua*n*dis ¶ þera dager cu*m*ber siu natu*m* for michialsmessu dagh

*Bl. 54, recto. Sp. 1.

LXXXIII.

OM SANCTA EUPHEMIA.

Andren. — Martyr-döden. — Lejonen.

Eufemia uæl bur[i]n iughfru fǫrsta manz dotter af rǫmsca rike þa hon sa cristet folk þola pino þa ǫpte hon tel domaran þu gǫr oræt vælborno folke þu sænde fǫr tel himirikes fatǫkt folk æn mik som rik ær ok af riko folke fǫd ¶ Mange cristne mæn som fǫr varo rædde hughnaþos af eufemia orþom ¶ domaren dictaþe ræþelekt hiul at bryta mʒ eufemiam þæt iarnhiulet sculde styras mʒ brast ok hiulet gik af laghi ok brǫt hiulmæstaran tel dǫþ ¶ þæs dǫþa frændar vredos ok tendo eld vndir hiulet : ok vildo brænna eufemiam þær hon stoþ ǫuærst .a. hiuleno hel ok hiulet bran ok guz ængel lǫste banden af eufemia fǫr æn eldren co*m* nær hænne ok satte hana hǫght vp .a. eet bærgh menlǫsa ¶ en man mælte tel domaran alla pino dǫua þe cristno

*Sp.2. *vtan iarnet læt hana halshuga ¶ þæn hana halshuga sculde varþ iamscẏt numin han hand vp lypte ¶ annar dirfþes tel at halshuga ok fiǫl iamscẏt stendǫþar niþar ¶ Eufemia æn som fǫr sa huru cristet folk pintis ok ǫpte tel domaran ok saghþe : sik oræt gǫras

at han sænde fǿr tel himirikis eigh hænne iamborit folk ¶ domaren bǿþ hana tel mǿrkehus leþa ok annan dagh obundna vt leþa for sin dom : hon ǿpte ok kærþe hænne sparþos band : ok boior mer æn andro cristno folke : domaren læt hana fast kusca mʒ pustom langa stuud ok com þær tel hænna sialuar : ok vilde sin vilia mʒ vald haua ¶ hon varþe sik mʒ dygh : guþ giorþe mannen vanfǿran sua at han ǿpte sik forgiort uara ¶ han sænde tel hænna sin stallara at lucka hana tel sins hærra vilia ok samvaru : ok han gat ængalund in tel hænna kumit : ok eigh lasen uplæst ok eigh dǿr brutit mʒ ygssom ok uarþ vm siþe galin : ok diæfla fuldar : sua at han slet : ok ref sik sialuan ok *monde varla liuandes þæþan cuma : *Bl. 54, verso. Sp. 1.
domaren sænde en annan : at halshuga mǿna ok þa han vilde tel huga þa vændes hans hughar sua at han castaþe suærþe ok bedes fǿrst naþe af hænne ok lop siþan tel domaran ok ǿpte sik fǿr villia dræpa sik siæluan æn hænne men gǿra som guz ængla gǿma ¶ domaren bǿþ sinom cancelario lata coma tel hænna stora mæn ok kiǿtgirugha ok mǿþa hænna licama ok lif af hænne ¶ Fǿrste som in com fik seia vænasto iungfrur vmcring hana sitia ok sunggo sǿtleca guz lof : ok varþ cristen viþ hænna prædican ¶ Domaren læt hana uphængia mʒ lukom længe ok atar in .i. mǿrkohus sættia siu dyghn vtan fǿþo ok dryk ¶ Siunda daghen var hon iam faghar ok fri som fǿrsta þa baþ domaren mala hana tel miǿl mælan tuægia quærn stena (ok valdus til store stena) ¶ iamscyt som hon com vndi quærnstenana vændos siælue stenane .i. sma muld ¶ domaren kændes sik .i. allom lutum vara wnnen ok *læt eufemiam incasta *Sp. 2.

þær (xx gry*m*masta le)on lagho sua at þǫn swlgho (xx hwan then) for þǫm com liuandes ¶ þe mǫtto mǫne bliþ ok scipaþo sik sua uæl at hon gat sitit .a. þǫm sua væl som .a. stolom domaren monde þa dǫ af harme tel en hans suen laghþe hænna siþo ginu*m* mꝫ suærþe sua ændaþe ho*n* sina mǫþo ok martiriu*m* ¶ (Domarin klæde swenin mꝫ syndal ok gul (R ringe)) leion mǫtto hanom som ha*n* gik stoltastar ok drogho ha*n* dǫþan tel scoghs ok ato ¶ hans frændar leto længe ok funno vm siþe slitin klæþe ok gulringen mꝫ fæm hans benom priscus domare bet ok slet sik sialuan mꝫ tannom ok do .i. gæld ¶ S*ancta* eufemia do mꝫ heþar .i. ca[l]cedonia ¶ alle þe vm cring boþo iuþa ok heþne: wrþo cristne ¶ Sanct*us* ambrosius uitnar ok visa al hænna martiria som hær scriuas ¶ hænna daghar cumbar fiughartan natom for michials mæsso

LXXXIV.

LXXXIV.

SAGAN OM DE HELIGE COSMAS OCH DAMIANUS.

Läkare-penningen. — Pilarne.

Af cosma

Cosmas ok damianus varo kiǫtleke brǫþar. þerra moþer hæt þeodoche cristen ok guþlek ¶ þe brǫþar varo goþe læchiara. allom siukom bǫto þe/ baþe folke ok fæ pæniga lǫst ¶ en fru *hon hæt paladia. bǫþ þǫm for bǫtar rica. Bl. 55, recto. Sp. 1.
gauor. þy at hon uar længe siuk. ok vanhopa wrþen at fa bǫtar ¶ siþan hon forgiorþe rikt fæþærne. for lækedom .a. heþna lækera. ok fik aldre þæs hældar bǫtar. fǫr æn þe brǫþar bǫto hænne. þe saghþo negen gauom. ok saghþo guþ haua giuit sik lækedoms list. okǫpta. ok vara skyldogha. vtan kǫp giua þæt

okȫpes var giuit. ¶ hon manaþe damiano*m* ensamen iuir guz namn. taca viþ eet litet present. ok eigh forsma guz nam*n* som hon manaþe han mȝ. ¶ þæt prese*nt* var eigh sua rikt. at han tok þæt for fikt. vtan han tok viþ for þæs ena sculd. at han vilde eigh forsma guz namn ok hænna goþuilia: sanctus cosmas fik þæt vita vm siþe. ok vænte sin broþor þæt haua giort for giri sculd. ok forbȫþ nokrom manne. iorþa damianu*m* dȫþan .i. graf mȝ sik dȫþom. ¶ Næsto nat teþes guþ cosme .i. symne ok saghþe hano*m*. ¶ damianus tok viþ guþleke gauo. eigh for giri vtan for guz nam*n*s heþar. ¶ lisias greue læt þȫm coma for sin dom. ok bȫþ þȫm offra guþum. *Sp. 2. *ok for olyþo tel guþa dyrk. læt ha*n* binda hændar ok fȫtar .a. þȫm. ok þænia pinleca þera sinur: ¶ þe forsmaþo hans pinor: ¶ þa læt lisias sæncia þȫm .i. quaf. guz ængel frælste þe*m* fra grunne. ok satte þȫm liuandes .a. land. ok leddos in for greuan. ¶ Greuen sighar tel þȫm. ok baþ þȫm kænna sik sin troldom. som iamuæl hauar crapt iuir hauet. ok vil iak iþro raþe fȫlghia. ¶ iamscyt como tue diæfla ok pustaþo greuan fast. lisias baþ hælgho martires biþia for sik tel þerra guþ. ¶ cosmas ok damianus baþo for hanom. ok varþ lisias þaghar fræ[l]s af diæfla qualu*m*. lisias saghþe tel þerra. saghen .i. huru vreþe guþa uaro. viþ at iak uilde mik vænda tel iþar. ok þȫm viþarsighia. ¶ fra þænna tima vil iak eigh iþar þola længar guþa vanheþar: ¶ lisias læt casta þȫm .a. baal. lughin giorþe þȫm ængte men. vtan (brænde) manga þem vm cring stoþo. þa læt *Bl. 55, verso. Sp. 1. lisias hængia þȫm *baþa iui en stulpa. ok þænnia þerra limi ok lif. guz ængel lȫste þȫm af bandom.

ok ledos liþughe in for greua*n*. lisias bǫþ binda þǫm ok sciuta þǫm tel dǫþ. ok tǫrua mȝ stenom. ¶ pila ok stena vændos .i. væþre. ok slogho guz ovini som vm cring stoþo. ok g[i]orþo guz martiribus ængte men. lisias [varþ] vreþar ok harms fuldar. ok læt þǫm ok mȝ þǫm þerra þre brǫþar halshugga. ¶ cristet folk mintes huru cosmas forbǫþ. at iorþa mȝ sik damianu*m*. ok iauaþo huat þe hældar sculdo gǫra. tel en vlualde com ok talaþe som man. ok bǫþ þǫm baþa iorþa .i. ena graf ok sua giorþes.

Järtecknet med det nya Benet.

From ær þerra kirkia som felix paue læt up byghia. faþer s*anct*i gregorii paua. ¶ j þerra kirkio þiænaþe en man gærna þǫm brǫþrom. en sot at af hanom annat laret. gǫrla vm ena nat. teþos hanom cosmas ok damianus .i. sẏmne. ok hafþo mȝ sik iarn ok smẏrilse. annar spurþe anna*n*. huar sculu*m* vi fa *annat lar. at giua þænna larlǫsa varom ven. annar *Sp. 2. suarar .i. dagh iorþaþes .i. s*anc*ti petri kirkio en blaman : taku*m* hans larben þæt ær færst. giuu*m* varo*m* larlǫsom manne. sua syntes þǫm siuka. at hans siukt ben som alt kiǫtet var af ætit. ok sinur scaros af. ok blamans ben impaþes i sama staþen. ok smorþes æpte saran værk. mȝ sǫtom smyrilsom ok linu*m*. ¶ Maþren vaknaþe. ok kæ*n*de sik haua baþen laren.

værklǫs. ok tok at iaua. huat ha*n* sanneleca var. þæn sami ællar eigh. ok varþ vis vm sic (x um siþe) ok flǫghþe ut af siangenne fæghin. ok teþe allom. huat bano*m* timde ¶ Mæn sændo. tel blama*n*zcens graf. ok funno liket larlǫst. ok siuca manzens larben .i. iorþenne mʒ þǫm dǫþa. þerra daghar cu*m*bar enom dagh for *sancti* michials dagh

---

Djefvulen och den räddade Hustrun.

En man þiænoghar *sancto* cosme ok damiano. sculde fiærran fara. han gaf sina husfru .i. guz gǫmo. ok þerra brǫþra. ok gaf hænne trygo tekn þæt hælgha cors. *husfrun var miok guþlek. ok diæwle*n* bar þæs awnd. ok bra sik .i. manz ha*m* som sændar uar .a. husbondans vægna. tel hænna. ok saghþe hænne huat ærande han vilde mʒ cors tekn. husfru*n* troþe tekneno væl. utan tok iæwgha af þy. at han næmde eigh cosmam ok damianu*m* hænna malsmæ*n* ok gǫmara. ¶ Diæwle*n* .i. manz hami bǫþ hænne. af husbondans væghna. mʒ trygo tekne. fara mʒ sik. ok mǫta bondanom. hon þorþe eigh ne sighia. gen tryggo tekne. vtan for mʒ hanom : han ledde hana hǫght vp .a. eet bærgh. ok vilde bana þær for vt sciuta for en clint. ¶ husfru*n* callaþe cosma*m* ok damianu*m*. sina gǫmara tel bialp. som hænna bonde scipaþe hænne malsmæn. ok saghþe sik þǫm trǫsta

*Bl. 56, recto. Sp. 1.

ok tro. ¶ þaghar teþos þe hænne baþe brǫþar. ok mange hælghe mæn mȝ þǫm. liuse som sol. ok frælsto hana. af diæwl(x s) valde. ¶ cosmas ok damianus sagh[þ]o tel hænna sik vara þǫm hon trǫste. ok hænna husbonde scipaþe hænne tel *gǫmo. þerra ben- *Sp. 2.
ligia .i. þyþisland. i. enom bẏ heter essend

LXXXV.

SAGAN OM SANKT ADRIANUS.

Natalias själs-styrka. — Handen. — Hafs-färden.

af adriano

Adrianus var ok pintar .i. dyocleciani daghum ¶ Maximianus diocleciani cu*m*pan com tel nicomediam ok læt þær cusca folk tel afguþa dẏrk ¶ þri mæn ok þrætighi fǫrþos for kunuge*n* staþleca cristne Maximianus saghþe tel þerra hauin .i. eigh hǫrt huliken dombar giuin ær iui cristet folk þe saghþo sik væl haua domen hǫrt ok vita ok han eigh virþa ¶ Maximianus læt þǫm huþstryca ok bryta þerra tændar mʒ stenom ok sætia þǫm smida .i. mǫrke hus ok bǫþ scriua huars þerra namn ok ansuar ¶ adrian*us* marscalk sa þǫm sua staþugha ok saghþe tel þerra huat lǫn vænten .i. iþar annars hems mæn .i. þulin manleca þæssa pino ¶ þe saghþo ænga tungo gita talt þe lǫn guþ giuar sinom ma*n*no*m* adrianus baþ scriua sit namn mʒ þerra namno*m*

ok sin ansvar *mæþ þem at adrianus var criste*n* *Bl. 56, verso. Sp. 1. Maximianus læt han smiþa (mꝫ jærnnom) ok .i. mørke hus mꝫ þøm sætia ¶ Adriani husfru spurþe sin bonda fangen ok slet af sik klæþe ok har for harme ok græt ok illa læt ok siþan hon hørþe at han var cristen wrþen þa uændes hænna gratar .i. glæþi þy at ho*n* var lønleca cristen ok hafþe læ*n*ge biþit guþ at han matte criste*n* varþa ¶ hon lop fæghin þit ha*n* la fa*n*gen ok kyste hans føtar ok mintes viþ hans boior ok saghþe ¶ Sæl æst þu adriane þy at þu eghnar þæt goz huarte lefþe þik faþir ælla moþer ok sæl ær iak som þik se cristen : þæt goz hauar þu nu fanget som þa førsta hialpar : þær ængen af androm fa lan ælla gauor. ok þa ængen løse annan af nøþ eigh faþer eigh moþer eigh dotter eigh ven sin ven eigh gozet hærran : forsma min hærra alt þæt ¶ viþ þik scal skelias þæssa *hems vini ok frændar *Sp. 2. ok varþnaþar (ok girnas the) rikedoma af hiarta ok hugh tel þet þu mat ævinneleca viþ vara ¶ adrian*us* callaþe hana sina systor ok baþ hana væl fara hem tel sit hus ok saghþe hana vilia tel calla þa hans pina sculde ændas ¶ Natalia giuar han .i. guz gømo ok andvarþa han hælgho martiribus ok trøsto hans hiarta mꝫ prædican ¶ Gen þøm dagh adrianus fik vita at þera time var nær þa fik han borghan for sik [af] (helgho martyres ok gaff stupo grewin gafwr) ok com hem tel sinna husfru natalia*m* ok uara hana viþ þerra tima en (henna thiænisto q*ui*nna) sa adrianu*m* coma ok lop in for natalia*m* ok varaþe hana ok saghþe sik se adrianu*m* coma løsan ok liþugha*n* hem ¶ Natalia varþ illa viþ ok rædes han vara fra gangen tronne ok venaþe sik ok saghþe :

*Bl. 57, recto. Sp. 1.

*Sp. 2.

aldre varþe mik þen gen værþa at min bonde skils viþ hælgha martires ok sloþ braþleca up ok lukte durum ok saghþe tel adrianum *þa han baþ sik in lata ¶ fiærren se han fran mik som guþi ær fran gangen ¶ aldre nalkes þæn mundar minom manne som guþ havar viþarsaght ¶ Saloghar man har nødde þik tel at þæt vptaca þu vilde eigh frambalda ¶ huat skilde þik viþ hælgho martires ¶ hui rymde þu før æn striþen bø[r]iaþes vart þu sar før æn bughin bændes ¶ Mik matte ok væl undra æn nokot wrþe guz offor af diæwls gifno bloþe ¶ awi mik salogha som viþ bansat bloþ ær sambunden eigh var iak þæs af guþi værþ at vara nokra stund guz ridda[ra] husfru ok martiris cona : scam glæþi var mik giuin ok lang blygh ¶ adrianus hørþe gærna al hænna orþ vndarsfuldar af vnge kono ok væne ok væl borne ok fiughurtan manaþom nygipte : ok varþ af hænna orþom æn hetare ok harþare tel martirium. ok baþ hana for sik vp lata ok saghþe sik eigh rym- *-dan ælla tronne forgangen vtan borghaþan hem tel hænna at calla hana tel þerra striþ at seia sina ændelykt : ok saghþe læt scyt vp ælla se þu mik aldre mer : þy at iak ma eigh længar duælia : ok þola hælgho martires som mik borghaþo mere pino for mina sculd æn iak cumbar eigh atar at næmdom tima ¶ þa først trygdes natalia viþ at han var staþughar .i. tronne ok læt vp for hanom ok fiøl. fæghin. a knæ ok lovaþe guþ ok gingo sua baþen tel mørkohuset ¶ Na[ta]lia þiænte þær siu dagha hælghom martiribus þuo þerra sar ok strøk mz selke ¶ siþan com kesarans buþ at martires sculdo tel doms føras ok baros .o. føre .a. barom sva uaro þe

forbarþe ok pinte ¶ adrianus (gik) æpte þǫm bak bu*n*den ok bedes ba*n* fǫrst fra*m* for dome*n* ensamen Natalia saghþe tel hans min hærra *gifs eigh viþ *Bl. 57, verso. pinor som litla stu*n*d liþas ok sænde guþ þik ængla Sp. 1. glæþi som aldre fa ænda ¶ adrianus hængdes fǫrst ok þandes alle hans limi sundar ok varþ þær næst huþstrukin ¶ Natalia lop atar tel hælgho martires ok saghþe sin hærra byria striþena ¶ Maximianus manaþe eigh illa tala vm ha*n*s guþa ¶ adrianus suarar mæþan iak þol pinor for þa sak at iak tala illa tel þinna falso guþa : þa var þæs vis þu varþar vær pinaþar som illa tala um min sannan guþ ¶ Maximianus saghþe þolikt orþ haua þik cristne falsara kænt ¶ adrianus suarar þe þu callar falsara. æru æuinneleks lifs prædicara ¶ Natalia lop fæghin tel martires. ok saghþe þǫm sins hærra andsuar ¶ Maximianus læt fiura starka mæn sua han huþstryca at inælue mate synas Natalia gik mællan ha*n*s ok an-*-dra *Sp. 2. martires ok saghþe þǫm hans (andȝswar) ok þolomoþo ¶ Maxi*mi*anus læt adrianu*m* atar smida*n* .i. mǫrkohus ¶ adrianus var vngar ok manna vænastar : tuem arom minna æn þrætighi ara gamal ¶ Natalia sa sin kæra hærra viþǫpnan ligia allan sundar slitnan ok laghþe sin arm vndir hans nacca ok saghþe sæl æstþu min hærra værþoghor wrþen hælghra manna tal ok værþscaps : sæl æstþu mit liuua lius som þol mǫþo for þǫm som dǫþ þolde for þina sculd : far nu hel ok sæl sǫte hærra at seia (xx han) sælan innan glæþi ok æro ¶ Maximianus spurþe at frur gingo at vitia mǫrkohuset ok þiænto þǫm ok forbǫþ þǫm in læta ¶ Natalia tǫrkænde sik mȝ carmanna klæþom ok læt skæra sik har som carmanne

ok (gik swa) dagbleca mællan mǫ̇rkohusa ob þiænte som fǫ̇r mæþ þuat ok fǫ̇þo ¶ Maximianus spurþe at *Bl. 58, recto. Sp. 1. flere frur gingo sua ok *læt nu scynda martires (til) martiri*um* ok læt bæra fram eet stort stæþ ok bǫ̇þ bryta aldra þera larben mꝫ slægi*om* sundar .i. sma styke ¶ Natalia fik vita ok vitiaþe þaghar sin hærra ok manaþe han .a. guz væghna þola manleca ænda .a. sina nǫ̇þ litla stu*n*d ok haua for ǫ̇ghom ængla glæþi ¶ Natalia gik daghþingande mællan sin hærra ok andra martires ok stǫ̇rkte þǫ̇m alla ok gik ĭam væl tel stupogreua*n* ok baþ þǫ̇m ængom fǫ̇r ben sundarbryta æn sino*m* bonda ¶ þæþan gik hon ok tel sin hæ*r*ra ok baþ han biþia sin guþ gǫ̇ma hana þæssa hems osmittaþa ok calla hana scyt æpte sik af þænna heme ¶ Adrianus leddes fǫ̇rst tel benbrut þa benen brutus þa baþ æn natalia biuþa sina ha*n*d vndi afhug · sua giorþe adrianus som hon baþ ¶ ok hon grep handena ok gǫ̇mde for hælghodoma .i. sina scǫ̇te: þær næst laghþo alle martires sik siælue fram .a. stæþ vndi slægor ok gauo benbrutne andan .i. guz hændar: Maximianus bǫ̇þ brænna þera ben .a. *Sp. 2. bale þa vilde natalia casta sik *sialua .a. balet mꝫ benomen ¶ sua mẏkit rægn com þa af himnom at þæt slǫ̇kte balet ok gǫ̇mdo hælghodoma obrænda ok natalia gǫ̇mde sins bonda hand mꝫ heþar skrinlaghþa iui sinna siang hofþa gærþ ¶ en hærtoghe sænde buþscap tel nataliam ok bedes hana tel husfru ¶ Natalia suarar sǫ̇meleca sændebuþu*m* : ok saghþe sik heþar buþin at varþa hærtogha ok marscalks husfru ok beddes þo þrigia dagha frest tel ansuara ¶ Natalia fiǫ̇l .a. knæ for guþ ok baþ ha*n* calla sik scẏt osmittaþa af þænna heme ¶ en hælaghar martir af

þǫm hon þiænaþe faghar ok fryghþafuldar teþes hænne ok bǫþ hæ*n*ne scynda sik þæþan þit þerra ben (* o)bræend lagho scrinlaghþ annan vægh ens hafs sund ¶ Natalia leghþe lǫnleca scip ok for fran lande mæþ mẏclo cristno folke ¶ hærtoghen spurþe at hon rymde ok sænde æpte hænne mykin sciphær ¶ guþ vænde væþren sua mꝫ iartignom sua at þǫm vrak atar *ok hon sighalde goþan bǫr fram ¶ vm *Bl. 58, verso. miþia nat syntes annat scip mǫta ok uaro diæfla .i. Sp. 1. scipino .i. manna hami diæfla spurþo natalie fǫlghe huaþan þe foro ælla huart þe uildo þe sagþo sik haua sighalt af nicomedia ok vilia tel constantinopolim : diæfla saghþo þǫm fals haua stæmt ok visto þǫm væghen þvart af rætto þy at þe vildo þǫm drænkia tel grunda ¶ Sanctus adrianus com þǫm tel hialpa ok mǫte þǫm .i. andro scipi ok saghþe sit namn ok haþ þǫm eigh fǫlghia diæfla villo vtan stæmna hældar æpte sino stẏre ¶ Natalia kændes viþ sin kæra hærra ok sighalde fæghin æpte liuwom leþsaghara ok com tel co*n*stantinopolim .i. fǫrsto daghnigh Natalia laghþe sins bonda hand nær androm hans benom ok somnaþe þær .a. guþlecom bǫnom ¶ Sanctus adrianus teþes hænne .i. sǫmne ok bǫþ hænne þær ligia ok soua langan symn tel doma dagh .i. guz friþi ¶ Natalia vak- *-naþe ok saghþe drǫmen *Sp. 2. allom næruarandom ok gaf .i. samu stund sin anda .i. guz hændar : cristet folk iorþaþe mꝫ heþar natali*am* næst adriano hænna husbonda : hans daghar cumbar anna*n* dagh æpte varra fru dagh þrem viku*m* for mikialsmæsso

LXXXVI.

SAGAN
OM DE HELIGE
GORGONIUS OCH DOROTHEUS.

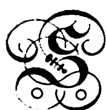
Gorgonius ok dorotheus førsto riddara .i. dyocleciani dagh*um* .i. hans garþe føde .i. nicomedia. viþarsaghþo opinbarleca mandom viþ dyoclecian*um* ok saghþo sik æengom manne vilia þiæna mer vta*n* ensamno*m* ih*esu* *christo* ¶ Dyoclecianus gafs dighart viþ þerra orþ ok syrghþe sin scaþa at mista bæsto mæ*n* ok upføda .i. kesarans garþe ok lukcaþe þøm først bliþom orþom ¶ Siþan han sa þøm fasta .i. tronne þa læt han þøm først uphængia mꝫ armom ok þænia mꝫ bandom lim fran limi ok þær næst huþstryca mꝫ iarn gislom ok siþan kæmba þøm alt kiøt fran benom ok vækia sara værken mꝫ salt ok ætikio : ok siþan læt ha*n* þøm *stekia .a. rist : þe lagho þær værkløse som .a. bløte siang ¶ Røkren uar þøm søtar som lilio blomstar dyoclecianus dømde guz riddara tel galgha ok bøþ casta þerra ben for hunda ¶ cristet folk hænte þerra ben saman o spiællaþ ok iorþaþo þøm mꝫ heþar þerra daghar cumbar ok .a. sama dagh som s*ancti* adriani dagha*r*

*Bl. 59, recto. Sp. 1.

LXXXVII.

SAGAN OM DE HELIGE VITUS OCH MODESTUS.

Ängla-besöket. — Den besatte botas. — Räddningen.

anctus vitus æþla tolf ara barn barþes opt af heþnom ¶ faþer (thy) at han forsmaþe afguþa dyrk. valerianus dyocleciani foghate iuir cicilie land læt gripa sma suenen ok bæria mz stangom ¶ hans armbar som bæria sculde varþ ofør ok foghatans þæt bøþ sua at han venaþe sik ok øpte sik haua mist sina høghro hand: ¶ vitus baþ han calla sina guþa tel bota valerianus spurþe vitum æn han trøste sik bøta hanom: vitus gaf hanom bøtar mz .a. callan ihesu *christi* namns valerianus baþ hans faþur røkta smasuenen tel guþa dyrk ¶ vm ena nat kænde faþeren søtasta luct vt *ganga af barnsens hærbærghe *Sp. 2.
þær uitus la ensamen .i. siæng ok stoþ up for vn-dars sculd ok sa ginum uindøgha huset alt liust ok

siu ængla standa cringh vm smasuenen : ok ǫpte guþa uara cumna hem tel sin ok .i. samu stund varþ han blindar : aldar staþren vaknaþe viþ hans op. ok como tel ha*n*s iam væl valerianus foghate : ok spurþe huat hanom var ¶ han saghþe sik haua set okunnogha guþa .i. sino huse skinande som sol ok sik wrþen blindan viþ ofskært skin þe ræþo hanom offra ioui tel bota e*n* þiur mʒ gulhornom ok han sua giorþe sik gagnlǫst ¶ faþer baþ vitu*m* sik bǫta : vitus gaf faþur bǫtar mʒ bǫnom : eigh var ha*n* þy bætre ok *christ*o þæs tronare vtan ætlaþe dræpa vitu*m* (sin) son ¶ goþar guz ængel teþes modesto viti tykto-mæstara. ok baþ han rẏma mʒ smasuenenom hafleþes tel anat land han giorþe som hanom var buþit ¶ vitus giorþe mangh iartigne *.a. þy lande som þe tel como ¶ vm þæn (tima) la dyocleciani son .i. gæld ¶ diævulen ǫpte aldre rẏma sit hærbærghe ok suenen liþughan lata fǫr æn vitus lucanus come ¶ vitus letes ok hittes ok bǫtte suenenom mʒ acallan nams ihe*su* *christ*i ¶ dyoclecianus baþ han offra guþu*m* æn han vilde eigh dǫ illom dǫþa ok leddes olyþo-ghar tel mǫrke hus mʒ sino*m* mæstara ¶ J samu stund brusto boior ok mǫrcohus lystes som middax sol ¶ dyoclecianus læt casta vitu*m* .i. brænnande bal ok eldren giorþe vito engte men ¶ siþan læt han casta vitum for wreþ leion ok vorþo iamscyt bliþ for cors tekn þa bǫþ dyoclecianus hængia vitu*m* ok modestu*m* ok crescenciam viti fostar moþor som aldre skeldes uiþ sin folstar son ¶ j samu stund com þordǫn (ok iordẏn) sua ræþelecar at mẏkit folk do ok af guþa mǫnstar brusto ok dyoclecianus rẏmde ræddar ok ¶ venaþe sik wnne*n* af enom suene ¶

*Bl. 59, verso. Sp. 1.

Guz ængel lǫste martires ok ſǫr- *-þe þǫm þæþan : *Sp. 2. tel þe ſunno sik ena floþ : þær huillo þe sik .a. guþlecom bǫnom ok gauo sina siala .i. guz gǫmo : en ǫrn varþe þera lik ospiællaþ tel en ærlek fru florencia ſa*n* þǫm (som) sanctus uitus uiste hænne þerra daghar cumbar tuem daghu*m* for botolfs mæsso

LXXXVIII.

SAGAN OM DE HELIGE PRIMUS OCH FELICIANUS.

Ståndaktighet i döden. — Djuren.

Primus ok felicianus uaro kiǫtleke brǫþar afguþa biscopa ok præste rǫghþo þǫm for dyocleciano ok saghþo sik ængen ansuar af guþum fa vtan p*ri*mus ok felicianus ofraþo þǫm dyoclecianus læt gripa þǫm ok .i. mǫrco hus casta tel guz ængel þǫm þæþan lǫste ¶ siþan skilde han þǫm at ok tok at luka felicianu*m* tel afguþa dýrk ¶ felicianus saghþe sik attatighi ara gamblan at aldre ok þrætighi ara at cristendom ok omǫghelekt vara at vændas fran sannind mȝ lukkan som barn dyoclecianus læt naghla hans hændar ok fǫtar ginu*m* mȝ (iærn)naghlo*m* ok bǫþ lata standa han sua matlǫsa*n* *¶ Siþan talaþe dyoclecianus tel primum : nu hauar þin broþer takit uiþ

*Bl. 60, recto. Sp. 1.

uiþ kesarleco buþi ¶ primus suaraþe nu liughar diæwls vngen. þo var þæt sant at han lydde himna kesara buþi ¶ Dyoclecianus læt leþa p*rimum* tel felicianu*m* ok læt giua drikka primo vællande blȳ han drak blyt sik møþoløst som calt kældovatn ¶ Dyoclecianus læt casta þøm baþa brøþar for tu grym leiom som þaghar wrþo bliþ ok spak som lamb ok samulu*n*d wrþo tue biorna ¶ tolf hundraþ mæn stoþo nær ok sagho þæsse iartigne þær af wrþo fæm hundraþ cristne ¶ halshugde ændaþe þe sit martiriu*m* þerra daghar cumbar fæ*m*tan daghu*m* for miþsumars apton

LXXXIX.

SAGAN OM SANKT THEODORUS.

Christus besöker Martyren.

Himla-rösten.

Sanctus theodorus var gripin ok kuscaþar tel afguþa dẏrk : innan stuntan tima tende han eld vndi martis mǫnst*ar* ok brænde al afguþa dẏrk .i. asko ¶ Siþan var theodorus gripin ok *.i. mǫrcobus sattar ok dǫmdar tel svylt ¶ Siælvar ih*esus* *christus* teþes theodoro ok trǫste han ok saghþe trǫst þik væl min man theodore þy at iak ær mꝫ þik himna hærscap .i. scinanda klæþom fylte huset luktom durum ok lysto ok sungo sǫtleca guz lof mꝫ hanom : varþ mæn sagho ok rymdo rædde ¶ annan dagh leddes theodorus ok for domen ok gafs hanom val guþum offra ælla dǫþ þola ¶ theodorus svarar smiþen mit kiǫt ok steken : aldr[e] viþarsighar iak ih*esum* *christum* mæþan min ande gangar ginu*m* mina næsa ¶ domaren læt han up hængia mꝫ armom ok raka ha*ns* huld mꝫ iarn cambom alt intel rifia ok siþan .a. baal casta þær gaf theodorus sin anda .i.

*Sp. 2.

guz hændar ok la hans lik obrænt .a. brandom. sǫ-
taste rǫkar gik af hans like ok ypnaþe himinen sua
at alle sagho þe um cring stoþo ok hǫrþo rǫst af
himnom *væl cumin kære theodore gak in .i. guz *Bl. 60, verso.
glæþi hans daghar cumbar tuem daghum for *sancti* Sp. 1.
([illegible] martini) dagh

XC

SAGAN OM S. QUINTINUS.

Korsfästelsen. — Likets underbara upptäckande.

Af *sancto* quintino

Sanctus quintinus var ok vm þæn tima fǫrst barþar mȝ stangom sua at mæn mǫdos: ok siþan allom limu*m* þandar ok bunden sua at hans aþro brusto up ok þær næst suþin .i. uællande oleo ok tiæru ok istre saman blandat han la .i. vællenom ok lo at domaranom þa læt domaren stuppa ha*ns* strupa fullan mȝ lim sinap ok ætikio ¶ siþan læt han næghla hans fǫtar ginu*m* mȝ tuem iarnspicom ok mȝ tuem hans huwþ ok þær næst hals huga ¶ sancti quintini lik la fæm ar ok fæmtighi .i. sio tel guz ængel viste þæt enne blinde fru: ok baþ hana þit fara ok liket vp taka ok mȝ heþar iorþa ¶ hon for þit ok mykit folk mȝ hænne: þa þe baþo sina bǫne .a. strandenne flǫt hælakt lik vp fran gru*n*-
*Sp. 2. *-nom ok fik frun som blind var baþe sændar seia himins lius ok lik upflutit ospiællat hans daghar cu*m*bar alla hælghona apton

XCI.

SANCTA KATERINA-SAGAN.

Huru Maxentius blef Kejsare.

Romara satto dyoclecianum ok maximianum fran valdom baþa ok giorþo þǫm slætta bǫndar : ok toko sik þre kesara valerium constantinum ok licinium ok varo vældoghe tu ar ¶ constant[i]nus van vndi rom britaniam mʒ sværþ ok tok sik tel husfru kunugs dottor af britania helenam ¶ Maxencius drap þem alla þre ok vilde varþa kesare ok varþ aldregh : þo scref han sik kesara ok ræþ for mangom romara landom mʒ vald vtan þerra vilia tel vnge *con*stantinus vp vaxte

Katerina och Maxentius. — De 50 Wise. Drottningen. — Omvändelserna.

af *sancta* katerina

Maxencius com tel alexa[n]driam egipto lanz huuþ staþ ok bǫþ allo rikeno saman coma at offra guþu*m*.

ok dræpa cristet folk ¶ costus egipti kunugar var snima døþar katerina hans enga

[*Här slutar Codex Buræanus, tyvärr för alltid! Fortsättningen är ifrån Codex Bildstenianus.*]

*Cod. Bildst. Bl. 103. verso. quere de sancta katerina in secundo libro *Bl.104, recto.

*barn war ha*ns* arwe/ vænasta ([xx] jo*m*fru) ok wisast j allom boklisto*m*/ adartan ara gamul ¶ Hon hørde thcr hon saat j sino palacio/ huru nøt bæliadho/ ok faar brekto ok afgudha p*re*ste tuthu som wlua for sino*m* gudhu*m*/ ok offradhe them alskona fææ ¶ Katerina gat ey længer tholt gudȝ wanheder ok diæfla dyrkan/ vta*n* *gik diærflika fram/ aff sino palac*i*o for k*esaran*/ ok taladhe ([R] til ha*n*s oc sagdhe sua/) thik børdhe (væl) til/ faghir fæghnan ([R] oc ødhmiuk helsan) en thu wilde kænnas widh thin skapara/ ok ey dyrka diæfla ¶ Hwi kallar thu swa mykit folk saman/ til ([xx] gudȝ va*n*hedher at) offra diefl*u*m thȝ gudh skapadhe folke til fødho/ thykke thik thȝta mønster (swa) faghirt vara/ ellir belætin af gulle gutin/ them hafua ma*n*na hænder giort/ oc (thy) ær thȝ oskælikt at mæn offra ma*n*na handa g*er*ni*n*g. ¶ Lypt op øghonin gen hi*m*nu*m* ok prøfua ([xx] solina) gangh ok stiærnur/ dagh ok naat/ fra wæruldi*n*na vphofu(ꭗi [xx] e) fra østir til vestir/ fra vest*ir* til østir/ ok spør/ en thu west ey/ hwar them styrir ma*n*nu*m* til gaghna. ¶ Hwar regn gifuir iordinne til afuæxt ¶ Hwar gul ok gørsama. ok alscona malm lat*ir* vaxa J iordhi*n*ne/ han ær dyrk wærdh*er*/ ok ængin annar som thik gaf siæl J modh*er* lifue ok naturlik skæl/ en thu wilt them fylghia. offra (thy) hanu*m* lofs offer. ¶ Hans ær æran ensami*ns*/ som alla æro gifuir ok wænt at*ir* af diæfla willo. ¶ Maxenc*ius* wardh vndhers fuld*er*/ af

henna fæghrindh ok wittr*om* ordhu*m*/ oc læt hona ledha m*ʒ* bedher til sith palaciu*m*/ til offrat war ¶ Sidhan kom maxencius hem fra offre/ ok taladhe til kat*er*ina*m*: ¶ Wi hørdu*m* thin ordh ok tina sniello thungo/ ok gatu*m* ey alt wæl forstandit/ otamad(h)e for gudhana ([R] dyrk oc) ([xx] offer)/ ok gatu*m* ey tha atgømt eller swarath. ¶ Nw ær thik swa mykit swarat ok sakt/ at thu wardher endelika pino thola/ ellir gudhu*m* offra ¶ Kat*er*ina swarade thy ær konu*n*ger/ at han skal allo styra jæmuæl sinne wredhe/ ok ey wreden konu*n*genu*m*/ swa skref en wiis philosophus ¶ Thæn ma manga wæl styra/ som sik styre siælfuan wæl først ¶ Talin til min m*ʒ* skælum/ ok ey m*ʒ* wredhe ¶ Maxencius forstodh at møn war mykit wiis ([xx] j boklighe konst/ ok wt sænde) bref jwi alt egypto rike/ epte bæʒst*om* mæstar*om*/ ok komo (til hans) fæmtighi (the) bæʒsto mæstara ok mærasto j all*om* ([xx] bokligha konst*um* s*om* waro j th*om* lando*m*) ¶ The forstodho hwi the waro kalladhe/ ok taladho smæleka til kesarans (oc sagdho) huru høght ær kesara*n*s radh/ at kalla saman swa manga visa mæstara. aff ([xx] frømadha lando*m*) at disputera m*ʒ* eno møbarne ¶ Maxe*n*cius sagdhe (ꝭsik) ærlekare ([R] vara) venda henna hugh m*ʒ* skælum/ en m*ʒ* pino*m*/ swa myklo hælder/ at hon thrøste sik meir. a boka list ¶ Jhe*sus* (*christus*) siælfuir witiadhe sinna mø/ oc trøste hona til stridh/ m*ʒ* fæmtighi mæstaro*m*/ ok jættadhe hænne at the skuldo alle warda *cri*stne. ¶ Annan dagh byriadhis thera striidh/ ([xx] tha sagdhe) kat*er*ina skal iak m*ʒ* tholikom mæstar*om* sigher stridha/ tha skulde iak min løn vitha/ epte ([xx] wu*n*nan sigher)/ vtan iak ([xx] wænt*ir* mic bæt*ra*

*Bl.104, verso.

løn aff ihesu *christo* / oc thy *gifuer jac mic mȝ hans eghnom ærandom / i hans anduardhan) (R han ær min *gud* oc min herra / han ær sander wisdomber oc æwinnelik sælighet / allom thom som a han tro / han ær thæn sami som lifsins wægh hauir bewiist / mȝ sinom hælgha budhordhum Oc alle the som hans budhordh halda / sculu fa æwinnelikit liff til løna / han ær thæn sami / sik forbarmádhe ouir mankønit som swikit var oc fortappat aff diæfwlsins kloke fund / han tok mandom oc føddis aff renasta jumfru vtan synd / j sannom manȝlicom licama / han bewiiste sik vara badhe *gud*/ [oc man /] *gud* j thy / at han giordhe stoor jærtekne oc vnderligha gerninga / givande dødhum liff / blindom syn / dumbom maal / haltom gang oc rensadhe spitælska / oc giordhe andra otalica vnderlica gerninga æ huat han vilde / han beviiste sic vara man j thy / at han omgik synlikin mȝ mannom her j werdlene / oc lot sik pina oc dræpa j. mandomenom / for mankønsins helso / stodh vp aff dødh oc for vp til himbla / han ær min sigher oc min krona / han ær min viisdomber / oc mȝ hans mact oc dygdh / trøster jac forvinna / alt thȝ mote mik bærs) ¶ (xx Mæstarene swaradho omø)ghelikt wara / gudh mogha wardha likamlikan ellir dødh thola ¶ Katerina (xx sagdhe) / som sant war / at the mundo litit (xx akta cristna manna) boka skiel ok ænkte wyrda hwat prophetana spadho. ¶ (xx Oc thy bant hon them oc forvan /) mȝ hedhnom bokum / platonis ok sibille. ¶ Plato skref ok mȝ skælum (be)wiste / at wæruldin skulde wm kringganga. / ok minste cirkil jwi høghsto circla. ¶ Thȝ war (tha) alder gudhdombrin / widare en wæruldin / la j (xx jumfrune) lifue / ok thees (nu) daghlika. litin

vndi brøȝ liknilse. ¶ Sibilla spadhe at gudh skulde skøt koma ok ([xx] pino oc) dødh thola ([R] vilin j ække tro thȝ j hørin mȝ øromen/ oc seen j ierteknom opinbarligha mȝ øghomen/. tha maghin j tro diæflomen/ som vidher kænnas han vara thera *gud* mot allom sinom vilia/ vilin j ey thom tro/ tha moghin j tro idhrom eghnom mæstarom/ som bæra thæs vitne j sinom bokom/ at ihesus *christus* ær sandir gudȝ son/) ¶ ([1x] Mæstarene) slaghne mȝ siælfsins swerde/ gafuo sik for hænna skælum/ ok sannadhis tha thȝ som paulus sigher/ at gudh sighra mæsta crapt mȝ minsto mæghine (ther) til at enkte køt (scal) trøsta a sik ¶ Maxencius bødh alla mestara brænna a bale. ¶ Katerina trøste them til tholemodh/ ok sagdhe them for fult wara. at døpas j siælfsins blodhe. ¶ The brunno swa .j. gudhlike tro/ at enkte mein fingo thera likama. ¶ Maxencius taladhe til katerinam thu ær wæl borit barn/ lydh mino radhe/ tha skalt thu vara nær kesarinno thit belate skal ginstan aff gul scrifuas/ ok sætia wndi skiul a midio gatu ok alle the a knæ falla. som fram ganga. ¶ Katerina sware thȝ ware mik hedher at fugla lagdho sin sør ifui mino hofdhe. ¶ Jhesus han ær min fæste man/ han ær min æra/ han ær min ælskoghe/ widh han skill mik hwarte blid([xx] laat)/ ellir bani ¶ Maxencius læt hudhstryka katerinam ok i myrkahws sættia ok (var) tolf dagha/ swa at høn fik (af them) hwarte math ellir dryk ¶ (vtan) gudȝ ænghil j dwo like/ førdhe henne daghlika fødho. J them daghum foor maxencius/ fierren til lanȝ endha/ for æranda skuld. ¶ Hans drøtning fik wita huru katerina predikade/ som hudhstrukin war/ oc witiade henna/ ok mȝ henne

porphirius marskalk/ the (sagho) skina*n*de lius j myrkiohuse/ oc gudȝ ængla wæla wm hænna saar ok lækia/ ok fiollo widh jordh for gudhlike ræȝl. ¶ Ka*ter*ina *pre*dicadhe them c*ri*stna thro til midbonath war/ ok wardo cristne/ ok mȝ them thu hundrat riddara/ kat*er*ina satte krono a drotni*n*gi*n*na howdh/ ok spadhe. at hon skulde j*n*nan faa dagha m*ar*tir wardha ¶ Jh*esus* siælfuir vithiade hona mȝ ængla skara ok badh sina dott*er* kænnas widh sin skapara/ ok sagdhe sik wara th*en* hon p*re*dikadhe/ ok hon tholde pino fore/ ok badh hona ey rædhas vndi sinom skiolde ¶ Maxenci*us* kom at*ir* gielda fuldir/ at hon war ey sultin (døth*at*) ok bødh hænne wal/ afgudha dyrkan ok wærulȝ hedher/ eller pinor thola *Bl.105, recto. ¶ Kat*er*i-*-na sagdhe sik g*er*na offra sith blodh ih*es*u *christ*o/ som hona løste mȝ sino blodhe ¶ Maxencius bødh gøra fiughur hiwl/ ok sæthia them all wm kring mȝ iærnspikom/ ok skipa at thu hiwlin/ gingo moth androm thwem/ ok bødh kat*er*ina*m* sætia øwærst mellan hiwlin/ (ˣˣ tha) the fastat wm kringh gingo/ ok swa slita swndher henna likama ¶ (ᴿ s*anct*a kat*e*r*ina* badh sik *gud* til hielp/ oc æmskøt ko*m*) Gudhȝ ængbil (oc) brøth swndher hiwlin som kat*er*ina badh/ ok slo til dødh fiughur thusandh hedhna mæ*n* ¶ Drotni*n*gin som før war c*ri*stin lønlika/ hughnadhis widh gudhȝ iærtigne/ ok awite konu*n*gin for grimileka (giort vidh) menløst folk/ oc sagdhe sik siælfua c*ri*stna wara ¶ Maxencius bødh af harme/ skæra henna spena af bryste/ ok sidhan halshugga ¶ Ka*ter*ina trøste hona mȝ faghre fortalan/ ok badh hona gladhlika skipta thessa hems æro/ j æwinnelikt himerike ¶ Porphirius jordadhe henna lik/ ok spurdis

thagar ok røgdhis / ok dømdis til halshugh / mʒ thwem hundhradh riddarom som mʒ hanu*m* wrdo c*ri*stne ¶ Sidhan læt maxenci*us* kalla kat*er*ina*m* / ok bødh hænne / gudhu*m* offra ok wardha førʒsto fru / epte drotni*n*gena dødha / eller miʒsta lifuit ¶ Kate*r*ina walde dødhin ok dømdis at halshuggas / tha badh kat*er*ina sina bøn til gudh ok sagdhe / ge*r*na gaar iak for thina skuld wndi swærdh jhe*s*u gudʒ son thak widh mi*n*ne siæl / ok gif thina miskundh allom them / a mith nampn mi*n*nas (Y mʒ akallan) Røst kom af hi*m*nu*m* ok sagdhe / swa at alle hørdho / kom j gudʒ glædhi guʒ fæste mø Hwar wardher burghin som thik hedhrar ¶ Sidhan rækte hon fram halsin orædh / ok ran miølk for blodh af hænna lifue ¶ Engla af hi*m*no*m* gripu likit halshuggit / ok førdho tiughu dagxledir (Ya xx j) litle stundh / til synai bergh / ok iordado hona ther mʒ hedher :

Sancta Katerinas Finger.

EN godher man thiænogher *sancte* kat*er*ine foor fra rom han war mu*n*kir til synai bergh ok thiænte ther fæmtighi aar j hæn*n*a kirkio. ok hafdhe astu*n*dan a[t] faa nokot aff henna hælghodomu*m* før æn han kem fore ¶ S*ancta* kat*er*ina tedhis hanu*m* j sømpne ok fik hanu*m* sin finger ¶ Mʒ hanu*m* for han fæghin til landa ok giordhis mangh jertigne hwart han kom ¶ Henna daghir komber siex daghu*m* for *sancti* andree dagher :

XCII.

SANCTA MARGARETA-SAGAN.

Den fagra Herdinnan. — Draken. — Pinorna.

Quere de sancta Margarita in secundo libro

SAncta marghareta var dott*ir* theodocij hedins mans som war wældogher p*at*riarcha afgudha dyrk Fadir war henne wredher thy at hon war *cri*stin wrdhin ¶ Margareta flyde fra fadher wredhu*m* til sinna fost*er* modher xv milor vægh fra anthiochia som hænna fadher bodhe ¶ Heldir wilde hon thiæna fatøk gudhi j fost*er*moder hwse ok gøma hæ*n*na faar *mȝ (andru*m*) *cri*stnom møiom en offra dieflum j fadhers rikedomu*m* ¶ Olibrius grewe kom fram ridande at wæghen*om* ok fik sea hwar m*a*rghareta gik mȝ fost*er*modher faru*m* q*ui*nna wænast ok faghirt møbarn ok bødh sina swena thaka hona hanu*m* til husfru en hon fræls ware ellir til frillo en hon ofræls war*e* ¶ Swena komo ok sagdho marghareta greua*n*s ordh ¶ Marghareta græt før gudhi ok sagdhe. Jhe*s*u guȝ sen war mik nadogher ok thrøst

*Bl. 105, verso.

mit hiærta til anȝswara. sænt mik thin ænghil at læggia mic ordh i thu*n*go Jak ær nw stadh som faar for wluo*m* ok fiskir a næti ¶ Marghareta kom for greua*n* ¶ Greuin spurdhe henna napn ok edhle ¶ Hon sagdhe sik heta margharet*am* ens hedhins h*er*ra dott*ir* oc sik siælfua c*ri*stna wara. Olibrius sagdhe til hænna thu ma wæl margarete nampn bæra. thy at swa ær thu wæn jfuir alla q*ui*nnor som m*a*rgarita iwi alla stena. thik some ok wæl at thu æst wtkomin. aff frælso folke æn ey thykke mik que*m*likt wara at swa wæn mø ok wælborit barn thror a corsfæsta*n* gudh ¶ Margareta sware hwada*n* west thu at *christus* war korsfæst*er* ¶ Greuin sagdhe sik thȝ hafua læsit j c*ri*stno*m*. bokom ¶ Margareta sware mæda*n* thȝ sc*ri*uas badho aff ha*n*s pino*m* ok ierteghnu*m* ok gudhleko valde hwi forsmar thu hans pinor ¶ Hans dødher ær hedir wærdogh*er* som han løste mȝ alt mankønit ok lifuir æwi*n*nelika alȝweldogh*er* konu*n*g*er*. ¶ Greuen vaxte wredher ok gry*m*b*er* aff hænna ordom ok læt hona j myrkahws dragha. Annan dagh læt han hona wt ledha ok manadhe wælburna mø warku*n*na thino*m* wænlek ok offra mino*m* gudhu*m* ok war sæl alla dagha j wærulȝ walde ¶ Marg*areta* sware sik offra them eno*m* gudhlika dyrk som hafwit vplypt*er* ok jordhi*n*ne lætir skælfua ¶ Greuin bøtte hænne hænna køth (mȝ) saghu*m* swndh*er* slita en hon ey lydde ha*n*s budhi ¶ Margareta sagdhe sik g*er*na wilia thola dødh for them som pino tholdhe for hænne ok gifu*er* æwinnelikt liiff ¶ Greuin gry*m*b*er* ok galin bødh ([R] hona) ([xx] flængia) ok hænna limi ([xx] tænia) til blodher fløt ok ran som adhro ok watn aff skære kældo flæȝste som wm kring

stodho sagdho sik warku*nn*a hæ*n*na wænlek ok rædho hænne rædhas dødhin oc gøra greua*n*s vilia at hon matte lifua ¶ Hon badh illa radgifuara fra sik ga. ok sagdhe likama*n*s mødha er siælinna helsa ok sagdhe til greua*n* skælaløs hunder ok ofyllelikt leon thu hafuir wæl waldh fanghit ([R] ofu*er* mi*n* licama) en *christus* siælfuir hafuir siælinna wald ¶ Greuin hulde sith ænlite m*z* mantle ok gat ey seth swa dighirt blodh aff møbarne ¶ Sidhan læt han hænna bandh

*Bl.106, recto. løsa ok hona at*ir* j myrka-*-hws sæthia ¶ Himna lius sken j myrkohuse hon badh warn h*er*ra læta sik sea sin owin hænne tedhis diæwli*n* j draka like stoor ok rædhelik*er* ok swalgh hænna howdh ok rækte sina thungo iwi he*n*na ilia at dragha hona alla saman j sith swelghiande ¶ Marghareta stodh swolghin j drakans mu*n*ne ok giordhe kors for sik ok sprak drakin for kors thekne swnd*er* j midhio ok margareta stodh th*er* som hon korssit giordhe heel ok helbryghdo ¶ Diæfwlin vilde hona en meir fresta ok thedis henne j man*z* hami ¶ Margareta fiol .a. knæ ok badh varn h*er*ra sik til wærn ¶ Diæwlin thok wm hænna handh ok badh hona ey gøra mere skam af sik ¶ Hon stodh wpp m*z* gudhlike thrøst ok kastadhe diæfwlin wndi sina føther ok throd ok sagdhe diæfwl war nu quinona fota throdh ¶ Diæfwlin øpte helagh ok sæl marghareta Jak wsal ær wnnin. mi*n*dre skam ware mik trodas wndi carmans fotum th*z* økir min ang*er* at iak ær skamhaldin aff møbarne ok mæst af thy at thin fadh*er* ok modh*er* ware mine godhe wini ok alle thine forældra ¶ Margareta sagdhe til hans sigh mik hwi thu frestar c*ri*stit folk swa ma*n*gom lundu*m* ¶ Han sagdhe sik hafua natur-

likt hat ok awndh wider cristit folk ok mæst widh them beȝste som gudhlika lifua. thy at the wilia himerike eghna som han forgiorde ok sagdhe sik thȝ enghum wnna ¶ Han sagdhe ok frammer at salomon wise læste othalleka diæfla j eno kari ok ther laghum wi mædhan han lifdhe ¶ Æpte han dødhan røk war hæluitis eldir som wi mȝ os bærum. æ hwar wi ærum vp af karino ok wænto mæn dyghirt liggiande gul. j karino wara ok brutu karit. tha førsto lypte marghareta foot af hans hofdhe ok bødh wslom fanga flya ok flydhe fæghin aff hænna handh ¶ Margharета thrøste sik bætir æn føør winna diæfwls lim gryman grefua. mæn hon wan diæfwlin siælfuan ¶ Annan daghin ledhis margareta wt for greuan ok hængdis wp mȝ fothum ok tændis elder wndj hona. til alt folk vndradhe hwi swa wnkt møbarn gat tholika pino tholt. Sidhan hængdis hon wp mȝ armum j kaldo watne ok frøs iæmfast som (hon) før bran ¶ Tha kom (xx iordhdyn mykit) rædheliker. swa at iordhin skalf ok hænna bandh brusto ok wardh lidhugh. ¶ Fæm thusandh mæn wrdho cristne widh thæssa iærthigne ok tholdo dødh for thronne mȝ halshugge ¶ Greuin ræddis tha. at flere mundo cristne warda en hon længer lifdhe ok bødh som skiutast halshugga margaretam ¶ Margareta badh sina bøn til gudh før æn hon gik wndi swærdh badhe for *them som henna mintus mȝ hedher ok *Bl.106, verso. akallan ok swa særlika for them quinnom j barnsbyrdh qwælias ok hwilikin hona kallar sik til hiælp thæskuns nødh hon skal helbryghdo skilias widh lifuandis barn ¶ Tha hørdis røst af himnum ok sag-

dhe henna røst wara ok wardha. af gudhi hørdha. ¶ Sidhan sagdhe m*ar*gareta til ma*n*nin ok badh sin brodher til hugga. som̄ hanu*m* war budhit ¶ Ok swa ændadhe hon sina mødho ok m*ar*tyriu*m* thwem daghu*m* for marie magdalene dagh :

SKILJAKTIG UPPTECKNING

AF

Margareta-Sagan.

(Hds. A. 54. Skrifven 1434—1450.)

---

*Passio de sancta margaretha *Bl. 75, recto.

SÆpt*er* thʒ var h*er*ra ih*esus* var pinter oc vpstandhin af dødha oc vpfarin til hym*m*erik*is* glædhi. Tha trodho margha a ha*n* oc tholdo pino for sin*n*e tro skuldh oc vardho kronadho ij hym*m*erike mʒ varo*m* h*er*ra ih*esu* *christo.* Tha tok iac theotim*us* døpilse ij na*m*pn fadhirs oc sons oc thæs hælgha anda/ oc huxade iac mʒ visso at kæ*n*na oc sc*ri*wa huru s*anct*a margareta stridde mot diæwleno*m* oc lastade thæssa værild S*anct*a mar*gareta* var enda dot*er* theodoci. oc ha*n* var hedhna ma*n*na p*at*riarcha. oc dyrkadhe afgudha Tha s*anct*a mar*gareta* var fødh af sin*n*e modher/ tha var ho*n* ful mʒ them hælgha anda. oc sænd*is* til en stadh fæmptan milor af asiam oc til antiochiam at hon skulde ther vpfostras. Tha hæn*n*e modher var dødh. tha haf-

dhe hæn*ne* foster modhir halwa mera kerlek til hæn*ne* oc kær var hon sino*m* fadher oc kær ih*esu* *christo* oc ælskad*is* af hano*m*. Tha ho*n* var fæ*m*ptan ara gamwl tha gaf ho*n* sik gudhi skyllogha so*m* hona giordho hela swa til licama*n* so*m* til siælina / Hon gømdo sin*ne* fost*er* modh*er* faar. m*z* flerom møyu*m* ther af stadheno*m* varo. J th*em* sama dagho*m* kom olibri*us* høfdinghe farande af asia oc til antiochiam at bidhia til sina afgudha. so*m* varo døwe oc blinde oc maløse. oc hulka ha*n* hordhe so*m* trodho a ih*esu* *christo* Tha læth ha*n* th*em* alla bindha m*z* iærn bandom oc pino hardhelica. tha han sa *sancta* mar*gareta* nær sino*m* fost*er* modh*er* faro*m* ganga iæmbrath girnad*is* ha*n* til hona oloflica. oc sagde till sino*m* sweno*m*. farin oc takin mik the møna *ær hon fræls tha vil iac hawa hona mik til hust*ru* ær hon ey fræls tha vil iac gifwa pæni*n*ga for hona oc hawa mik hona til frylla. oc swa væl skal hæn*ne* vardha so*m* mik siælwo*m*. Tha the havdhe gr*i*pit hona. tha tok hon at bidhia oc akalla gudh sighiande. Miscu*n*na mik ih*esus* *christus*. laat mi*n*a tro oc mi*n*a siæl ælla mi*n* licam*m*a af omillom man*nom* ey smittas. sænt mik thin ængil til værn at ha*n* kæn*n*a mik at swara thæsso*m* omilda høfdingha. thu ser mik vara komi*n* som faar ij bla*n*t vargha. oc gripin so*m* fisk a krok / hiælp mik nw mi*n* he*r*ra oc mi*n* gudh. oc gif mik ey omildo*m* ma*n*nom ij valdh. tha komo swenane oc sagdhe høfdingano*m* thet valdh ma ey vara m*z* hæn*ne*. for thy at hon tror ey a varo*m* gudhom. hon kallar a th*en* gudh so*m* judane kor*z*fæsto. tha olibri*us* th*z* hørdha badh ha*n* lata møna til sik koma. oc sagdhe til hæn*ne* / sigh mik vm thu æst fræls æller ey fræls S*an*cta marg*aretha* swaradhe / iac ær

*Bl. 73, verso.

fræls oc cristin. til hulkin gudh bidher thu. Jac callar a then hælgha anda oc a alʒwalloghan gudh oc a hans signadha son ihe*su* *christo*. ther mi*n* ju*m*fru*dom* hau*er* gømdh oskaddan til thæn*n*e dagh oc osmittadh*an* Tha sagdhe olibri*us*. tha kallir thu a th*e*n gudh so*m* judhane korʒfæsto. tha swaradhe ho*n* thy forſoras the oc mi*n*s guʒ rike ær æ for vta*n* ænda Tha vrædhgad*is* høfdingin oc bødh hona sætia ij myrkio stwo til thæs at ha*n* fu*n*ne the smittilse at ha*n* matthe hæn*n*e ju*m*fru*dom* spilla Sidhan foor thæn vra*n*ga høfdingha til antiochian at bidhia til sina gudha so*m* varo døwe oc blinde oc maløse

anna*n* daghin saath olibri*us* a domstol oc bøøth møna lata til sik koma oc sagdhe til hæn*n*e. fanyt mø varkun*n*a thins licama*n*s fægrindh. oc lydh hællir mik oc bidh til mi*n*a gudha. jac skal thik gifwa mykit goʒ. oc væl skal thik vardha ow*er* alla mi*n*a mør S*an*cta mar*garetha* swarade. thʒ skal gudh vita th*er* mik skop. at thu faar mik ey af th*e*n rætvisa væghenom th*er* iac tok først at ganga for thy iac bidh*er* til th*e*n gudh th*er* iordhin ræd*is* oc hawit oc al lifwand*is* creat*ur* lydha. oc hans budhordh blifwa stadhugh for vta*n* ænda Tha sagdhe olibri*us* vm thu bidh*er* ey til mi*n*a gudha. tha skal mit swærdh ga ginom thit køt. oc thin ben skulu kastas ij eth brina*n*de baal S*an*cta mar*garetha* swaradhe Jac vil *mi*n* *Bl. 76, recto. licam*m*a læta pina for*e* guʒ skuldh at iac moghe kronas ij hym*m*erike mʒ andro*m* møiom. oc for thy at han thulde dødh for mik. oc iac tholde aldrigh dødh for hans skuldh. oc tha ha*n* skapadhe mik æpt*er* sik siælwan. Tha bødh olibri*us* at ho*n* skulde hænghias vp ij vædhrith. oc slas mʒ hwasso*m* lim*m*om tha sa

sancta margaretha til hymilin oc sagdhe. styrk mik ihesus christus til thin ær alt mith hop. see mik mȝ thinna varkunnan. oc sænt mik thina hiælp. at min sorgh moghe mik varda til glædhi. Swa badh hon oc the omilda slitu hænne spædha licamma mȝ hwassom limom. oc hænne blodh fløth af hænne licamma swasom vatn af kældo Stupagræwin opta. tro a os oc væl skal thik vardha ower alla lifwandis mør. oc alle the ther varo vmkringh grætu sárlica. tha the sagho hænne blodh mykit vtflyta oc sagdo til hænna. margaretha. sannelica syrghiom vi at vi sem thin licama sønder slitas. oc thu tappar thina fægrindh for thina tro skuldh. tro æn høfdinghenom thy at han vil taka thik af thæssa værildh. lydh hanom æn rasklica tha mat thu lifwa æn længe oc væl Sancta margaretha swarade. hwat huxan ij vm iac læter pina min licamma for guȝ skuldh. tha kronas min siæl ij hymmerike mȝ hælghom møiom. Thy moghin ij hældir tro a min gudh. thy at han hauer valdh badhe ower lif oc siæl. oc han vpl[æ]ter paradis port for allom them ther thiit jnstunda. lydhin thy hanom tha moghin ij lifwa æwerdhelica. Jac lydher ey idhrom radhom oc iac bidher ey til idhrom gudhom. Jac tror a then hælgha anda oc a hans son ihesum christum som vælsignadher ær oc styrar æwerdhelica. tha sagdho hon til olibrio thin onda hundhir thu gør thins fadhers gærninga diæwlsins. æn tho at thu hauer vald ower mith lif. tha takir min gudh mina siæl af thinom handom thin onda hundir thu vardher banȝater af minom gudhi. oc nidher sænkter til hæluitis pino ij æwerdelikin eldh. tha bødh olibrius at hon skulle vphængias ij vædhrit som før oc slas mȝ hwassom

timo*m*. tha sa *sancta* mar*garetha* vp til hymilin. oc sagdhe/ styrk mik ih*esus christus* ij godho*m* thankom mȝ thin*n*e nadh at iac matte ma*n*lica stryda mot mino*m* owino*m* Sidha*n* badh olibri*us* binda eth linit clædhe for sin øghon at han skulde ey se løpa hæn*n*e [blodh] af hæn*n*e *licam*m*a. oc sagde til hæn*n*e mar*garetha* lydh mik oc bidh til mi*n*a gudha. tha far thu ey ondan dødh tha sagdhæ *sancta* mar*garetha*. hwat huxsar thin fula hu*n*dir. Vm iac spar mit køt. tha forfars mi*n* siæl æw*er*dhelica/ tha bødh olibri*us* at ho*n* skulde ledas ij myrkio stwn*n*e *Bl. 76, verso.

thȝta var then siætta tima*n* a daghin tha ho*n* gik ij mørkia stwn*n*a. tha giordhe ho*n* kors fore sik. oc badh nadhelica til gudh hæn*n*e foster modher fødde hæn*n*e daghlica gino*m* eth lit*it* vindøgha fik hæn*n*e vatn oc brødh. oc skræf hæn*n*e pino margfallelica. tha vpstodh ij vran*n*e en rædhelik*in* draka. oc synt*is* hawa øghon af gul. oc hans skægh var la[n]ght oc hans tænder varo swaso*m* iærn. vt af hans næssa gik røkir. vm hans hals var en ormbir/ ij hans hando*m* var eth brina*n*de eld. af ha*n*s mwn*n*e vtgik swa mykin elder at al myrka stwan j*n*nantil lyst*is*. Tha bleknadhe *sancta* mar*garetha* oc vardh rædh oc fiøl nidher a knæ oc sagdhe. herra mi*n* gudh ih*esus christus* hiælp mik oc var mi*n* værn/ Jac væt mik ænkte vare brøtlikin vith them so*m* mik amote stridha. tha ho*n* hafde swa sakt tha rækte drakin fram sino tu*n*go ow*ir* hæn*n*e hals oc swalgh hona ij sik æn af thy hælgha korsse so*m* ho*n* hafde giort fore sik tha sprak drakin su*n*der ij twa luti. oc ho*n* gik swa ren af hans lifue so*m* ho*n* var førra. Tha sa ho*n* en ana*n* diæwl a sin*n*e vinstra handh. swartan. oc hans hændher

vare bu*n*dna vidh*er* hans knæ. tha tok hon at bidhia til gudh oc sagdhe Jac lowar thik mi*n* h*err*a *ihesus christus* at iac ser mi*n* owin vara dræpin oc nidher kastadh til hæluit*is*. oc trodhir ha*n* mꝫ mino*m* foto*m*. tha hon hafde swa sakt tha gik diæwlin fram oc tok ij hæn*n*e handh oc sagde mar*garetha* thꝫ ær ymnat at thu drapt mi*n* brodher so*m* iac sænde til thik at ha*n* skulle spilla thin ju*m*f*ru*dom. oc thina fægrindh tha lowade ho*n* gudh oc græp diæwlin vm harluki*n* oc kastadhe ha*n* nidh*er* til iordhin*n*e / oc sagdhe til hans lat af thin fule anda af thin*n*e orena talan vm mi*n* ju*m*f*ru*dom for thy at [iak] hau*ir* *christum* mik til hiælp *tha hon hafde swa sakt tha lywst*is* alt husit myrkia stwa*n* i*n*nantil oc thꝫ hælgha korꝫ af hym*m*erike synt*is* oc then hælgha anda kom oc sagdhe. hælagh æst thu margareta. paradis port*ir* ær vplætin fore thik Tha sagdhe ho*n* til diæwlin oc slægh a hans hals mꝫ sino*m* høghra foot oc sagdhe til hans sigh mik thit køn. diæwlin swarade mar*gareta* lat vp thin foot af mino*m* hals mꝫan iac sig*ir* thik mit køn. Swa giordhe ho*n* oc ha*n* sagde Jac heter belsabub thu vt crystade mit øgha oc drapst mi*n* brodher. for thy at gudh ær mꝫ thik. før æn thu trodhe a gudh tha vast thu ænkte vta*n* aska. Nw thyk*is* thu hawa andra skipilse Jac ær then so*m* stridh*ir* mot allo*m* rætuiso*m* man*n*om. oc iac vpvækir them af sømpne so*m* mik lydha at ganga at stiæla / oc røwa oc an*n*at ondh at gøra / Them iac ey git*ir* vækt af sømpne tha lat*ir* iac them synda ij sø*m*pne Nw æn iac vare wu*n*nen af nokro*m* ma*n*ne tha vandade iac thꝫ ænkte. Nw syrgh*ir* iac mest af thy at en spædh mø hau*er* mik for wu*n*nit. Thin fadh*ir* oc thin modh*ir*

*Bl. 77, recto.

the trodho badhin a mik. oc thu vilt ey lydha mik Sancta margaretha swarade sigh mik hwa thik fødde ælla thik bødh stridha mot rætuisom mannom. Diæwlin swaradhe sigh mik huru thu fik swa mycla tro. tha siger iac thik mit køn. tha sagdhe sancta margaretha thu æst owerdhoghir at høra guz ordh thy at iac ær ænkte vtan guz nadh. tha swarade han lucifer ær var konunger som vt vardh kastadher af hymmerike for sina høgfærdh skuldh Salmom vise hafdhe os lukt ij eno glaskari. swa komo mæn af babilonia. oc huxadhe thz vara gul. oc the brutu karit oc sidhan fyltom vi alla værdina mz ether Jac manar thik margaretha vm lifuandin gudh ther thu tror a lat mik aldrigh optar mer koma vt af thæssa huse. vtan lat mik swa bundnan nidher fara ij iordhina thz iac aldrigh *optar meer stridhar mot rætuisom mannom. J thz sama ypnadis iordhin oc han luktis ther innan *Bl. 77, verso.

Annan daghin bød olibrius at sancta margaretha skulle koma fore hanom. oc tha hon vtgik af myrkio stwnne. tha giorde hon kors fore sik Oc komo badhe mæn oc quinnor af stadhenom at se hænne pino Tha sagdhe olibrius til hænna Margaretha lydh mik oc tro a mina gudha Sancta margaretha swarade. thz mat thu hællir tro a min gudh Thu dyrkar afgudha som æru døwa. oc blinda. oc maløsa. Tha bødh olibrius hona binda. oc gøra baal vnder hænna. sidan tha hon bran sagde olibrius. margaretha lydh mik. ok bidh til mina gudha. tha swarade hon. iac bidher ey til thina gudha som æru døwa. Jac tror a then hælgha anda lifwandis guz son ther mik skapade Tha bødh olibrius fylla eth

kar mʒ vatne. oc binda hænna hendher oc føther sa*man* oc dræpa hona swa. tha tok ho*n* bidhia til gudh sighiande Min gudh løøs mik af mino*m* bando*m* oc sænt mik thin hælgha ængil J them sama tima kom then hælgha anda ij dwa like. oc hafde ena gul krona ij sino*m* mwn*ne* ow*ir* karit oc ho*n* vardh løøs oc frælst af karino. oc lowadhe gudh værdhelica. tha kom røstin af hy*mm*erike mʒ the hælgha korsse. oc sagdhe til hæn*ne*. hælagh æst thu margaret oc alle the thʒ tro J them sama tima trodho a ih*esu*' *christo* .v. hu*n*dradhe mæn oc q*ui*nnor/ tha bødh olibri*us* at the skulle alle hals hugghas. oc the vardho alle dræpne vidher en stadh so*m* het*ir* armenia. Ther æpte bødh then o milda høfdinga*n*. at *sancta* mar*garetha* skulde halshuggas. ok the ledde hona ginstan vt aff stadheno*m*. oc en af them so*m* heet malkus sagdhe mar*garetha* ræk fra*m* thin hals vndir mit swærdh. oc misku*n*na mik. thy at iac ser *christum* nær thik standa mʒ sinom ænglo*m*. Tha swaradhe ho*n* Jac bidher thik brodher æn thu seer *christum* tha lowa mik at bidhia til ha*n*s oc fa hano*m* ij handh mi*n*a siæl. tha sagdhe ha*n* bidh. hwat thu vilt. tha tok ho*n* swa bidhia Jh*esus* *christus* aldra værdin*n*a skapare. hør mi*n*a bøn *at hulkin mi*n*a pino læs æl*lir* høra læsna. ællir kombir til the kirkio ther mi*n* ben ligghia j them tima forlat hano*m* ha*n*s synd*ir*. oc hulkin mi*n*a bok scr*i*uar ællir køpir til ami*n*nilse mi*n*a pino tha fyl ha*n* mʒ them hælgha anda. oc the q*ui*nna barn skal fødha. læs mi*n*a pinor ællir lata læsa ow*ir* sik tha løs hona af them vanda ho*n* ær ij stadh mʒ thino*m* nadho*m* Tha kom røstin af hym*m*erike oc sagde hælagh æst thu mar*garetha* at thu

*Bl. 78, recto.

mi*n*t*is* a marghan ma*n*. Tha ho*n* thȝ hørdhe. fiol ho*n* nidh*er* a sin knæ oc alla the th*er* nær varo giordho samaledh Tha gik røstin af hym*m*erike ij dwo liknilse. oc sagdhe Margaret thȝ swær iac a mi*n*a æra at thik ær gifwin/ alt thȝ thu bed*is*. oc th*er* so*m* thin pina vardh*er* læsin. th*er* skal diæwlin fly mȝ alla sina makt. oc guȝ nadh skal th*er* nalkas. frydh*ir* oc kærlek skal th*er* vara. hælagh æst thu mar*garetha*. oc kom skøt ij th*en* stadh th*er* gudh hau*ir* thik bidhit. Tha stodh ho*n* vp oc sa sik vmkringh. oc sagdhe. hørin badhe mæn oc q*ui*nnor Jac manar idh*er* ij guȝ na*m*pn at ij mi*n*ni*n*s a mik. æn tho at iac ær syndogh skal iac bidhia for idh*er* til *christum* at ij moghin koma til hym*m*erik*is* glædhi sidhan sagdhe ho*n* mi*n* brodh*er* tak nw thit swærdh oc af hugh mith howdh. Tha sagdhe ha*n* thȝ vardh*er* aldrigh at iac dræpir thik. thy at iac ser *christum* tala vidh*er* thik. Tha sagdhe ho*n*/ vm thu gør ey thȝ tha faar thu aldrigh lut mȝ mik ij parad*is*. tha fiol ha*n* nidh*er* a sina knæ oc sagde bidh for mik guȝ thiænista mø. tha badh ho*n* oc sagdhe/ mi*n* gudh for gif hano*m* thæssa syndh. oc sla swa ij eno hugga af hæna howdh. oc sagdhe/ h*er*ra gudh for gif mik thȝta oc fiol swa ginstan nidh*er* mȝ hæn*n*e oc blef dødh Sidhan nidh*er* komo ænglane af hymmerike oc vigdho hæn*na* licam*ma*. oc diæfla*ne* øpta alla ij sændir Æn ær gudh starkar*e* oc valdoghar*e* æn vi alla sama*n* Sidhan *førdhe ænglane hæn*na* siæl til hym*me*-rik*is* lowa*n*d*is* gudh. oc syonghand*is* S*anctu*s S*anctu*s S*anctu*s. d*omin*u*s* de*us* sabaot pleni su*n*t celi & t*er*ra ossan*n*a i*n* excelsis th*er* finga blinda sywn oc døwe hørilse oc alla finga bøth*er* so*m* nadha bedd*is* fore *Bl. 78, verso.

the hælgha jum*fru* skuldh Sidhan fordha theotim*us*. hæn*n*a licam*m*a til antiochiam oc lagdho hona ij eth sc*r*in. oc iac sc*ri*uadhe alla hæn*n*a pino. ho*n* tholdo sith martir*ium* ij thrættande manade som hæt*ir* Juli*us* af olibri*us* høfdinghe stridhande mot varo*m* h*er*ra. so*m* væl signadh*ir* ær oc styra*n*de nw oc æ for vtan ænda

XCIII.

SAGAN OM SANCTA LUCIA.

S. Lucia och hennes Moder. Pinorna — Paschasii straff.

*LVcia be**z**t borin iomfru j siracusa stadh cecilie rikis for m**z** sinne modher til s*an*cte agbate graf ¶ Lucie modher hæt euticia hon hafdhe blodhsot fiughur aar ok hafdhe forgiort mykit godh**z** a lækedom sik gagnløst ¶ Then tima the mødhgor waro for s*an*cte agathe graf a bønu*m* tha war læsin læst j mæsso som sigh*er* huru en fru fik bøther af sama soth m**z** thy at hon kom nær wars h*er*ra klædhu*m* ¶ Lucia taladhe til sinna modher thro them ordhom thu hørde læsas ok lægh thina handh. a s*an*cte agathe skrin. ok wil iak lofua. at thu faar bøtir æn thu thror at agatha ma mykit m**z** *christo* som hon toldhe for pino ok dødh ¶ Sidhan folk war alt hem farit ok tha lagho badha ensa*m*na a bønu*m* tha so*m*pnadhe lucia ok saa j sø*m*pne s*an*cta*m* agatha*m* j midhio*m* engla skara cronadha m**z** dyro*m* stenu*m* tala til sin ¶ Min kæra systir lucia hwi thorst

*Cod. Bildst. Bl. 106, verso.

thu thʒ bedhas af mik som thu forma(* t) (* at) wæl siælf gifua thi*n*ne modh*er* henne ær bøt for thin*om* bøn*um* ok thro ok swa som thænne stadh*er* hafuir bedh*er* af mik ([R] sua skal siracusa stadh hafua bedhir) ok æro for thina skuldh ¶ Lucia taladhe til sinna modh*er*. thu hafuir bøtir fanghit. Jak manar thik iwi henna na*m*pn som thik bøtir gaff at thu mik fæste aldre ma*n*ne vtan ihe*su* *christo* ok alt thʒ thu wilt mik gifwa til gipto mins likama (thʒ) gif mik at giptas mʒ ihe*su* *christo* moderin badh hona bidha til hon doe ok sidhan gøra mʒ goʒ ok pæni*n*go*m* hwat hon wilde. Lucia swar*e* thʒ ær dygdhaløs løn ok løna løs at gifua goʒ tha han gẏtir ey læng*er* lifuat. gif g*er*na mædhan thu lifuir ok wænt thik af gudhi godh atir giæld ¶ Thʒta war daghlik daghtingan thera mødghna ¶ Lucia gaf rika almosor lønlika fatøko folke vtan modh*er* vilia ¶ Henna feste man spurde thʒ ok kærdhe for paschasii dom sina feste mø forgøra modherne ok warą *cris*t*n*a Paschasius læt dragha luciam for dom ok gafs th*er* hænne skuld badhe for henna gud gen kesara budhi oc forgiort mødherne vta*n* feste manʒ vilia ¶ Lucia swaradhe swa wit*er*lika. at paschasius læt sik skendan ok sagdhe thiin ordh varda fære tha bardagha møtha ¶ Lucia swar*e* guʒ ordh wara veldogh ok æwi*n*nelik ¶ Paschasius spurde en hon war*e* gudh. lu- *-cia swar*e* sik wara gudhʒ thiænisto mø. som sagdhe tha i førens for wærulʒ waldh tha wardhin i ey siælfue talande vtan thæn hælghe ande talar ¶ Paschasius spurdhe en i henne ware thæn hælghe ande ¶ Lucia swaradhe At the som renlika lifua. æru thæs hælgha anda mønstir som *sanct*us paul*us* scr*i*fuar ¶ Paschasius høtte hænne læta dragha

*Bl.107, recto.

til hørra bodha ok skilia hona swa widh thæn hælgha anda ¶ Lucia swar*e* biærtat gyt*er* ey smittas nødoght ok en min likame smittas gen hiærtans (vilia) ja tha høghis min renlifuis krona mʒ thwæfaldom lønu*m* ¶ Paschasius bødh hona dragha mʒ mangha manna afle ok enghin gat hona aff stadhført ællir rørt ok ey aff marghu*m* økiom som sidhan fore fæstus mʒ thusand ma*n*nom ¶ Paschasius mykit harmslaghin læt thænda baal wndi hona ok øsa a hona wællande thiæra ok oleu*m* bade saman blandat. gudh gaf lucie gut tholemodh ok thrighia dagha fræst. widh tholika pinor hedhnu*m* til skam ok c*ri*stnom til thrøst ¶ En vin paschasii wilde hemnas hans harm ok skar hænna strupa swndher mʒ swærdh tha hiolt hon badhe liiff ok maal til p*re*ste komo ok gafuo hænna gudhʒ likama ¶ Hon badh alt c*ri*stit folk helt lifua ok glædhias aff godhu*m* thidandu*m*. at kirkian hafuir fridh fanghit ok at maxencius do thæn sama dagh dræpin af co*n*stantino ¶ Hon sa ok paschasiu*m* bakbu*n*dhin ledhas for sino*m* øghom til rom at halshuggas. thy at han ødde cecilie rike som han war foghadhe ifwir ¶ Lucia gaff sin anda i gudʒ hænder c*ri*stit folk jordadhe hona j sama stadh ok bygdho ther kirkio i gudʒ hedh*er* ¶ Henne dagh*er* komb*er* attu*n*da dagh s*an*c*t*i nicholai

XCIV—CVI.

OM FLERE
HELGON, KEJSARE OCH PÅFVAR.

XCIV.

OM EUSEBIUS PÅFVE.

Kyrkan får frid.

*Eusebius greʒsker at edle sættis j stadh ok stol sa*n*cti pe*tri* .ccc. x are wars he*r*ra ok lifdhe paue thu aar iij M*a*n*a*dha. ok xx dagha ok stodh paua stol thomb*er* vij dagha æpte han dødhan ¶ J hans daghu*m* fik c*ri*stin [kir]kia fræmd ok fridh thæssa hems han c*ri*stnadhe *sanctu*m eusebiu*m* ok gaf hanu*m* sith nampn aff th*em* eusebio sc*ri*uas fra*m*mer tha han do:

*Cod. Bildst. Bl. 107, recto.

XCV.

OM MELCHIADES PÅFVE.

Melchiades' Kyrko-stadgar.

MElchiades føddir aff affrica saltis i stadh ok stool sa*nc*ti petri .ccc. xij are wars h*er*ra ok lifdhe paue thu aar ok stodh paua stool tomber epte han thwa dagha ¶ Han forbødh hwario*m* c*ris*tno*m* ma*n*ne fasta synnedagh han bødh ok halda iæmuæl hælaghan ok wærdoghan hwan thorsdagh som sonnodagh thy at swa som war h*er*ra føddis ok vpstodh af dødh sonnodaghin swa for han til himna thorsdaghin ¶ En sidhan m*ar*t*i*res thokos swa mange til hælgdh tha syntis allom paw*m* a*tir*kalla hælgha torsdagh hælghd vtan en thima vm arit

XCVI.

OM CONSTANTINUS MAGNUS, SAMT SAGAN OM S. SYLVESTER.

Constantinus är segersäll, genom det Heliga Korset.

Constantin*us* war Rø*mskar* *Kesare* xiij aar ok xx. J daghu*m* *eusebii paua melchiadis ok siluestri. han war son *con*stantini so*m* maxe*n*cius drap han redde sik amot maxencio at hæmnas fadhers (dødh) ok at*ir* wndi sik winna. ma*n*gh landh rømska rikis som maxe*n*cius hiolt ¶ Maxencius hafdhe mykla makt / ok *con*stantin*us* war jawgher wm sigher. ¶ Gudhȝ ænghil wækte han vm midhia nat ok bødh hanu*m* sea gen himnu*m* han saa vp ok fik see thes helgha cors tekn swa liust som sool ok scr*i*uat a korseno mȝ gulstawm mȝ thesso tekne skal thu sigher stridha ¶ Constantin*us* læt arla kalla til sin afgudha biscopa ok præste oc spurdhe them hwat tekne thȝ war ok sagdhe them ey hwat ængelin sagdhe. ¶ The sagdho hanu*m* at cr*i*stit folk plæghar

*Bl.107, verso.

tholikt tekn ¶ Siælfuir ih*esus* thedis hanu*m* næsta nath ok bødh hanu*m* gøra kors tekn j wædhre gen hans enne ok pr(xx ydha) sin hiælm ok baner mz kors thekn ok bæra gul cors j hænde for swærdh ok (xx jættar lofuar) hanu*m* wissan sigh*er*. ¶ Constantin*us* læt kalla eusebiu*m* paua ok nam af hanu*m* c*ri*stna tro ok wardh catecumin*us*. thz thydh*er* brynsignad*er* ok ey døpt*er* ¶ Constantin*us* motte maxe*n*cio widh danubiu*m* th*er* la maxe*n*cius mz myklom skiph*er* ok war swa bradh*er* at bærias at han stegh wtbyrdis ok sank til gru*n*da ok siælin til hæluit*is* ok wardh *con*stantin*us* en wældogh*er* h*er*ra wæruldi*n*na. AmeN.

Constantinus ännu icke Christen.

COnstantin*us* kiændis ey æn tha widh gudh som han skulde thy at mange aftaldo han wardha c*ri*stin til han thok hata c*ri*stit folk. som flere for hanu*m* ok war thz lønlika guz domb*er* at fæsta c*ri*stna thro mz flerom iærteghnu*m*:

S. Sylvesters mod. — Constantini Döpelse och Påbud.

*Bl.108, recto.

*SJluester føddir J rom son rufini sættis J *sancti* petri stadh ok stool ccc. xv ara wars h*er*ra ok lifdhe

paue xxiiij ar. ok stodh paua stol tomb*er* epte han xv. dagha ¶ Hans fadher ok modher føddo han vp j *cris*tno*m* sidhom vndi tiri p*res*t hende ok kænnedom ok æpte thera dødh fødde han mykit fatikt folk vidh sith fædherne a. vngom aldre. ¶ Tha kom en til rom som heth timotheus ok p*re*dicadhe *christum* for hedhno folke ¶ Thꝫ thorde engin biscop*er* ellir p*rester* gøra for kesarans ræꝫl ok romara ¶ Silues*ter* ensamin herberghiade timotheu*m* til han tholde m*a*rtiriu*m* ¶ Tarq*uinius* R*ømsker* borghamæstar*e* læt grypa sidhan silues*tru*m oc ([R] smida*n*) j myrkahus sætia ok høtte hanu*m* dødh næsta dagh/ æn han vilde ey gudhu*m* of-*-fra. ¶ Siluester swar*e* salug(h)æ fool morghon før *Bl. 108, verso.
æn daghas taka diæfla thina siæl aff thino lifue at førsto morsale ¶ Tarq*uinius* aat at natuardhe ok vendis eth been j hans strupa ok sat swolghin til dødꝫ widh boordh ¶ Ept*er* melchiadem paua dødhan valdo alle siluestru*m* til paua ¶ Han rymde aff rom for *con*stantino til eth biærgh mꝫ allom sino*m* klærkom ¶ gudh plæghadhe *con*stantinu*m* mꝫ spitelske sooth *con*stantin*us* ([xx] lette) lækedo*m*/ afgudha ([R] biscopa oc) p*re*ste rædhu hanu*m* dræpa mangh spæad barn ok badha sigh j thera varmo blodhe ¶ Th(r)y thusand spædh barn førdus til Rom ¶ ([xx] ther*a* mødher) møtto *con*sta*n*tino gratande tha han gik til blodh badhit ¶ Gudh gaff *con*stantino dygdh oc (han) staddis ([R] oc sagdhe) hørin mik riddara ok swena ¶ Rømskir rættir domir til dødh hwan then som barn dræp*er* i ørløgh hwru ma iak swa gry*m*ber war(dha [xx] a) at iak lætir dræpa mi*n*na wnderdana barn ok gøra thꝫ siælfuir som wi (andro*m*) forbiudu*m* hwat hielp*er* ([xx] vi*n*na landi*n* oc bryta laghi*n* oc) thiæna grymlekenu*m*. ¶ Mꝫ

mæghins krapt wnnu*m* wi wæruldena. mʒ dygdh vinno*m* vi osidi/ thʒ ær rættir domb*er* (at) thiæna dyghdom/ erlekar*e* er mik enom siwkom lifua/ ok allom skadaløst/ en køpa (grẏmlekx) helso mʒ swa ma*n*go menløso blodhe/ ok bødh hwarre modh*er* at*ir* gifua sith barn leuandis/ ok (be)g(xx awadhe) th*em* alla mʒ rikom gafwm/ ok læt th*em* faghna hem fara/ som gratande (thiit) komo ¶ Næsto nath thedos *con*sta*n*tino petr*us* ok paul*us* ok saghdo/ thy at thu hafdhe j dagh styg(Ydh) widh odygdh/ sende os ih*esus* *christus* at wisa thik tha keldo som thik skal thwa (rena*n*) badhe til liiff ok siæl/ sent epte silueströ*m* paua. som rymde rædder for thino walde/ ok bøør j biærghe seraphti han weeth kældona ok han kan thwa ¶ Thætta skalt thu gudhi at*ir* giælda (Y at xx mʒ) (R thy at thu skal) brytha nidh*er* afguda mønst*ir* ok økia *cri*stno kirkio(r) ¶ Constantin*us* sænde thaghar sina godha mæn gen siluestro ¶ Silu*e*st*er* sa th*em* koma ok (R vænte) sik kallas til martiriu*m* ok foor fæghin mʒ th*em* ¶ Constantin*us* stodh wp mot siluestro/ ok thok gen hanu*m* wærdelika/ ok sagdhe. hwat hanu*m* war wisat i sømne ¶ Silu*e*st*er* døpte *con*stantinu*m* j fundkars kieldo ok kom swa skinande lius aff hi*m*nu*m* at enghin øghon gatho seth kesarin mædhan han i funkari war. ¶ Consta*n*tin*us* for (alʒthingx) hel vp v karino ok sagdhe sik hafua seet siælfuan ih*esu*m *christu*m ¶ Første dagh(xx sins) døpilse gaf han lagh oc læt lysa at ih*esus* skulde dyrkas for sa*n*nan gudh. ¶ Annan dagh læt han lysa lagh. at hwar som ogudhlika thorde tala vm ih*esu* nampn han hafdhe forgiort sit liiff ¶ Tridhia dagh læt han lysa. at hwar som nokro *cri*stno folke giordhe

oræt han forgiorde alt halft sith gooȝ ¶ Fiærda dagh *læt han lysa at swa som rømske konu*n*ger er aldra konu*n*ga h*er*ra swa skal rømske biscop*er* vara wældogher iwi alla biscopa ¶ Fæmta dagh gaff han lagh oc læt lysa at hwilkin man brutliker ware sins lifs gen rættenom ok rynde [rymde] til *cri*stna kirkio. hanu*m* matte th*er* enghin man men gøra vndi gudhȝ ok kesarins fridhi ¶ Siætta dagh læt han lysa at enghin man matte j nokro*m* stadh kirkio byggia vtan biscops mi*n*ne aff stadheno*m* ¶ Siwnda daghin læt han lysa at tiunde deel aff allom konu*n*gx ingiældom sculde til *cri*stna kirkio bygni*n*gh ¶ Attu*n*da daghin gik han siæluir til *sancti* pet*ri* kirkio ok fiol a knæ for (** guȝ altara) ok røgdhe sik gratande (for*e* sina synde) ok grep th*er* næst siælfuir spada ok grof for gru*n*duale *sancti* petri mønst*er* ok bar a sinom hierdu*m* tolf byrda muld vndhan gru*n*dualenom *Bl.109, recto.

(*Den i handskriften här följande Legenden* Om det Heliga Korset *återfinnes sidorna* 80—89.)

Constantinus, S. Sylvester och Draken.

*Apthe ska*m*man thima kiærdho afgudha biscopa. ok p*re*ste for co*n*stantino at gudha waro (** mykit) wredhe sidhan han war *cri*stin swa at en draki dræpir hwan dagh at minȝsto .ccc. mæn mȝ sino*m* etirblæst ¶ Co*n*-*-stantin*us* hafdhe radh mȝ siluestro. siluest*er* lofuadhe thro at frælȝsa rom aff thæsse plagho. *Bl.111, verso. *Bl.112, recto.

¶ Afgudha biscopa jætto sik cristna vardha en han gathe thz giort. Sanctus petrus tedhis siluestro ther han war a bønom ok bødh hanum orædder fara nidher til drakan mz thwem prestum ok tala til drakans thæssa ordh. war herra ihesus christus fødder aff skære mø ok korsfæster jordadher ok aff dødh vpstandin ok til himna vpstighin som sither a. gudhz sins fadhirs høghro handh ok atir skal koma døma lifuandis ok dødha han biudher thik her bidha siin til domadax ok engom men gøra ¶ Sanctus petrus badh ok siluestrum bindha drakans howdh mz silke thradhe ok insighla mz kors tekne ¶ Sanctus siluester giordhe alt samulundh ok swa sannadhis som sanctus petrus sagdhe. Thwe thrulzke afgudha mæn gingo lønlika epte siluestro at see hwat han giordhe oc fan siluester them badha dødha aff drakans etir ok reste them badha vp mz akallan ihesu christi nampns ok wrdho the badhe cristne ok alle afguda biscopa.

Kejsarens dröm och Constantinopels uppbyggande. S. Sylvesters död.

COnstantinus gaf siluestro ok allom pawm alt cecilie rike apuliam ok calabriam ok for siælfuir til greklanz mz ørløgh ok wan wndi sik alt greklandh / til en stadh som kallar bisant. stormadhe han miok længe fore ok broth allan murin nidhir. vm sidhe aff harme ¶ Vm nattena ther æpte kom hanum en fru j

drøm gamul ok badh kesaran sik til hiælpa ¶ Ha*num* syntis i sømpne som han sætte sina krono a hænna howdh ok at hon wardh iæmskøt vngh ok aldra q*ui*nna wænast ¶ Constantin*us* læt sc*ri*fua siluestro drømin at radha / silueste*r* rædh hanu*m* at*ir* vpbyggia nidhe*r* brutin stadh ok gifua hanu*m* crono iwi alla stadha ok gøra han wenar*e* ok erlekar*e* æn han før var *con*stantin*us* lydde hans radhe ok byghde wp stadhin swa godhan. at han dømdis jampn widh siælft rom ok kalladhe han constantinopolim aff sino nampne ok gaff wt rom pauano*m* til hofwdh stadh. ok sat siælfuir j *con*stantinopolim ok kesara æpte ha*num* ¶ Tha *con*stantin*us* hafdhe giort kirkiona swa rika tha hørdhis røst aff himnu*m* hælaghe kirkio er gifuit. ¶ Silueste*r* manadhe klærka hafua. kærlek. at vakta kirkio thiænist oc gøma c*ri*stna siæla fra diæfwls willo ok doo j gudz fridhi. ¶ Ha*n*s daghe*r* kombe*r* siwnda dagh jula :

XCVII.

SAGAN OM SANCTA AGNES.

S. Agnes' kyskhet. — Bordhäfningen. Himla-synen.

*Bl. 107, verso.

quere secundo libro de sancta agnete

M then thima tholde agnes dødh for thronne xiij ara gamul. En jonkare beddis hona til fæste mø ok førde hænne rika gafwr at hon skulde hanum sit ja gifua ¶ Agnes sware Jak ælskar thæn bætir ær burin æn thu ok badhe ær venare ok wældoghare ok mik hafuir erlikare klæth en thu orkar mik klædha ok sænt rikare gafwr ¶ Hans modher ær mø hans fadher er gudh alʒualdogher han hafuir mik fæst mʒ sino blodhe ¶ Jonkarins fadhir. rømske borghamæstare. spurde sin son forsmadan ok siukan aff harme ¶ Han læt hona føra for sin dom ok bødh hænne wal gudhum offra ellir draghas til fula q*ui*nna hws ¶ Agnes sware oc sagdhe sik thrøsta (a) *christo* at gøma osmittadhan hænna likama ok sagdhe sik hafua gudʒ ænghil til gømo ¶ Domarin bødh. afklædha. møbarnit *gudh gaff henna hare swa mykin hedher at thʒ hulde alt hænna liiff ok stodh

*Bl. 108, recto.

bætir klædh en før/ skamløs for hwars manʒ øghom ¶ Hon saa guʒ ængil for sik i fulo huse mʒ himna liuse alle ræddus gudlika hemd. oc engin thorde inganga vtan jonkarin en diæfwl fik wald vm han (ofdierfuan) ok fiol dødh*er* widh jordh ¶ (ha*ns*) kompana forstodho han dødhan/ sidhan han dwaldis swa læ*n*ge/ ok witto møna for bans fadher/ hafua (^ ban) dræpit (bans son) mʒ thruldom ¶ Fadh*er* kom wredher til hænna. hon vrsækte sik ok sagdhe/ alle the som ræddus himna lius/ ok guʒ ænghil/ finge enkte mein/ thin son doo foldieruir ([xx] oc fik) guʒ hæmd/ faderin swar*e*/ git*er* thin gudh gifuit mino*m* son liiff mʒ thino*m* bønu*m* tha wil iak widhkæ*n*nas at thin gudh ær godh*er* ¶ Agnes badh/ ok gudh gaff l([xx] iiff) th*em* dødha/ han restis wp/ ok prædicade ih*esu*m *christu*m/ wara sanna*n* gudh ¶ Afgudha *pre*ste badho dræpa trolkonu/ som scaplyndin wm skipte/ ok hugha(*na*) wænde ¶ Jonkarins fadh*er* vilde *ger*na hiælpa mønna lifue/ ok thorde ey/ ok gik sielfw*er* syrghiande fra domstole. ¶ Aspasius wndi foghote/ læt skæra hænna strupa swndh*er* mʒ swærdhe/ c*ri*stit folk iordhadhe hona mʒ hedh*er*/ hedhne mæn mento c*ri*stnu folke withia hænna graff/ emere*n*ciana catecumina fostersystir agneti*s* varde grauena/ til the hedhno tyrfdo hona mʒ stenom til dødh/ ok hon døptis i sino blodhe Jordh(d)yn ok thordhyn komo j samu stundh ok drapo digrith hedhit folk/ swa at engin thordhe sidhan grauena til gangh mena ¶ Attu*n*da daghin epte hona dødha kom fadh*er* ok modh*er* tha førsta ([xx] oræd) (til he*n*na graff) for hedhno*m* ¶ Them thedis waknu*m* jomfru koor aff himno*m* ok agnes thera dott*er* J midiom

korenu*m* ok alla klædda mʒ dyrom klædhom/ ok hørdho agnete*m* tala til sin/ varin gladh aff mi*n*ne glædhi/ mʒ allom thæssom sitir iak sæl/ j himerike a liusom stole ¶ For thætta balʒ agnet*is* høghtidh annan thima henna atunda dagh ¶ *Sanctus* ambrosius witnar alla henna pinor ok anʒswar hænna dagher komber xvi daghu*m* epte trætta*n*da dagh jula

---

(*Den i handskriften nu förekommande fortsättningen af Sagan* Om Constantinus Magnus, *återfinnes ofvan, sidorna* 564—9.)

XCVIII.

OM MARCHUS PÅFVE.

* MArchus rømsker at edle son *priscii* sattis j *sancti* petri stadh oc stol ccc ok xl [ar] epte wars *herra* byrdh ok lifde paue thu aar ix manada xx. dagha ¶ Han giordhe decret at cardinalis hostiensis var(x' i) hoghste (ᛉ paue) cardinalis ok vigh(xx e) paua. ok bær(e) pallium j hans daghum doo constantinus

*Bl. 112, recto.

XCIX.

OM KEJSAR CONSTANTIUS.

Constantin*us* ok constantin*us* [constans] ok *con*stanci*us* syni *con*stan*t*ini wrdo kesara epte sin fadher ok brukadho sith mæghin ok rømskan afl *mʒ stridum til *con*stancius wardh wm sidhe enweldogher ok var kesare xxv aar j hans daghum varo flere ædla *con*fessores :

*Bl. 112, verso.

C.

SAGAN OM SANKT NICHOLAUS.

Trenne Jungfrur få hemgift af S. Nicholas.

SAnctus nicholaus [war] føddir aff ædhla folke ok helghu som renliue lofuado epte han engha barn føddan / ok war thagar ny føddir fulder mʒ iærtighnu*m*. ¶ Han stodh førʒsta dagh rætt*er* j løgha kari ¶ Han dide hwan odinsdagh ok fredagh ey vtan en thima. ¶ Epte fadh*er* ok modh*er* dødha / klædde han fatekt folk mʒ riko fædherne ¶ En hans nagra*n*ne fatek*er* wrdhin vilde gifua sina thre døttir til fulan lifnadh ok næra (sik) mʒ thera skam (oc) armødo ¶ Nicholau*s* kom thiit wm nath ok kastadhe gulklimp. gønu*m* vindøgha ¶ Ma*n*nin hughde guʒ ængil hafua gifuit gullit ok gifte mʒ hedh*er* sina elʒto dottir ¶ Swa giordhe nichola*us* thwem sinno*m* sidhan ok halp th*em* allom systrom til gifto. thridio nattena vaknade madrin vidh gulskastit ok lop at witha hwat gudhʒ vini thʒ giorde ok fioll gratande for nicholai føtir ¶ Nichola*us* manade ma*n*nin enghu*m* thʒ sighia sik leuandis:

S. Nicholas väljes till Biskop.

MAnghe biscopa som sculdo vælia biscop lettho anȝswar af gudi mȝ fasto (oc bønu*m*) eno*m* hælghu*m* biscop kom røst aff hi*m*nu*m* ok saghde then klerk scola biscop vara først kome til ottosangh. ok sagdhe at han het(*ir*) nicholaus ¶ Biscopin waknadhe ok gik til kirkio dora. ok sa nicholau*m* okændan (først) inganga. ok sagdhe flerom ok wældo han ok wigdho til valda ¶ Han war en aff ccc biscopu*m* som hafdho co*n*ciliu*m* nicenu*m* ok fordømdo arrium p*re*st ok hans villo som fra*m*mer aff sighs ok giordo credo in vnu*m* deu*m* at sionga hwarn synnodagh.

S. Nicholas hjelper folk i Sjö-nöd.

¶ Skipmæ*n* j sio nødh kalladho nicholau*m* (æn lifua*n*de) sik til hiælpa. ok iæmskøt tedhis han them j fræmb*ra* stampne ok halp them helbrygdho til hampn

---

S. Nicholas förökar Hvete-kornet.

¶ J sylt thima/ ok oarans/ komo skip ladhin mȝ hwete/ til *sancti* nicholai stadh/ oc wildo sighla

til annan stadh ¶ *Sanctus* nicholaus beddis skæppo hwete till lans/ af hwario skipi: ok alle sagdho thʒ ey thora for kesaranom som hwetit atthe ¶ *Sanctus* nicholaus iætte them enkte skard skula finna hwetesins hema/ the throdo biscopenum ok hitto som han them iætte ok wardh miraculum for kesaran fræght gudhi til loff ok *sancto* nicholao ¶ *Sanctus* nicholaus skipte swa hwetit ok økte mʒ bønum at allum wanʒ yfrit wm thu ar til fødho ok sææd

---

De räddade Höfdingarne.

¶ Thry wældoghe høfdinghia. sændebudha *con*stancii til greklans/ komo budhne til *sancti* nicholai bordh ¶ Nicholaus fik vita widh bordhit at lanʒ herran dømde thre menløsa riddara til halshugh/ han stodh thaghar fra bordhe ok hans godho gæste mʒ hanum. ok lupu som snarast thiit the rækto halsin ok (en) man hafdhe draghit swærdhit (** til slagh) j wædher vp lypt ¶ Nicholaus *grep swærdhit aff hans handum mʒ afle ok ledde menløsa mæn mʒ sik for lanʒ herran ok gaf honom hardh ordh ok sagdhe mordaran ofdiærfuan thora see sins biscops øghon ok frælʒste thera liiff ok hans siæl swa at han gret sina syndh for biscops fotum ¶ Sændebudha komo atir (R aff grekland) hem til sin herra vel takne for fagran sighra ¶ Epte skamman thima løgh thera awnʒ man for *con*stancio them wara hans lifs forradhara/ the sættus

*Bl.113, recto.

for

for oprøuat mal j myrkahus. gen qwelde/ oc dømde til dødh J førsto dagning tha mint*us* the hwat nichol*aus* giordh*e* (R før tho*m* næruarandom mȝ trem riddaro*m*) ok badho han gratande sik til hiælp ¶ Nicholaus vækte *con*stanci*um* vm midhia naat ok bødh hanu*m* skøt vpstanda. ok frælsa menløsa mæn ok høtte hanu*m* æll*er* ofridh af guȝ wæghna ok i striidh falla. for hundh. ok ramfn ¶ Kesarin spurde hwat diærfua ma*n*ne thȝ ware ok huru han kom jn til hans vm natta tima ¶ Nicholaus sagdhe sit na*m*pn ok embite ok sins staȝ na*m*pn/ samulu*n*dh tedhis han hans foghoda. ok høtte hanu*m* hans køt vella mȝ leuandis madkom en han læte ey skøt løsa menløsa mæn the sagdho hwar andro*m* sīna drøma ¶ Kesarin læt koma for sik mæ*n*nena/ ok witte th*e*m røra ma*n*na biærna mȝ truldom til drøma ¶ The sagdho ne(y) gen truldo*m* vtan sik sakløsa. insætta. ¶ Han spurdhe them en the kændo en man so*m* nicholaus hete the sagdho sik gørla han kænna ok sagdho huru han frælse thre menløsa (^ mæn) (riddara) th*e*m næruarande. ok sik hafua kallat alla nat han til hiælppa. Kesarin sændhe them lidugha til nicholau*m* mȝ thakku*m* ok gafwm ok bønu*m* At bidhia (til) gudhȝ (^ son) for hanu*m* ok hans rike :

Järtecknen vid S. Nicholas' Ben.

Søter engla sanger hørdhis tha nicholaus do oleo kælda ran v ha*n*s hofde ok renasta watn af hans fotum.

¶ Hans malmar skriin gifuir olei swetta alskona sottum til botha ¶ En biscoper epte han lagdhis sakløs j wtlægha. ¶ Ey gafuo ben eller skriin oleum før æn han fik fridh (i gen) ¶ Riddara aff baar førdho hans ben aff mirrea til baar/ epter langan tima/ vndan hedhna manna handum som mirream nidher bruto.

Juden och den guld-fyllda Stafven.

En iudhe bødh enom cristnom manne edh iwi sancti nicholai nampn fore burgat gul som then cristne løgh sik hafua guldit judanum. ¶ Ath næmpdum dagh kom then cristne at ganga edhin ok fik mædhan han swor. judhanum sin staf at halda helan ok fullan mꝫ gul ok soor sik hafua iudhanum mera gul aterfanghit. en han borghade. ¶ Han somnadhe a wæghenom ok wardh thrudin til dødh vndher waghne ok funno mæn gullit vtfallit aff brutnom stafuenom ey wilde iudhin widh *taka gulleno vtan thæn dødhe ginge til liifs ok iætte sik wardha cristin en nicholaus gate thꝫ giort /· thæn dødhe fik liiff ok iudhin døptis.

*Bl. 113, verso.

Järtecknet med den döde Små-svennen.

¶ En godher man giordhe hwart aar. klærkom sancti nicholai gilde mꝫ høghtidh for sin son. vngom

pæplingh ¶ En *sancti* nicholai dagh drap en diæwl smaswenin a gatu mædhan mæssa sagdhis fadher hulde sin harm ok lønte likit ok sagdhe swenin wara siwkan ok giordhe gildis brødher blidha ok kærde tho lønlika for s*ancto* nicholao ok sagdhe sik hafua wænt bætre løn af hanu*m* ¶ Smaswenin stodh wp aff dødh som aff sømpne ok giordhe gildit gladhar*e* mʒ gudhʒ iærtignu*m*

Det falska Guld-karet.

¶ En rikir man iætte s*ancto* nicholao sit gulkar en han arnadhe hanu*m* son af gudhi ¶ Han hafdhe karit miok kiert ok læt annat gøra iæmgot at vækt sidhan sonin føddis ok sighilde at offra thʒ s*ancto* nicholao. Wndi standande sæghle som smaswenin stodh nær fædher mʒ førra gulkarino fiol han wtbyrdis mʒ gulkarino fadher for gratande fram ok offradhe thʒ gulkarit som sidhan war smidhat s*ancto* nicholao ¶ Karith sprang wt af altarano*m* siælft ok wt a guluit en thima ok annan thima. ok swa opta madrin bar sik widher at offra karit mʒ hwars manʒ wndher som wm kring stodho til hans son kom mʒ førra karino ok laa qwart throlouat offir. ¶ Alle lofuadho gudh ok s*anctu*m nicholau*m* widh at smaswenin sagdhe huru nichol*aus* gømde han wndi watne ok drogh lifuandhis fra gru*n*dom.

Den bortröfvade Små-svennen.

¶ Ens riddara son af norma*n*dia. som hafdhe s*an*cti nicholai capellam j sino*m* gardhe ok (hiolt) wærdogha hans høghtidh han for ifuir haff ok wardh kr̄ [ther?] soldans fanghe mangh ar ¶ hwarn s*an*cti nicholai dagh græt smaswenin særlika for ami*n*nilse ok glædhi j fadhers gardhe ok sagdhe spurdher wm sidhe hwi han swa læt ¶ Ther fore læt soldan bæria swenin swa myklo sarare ¶ Smaswenin græt sin wærk for s*an*cto nicholao til han, fik. at sompna. ok waknadhe hema j fadhers capella fadher ok frændom til glædhi ok gudhi til hedher oc s*an*cto nicholao hans dagher ær siw daghum fra s*an*cti andree dagh

CI.

SAGAN OM S. ALEXIUS.

S. Alexii kyskhet, ödmjukhet och helighet.

Alexius war ok j co*n*stancii daghu*m* ok thera brødhra / son eufeminiani førsta manʒ j kæsara gardhe hanu*m* thiænte (ᐞ thry) thusandh(a) m(Ɏ a*n*na ˣˣ æn) som mʒ gulle giurdus ok (j) peldh ok silke klæddus ¶ J hans huse ræddus thry bordh hwarn dagh fatøko folke (ænkio*m*) fadh*er*løso*m* barnom ok pilagrimu*m* ¶ Renlifuis mæn atho hwarn dagh widh ha*n*s bordh ¶ Fru aglaes hans husfru war jamgudlik ok trolouade badhin renlifue sidhan gudh gaff them alexium engha barn ¶ Alexius nam alla bokliste fadh*er* fæste hanu*m* mø nær skylda *con*stanc*io* ¶ Vm bruda nath *pre*dicadhe han sinne brudh renlifue ok fik hænne sin gulring ok gulbelte at *gøma ok badh hona hela lifua. j renlifue til han atirkome ¶ Han kom lønlika skipledhis vestan haf ok gaff fatøko folke alt thʒ goʒ han atte ok mʒ sik førdhe Jamuæl klædhin ok sættis ther for vare fru kirkio dør ok thagh sik fødho mʒ fateko folke hwat hanu*m* gafs ifuir sina nerningh thʒ gaff han fatøku*m*

*Bl. 114, recto.

ok siwkom. ¶ Fadher sænde sina mæn widha wm wæruldena letha sin son ok komo somi thiit the waro kende af honu*m* okiendom ok thaagh fæghin almuso af thera hendo*m* ok louade thes gudh at han war værdogher wrdin likas widh gudhȝ son som thagh thessa hems siælfsins brødh ¶ Fadher ok modher lifdho mȝ harm hans fæste mø biolt renlifuis lofuan ¶ En dagh ther alexius sat for kirkio duru*m* taladhe vare fru belate ([R] til klokkaren) ok bødh inledha bæȝsta guȝ wiin for (sit) altara ok sagdhe them hwar han saat ¶ Alexius leddis in mȝ hedher. ok hioldo alle mæn. han sidhan mykit wærdoghan som gudhȝ ænghil. ¶ Alexius flude fra hedher thæssa hems som hano*m* var ledher han wilde sighla til asiam ok gudh styrde skipit in til rom. Alexius sattis mȝ stafkarlom .a. gatu ther hans fadher gik fram mȝ myklo folke klædder som kesar*e* ok badh sik gifua brødh ok hema hws for sins sons saky ¶ Eufeminian*us* giordhe som han badh ok læt hanu*m* faa særlikt herberghe ok en swen bæra hanu*m* daghlika fødho ¶ Fanta ok ilhyde sputtadho hans knæfal ok fasto ok slogho(sꟾoo^{xx} w)dh a han ok orent watn ther widh lifdhe han mȝ godho tholomode okiænder j fadhers gardhe siwttan aar ¶ Alexius forstodh sin ytharsta tima wara komin ok bedhis blek' ok p*er*man ok skref hemelika. sina færdh ok lifnadh nampn ok edhle ok gømde nær sik Tha kom røst aff himno*m* ok bødh leta guȝ win j eufemiani hwse ok (lata) bidhia for rom ¶ Eufemi[ni]an*us* spordher sagdhe sik engin thæ*n* witha j sino*m* gardhe før en then swen som daghlika bar alexio fødho sagdhe sino*m* h*er*ra hans lifnadh ok tholomodho ¶ Eufemi*nian*us gik til hans hærbærghe ok fan han dødhan

ok hans enne (skinande) som engils ok hafua breff scr*i*uat j luktu*m* næua th*z* ængin gat fangit aff hanu*m* før en kesarin kom (*xx* sielfu*er* oc) pauin ¶ Siælfwm pauano*m* læt han brefuit ok pauin læs brefuit oc lyiste. at th*er* la alexius eufemi*ni*ani son dødh*er* oc alla hans fardh [færdh] ok lifnadh ¶ Tha mu*n*de fadh*er* ok modh*er* ok fæstemø gifuas illa widh. Ok enghin swa hardh*er* vmkring stodh. at tharu*m* gat haldhit ¶ Pauin siælfuir gat varla ifwi læsit brefuit for grate ¶ Budh kom wm allan stadhin at gu*z* win war fu*n*nin ok førdos thiit siwke vanfø*re* *ok fingo [*Bl. 114, verso.] alle bøth*er*. Kesarin ok pauin baro siælfue liik barena j swa myklo thrange (R at the ey gato fram komit) før æn the læto kasta gul ok silf wm gatuna. at fatokt folk mate swa myklo helder at*er* standa ok vp hemta. ¶ Kesare ok alle romara førdo han til graf m*z* myklom hedh*er* ok læto hanu*m* smida dyrt skriin aff gul oc dyrom stenom ¶ Hans dagh*er* komb*er* xvj daghum før æn augustus ingang*er* :

SKILJAKTIG UPPTECKNING

AF

Sagan om S. Alexius.

(Pergaments-blad i Linköpings Gymnasii-Bibliothek, från början af 1500-talet. — De ord och bokstäfver som äro inom [ ], fattas i handskriften, hvilken är illa faren.)

---

*Recto. Sp. 1.

*Aff sancto alexio

Alexius war j constancij dagho*m*/ oc thera brødhra son eufeminiani. førsta manʒ j kesarans gardhe/ honom thiænte tusande mæ*n* som mʒ gulle gyurdhados/ oc j pæld oc silke klæddos/ J hans huse reddos thry bordh hwar dagh/ fatiko folke ænkiom fadherløsom barnom oc pilagrimo*m*/ renliffwis mæn ato hwar dagh widh hans bordh Frw aglaes hans hustru/ war iæmgudhligh oc troloffwado badhin renliffwe. sidhan gudh gaff them alexiu*m* engha barn./ Alixius na*m*p alla bokliste/ fadher fæste honom møø nær skylda constancio/ vm brudha nat p*re*dikade han sinne *brudh renliffwe oc [fik hænne sin] gulringh oc gulbæl[te at gøma] oc badh hona hela liffwa j renliffwe. til han atir ko*m*me/ Han kom lønlika skipledhis wæstu*n* haff. oc gaff fatiko folke alt thʒ han aatte/ oc mʒ sik førde jæmwæl klædhin. oc sattis ther for warfru kirkio døør/ oc thigdhe sik fødho mʒ̄ fatiko folke. huat hono*m* gaffs øffwir sina nærni*n*gh/ thʒ gaff han fatiko*m* oc siwkom/ Fadher sændhe sina

*Sp. 2.

mæn widha om wærldhena/ leta sin son. oc komo so*m*me thit the waaro kænde aff hono*m* okændo*m*. oc togh fæghin almosa aff th*e*ra hando*m*/ oc loffuade thæs [gudh at han] warde ther werdu[gh at liknas w]idh gudꝫ son/ som tigdhe tæs[se hems] siælffsins brødh. fadh*e*r oc modh*e*r liffdho mꝫ harm. hans fæstemø hiølt renliffwes loffwan/ En dagh ther alexi*us* sat for kirkio durom. taladhe warfru bi[læte] til klokkaren/ oc bødh jnledha bætꝫsta gudꝫ wen for sith altara oc sagdhe them hwar han sat/ Alexius leddis jn mꝫ hedh*e*r och store wørdhni*n*gh/ tha folkit thꝫta forstodh. wildo the hono*m* hedh*e*r oc æra gøra/ huilkit han engaledh wilde haffwa/ Thy gik *[han lønlik]a borth/ ok kom sik [til et haff/ wilia]nde thit fara/ som enghin man han kænde/ Thæn tidh han vppa mærit kom/ wændhis wædhrit æptir gudꝫ wilia/ oc dreff skipit til room/ Tha tænkte alexius swa mꝫ sik Jak ær allo*m* aff kynskap gangin/ oc mik kænnir her nw engin Jak wil gaa j mi*n*s fadhers hws/ oc bedhas ther almosa/ fyra aar haffdhe ha*n* borto warit/ Nw thæntidh han gik fram aat gatu*n*ne. møtte honom hans fadh*e*r mꝫ mango*m* thiænaro*m* oc store følghe. tha gik alexius til hans oc sagdhe/ kære h*er*ra misku*n*na [thik] owir mik fatighan [pilagrim pa] thꝫ gudh misku*n*[ne sik owir thin] son alexiu*m*/ æ hwar han ær h*er*ran swarade ther til at gudh wili/ wara mino*m* kæra son alexio nadogh*er* oc misku*n*sambir. wil iak gærna giffwa tik fødho oc klæde/ swa længe thu liffwir oc læt ledha han j sith hws fik hono*m* en kamara han skulde bliffwa wth j/ oc en swen som hono*m* skulde wakta/ oc bæra hono*m* daghlika fødho. ther liffdhe han okænder j sins fadhers

*Verso. Sp. 1.

gaardh j syuttan aar/ lidhande mykin smælek. aff drænghio*m* oc piltom/ the sloghon. the bæddon/ oc giordho leek oc daar aff hono*m*. the begu-tu ha*n** mȝ sodh/ oc diska watn. oc mangh annor obrygdilse ledh ha*n*/ hwilkit han alt saman mȝ størsta tulomodh/ gladhlika tholde oc vmbar vtan kæro. han sagh sin fadher/ sina modher sina brudh hwar dagh ganga for sino*m* øgho*m*/ sørghiande oc gratande for ha*n*s skuld. æn ey ku*n*de thȝ hans hiærta wekia/ swa at han sik oppenbara/ Naar alexius forstod at hans ytarste time nalkadhis/ j huilko*m* han skulde aff thæsse vsle wærldhi*n*ne fara/ til wan h*er*ra som han owir all thing ælskade. beddis han blæk oc *per*man oc screff sith napm/ sina færdh oc alt sith liffwerne/ oc lukte scriptena j si*n*ne handh. oc gaff swa vp sin anda/ thȝ war a eno*m* synnodagh/ thæn tima folkit war mæst til kirkio/ Tha hørdis en røst j kyrkio*n*ne swa ludhande Venite ad me om*nes*/ *qui* laboratis *et* onerati estis/ *et* ego restituam vos/ huilkit swa vth thydhis a wart maal/ komen til mik alle j som ærwodhin oc thyngde ærin mȝ byrdhom. Jak skal widh*er* qwekia jdh*er*. Aff the røstenne wart al folkit j kyrkio*n*ne forfærat/ oc fwl nidher til jordhena. Æn taladhe røstin annat sin. Gangin oc vpletin gudȝ win/ so*m*

*Sp. 2.

[Slutet fattas.]

CII.

SAGAN OM SANKT EUSEBIUS.

Kättaren Arius.

*ARrius war en forbannader *pr*es*tir aff alexandria han mødde mꝫ sinne villo the hælgho kirkio fridh han sagdhe ih*esu*m wara guꝫ son ok tho æy gudh ¶ Hans willa fordømdis j co*n*cilio niceno ¶ Han war swa gudhi fra ga*n*gin at han sadhe sina villo swa vidha sidhan som før til thes *con*stancius konu*n*ger smittadhis aff hans willo ok wardh kættare ok hatadhe alla godha c*ri*stna mæn ¶ Mange biscopa (huldo) mꝫ hanu*m* oc ja*m*uel liberi*us* paue so*m* sættis j stadh ok stol s*a*ncti petrj ccc. l. iiij are vars h*er*ra ok war paue x. aar vij manadha oc siw dagha :

*Cod. Bildst. Bl. 114, verso.

S. Eusebii ståndaktighet emot Arianerne.

Om thæn thima war eusebius biscop*er* varselensis han war hælagher aff barndom. e*n*ghla hænd*er* lypto

han aff funkari the gømdo han ok mento qwi*n*nom koma nær hanu*m*. ¶ Sidhan han wardh p*re*stir thedhis j hans handh j mæsso gudhȝ likame j naturlikom hami ¶ Sidhan han war biscop*er* warde han c*ri*stna thro a moth arrio. ¶ Constancius læt atir læsa alla c*ri*stna kyrkior ¶ Eusebi*us* fiol a knæ for sina kirkio dør ok kom wædher aff himnu*m* ok blæste wp læsin ok dørrin. ¶ Constancius læt kalla saman xxx kættara biscopa ok bødh eusebio th*er* til koma. ¶ A them væghenо*m* tha han kom til enna ælf tha kom skipit ensamit aff andro lande epte hans budhi ok førdhe han iwi vtan Ara ok styre ok ma*n*na hiælp ¶ Eusebius kom til *con*ciliu*m* th*er* kiættara bisoopa sato ok hafdho tha sc*ri*uat hwar mȝ sinne handh kiættara villo ¶ Consta*n*cius bødh eusebio sc*ri*ua the samu villo epte biscop dyonisiu*m*. ¶ Eusebius sware J sighin at gudȝ son ær ey iæm([xx] pn sino*m* fadhir) hwi haldin j mina syni tha værdoghare ([R] so*m* æru) mina lydbiscopa. en mik som fadherin er. ok ærchebiscop*er* ok biudhin mik sc*ri*fua mina tro (æptir thøm) ok grep breuit ok brænde ok skreff annat ok alle biscopa æpte hanu*m* rætta tro/ fæghne (at) førȝsta brefuit war brænt. ¶ Constancius gaff eusebiu*m* j kiættara waldh the hudhstrukn han første til blodh ran ([R] af allo*m* ha*n*s likama) ok sidhan kastadho the han nidher aff høghsta pallacij torne sidhan drogho the han bakbundin ifwi alla gatur ¶ Constanci*us* lagdhe (i) wtlæghe alla andra (rætta tro) biscopa ok eusebiu*m* læt han j kysto (læggia) skembre en han war langher ok thrængre en han war thiokkir th*er* la han længhe til *con*stancius do :

CIII.

SAGAN OM S. HILARIUS.

Arii död. — S. Hilarii rätt-trogenhet och Järtecken.

Liberius paue som Andro na*m*ne heth leo kalladhe saman *con*ciliu*m* ok *co*n*ſirmerade* *Bl. 115. recto. Arrii wantro ¶ Alle biscopa som th*er* komo varo kiættara vtan hilarius ep*iscopus* pictauiensis han kom okalladher til thera stem(p)no ¶ Liberi*us* forbødh giſua hanu*m* rwm vtan standa til anȝswara ¶ J samu stundh ſik liberius othølda tharma verk ok bødh hilario bidha siin til han at*er* inkome ¶ Hylarius sagdhe sik jæwghan vara wm hans at*ir*komo alle liberij tharma gingo wt v hans liſue tha han war wt gangin ¶ Thæn sama dødh ſik arrius p*r*ester juda vantro mæstar*e* sidhan sattis ylarius nidher a ([R] gulff) ther andre biscopa sæ([xx] to a bænkio*m*) Jordin lypte sik vp vndi hanu*m* ok giorde hanu*m* sømelikan biscops stol (øſrit høghan) ok tha kom budh (in) at pauin war dødher ¶ Hylari*us* burdhe *ser*mone*m* for biscopu*m* ok ſæste swa the hælgho thro mȝ (the)

hælghe scr*i*pt ([R] at alle biscopa) ([xx] gauo ja til) rætta tro ¶ S*an*ct*us* hylarius war først lekman. giftir bonde ok sidhan munkkir/ j klostre nam han swa bok ok hælgha sidhi at han wardh biscop*er* thæn visaste (oc rætaste) tha war j væruldi*nn*e ¶ Eno dødho barne gaff han liiff m*z* bønu*m* ¶ Han kom til eth siohwor(f)uit landskapp fult m*z* ormu*m* orma fludu for hanu*m*. han satte sin staff mith i landhit fra them thima vardh alt ([R] halft) landhit frælst for ormom annan vægh til stafwin ok enkte ma ther lifua th*z* etir hafuir. ¶ Hans dagh*er* ær thrættanda dagher jula

---

Om Liberius Påfve.

¶ Th*z* ær her witande at liberius var først c*r*istin paue ok wtlægha laghd*er* for thronna skuldh ok wardh felix *con*stancij p*re*st*er* (pafue) epte ha*n* ij ar iij manado ok iiii dagha mædhan han war wtlægha ¶ Felix war kiættar*e* før ok sidhan rættir c*r*istin paue han hiolt ok *con*silium ok fordømde xlviij kiættara biscopa ther for laghde *con*stancius han wtlægha ok drap wm sidhe. ¶ Hans dagh*er* komb*er* s*an*ct*i* olafs apton ¶ Liberius war tha kiættar*e* wrdhin. ffor thy læt *con*stanci*us* han at*ir* kalla ok paua vardha ([x] som før)

CIV.

SAGAN
OM DE HELIGE
JOHANNES OCH PAULUS.

Kejsaren Juliani af-fall till Afguda-dyrkan.

JYlianus systir son co*n*stantini magni var Rø*m*-*sker kesare* j daghu*m* felic*is* ok liberij paua ij ar ok ix manada ¶ Han gafs j klost*er*. tha han war wng*er* for sinna sizlungha ræzl som han vildo dræpa at han ey k*esare* wrde ¶ Han brøt clostirs deposit*um* oc stal thre grytor mz gul som en fru hafdhe ther insath til gømo ok kom swa til scola tolkændir ok nam nigroma*n*cia*m* ¶ En dagh th*er* han sat ensamin ok las kom hanu*m* en rædelikir diæwl for øghon Julian*us* bradrædd*er* giordhe cors for sik. diæfwlin ræddis ok flydde ¶ Tædhan fraa matte iulian*us* aldre (høra) corssith nemt æll*er* (se) giort thy at han war diæflen*om* gifwin som flæste nigroma*n*tici ¶ Julian*us* wardh swa framber aff thruldo*m*. at han wardh en aff rømska radhe tho okiænd*er* ¶ En dagh

*Bl. 115, verso.

*eple *con*stanciu*m* dødhan tha mange rømske h*erra* ridhu saman at gatu oc mangha cronor (vte) henghdo som rømskir sidher war (at) crona stadhin vm høghtidher. fiol en krona nidher. jwi Juliani howdh the øpto alle enu*m* mu*n*ne Julianus ær k*esare* ok øpto til thes at alt h*er*skapit thok han til k([Y]onungh [xx] eysara) tha gik han widh æt ok ædle ok plægbadhe ([Y] tha [xx] swa) nigroma*n*cia*m* ([R] sidha*n*) som før ¶ Han sænde ifuir haf en diæfwl ([Y] ok [xx] at) wita hwat tidhande ware j th*em* landu*m* ok kom th*er* en mu*n*kk*er* la a bønu*m* ok dwaldis th*er* x. dagha (mȝ) bønu*m* bu*n*din ¶ Julianus awitadhe diæwlin ([R] tha ha*n* atir ko*m*) hwi han war swa seen ¶ Diæfwlin orsakadhe sik (oc sagdhe) at en mu*n*kker me*n*te hanu*m* x dagha (ferdh) mȝ bønu*m*/ th*er* fore haladhe julian*us* hwan then man a *christu*m kalladhe ok bødh at*ir*læsa c*ri*stna kirkior ællir nidher bryta :

Gallicanus omvändes.
Johannis och Pauli martyr-död.

OM then thima. sighrade swerikis konu*n*g*er* vndi sik ij R*ømska* rikis landh danmark ok windland. thiit sændhis gallican*us* R*ømsker* h*er*tughe at*ir* winna landin mȝ romara makt ¶ Gallican*us* tappadhe sigh*er* ok bilagdhis j enne borgh ([R] Mædh) gallicano ([xx] waro oc twe) ærlike c*ri*stne ([xx] hærra) joh*ann*es ok paulus the taladho til gallicanu*m* lofua thik wardha c*ri*stin tha wiliom wi lofua thik sigher mȝ guȝ thrøst ¶ Han lydde

lydde thera radhe ok i samu stundh thedis hanu*m* en wng*er* man ok bar cors a baki ok badh gallicanu*m* taka sith swærdh ok fylghia hanu*m* ¶ Thwe riddara thedus mȝ hanu*m* gallicano til hiælp the leddo han ok han følgdhe them fram gønu*m* allan swærikis hær ok drapo enghin vtan giordho them ([R] sua) rædda at the gafuo sik wndi romara wald ¶ Julian*us* forstodh at ioh*anne*s ok paulus waro c*ri*stne ok sagdhe til thera. wilin j c*ri*stne vara tha skulin j widh*er* sighia alt thȝ goȝ j æghin swa biudh*er* (idh*er*) *christus*. at enghin ma hans scola barn wara vtan han widh*er* sigh*er* alt thȝ han ægh*er* / varin held*er* erlike h*er*ra som før ([R] oc mine fræmste riddara) the swaradho wi thiænadu*m* g*er*na (ᛉ idhro*m* [xx] thino*m*) foreldro*m* thy at the thiæn([xx] tho san)nu*m* gudhi ok iamg*er*na thik en thu ware ey gudhi fragangin ¶ Julian*us* gaff them fræst til anȝswara ([R] x dagha) inna*n* the x. dagha. gafuo the alt sith goȝ fatiko folke ok th*er* næst gingo the for konu*n*gx dom ok gafuo sik g*er*na wndi dødh ok tholdo m*ar*tiriu*m* vndi halshugge ¶ Thera dagh*er* komb*er* threm daghu*m* epte midhsomar

SKILJAKTIG UPPTECKNING.

---

*Bl. 107, verso.

*Hær bôrias S*anct*or*um* ioh*ann*is oc pauli lifw*er*ne oc pina

JOhannes oc paulus varo twe køtlike brôdher annar var foghote oc annar hofmæstare enna ærlika iomfrw som heth consta*n*cia hulkin var co*n*sta*n*tini kæsara dott*er* Vppa then tidh ther eth landskap som heeth Sitia skinnadhe oc mote ræth til Sik wælladhe tu annar landskap Som them for*næmp*da kesarenom consta*n*tino til hørdho Som war dacia oc tracia tha sculde kesaren sith folk thiit sænda æn gallican*us* riddare som hærenom sculle forestaa han bedhis til løna kesarins dott*er* consta*n*ciam sik til hustru Oc thȝ var aldra romara hôfdhinga vili oc aluarlikin bøn til kesarins ath thȝ matte skee Tha tok consta*n*tin*us* her vm myk*it* drøuas for thy han viste at hon hafdhe sua stadhlika tak*it* sik fore sidhan hon af s*anct*a agnete io*m*frw vardh heladh at hon meente iomf*ru*dom halda æ mæn hon lifdhe oc viste han thȝ væl at hon hafdhe førra lidhit en hardhan dødh æn hon hafdhe kwnnit vikas bort af them hælgha vilianom Æn tha jomfrwn Saa sin fadher hær vm myk*it* drøfdhan tha gaf hon sik gudhi i valdh hopandis stadhlika vppa hans nadh oc miscu*n*dh oc gaf sinom fadher thȝ radh at han sculle diærflica them sama gallicano hona lofua at gifua vm han ku*n*ne th(ɣ ȝ ^xx^ e) landskapi(ɣ t ^xx^ *n*) vinna oc koma vndher hans valdh oc naar han kome mȝ sigher i gen tha sculde (ha*n*) hona hafua sik til hust*ru* Oc tho mȝ sua skæl at thæs

sama gallicani døtt*er* twa/ som han atte mȝ førra hus*tru*ne sculdo blifwa nær hænne ther til han aterkome at hon matte nima af th*e*m hans tro oc sidhi Oc han sculde at*er* mȝ sik hafua twa hæ*n*na høxto thiænara oc kærasta ioha*n*nem oc paulu*m* ther til at thȝ som lofuadhis sculde thæs stadhughare blifua Thȝ*ta* thæktis allom oc nøgdhe væl oc gallican*us* vardh gansl fæghin ok thok ginstan ioh*ann*em oc paulu*m* til siin oc drogh a stadh mȝ allom hærenom bort i thȝ for*næmp*da land*it* oc æn tho at han hafdhe myk*it* otalik*it* folk mȝ sik tho likouæl tapadhe han stridhena oc flydhe in i en stadh oc ther vardh han belagdher af fiændomen tha gingo thesse hælghe *her*r*ane Johannes oc paul*us** (*Bl. 168, recto.) til hans oc sagdho hono*m* lofua gudh(i) i himirike at thu vilt hans thiænare blifua tro a han oc dôpilse taka tha scalt thu bætre sigher man vardha æn thu hafw*er* hær til varit oc ginstan sætte han thôm oc giordhe Som the han badho Oc ginstan ther æpt*er* syntis hono*m* en væn vngher swen huilkin eth kors bar a sinne axl oc sagdhe hono*m* Tagh thit swærdh oc fôlgh mik Sua giordhe oc han/ han tok suærdhit sit oc gik mȝ hono*m* vt gino*m* sinna owina hær oc kom til thera konu*n*gh oc greep han oc drap tho ingin vtan mȝ fasa oc ræddogha vardh han aldra thera som a markinne varo owirman oc giordhe alt thȝ land*it* skat skyldoght romara *her*rom Oc twe vænkte riddara som hono*m* synt*is* the styrkto han hwar han foor fram/ tha han var vordhin *cri*stin tha foor han at*er* til room i gen mȝ sigher oc vardh vntfangin af allom mȝ storo*m* hedher oc badh kesare*n* at han væl giordhe oc hafdhe hono*m* fordragh at han sculle ey fæsta hans dott*er* co*n*sta*n*ciam som sakt var

for thy han sagdhe hafwa lofwat gudhi alʒualloghom til hedh*er* lifua i re*n*likhʒ i alla sina dagha Thʒ*ta* thæktis kesarenom myk*it* oc aldra mæst io*m*fru*n*e oc the io*m*fru*n*a som gallicani dôtt*er* varo thôm kænde consta*ncia* the hælgho tro oc læth thôm c*ri*stna oc gaf thôm i clost*er* oc sik siælfua mædher Sidhan vidh*er*sagdhe gallican*us* thy vældeno oc gaf ow*er* værldi*n*na fafængo oc alt thʒ han atte gaf han fatigho folke i gudʒ nampn oc thiænte gudhi mʒ andro*m* fatighom gudʒ thiænaro*m* i sannom fatikdome Oc mangh iærtekn giordhe han lifuandis Sua at han oc mʒ sinne syn wt dref diæflana af thôm kroppom som the i varo sua at nar han saa vppa thôm tha flyddho the ginsta*n* Oc hans godha frægdh tok sua væxa i alle værillinne at badhe ôstan oc væstan fiærran til komo mange see han oc fu*n*no han twa fatigha ma*n*na fôth*er* thiæna thôm/ oc alʒskonis kærlekx oc ôdhmiukx fulko*m*pnilse fwnno the vara i hanom Oc vm sidhe leedh han dødh for gudhʒ tro sculdh oc sua foor han af thesse værild oc til ævinnelica æro Nar consta*n*tin*us* kesaren var dødher tha vardh hans son Som oc het consta*n*tin*us* kesare æpt*er* han oc han hafdhe en brodh*er* oc han heth co*n*sta*n*ci*us* oc nar then sami consta*n*ci*us* blef dødh*er* tha hafdhe han *twa syni æpt*er* sik lifwandis Annar thera heeth gall*us* oc annar iulian*us* Æn co*n*sta*n*tin*us* giordhe gallu*m* til konu*n*gh oc sænde han i iudha landhit at han sculle iudhana vinna hwilke vppa then tidh varo romara kesara fiænda/ æn tha nakot ther æpt*er* læt then sami consta*n*tin*us* then for*næmp*da gallu*m* dræpa Sidhan then andre brodherin som heet iulian*us* saa at han hafdhe dræp*it* hans brodher tha rædis han at han sculde bo-

*Bl.168, verso.

no*m* samuledh gôra Oc gaf sik in i eth klost*er* oc lætʒ vara ganst gudhliken oc vardh skikkadher lector i klost*r*eno oc foor mʒ myklom trwldom oc diæfwlskapi oc diæfwlin han sagdhe hano*m* at han sculde vardha kesare Ther æpt*er* for stora thranga sculdh tok consta*n*tin*us* kesare oc giordhe han til konu*n*gh oc sænde han i eth landʒskap som heth*er* gallia oc ther foor han fornompstelica mʒ allom thingom the likamlikin varo æn naar then romara kesaren constantin*us* var dødher tha wardh iulian*us* thæn klost*er* løparin kesare æpt*er* han Oc sidhan han kom til vælle tha bødh han at gallican*us* thæ*n* godhe riddarin som førra var af sakt sculle antigia hedra af gudh hæller oc bort fly Egh thordhis iulian*us* han dræpa for thy han viste han vara en hælghan man Æn thæ*n* ærlike h*er*ran gallican*us* vilde ey hedra hans affgudh vta*n* flydhe bort i eth landh som hether alexandrja oc var han næstan eth aar th*er* mʒ androm gudʒ hælghom ma*n*nom Som ther varo oc sidhan foor han vt i eth ykn oc ther thiænte han gudhi i langa*n* tima æn vm sidhe hedhnu*n*gane vildo at han sculde af gudh dyrka oc the ku*n*no han ey ther til koma tha stu*n*go the han vt gino*m* sit hiærta oc sua do han gudʒ marthir Æn iulian*us* kesare*n* tok sua mykla giri faa vppa c*r*istna manna gooʒ at thʒ var vta*n* matto oc lædʒ han at han giordhe alt ræth for thy nar han rôfuadhe af c*r*istno*m* ma*n*no*m* thera goodʒ plæghadhe han sighia idhar *christus* sigher j læstinne hwilkin ekke vidher sigher allo thy han ægher tha kan han ekke vara min ke*n*nesuen Oc naar iulian*us* hôrdhe at the hælgho h*er*rane ioh*ann*es & paul*us* føddo oc klæddo fatikan c*r*istna moghan mʒ thøm rikedomom som theen ærlica

*Bl. 169, recto.

iomfrun constan*cia* hafdhe aath Tha bødh han thôm badhom at sua som the hafdho førra thiænt constan*tino* kesara oc hans syni sua sculdho the oc nu thiæna honom oc tha swaradho the honom sua for thy at the ærofullo h*er*rane oc kesarene Co*n*stan*tinus* *oc hans son the varo c*ris*tne mæ*n* oc gudȝ thiænara oc thy thiæntom vi thôm / æn thu ow*er* gaf thȝ hælgha lifw*ernit* thu vast i komin oc æst en clost*er* lôpare thy viliom vi thik ekke thiæna oc forsmar os nakot lydha thic Tha læt han sighia thôm sua J the hælgho kirkio hafdhe iac p*re*sta æmbite længe / æn iac thok thænkia mik vm at thȝ var ænkte vta*n* drafwil at skøta sliko fawitȝsko oc flætio Sidhan iac vænda min hogh til hof thiænist oc dyrka gudhana oc mȝ thera hiælp kom iac til kesara vælde Oc thy mædhan i badhe ærin vpfostradhe i konu*n*gx thiænist oc vmgango thy soulin i altidh vara vidh mina sidho at iac hafui idher for the høgxsto oc fromasta i mino palacio Oc ær thȝ sua at idher forsma thȝ gôra tha scal iac sua myk*it* gøra ther til at i sculin ekke ku*n*na forsma mik Tha swaradho the sua honom Vi hafdhom mera af gudhi æn af thic oc vi rædhoms ænkte thit thrugh for thy vi viliom ekke æui*n*nerliks gudȝ ovinskap ther mȝ forthiæna Tha sagdhe iulian*us* til thera Ær thȝ sua at i innan tio dagha mȝ godhom vilia vilin ey koma til min oc mic thiæna tha sculin i thȝ sidhan gôra nôdhoghe thȝ i aktadhin ey gøra mȝ godhom vilia tha sagdho the hælgho mæ*n*nene til hans laat nw sua som the tio daghane varo framlidhne oc gør thȝ i dagh som thu hølis tha vilia gôra os Julian*us* sagdhe thøm prøfwin i at c*ris*tne mæn sculu halda idher for martyres vm iac læther fordarfua

idher/ ne thȝ scal ey skee æn lydhin i ey mik tha vil iac plagha oc næfsa idher som mina oppinbara fiænda oc ey som nakra martyres Tha toko thesse hælgho h*er*rane oc gafuo alla the tio daghana vm kring almosor fatigho folke oc skipto alt thȝ the atto mællan fatigha mæ*n* oc samuledȝ thȝ som the hafdho a andra hælgha ma*n*na væghna Æn vppa ælloppta daghenom ther æpt*er* sænde iulian*us* sin hofmæstara terencian*um* til thera oc fan them liggia a knæ*m* oc bidhia til gudȝ oc han sagdhe them sua Var h*er*ra iulian*us* kesaren han sænde mik til idher nu lônlica mȝ iouis bŷlate ath i sculin thȝ dyrka annars scal iac lønlica dræpa nu idher thȝ bør ey at i sculin thȝ dyrka annars scal iac lønlica dræpa nu idher thȝ bør ey at i sculin vppinbarlica fordarfwas mȝ i ærin vpfôdde j konu*n*gx gardhe tha sagdho the til hans Ær iulian*us* thin h*er*ra tha haf fridh mȝ hono*m* vi hafwm ængin anna*n* h*er*ra æn gudh fadher son *oc thæn *Bl. 169, verso. hælgha anda han viliom vi hedhra dyrka oc æra oc ængin annan Sidhan læt tere*n*cian*us* grafwa ena grop i thera huse oc lææt hals hugga thôm lônlica oc vræka thera likama ther nidher oc lææt gaa ordh af at the varo sænde wt af rikeno oc biltoghe lagdhe Oc ginsta*n* ther æpt*er* kom diæfwllin i thæns sama tere*n*ciani son oc hôriadhe rædhelica ropa ther i sama huseno oc sagdhe Awi *sancti* ioh*ann*es oc paul*us* the bræn*n*a mik then tidh tere*n*cian*us* thȝ*ta* saa oc hørdhe tha thogh han vidh *cri*stne tro oc kændis vppinbarlica for allom at han hafdhe myrt the hælgha h*er*rana æpt*er* thy keysare*n* hono*m* bødh Oc ginsta*n* vardh hans son frælst*er* fra*n* diæflenom oc vardh *cri*stin Oc alle the som diæfwllin var i oc komo the i thȝ hu-

sith som the hælgho he*r*rane lagho oc myrdhe varo tha skildis ginstan diæfwllin fra*n* thôm Oc thessa hælghra ma*n*na pino skref saman thæn sami terencian*us* som thôm drap Oc the vordho pinte arom æpte*r* gudʒ byrdh fyrahu*n*dradha oc vppa thridio areno oc siæxtionda S*anctus* *gregori*us han sægher af at naar en godh q*ui*nna Søkte idhkelica thæssa hælghra her*r*ana kirkio oc las ther sina gudhlica bønir Oc naar hon sculde en dagh thædhan gaa oc heem til siin oc kom vt for kirkio dørena tha saa hon staa twa mæ*n* for sik i mu*n*kka klædhom oc thænkte them vara twa pælag*r*ima oc badh sin redhoswen at han sculle gifua th*øm* almoso j gudʒ hedher oc nar han sculde hafua gang*it* oc gifu*it* thôm som hon badh tha varo the hart nær hæ*n*ne oc sagdho til hænna thw søkir nw os oc thiæna af allo hiærta Sua sculu*m* vi gøra thik a doma dagh oc hwat vi kw*n*no*m* ænda for thina sculdh thʒ sculu*m* vi ge*r*na gôra tha the hafdho thʒ*ta* sakt tha varo the borta oc syntos ey tha meer S*anct*us ambrosi*us* sægher af thessom her*r*ome*n* sua Joh*an*nes oc paul*us* the fulkompnadho thʒ p*r*ophetin dauid sægher Seen huru goth oc hugnelik*it* ær at brôdhrene byggia sama*n* the bigdho saman i enna modhirs lifwe the varo sama*n* fôgdhe j enne hælghe tro like i pino*n*ne oc altidh ærofulle kompana j ens he*r*ra thiænist som var fadhirs sons oc thæns hælgha anda huilko*m* lof hedher oc æra vari æ for vtan ænda **Amen amen**

CV.

SAGAN OM S. BASILIUS.

S. Basilii helighet. — Juliani död. Undret med kyrko-dörrane.

*Julianus læt lysa ofridh isui alla c*ri*stna mæn *Bl.115, verso. vta*n* the vidhersagdho alt thæssa hems goȝ ok (ha*n*) fæste sin ordh mȝ (the) hælghe scrift som snima war sakt Julian*us* for til *per*sidem stadh mȝ ørløgh. basilius biscop*er* møtte hanu*m* ok badh han wara nadoghan c*ri*stno*m* ma*n*no*m* ok *pre*-*sen*terad(h)e hanu*m* tholika fødho som han ath siælfuir thȝ war biogh brødh ¶ Julian*us* sagdhe thȝ *wara *Bl.116, recto. hørsa fødho ok kastadhe hanu*m* at*er* j næsa. ok høtte hanu*m* bryta nidher hans stadh ok dræpa alt thȝ c*ri*-stit folk ther war(e) førsta han atirkome aff *per*side ¶ Basilius bødh allo sino folke iij dagha fasta ok a bønu*m* wara til gudhȝ hiælp ¶ Basilius ther han laa. a bønu*m* wm midia nath. sa han vara fru j midiom engla skara ok hørdhe hona biuda kalla sik mærcu-riu*m* riddara at dræpa Julianu*m* ¶ Mercuri*us* var m*a*rtir skrinlaghder j basilii kirkio basilius gik til

scrinit ok hitte thʒ tomt ok hans vapn bort takin som mʒ hælghodomo*m* gømdus ¶ Morghon wm midhian dagh waro benin at*er* j skrineno ok vapnin ther the ([R] før) gømdus ¶ Fæm daghum æpte komo san thidande at en oku*nn*ogh*er* riddare kom bradhlika ridhande ther Julian*us* la j sino thielde midwæght j romara h*er*skapi maght ok laghde hans liiff gønu*m* mʒ glafio ¶ Widh dødhin øste Julianus ([xx] sit blodh mʒ hando*m* oc kastadhe høct) vp gen hi*m*nom oc sagdhe nu hafuir thu wnnit galilee ¶ Han me*n*te mʒ galileo ih*esu*m som vpføddis j galilea ¶ P*er*sie konu*ng*er læt fla hans lik ok kasta bukin for hunda, ok læt (be-) dragha sin (Y ?skacka [xx] sadhel) mʒ hudinne ¶ Basilius hitte *sancti* mercurii glafio. blodugha: ¶ Effrem ærmete sa en lugha ganga fra iordi*nn*e jamhøghan hi*m*no*m* ok hørdhe røst jamliws ok høgher er basilius for gudhi ¶ Effrem kom til yconiu*m* trættanda dagh jula at sea basiliu*m* swa hælaghan ok dømde han høghfærdoghan j biscops bonadhe til han. saa hans thungo lugande vndi prædikan ¶ Tha øpte effrem sannelika mykin ær basilius biscop*er* han ær liws hi*m*na lughi. thæn hælghe andh(e) talar mʒ hans thungo ¶ Basilius taladhe til Julianu*m* tha han lifdhe læt læsa ok insighla mʒ siælfsins (thins) insigle alla *cri*stna kirkior ok kættara. kirkior ok thro them som gudh gifuir ingang helom insiglom ¶ Swa giordhis som han badh ¶ Ariani frestade ok systo enkte mʒ thrigia dagha fasto ¶ Sidhan gik basilius/ mʒ klerkom ok allom *cri*stno*m* til *cri*stna kirkio oc støtto (a) kirkio dør mʒ biscops stafui ok sagdhe. attollite portas &c ¶ Thʒ thydher lætin wp lukur/ gudʒ ængla lætins vp siælfw*er* æwi*nn*elika porta æru*nn*a

konu*n*gher skall inganga thȝ scriuadhe dauid j psaltaranu*m* Jamskøt bleat(e) vædher aff himnu*m* ok (genstan) læt(ȝ) vp kirkio dør helom insigl*om*

Mannen som hade förskrifvit sig åt Djefvulen.

¶ En ærlikir *cri*stin he*rr*a er(ᛉ claius ætladhe xx aclius at na*m*pne) (R hafdhe stadhelika thænkt) sina enga dott*er* (ᛉ til xx j) klostir(ᛉ s) (R gifua) som h(ᛉ a xx o)n (oc) g*er*na wilde ¶ En he*rr*ons swen bran aldir j*n*nan (xx aff) olofli*kom* lusta (R til hæ*n*ne) ok thrøste sik ey gita fræmt sin vilia mȝ iomfru*n*ne før en ha*n* *gaff sik diæflen*om* ¶ diæfwlin *Bl. 110, verso.* sagdhe til hans J *cri*stne ærin false J brytin opta mȝ sc*ri*ptamalu*m* idhra lofuan sidhan j hafwin widhersaght *christu*m. ok mik trolofuat ok(xx actin) mik sidhan enkte Jak hafuir idhan vilia fræmt. ¶ Scrifua breff. ok insighla mȝ (xx thino eghno) insigle at thu widh*er* sigher gudh ok biudir thik mȝ mik wndi æwi*n*nelikan hæluit*is* eld ¶ Han screff bradfæghin ok insigladhe / ther næst bran møn en mera en han ok sagdhe fadher ok modher en thima ok flero*m* sinom j gield sik aldre faa bøtir før / eller gẏta lifuat vtan hon giftis them sama swene. ¶ Fadher læt illa badhe at hon skulde wanbyrdoghom swene gifwas ok mæst at hon bruti gudhlika lofuan ok gaff hona swenenom mȝ wina radhe ok frænda. ¶ Sidhan the bodho saman fik hon witha at han aldre gik til kirkio / ok aldre cors giorde / ok forstodh af hanu*m* siælfw*m* (R om sidhe) at han war diæflenu*m* gifuin for hænna saki ¶ Hon kom

gratande for basilium han (ᛉ fik^{xx} sende) budh hænna bonda ok waradhe han widh sin vadha ¶ Bondhin sagdhe g*er*na vilia skilias widh sin vadha vtan (vara) swa bundin mʒ brefue at han ey gathe ¶ Basilius giordhe kors for hans ænne ok læste han jnne thry dyghn fastande/ ok spurde han sidhan huru han mathæ/ han sagdhe sik thola mykla mødho aff dieflenom ¶ Basilius gaf hanu*m* litit brødh ok læste han inne som før/ basilius spurde sidhan/ ok han swaradhe/ sik høra diæfla ok tho ey nær (sik) koma. ¶ Tridhia tima jæm længhe j*n*ne læstir/ oc spurdh*er*/ swar*e* han (^{R} basilio) j dagh sa iak thik strida mʒ diæfleno*m* ok sigh*er* winna ¶ Tha læt basilius klærka ok lekmæn. gøra p*ro*cessione*m*/ ok ledde siælfuir ma*n*nin til kirkio. ¶ diæfwlin mʒ androm diæflom fløgh j wædhreno/ ok kærde basiliu*m* gøra sik walʒ wærk/ ok grep ma*n*nin j biscops h(ᛉ ænde ^{xx} ando*m*) ok drogh han swa at biscopin wek af wæghenom. ¶ Basilius bődh allom siwngha kyrieleyson ¶ Ma*n*nin badh annan wægh hiælpa sik/ basilius taladhe til diæfwlin (^{xx} jak manar thik a gudʒ veg*na* læt) gudʒ creatur j nadhu*m* wara ok læt thik nøghia. at thinne forderuilse ok bődh hanu*m* æpte langha delo/ atirgifua bondans breff jnsiglat ok kom wm sidhe brefuit nidh*er* v wædhreno/ j biscops handh. swa at alle sagho ok sungho kyri[el]eyson ¶ Basilius satte bondano*m* script ok gaf hanu*m* gudhʒ likama. fæstu*m* oc fastu*m* j gudhlike thro:

Qvinnan med Synda-brefvet.

EN syndogh kona scref sina vadelika syndh a eeth p*er*man ok baar basilio ok badh han bidhia for sik ok sagdhe sik. aldre hafua thrøst til nadha før æn gudh siælfuir scrapade aff sc*ri*ptena. basilius sagdhe sik syndo-*-ghan (vara) ok sænde hona til effrem *Bl.117, recto. ærmeta effrem sagdhe sik (vara) syndoghare ok sænde hona atir til basilium oc kom som basilii lik bars til kirkio ok kærde a han dødhan sin siæla vadha ok kastadhe brefuit vp a bareno ok (genstan) fiol at*er* bref*uit* nidh*er* j hænna hænd*er* alt af scrapat:

Den Judiska Läkarens spådom och omvändelse.

JOseph iudhe viis lækære sag(^xx^h basilij siukdo*m* oc sagdhe) ¶ J dagh mon sool sæthias mʒ solinne oc (^ thænkte ^xx^ mente) th*er* mʒ. at han mu*n*de dø tha solin sættis ¶ Basilius swaradhe hwat en iak lifuir morghon en vm messo thima ¶ Joseph swar*e* iak mon tha dø en thu lifuir th*er* til ¶ Basilius swar*e* thu skalt dø j wantro*n*ne ok lifua j c*ri*stne thro ¶ Joseph bant sik wndi at warda c*ri*stin en han lifdhe ifwi the nath til mæsso. basilius do (^at ^xx^ om morghonen) sama tima. Ok joseph døptis til c*ri*stindom ¶ Hans dagh*er* kombe*r* s*an*c*t*i pauli apton som het*er* co*n*u*er*sio:

CVI.

OM JOVIANUS KEJSARE.

Joviani val. — Krigs-folket döpes.

J(*xx* ouenian*us*) j liberii paua daghu*m* var R*ø*m*sker* k*e*s*are* eet ar. ok atta manada han war c*r*istin ok fromaste riddar*e* sins liifs. swa at alt herscapit thok han til konu*n*gh mʒ hærop epte Julianu*m* dødhan ¶ Jouenian*us* sagdhe sik c*r*istin ok ey wilia wara hedhna manna konu*n*g*er* ¶ The hedno øpto alle wi viliom g*er*na vardha c*r*istne vndi thik c*r*istnom h*er*ra. ok gingo swa stadrin ok alt landit wndi c*r*isti*n*dom som Julian*us* kom vndi hedhno J hans daghu*m* do s*anctu*s nicholaus.

CVII.

SAGAN
OM DE HELIGE
BARLAAM OCH JOSAPHAT.

CVII.

SAGAN OM DE HELIGE BARLAAM OCH JOSAPHAT.

Josaphat i sitt slott, rådes för döden.

---

*Valentin*us* war R*ømsker* k*esare* xi aar J liberii ok damasi paua daghu*m* han war først fatøkir repakarl. Julian*us* giordhe han til riddara. for sins starkleks skuld Vm thæn thima war en vældogher (ˣˣ india) lanȝ konu*n*g*er* som het awennir han hatadhe c*r*istit folk (R af alle mact) ¶ Hanu*m* føddis en son som kalladhis Josaphat han hafdhe dighirt hoff han bødh allom offra afgudhu*m* for sins sons liiff ok lykko ok leta(dhe) Answar af spama*n*no*m* ¶ Fæm ok fæmtighi astrologi. sagdho alle eno*m* mu*n*ne at han mu*n*de fødhas vndi the stiærno. at han (ˣˣ skulle vardha) vældoghar*e* konu*n*gh æn hans fadher ær. een aff them war swa fram syn at han spadhe ha*n* skula vardha c*r*istin konu*n*gh. ¶ Faderin stygdhis widh the thidande ok læt byggia wænasta *Bl. 117, recto.

palacium ok sætte ther (in) sin son ok manga ioakara mʒ hanum ok alʒskona lek ok skæmtan ok forbødh allom (vndir lifs vadha) at næmpna for hanum soot ælla fatøkt død eller nokor skons genuerdho ther til at han sculde enkte thænkia vtan thæssa hems skemtan ¶ Smaswenin thok. at lænkta. wm sidhe ok leddis at sithia enom stad. fadher læt han wtridha mʒ mykit herskap ok danʒ ok leek hanum møttho thwe mæn. annar blindir ok Annar spitælskir ¶ Josaphat spurde sina næsto mæn hwat them (salughum) mannum war(e) the sagdho tholika siwkdoma mannom til koma ¶ Josaphat spurdhe en the thwe ene eller flere æller alle mæn varda swa siwke the swaradho at somi mæn ok yfrit manghe wardha swa siwke *ok ey alle ¶ Josaphat spurdhe en mæn wisto wæl hwar wm sik siælfuan tholiks siwkdoms angist ellir helso visso/ the swaradho engin wara vissan for misfallum ¶ Ther næst sath a wægh for hanom en gamal (kryk)kio karl ¶ Josaphat spurdhe hwi mannin var swa miscapader j enlite ok wanfør a benum the swaradho at thʒ wlte hans elle Josaphat spurdhe hwru lenghe mæn matto lifua. før en. ellin faar thera vald the swaradho at mesto lxxx aar ellir C. josaphat spurde hwat fylgher ellinne the swarado (ꟾ helin xx dødhin) som ær ellinna endhe ok lifs vtan endha ¶ Jonkarin grep thʒ swa hardlika j sith hiærta. at han fik ro hwarte nath æller dagh for døʒins ræly [ræʒl] ok siwkdoma

*Bl. 117, verso.

Den helige Barlaam får inträde till Josaphat.

OM then thima war en mu*n*kker ok ærmete visaste (ma*n*) ok hælagst*er* han hæt barlaam han fik witha en del aff ma*n*nom ok mera af gudhi. hwat thidhande war mȝ iosaphat. ¶ Han klædde sik som køpman ok kom til konu*n*gx gardh ok kom j talan mȝ ([xx] iu*n*kh*er*rans)] petagogho ok sagdhe sik hafua fala dyra stena som blindom bøtha ok alla siwkdoma lækia/ ok fola gøra sniella. ¶ Swenin badh han faa sik stenana ath bæra sino*m* h*er*ra ok sagdhe ok the waro honom wæl rætte ok at han munde vara wæl ko*m*in til rika løna ¶ Barlaam sagdhe at stenane bøta blindom/ ok siwk øghon gøra the blindh mȝ allo/ oc sagdhe petagogu*m* hafua krank øghon: ok beddis ingangh for jonkarin siælfuan/ som han hafde spurt hafua godh øghon ¶ Barlaam kom jn for jonkarin sielfuan/ væl takin ok nær hanu*m* sættir

BARLAAMS FÖRSTA LIKNELSE.

Konungen och Döds-trompeten, samt de fyra Skrinen.

¶ Barlaam burde talan til iosaphat

¶ En rikir konu*n*ger ther han redh mȝ (sit) hærskap fik ens faløks manȝ moth som badhe war wan-

før ok illa klæddir konu*n*ggin stegh aff (sino*m* hæst) ok fiol them fatøka til fota konu*n*gx(si*n*s) brodher awithe konu*n*gin hwi han bøghde konu*n*gx krono. wndi stafkarls fotir ¶ J konu*n*gx gardhe war sidher lata blæsa ludhe for thæs manȝ duru*m* som dømder ware til døȝ ok læt (ko*nungen*) blæsa the (sama) naat ludh for sins brodhers duru*m* broderin war ræddir dødhin ok fiol for sins brodhers føther arla wm morghon gratande ok beddis nadhe(r) ¶ Konu*n*gin sware thu rædhis at min stupo greue b(^{xx}udhar) thik dødh / ok awither tho mik at iak ælskar (oc vyrdhir) guȝ sæ*n*debuda fatyka (oc siuka) som visa mik hwarn tima Jak them seer (ᛘ ok ^{xx} at) iak ær kra*n*ker aff mik som han / ok mith konu*n*gx waldh wnde hans dome so*m* alla døme til dødh wm sidhe ¶ Konu*n*gin læt ok inbæra for sin brodher fiugur skriin thu gylt vtan ok innan ful(ᛘt) mȝ rutnu*m* likom ¶ Annur thu wtan bikat ok innan ful mȝ dyro*m* steno*m* ok læt all skrini*n* vp-*-læsa ok sagdhe / at the liknas widh førsto scrinin som wæl klædhas vtan til mȝ wærlȝ hedher / ok innan æru fule j sino*m* lifnadh / vidh a*n*nur thu liknas the fatøko. som wtan æru forsmadhe for wæruldi*n*ne ok j sa*m*uiti rike at dyghdom / swa giorde thu sagdhe barlaam til josaphat som then konu*n*gin / thu læst mik thæs wærdhan arman man. at koma mȝ thik j thalan ok burdhe swa barlaam sina p*re*dican huru gudh skapadhe ma*n*nin ok styrir han mȝ budhordu*m* ok løste sina wini fra hæluiti*s* elde til hi*m*na glædhi / ok at alle hedhne mæn ok ogudhlike æru hæluiti*s* barn

*Bl. 118, recto.

BARLAAMS ANDRA LIKNELSE.

Näktergalens trenne visa råd.

¶ Han gaf ok eet exemplu*m* a mot th*e*m som offra stokkom ok steno*m* mʒ thrøst

¶ En man fik gripa ena nektergalu gudh gaf nektirgalu*n*ne tala oc sagdhe til mannin læt mik lidugha Jak gifuir thik thry radh som thik æru bætre æn min (R litle) kroppir a diske ellir (min) sang*er* for ørom ¶ Ma*n*nin ward vnd*er*fuld*er* vidh at fughlin taladhe ok badh sighia sik radhin. fughlin sagdhe. Fresta aldre omogelikt syrgh aldre fortappat thingh som thu thrøste thik aldre atir vi*n*na/ tro aldre otrolikt ¶ Gøm thesse thry tha ær thu ey dare ¶ Ma*n*nin slæpte nekt*er*galune ¶ Nekt*er*galan fløgh. oc øpte han sælughan (vara) at han wiste ey nekt*er*galu*n*na hafua dyran sten ok dyghran j quidi større æn æg struco*n*nis ¶ Ma*n*nin badh fughlin at*er* til sin flygha fughlin sputtadhe (at) ma*n*neno*m* ok sagdhe ¶ Nw wet iak thik wara (en) dara. ok enkte vitran af mino*m* radhu*m* ¶ Thu syrgh*er* at jak ær sluppin som aldre komb*er* mer j thina hændh*er* thu frestar at faa mik atir som omøghelikit ær/ thu thror omoghelikt at iak hafuir størra ægh en iak ær siælf. ¶ widh thenna ma*n* sagdhe barlaam liknas the so*m* afgudhu*m* trøsta swa hemske at the ventha stokka ok stena wara sins lifs gømara som mæn gøma. vndi sino*m* lasum

BARLAAMS TREDJE LIKNELSE.

Mannen, Enhörningen och de tvenne Råttorne.

Tridia exe*m*plu*m* gaff barlaam a moth thæssa hems lusta.

Eet rædhelikit diur vnicornis jæghade en man wth a en musa. flytande oc grundhløsan swa at han gath sik enghin stadh hallit. vtan widh en litin qwist som ru*n*nin war vpp af enne thorfuo th*er* sa han thwa. mys andra hwita ok andra swarta. skæra quistins røther ok en draka. nædhan. wm kringh toruona blæsa. lughande eth*er* oc vilia han swælgha ok fiughur ødlo hofwdh vpsmygha vm hans føtir (R aff torfwo*ne*) ¶ Han vard oc war litit. hunagh. a. quisteno*m* oc aat swa søtleka hunaghit at han glømde sins lifs wadha ok wiste ey før en q*ui*strin brast ok fiol i drakans mun ¶ Vnicorn*us* tydhe dødhin som alla mæn iæghar. ¶ Mosin thydh*er* væruldena thy at hon ær sørogh ok hænna giri grundløs. ¶ Drakin tydh*er* hæluite qwistrin thæssa hems liiff ¶ Hwit mus ok swart. *dagh ok nath som nøta mans(ins) liiff til thʒ ændhas. Fiughur ødlo howdh thydha fyra elementa krapta. mʒ hwilikom manʒins likame er saman sættir thørka. ok wætha/ hiti/ ok kulde ¶ Litit honagh thydher likama*n*s lust som alt ofmango*m*. ær swa søtir at the gløma sinna siæla vadha

*Bl. 118, verso.

BARLAAMS FJERDE LIKNELSE.

Mannen i olyckan, och hans trenne Vänner.

¶ Fiærdha exemplu*m* gaff barlaam. a moth væruldenna fals ok othrygdh.

En ma*n* hafdhe thre wini. en kærar*e* æn siælfuan sik. Annan iæmkæran sik. Tridhia mi*n*na kæran. ¶ Ma*n*nin vardh for konu*n*gx wrede ok for dom. kalladh*er* vndi liifs wadha ¶ Han beddis hiælp oc radh aff sino*m* første vini Vinin sagdhe sik ey han kiænna. vtan gaff hanu*m* thwa. harklædhis kluta at bindha for sin øghon en han dømdhis til dødh ¶ Ma*n*nin gik gratande til annan han sagdhe. sik wara tomløsan oc tho wilia hono*m* følghia. lithit a wæghin. ok tagh*er* atir vændha ¶ Thæn tridhi vinin som han hafdhe mi*n*ne kæran. oc han beddis hiælp af hanu*m* mȝ blyghd ¶ Han swaradhe min kæraste win thȝ litla godha thu hafuir mik giort thȝ skal iak thik. wæl atirløna iak skal for thik daghtinga mȝ konu*n*ge at thu scalt vara sikir badhe lifs ok goȝ ¶ Første winin ær thæssa hems æghor som ey kennas leng*er* widh ma*n*nin en han skal for gudhȝ dom ok g(*xx* ifuir) engom meer (mȝ sik) en swa ma*n*gha kluta han swepis j ¶ Annar winin æru frænd*er* hustru (oc) barn som fylghia th*e*m dødha til graff ok litit tøma sik sidhan ell*er* kostha daghtinga for hanu*m* mȝ almosom ok messom ¶ Thrydi vinin tydh*er* dygdh*er* ok almuso(r) ok (*xx* andr*a*) godha g*er*ni*n*ga som ma*n*gom æru mi*n*na

kæra en the sculdin th(ᛉ a ^{xx}e) fylghia hwario*m* ma*n*ne for gudʒ dom swa som sc*ri*fuas op*er*a e*nim* illor*um* secu*n*tur illos. ok the daghtinga tha bæʒst for domarenom (tha) som vidh thorf:

BARLAAMS FEMTE LIKNELSE.

Konungen för ett år, samt Ölandet.

¶ Femta exemplu*m*. gaff barlaam. a moth thæssa hems hedher ok valde.

¶ Eno*m* stadh war sidhuænia. ath mæn thoko sik. hwart æar wtlændis konu*n*gh som (ᛉ j) thera (ᛉ lande ^{xx}sidhi) varo oku*n*noghe ok lætho han (rike) radha so*m* han wilde til iæmlangha dagh tha laghdo the hano*m* krono aff hofdhe ok (fordho han) afklædd(ᛉ o^{xx}a*n*) ok (ᛉ fordhu ^{xx} fatikan) til eet ob(ᛉ ly^{xx}y)ght ølandh ok sætto han ther fødho løsan oc klædha ¶ Swa giordho the hwart aar til en godher man kom nytakin til konu*n*gx ok wardh waradher aff sino*m* win ok fik wita ([R] huart øland*it* la) ok sænde thiit goʒ for sik ok gørsama. alt arit wm kring til han sændhis thit siælfuir ok lifde fulrikir alla dagha ¶ Thʒ konu*n*gx rikit thydher wæruldena so*m* alla sina he*r*ra forsænde. fatøka. vtan the sændin sielfue for sik dyra ok godha ge*r*ni*n*ga.

BARLAAMS SJETTE LIKNELSE.

Den rike Svennen och hans fattiga Brud.

Josaphat hugher vændhis swa widh barlaams ordh at ha*n* *sagdhe hanu*m*. wilia følghia. fra fadh*er* ok *Bl. 119 recto. fæderne.

Barlaam sagdhe en (wælbori*n*) vng*er* (rikir) swen. flyde fra rike brudh ([R] oc wælborne) ok fan en stadh ena fatøka mø a (knæfallu*m* oc) gudhlekom bønu*m*. ok spurdhe hwi hon thiænadhe swa mykit gudhi mædhan gudh hafuir hænne swa litit goȝ gifuit. møn swaradhe gudh hafuir mik mykit goȝ gifuit liiff ok helan likama. mȝ fæm s([xx] kælu*m*. samuit) ok siæl ok c*ri*stindom ok gudhlikan godhuilia til hans thiænist. ok ([xx] louar) mik æwi*nn*elika. himna glædhi mȝ hans ænglum. ¶ Swenin forstodh hænna ordh ok badh hænna fadh*er* gipta sik sina dottor ¶ Faderin sagdhe sik fatøka*n* vara ok han rikan ok hano*m* ey erlikt swa rikom at giptas fatøkleka. ok aftalde swenin swa længe han gath / swenin stodh stadugh*er* a bøna malum til bondin gaff hanu*m* sina dott*er* ¶ Han bodhe mȝ hænne .j. kotkarls gardhe jæmfæghin som j riko fædh*er*ne all hans glædhi waro gudhlike sidhi. ¶ Kotkarl kalladhe til sin swenin vm en dagh ok visadhe honu*m* mera liggiande goȝ (oc gul) j sino huse.

Barlaam döper Josaphat.

¶ Josaphat swaradhe thesse parabola thydher vel mik ok spurde barlaam huru gamal han war. barlaam swar*e* sik wara xl ara. gamblan ¶ Josaphat swaradhe thu synis tholikt thw gamal. barlaam swaradhe. Jak thøor ey rekna gudhi the aar Jak thiænte wærulde*n*ne tha wildhe josaphat for ens følghia barlaam fra fædherne oc modherne. barlaam afrædh hanu*m* thʒ ok sagdhe thu wardher tha a*tir* gripiin ok swa myklo flere c*ri*stne drepne ¶ Barlaam døpte josaphat (fæghin) fastan J thro*n*ne ok for hem til klostirs.

Nakor i Barlaams hamn.

¶ Konu*n*gh awænnir fik witha sin son kristin ok mu*n*de sørghia sik til dødh til hanu*m* war visat at kalla en visan mæstara hedhin likan barlaam at æmniis laghu*m* ok allom latum the*n* sami kom swa som fanghe ¶ Josaphat sporde thʒ ok sørghde / til gudh wiste hanu*m* j sømpne ey wara barlaam fanghin vtan en annan hedhin man radhin til hanu*m* likan (barlam) at første væria mʒ hanu*m* c*ri*stna thro mot hedhno*m* mæstaro*m* ok gifua sik wm sidhe swa som wnnin ¶ False barlaam hæt nakor ¶ Næsta dagh sidhan nakor war komin taladhe awænnir til josaphat ok sagdhe sik sorgfullan wara sidhan han wardh

gudhu*m* fra gangin Josaphat sagdhe sik vændan wara fra villo ok til sa*n*nindh (R fra myrk*er* oc til liws) oc sagdhe thȝ ær ofaderelikt at sørghia sin son sælan ok omoghelikt vara sik væ*n*dhas fra sannu*m* gudh for lukkan ælla ræȝl ¶ Awem*ur* sagdhe thæn barlaam thik daradhe han ær nw min fange. han ok alle galylei skolu morghon koma til answara. gen warom mæstaro*m* ok scolum v(Ẋith ᶻᶻi) badhe fædhgha lydha thera redhe [radhe] som gudha gifua sigh*er* ¶ Stola sættos ok disputeran burdhis. ¶ Josaphat taladhe førȝst til nakor som wæntis vara barlaam stat ma*n*li-*-ka til wærn c*ri*stna thro ok en thu sigrar disputeran tha følgh*er* iak thino radhe mædhan iak lifuir vtan wakta thik wæl thy at tappar thu sigh*er* ok gør skam c*ri*stne thro tha skalt thu døø for mi*n*ne handh ok aldre dara flere c*ri*stna mæn ¶ Nakor saa sik nødhbundhin ok wtualde sik at wæria c*ri*stna tro mȝ konu*n*gx syni ¶ En thæn førȝste aff hedhnu*m* mæȝstaro*m* sagdhe til nakor ¶ Thu barlaam weth wæl at wisasto wæruldinna mæn hafua dyrkat ok dyrka en hælgha gudha hwadhan ær thu swa wiis wrdin at thu vend*er* wæruldi*n*na sidhi ¶ Nakor swar*e*. Caldei: greci. egypcii foro ok fara wille j gudhlike thro ¶ Caldei hioldo for gudha eld ok wædh*er* jordh ok watn thy at the gøra ma*n*gu*m* gagn ok prøfua ey huru. hwart thera spiellas aff andhro ok æru wmskiptetik / ok (the) gløma sanno*m* gudhi odhødelikom ok o o*m*skiptelikom som gifuit hafuir tholik thing ma*n*nom til gangna ¶ Greci dyrka for gudha ogudhlika mæn swa som saturnu*m* som at sina syni ok læt kasta sina naturlika limi afskorna. wt i hafuit ok ther aff føddis hans dott*er* som heth venus / ok sighia

*Bl.119, verso.

hona wara elskogha gudo. the haldha ok jupit*er* for gudh sat*urn*ii son som kastadhe fadh*er* aff rike til bæluit*is* han sc*ri*fuas aff. idh*er* høghste gudh hafua skipt hamu*m* ok giort mangh hoor ¶ Egipte mæn dyrkado for gudha sith eghit fææ kalua ok søde en ware c*ri*stne mæn dyrka en gudh som alt skapade ok ih*esum* hans son som alt løꝫste. swa ma*n*nelika varde nakor c*ri*stna thro oc skemde the hedhno. at han fik thes daghs sigh*er*

Josaphat och Ungmön.

¶ Josaphat gladdis aff allo hiærta ok badh siin fadh*er* læta barlaam nær sik vm the nath ([R] josaphat prædikadhe sua for ha*num* om nattena) at han thok widh c*ri*stindom ok døptis aff josaphat ¶ Theodes koklare kom til auennir ok ræd hanu*m* fresta smaswenin mꝫ vngom q*ui*nnom ¶ Tha hans hugh*er* mu*n*de næstan wændas vidh frestilse tha sompnadhe iosaphat som gudh wilde ok gudhꝫ ængla ([ax] tedho) hanu*m* j sømpne hæluit*is* pinor ok himerikis glædhi ok waknadhe swa fulkomin at han (sidha*n*) gafs widh ængin frestilse

---

Josaphat Kung och Eremit.

¶ Ther næst vardh theodes c*ri*stin oc swa siælfuir awennir. konu*nge*r ok gaf vp rikit sinom syni ok lifdhe siælfuir J gudhlikom lifnadhe ¶ Josaphat thok widh rike. ok hiolt swa længe til han gath fæst trona fulko*m*plika ¶ Sidhan gaff han wp rike sino*m* frænda. ok kom siælfuir lønlika bort til barlaa*m* (R xxv ara ga*m*mal) ok lifdhe th*er* j gudhz thiænist ermete fæm aar ok xxx ok jordadhus · ther badhe saman barlaam ok Josaphat til barathias konu*n*g*er* førdhe thera ben hem til alexandria*m* ¶ Hans dagh*er* komb*er* aldra hælghona dagh

CVIII—CXIV.

OM FLERE
HELGON OCH PÅFVAR.

CVIII.

OM FRANKA RIKE.

Frankernas stam-delning.

*¶ J valentini daghum burdis Franka rike ther komo af libie lande. som troya var ok vndher wnnin sik all landin fra burgundia til riin the som byghdo J thydiske thungo kalladus franker ok the som bygdho j valsko thungo kalladus franzcesa.

*Cod. Bildst. Bl. 120. recto.

CIX.

OM SANKT JERONIMUS.

Om Damasus Påfve.

([xx] Damasus) førʒste spaniol at ædle sættis j stadh ok stol *sancti* petri ccc lxxj are wars h*er*ra ok war paue xviij aar ij manadha x dagha ok stodh ([R] paua stol) tomber epte han dødhan xxi dagh

S. Jeronimi heliga lefverne.

¶ I hans daghu*m* war *sanctus* ieronim*us* mæær mæstare først cardinalis oc swa mu*n*kker han rymde aff rom Cardinala verdskap som laghdo hanu*m* (for) laghur thy at han prædikade a moth thera osidhu*m* ffførst ifuir haff ([A] ok) til egyptum at sea hælgha

ærmeta ok mu*n*kka ok skreff allan thera lifnadh ok lifdhe mȝ th*e*m længe widh watn ok brødh ok dyghra lifs nødh ¶ Thædhan for han til bethleem ok war th*er* l. oc v. aar ok vij manadha vidh dygirt ærfuodhe th*er* nam han ebreȝsko thungo ok kalde(gh)sko ok las sidhan jwi alla hælgha bøk*er* ok wænde th*e*m fra ebreȝsko til latin ¶ Swa wardh han wm sidhe wanfør aff mødho. at han laa j siæng ok drogh sik vp at sithia mȝ repe bundit widh bielka. ey forlæt han thæs hæll*er* clostirs syslo

S. Jeronimus och Lejonet.

¶ En dagh kom eeth leon in j hans klost*er* haltande alle lupu. vtan jeronim*us*. ensamin han møtte ok faghnadhe geste leon lagdhe sin foot j hans handh Jeronim*us* læt thwa føtin oc wtdragha en thorn leon lifdhe længe spakt j clostre Jeronim*us* fik thy syslo at gøma clostirs asna leon gømde oc at syslo thimu*m* th*e*m hem kørdhe ¶ En dagh tha leon sof komo køpmæn ok gripu en asnan ok bortførdho. leon læt illa tha thȝ waknadhe oc lette længe til wruana war ok kom (^{xx} sua som) syrghiande for klostirs port ok thorde for blygdh æy inganga ¶ Jeronim*us* forstodh asnan tappadhan ok bødh leone alla asnans syslor leon drogh sækkia ok widh som asne ok fødde sik siælft j skoghe. En dagh fik leon se køpmæn atirkoma. ok sin asna førstan j færdhinne vndi byrdinne leon røthade ok slo iordh mȝ rumpo køpmæn ræddus

ok lupu til skoghs leon kørde hem til klostirs alla thera wlualla ok asna m*z* sino*m* asna ok fiol for føther *sancto* jeronimo han forstodh th*z* ok læt at*ir*kalla køpmæ*n*nena oc fik hwariom sith ok awithe *them* for bort taknan asna:

Den märkeliga Drömmen.

¶ S*anctus* ieronim*us* dictadhe Gl*oria* patri ok sænde damaso paua ok badh læta læsa ok sionga j kirkio æpte psalma. ok ma*n*g a*n*nur thingh erlek badhe til damasu*m* ok swa til augustinu*m* ¶ Han sc*ri*fuar aff sik siælfuu*m* eth mærkelikt thing at a hans wngom aldre tha han studerade mæst j hedhna ma*n*na bokum tha drømde hanu*m* drøm som han ware draghin for gud*z* dom ok hard-*-leka bardh*er* til ængla badho for hanu*m* ok han lofuadhe sik aldre mere læsa hedhna bøkir th*er* widh waknade han m*z* blaam sidhom ¶ Ha*n*s dagh*er* komb*er* næsta dagh *sancti* michaelis:

*Bl. 120, verso.

CX.

SAGAN OM S. MARTINUS.

Valens och Goterna.

GRacian*us* ok valentinian*us* ok valens varo R*ømske* k*eysare* J damasii paua daghu*m* iiij aar valens lifde lengst aff them ok vard arrian*us*/ frødhgeer gøta konu*nger* scref til hans ok beddis af hanu*m* cri*s*tna p*re*dikan ¶ Valens swek them (xx oc sæ*n*de thom en) arrianu*m* oc wrdo gøta arriani ok varo langhan thima ¶ Valens vilde wm sidhe land winna at*ir* aff gøtu*m* som the hafdo gripit ¶ Gøta striddo sigher m*z* hanu*m* ok brændo han inne for synda gield

Martinus bortgifver halfva sin mantel.

¶ Wm thæn tima war *sanct*us martin*us* mær mæstar*e* ¶ Han var først riddare xv ara gamal wr-

din katecumin*us* ¶ Han skar sin ma*n*tul swndher mȝ swærdh ok gaff eno*m* frusno*m* ma*n*ne thy at han hafdhe alla pænigha gifuit fatøko folke ¶ Næsto nattena saa han var he*r*ra kleddan mȝ sinom almosom ok tala til sinna ængla. ¶ Martin*us* klædde mik æn katecumin*us* ok ey døpte*r* martin*us* døptis xviij ara gamal ok wardh klærkir

---

Röfvarena. — De tvenne Döde.

¶ Han kom j røfuara hændhe*r* oc (tha) annar wilde hugga ([R] ha*n*) mȝ øxe tha fik annar huggit han p*re*dikadhe swa fangin ok bundin at røuarin wardh c*ri*stin ¶ Sidhan bygdhe han kloste*r* widh pictauiam the*r* reste han thwa mæn aff dødh ¶ Annar thera sagdhe sik sændan wara j fulan stadh myrkan ok hetan ok the*r* hafua hørt sændebudha tala lætin thęnna lidughan thy at martin*us* bidhe*r* for hanu*m*

S. Martin väljes till Biskop. Hans Kloster.

¶ Martin*us* waldis til biscops J turonis a mot mango*m* som sagdho ma*n*nin orøkin wara vm sith haar oc illa kleddan ok forsmælekan wæruldi*n*na biscop wara. han bygdhe klostir mȝ hardare lifnadh en

før war fierren fra stadhen*om* til mere roo ¶ Th*er* wiste enghin hwat wiin war vtan siwk*er* ok krank*er* the klæddus mȝ sækkia klædum ok haarklædu*m* ¶ Attatighi mu*n*ka waro J martins kloster ¶ Mange aff them wrdo biscopa oc hwar stadh*er* læt sik wara æradan en han finge biscop aff martins mu*n*ko*m*

Den förmente Martyren. — S. Martin och Valentinianus.

Cr*i*stit folk. hiolt enu*m* martir hwars aars høghtidh ¶ Martin*us* wiste ey ok wilde vita hwat martir th*er* laghe ¶ Han swaradhe (sielfuir) manad*er* iwi guȝ nampn sik hafua warit en forba*n*nadan røfuara. ok ænkte hafua sysla mȝ m*arti*ribus ¶ Martin*us* beddis ingang for valentinianu*m* k*esare* for ærandis skuld ok ward en tima wt wrakin ¶ Annan tima kom han Jn enghom vetande. k*esaren* war th*er* for wredh*er* sat qwar widh qwædio hans til stolin bran *wndi *Bl. 121, recto. hanu*m* tha stodh han wp widhkænna*n*dis gudhlikt vald ok wette martino hwat han beddis før æn han wiste hwat thȝ war ok giordhe hanu*m* fadirlekan hedh*er*

Flera S. Martini Järtecken.

¶ Martin*us* reste ok en aff dødh sidhan han vardh biscop*ir* ok vende mykit folk til c*ri*sto mʒ thy iærthigne. ¶ Han tende eld vndi afguda mø*n*stir the hedhno vildo kasta han wt a eldin wædh*er* kom aff hi*m*nom ok vende lughan fra martino ok brænde hedni*n*ga*na* ¶ Martin*us* vilde nidh*er*hugga eth blotat thræ. the hedhno budu sik til at nidh*er* hugga ok han gen taka Vædh*er* kom aff himnu*m* ok blæste (nidhir) thræt fallande fra m*a*rtine iwi the hedhno ok drap manga/ the wrdho alle c*ri*stne som æpte lifdho ¶ Alskens dywr lyddo hans radhe ok budhi thy sagdhe m*a*rtin*us* oskiælik diur lydha mino radhe oc ordhom (oc) mæn ensamne æru mik olydughe ¶ En spitelskan man J paris som alle styghdus widh blæʒsade han ok mintis widh hans mun ok fik thagar bøtir ¶ Petr*us* ok paul*us* maria ok agnes ok tecla fu*n*nos opta tala widh han hemelika ¶ Hans øghon sagho æ til himilin vp lyptu*m* handu*m*. aff hans mu*n*ne gik aldre ih*esus* nampn ¶ Hans dyna war aska ok linlakan haarklæde han redh en dagh. a wæghenom a moth hofma*n*no*m* thera hesta styghdus widh hans swarto klæde ok kastadho mæn widh iordh ¶ Mæn vento han wara kutkarl ok bardho martin*um* ¶ Sidha*n* gat engin hæstir fram komit før en the kiendus widh martinu*m* ok beddus nadhe aff hanu*m*. Diæfwlin (af)vitte martinu*m* hwi han thok syndogha mæn til nokra botha martin*us* swar*e* iak thorde thik iætta gudhʒ nadh*er* en thu vilde til nokra botha ganga

stafkarl møtte m*a*rtino a wægh nakin martin*us* bødh klædha ma*n*nin sin klærk ok klærkin. Dwaldhe stafkarlin kom in j sacrastiam til martinu*m* han gaff hanu*m* sin eghin kiurtil ok for siælfuir lønlika j stafkarls kiurtil som klærkin fram bar vm siide køptan j hano*m* saghde m*a*rtin*us* messo ok sken tha himna liws ifui ha*n*s hofdhe

---

S. Martini död, och Andren dervid.

¶ Martin waradhe sina discipulos sik skola skøt døø the sagdho wæl withu*m* wi thina astundan til *christu*m thiin wisso løn vaxa mædhan thu lifuir ok ey minꝫskas. varku*n*na os som epte lifwm. ¶ Martin*us* sagdhe til gudh siælfuan længe hafuir iak j stridh standit væl ær mik æn thu endar mino mødho. tho sig*er* iak ey ne gen eruodhe vardhe thin wili gøm siælfuir thina siæla. som iak hafuir hær til gømt. a thina wæghna ¶ Alt folk græt m*a*rtinu*m* dødhan ok ængla swngo/ hans liik sken som sol. ¶ S*anct*us seuerin*us* kolne biscop*er* hørde sanghin ok sagdhe sinom ærkediekn min h*er*ra m*a*rtin døør nu oc ængla føra hans siæl til hi*m*na mꝫ sangh. arkediaknin hørdhe *sanghin ok sændhe til turonis ok forstodh m*a*r- *Bl.121, verso.
tinu*m* dødhan j samu stundh ¶ S*anct*us ambrosius sompnadhe thæn sama dagh. J mæsso oc sagdhe tha han waknadhe sik hafua warit gladhan mꝫ gudhꝫ ænglo*m* jwi martins like ¶ Then thima *sancti* mar-

tini hen førdus til turonis bøttis allom siwkom a. væghenom. thwe kompana en blinder ok annar krøplinger. the ræddus faa bøther ok mista rika. almuso ok vildo flyia wæghin tho fingo the bøther nødoghe
5. ¶ Hans dagher ær hwariom manne kunnogher.

CXI.

SAGAN OM SANKT BRICCIUS.

(Cod. A. 3, folio. Skrifven år 1502.)

Hær børias Sa*nct*i bricci hælga lifw*er*ne Bl. 85, recto.
so*m* war fadh*er* h*er* tørkil haffw*er* wænt Sp. 1.

Briccius och S. Martinus. — Spådomen.

Sanctus briccius war *sancti* martini mæsso diækne/ oc war *sancto* martino mykit genstridog*er* *oc giordhe hono*m* mykla *Sp. 2.
neeso. Som wi haffwo*m* æptedøme aff/ at entidh nar en fatigher man spordhe æpther s*an*cto martino/ Briccius swaradhe hono*m* oc sagde. spøør thu æpther them galna ma*n*neno*m* tha see altidh wp/ for thy at

han ær then *som* altidh seer wp j̃ hymeli*n* *som* en galin man Thentidh thæn fatighe ma*n*nen haffde fw*n*nit *sanctu*m martinu*m* / oc faat aff hono*m* thʒ *han* beddhis. tha kallade ha*n* *sanctum* bricciu*m* til sigh oc sagdhe / hwi sagdhe thu mik wara galnan / Æn bricci*us* nekadhe sigh thʒ sagt haffua for blygdh skuld Tha sagde *sanctus* martin*us* / waaro ey thin øron wid thin mw*n* / thentidh thu thʒta talade wp j høgt Jak sigh*er* tik for sant at iak haffw*er* thʒ forwærffwat aff gudhi / at thu skalt ko*m*ma æpth*er* mik j biscops sæte oc æmbite Æn with thʒ at thu skalt mykit ilt lidha j thino biscops døme Thentidh bricci*us* thʒta hørde / giordhe ha*n* leek th*er* aff sighiandis. sant sagde iak th*en*na vara galna*n* Æn æpth*er* *sancti* martini dødh / wart *sanctus* bricci*us* waldh*er* til biscop. hwilki*n* th*er* æpth*er* war idhkeliga j gudeliko*m* bøno*m* Oc æn tha at ha*n* war mykit høgfærdo-*-gh*er* j sino*m* wngdo*m* Tha likowæl war ha*n* ren til sin likama

*Bl. 85, verso. Sp. 1.

Barnet. — S. Briccii landsflygt och återkomst.

Ther æpt*er* naar han war a sino trættande aare / j sino biscops æmbite / haffde ha*n* ena qwi*n*na j sino*m* gaardh. hwilki*n* som hølt sik for ena renliffwis mæ*n*niskio j sinom klædhebonadh. oc the sa*m*ma qwi*n*nan plægade twa hans klædhe / hon affladhe oc fødde

barn mꝫ androm man/ Tha børiadhe ont rykte at spørias. oc alle trodho biscopen ther til. tha sankade allir almogin sigh for hans hws mꝫ stenom oc sagdo. wi haffwom længe omburit mꝫ tik om thina skørheet/ for sancti martini mildhet skuld/ Æn nw gitom wi ey længher kyst thina orena hændher. biscopin nekade længe/ oc manliga nogh for slika gærningh. om sidhe beddis han liwd aff them oc fik om sidhe/ han sagde them. lætin barnit til mik komma/ Thentidh thꝫ war fram burit. hwilkit barn ey war ældre æn xxx dagha gamalt/ tha manadhe biscopin thꝫ sighiande Jak manar tik a gudꝫ sons wægna. at thu sigh oc oppinbara for allom/ om jak affladhe tik ællir ær thin fadher/ Barnit swarade engaledis æst thu min fadher. Æn almo-*-ghen wilde ændeliga at han skulle *Sp. 2. wt fraagha aff barneno hwar fadhren war/ Æn sanctus briccius swarade them. thꝫ bør ey mik wt leta vtan iak giordhe thꝫ mik bordhe at gøra/ Æn allir almoghin ropado owir honom oc sagdo at thꝫ war alt truldombir som han foor mædher Oc sagdo til hans. engaledis skalt thu længher herras owir os/ wndir falsko biscops nampne Tha thog sanctus briccius sith beræth som han plægadhe bæra a sino hoffdhe. oc fylte thꝫ mꝫ bræennandis glødhom/ oc bar thꝫ swa til martini graff obrænt oc oskadh aff glødomen/ swa at thꝫ alle saagho. tha eldin war wt kastadher/ tha bleff berættit o brænt oc oskadh Tha sagde hælge mannen. swa som thꝫta mit klædhe ær obrænt aff glødomen som her j laagho/ swa ær sanneligha min likame reen oc osmittadher aff qwinno sambland ¶ Almoghin wilde honom ey tæss hællir troo/ wtan mꝫ myklom smælek oc oræth. kørdho

the han aff sinne wærdoghet oc biscops sæthe/ At thz skulde fulkomnas som sanctus martinus haffde honom forespaat Ther æpther foor thenna hælga herran sanctus briccius graatande til pawan j room. oc bleff ther j siw aar/ At [*Bl. 86, recto. Sp. 1.] *huat som hælzst han haffdhe syndat mot sancto martino/ thz skrapade han aff mz storom angher. æn allir almoghin som honom haffde wt kørt fran sigh. waldo sigh en annan til biscop som heet iustinianus Oc honom sændo the til room at forwærffwa sigh biskops dømit mot sancti briccij wilia. oc tha han war j wæghenom bleff han dødher/ Ther æpther waldo the sigh en annan til biscop som heet armenius j hans stadh som dødher bleff/ A siwnda aareno æpter aat/ at han haffde warit j room. kom sanctus briccius j gen til sit biscops døme mz pawans makt Oc vi/ milor fran stadenom thog han sigh herbærge/ oc a samma nat han war thit komen tha doo armenius biscopir Nw tha sanctus briccius thzta wndirstodh j them hælga anda. oc j gudz oppinbarilsom/ Tha sagde han sinom tiænarom oc badh them skynda sigh at fara jn j stadhin/ at han maatte komma oc iordha mz them turonem biscop som tha war dødher. hwilkit the oc swa giordho. Oc naar sanctus briccius jnkom farandis gynom annan porten/ tha bars biscopin dødher wt aat them andra portenom/ Tha han war iordadher tok sanctus briccius sith sæte j gæn Oc bleff sidhan biscopir j vij aar ther æpther. [*Sp. 2.] *oc haffdhe sidhan som før eth hælogt oc gudelikit liffwerne Oc naar han haffdhe framlidhit xl vij [aar] j sino biscops døme ærlika oc wæl. doo han j gudz fridhi oc foor til æwerdelika glædhi.

CXII.

SAGAN OM S. AMBROSIUS.

Om Kejsaren Theodosius.

Cod. Bildst. Bl. 121, verso.

Theodosius j damasii paua daghu*m* var Rø*msker* k*esare* xi aar spaniol at ædle. a mot hanu*m* valdis annar (het) eugenius k*esare* ok striddo ¶ S*anct*i ioh*anne*s ok philipp*us* ap*osto*li thedus theodosio ok sagdho sik wara senda hanu*m* til thrøst ¶ Annan dax morghon the komo til stridh flughu all eugenij skøte at*ir* j hans eghit folk ok fiol eugenius siælfuir j stridhi*n*ne ¶ Vm th*e*n thima føddis eeth vndherlikt barn thꝫ hafdhe thu howdh. hwart howdit aat ok talade

S. Ambrosius och Theodosius utanför Kyrkan i Milano.

¶ En stadh drapo mæn en riddara mykit kæran theodosio Theodosius hemdis swa sarlika. at han læt dræpa badhe skyldogha ok oskyldogha meer en vij thusand mæn ok kom epte drapit til melan ok wilde pascha apton j kirkio gaa. ¶ S*anct*us ambrosius mente hanu*m* kirkio gangh ok sagdhe hans blodogha hænd*er* wara ouærdogha nalkas guȝ altara theodosius sware dauid konu*nger* drapp menløsa mæn ok gik tho j gudhȝ mønstir ¶ Ambrosius swaradhe. dauid græt sina syndh for gudȝ p*ro*pheta før æn han kom j gudhȝ mønstir. ¶ Swa længe auitte han k(xx eysare*n*) mȝ hardhum ordhum til han thok gratande widh script ok stodh vtan kirkio til biscop*er* han inledde han wilde sidhan standa j klærka choor ¶ Ambrosi*us* mente hanu*m* ok saghde thu (xx æst keysare) ok ey til prest vighdir ¶ Theodosius kom til *con*stantinopolim ok p*at*riarcha bødh hanu*m* j koor standa tha sagdhe theodosius. at ensamin ambrosius er rættir kirkio*n*na he*rr*a ok *cri*stin mæsta*re*

Ambrosii helighet. — Huru han blef Biskop.

Ambrosius war son Rø*mska* borghamæstara. wm kringh hans mwn tha han laa. J waggo. swærmdo

bii

bii til tekn at han vardh søtlika talande. ¶ Valentini[an]*us* k*esare* giordhe han thwæggia landa h*er*ra han kom til melan mʒ rikt hærskap/ tha c*ri*stit folk walde biscop/ tha øpte eet vaggo barn Amb*ro*sius biscop*er*. ambrosius biscop*er* alt folk øpte eno*m* mu*n*ne mʒ barneno/ han sættis a domstol. ok høtte hwariom ma*n*ne dødh som han biscop nemde oc ey gat han them thøkt mʒ høxlom thy rymde han stolin ok kom at*ir* at qwælde j stadhsins port. ¶ B(ẋura ᶻᶻ ymæ*n*) læsto jwi hanu*m* alla stadhʒsins porta. ok. *sændho breff til *Bl.122, recto. keysarin (oc beddos ha*n* til biscop) ¶ Walentini[an]*us* wardh. m(ẋiok ᶻᶻ ykit) fæghin at hans (ᴿ bæste ma*n* oc) første (ẋma*n* ᶻᶻ h*er*re) valdis til biscop ¶ Ambrosius. var en tha katecumin*us* ok døptis thagar ok vighdis til biscop. attunda daghin (æpte) Han diktade først ymnos ok sangh j (the) hælghe kirkio.

Arianerne. — Fogden Macedonius.

¶ Een hwas arrianus (kættare) disputeradhe moot thronne ok ouendelik*er* fra willo fik se wm sidhe guʒ ænghil widh ambrosii øra. oc visa hanu*m* hwart ordh han p*re*dicade ¶ Eno*m* arriano (kættara) vardh handin onyth som han wilde hugga ambrosiu*m* han bøtte ma*n*ghom siwkom ¶ Macedonius foghadhe lukte sino*m* port for ambrosio thy at han wilde ey høra hans bøn for fatøko folke ¶ Ambrosius læt hanu*m* sighia thu komb*er* skøt for kirkio dør ok wilt g*er*na

inganga ok komber ey in (aat) ypnom durom. ¶ Fæm daghum æpte rymde han (ræddir) til kirkio for owinum ok gat ey helder seet kirkio dør æn han blinder ware

---

Den rike Giriges straff.

¶ Ambrosius scref siælfuir the bøker han giorde (R vtan at han var siukir) han vekte til grat syndoght folk som scriptade sik widh han mz sinom tarum. han geste ens riks manz hws ok forstodh j widher talan at mannin war mikit rikir ok fik aldre (motegang æller) genuerdo ¶ Ambrosius bødh sinom klærkom ok swenom thaghar skynda færdh aff them gardhe ok sagdhe at gudh war ey ther (Y A tha) hema Jæmskøt han aff garde for/ swalgh iordin bondan ok hans værdskap mz hws ok hem swa at grafuin stander æn yppin

---

S. Ambrosii bana-sot och död.

¶ Ambrosius giordhe bok. ifui psaltara. j sinne bana sooth hans notarius saa jwi hans hofdhe himna lugha swa som en skiold ok ganga in gønum hans mun/ ok biscop(s) ænlite wara hwit som snio ok war then daghir ytherste som ambrosius screff ella

læt scrifua. ¶ Greuin aff melan mʒ allom lanʒ h*er*rom kom til ambrosiu*m* j hans bana soot ok badh han læ*n*gh*er* lifua thy at gudh giordhe væl hans wilia ok sagdhe ha*n*s dødh skadha dighirt landit ¶ Ambrosius swar*e* Jak hafuir swa mʒ ma*n*nu*m* lifuat at iak thør oblygh*er* lifua. Jak rædhis ok ey dødhin thy at iak hafuir godhan h*er*ra ¶ Gudh siælfuir bødh ep*iscopo* verselensi skynda sik til melan ¶ En biscop*er* ok en p*re*stir fingo bradhan dødh th*er* the satho widh bordh ok afmelto ambrosio oc saghdo han ey (vara) hælghan ¶ Hans dagh*er* komb*er* fiærda dagh aprilis manadh:

CXIII.

OM FYRA ROMERSKA BISKOPAR.

Om Siricius Påfve.

¶ Siricius sættis j stadh ok stool *sancti* petri ccc° lxxx (ix) [are] vars *herra* ok lifde paue xv aar xi. M*anadha*. xxv dagha ok stodh paua stool tomber epte han xx dagha ¶ J hans daghu*m*. waro mange kiættara som saghdho gudh hafua skapat himerike ok diæfwlin hæluite/ jwir them ok thera willo lyste pauin ban.

Om Påfvarne Anastasius, Innocentius och Zozimus.

¶ Archadius son theodosii R*ømska* k*esara* epte
*Bl.122, verso. sin fadher *dødhan xiij aar vndi ciricio paua ok epte han honorius hans brodhir. xv aar the waro badhe brødher godhe ok gudhlike ¶ J thera daghu*m* waro flere paua første anastasius cd (iiii) ar*e* wars *herra*

ok war thu aar ok xxvi dagha. ok stodh paua stool tomb*er* epte han xxi dagh ¶ Annar i*n*nocencius ([R] første) cd. vi wars h*er*ra are ok var xv aar thwa manada ok xx dagha ok stodh paua stool tomb*er* xxij dagha ¶ Epte han war ȝoȝimus cd. xx are wars h*er*ra ok war iiij ar ok viij manadha fæm dagha ok xx ¶ ([xx] Thæn) første aff thæssom threm forbødh ([xx] wighia nokon (til præst) limum læstan Oc) han bødh standa widh (helgha) læst j kirkio/ Annar skipadhe løgordax fasto ok gifua pacem j mæsso ok døpa cr*is*tna ma*n*na barn som hedhna ok olea siwkt folk

CXIV.

SAGAN OM DEN HELIGE AUGUSTINUS.

Goterne i Rom.

¶ Um thæn thima komo gøtha til rom mꝫ ørløgh. ok drapo romara radgisl thera konun*g*h (R Alrikir ko*nunger*) epte han van vndi sik rom oc forbødh tho at dræpa eller røua j. hælge kirkio ok sagdhe sik. ørløgha widh romara ok ey widh gudhꝫ ap*ost*olos. ¶ Alricus soth do vidh rom gøta lætho. dika alt vatnit v enne elf. ok. jordado alricu*m* mꝫ gul ok gørsam*um* J midio elfuinne. ok lætho sidhan watnit ifuir ganga. ok drapo alla grauarana. at engin finge vita grauena Askuluir alriks frænde konu*n*ger epte han dødhan giordhe brølløpe j rom mꝫ placida systir honorij Romara kierdo (tha) a *christum* at the wrdho træla cr*i*stne/ som iordrik*is* he*r*ra waro hedhne:

S. Augustinus tröstar Romare-folket.

SAnctus Augustin*us* swaradhe mʒ enne store book som bethe*r* de ciuitate dei. Ok prøfuar huru opta the waro wnne j hedhindo*m* ok enghe sighra*n*de he*rr*a varo them nadhoghare en gøta / the*r* scrifuar han ok at ensamit himeriki er swa goth at gudh an thʒ enghom vtan sino*m* wino*m* ok ensamit hæluite swa ilt. at han an thʒ engho*m*. vtan sino*m* owinu*m* / ok thæssa hems gooʒ ær ey swa goth at han lætir ey thʒ stundu*m* sino*m* owinu*m* ok æn ensa*m*ne godhe mæn hafdo goʒ ok wald tha matho the venta. thʒ wara. siin andelik løn / thʒ ær ok ey swa ilt. at han lætir thʒ ok ey stu*n*dom sino*m* vino*m* at mæn wænta ey thʒ til høra diæflено*m*. ok ey gudhi som manichei saghdo oc for thy late*r* gudh stundom godha mæn vældogha. vara. ok stundo*m* illa mæn:

S. Augustini ungdom och omvändelse.

AVgustin*us* vel borin man aff affrica nam mʒ sielfsins akt swa fulko*m*plika alla book liste vtan mæstara swa: at ængin war bætre klærke*r* før ælle*r* sidhan han war manicheus jx. ar aff vngo*m* aldre ¶ Hans modhe*r* war hælagh fru ok gret opta for gudhi ok badh at hænne son matte c*r*istin wardha ¶ Hænne drømde at augustin*us* stodh j hænna. røkline mʒ hæ*n*ne

*Bl.129, recto.

*ok rædh sielf drømin for hanum at han munde skøt warda *cri*stin som hon/ augustin*us* thok thʒ for spoth ok sigilde (bort) lønlika (R fra*n* modh*er*) ok kom til melan han hørde g*er*na æn hedhin/ ambrosii prædikan ok hafdhe ma*n*nin (hiertelica) kæran hans modher kom æpte hanu*m* ok fan han fæghin at han war wændir fra willo ok tho ey *cri*stin ¶ En hælagh*er* gamal man simplician*us* talde for hanum. hwru victorin*us* (mæraste) mæstar*e* wardh *cri*stin j rom mʒ hwars manʒ wndher. ¶ Augustin*us* gafs mykit. vidh thʒ exemplu*m* tha kom oc en hans win aff affrica ok talde (R for*e*) han (o*m*) mangh exempla. aff *sancto* antonio ermeta/ tha øpte augustin*us* skam ær os lærdhom ma*n*nom. at olærde fa himerike ok wi boklærde siwnkom til hæluitis (R j war*um* visdom) Mon ey skam løst varo. heldir følghia th*em* (xx mædha*n* vi vildo*m*) ey for(X faras xx ega*n*ga) ¶ Ok tha han gat ey leng*er* taru*m* haldit lop han som snarast fra sinom bønu*m* til en trægardh ok kastadhe sik widh iordh vndi eth thræ ok græt (R harmelica) til han hørdhe ena røst. thak bok ok læs. thak bok ok læs han saa sik wm kring oc fan epistolas *sancti* pauli oc læt wp bokena ok fan j førʒsto capitulo. klædins (j) *cri*stnom klædom ok farin j siælfuan ih*esu*m *christum* widh thæsse ordh gik alder iæwghe v hans bryste som skugge widh solskin.

Augustinus döpes.

Sa*nct*us Ambrosius døpte han pascha apto*n* tha hørdus ængla siwnga iwi funkari. te deu*m* lauda*mus* ok augustin*us* swarade te d*ominum* *con*fitem*ur*. oc swa swngo the badhe Ambrosius ok augustin*us* allan thæn sangh wt førsta sinne æ hwar thera sin wærs ¶ Augustin*us* gaff sik allan at thenkia thʒ diupa gudlikt radh jfuir ma*n*kyns helso ok thʒ war aldir hans mæste luste/ vidh kirkio*n*na sangh græt han søthlika/ ok bran allir i*n*nan aff hælghom gudʒ ordhom/ thædan for (ha*n*) hem til affrica*m* til sith. fædhernis goʒ ok diktade dagh ok nath gudliks kiennedoms bøkir ok lærde olærda oc fastade mykit ok wakade a gudhlekom bønu*m*:

Klostret. — Augustini lärdom och helighet.

VAlerius biscop*er* wigdhe han nødhghan til præst (hano*m* gr*a*tande) ok øpande sik owærdoghan (vara) ¶ Augustin*us* (X diktadhe xx bygdhe) thaghar kloster ok (R dictadhe) regulam epte apostla lifnadh aff hans klostre mædhan han lifdhe valdus x biscopa ¶ Valerius biscop*er* røktadhe sik af løsn (af) biscops æmbæte ok hanu*m* lifva*n*dhe valdis Augustinus til biscop mykit nødogh*er* ¶ Sidhan stridde han swa ma*n*leka gen alskyns kættarom ok brøt at*ir* alla kettara villo (X ok xx at)

hælghe mæn kallado han ok scrifuo maktoghasta kjættara sleggio ¶ S*anct*us remigius sigh*er* at enghin gate alla. hans bøkir sc*r*iuat ellir iwi læsith en tho han lase badhe nath ok dagh aff hano*m* sc*r*iuar (R volusian*us* oc sigh*er* at jnkte ær thȝ scriwat) som augustin*us* weth æy ¶ S*anct*us *Jeronim*us* sc*r*ifuar han høght flygha j kænnedom ifwi alla mæstara som ørn jfwi alla fughla ¶ S*anct*us gregorius likar hans bøkir widh semblo brødh/ ok sina bøkir widh sadha/ han tholde engha konu (bo) j sino*m* garde ey sina syst*er* eller systirdott*er* som tho waro gudhȝ thiænisto folk/ ok aldre taladhe han ensamin widh konu vtan j sc*r*iptamalom/ han læt bryta swndh*er* kalcana/ at fødha fathokt folk j nødh/ silfkar komo aldre a hans bordh vtan therde sith silf a fatøko folke. ¶ En nokor p*rese*nterade hano*m* dyr klædhe tha selde han klædhit ok mȝ wærdeno klæde han sik en deel siælfuan/ ok en del gaff han fatøko folke ¶ Bakmal gat han aldre hørt han sa en diæwl læsa breff vm naat. widh. lampo. ok sporde hwat han laas han swaradhe sik læsa ha*n*s synde ¶ Augustinus bødh hanu*m* faa sik brefuit ok fan ther enkte sc*r*ifuat thȝ ey war afskrapat. vtan eeth *com*pletoriu*m* glømt sidhan han wardh p*re*stir han botte mangom siukom mædhan han lifdhe ¶ Gudhȝ ordh p*re*dicade han mȝ myklom skælom. æ til han gaff sin anda for elle ok ærfuodhe:

*Bl.128, verso.

Helgona-tåget.

EN hælagher biscop*er* som hafdhe mykit kæra (helagha) doctores sa th*er* han la vm naat a sino*m* bønu*m* ena p*ro*cessione*m* fram ganga. mykit wæl klædda biscopa ok klærka cronadha oc helsadho han/ han forstodh (fæghin) the*m* wara sina p*at*ronos ok spurde en aff the*m* hwat h*er*ra han war ¶ Han sagdhe sik wara gregoriu*m* paua/ ok saghde hwars thera nampn mȝ hanu*m* waro biscopin spurdhe hwar s*anct*us Augustin*us* waar/ gregorius swaradhe han ær høght jwi alla os ok talar widh (siælfua*n*) gudh

Augustinus och den Heliga Tre-enigheten.

EN fru mædhan han lifdhe kom til ha*n*s at spøria radh af ha*num* th*er* han sat ok dictadhe bøkir. de s*ancta* *tri*nitate ¶ Swa helsadhe hon han ok taladhe sith ærande en tima ok annan tima ok aldr*e* lypte ha*n* siin øghon vp ællir nokot swaradhe/ hon gik sørghiande borth ok saghde han wara. høghfærdoghan. ¶ Annan dagh kom hon til kirkio th*er* augustin*us* sagdhe mæsso oc tha wars h*er*ra likame lypt*is*. sa hon sik standa høght j hi*m*nom for s*anc*te trinitat*is* stole/ ok th*er* sithia s*anctum* augustinu*m* for stolenom oc disputera. mykit ma*n*nelika. aff s*anc*te *tri*nitat*is* æro/ ok hørde røst til sin tala. swa disputeradhe

augustin*us* j gaar ok wiste ey hwar thu wast ell*er* hwat thu taladhe. kom atir. til hans ok lydh hans radhe frwn giorde samu lundh ok fan han allan blidhan ok hullan radhgifuara. ¶ Thȝ ær ok prøfuat ath hans hiærta th*er* thȝ ligg*er* (orutit) j cristallo hæfuir sik ok hoppar tha (som) siungs eller læs de s*an*c*t*a *tr*initate.

Döds-dagen.

¶ En godh*er* man thiænogh*er* s*an*c*to* augustino badh han innerlika sik aldre læta døø. vtan a hans
*Bl. 124, recto. dagh ¶ En aptonsangs tima ko*m* en *vænasta *pro*cessio ok en weldogher biscop*er* gik epte til hans ther han laa. krankir ok thok sømelika hans siæl ok førdhe til himna/ en aff th*em* aath spurdir saghde thȝ augustinu*m* wara ok hans kanu*n*ka.

Järtecknet med den sjuke Klerken.

¶ En proueste*r* mykit thiænugher s*an*c*to* augustino la iij ar a siengh j soth een s*an*c*ti* augustini apton som han badh sik vara s*anctu*m augustinu*m* nadoghan. thedis hanu*m* augustin*us* tha apton sangh

ringde ok badh hen skøt vpstanda ok ([xx] halda) officiu*m* j chorenu*m* mʒ hwars manʒ wndher. kom han (hel oc) helbrygdho til choors ([R] oc hiolt officium)

De blinde. — S. Augustini ben-flyttning.

¶ Enno*m* blindo*m* ma*n*ne som idherlika badh *san*c*tu*m augustinu*m* sik wara nadhughan Augustin*us* thedis hanu*m* ok strøk vm hans øghon mʒ (si*n*ne) handh ok wardh iamskøt væl seande ¶ xl mæn somi blinde. ok somi krø*m*plinga foro til rom ¶ S*an*c*t*us augustin*us* tedhis them. a væghenom ok badh them koma til sinna graff ther fingo the alle bøther ¶ Konu*n*gin aff lumbardia førdhe hans hen langhan wægh mʒ hedher til papiam ¶ Enghin morghon gatho mæn lypt vp barena før en konu*n*gin iætte byggia *san*c*t*i augustini kirkio a hwario nath bole ok giordhe som han jætte hans dagher ær fæmte dagher epte bartholomei

